

SERVE THE PEOPLE

ANG KASAYSAYAN NG RADIKAL NA KILUSAN
SA UNIBERSIDAD NG PILIPINAS

BIENVENIDO LUMBERA
JUDY TAGUIWALO
ROLAND TOLENTINO
ARNOLD ALAMON
RAMON GUILLERMO
EDITORS

SERVE THE PEOPLE
Ang Kasaysayan ng Radikal na Kilusan
sa Unibersidad ng Pilipinas

Mga Patnugot
Bienvenido Lumbera
Judy Taguiwalo
Roland Tolentino
Ramon Guillermo
Arnold Alamon

IBON
Congress of Teachers and Educators
for Nationalism and Democracy (CONTEND)
Alliance of Concerned Teachers (ACT)

2008

Congress of Teachers/Educators for Nationalism and Democracy or CONTEND is an organization of progressive academics. This volume is the sixth in their *Publikasyong Iglap* Series and their fourth in collaboration with IBON Foundation, Inc.

Email: contendonline@gmail.com

Website: www.contendonline.tk

ISBN

© IBON Foundation, Inc., 2008

All rights reserved.

IBON Foundation, Inc. holds the rights to the content of this publication. This publication may be cited in part as long as IBON is properly acknowledged as the source and IBON is furnished copies of the final work where the quotation or citation appears.

Published by

IBON Books

IBON Center

114 Timog Avenue, Quezon City, 1103 Philippines

Tels. (632) 9277060 to 62 Fax (632) 9292496

Email: editors@ibon.org

Website: www.ibon.org

Cover Design: Cesar Hernando and Tom Estrera

Book Designer: Sam Genita Jr.

Alay sa maningning
na mga huwaran na iskolar
at guro ng bayan,
sa mga nag-alay ng buhay para sa bayan:

Leandro L. Alejandro; Myrna Algarme; Adolfo Alcanses; Leo C. Alto; Emmanuel I. Alvarez; Benigno “Ninoy” Aquino, Jr.; Monico Atienza; Merardo T. Arce; Aloysius U. Baes; Floro Balce; Lorena Barros; Manuel C. Bautista; William A. Begg; Alexander Belone III; Catalino “Lino” A. Brocka; Jose R. Calderon; Jennifer Cariño; Fortunato Camus; Cristina F. Catalla; Cesar C. Climaco; Renato Constantino; Elleczer Cortes; Edward L. De la Fuente; Remberto A. De la Paz; Nimfa del Rosario; Dennis Rolando R. Deveraturda; Juan B. Escandor; Gerardo R. Faustino; Eugenio Flores; Enrique Voltaire E. Garcia Jr.; Merlito Glor; Antonio M. Hilario; Rizalina R. Ilagan; Edgar M. Jopson; Emmanuel Lacaba; Ma. Leticia P. Ladlad; Hermon C. Lagman; Lourdes Garduce Lagman; Vergel E. Landrito; Lorenzo C. Lansang; Edmundo R. Legislador; Jose B. Lingad; Bayani P. Lontok; Mariano M. Lopez; Armando J. Malay; Paula Carolina S. Malay; Rodelo Manaog; Pastor R. Mesina; Cecilia Muñoz-Palma; Purificacion Pedro; Sedfrey A. Ordoñez; Gaston Z. Ortigas; Magnifico L. Osorio; Armando D. Palabay; Romulo D. Palabay; Benedicto M. Pasetes; Jacinto D. Pena; Nemesio E. Prudente; Eduardo T. Quintero; Ismael F. Quimpo; Lilette Fatima Raquel; Arnulfo A. Resus; Jose B. L. Reyes; Francisco Soc Rodrigo; Magtangol S. Roque; Erika Salang; Jessica M. Sales; Abraham P. Sarmiento, Jr.; Antonio S. Tagamolila; Crispin S. Tagamolila; Lorenzo M. Tañada; Carlos N. Tayag; Noel C. Tierra; Racquel E. Tiglao; Alex G. Torres; Jose Marie U. Velez; Wenceslao Vinzons; Ma. Antonia Teresa V. Vytiaco; Emmanuel D. R. Yap; Haydee B. Yorac; Rizal C. K. Yuyitung; at Calixto O. Zaldivar;

kasama ang mga hindi pa inilalabas na dinukot ng estado:
James Balao, Sherlyn Cadapan, at Karen Empeno

ang pinakamaalab na pag-alaala at pagpupugay.

Pasasalamat

Nais pasalamat ng CONTEND ang mga sumusunod para sa kanilang napakahalagang tulong sa pagbuo ng manuskrito ng libro: kina Dean Virgilio Almario at Professor Belen Calingacion ng UP College of Arts and Letters, para sa pag-aayos ng benyu para sa forum na naging batayan ng maraming sanaysay para sa libro; kina Jaz Lumang at ang Ibon Foundation para sa maningas na kolaborasyon sa ikaapat na publikasyong ito; kina Cecille Buslon at Lisa Marie Clemente para sa encoding ng ilang artikulo; kay Dr. Ma. Theresa L. de Villa sa pakikibahagi ng ilang artikulo mula sa *Philippine Collegian* at kay Dr. Dante Ambrosio sa mga larawan ng mga martir ng unibersidad, at iba pang biswal na referensiya sa libro; sa pamilya ni Renato Constatino, partikular na kay Red Constantino, sa pagsang-ayon ng paglathala ng dalawang artikulo ng kanyang Lolo; kina Cynthia Nograles Lumbera, Sarah Raymundo, Jasmine Icasiano, Jonnabelle Asis, Katrina Macapagal at Lala Calma para sa proofreading ng manuskrito; kina Vlad Gonzalez at Rommel Rodriguez para sa pagpasok ng corrections; kay Nerve Macaspac para sa inisyatiba sa layout, at pananaliksik para sa ilang artikulo; at sa mga kontributor, publisher, heir, skolar at manunulat na naglaan ng kanilang panahon, talino at komitment para sa kinalabasang publikasyong ito. Muli silang patunay sa malawak na hanay ng makabayan at mapagpalayang kilusan sa loob at labas ng Unibersidad.

Mga Nilalaman

Introduksyon	xii
Gusali <i>Kerima Lorena Tariman</i>	xxix
Part I. 1908 - 1960	
<i>Historical Essay</i> Dissent and counterconsciousness in the academe <i>Elmer A. Ordoñez</i>	2
The university and the masses <i>Renato Constantino</i>	13
Radical student leadership: A short history of the UP Student Council (1913-1988) <i>Mong Palatino</i>	15
Radikal na tradisyon sa <i>Philippine Collegian</i> <i>Kenneth Roland A. Guda</i>	23
Wenceslao Q. Vinzons (1910-1942): Isang maikling buhay para sa isang mahabang pakikibaka <i>Jonnabelle Vidal Asis</i>	28
Road to extinction <i>Elmer A. Ordoñez</i>	34
Recrudescence <i>Elmer A. Ordoñez</i>	37

Liham sa mga mag-aaral ng Unibersidad ng Pilipinas <i>Joi Barrios-Leblanc</i>	41
---	----

Part II. 1961 - 1972

<i>Historical Essay</i> Foundation for sustained development of the national democratic movement in the University of the Philippines <i>Jose Maria Sison and Julieta de Lima</i>	43
Growing up in the Diliman Republic <i>Rey Claro Casambre</i>	63
Decade of the Diliman Republic <i>Luis Teodoro</i>	73
SND at PSR: Mga aklat ng rebolusyon <i>Mong Palatino</i>	78
UP at PAKSA <i>Bienvenido Lumbera</i>	81
A report on the Nationalist Corps 1969-70 <i>Judy M. Taguinaldo</i>	84
Babae, makibaka <i>Judy M. Taguinaldo</i>	88
Pangkalahatang welga sa UP, Pebrero 4, 1969 <i>Judy M. Taguinaldo</i>	97
Pagbabalik-tanaw sa Diliman Commune <i>Mong Palatino</i>	103
Revolution as a career <i>Angel D. Baking</i>	106
To the living comrades <i>Antonio Tagamolila</i>	109

Itanghal ang bagong Pamantasang Hirang <i>Bienvenido Lumbera</i>	111
---	-----

Part III. 1972 - 1983

<i>Historical Essay</i> Pangangapa sa simula ng Martial Law <i>Dante L. Ambrosio</i>	114
Crisis of conscience in the classroom <i>Dolores Stephens Feria</i>	122
One UP student's journey <i>Carol Pagaduan-Araullo</i>	127
Science and technology for the people <i>Giovanni Tapang</i>	133
Hindi simpleng tagasagip <i>Ilang-ilang D. Quijano</i>	137
Guerilla doctor: A portrait of Johnny Escandor <i>Ellise Bulosan</i>	144
UP at aktibismong pangkultura: Isang pagtunton ng landas <i>Bonifacio P. Ilagan</i>	148
Ang Unibersidad at ang Kanyang Tanghalan sa Panahon ng Batas Militar <i>Joi Barrios-Leblanc</i>	155
Mula UP hanggang sambayanan: Mahigpit na kawing sa praktikanang pulitikal at ideolohikal na pagsisimula ng Kilusang Pambansa Demokratiko at pagbubuo ng Pambansang Wika <i>Melania Lagabit Abad</i>	169

The <i>Diliman Review</i> under Martial Law <i>Herminio S. Beltran, Jr.</i>	175
Represent and struggle: The Office of the Student Regent and the Katipunan ng mga Sangguniang Mag-aaral sa UP <i>JPaul S. Manzanilla</i>	181
The Center for Nationalist Studies <i>JPaul S. Manzanilla</i>	189
Mula kanayunan patungong pamantasan <i>Kenneth Roland A. Guda</i>	193
Mga martir ng pakikibakang anti-diktadura <i>Dante L. Ambrosio</i>	199
Photos and Images	203
Part IV. 1983 - 1992	
<i>Historical Essay</i> Ang tila kalmanteng UP <i>Tess Vistro</i>	221
Ang komunidad ng UP noong Dekada '80 <i>Donato Continente</i>	229
Ang maikling kasaysayan ng RIPADA <i>Clodualdo "Buboy" Cabrera</i>	237
Ang maikling kasaysayan ng All UP Workers Union <i>Clodualdo "Buboy" Cabrera</i>	239
AS Steps vs. US Bases <i>Rommel B. Rodriguez</i>	244

Lean <i>Tess Vistro</i>	248
A sense of nationhood <i>Renato Constantino</i>	253
State U <i>Yano</i>	256

Part V. 1993 - 2000

<i>Historical Essay</i> Lost souls and “changed times:” The struggle against reformism in UP <i>Renato M. Reyes, Jr.</i>	258
Alay Sining: Tanaw sa mahigit isang dekada ng sining para sa bayan <i>Roselle Pineda</i>	266
Minsan, Eraserheads <i>Kenneth Roland A. Guda</i>	273
Ang bahaghari sa pakikibakang pang-kasarian sa Unibersidad ng Pilipinas <i>Roselle Pineda</i>	277
UP (University of the Philippines/People) UP naming/nating lubos na Mahal <i>Melania Lagabit Abad</i>	281

Part VI. 2001 - 2008

<i>Historical Essay</i> Patuloy na pagsulong sa harap ng tumitinding mga hamon: UP Diliman, 2000-2008 <i>R.C. Asa</i>	285
---	-----

UP, Erap at ang Edsa Dos <i>Mong Palatino</i>	309
Statement on the RGEP <i>UP General Education Movement</i>	313
Globalizing the UP General Education Program <i>Danilo Araña Arao</i>	316
RGEP Blues <i>Vlad Gonzales</i>	319
The UP Wide Democratization Movement and the struggle for a democratic university of the people <i>Judy M. Taguivalo</i>	325
An act reorienting the University of the Philippines as a democratic university of the people <i>UP Widem II</i>	331
Apat na batayan ng pagtutol sa TOFI <i>CONTEND</i>	341
The full force of defiance <i>Raffy Jones G. Sanchez</i>	345
Makidangadang (Pagsapi/Pag-aaklas) <i>Choy Pangilinan</i>	349
Sentenaryo ng komersyalisasyon: Primer sa lumalalang sitwasyon sa Unibersidad ng Pilipinas <i>STAND-UP</i>	358
Soul searching: A statement for the July 20, 2006 Tigil Paslang activity for the missing UP Students <i>Tigil Paslang UP</i>	377

Karen at Sherlyn: Magiging na iskolar ng bayan <i>Kenneth Roland A. Guda</i>	381
Para kay Nanay Concepcion <i>Teo Marasigan</i>	386
Erika Salang, martir ng kabataan <i>Silay Lumbea</i>	388
Monico Atienza: Dakilang pantas ng Kilusang Pambansa-Demokratiko Parangal ng CONTENTD	392
Tagulaylay ng Republika <i>Rene Villanueva</i>	394
Mula UP hanggang Cagayan Valley <i>Elizabeth Principe</i>	395
Daluyong <i>Vencer Crisostomo</i>	399
Ang Unibersidad ay tatahak sa mapanganib na landas ng neoliberalismo, lalo lamang sisikhay ang militanteng aktibismo <i>Satur C. Ocampo</i>	403
Epilogo: Ang Sentenaryong Hinaharap ng Pamantasan ng Mamamayan <i>Judy M. Taguivale</i>	413
Tala sa mga manunulat, editor, at organisasyon	420

Introduksyon:

Ang Kilusang Pambansa-Demokratiko at ang Unibersidad ng Pilipinas

Hindi maitatwa ang simulain ng UP bilang aparato ng kolonyal na Hestablisyimento ng Amerikano. Kung ang libreng pampublikong edukasyon ay ipinalaganap para sa pagtatao ng lumalawak na burukrasya ng kolonisador, ang UP ay itinatag bilang show window ng mulat na kolonyalismo (enlightened colonialism)--upang masabi na ang matatalino't nararapat na gradweyt ng high school ay may karapatang makatungtong at makapagtapos sa pinakamataas na institusyong pangkaalaman. Matagal bago nakahulagpos ang UP sa sinaunang ugat at pagkaunlad nito: una, bilang lapat na akademya ng disenyo ng kolonyalismong Amerikano; at ikalawa, bilang ideolohikal na aparato ng neokolonyal na estado, matapos pagkalooban ng independensya ang bansang nagtatag ng UP.

Malinaw ang tunggalan sa loob ng kampus, hindi hiwalay sa nagaganap na anti-communist witch hunting at red baiting sa Cold War era ng bansa. Hindi naman maitatwa ang panimulang pagkilos at kaisipan tungo sa Filipinasyon at liberal na nasyonalismo kahit pa ang siwang para sa pagpapaunlad ng radikal na kilusan ay tunay na bumulusok simula noong dekada 60 lamang. Sa panahong ito, buong sigla na naitatag ang iba'tibang organisasyong estudyante o nakabase sa unibersidad, tumampok ang kilusan sa First Quarter Storm, nagkaroon ng sariling republika sa Diliman Commune. At hindi na muling makakabalik ang radikal na tinungo sa reaksyonaryong simulain at pagkaunlad ng unibersidad.

Kung tutuntunin sa nakaraan ng unibersidad, ang pinag-ugatan ng tradisyong radikal ng UP, masasabing nagsimula ito sa panahon ni Presidente Diosdado Macapagal, ang panahon ng Cold War, nang tanggalin ng kahahalal na pangulo ang Import Control, na nagbukas ng daan upang ang mga empresang dayuhan, partikular ang mga korporasyong Amerikano, ay maglabas ng kanilang tinubo sa kalakalan ng bansa pagkatapos ng maraming taong hindi nila maiuwi ito sa sariling bayan. Biglang bumulusok ang ekonomiya ng Filipinas dahil ang palitang piso-dolyar, mula 2-1 ay naging 3.91-1. Malubhang krisis ang naganap

nang ang mga industriyang sinimulang itatag sa panahong pinanghawakan ng gobyernong Filipino ang pagpapaunlad ng ekonomiya, ay maharap sa muling pagdagsa ng mga produktong inangat, at sa di-kawasa'y pinalugso ng kompitisyon.

Ang biglaang pagkalugso ng ekonomiya ay nagdulot ng karalitaan sa mga mamamayan, at ang pagkabalisansang nalikha sa hanay ng gitnang uri at, lalong-lalo na, ng mga maralita, ay nagtulak sa pagkamulat ng nangawalan ng nakasasapat na kita. Sa Unibersidad ng Pilipinas, nagsimulang kilalanin ang kawastuan ng mga kaisipang pinakalat ng mga makabayang talumpati ni Senador Claro M. Recto, na mariing iginigiit ang pangangailangang kumawala ang mga Filipino sa pang-aalipin ng relasyong Filipino-Amerikano. Ang paglitaw ni Senador Recto bilang tagapukaw sa mamamayang Filipino ay isang tampok na pangyayari sa buhay pampolitika noong mga huling taon ng dekada 50. Sa UP ay naging kontrobersyal na mananalumpati siya nang ayawan siya ng Presidente ng Pilipinas bilang commencement speaker ng mga magtatapos noong 1956. Hindi napahinuho ni Presidente Elpidio Quirino si Presidente Bienvenido Gonzales na baguhin ang pasyang si Senador Recto ang maging commencement speaker. At noon naging mariing puna sa patakarang diplomatiko ng Filipinas ang talumpating “Our Mendicant Foreign Policy.”

Noong 1959, binuo sa UP ni Jose Maria Sison ang grupong SCAUP (Students Cultural Association of the University of the Philippines) upang salungatin ang lumalaganap na impluwensiya ng UPSCA (UP Student Catholic Action) sa ilalim ng kontrol ng reaksyonaryong anti-komunistang Heswitang Fr. John Delaney, SJ. Bahagi ng mga babasahin ng SCAUP ang ilang mga sulatin ni Senador Recto na pinag-aralan kasabay ng mga sanaysay nina Marx, Lenin, at Mao Zedong. Sa paghahanap ng mabisang tugon sa pang-ekonomyang krisis ang pagkapit ng mga estudyante sa mga radikal na kaisipang pampulitika ng tatlong haligi ng Marxistang rebolusyon. Nang ipailalim ng Committee on Anti-Filipino Activities (CAFA) sa witch-hunt ang ilang propesor ng unibersidad, nagmobilisa ang SCAUP ng mga estudyanteng tutol sa pananakot ng estado, at ang nagawa ng pulutong na pagpigil sa balak na imbestigasyon ng CAFA ay panimulang hakbang na tungo sa pagkabuo ng kilusang pambansa-demokratiko sa UP.

Mga kabataang guro sa College of Arts and Sciences ang nanguna sa pag-oorganisa ng kilusan, sa pamumuno ni Jose Maria Sison, Petronilo Bn. Daroy, Luis V. Teodoro, at iba pa. Bahagi ng programa ng SCAUP ang pagpukaw ng oposisyon laban sa umiiral na pagkiling ng UP sa kultura ng imperyalismong US, at isang aktibidad nito ay ang serye ng mga panayam na Claro M. Recto Lectures. Sa pamamagitan nito, pinagtatagpo ang nasyonalismo at Marxismo na siyang magiging hudyat ng panimulang pagkaunlad ng ideolohiya ng pambansang-demokrasya. Nang itayo ang Kabataang Makabayan (KM) noong 1964, gumulong na ang kilusang kakabig sa mga kabataan sa UP na umuugnay sa mga magsasaka, manggagawa, at iba pang kabataang nasa labas ng akademya. Naging masigla ang paglawak ng kasapian ng KM at ang paglaganap ng kamalayan para sa isang kilusang magpapalaya sa bayan mula sa kontrol ng imperyalistang US, sa piyudal na paghahari ng mga panginoong maylupa, at industrialista, at sa pasistang paniniil ng mga humahawak ng kapangyarihan sa pamahalaan.

Sa panahon ng First Quarter Storm, mula sa kaguruan ng UP, isinilang ang Samahan ng mga Guro ng Pamantasan (SAGUPA) na ang layunin ay ang paglilinaw sa linya sa edukasyon ng kilusan—edukasyong pambansa, siyentipiko, at pangmasa. Luminging ang SAGUPA sa tradisyong buhay na sa naunang kapanahunan ng mga kilalang liberal na propesor na kinabibilangan nina Ricardo Pascual, Leopoldo Yabes, Teodoro Agoncillo, Rodolfo Agustin, Cesar Majul, Alfredo Lagmay, Armando Malay, Jose Lansang, Flora Lansang, at Dolores Feria. Ang nabanggit na mga propesor ay walang organisasyong kinabibilangan, subalit sama-sama silang naging tagapagtaguyod ng malayang pag-iisip, at kanilang pamana sa sumunod na hanay ng mga guro at kanilang mga estudyante ang progresibong liberal na pagpapahalaga sa ideya ng paglaya. Sa kasalukuyang panahon, ang CONTEND-UP (Congress of Teachers and Educators for Nationalism and Democracy) ang nagpapatuloy sa paninindigan ng mga guro sa UP para sa edukasyong nakatuon sa rebolusyong pangkultura tungo sa pagpapalaya ng sambayanang Filipino.

Sa pagdiriwang ng ikasandaang taon ng UP, ang kasaysayan ng unibersidad ay mahalagang balikan upang tuntunin ang mga landas na pinagdaanan nito. Di maiiwasang pansinin na ang pangunahing landas ay ang hinawan ng pamunuang nagtatag nito—ang mga Amerikanong edukador na nagpanukala ng isang unibersidad na magsasanay ng mga Filipinong manunungkulan sa

burukrasyang magpapakilos sa pamahalaang kolonyal. Nang magsimulang hawakan ng mga Filipino ang kapangyarihang balangkasin ang gawain at direksyon ng unibersidad, hindi naiwasang tuntunin nito ang orihinal na landas na inilatag ng mga kolonyalista. Ito ang kontradiksyong nagbunsod na igiit ng **CONTEND-UP** ang kasaysayan ng kilusang pambansa-demokratiko at ang pagsisikap ng mga grupo at indibidwal sa loob ng unibersidad na ipagunita sa pamunuan at mga estudyante ang misyon nito na paglingkuran ang sambayanang Filipino. Alternatibong kasaysayan ng UP sa sandaantaong pinagdaanan nito ang inihahandog ng kalipunang ito ng mga sanaysay at salaysay, ulat at tula. Kronolohikal ang organisasyon ng nilalaman, iniayon sa daloy ng mga pangyayari na bumubuo sa kasaysayan ng radikal na kilusan sa unibersidad na nagbigay dito ng maningning na buhay bilang institusyong mapagpalaya.

Diskurso ng pag-aakda ng kasaysayan

Ang mga sanaysay, salaysay, tula at opinyon sa libro ay taliwas sa opisyal na kasaysayang dinadambana ng sentenaryo ng UP. Sa opisyal na kasaysayan, ang aktibismo ay nagsimula lamang sa huling bahagi ng dekada 60, at tila lumang maong na hindi na umabot sa pang-ekonomiyang pangangailangan at kalagayan ng sumunod pang mga dekada, lalo na sa kasalukuyang panahon. Hindi rin alternatibong kasaysayan ang radikal na sentenaryong diin ng libro. Ang laman ng libro ay substansasyon sa inunlad ng radikal na kilusan sa unibersidad, at malinaw ang ugnay nitong kilusan sa mas malaking kilusan sa labas nito, hindi lamang sa internal na kaganapan sa loob ng unibersidad.

Matapos ng maningning na yugto ng panahon at kaganapan bago ideklara ang batas militar noong 1972, pati na rin ang reimbensyon ng pagbabalikwas matapos nito, naging tampok na karakter ng UP ang radikalismo. Bahagi ng mitolohiya ng UP—na siyang ikinangangamba ng maraming magulang na may mga anak na nagnanais makapasok dito—ay ang mayaman at di matatawarang kasaysayan ng aktibismo nito. Kahit sa kasalukuyang pagtatangka na burahin ang kasaysayang ito, taguriang laos at wala nang halaga sa mas praktikal na kahilingan ng nagbabagong panahon, malalim ang ugat na pinaghahalawan ng kontemporaryong aktibismo sa unibersidad. Hindi na ito kailanman mabubura. Hindi na ito kailanman maeetsapwera dahil ang proaktibong diin ng mga aktibista at ng radikal na kilusan ay tungo sa higit pang asersyon at pagpapayaman ng nauna nang nakamit na antas nito.

WW I (1914-1918)		International Monetary Fund (1944); World Bank (1945)			
Russian Revolution (1917)		House Committee on Un-American Activities (1945-1975)			
Great Depression (1939-1949)		Postwar Economic Boom (1947-1973)			
WW II (1939-1945)		People's Republic of China (1949)			
		US Military Vietnam War (1965-1975)			
	Manuel L. Quezon 1935-1944 Jose P. Laurel 1943-1945 Sergio Osmena 1944-1946	Manuel Roxas 1946-1948 Elpidio Quirino 1948-1953 Ramon Magsaysay 1953-1957	Carlos P. Garcia 1957-1961	Diosdado Macapagal 1961-1965	
		<i>"Independence"/ Counter-Insurgency</i>	<i>Import Substitution</i>	<i>Dismantling of Import Substitution</i>	
Murray S. Bartlett (1911-1915) Ignacio B. Villamor (1915-1921) Guy Potter Wharton Benton (1921-1925)	Rafael V. Palma (1925-1933) Jorge Bocobo (1934-1939) Bienvenido M. Gonzalez (1939-1943, 1945-1951)	Antonio Sison 1943-1945 Vidal A. Tan 1951-1956 Enrique Virata 1956-1958	Vicente G. Sincro 1958-1962	Carlos P. Romulo 1962-1968	Salvador P. Lopez 1969-1975
Colonial Education to Neocolonial Education			General/ Liberal Education Program	Cold War governance	"Relevant" Education
	Partido Komunista ng Pilipinas (1930) College Editors Guild of the Philippines (CEGP) (1931)		National Union of Students of the Philippines (NUSP) (1958)	Kabataang Makabayan (1964) Movement for the Advancement of Nationalism (MAN) (1967) Communist Party of the Philippines (1968) New People's Army (1969)	Malayang Kilusan ng Makabagong Kababaihan (MAKIBAKA) (1970) Panulat para sa Kaunlaran ng Sambayanan (PAKSA) (1971) Kalipunan ng mga Gurong Makabayan (1971)
University of the Philippines Established (1908)		SP Lopez's essay "Literature and Society" wins Commonwealth Literary Award (1940)	"Revolt of The Masses" (Agoncillo) (1956) "Peasant War in the Philippines" (Philippine Social Science Review) (1958)	"Struggle for National Democracy" (Sison) (1967)	FQS/ Battle of Mendiola (1970) "Philippine Society and Revolution" (Amado Guerrero) (1971) Martial Law Declared (1972)
	Philippine Collegian established, Wenceslao Q. Vinzone EIC (1922) Renato Constantino Collegian EIC (1931)	Angel Baking Collegian EIC (1940)	Student Cultural Association of the University of the Philippines (SCAUP) (1959) Sedition Charges vs. Dean Tomas Fonacier, Miguel Enriquez (Philippinensian Editor), Petronilo Bn. Daroy (1961) Demonstrations against Committee on Un-Filipino Activities (CUFA)	UP demonstration at Malacanang to protest Philippine involvement in the Vietnam War (1966) Anti-"Special Relations" rally led by UP students at the US Embassy dispersed, (1968) Sen. Tanada, head of MAN, protests Americanization of UP (1968)	USC 77 Demands (1969) Fernando Barican, first Student Regent (1970) Diliman Commune (1971) Samahan ng mga Guro sa Pamantasan (SAGUP) (1971) Samahan ng Makabayang Siyentipiko (SMS) (1971)

Global Economic Crisis (1970s) Oil Crisis (1973) Third World Debt Crisis		Neoliberal Doctrine (Marketization/Privatization) Ronald Reagan (1981-1989) Margaret Thatcher (1979-1990) IMF Structural Adjustment Programs (SAPs) Low Intensity Conflict (1987)		Imperialist & Neoliberal Globalization Collapse of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR) (1991) World Trade Organization (1995) Asian Financial Crisis (1997)		"War on Terror" (George W. Bush) 9-11 Attack on the World Trade Center (2001) US Invasion of Iraq (2003-)
Ferdinand Marcos 1965-1986		Corazon Aquino 1986-1992		Fidel V. Ramos 1992-1998	Joseph Estrada 1998-2001	Gloria Macapagal-Arroyo 2001-
Dictatorship/Martial Law				EDSA/Post-EDSA	Philippines 2000	Erap para sa Mahirap
Onofre D. Corpuz 1975-1979	Emmanuel V. Soriano 1979-1981	Edgardo J. Angara 1981-1987	Jose V. Abueva 1987-1993	Emil Q. Javier 1993-1999	Francisco Nemenzo, Jr. 1999-2005	Emerlinda R. Román 2005-Present
Authoritarian/Technocratic era TFI (1984)			STFAP (1989) UP Palising Pangwika	UP 2008/ Commonwealth Property Development Plan (CPDP)	RGEF (2001)/ UP Charter Change	TOFI UP Charter 2008
	Education Bill (1980)	Education Act (1982) Higher Education Act (1984)		Higher Education Modernization Act (HEMA) 1997 Presidential Commission on Educational Reform (PCER) 1998		
League of Filipino Students (LFS) (1977)	Kilusang Mayo Uno (KMU) (1980)	Alliance of Concerned Teachers (ACT) (1982) Confederation for Unity Reform and Advancement of Government Employees (COURAGE) (1986)	Congress of Teachers and Educators for Nationalism and Democracy (CONTEND) (1984)	ANAKBAYAN (1998)	BAYAN MUNA Party List (1999)	
"A Past Revisited" (Constantino) (1977)		Ninoy Aquino Assassinated (1983) EDSA I (1986)	Mendiola Massacre & Collapse of Peace Talks (1987) Lean Alejandro Assassinated (1987) Rejection of RP-US Bases Treaty (1991)		EDSA II (2001)	OPLAN Bantay Laya Political Killings & Desaparecidos
Abraham Sarmiento Jr. Collegian EIC placed under "protective custody." (1976) Bonifacio Ilagan's "Pagsambang Bayan" staged by UP Rep (1977)	Return of the University Student Council (USC) (1980) SAMASA Founded (1980) Rallies and boycotts against Education Bill (1980) USC chair Mangahas arrested by the military for "subversion." (1980)	3,000 members of the UP community in peace march and prayer rally in protest to the murder of Ninoy Aquino and the continuing violation of human rights (1983) First UP March to Mendiola since Martial Law (1984) Students' Coalition against the Rising Cost of Education campaigns against fee hikes. (1984)	Struggle for Land Reform (1988) Anti-STFAP Campaigns (1989) Lakbayan: Marisang UP Laban sa Base Militar (1990)	STAND-UP Founded (1996) Rallies against CPDP (1997) Privatization & Commercialization	Participation in EDSA II ALL UP Workers Union wins Certification Election (2001)	Karen Empeno and Sherlyn Cadapan Abducted (2006) Anti-Tuition and Other Fee Increases (TOFI) Campaign (2006-) ALL UP Academic Employees Union recognized (2007) Civil Liberties Campaigns

Ang libro ay naglalaman ng patuloy na umuusbong at yumayabong na kasaysayan ng unibersidad, at ang papel ng SUCs (state colleges and universities), maging ang tersyaryong edukasyon, sa mapagpalayang pedagohiya. Hindi ito simpleng kasaysayan mula sa ibaba, bilang pagtugon sa opisyal na diskurso ng paglikha ng kasaysayan mula sa itaas (sponsorado ng Quezon Hall, halimbawa), kundi kasaysayang sustenidong nakakatapat sa opisyal na produksyon ng pagpapakahulugan sa UP at lampas pa rito.

Ang pagsulat ng kasaysayan ay pagbibigay-ngalan sa mundo. Sa kaso ng sentenaryo ng UP, ang opisyal na kasaysayan ay nakadiin sa developmentalistang modelo—ng pag-unlad sa kolonyal tungo sa postkolonyal na interbensyon ng lokal na namuno rito, at ang inaakalang pagyabong pa ng unibersidad sa patuloy na budget cuts ng estado sa pamamagitan ng pagdiskarte sa sariling pangangalap ng pondo para sa operasyon at kita nito. Pinangalanan ang UP bilang impetus sa mas marami pang kontribusyon na lampas sa poder nito. At kung gayon, lampas pa sa sulit ang papel ng UP sa kasaysayan ng produksyon ng kagalingan sa syensya at matematika, sining at kultura. Ang inaakda ng UP ay ang klase ng self-preservation na modelo ng akademikong kagalingan noon at ekonomikong kagalingan ngayon—mga namamayagpag na modelong marereprodyus sa iba pang SUC at pribadong unibersidad. Ito ang katangian ng inkremental na pag-unlad ng UP, ayon sa opisyal na diskurso.

Kaya ang nakalipas ay kasangkapan ng kasalukuyan, ng pagbibigay-justifikasyon sa pagkalugmok sa kasalukuyang predikamento sa neoliberalismo, ang pangunahing ekonomiyang konteksto ng pagdiriwang ng sentenaryo. Sa sariling mitolohisasyon ng UP, ang nakaraan ay kusang nagpapadaloy sa kasalukuyan at hinaharap, nag-iiwan ng gintong aral para di lamang mapagbuti kundi maging batayan ng diskurso ng pribatisasyon, komersyalisasyon, marketisasyon at deregulasyon sa UP, at sa negosyo ng edukasyon sa pangkalahatan. Sinong gobyerno ang aayaw rito? Ang historikal na panlipunang kritiko ay naging opisyal na kakapitbisig ng gobyerno at estado.

Sa pamamagitan ng mga akda sa librong ito, dalawa ang minamarkahang kontra-kasaysayan: una, ang paglalatag ng tasitong sinasaad ng opisyal na selebrasyon ng UP bilang historikal na sandali lamang, at bilang idioma ng bukas na nasyonalismong tumatanggap sa internasyonalismo ng kapital; at ikalawa, ang diin sa radikal na kilusang umusbong sa partikularidad ng espasyo

ng UP sa mas malaking historikal na kontekto ng Cold War na kapitalismo, at ang rebelyon laban sa pagpasok nito sa bansa, inaruga at pinagyaman ng iba't ibang karanasan ng mga sumunod na dekada at spesipikong pagkaunlad ng lipunang Filipino. Minamarkahan (o nililinyahan) ng kasaysayang ito ang taliwas sa opisyal at sariling kumpas ng radikal na kilusan dahil ito nga ang nais akdain ng opisyal na kasaysayan bilang nasa laylayan lamang. Paano maeetsapwera ang isang substansyang patuloy na umaakda—bumabalikwas sa opisyal na tinutungo ng UP—sa kasalukuyan ng unibersidad?

Kaya ang libro ng “kasaysayan ng radikal na kilusan sa UP” ay hindi alternatibong kasaysayan kundi kasaysayang tumatapat sa opisyal na pagbibigay-ngalan sa nakaraan, inunlad, at tunguhin ng UP. Hindi lamang ito kasaysayan mula sa ibaba kundi kasaysayang kaalinsabay ng kasalukuyang mas may kapangyarihang umakda. Ito ang historiograpiya ng kasaysayan ng UP, ang kasabayang texto sa kontestasyon ng pag-aakda sa kasaysayan ng UP, o sino nga ba ang may karapatang umakda at magbigay-representasyon sa kasaysayan? Sa diskurso ng nauna't susunod na sentenaryo ng UP, ang presensya at papel ng radikalismo at kilusang radikal ay figurang kumakausap, kumakatalo, at bumabalikwas sa opisyal na kasaysayang kasalukuyang nakatugon sa preserbatibo at inkremental na pag-unlad na diin bilang pangunahing state university ng bansa. Dinadala ng radikal na kilusan ang sabayang pag-aakda ng paglalantad ng opisyal na diskurso sa kontraryong interes ng tumutustos nitong mamamayang anakpawis at ang pagtataguyod ng mayoryang interes na ito. Sinusulat dahil binubura, inilalatag dahil isinasantabi, binibigkas dahil tinitimpi, inuugnay dahil inihihiwalay—ito ang pangkalahatang layon ng radikal na kilusang nagtataguyod ng paglilingkod sa bayan. Pangkalahatang Tanaw-Pangkasaysayan sa Kilusang Progresibo at Radikal sa UP *Iskolar ng Bayan, Ngayon ay Lumalaban! Iskolar ng Bayan: Tunay, Palaban, Makabayan!*

Masasabing labis na masalimuot ang pagkakabuong ideolohikal ng UP sa unang mga dekada ng pagkakatatag nito. Sa kabila ng pananatili at konsolidasyon ng mapanupil at marahas na kolonyal na sistema sa kabuuang pamamalakad ng lipunang kolonyal ay ipinangalandakan ng institusyong ito ang mga katangian nitong “moderno,” “liberal” at “demokratiko.” Sa una nitong mga dekada ay ipinagmalaki ng UP ang pagiging nangunguna at pinakamataas na pang-edukasyong institusyong kolonyal at maka-Amerikano sa Filipinas at sa Asya. Gayunpama'y hindi naiwasang magpunla ito sa mga mag-aaral at kaguruan ng retorika kung hindi man totoong pagpapahalaga sa mga bagay

tulad ng liberal na edukasyon, kalayaang pang-akademiko, at karapatan sa pamamahayag. Maliban pa rito ay masasabing naging maaagang sentro ng paggigiit ng sekularisasyon at Filipinisasyon ng pambansang edukasyon ang UP. Ang isa sa mga unang halimbawa nito ay ang akdang *Thinking for Ourselves* (1928) na pinamatnugutan nina Vicente Hilario at Eliseo Quirino. Unti-unti ring lumitaw ang kamalayang makabansa na nagsimula, kung hindi man sa harapang pagbatikos sa kolonyalismo, ay sa mga panimulang kritika ng “espesyal” na relasyong pampulitika at pang-ekonomiya ng Filipinas at ng Estados Unidos (US). Ito ang mga panahon ng intelektwal na pagkamulat nina Wenceslao Q. Vinzons (*Collegian* EIC 1922, 1910-1942), Renato Constantino (*Collegian* EIC 1931, 1919-1999), S.P. Lopez (1911-1993), at Angel Baking (*Collegian* EIC 1940).

Bagamat nagkaroon na ng ilang bakas sa buhay intelektwal ang Rebolusyong Ruso ng 1917 at ang naging bisa nito sa kilusang anakpawis sa Filipinas na humantong sa pagkakatatag ng Partido Komunista ng Pilipinas (1930), masasabing ang grabeng krisis pang-ekonomiya ng US noong 1929, na binansagang “Great Depression” ang higit na nagmulat sa mas marami pang progresibong mag-aaral at guro ng unibersidad sa panlipunang responsibilidad ng mga intelektwal at manunulat. Maibibilang dito ang sanaysay ni Salvador P. Lopez na “Literature and Society” (1940), ang mga kwento nina Manuel Arguilla (1911-1944) at Arturo B. Rotor (1907-1988), at ang akdang *Revolt of the Masses* (1956) ni Teodoro Agoncillo (1912-1985). Sa mga taon naman ng pananakop ng mga Hapon at ng panunungkulan ng mga papet na rehimen sa loob at labas ng unibersidad, namulat ang marami sa kadakilaan at kawastuhan ng pakikibakang anti-pasista na pinagbuwisan ng buhay ng maraming dating mag-aaral ng unibersidad.

Ang mga taon pagkaraan ng digma ay maituturing bilang panahon ng konsolidasyon ng konserbatibo at reaksyonaryong pwersa sa unibersidad na naging isang pangunahing daluyan ng anti-komunistang pakikibaka sa ilalim ni Vidal A. Tan (1951-1956). Namamayagpag sa mga taong ito ang antikomunistang UP Student Catholic Action (UPSCA) na ginabayan ni Fr. John P. Delaney at ang maramihang pagpapadala ng mga guro at mag-aaral sa US upang mahubog bilang mapagkakatiwalaang mga mandirigmang anti-komunista. Nagsikap ang pamunuan ni Vicente G. Sinco (pangulo ng UP, 1958-1962) na muling buhayin ang mga ideyal ng “liberal na edukasyon” at kalayaang pang-akademiko. Sa termino niya binalangkas ang General Education Program (GEP) na itinakdang pagdadaan ng bawat mag-aaral

ng UP. Makaraan ng halos dalawang dekada ng pormal na paggawad ng US ng “independensya” sa Filipinas ay ganap na nagkatagpo ang sumisibol pa lamang na radikal na kilusan sa UP at ang mas matagal nang napunlang liberal na mga tradisyon, sa kaso ng pagpaparatang ng sedisyon ng Committee on Un-Filipino Activities (CUFA) noong 1961 laban sa mga kilalang akademiko tulad nina Dean Tomas Fonacier at Petronilo Bn. Daroy sanhi ng pagkakalathala ng anonimong artikulo na “Peasant War in the Philippines” sa *Philippine Social Science Review* (1958). Nasa konteksto ito ng “Cold War” at ng McCarthyismo sa US na noo’y nang-uusig ng mga “komunista” sa pamamagitan ng House Committee on Un-American Activities. Aktibong lumahok at nanguna ang kakatatag na Student Cultural Association of the University of the Philippines (SCAUP, 1959) sa pagtatanggol ng kalayaang akademiko sa unibersidad sa harap ang mga banta ng estado at ng Simbahan.

Mula sa kakatwa at walang pinatunguhang pagtatangka ni Carlos P. Romulo (pangulo ng UP, 1962-68) na makabig sa direksyong konserbatibo ang kilusang mag-aaral sa pamamagitan ng mga mapanlinlang na panawagan para sa “konstruktibo” at “responsableng” aktibismo, naganap sa panahon ng panunungkulan ni Salvador P. Lopez (pangulo ng UP, 1969-1975) na ang administrasyon ng UP ang mismong nahatak ng di mapigilang bigwas ng kilusang mag-aaral na nanawagan para sa “Relevant Education.” Sinagot siya ng mga mag-aaral sa pamamagitan ng paghaharap sa kanya ng “77 Demands.” Ang pinakamataas na antas na naabot sa tindi at saklaw ng radikal at militanteng kilusang mag-aaral sa UP ay makikita sa dekada 60 at maagang bahagi ng dekada 70. Sa mga taong ito naganap ang Sigwa ng Unang Kwarto (1970), at ang Diliman Commune (1971). Ito ang panahon na depinitibong tumatak sa UP ang reputasyon nito bilang isa sa mga sentro ng militanteng kilusang progresibo at radikal sa bansa. Susi ang papel ng mga lider aktibista na nanggaling sa UP tulad nina Jose Ma. Sison at Monico M. Atienza sa pagtatag at pagsusulong ng naging pinakamalaking organisasyon ng mga kabataan at mag-aaral na Kabataang Makabayan (1964). Itinayo din sa panahong ito ang mga organisasyon tulad ng Malayang Kilusan ng Makabagong Kababaihan (MAKIBAKA, 1970) sa ilalim ng pamumuno ni Lorena Barros, Samahan ng mga Guro sa Pamantasan (SAGUPA, 1971), Samahan ng Makabayang Siyentipiko (SMS, 1971), Panulat para sa Kaunlaran ng Sambayanan (PAKSA, 1971), UP Repertory Company (1972), at iba pa.

Buong siglang naglunsad ng malawakang proyekto ang mga aktibista ng UP ng kumprehensibong pag-oorganisa sa iba’t ibang sektor ng lipunan,

at matagumpay nilang naipalaganap ang pambansa-demokratikong kilusan hanggang sa pambansang antas. Lubusang nahinog sa panahong ito ang kritika ng kolonyal at mapanupil na katangian ng sistemang pang-edukasyon, at sa partikular na mga usapin ng pagtuturo ng mga asignatura tulad ng kasaysayan, literatura, wika, at iba pa. Naimulat ng mapangahas at mapaghawan na kritikang ito ang maraming guro at mag-aaral sa maling oryentasyon ng umiiral na sistemang pang-edukasyon. Bukod-tanging napatindi ng marahas na Digma sa Byetnam (1965-1975) ang marubdob na sentimyentong anti-kolonyal at anti-imperyalista ng isang buong henerasyon ng mga mag-aaral sa UP.

Noong 1966 ay naglunsad ang University Student Council (USC) sa ilalim ni Voltaire Garcia ng martsa laban sa pakikisangkot ng Pilipinas sa Digmang Byetnam at sinundan iyon ng sunod-sunod na umaatikabong aksyon at mobilisasyon. Madaling naiugnay ng mga mag-aaral ang malakolonyal na kalagayan ng edukasyon at ng Filipinas sa kabuuan sa imperyalistang dominasyon ng US. Niyakap ng mga mag-aaral ang halimbawa ng Rebolusyong Tsina (1949) at mahigpit na iniugnay ang anti-imperyalista sa demokratikong anti-pyudal na pakikibaka. Namuno ang isa sa mga pinakakilalang manunulat na radikal ng UP na si Jose Ma. Sison sa muling pagtatag ng Maoistang Partido Komunista ng Pilipinas noong 1968. Inilathala ang unang bersyon ng pundamental na akdang *Lipunan at Rebolusyong Pilipino* sa *Philippine Collegian* noong 1971 na ganap na ring isinaaklat noong 1971. Sa pagpataw ni Ferdinand Marcos (pangulo ng Pilipinas, 1965-1986) ng Batas Militar (1972) ay tumugon ang maraming mag-aaral ng UP sa mga panawagang “Paglingkuran ang Sambayanan,” “Tumungo sa Kanayunan,” “Mula sa Masa, Tungo sa Masa” at “Matuto mula sa Masa.” Sa loob naman ng unibersidad, na sa panahong ito’y tuwiran at lantaran nang pinanghimasukan na ng mga mapanupil na mga galamay ng estado, ay nagpatuloy pa rin kahit sa hindi gaanong litaw at mas patagong mga anyo ang malikhaing pagtutol sa mabangis at korap na diktadura. Nagsikap ang mga pwersang progresibo sa unibersidad na palawakin ang mga espasyo ng pakikibaka para sa mga kalayaang sibil at akademiko, tulad ng pagbabalik ng University Student Council (USC) at pagtataguyod ng alternatibong pamamahayag ng *Philippine Collegian* habang nagsisikap mag-ambag sa mas malawak na pambansang kilusan. Sa kabila ng sensura ay nagpatuloy din ang produksyon ng progresibo at makamasang literatura at iskolarsyip sa hanay ng mga mag-aaral at guro. Isa sa mga mahalagang halimbawa nito ang *A Past Revisited* (1977) ni Constantino. Maibabalik lamang ang USC noong 1980 bunga ng tuloy-tuloy na panawagan ng mga mag-aaral sa pangunguna ng Task Force Ibalik ang Sanggunian (1979) habang

laging nakaamba ang sensura sa *Collegian*, na lantarang namalas nang ikulong sa ngalan ng “protective custody” si Abraham Sarmiento, Jr. noong 1976. Nagkaroon ng progresibong papel ang mga fraternity sa panahong ito sa lihim na pagpapatuloy ng mga simulain ng mga ipinagbawal na organisasyon.

Sa huling mga taon ng dekada 70 nagsimulang tumampok sa sektor pang-edukasyon ang mga usapin ng matrikula at badyet sa edukasyon nang inutos ng International Monetary Fund (IMF) ang pagpapatupad sa Pilipinas, sa konteksto ng pandaigdigang krisis sa langis at pangkalahatang global na krisis pang-ekonomya, ng mga Structural Adjustment Program (SAP). Ipinataw ang mga patakaran sa pagbabawas sa mga gastusin sa mga serbisyong pampubliko upang magarantiyahan ang pagbayad ng panlabas na utang ng diktadurang US-Marcos. Sa pamamagitan ng mga patakaran tulad ng Education Act (1982) at Higher Education Act (1984) ay tuwirang isinakripisyo ng gobyerno ang kinabukasan ng bansa at kapakanan ng mamamayan, kapalit ng mabilisan at garantisadong pagbayad ng panlabas na utang sa isang banda, at ng walang sagkang pangungurakot sa kabang-yaman ng mga nakaluklok sa poder sa kabilang banda. Noong 1984, sinagot ng mga mag-aaral ang pagtaas ng matrikula sa unibersidad ng mga malawakang walkout, barikada, pag-padlock ng Quezon Hall at pagmartsa sa Mendiola. Kasabay ng tumitinding suliranin sa pagbabadyet sa edukasyon ay tuloy-tuloy din ang paglalim at pagtindi ng multisektoral na pakikibaka sa loob at labas ng pamantasan laban sa kinamumuhang diktadura. Rumurok ang militansya ng UP sa mga taon ng pagsigla ng mapangahas na pakikibakang anti-diktadura sa mga taon mula nang pagkapaslang kay Ninoy Aquino (1983) hanggang humantong ito sa EDSA I. Pagkaraan nito’y naging pinakatampok na mga isyu ang mga base militar, repormang agraryo, panlabas na utang, militarisasyon, paglaganap ng mga grupong vigilante at paglabag sa karaparang pantao sa pambansang antas. Sa panahon na ni Corazon Aquino naganap ang brutal na pagpaslang sa lider manggagawa na si Rolando Olalia at sa lider mag-aaral/kabataang nagmula sa UP na si Leandro Alejandro (1987). Ipinatupad sa ilalim ng pamumuno ni Jose Abueva (1987-1993), sa kabila ng malawakang pagtutol ng mga mag-aaral, ang tinatawag na Socialized Tuition Fee Assistance Program (STFAP). Wastong sinuri na ito ay mapanlinlang na balatkayo upang mapagtakpan ang tuloy-tuloy na pagtataas ng matrikula. Sa kabila nito’y isinulong din ni Abueva ang progresibong panukala sa kumprehensibong pagsasa-Filipino ng pagtuturo sa unibersidad, ngunit dahil sa kakulangan sa pagtataguyod ng mga sumunod na pamunuan ay hindi na ito nagtagumpay.

Sa dekada 90 ay naninindigan ang buong komunidad ng UP laban sa UP Plan 2008 ni Emil Q. Javier (pangulo ng UP, 1993-1999) na isang plano tungo sa ganap na komersyalisasyon at korporatisasyon ng unibersidad na nakamodelo naman sa Philippines 2000 ni Pangulong Fidel Ramos (1992-1998). Nadiskaril ang planong ito ng mga malaking mobilisasyon ng mga mag-aaral, kaguruan, at kawani. Sumabay dito ang matinding pagguhong pang-ekonomya na tinaguriang Asian Financial Crisis (1997). Ang krisis na ito ang isa sa mga pangyayaring tuwirang naglantad ng mga panganib at mapagsamantalang katangian ng namamayagpag pa noong ideya ng “globalisasyon.” Gayumpama’y tuluyan nang naisabatas sa maikling panahon ng “Erap para sa Mahirap” (1998-2001) ang polisiya ng ganap na pagbibitiw ng estado sa pagpopondo ng mga State University and Colleges (SUCs) sa pamamagitan ng Higher Education Modernization Act (HEMA, 1997) na nagtaguyod ng neoliberal at marketisadong modelo sa pamamalakad ng sistemang pang-edukasyon. Ang “neoliberalismo” ay isang ideolohiyang unang itinaguyod nina Ronald Reagan ng US, at Margaret Thatcher ng UK, na nagsasaad na nararapat umurong ang estado sa probisyon ng mga serbisyong pampubliko upang maengganyo at mapasigla ang partisipasyon ng pribadong sektor sa naghihingalong pambansang ekonomiya. Ipinapalagay ng ideolohiyang ito na ang “malayang pamilihan” ang pinakamataas na prinsipyo at pagpapahalaga sa buhay ng tao. Sa kabila ng laganap na pamamayani ng mga ideolohiyang teknokratiko at indibidwalista ay nasaksihan sa panahong ito ang malawak at maramihang partisipasyon ng komunidad ng UP, laluna mula sa hanay ng mga mag-aaral, sa pagpapabagsak sa korap na rehimen ni Estrada sa EDSA II.

Naging mainit na kampanya ng mga mag-aaral at guro ang paglaban sa pagpapatupad ng Revitalized General Education Program (RGEP) sa ilalim ng pamumuno ni Francisco “Dodong” Nemenzo, Jr. (pangulo ng UP, 1999-2005) na ginagawang opsyonal ang lahat ng subjek sa General Education Program. Sa pagpasok naman ng rehimeng US-Arroyo (2001-) ay lumaganap sa pambansang antas ang walang habas na pandurukot, pamamaslang na pulitikal at pagdami ng desaparecido na itinaguyod bilang tuwirang patakaran ng pamahalaan at ng sandatahang militar. Mariing kinondena ng komunidad ng unibersidad ang patakarang ito. Kasabay nito ang pagtindi ng pribatisasyon, korporatisasyon, at komersyalisasyon ng mga serbisyong pampubliko, kasama na sa larangang pang-edukasyon sa Pilipinas. Sumabay dito ang paglakas ng pagtatanggol laban sa ganitong mga hakbang ng mga kawani, Research

Academic and Professional Services (REPS), at fakulti na kinakatawan ng ALL UP Workers Union (2001) at ALL UP Academic Employees Union (2007). Sa pagpasa ng bagong neoliberal na UP Charter (2008) sa taon ng sentenaryo nito bilang institusyon ay kinakaharap ng progresibo at makabayang tradisyon ng unibersidad ang isa sa mga pinakamatinding problema ng unibersidad. Nakatuon ang Charter na ito sa pagsasakatuparan ng ganap na transpormasyon ng UP bilang isang institusyong pampubliko't pangserbisyo tungo sa pagiging ganap na pribado at komersyal na korporasyon.

Napapatunayan ng matindi at halos tuwirang epekto sa UP na dulot ng mga pandaigdigan at pambansang pangyayari tulad ng Great Depression, Cold War, Digmaang Byetnam, Batas Militar, Structural Adjustment Programs (SAPs), EDSA I & II, Globalisasyong Neoliberal, at iba pa na ang UP ay hindi isang nakabukod na institusyong “naapektuhan” lamang ng mga “panlabas” na pangyayari. Ito ay isang institusyon na nakalubog at nakapaloob mismo sa lipunan. Gayumpaman, mula sa mas makitid na perspektiba, masasabi na ang interaksyon ng mga “panlabas” at “panloob” na salik o faktor ang humubog at humuhubog sa mga partikularidad ng UP bilang institusyong pang-edukasyon na pang-estado at inaatasan ng mga tungkulin nito na nakatuon sa preserbasyon at pagpapatatag ng kapangyarihan ng mga naghaharing uri. Itong partikularidad din na ito ang konteksto ng pagsibol at paglitaw ng namuo at namumuong mga tradisyong progresibo at radikal sa loob ng pamantasan. Maipapaliwanag ang mga yugto ng relatibong pag-ayos at paghupa ng tradisyong ito batay sa interaksyon ng mga panloob at panlabas na salik na nagbubunga ng mga sitwasyong higit na paborable para rito. Masasabi na ngayon na ang tradisyon mismong ito ay naging isa nang makapangyarihang salik na maaaring lumikha ng paborableng kalagayan at makapag-aambag tungo sa tunay at makabuluhang pagbabago sa loob at labas ng pamantasan.

Ang pag-akda ng tunay na kahulugan ng sentenaryo ng UP

Noong ginanap ang selebrasyon ng ika-sandaang taon ng unibersidad, tinanghal ang isang musikal na dula na kung saan binaybay ang mahabang kasaysayan ng institusyon sa pamamagitan ng sayaw at awit. Mula sa pagkakatatag nito bilang kolonyal na institusyon ng mga Amerikano, pinakita ng pagtatanghal ang transpormasyon ng UP patungo sa isang makabuluhang institusyong may sariling pagpasya. Kung gagamitin ang pamamaraan ng pagbalangkas ng dula,

parang dumadaloy mula sa mga namumuno ang lohika ng transpormasyong ito. Sa bawat pagpasok ng bagong yugto sa kasaysayan ng unibersidad ayon sa dula, mula kay Murray Bartlett hanggang kay Vidal Tan, parang haring nasa tore na nagmamando sa kanyang mga nasasakupan na inilalahad ng mga nagdaang presidente ng unibersidad ang tema ng bawat panahon.

Hindi katanggap-tanggap ang ganitong tipo ng kasaysayan. Inilalayo nito ang pagtingin sa kapangyarihan ng mga puwersang historikal na nagbibigay konteksto sa mga pagbabagong nagaganap sa loob ng unibersidad. Ang kontekstong ito ang nagbibigay puwang sa mga posible at di-posible. Patutunayan ng mga kalahok na sanaysay sa antolohiyang ito na nagmumula sa hanay ng mga progresibong estudyante, kaguruan, at kawani ang inisyatibo sa pagbibigay kahulugan sa diwa ng malayang unibersidad. Hindi mga namumuno ang tanging mapagpasya, o may tanging pakiwari tungkol sa mga nagaganap. At sa pagitan ng mga pamunuan at mga nasa pumapailalim sa pormal na kapangyarihan nito, higit na mapagpasiya silang nakabababa sa pagtakda at pag-angkin kung ano ang posible, hamakin man ang pamunuan ng unibersidad, maski na ang kapangyarihang politikal at ekonomikal na namamayani sa bansa. Sa ganitong konteksto dapat tingnan ang papel ng Unibersidad ng Pilipinas sa bansa.

Kaiba ang UP sa ibang mga SUC dahil ito ay may layong maging pangunahin sa produksyon ng kaalaman. Mas matimbang ang ganitong layon kaysa pribadong sectarian na unibersidad gayong sa kabutihan o hindi, ang UP ang pinakaliberal na institusyon ng mas mataas na kaalaman. Sa isang banda, ang UP ay isang SUC dahil ang materyal na kondisyon nito ay nakaangkla sa temper ng pambansang gobyerno at budget sa partikular, at ang pagpapadaloy ng neoliberalismo sa pangkalahatan. Kahit pa ang UP ang pinakapaborableng SUC—kalahati ng budget ay napupunta sa UP—nakasalalay pa rin ang pangkalahatang operasyon nito sa subsidyong pang-estado. “Ground zero” ang UP sa neoliberalismong redireksyon ng SUC—mula sa RGEF na market-driven na general education program hanggang sa malakihang pagtaas ng matrikula nito batay sa komersyal na pamantayan, hanggang sa income-generating projects nito, kasama ang Science and Technology Park sa Commonwealth Avenue ng Diliman campus.

Sa kabilang banda, dahil ang UP ang pangunahing SUC—korporatistadong “national university” pa nga ang status sa bagong charter nito—ito ang nangunguna rin sa produksyon ng kaalaman. Research-driven ang UP,

nakabatay ang promosyon at tenure rito, maging ang non-salary packages kahit pa marami sa mga proyekto ay lalong nakatali sa gobyerno, international funding agencies, at maging malalaking negosyo. Nanguna rin ang UP sa pagtangi sa pananaliksik bilang pangunahing layon ng akademya—una pa sa pribadong unibersidad-- at kasama rito, ang di kalayuag pamamayagpag sa graduate level at mas higit na atraksyon sa dayuhang mag-aaral na handang magbayad nang mas malaki kaysa sa lokal na tuition fee para matiyak ang pagsisimento ng pribelihyadong ranggo ng UP. Ang diin sa pananaliksik at korolaryong aktibidad ng pagtuturo sa fakulti ang siyang lumilikha ng pag-aantas sa sweldo at biyayang natatamasa na eksklusibo lamang sa hanay at ranggo ng fakulti.

Sa ganitong otokratikong pribilisasyon ng pananaliksik sa UP, ang pagkabig ng sariling pondo at ng higit pang pananaliksik umusbong ang sumunod na henerasyon ng teknokrat na kaalinsabay ng pambansang gobyerno sa pagmaniobra sa likas at paggawang yaman sa poder ng dayuhang kapital. Hindi nawalan ng pambansang opisyal—presidente man o sekretarya, maging kongresista at senador, justices at maging Chief of Staff—na hindi galing sa UP. Maraming makabayan at pro-dayuhang opisya ang itinalaga ng UP sa pambansang pamahalaan. Patuloy ang tunggaliang pang-uri, umabot na sa lokal at pambansang estado.

Sumusunod at nagbabalikwas ang mga sektor ng komunidad sa UP. Tunay namang isa pa itong adbentahe ng UP, mayroon itong sariling komunidad na nilalahukan ng mga sektor ng guro, administrasyon, kawani, manininda at drayber ng dyipni, estudyante, REPS, out-of-school youths, kababaihan, at aktwal na komunidad. Marami ang nagsasabi na mahalaga ang papel ng UP sa isang lipunang malaya. Subalit dalawang mukha ang parati nitong anyo—isang katangian ay nagsisilbi sa may kapangyarihan, at ang isa naman ay mapangahas na nag-aangkin nito para sa kalayaan. Nakapaloob sa ganitong pagtingin ang functional na pagsusuri na kabahagi ang akademya sa sistema ng “checks and balances”. Subalit sa isang daang taong kasaysayan ng unibersidad, higit pa dito ang naging papel ng mabubuting anak ng unibersidad.

Mula sa mga anti-imperyalistang pagkilos ni Wenceslao Vinzons hanggang sa pagpapasakit ni Erika Salang at ng iba pang martir laban sa mabangis na sangay ng kontemporaryong neokolonyalismo, ang magigiting at matatapang na anak ng unibersidad ang siyang nagbibigay kabuluhan sa UP sa kontemporaryong kasaysayan. Dahil sa kanila naging posible ang imahe at

diwa ng Oblation, ang naging simbolo ng pag-aalay ng buhay para sa bayan. Habang ang paggunita ng mga opisyal na selebrasyon ng sentenaryo ng UP ay nakabatay sa imahinaryo ng pagluluksa sa mga hindi rin nito nakamit, ng mga pagtataksil at pagwawalay ng landas sa pagiging unibersidad ng mamamayang Pilipino, ang idinidiin nitong kasaysayan ng radikal na kilusan ay ang paggamit sa kalakaran ng pagluluksa para gawing prinsipyong kapahangasan at aktwal na tapang—na mayroong nakaraan at patuloy na kasaysayan ng pakikibaka, kasama ang pag-aalay ng buhay, para sa pagpapalaya ng bayan.

Sa pamamagitan ng kanilang buhay, at maski kamatayan, sa pamamagitan ng kanilang pawis at dugo, mapangahas silang tumahak ng bagong landas—o mga landas na hindi gaanong tinutungo-- mula sa unibersidad patungo sa kanayunan, mula kolonyal tungo sa mapagpalayang kaayusan sa hinaharap, mula tore patungo sa hanay ng kaisahan sa mapagpalayang kilusang masa upang itaguyod ang diwa at prinsipyo ng kalayaan para sa inaapi at nakikibakang masa at mamamayan.

Tulad ng reimbensyon ng mga aktibistang estudyante sa opisyal na slogan ng sentenaryo ng unibersidad, mula “UP ang galing mo!” tungo naman sa akawntabilidad at responsibilidad ng sinumang kinupkop nito, ang nais itransforma nitong libro ng kasaysayan ay ang unibersidad na ang tunguhin ay “UP ang galing mo, ialay sa bayan!” Ang libro ay isang pagkilala at pag-aalay sa mga nanguna sa landas, silang nagpaunlad at patuloy na nagpapaunlad kahit sa pinakamasahol na bigwas ng konserbatismo at neoliberalismo sa radikal at mapagpalayang kilusan sa unibersidad, at lampas-lampasan pa rito.

Gusali

Kerima Lorena Tariman

bukas na ang gabaldon/ nakalahad ang dalawang braso
nito para sa aming naka-asul na palda/ kaking pantalon/
puting kamiseta/ bagong ligo/ ngayong umagang-
umaga/ nakapardible ang identipikasyon/ parang etiketa/
o nakasabit sa leeg/ parang medalya /

batong gusali ang gabaldon/ may dalawang manhid na
braso/ o mga sementadong pakpak/ east wing/ west
wing/ right wing/ left wing/ principals office/ nasa
main building/ ang naritong dudumog/ sa strukturang
ang sabi ng titser ko:/ moog daw ng talino at galing/
ay kami/ e di kami/ na araw-araw/ ipinapatawag/ sa
guidance counselling

bukas na ang gabaldon/ kipkip ko sa kilikili/ ang batayang
aklat ng/ p / r / o / d / e / d / bukas na ang gabaldon/
anyong lalamon/ batong gusali ang gabaldon/ may
malalaki itong pintuang bukas sara/ bukas sara/ pero
kadalasan nakasara/

pero bukas na ang gabaldon/ baldadong gabaldon/ bulag
yata/ may nakahanay na mga upuan/ pudpod ng isis/
may madudulas na sahig/ agiwing atip/ may mga paos
na pisara/ bintanang bingi/ paos din ang gusali/ minsan
bingi rin/ baldadong gabaldon/ hindi niya ako marinig
kapag meron akong mga tanong / bakit ba ang yabang
yabang ng tindig mo/ bakit ba hindi ko maintindihan ang
leksyon ko/ malamig lang siyang semento/ mabantot
ang hininga ng singaw niya kapag tag-araw/ talsik laway
naman kapag tag-ulan/ garalgal ang tinig niya/ kasabay
namin siya sa pagbigkas ng aming/ a / b / c / d / at /
one / two/ three/ iyon ang paborito niyang bahagi/

pagkatapos/ pumasok sa parehong mga kuwarto/
nilamon ng parehong apat na kanto/ ngayon/ natuklasan
ko/ nalaman ko/ natutunan ko/ matapos na mapakawalan
ng kanyang mga braso/ ngayon/ nasa noo at dibdib/ ang
aking/ l / r / p / natuklasan ko/ nalaman ko/ natutunan
ko/

na dapat buwagin ang kanyang mga haligi

Marso 1998

I

1908 - 1960

Dissent and counterconsciousness in the academe

Elmer A. Ordoñez

As the University of the Philippines marks its centenary, its constituents celebrate with perhaps more than the fanfare of previous anniversary celebrations, this time on the theme “UP Ang Galing Mo.” I don’t know how this theme or slogan came to be, but obviously it is to highlight the achievements of the university in the fields of knowledge and its role as the leading intellectual center and the greenhouse for developing national leaders.

There is, however, another UP whose centenary has been marked by struggle to uphold academic freedom and nationalism in an institution designed as an American extension of higher education and an instrument for the cultural assimilation of the vanquished natives. English was the primary tool for subjugating the Filipino mind. Even before the founding of UP, English had already become the medium of instruction in all schools; hence the intellectual, political and professional life has since been conducted in a foreign language.

Founded in 1908 by decree and legislation by American proconsuls and propertied members of the first Philippine Assembly, the UP as a public university did not derive from the new colonial regime. The Malolos Republic set up the short-lived *Literaria Universidad de Filipinas* with its *ilustrado* faculty schooled in Spanish. Had the first Philippine Republic not been defeated, a national language like Filipino today would have been evolved much faster than it has under colonialism, and replaced Spanish (then used by a small minority) as the language of higher education and for official discourse. American occupation had indeed stunted the growth of the national language.

Hence, English is the dominant language imposed on hapless Filipino children struggling to learn the basics of science and math and at the same

time master a foreign language – to the detriment of learning. Still, Filipinos have adopted the foreign language as if it were their own, and take pride that the country is considered fourth after US, U.K., and India as English speaking nations. Nowadays, policymakers put a premium on English for jobseekers here and abroad. Former President Jose Abueva tried to promote Filipino as language of instruction, but most of the students, already thinking of marketing their acquired skills and knowledge in an English milieu, shunned this policy and opted to enroll only in courses taught in English.

The language issue did not crop up in the early years of Americanization, until the National Language Bill was passed in the Commonwealth period. Since then the question of a national language has become an integral part of the struggle for nationhood and independence from US hegemony. For one, the national democratic movement has from the start promoted the use of the national language, particularly in the effort to reach the masses.

Within the UP in the last hundred years there has been, to borrow from Renato Constantino, dissent and counter-consciousness, expressed in both colonial and national languages. Constantino as editor-in-chief of the 1939 *Philippine Collegian* would become one of the more influential intellectuals in the development of a historical sense and nationalism among the students.

I remember Constantino's book *Dissent and Counter-consciousness* was one of the books read by students in the 60s who would figure in the First Quarter Storm. Earlier Claro M. Recto's "A Mendicant Foreign Policy" delivered in UP in 1951 and his other nationalist essays along with Teodoro Agoncillo's books on nationalism and history from the Filipino perspective, serve to counter the generally colonial views prevailing on campus after the war.

For his part, Jose Ma. Sison, a cum laude graduate in English and founder of Kabataang Makabayan, gave lectures that became a book called *Struggle for National Democracy* issued in 1967. Amado Guerrero's *Philippine Society and Revolution* (1970) generally attributed to Sison would map the directions for a national democratic revolution, just a step away from the socialist one. Inevitably, activists in order to have an armed vision have had to read the Marxist-Leninist classics, as their older counterparts in the 30s and 40s did. This time Mao Tse Tung's works would be added to the radical reading list.

Certainly, there were many earlier writings that would leave marks on students' minds, particularly of those who would shape the intellectual landscape towards nationalism and social change. They would question the role of the university as the principal ideological agency of the colonial and later neocolonial regimes.

An example of a landmark text for UP students introduced in 1928 was *Thinking for Ourselves* edited by Vicente Hilario and Eliseo Quirino of the English Department. The book contains the essays of Filipino nationalists like Jose Rizal, Apolinario Mabini, Father Jose Burgos, Fernando Ma. Guerrero, Rafael Palma, Epifanio de los Santos, Trinidad Pardo de Tavera, Jose P. Laurel, Herminigildo Cruz, Teodoro Kalaw, Maximo Kalaw, and Jorge Bocobo. The book was significant because UP students had an alternative to American and English writings in their humanities and social sciences courses.

Two thirds of the essays in *Thinking for Ourselves* were originally in Spanish; thus the translations were read not as models of English composition but as sources of Filipino ideas and values. The essays included religion and tradition, literature and fine arts, education and history, social and political studies, science and useful arts, and the Philippine problem. Two rising politicians Manuel Quezon and Sergio Osmena and a political science professor Maximo Kalaw wrote on the last topic.

While Quezon and Osmena dealt with the parliamentary struggle for independence, Kalaw provided another view towards the attainment of that goal – a criticism of how the members of the independence missions lived it up in Washington, D.C. unlike the sacrifices of patriots at the turn of the century.

Renato Constantino who as a student must have used the required textbook as a counterfoil to the Western texts had *Thinking for Ourselves* reprinted as part of his Filipiniana series in 1985. As he said, “ideas expressed in some of these books continue to be relevant to contemporary problems.”

Earlier than *Thinking for Ourselves* was a book *The Conquest of the Philippines* co-authored by Marcial P. Lichauco and Morefield Storey and issued in 1926 – which was reviewed in the 30s by Constantino focusing on the chapters on American atrocities in the Philippine-American War. For his effort, the

Collegian editor was harassed by American authorities. Maximo Kalaw, one of the early nationalist dissenters on campus, also issued his novel *The Filipino Rebel* in 1930, a kind of *roman à clef* depicting historical events and figures in the guise of fiction.

Since then, more textbooks have been written by Filipinos and used in the classroom. With more Philippine studies courses offered and the onset of a renewed nationalism, a separate department of Filipino and Philippine Literature was created in the late 60s to complement the English department. But even in the English department, progressive members managed to include in courses texts considered subversive in earlier times.

It was inevitable that the university as a community of scholars and learners would produce critical thinkers and dissenters. The academic mind is a critical and creative mind. Yet, what may be crucial in the work of scientists, scholars and artists – particularly in a nation still trying to shed its colonial baggage – is the question: “For whom?”

The question “Whom does the academe serve?” may have escaped the minds of scholars hard at work in their effort to make breakthroughs in knowledge and at the same time to establish their credentials in publications of their research or imaginative writing. Others plodding to their classes are more concerned about low salaries and how to support their families. Be that as it may, there are some in their ranks who have already realized what Karl Marx said about people of learning: “Philosophers have tried to interpret the world in various ways, the point however is to change it.”

The few who are already steeped in Philippine history and political economy would know the answers to the question of “for whom is the academe?” and other questions: Is the academe for the oligarchic elites who dominate the political and economic life of the nation? The elites who historically have kept – for their perpetuation -- the mass of the people in penury and at bay? Are the scholars of the people aware that their contributions to knowledge only serve to reproduce the status quo? Are the so-called UP’s idle assets commercialized truly for the benefit of the constituents or rather more for profit of business interests?

In a university that has functioned as an ideological state agency, the scholar going against the grain is seen as a maverick and trouble-maker and runs

the risk of his tenure denied. The history of UP is replete with examples of individual students and professors being disciplined, expelled or fired for various infractions like criticizing authority, publishing an “obscene” poem, or a supposedly seditious article. But through the years dissent in the academe and mass actions have become commonplace that administrators began to exercise “maximum tolerance.” They also learned how to co-opt dissent and dissenters, and here’s where the danger lies.

The one hundred years of UP in developing dissent and counter-consciousness may be segmented in periods such as the terms of the presidents of the university. The colonial regime saw six presidents: two Americans (Murray Bartlett and Guy Benton) and four Filipinos (Ignacio Villamor, Rafael Palma, Jorge Bocobo, and Bienvenido Gonzalez). The post war have seen twelve presidents, all Filipino (Bienvenido Gonzalez, Vidal Tan, Vicente Sinco, Carlos P. Romulo, Salvador P. Lopez, Onofre D. Corpuz, Emmanuel Soriano, Edgardo Angara, Jose Abueva, Emilio Javier, Francisco Nemenzo, Jr., and Emerlinda Roman).

In any university, the sources of dissent could only come from the constituents themselves: students, faculty, research staff, non-academic personnel, administration officials, and alumni. Here we focus on the students who are represented by their publications and elected councils, the faculty through their councils, assemblies and unions, and the administration officials who have to fend off interference from outside usually alumni or sponsors in high office, Church zealots, and from the business world and funding sources, local and foreign. Here is tested the mettle of the president in maintaining institutional autonomy and academic freedom.

Though UP was founded in 1908, the first regular president to be appointed – an American Murray Bartlett – assumed office in 1911. In his investiture he said the university must turn out Filipino graduates to serve in the colonial bureaucracy and produce professionals for modernizing an American-controlled country. Bartlett was busy setting up the Manila campus on what used to be rice fields in a site, now occupied by the Supreme Court, NBI, Philamlife, and Court of Appeals. The student publication was the *College Folio* which published largely literary works.

The first stirrings of unrest on the issue of national pride were noted in the protest launched against the American editor of the *Manila Times* for causing

the publication of what the UP saw as a scurrilous attack on the first Filipino president Ignacio Villamor (1915-1920). Senate President Quezon denied having anything to do with the article when students stormed the *Manila Times* office. Quezon had a history of meddling in UP's affairs.

During the term of Guy Benton (1921-1923), faculty and students protested the unjustified firing of Rizal professor Austin Craig (an American maverick who was not popular among his compatriots) by Benton and the Board of Regents. The issues invoked by the protesters were academic freedom and due process.

The presidency of Rafael Palma (1923-1933) saw many improvements on what was then Padre Faura campus amid a liberal and nationalistic atmosphere. Teodoro Agoncillo and Leopoldo Yabes said Palma's term was the "golden age." They remembered how Palma stood up against Quezon on the independence bill issue.

Palma supported the "pros" who favored the Hare-Hawes-Cutting bill brokered by Speaker Manuel Roxas and Senate president protempore Sergio Osmena while Quezon and Law dean Jorge Bocobo led the "antis" who considered the bill defective. Public debates were held, including an acrimonious exchange between Palma and Quezon.

Pro-Quezon publications *Philippine Herald* and *Philippine Magazine* joined in the fray saying the UP had become a "center of political agitation." UP "pros" called Quezon a "despot" and challenged his "dictatorial tendencies."

Quezon retaliated by freezing the UP budget in the legislature. By the end of 1933, Palma was out of a job and without a gratuity pay and pension. Quezon then worked for another bill the Tydings-McDuffie Act which was basically the same as the bill he bitterly opposed.

The next UP president Bocobo was apparently beholden to Quezon but did not stop students and faculty from criticizing his policies. *Philippine Collegian* editors Wenceslao Vinzons and Arturo Tolentino, together with law student Carmen Planas, formed the "Young Philippines" to oppose Quezon's hegemony in politics. Vinzons was elected to the 1934 constitutional convention and later became governor of Camarines Norte. He was killed by the Japanese for his guerrilla activities. Tolentino and Planas won as councilors in Manila.

Issues of the *Collegian* were censored by blacking out the editorials (through reversing the slugs used in letterpress printing). Visits of Quezon on campus were marked by hectoring. At one time, Constantino was scolded by Quezon for his criticism of “partyless democracy” espoused by the president. Fred Mangahas was removed as English instructor for writing an ostensibly congratulatory piece on Quezon which turned out to be really a lampoon. It was said that Quezon had the Mangahas piece framed and hung in his study until Recto pointed out to him that it was really a satirical essay. Quezon took the frame from the wall and smashed it on the floor, following it up with his choice expletives.

By this time, the young intellectuals of UP were being drawn to radical politics by the older generation of Salvador P. Lopez, Mangahas, Jose Lansang, Arturo Rotor, and Gabriel Bernardo who formed the Philippine Writers League which promoted literature with social content. Lopez himself put out a collection of essays called *Literature and Society* which included “Proletarian Literature: A Definition.” Manuel E. Arguilla also wrote stories along the proletarian vein like “The Socialists” and “Caps and Lower Case” included in his prize-winning *How My Brother Leon Brought Home a Wife and other stories*. *Collegian* editor Angel Baking and staffer Sammy Rodriguez would become members of the Communist Party of the Philippines politburo who were arrested in 1950. Librarian Bernardo, PKP’s archivist, ran a bookshop off Escolta that sold anti-fascist and proletarian titles. Pretty much like the post-war Joaquin Po’s Popular bookstore in Doroteo Jose st. in Sta. Cruz after the war.

Columbia-educated chemistry professor Vicente Lava in Los Banos would be one of the original members of the Communist Party, along with lawyer Jose and medical doctor Jesus. Wisconsin-educated UP zoology professor Agustin Rodolfo in Los Banos became a member of the Central Committee of the party during the war. He was arrested (along with UP alumnus Dr. Jesus Lava) and tortured by the Japanese in 1943. He was reactivated in the Huk movement in the later years of the war and shortly after the war. He returned to teaching in Diliman and became active in the Society for the Advancement of Academic Freedom in the mid-50s. He would be investigated in 1961 by the House Committee on anti-Filipino activities headed by Rep. Leonardo Perez, former liberal editor of the 1948 *Collegian*.

UP members of the faculty and students would be active in the various campaigns before the war such as the anti-fascist and boycott Japanese goods campaigns. A favorite hangout of some of them was Marcelo Gracia de Concepcion's coffeeshop The Ivory Tower in Herran (now Pedro Gil) st. in Malate. Concepcion was a progressive journalist and poet in the US where he returned after the war.

After the war the *Collegian* editors and student councils supported the Indonesian *merdeka* movement and a number of UP students even volunteered to fight against the Dutch in Indonesia. Several of them, including Salvador Laurel and Teddy Abueva, were already in a freighter bound for Indonesia when American-led authorities arrived and had them detained for a while in a Manila police jail.

The other post war issues that concerned the *Collegian* were the parity amendment giving Americans the same rights as Filipinos in economic matters, the Bell Trade Act, and war damage payments, and later the suspension of the writ of habeas corpus because of the Huk rebellion, the round-up of the politburo, the MIS "invitation" of editors and journalists and other intellectuals (including Herald editor Jose Lansang and Joaquin Po of Popular bookstore), and the Korean War.

William Pomeroy, an ex-GI who studied in UP as an English major became editor of the *Literary Apprentice*, publication of the UP Writers Club. By summer of 1951, he and his wife UP alumna Celia Mariano fled to escape arrest and joined the Huks in the Sierra Madre. He and Celia were captured in 1952 and in prison wrote an account of their experiences in the hills in his book *The Forest*.

In the 50s, academic freedom was the overriding issue. It was raised when President Quirino fired UP president Bienvenido Gonzalez for inviting Senator Claro M. Recto to speak at the 1951 commencement, and refusing to give an honorary degree to Sukarno at the time. The *Collegian* (under my term) carried a strongly worded manifesto against "the act of Elpidio Quirino and his subservient board of regents" signed by all student leaders. Our own editorial was called "Road to Extinction" condemning the ouster of Gonzalez as this would spell the end of academic freedom in the university. Student leaders then led by Leonardo Perez organized a rally to Malacanang, the first protest demonstration held outside the campus after the war.

The idea of academic freedom gained currency only to be stifled during the subsequent presidency of Vidal Tan (1951 – 1956). Under Tan, the university became a “conduit of anti-communist propaganda.” The Cold War was at its height, and nationalist and liberal professors were the subjects of McCarthyite witch-hunting.

The names of faculty members Dr. Agustin Rodolfo, Dr. Ricardo Pascual, philosophy professor, SV Epistola and Elmer Ordonez, English instructors, were mentioned as “communist suspects” in a special issue of the *Sunday Times Magazine* on the UP controversy on witch-hunting by the Military Intelligence Service, the secretary of President Tan, and a Jesuit priest.

Under Tan, new assistance programs flourished in cooperation with foreign agencies, US universities and foundations that were mainly pursuing the Cold War policy. These foundations which participated in capturing the “sympathies of the Filipino intelligentsia” provided grants and scholarships. The result of this US assistance was a “bumper harvest of cold warriors” who became deans and directors of the university and, eventually technocrats and cabinet members of the government.

Under this Cold War climate, the UPSCA, under the guidance of Fr. John Delaney, S.J., participated in the witch-hunt targeting atheist professors who by their logic were godless communists. The UPSCA emerged as the main force of reaction on campus and by late 50s, captured the Student Council and the *Collegian*. It was at this time that the Society for the Advancement of Academic Freedom was formed. The group issued a manifesto signed by 154 faculty members concerned about the “recrudescence of religious intolerance” and threats to academic freedom. Before the *Collegian* was wrested away by UPSCA, it issued a special issue on academic freedom in book form. The editor then was Jose Masakayan, and the adviser Dr. Alfredo V. Lagmay.

The witch-hunting continued into the presidency of Vicente Sinco (1958-1962) with the CAFA investigation in 1961 of suspected communists among the faculty members, like Dr. Rodolfo, Dr. Pascual, Professors Hernando Abaya, and Leopoldo Yabes. The graduate students of Dr. Pascual, led by Jose Maria Sison, founded the SCAUP (Student Cultural Association in UP) to lead a protest rally before Congress where the CAFA inquiries were held.

Sinco tried to revive the liberal tradition of Palma and Gonzalez. But in defending the UP against the witch-hunting, he used up much of his energy and time. Meanwhile, the University was under scrutiny by a US-funded survey mission (headed by Michigan State University President Hannah) which established criteria for the university “within the ideological limits of what the Americans saw as essential for enlightened citizenship and leadership in a free and democratic society.” The UP had come full circle to its founding when Americanization of higher education was the order of the day. The Hannah recommendations reaffirmed this Americanization with the proliferation of units and programs with neo-colonial ideas of development.

The 60s saw a more determined student nationalist movement which became the cutting edge for a renewed revolutionary struggle beyond the campus. The teach-ins, immersions in the countryside, and organizing were begun on campus by the UP Student Nationalist Corps and SCAUP, many of whom joined the Kabataang Makabayan founded by Sison in 1964.

The Vietnam War, the visit of US President Johnson, the 1969 elections called the dirtiest in history, the oil price increase triggered mass actions among students in UP as well as in many other schools. The tumultuous student demonstrations in January 1970, in front of Congress and the student assault on Malacanang leading to a pitched battle between the youth and the Metrocom at Mendiola, marked the beginning of the First Quarter Storm.

The turmoil was propitious for the mushrooming of activist groups among students and faculty. The latter formed the Samahan ng mga Guro sa Pamantasan (SAGUPA) and the Samahan ng Makabayang Scientifico (SMS), and the Aletheia. Both students and faculty constituted the UP Civil Liberties League in response to the suspension of the writ of habeas corpus in August 1971, when activists had to lie low. The UPCLL became part of the nationwide Movement of Concerned Citizens for Civil Liberties.

The Diliman Commune in February 1971 and the suspension of the writ of habeas corpus in August 1971 seemed like dress rehearsals for martial law, which was declared in September 1972. Student and faculty activists went underground and many of them were arrested, tortured, and jailed. A good number of students had also been martyred.

In retrospect, dissent on campus with the attendant protests and mass actions before the war or even before FQS was relatively safe, compared to what the UP militants had experienced under martial law. This tradition of dissent and protest continues to this day. In keeping with this tradition, student dissenters have changed “U.P Ang Galing Mo” to “UP Ang Galing Mo, Ialay sa Bayan” and have sung new nationalist lyrics to “UP Naming Mahal.” There is no lack of creative forms of protest in the academe.

References:

Alfonso, Oscar & Raul R. Ingles, eds. *University of the Philippines: The First 75 Years*, Quezon City: University of the Philippines Press, 1985.

Jamias, Cristino. *The University of the Philippines: The First Half Century*, A Special Supplement of the *Diliman Review*, Quezon City: University of the Philippines, 1962.

Ordoñez, Elmer A. *Diliman: Homage to the Fifties*, Quezon City: University of the Philippines Press, 2003.

The University and the masses

Renato Constantino

The flair for knowledge, the longing for cultural discipline, and the desire for expansion of one's intellectual faculties – these in themselves, if not wedded to some worthy cause amount to naught. When merely intended for the satisfaction of certain selfish personal motives, they are most condemnable. University education, to be worth its name, should be made as productive and as replete with benefits as far as possible. The selfish idea of going to a University to cultivate oneself to the utter disregard of his fellow beings, is most unworthy. Thus, while in a larger sense, the University student strives for the realization of certain personal ends, such ends must necessarily be subsidiary to a far greater end – service to fellowmen.

We note that during the past few years, social stratifications in the Philippines have become more marked – class animosities, more imminent. It can be discerned with ease that on the one hand, we have a wealthy class, and on the other hand, the poorer mass. Over and above those two classes, however is the intellectual “aristocracy,” composed of men – products of the higher institutions of learning, potential leaders – the nation's hope.

We are aware of the fact that our masses – our people of the slums, constitute the backbone of the nation. Those people however are in the most abject of conditions: their dwellings – the slums abound with indications of misery and poverty: these men mostly illiterate and ignorant of the ways of government often misled and fooled by scheming agitators and crooked politicians, compose a heap of discontented mass. Ever subservient to, and helpless in the face of dictates from unscrupulous landlords, they are however, “driven by a discontent that is not altogether blunted by the cynicism of the disillusioned nor by the hopelessness of the frustrated.” Their meekness and silence at present can, with ease be transformed into brutal fury by self scheming labor leaders and agitators. They have been made to lose faith in the government; their minds have been poisoned by assertions to the effect that the government does not exist for their own benefit. They, thus, are susceptible to becoming tools of these leaders who gradually feed their minds with the fertile seeds of revolt.

The intellectual class, with few exceptions, has not shown enough interest in the welfare of the lower strata. They are inclined to take the masses for granted - - to be indifferent to them to the point of considering them as a negligible element in the nation's life.

This erroneous notion should be rectified. We might as well ask ourselves – does university education keep one far above the masses or in the service of the masses? Are university graduates made sensitive to the sad plight of the poor mass so as to encourage them to sympathize with these people and utilize their university training in ameliorating their conditions? We need more conscious efforts to wrest the poor and the ignorant from the clutches of the agitator, the usurer, the unscrupulous landlord and any other undesirable elements that foment their minds with more discontent. Perhaps a study of the “elements” that “prey upon the slums” is helpful. Seeing how these people actually live, and unearthing the untold misery they have suffered may make the University students who are trained to serve more conscious of the existence of the nation's backbone, and may awaken in them a more sympathetic attitude towards the masses.

How this sympathetic attitude towards the masses can be developed among our intellectual elite is one of the missions of the University, for it is an accepted truth that in the process of habit formation, the attitude one takes is of great importance in bringing about the act. Where a favorable attitude towards an act has been established, there is every reason to hope that the desired action will not be remote.

This editorial won for the editor (Renato Constantino), 1st place in the College Editors Guild contest for campus journalism, 27 February, 1940

Radical student leadership: A short history of the UP Student Council (1913-1988)

Mong Palatino

It is wrong to equate the history of the University of the Philippines Student Council (USC) with the history of student activism in the Philippines. But it should be noted that the USC played a major role in radicalizing student politics in the country.

The USC has been recognized as an activist institution even during the pre-war years. In fact, there has been no period in the history of the USC when it did not confront university and national leaders over certain policies.

The USC was consistent in fighting for an independent student council. It has always championed student rights by advocating the lowering of school fees, greater autonomy of student organizations, and democratic reforms in the campus. It challenged the status quo and clashed with the repressive instruments of the state. It promoted not only the welfare of the student body but also of other sectors, especially the downtrodden. This is precisely the reason why the USC gained credibility as an important student group articulating the peoples' interests.

Various political forces have tried to dominate the leadership of the USC. But the national democratic movement seemed to have the greatest success in influencing the politics of the USC. No wonder the USC has always been linked with leftist causes.

The USC has a radical tradition which is intertwined with the history of the revolutionary movement in the Philippines. Although the USC has had hundreds of oppressors and reactionaries, the USC has also produced revolutionaries, and patriotic sons and daughters of the people.

Independent student council

The USC was first instituted in 1913 under the auspices of UP President Murray Bartlett. Manuel Tabora of the College of Law was the first chairman of the student council. The USC as an institution was suspended three times by university and national authorities: during World War II; during UP president Vicente Sinco's term; and during martial law.

To counter the dominance of a religious group in the campus, President Sinco issued an administrative circular in 1958 which limited the representation of any student organization to one representative only in each of the student councils. The order was challenged in the Supreme Court but the latter dismissed the petition on technical grounds. Hence, there was no USC from 1958-1960.

The Board of Regents (BOR) approved the creation of a Student Union in 1961 which would coordinate the cultural and social activities of the student body. The USC was revived two years later. In 1970, the USC was renamed Sanggunian ng mga Mag-aaral in line with the Filipinization of the university. After the declaration of Martial Law in 1972, the government banned the USC and other student councils in the country.

In 1973, UP President Salvador Lopez created the Consultative Committee on Student Affairs whose members came from designated representatives of recognized organizations. On that year, the campaign started for reviving an autonomous, democratic and representative student council.

In 1975, UP President OD Corpuz created a Student Conference in response to the petition for the revival of the USC. The *Collegian* and other student groups objected to the resolution raising the question of representation, autonomy of the Conference from the UP administration, and the vagueness of functions of the Conference.

On September 18, 1975, the elections for the Student Conference marked the first time that elections were held in a major institution in the country after the imposition of martial law. During the start of the schoolyear in 1977, the UP administration issued a memorandum that created the UP Metro Manila Student Welfare Board. But the students and the League of College Councils still pressed for the restoration of an autonomous USC.

In 1979, almost a hundred organizations and student leaders formed the Task Force Ibalik ang Sanggunian. By August, they transformed it to Student Alliance. At the end of the year, the UP administration announced the restoration of the USC after seven years of forced inactivity.

On September 5, 1980, more than six thousand students voted in the first USC elections after eight years. Malou Mangahas won, becoming the first female USC chairperson. On August 27, 1981, the first ever plebiscite in the history of UP was conducted. More than seven thousand students approved the USC Constitution.

School fees

The issue of affordable school fees has always been raised by the USC. The first protest action of freshmen students in the campus was held on March 12, 1918 as students petitioned the BOR to extend their scholarship. In 1929, the USC objected to the increase of fees and the rigid rules of the Department of Physical Education.

During the summer period of 1984, protest activities escalated when word spread that a tuition increase would be imposed. Students threatened a no-pay enrollment campaign. On May 8, 1984, then Education Minister Jaime C. Laya met with students at the Palma Hall to convince them about the fairness of a tuition increase.

A month later, students formed the Students' Coalition against the Rising Cost of Education. On September 20, 1984, the USC led students in barricading the university to protest the tuition increase. The protesters padlocked many academic buildings and blocked the roads leading to UP Diliman. It was the first barricade in Diliman after martial law. A week later, students planned a more massive barricade to paralyze the operations inside the university. More than 5,000 students formed and attended the human and physical barricades.

Democratization

The USC has also advocated reforms to democratize UP education. On January 30, 1969, the Committee on Public and National Affairs of the USC initiated a movement to present the state of the university to UP president

Lopez. The UP administration held an eight-hour dialogue and negotiation with the students who presented him with 77 demands. Lopez requested the students to pare down the list of demands; the students complied and reduced the most urgent issues to only 18.

On February 4, 1969, the USC together with other activist groups in the campus successfully led a general strike by the students. Lopez was forced to issue an executive order which granted greater autonomy to all student organizations in the handling of funds collected by UP. Lopez also agreed to make the appointment of faculty advisers for student organizations and publications optional.

President Ferdinand Marcos came to the university and held a dialogue with student leaders. He was able to resolve the student demands by releasing more funds for the university. The visit was the second time the president of the republic came to UP to discuss vital matters with students and faculty members. The 18 demands were substantially met as greater student autonomy was granted. All documents and papers of accounts of UP were opened to all parties. An agreement was forged with the Quezon City mayor that the police would not enter the campus without a written request from UP.

On October 5, 1970, the students confronted Lopez anew with their 57 demands which were grouped into five mass headings: democratization, Filipinization, academic affairs, student welfare, non-academic-affairs, and faculty welfare.

On December 16, 1983, USC Chairperson Leandro Alejandro led 200 students who picketed a CMT Parade as a protest action against the intensifying militarization of Philippine society. They were threatened with suspension for disrupting a university activity.

National politics

The USC gained prominence as an institution which tirelessly espoused peoples' concerns. The USC has always challenged national leaders to be sincere in serving the people. Many times the USC clashed with police forces during student rallies near Malacañang Palace.

On December 15, 1917, the first student protest was held against a Manila police captain and his men for arresting Victoriano Yamzon during the first University Day. The police had mistaken the 1st editor of the *College Folio* as part of an unruly crowd.

On January 18, 1933, students held a rally in support of the Hare-Hawes Cutting Act. President Manuel Quezon disapproved of the rally saying that students should be studying for their examinations instead of participating in political affairs. Students also held a rally on the same year protesting the bill that would reorganize government personnel but not including legislators. Lawmakers who visited the university were booed and heckled. Four years later, UP students and faculty campaigned for the right of Filipino women to vote.

On March 29, 1951, the first UP Diliman student rally to Malacanang Palace was led by the USC. Together with other student clubs, the rally was conducted to express support for UP president Bienvenido Gonzales who invited Senator Claro M. Recto, arch critic of then President Elpidio Quirino, to deliver the commencement address at the UP graduation rites. UP president Vidal Tan eventually replaced Gonzales. But the students won the right to listen to Recto on their graduation and to have Gonzales sign their diplomas instead of Tan.

On November 30, 1952, USC chairperson Rafael Salas led students in a rally in Malacañang protesting the policies of President Quirino. In 1962, the Student Union protested President Diosdado Macapagal's offer to Carlos P. Romulo to become UP President. The Union said "UP is not an auction bloc at Macapagal's personal disposal." Union chairperson Enrique Voltaire Garcia led the UP students in a rally in front of Quezon Hall, affirming support for and trust in BOR, the sole body tasked to choose the UP president.

Rise of the national democratic movement

During the early 60's, the national democratic movement became a strong political force in the campus. In 1964, the USC initiated a jeepney campus boycott until the fare for campus rides was reduced to five centavos from 10 centavos. On September 11, 1966, USC chairperson Voltaire Garcia led

a mammoth demonstration near Malacañang Palace to protest the senseless shedding of Filipino blood for the US in Vietnam. The following month, the USC led a historic hike of students from Quezon City to the Manila Hotel, where the Manila Summit was held. Five thousand students protested the continuing American intervention in the Vietnam War. Police violently dispersed the protesters. Scores were hurt. The USC called for inter-university indignation rallies. The October 24 Movement was formed. Also on the same month, the USC sponsored a National Students' Congress for the advancement of nationalism. Five hundred student leaders attended the event.

On July 1968, the USC, *Philippine Collegian*, Katipunang Makabansa, Pagkakaisa, and the Partisans led 14 busloads of students to the Congress building to oppose the Second Philippine Civil Action Group bill on the involvement of the country in the Vietnam War. Two months later, Senator Lorenzo Tañada, head of the Movement for the Advancement of Nationalism, protested the Americanization of UP. USC became more active in leading demonstrations on such issues as the Vietnam War, Philippine participation in the war, oil monopolies, implementation of the retail trade nationalization laws, and US Imperialism.

The storm

On January 7, 1970, students of UP Manila and Diliman boycotted their classes to denounce police brutality and the illegal detention for eight hours of UP students Renato Ciria Cruz, Gary Olivar, and Jorge Sibal during the anti-Agnew rally in December of 1969. The USC, Samahan ng Demokratikong Kabataan, the AS Student Council, and fifty faculty members led by Dean Cesar Adib Majul issued a joint declaration of concern over the “repressive tolerance towards organized dissent.”

On January 26, 1970, UP students joined 40,000 students in front of the Congress building during the state of the nation address of President Marcos. The peaceful demonstration turned into a bloody riot when the police reacted strongly when a mock coffin was hurled at the party of the President. The following day, the USC called for a boycott of classes for the rest of the week. President Lopez then told a group of students in front of Quezon Hall that he would suspend classes.

On January 29, the first faculty march of the university towards Malacañang was led by President Lopez to present the declaration of the faculty regarding the bloody incident on January 26. UP met with the faculty of the University of the East at J.P. Laurel Street. The USC charged the faculty with elitism because the planned indignation rally was scheduled on January 30. The USC also did not want to have a dialogue with Marcos. In protest, they led the students to march at Quezon Hall, while the faculty and administration officials were inside Malacañang Palace. The USC turned the flag upside down, removed the plaque under the picture of General Romulo, and covered the Oblation with a sack.

The following day, UP students joined a peaceful indignation rally in front of the Congress building that ended at 5pm. Then the group started marching towards Malacañang, and they stormed the gates of the Palace with a firetruck. The “Battle of Mendiola” lasted the whole night with four students killed including UP freshman Ricardo Alcantara. 117 people injured, 293 arrested, including USC chairperson Fernando Barican, and 131 charged with sedition.

During the graduation ceremonies of that schoolyear, militant students who graduated with honors led by USC chairperson Fernando Barican, Victor Manarang, Orlando Vea, Vicente Paqueo, Ericson Baculinao, and Rafael Baylosis held a protest action while carrying placards exhorting students to “serve the people” and denouncing “American cultural aggression.”

The eighties

On December 1, 1980, USC chairperson Mangahas was arrested by the military for subversion. Two thousand students attended the boycott rally on December 4. More than ninety percent of students skipped their classes. On January 14, 1982, USC led a mass walkout to commemorate the fake lifting of martial law. More than 1,000 students joined the protest action.

On August 26, 1983, three thousand members of the UP community, including the USC, joined the peace march and prayer rally in protest over the murder of Senator Ninoy Aquino and the continuing violation of human rights. On July 6, 1984, UP students were the first to march again at Mendiola since 1972. Students were protesting the tuition fee increases in private schools, the

low budget for education, IMF-WB meddling in government, oil price hikes, and disregard for students' democratic rights

On February 17, 1986, students and faculty met at the AS steps to discuss and plan a localized civil disobedience, and a new kind of education following the rigged snap polls. USC formed the Task Force Civil Disobedience. Three days later, UP students marched to Malacañang demanding that President Marcos immediately vacate the Palace.

Student leaders for the people

Over the past century, the USC has strived to fulfill a progressive brand of student politics. It is a leadership that reflects the idealism of the youth and their aspiration for a more meaningful future. USC leaders resisted the temptation to limit their advocacies to the parochial concerns of the university. They demanded reforms in the campus but, at the same time and more significantly, they criticized the faults of national leaders. USC leaders became social critics of a backward and oppressive Philippine society.

As the university looks forward to another new century, it is wise to look back and celebrate the radical tradition of the USC. Past members of the USC who are now influential members of the elite society should remember and relive the principles they espoused during their college years. A dose of radicalism is very much needed today.

References:

Alfonso, Oscar, ed. *“UP: the First 75 Years: A Diamond Jubilee Publication.”* University of the Philippines Press, 1985.

Aquino, Belinda, ed. *“The University Experience: Essays on the 82nd Anniversary of the University of the Philippines.”* University of the Philippines Press, 1991.

Feliciano, Gloria, ed. *“The University of the Philippines: University for Filipinos.”* UP Institute of Mass Communication, 1984.

Radikal na tradisyon sa *Philippine Collegian*

Kenneth Roland A. Guda

Bagamat mas nakilala bilang isang independiyente at radikal na pahayagan, malayo sa pagiging progresibo ang pinagsimulan ng *Philippine Collegian*. Pero sa ilang susing pagkakataon sa kasaysayan, tumindig ito bilang matapang na tagapamandila ng kalayaan sa pamamahayag at ng progresibong mga paninindigan sa pamantasan at sa lipunan. Naging simbolo ito ng tradisyon ng radikalismo sa UP at ng pamamahayag sa Pilipinas.

Unang inilathala noong 1922, binabayaran pa ito noon ng mamahaling presyong 25 sentimos. Ang mga pahina nito’y nakatuon sa pinaniniwalaang karaniwang interes ng mga estudyante noon: May “The Bachelor’s Page” para sa kalalakihan (may mga kolum tulad ng “The Ideal Girl” at “The Womanly”); at “The Coed’s Page” para sa kababaihan, (may mga seksiyong tulad ng “What Women Admire in Men”). Noong dekada ’30, naging aktibo ang *Collegian* sa pag-isponsor ng mga beauty contest. Ito ang nanguna sa pagpili ng mga magiging kandidato ng UP para sa “Miss Philippines” at “Queen of the Manila Carnival Commercial and Industrial Fair.”

Bago ang Ikalawang Digmaang Pandaigdig, may advertisements ang *Collegian* — mula sa mga produktong pang-eskuwela, hanggang sa mga alak at sigarilyo, hanggang sa mga pelikula at ocean liners. May mga patalastas sa pahina nito maging ang karibal na eskuwelang Ateneo de Manila University.

Pero sa kabila ng ganitong oryentasyon, marami sa naging mga patnugot ng *Collegian* ang naging progresibong lider. Kabilang na rito ang lider-obrero na si Cipriano Cid, na naging punong patnugot noong dekada 20, at si Wenceslao Vinzons, na naging lider-estudyante sa UP at bayani ng digmaan laban sa Hapon. Produkto rin ng panahong ito ang ilang kilalang progresibong personalidad: si Armando J. Malay, peryodista at administrador ng UP na naging detinidong pulitikal noong diktadurang Marcos; ang makabayang historyador na si Renato Constantino, at si Angel Baking, kinasuhan bilang kagawad ng Politburo In ng PKP noong 1950.

Natigil ang paglalabas ng mga isyu ng *Collegian* noong digmaan. Marahil dahil sa panunupil na naranasan nito sa ilalim ng pananakop ng Hapon, naging mas mapangahas ang *Collegian* pagbalik nito sa publikasyon. Noong 1947, sa ilalim ng pamamatnugot ni Juan Hagad, nakaranas ito ng tangkang pananabotahe mula sa pambansang gobyerno. Inihayag ng mga opisyal ng administrasyong Roxas ang disgusto nito sa paglaban ng *Collegian* sa Parity Rights Amendment na magbibigay ng pantay na karapatang mangalakal ang mga Amerikano. Nanindigan ang *Collegian* laban sa Parity Amendment. Dahil dito, apat na buwang hindi nakapaglabas ng isyu ang pahayagan.

Noong dekada 50, muling sinupil ang *Collegian*. Dinismis sa UP ang punong-patnugot nitong si Homobono Adaza dahil sa mga artikulo sa pahayagan na bumabatikos sa Board of Regents. Noong Marso 1951, naglabas ang *Collegian* sa ilalim ng patnugot nito na si Elmer Ordoñez ng editoryal na pinamagatang “The Road to Extinction.” Binatikos ng editoryal si Pangulong Elpidio Quirino at ang UP Board of Regents sa pagtanggali kay Bienvenido Gonzalez bilang pangulo ng UP. Pinili kasi ni Gonzalez na magsalita sa pagtatapos sa UP si Sen. Claro M. Recto, na nagbigay ng anti-imperyalistang talumpating pinamagatang “Our Mendicant Foreign Policy.” Isa ang naturang talumpati sa naging mga susing babasahin sa hanay ng makabayang mga estudyante noong dekada 60.

Sa kabila ng mga panunupil, nagpatuloy na naging daluyan ng radikal na mga ideya at panunulat ang *Collegian*. Noong kalagitnaan ng dekada ’50, pinangunahan ng ilang reaksiyonaryong pulitiko sa Kongreso ang pagtugis sa mga intelektuwal ng UP, kabilang sina Dr. Ricardo Pascual at Dr. Agustin Rodolfo. Tumindi ito sa pagtatapos ng dekada, nang ilabas ng *Collegian* ang sanaysay ni Prop. Leopoldo Yabes na “Peasant War” at ang tula ni Jose Maria Sison na “Requiem for Lumumba.”

Dekada 60 nang nagkaroon ng mas malinaw na hugis ang radikal na tradisyon ng pamahahayag sa *Collegian*. Matapang at militante ang pahayagan noong panahong ito. Aktibong naglabas ang *Collegian* ng mga sanaysay na nagsusuri sa pagsasamantala ng naghaharing uri sa Pilipinas. Nagkaroon ng iba’t ibang hugis ang militansiyang ito sa pamamatnugot nina Leonardo Quisumbing, Luis V. Teodoro Jr., Angelito Imperio, Tristan Catindig, Salvador Carlota at Enrique Voltaire Garcia II. Noong 1966, sa ilalim ni Garcia, napasimulan ang paglalabas ng *Philippine Comedian*, ang bersiyong spoof ng *Collegian* na

nagpapatawa pero bumabatikos sa kainutilan ng pamahalaan at administrasyon ng UP. Noong panahong ito rin lumabas ang ilang artikulong kalauna'y naging bahagi ng *Philippine Society and Revolution*, na naging blueprint ng paglulunsad ng pambansa-demokratikong rebolusyon sa Pilipinas. (1970 lumabas ang *Philippine Crisis*, sa panahong si Ernesto Valencia ang patnugot)

Higit pa sa propesyunalismo sa pamamahayag at pagtaguyod sa pagiging obhetibo sa pag-uulat sa mga kaganapan ng bayan, isinalarawan ng *Collegian* sa panahong ito ang pagpanig ng pamamahayag sa progresibong adhikain. Rurok nito ang aktibismong ibinandila ng *Collegian* noong 1970 First Quarter Storm, sa ilalim ni Victor Manarang. Isa sa dalawang naging punong-patnugot noong 1971 ay si Antonio Tagamolila, na naging presidente ng College Editors Guild of the Philippines at martir noong Batas Militar.

Isinara ang *Collegian* noong ibinaba ni Ferdinand Marcos ang batas militar noong Setyembre 1972. Ibinalik ito sa sirkulasyon noong Enero 1973, at ipinagpatuloy ang progresibong pamamahayag. Noong 1976, inilagay sa house arrest ang punong patnugot ng *Collegian* na si Abraham "Ditto" Sarmiento Jr. at ang kapatnugot nitong si Fides Lim dahil sa aktibong pagbabatikos ng *Collegian* sa rehimen. Nagpatuloy ang pagbatikos ng *Collegian* (panahong ito unang ginamit ang katagang "Kung hindi tayo ang kikilos, sino ang kikilos? Kung hindi ngayon, kailan pa?"), pero bumagsak ang kalusugan ni Sarmiento, hanggang mamatay siya noong 1977.

Itinaguyod pa rin ng *Collegian* ang militanteng tradisyon nito noong dekada '80. Gayunman, may mga panahong pumanig sa administrasyon ang patnugot nito. Halimbawa nito ang pamumuno ni Napoleon Poblador noong 1982. Nagsulat ng editorial si Poblador na itinuring ng mga istap ng pahayagan na maka-administrasyon. Mistulang kudeta ang isinagawa ng istap, sa pamumuno ng tagapamahalang patnugot na si Marichu Lambino na pinalitan ang editorial na unang sinulat ni Poblador.

Noong paslangin si Senador Benigno Aquino Jr., naglabas ang *Collegian* ng espesyal na mga ulat. Panahon ito ng matinding panunupil ng rehimen ng Marcos sa mga mamamahayag na nag-uulat nang pabor sa oposisyon. Nang mapataksik sa poder si Marcos noong 1986, isa ang *Collegian* sa mga nagdiwang. Pero hindi nito binitawan ang kritikal na paninindigan. Noong 1989, naglabas ito ng editorial na pinamagatang "Edsa and UP – Three

Years After.” Para sa *Collegian*, nanatili pa rin ang panlipunang kaayusan, pagsasamantala, at matinding kahirapang iniwan ni Marcos. Bigo ang bagong rehimen na makabuluhang baguhin ang lipunang Pilipino.

Nagpatuloy ang pakikisangkot ng mga patnugot at istap ng *Collegian* sa progresibong pulitika sa loob at labas ng kampus. Kung kaya, noong dekada 90, hindi maiiwasang naapektuhan ito ng matinding hidwaan sa pagitan ng nagtataguyod pa rin ng progresibong pulitika sa isang banda, at ng mga nagsasawa na raw sa mga “makalumang” porma ng militansiya sa kabilang banda. Nahati ang nangungunang alyansang Sandigan ng Mag-aaral para sa Sambayanan (Samasa) sa dalawang panig na ito noong 1995. Naapektuhan na rin ang *Collegian* – naging lider-estudyante na rin ang ilan sa mga patnugot nito. Ang ilan sa mga patnugot, nanatili sa militanteng oryentasyon, samantalang bumukas sa “anarkistang pluralismo” ang iba.

Noong 1996, nasadlak sa kontrobersiya ang Collegian Editorial Examinations, nang magprotesta ang natalong examinee na si Voltaire Veneracion sa pagkapanalo ni Richard Gappi bilang punong patnugot. Ayon kay Veneracion, binago ng Board of Judges ang inisyal na botohan nito na pinanalo siya para siguruhing magwawagi si Gappi. Nanindigan ang mga hurado sa karapatan nitong piliin ang nararapat na magwagi. Pero nakialam na ang administrasyon ng UP, at hinirang si Veneracion bilang punong patnugot.

Bahagyang nagbago ang *Collegian* magmula ng panahon ni Veneracion. Naging eklektiko ito sa pagsusuri sa mga isyung panlipunan – dahil nga raw pluralista na ito. Pero samantalang hindi pumapanig ang *Collegian*, muling lumalakas ang militanteng kilusang estudyante. Rumurok ito sa mga kampanyang kontra-CPDP o Commonwealth Property Development Project noong 1997. Noong 1999, nagwagi sa Editorial Exams si Seymour Barros Sanchez, na nagbalik sa *Collegian* sa militanteng tradisyon nito. Pinalitan siya ng mga pluralistang termino nina Herbert Docena at Duke Bajenting. Nanumbalik ang lantad na progresibong adbokasiya sa ilalim ni Ellaine Rose Beronio noong 2002.

Taong 2006, muling nakaranas ng panunupil ang *Collegian* sa administrasyon ng UP. Inipit ng admin ang pondo ng publikasyon dahil hindi umano nagpapasailalim sa legal na proseso ng procurement ang *Collegian*. Halos tatlong buwang natigil ang publikasyon ng pahayagan sa ilalim ng termino ni Karl Frederick Castro. Ikinampanya ng termino ni Castro sa alumni ng UP at

ng *Collegian* ang kanilang sitwasyon. Nakapagtipon sila ng pera para mailathala ang *Rebel Collegian*. Pinanindigan ni Castro na kailangang lumabas ang regular na isyu ng *Collegian* mula sa pondong binabayaran ng mga mambabasang estudyante.

Sa kasaysayan ng *Collegian*, masasabing hindi likas na radikal ito. Wala sa oryentasyon nito, sa mga alituntuning gumagabay dito ("*Collegian Rules*" sa Student Handbook), o sa pinagmulan nito ang nagtakda ng magiging tunguhin nito sa paggulong ng panahon. Naging radikal ang nilalaman ng *Collegian* dahil isang kilusang makabayan sa labas ng tanggapan nito, sa labas ng kampus, ang umusbong at lumawak, hanggang umabot sa kamalayan ng mga manunulat, artista at patnugot nito.

Sanggunian:

Programme ng *Philippine Collegian* Alumni Homecoming, May 2001.

Teodoro, Luis, ed. *The Collegian Tradition*. UP, 1996.

Malay, Armando J. "The Collegian: Despair of Despots" sa *The Sunday Times Magazine*, Marso 4, 1990.

Mga isyu ng *Philippine Collegian* noong 1996, 1999, at 2000-2006.

Wenceslao Q. Vinzons (1910-1942): Isang maikling buhay para sa isang mahabang pakikibaka

Jonnabelle Vidal Asis

*Ang pangyayari ang lumilikha ng taksil,
kung paanong ang pagkakataon din ang gumagawa ng bayani.*
– Tata Matyas, *Mga Ibong Mandaragit*

Para sa kasalukuyang henerasyon ng mga kabataan, marahil kilala lamang si Vinzons bilang isang lumang gusali na tahanan ng iba't ibang organisasyon at opisinang pang-estudyante, at kumbinyenteng lokasyon ng mga manininda ng fishball at terminal ng mga dyip sa loob ng kampus ng Unibersidad ng Pilipinas sa Diliman. Hindi kasama sa popular na kamalayan ang naging buhay at pakikibaka ni Wenceslao Vinzons – lider-estudyante, lider-oposisyon, martir at bayani ng Ikalawang Digmaang Pandaigdig.

Si Vinzons, “Bintao” para sa mas malalapit na tao sa kanya, ay ipinanganak noong 28 Setyembre 1910 sa Indan, Camarines Norte. Ang kanyang ama, si Gavino Vinzons, ay kabilang sa isang mayamang pamilyang Tsino, samantalang si Engracia Quinito, ang kanyang ina, ay anak ng isang mangingisda at manghahabi ng nipa.¹ Agad na namatay pagkapanganak ang naunang dalawang anak ng mag-asawang Gavino at Engracia, kaya’t si Bintao ang itinuturing na panganay. Mayroon siyang tatlong kapatid: sina Serafina, Ligaya at Cayetano.²

Sa paaralan, nagpamalas si Vinzons ng talino at husay sa pamumuno. Naging valedictorian siya sa Camarines Norte High School, at nakapasok sa Unibersidad ng Pilipinas. Naging kasapi siya ng Upsilon Sigma Phi noong 1930 at nang sumunod na taon, ng UP Debating Team. Tumayo rin siyang punong patnugot siya ng *Philippine Collegian* (1931-1932), ang opisyal na publikasyon ng mga mag-aaral ng UP. Ang kanyang mga editorial ay

pumupukaw sa pampublikong opinyon ng mga mag-aaral tungkol sa mga napapanahong isyu ng lipunan. Para sa kanya, ang pahayagan ng mag-aaral ay dapat maglingkod sa interes mga mag-aaral, at hindi upang magkamal ng pera (noong mga panahong iyon, may mga advertisement pa ang *Philippine Collegian*).³ Sa panahon ding ito, itinatag niya ang College Editors Guild (CEG) (na ngayo'y kilala bilang College Editors Guild of the Philippines o CEGP) na binubuo ng patnugutan ng lahat ng publikasyong pang-mag-aaral sa Maynila. Siya rin ang tumayong unang pangulo nito. Noong 9 Disyembre 1932, sa pangunguna nina Vinzons at Ernesto Rodriguez Jr., punong patnugot ng *National*, publikasyon ng National University, tinutulan ng mga kabataang manunulat ang panukalang dagdagan ang sweldo ng mga mambabatas sa mababang kapulungan.⁴ Bagamat ang CEG noon ay maituturing na tradisyunal na organisasyon, makikita sa pangyayaring ito ang simulain at potensyal nito bilang makapangyarihang pwersa ng panlipunang kritisismo.

Noong 12 Pebrero 1932, napanalunan ni Vinzons ang Manuel L. Quezon Gold Medal for Oratory para sa “Malaysia Irredenta” (Malaysia Redeemed) na sumasalamin sa kanyang makabayang sentimyento. Sa talumpati niyang ito, isinulong niya ang pagtatatag ng isang pederasyon ng mga bansang Malay upang patatagin ang kanilang kilusan para sa pagpapalaya at pagwawaksi sa dominasyon ng Kanluran.⁵ Ang ganitong layunin ay isinakatuparan niya bago pa man siya magtapos sa Unibersidad. Itinatag niya at pinamunuan ang Pan-Malayan Association, isang organisasyon ng mga estudyante mula sa Korea, Indonesia at Pilipinas na nag-aaral sa iba’t ibang unibersidad sa Maynila. Ang grupong ito ng mga mag-aaral ay naglalayong magtulungan tungo sa mas mahigpit na pagkakaunawaan ng mamamayan mula sa iba’t ibang bansa sa Asya, tungo sa paglaban sa kolonyalismo, at upang muling makamit ang nawalang prestihiyo at kadakilaan ng mamamayan ng mga bansang ito.⁶ Ipinagtanggol niya ito sa mga kritiko sa pagsasabing “The Pan-Malayan Movement is principally libertarian and only incidentally racial. It must of necessity have to proceed from the latter as a powerful cohesive force... Its ultimate ideal, however is to secure the greatest happiness for the masses and to evolve a system of government based on Social Democracy. Without liberty for the kindred Malay peoples... (classless) society is impossible.”⁷ Kinikilala ni Vinzons ang pangangailangan para sa isang anti-imperyalistang organisasyon ng mga bansang dating kolonya ng Amerika.

Tulad ng kadalasang trajektori ng mga nagnanais na pumasok sa pulitika, pumasok si Vinzons sa UP College of Law noong 1929, at nagtapos noong 1933. Pumangatlo siya sa bar exams. Naging tagapangulo rin siya ng

University Student Council para sa taong 1933-1934. Itinatag niya ang Young Philippines Party (YPP) noong 7 Enero 1934, kasama ang kaibigang si Arturo Tolentino, upang tumayo bilang partidong oposisyon. Naniniwala si Vinzons na esensyal ang pagkakaroon ng “two-party system” upang matiyak ang demokrasya sa bansa: “a majority party wielding the powers of government, and a minority party fiscalizing the former’s policy in and administer the affairs of the state when the people chose a change of party.”⁸ Bagamat nakabalangkas pa rin sa tradisyonal na pampulitikang partido, tinutuligsa nito ang “Partyless Democracy” ni Pang. Manuel L. Quezon. Noong mga panahong iyon, mahigit tatlung taon nang namamayagpag at walang katunggali ang Partido Nacionalista sa larangan ng politikang pamamahala.

Sa edad na 24, tumakbo siya at naging delegado ng Camarines Norte para sa 1935 Constitutional Convention. Siya ang pinakabatang nahalal na delegado sa kasaysayan ng Pilipinas. Nagbabala siya laban sa mga probisyon sa burador ng konstitusyon na nagbibigay sa Pangulo ng karapatan na magpataw ng emergency rule at martial law. Nakita ni Vinzons ang posibilidad ng pag-abuso ng kapangyarihan sa pamamagitan ng mga probisyong ito, kung saan maaaring itakda ng Pangulo ang kanyang sarili bilang pang-habambuhay na diktador.⁹ Sa kanyang talumpati, isinaad niya na: “There is no necessity, Mr. President, to sanction constitutionally the exercise of a vast ordinance power by the president. That will be given, in the nature of events, by the Legislature or by the people... It will be better that we should omit most of the powers given to the Chief Executive, because, while we now distrust the Legislature, we may later distrust the Executive for the misuse of its Constitutional prerogatives... This constitution contains not the seed of immortality; on the contrary, it contains the seeds of its own destruction.”¹⁰

Sa pambansang eleksyon ng 1938, nangampanya si Vinzons at ang YPP para sa dating pangulong Emilio Aguinaldo, kahit na alam niyang wala itong pag-asang manalo. Bahagi ito ng pagnanasa ng YPP na konsolidahin ang iba’t ibang elemento ng oposisyon at bumuo ng nagkakaisang pwersa na tutunggali sa administrasyong Quezon. Tulad ng inaasahan, nanalo si Quezon sa lahat ng probinsya sa bansa – maliban na lamang sa Cavite na balwarte ni Aguinaldo, at sa Camarines Norte, ang lalawigang pinagmulan ni Vinzons.¹¹ Kinasuhan din si Vinzons ng kasong sedisyon nang akusahan niya ang administrasyong Quezon ng pagsasagawa ng malawakang dayaan sa nagdaang eleksyon. Dahil rito, nasintensyahan siya ng mahigit na apat na taong pagkabilanggo. Nang maghain ng apela si Vinzons at ipagtanggol ang sarili niya sa Court of

Appeals, binasura ng korte ang naunang hatol nito at naipanalò ni Vinzons ang kanyang kaso.¹²

Taong 1940 nang muling sumabak sa pulitika si Vinzons. Sa edad na 30, maaari na siyang tumakbo bilang gobernador ng Camarines Norte sa ilalim ng Young Philippines Party. Sa kabila ng pagiging dominante ng Partido Nacionalista ni Quezon, nagwagi si Vinzons laban sa kandidato ng Nacionalista. Isa siya sa dadalawang kandidato ng minority na nanalo sa buong bansa. At dahil ang kongresman ng Camarines Norte noon ay mula sa Partido Nacionalista, sinagkaan nito ang paglalabas ng pondo para sa probinsya ni Vinzons. Ito ang nagtulak sa kanya upang magbitiw bilang gobernador noong Agosto 1941 at tumakbo bilang kinatawan sa mababang kapulungan. Muli, nagwagi siya sa eleksyon ng Nobyembre 1941 sa kabila ng pangkalahatang pananaig ng Partido Nacionalista.¹³

Kahahalal pa lamang ni Vinzons bilang kongresista nang pumutok ang Ikalawang Digmaang Pandaigdig. Kaysa tumakas palabas ng bansa upang maligtas ang sarili at pamilya mula sa giyera, mas pinili niyang mag-organisa ng armadong pwersa laban sa pwersang Hapones. Kasama si Basilio Bautista, na gobernador ng Camarines Norte, bumuo sila ng mga yunit-gerilya bago pa man dumating sa Kabikulan ang mga sundalong Hapones noong 12 Disyembre 1941. Pinamahalaan ni Vinzons ang lahat ng imbakan ng bigas sa Camarines Norte, at pinag-utos ang pagkumpiska ng mga pampasabog na ginagamit sa mga minahan upang gamitin laban sa mga mananakop.¹⁴

Sa pagitan ng 18 Disyembre 1941 at Mayo 1942, nakipaglaban ang mga yunit-gerilya sa pamumuno ni Vinzons hanggang mapalaya nila ang Daet, ang kabisera Camarines Norte. Malaki ang papel na ginampanan ng mga Aeta mula sa baryo Talubatib, Labo sa pagtatagumpay na ito. Dumulog ang mga Aeta sa kampo ni Vinzons matapos nakawin ng mga sundalong Hapon ang kanilang mga tanim at ani, sunugin ang kanilang mga bahay at lapastanganin ang kanilang mga kababaihan. Minobilisa ni Vinzons ang mga katutubo upang lihim na atakihin ang mga Hapong nagdaraan sa Manila South Road gamit ang mga palasong may lason. Dahil rito, tinatayang umabot sa 2,019 ang mga napatay na sundalong Hapones.¹⁵

Dahil sa tagumpay ng mga opensibang ito ng gerilya, naging pangunahing target si Vinzons ng mga sundalong Hapones sa pamumuno ni Major Noburo Tsuneoka, kumander ng Daet Garrison. Matapos ang matitinding operasyong-

militar ng kaaway, nahuli si Vinzons ng pwersang Hapones noong 8 Hulyo 1942, dahil sa pagtataksil ni Luis Villaluz, dating gerilya na naging impormante. Hinuli kasama ni Vinzons ang kanyang ama, at si Bautista. Matapos ang ilang araw, nadakip rin ang maybahay ni Vinzons, kasama ang kanilang mga anak na sina Aurora at Alexander. Hindi na sila natagpuan simula noon.¹⁶

Sinasabing ipinarada sina Vinzons sa plaza ng Daet at pinilit na magsalita upang i-endorso ang imperyalistang proyekto ng Hapones na Greater East Asia Co-Prosperity Sphere, ngunit tumanggi siya. Ang buhay niya at ng kanyang pamilya ang naging kapalit ng hindi niya pagpayag na makipagkasundo sa mga pwersang Hapones.¹⁷

Hindi ipinanganak na bayani si Vinzons. Wala naman talagang ipinapanganak na likas na bayani. Ang panlipunang krisis at tunggalian ang nagtulak sa kanya upang mamili sa dalawang posisyon – ang pagtakas sa giyera at mabuhay para sa sarili at pamilya, o ang sagutin ang tawag ng kanyang panahon. Ipinapakita ng maikling buhay ni Vinzons ang kanyang pag-unlad mula sa pagiging isang burges-liberal na makabayang pulitiko tungo sa isang anti-imperyalistang mandirigma ng mamamayan. Ang mga panahon ng ligalig ang nagbubukas sa bawat indibidwal ng mga pagkakataon para sa paglikha ng kasaysayan. At dahil patuloy pa rin naman tayong nabubuhay sa panahon ng ligalig, ang hamon na ito ang patuloy nating haharapin.

¹ Ester A. Panotes. 1953. *Wenceslao Q. Vinzons – His Life and Times*, di nalathalang tesis-masterado sa Kasaysayan, Institute of Arts and Sciences, Far Eastern University, p. 13.

² *Ibid.*, p. 15.

³ *Ibid.*

⁴ <http://theilocosguilder.i.ph/blogs/theilocosguilder/2007/12/20/rocking-with-calliope/> (inakses noong 13 Hulyo 2008).

⁵ Op.cit., p. 35. Inilakip din ni Panotes ang kopya ng “Malaysia Irredenta” sa apendise A ng kanyang tesis, p. 132.

⁶ mula kina Bustos at Fajardo, 1934; sinipi sa Panotes, 1953: 36.

⁷ Tugon kay Salvador Lopez, mamamahayag at noo’y delegado sa United Nations, sa komento nito sa Pan-Malayan Association: “This is nationalism tainted with racialist bias. The advocacy of a Pan-Malayan federation such as is envisioned by our good friend Wenceslao Q. Vinzons, is not only fantastic but dangerous. One hundred million brown peoples united in one republic, sounds entrancing, but it is a pipe-dream nevertheless, and worse, outmoded.” (*Salvador P. Lopez, “Nationalism and

Racialism,” *The Philippines Herald*, 17 Nobyembre 1939). Ang tugon ni Vinzons (19 Nobyembre 1939) ay sipi mula sa Apendise B ng tesis ni Panotes, p. 139.

⁸ Mula sa talumpati ni Vinzons, pangulo ng Young Philippines Party sa Manila Grand Opening House, 30 Hulyo 1939. Sipi mula sa Apendise E ni Panotes (1953: 151).

⁹ <http://bintao.multiply.com/journal/item/7> (inakses noong 13 Hunyo 2008).

¹⁰ Vinzons, “Defects in the Constitution,” sinipi sa Apendise D ni Panotes (1953: 145, 149)

¹¹ Panotes, p. 88.

¹² *Ibid.*, p. 85.

¹³ *Ibid.*, pp. 96-97.

¹⁴ *Ibid.*, pp. 102-104.

¹⁵ Panotes, p. 107. Kinumpirma ito ng pribadong kalihim ni Maj. Tsuneoka, kumander ng Daet Garrison.

¹⁶ *Ibid.*, pp. 115-116.

¹⁷ *Ibid.*, pp. 117.

Sanggunian:

Filipinos on History Vol. II, Manila, Philippines: National Historical Institute, 1990. pp. 266-268.

Bustos, F.G. at A.J. Fajardo (eds.). “Wenceslao Q. Vinzons,” in *The New Philippines*, Manila: Carmelo and Bauermann Inc., 1934. pp. 207.

Panotes, Ester A. 1953. *Wenceslao Q. Vinzons – His Life and Times*, di nalathalang tesis-masterado sa Kasaysayan, Institute of Arts and Sciences, Far Eastern University.

Vinzons, Wenceslao. 1932. “Malaysia Irredenta” (salin ni Atty. Gregorio N. Garcia), nasa Panotes, Ester A. 1953. *Wenceslao Q. Vinzons – His Life and Times*, di-nalathalang tesis-masterado sa Kasaysayan, Institute of Arts and Sciences, Far Eastern University.

_____. 1935. “Defects in the Constitution,” nasa Panotes, Ester A. 1953. *Wenceslao Q. Vinzons – His Life and Times*, di-nalathalang tesis-masterado sa Kasaysayan, Institute of Arts and Sciences, Far Eastern University.

_____. 1938. “Speech of Atty. Vinzons on his 29th birthday, 28 September 1938, Great Eastern Hotel, Manila, broadcasted over Station DZFM, nasa Panotes, Ester A. 1953. *Wenceslao Q. Vinzons – His Life and Times*, di-nalathalang tesis-masterado sa Kasaysayan, Institute of Arts and Sciences, Far Eastern University.

_____. 1939. “Speech of Vinzons, President of the Young Philippines Party, Manila Grand Opera House, Manila, 30 July 1939.” Nasa Panotes, Ester A. 1953. *Wenceslao Q. Vinzons – His Life and Times*, di-nalathalang tesis-masterado sa Kasaysayan, Institute of Arts and Sciences, Far Eastern University.

Road to extinction

Elmer A. Ordoñez

Last March 20, President Bienvenido M. Gonzalez, after 37 years with the University, chose to resign from his office in which he had served capably and faithfully for twelve years.

It is not easy to understand the resignation of President Gonzalez, considering that he himself said: "There is so much to be done in the UP and I shall not spare myself of the job." It is strange that he should leave the UP project he had started in Diliman, when he had expressed several times that he would finish it. Under normal circumstances, President Gonzalez would not have resigned, would have stuck to his job and finished it. But conditions for him have come to the worst, and President Gonzalez, who has successfully staved off politics in UP ever since he became the university's head, had to resign. There was no other alternative for him. Otherwise, it would be a surrender of integrity and honor.

When the students were apprised of the news, they saw that they had lost their leader and their fighter. They are alarmed and indignant. The resignation which, for all its appearances, is actually an ouster, has meant one thing for them: UP is now vulnerable to politics. The man who had so stubbornly sought to keep UP clean of politics is not there anymore. Only his spirit and the principles he had stood for to guide them are.

So on Thursday, March 29, the students are staging a rally. They are going to march off to Malacañang and protest what they consider a direct assault on the academic freedom of the University. They shall demand of whoever are responsible for the subtle machination to remove President Gonzalez, an explanation for the outrageous invasion of the university's administrative affairs. They know that if they do not protest now they shall eventually forfeit those rights and privileges under a free academic atmosphere indispensable to a sound university education. They know that if they ignore this intrusion of politics and personal motivations in the university they shall study under a regimented and unhealthy environment of an institution controlled by

politicians. Then, there shall be no university. Just a big snafu of a school, designed for an individual or a party's end.

It is gratifying to note that the public has taken serious consideration of this issue. It is a big issue on which concerns every taxpayer, part of whose money goes to the subsidization of the university. Hence, the university is not of one man or two or three; it is of the people, and their stakes in the university are as much as those of the students and the persons who run it.

Because the UP is an institution that has an enviable record of distinction and independence, and because it has contributed immeasurably to the progress of the country in leadership, knowledge, and national idealism, it would be most sad if it should degenerate into a state-controlled and impotent institution.

The pattern to make it so is clear enough. And when the man who protected the UP from this insidious scheme had left, those still there have reason to be alarmed, to be indignant, and to denounce the move to devitalize the university.

At this juncture, the *Philippine Collegian* as the official organ of the student body of the University of the Philippines takes up the stand against those in power, who would make of the university a political arena, a football field where a team would disregard the rudiments of sportsmanship and fair play. It stands against those who would make of the UP an emasculated institution by permeating it through with politics. It maintains that while the university is state-subsidized, it must enjoy the autonomy which has made possible the intellectual and academic growth of the university.

The present change in the UP presidency which has been brought about through political pressure and bureaucratic intrigue is a signal concession to the pre-conceived pattern to control and muzzle the university. With further concessions made to that design, the UP, "the reason for hope in the Philippines" (to quote the *Christian Science Monitor*), is well on the road to extinction.

It is for the constituents of the university, the studentry, and the faculty members, to stand their ground and to prevent the university from getting lost in the quagmire of politics and bureaucracy.

It is hoped that the people would be solidly behind this movement, fully aware that they are holding on to the last bastion against the degeneracy and intolerance of a regime.

The article was first published as the editorial in the *Philippine Collegian* on March 26, 1951.

Recrudescence

Elmer A. Ordonez

If the idea of reviving the anti-subversion law was a trial balloon, it was immediately shot down by vigilant members of Congress and media, and the Palace has quickly denied endorsing it. To put it in another way, the resurrection of RA 1700 is recrudescence (a term used by zoologist Agustin Rodolfo in the fifties), the breaking out anew of a sore or disease not so quiescent for the last decade or so. Here it is the cold war mentality of people still talking about “communist infiltration” and “subversive documents.”

The arguments against the restoration of the anti-subversion bill are cogent and to the point, and do recall the struggle of the fifties where we had our first encounter with the Filipino version of McCarthyite witch-hunting and red-baiting on campus. The arrest in 1950 of the Politburo followed by writer/labor leader Amado Hernandez and the “invitation” to military camps of media people like *Herald* editors and staffers and Popular Bookstore owner Joaquin Po had made academics and intellectuals cautious if not paranoid. Actually we felt the presence of MIS (Military Intelligence Service) agents on campus, a few of whom were recruited from the students and faculty alike. The late Boni Gillego confirmed this in civil liberties fora here and abroad.

The student paper *Collegian* throughout the fifties sought to break the silence of the academe, which Professor Leopoldo Yabes attributed to the prevailing “fear of ideas” and MIS surveillance. The *Collegian* under editor Jose Masakayan, with Professor Alfredo V. Lagmay as adviser, put out a landmark book on academic freedom in 1957, the year RA 1700 was passed by Congress. From then on, the new breed of *Collegian* writers (including Petronilo Daroy, Perfecto Fernandez, Sonny San Juan, Jose Maria Sison, Luis Teodoro and others) were unstoppable in what Senator Claro M. Recto called “the Second Propaganda Movement.” The Student Cultural Association of the University of the Philippines (SCAUP, an acronymic play on UPSCA or UP Student Catholic Action) organized rallies against congressional investigations of alleged Communists in UP in the late fifties. The nationalist

student leaders and writers then would play key roles in the mass movement of the sixties onto the First Quarter Storm and martial law period.

The Society for the Advancement of Academic Freedom (SAAF) was formed by 154 professors and 4 administrators on August 6, 1956 to counter the “recrudescence of religious intolerance” on campus and uphold the constitutional provision of separation of church and state. At the time, a militant Jesuit Fr. John Delaney, acting as parish priest for the UP Diliman community, launched a crusade, with the help of the UPSCA and the faithful among the faculty, to “cleanse” the campus of “atheists” and install a department of religion on campus.

Fr. Delaney started his campaign by focusing on the abolition of fraternities and eventually turning on the department of philosophy headed by Dr. Ricardo Pascual, whom Fr. Delaney accused of teaching philosophy that encourages atheism. Actually, logical positivism was the school of thought in Pascual’s department. But the UP president then, from whom Fr. Delaney got his cues for his militancy on campus, tried to replace Philosophy 1 (Symbolic Logic) with Math 0 (Deductive Reasoning) as General Education requirement. But at the faculty assembly Dr. Pascual was able to convince his peers that Math 0 would short-change the students, missing out on inductive reasoning included in Symbolic Logic.

I wrote then: “The God-centered idea of education for the university was originally made explicit by Dr. Vidal A. Tan in his 1952 inaugural address. Tan pursued it in his philosophy of education speech in the local observance of the Columbia bicentenary. The 1956 commencement address on academic responsibility also emphasized ‘our Christian heritage’ within which framework teaching must be conducted.” The proposed religion department was part of the scheme.

Not long after, Fr. Delaney passed away and the UPSCA was left rudderless. His visible legacy on campus is the Chapel of the Holy Sacrifice which now serves surrounding communities as well. Lacking support from the board of regents, President Tan resigned in 1957, with Dr. Enrique T. Virata, executive vice-president acting as president until Law Dean Vicente Sinco took over in 1958 as 8th president. The so-called sectarian strife was over but the red-baiting continued.

Publications of the fifties

Before I left for study abroad, four of us (*Sunday Times Magazine* associate editor Frankie Sionil Jose, poet and UP instructor Alex Hufana, magazine editor Godo Burce Bunao, and myself, all in their 20s) were able to convince printer/publisher Bert Benipayo to underwrite *Comment*, which we simply called a “quarterly devoted to Philippine affairs.” Among the journal’s aims was “to provide a vehicle for the immobilized intellectual minority whose inarticulateness on important issues has become patent.”

The response to our call for articles was heartening. The first issue came out October 1956, with writers including Jose A. Lansang, Ricaredo Demetillo, Leopoldo Y. Yabes, Agustin Rodolfo, O.D. Corpuz, Josefa Cabanos-Lava, Pascual Capiz and Armando Bonifacio. The topics discussed were: politics in the Third World, Nick Joaquin’s past, the university and fear of ideas, academic freedom, Dr. Pascual’s partyless democracy, the dilemma of the Filipino intellectual, US bases, and a critique of dialectical/historical materialism. A visiting Sri Lankan economist also wrote on Philippine foreign trade. Rey Gregorio reviewed Teodoro Agoncillo’s *Revolt of the Masses*. Alex Hufana added a poem to the issue.

While most of its contributors were academics, *Comment* was a departure from the *Diliman Review* (edited by NVM Gonzalez), which had the format of *Sewanee Review*, a literary as well as academic journal. At the time we were reading *Dissent*, *Partisan Review*, and *Encounter* without fully knowing the ideological backgrounds of the publishers, editors, and writers. Jose Luna Castro of the *Manila Times* and Jose A. Lansang of the *Herald* would help enlighten us. It was a period of finding ourselves in the political spectrum.

I edited three issues of *Comment* before leaving in August 1957 and would be back in January 1963 to find *Comment* kept alive by Frankie and additional editors like O.D. Corpuz. By then, I was caught up with new duties on campus and new interests. I begged off from Joma Sison’s invitation to be part of the editorial board of a new journal called *Progressive Review*.

In 1965, a group of professors including Jose Encarnacion, Armando Bonifacio, Raul Ingles, Alex Hufana, Pete Daroy, Pepe Fernandez, and myself tried to put out a new journal called *Politika*. I edited two issues with

the help of Frank Llaguno, Agustin Que and Horacio Morales as business manager. We realized the difficulty of sustaining a publication from individual donations, and that ended the life of the journal. Student leaders then were joining Rafael Salas in the Palace.

Hence, I was glad for Frankie that he made *Solidarity* (that replaced *Comment*) last for four decades. That's a record for a little magazine anywhere in the world. His participation in the activities of the Congress for Cultural Freedom (which published *Encounter* then edited by Stephen Spender who later resigned) caused him some inconvenience when student leader Ernesto Macahiya called Frankie a CIA agent. Frankie sued for libel and won the case.

First published in *Manila Times*, December 22, 2007.

Liham sa mga mag-aaral ng Unibersidad ng Pilipinas

Joi Barrios-Leblanc

Hubo't hubad,
Nakadipa't nakatingala sa langit
Ang estatwa sa harap ng Quezon Hall.
Iskolar ng bayan
Na nag-aalay ng buhay
Para sa bayan.

Ngunit kung ang iskolar
Ay di na iskolar,
Kung ang pag-aaral
Ay di na abot-kamay
Ng walang yaman,
Ang estatwa'y bakit hindi damitan,
At telang itim ay ibalabal?
Tumutol at magluksa!
Anong kahihyan ng bayang
Di kumakalinga sa kanyang kabataan!

Pagkat may pangako na binigo,
Batayang prinsipyong naglaho.
Na ang bawat mag-aaral
Sa pinagpipitagang pamantasan
Ay iskolar ng kanyang bayan.
Dapat sana'y, sa simula't dulo,
Buong-buo,
Iskolar ng kanyang bayan.

II

1961 - 1972

Foundation for sustained development of the National Democratic Movement in the University of the Philippines

Jose Maria Sison
and Julieta de Lima

The US colonial regime established the University of the Philippines in 1908 in order to attract the cream of the Philippine intelligentsia towards a pro-imperialist and conservative kind of bourgeois liberalism, to draw them away from the anti-colonial and progressive kind of liberal ideas which had guided the old democratic revolution, and to train and assimilate the professionals and bureaucrats for a semi-feudal social system in which the interests of US imperialism and domestic feudalism were harmonized.

In the first fifty years of its existence, the UP carried out well its colonial (1908-1946) and then neocolonial (starting 1946) mission of coopting and training the youth that passed through its portals. It maintained its equanimity as an academic institution of the status quo despite occasional controversies between its constituency or its officials and the state or government officials as well as the recurrent efforts of the sectarians of the dominant church to undermine the university's avowed secular and liberal character.

The founding of the Communist Party of the Philippines in 1930, the Great Depression and the anti-fascist struggles in the 1930s and the revolutionary movement during World War II and up to the early 1950s, stimulated the study of Marxism and the Philippine revolution among a few UP faculty members and students. But these successive events did not bring into being the cellular multiplication of study circles and revolutionary party groups nor any sustained mass movement, with an anti-imperialist and anti-feudal character, among the UP constituency.

The most outstanding of the patriotic and progressive intellectuals produced by the UP before World War II included Jose Lansang, Salvador P. Lopez,

the Lava brothers Vicente, Jose and Jesus, Agustin Rodolfo, Angel Baking, Samuel Rodriguez, and Renato Constantino. With the exception of some, these intellectuals would continue to take and express the Left position and face the extreme reaction from the US imperialists and local reactionaries after the war. Some of them would be arrested and detained in 1950 and thereabouts. Those who were released tended to be cautious and expressed themselves in Aesopian language, within the bounds of nationalist and liberal terms. Aside from keeping academic and newspaper jobs, they became speech writers and political analysts for nationalist members of Congress.

Elmer Ordoñez is the best living witness who has written about the anti-communist witchhunt and the resistance that took place on the UP campus from the early fifties to 1957. Even the liberal and logical positivist Ricardo Pascual was pilloried as a communist by religious sectarians and other anti-communists for supposedly organizing secret cells. Agustin Rodolfo was among those who formed the Society for the Advancement of Academic Freedom to resist the witchhunt. In those years of severe anti-communist suppression, the anti-imperialist speeches of Senator Claro Mayo Recto kept alive the spirit and hopes of the progressives in the UP from 1951 onwards. Recto was assisted by Renato Constantino. Senator Jose Laurel also expressed nationalist and liberal positions on certain major issues. He was assisted by Jose Lansang.

When we were in UP Diliman for our undergraduate studies from 1956 to 1959, the Cold War was running high, and the rabid anticommunists in our country were still touting McCarthyism, which had already been discredited in the US. The US puppet president Ramon Magsaysay and the like-minded UP president Vidal Tan sought to make the UP a regimented bulwark of anticommunism by using religious sectarianism as its base. Subservience to US imperialism was cultivated among faculty members and students through the US-influenced curricula and study materials, as well as prospects of Fullbright, Smith Mundt and other US scholarships and travel grants, or highly-remunerated employment in US and local comprador corporations.

The struggle between the liberals and the religious sectarians was intense. Under the direction of their American Jesuit chaplain Fr. John P. Delaney up to his death in early 1956, the UP Student Catholic Action (UPSCA) and its faculty version, the Iota Eta Sigma, had made political capital out

of some fatal initiation hazing incidents in certain fraternities, to discredit and subvert the nonsectarian and liberal character of the UP. They gave an anticommunist spin to their virulent opposition to the influence of the Recto nationalist crusade, the UP publication of Teodoro Agoncillo's *Revolt of the Masses: the Story of Bonifacio and the Philippine Revolution*, the clamor for the study of Rizal's *Noli Me Tangere* and *El Filibusterismo*, and so on.

The Anti-Subversion Law was passed in 1957 supposedly in order to destroy once and for all the Marxist ideology and the CPP or any of its successor, extension or front by imposing the death penalty on the officers. It was drafted by the American Jesuit Fr. Arthur Weiss, and the political officer of the US embassy openly lobbied for its passage in Congress. It was a bill of attainder, establishing guilt by association, and was meant to suppress the freedom of thought, speech and assembly. It would become a constant weapon of anti-communist witchhunt and oppression.

After Magsaysay died in a plane accident in 1957, his vice president, Carlos P. Garcia, assumed the presidency and won it in the elections in the same year. He appointed Dr. Vicente Sinco as UP president in 1958. The latter suspended the UP Student Council after it held a rally against his policy of preventing a religious organization like the UPSCA from dominating the council. He introduced the General Education Program with the objective of giving all college students a well-rounded basic knowledge of the sciences and the humanities and developing their ability for critical thinking. He appointed as full professors Hernando Abaya, Teodoro Agoncillo, I.P. Soliongco, Armando Malay, and others who were well-known for their patriotic and progressive writings. He also appointed as deans and heads of departments those who were patriotic and progressive. He promoted the colloquia on nationalism among the faculty members and students.

In the year 1958 we gained access to some Marxist books in the UP Main Library. The military had ordered these to be destroyed in 1950 or thereabouts. But the librarian simply put most of these aside, piled up uncatalogued and unclassified, at the basement of the UP Main Library, where one of us found them among other donated second-hand books. Students of library science were encouraged to volunteer in retrieving usable books from among the dusty piles. These were brought upstairs for cataloguing and classification and eventually added to the UP Library System collections. Thus were

many Marxist and progressive books retrieved and made available to those interested in them.

We avidly read and studied these books as well as others that we borrowed from private collections, including that of a non-communist university professor and an Indonesian graduate student. We learned, particularly from Lenin and Mao, that the bourgeois democratic revolution of the new type (under the leadership of the working class) rather than of the old type (under the leadership of the liberal bourgeoisie) was necessary for the people to win victory in the struggle for national liberation and democracy in the era of modern imperialism and world proletarian revolution. We also learned that the toiling masses of workers and peasants, and the urban petty bourgeoisie must unite for the revolution to win victory.

The progressive liberal trend in the UP proceeded well even as an ambiguous side controversy occurred. The UP Journalism Club in early 1959 had invited Fr. Hilario Lim, a recent expellee from the Society of Jesus, to speak on the need to Filipinize religious institutions. We and the faculty adviser Prof. Armando Malay were chagrined by the refusal of the Sinco administration to let Fr. Lim speak on the ground of his being a religious, despite the fact that he was demanding the nationalization of religious and religious-run institutions in the Philippines. A few years later, Lim would step out of the Catholic clergy, join the faculty of the UP history department, and become an outspoken advocate of the national democratic movement.

From SCAUP Founding to the Eve of KM Founding, 1959 to 1964

By 1959 when we founded the Student Cultural Association of the UP (SCAUP), we who were the core organizers drew from our study of Marxism and the history and circumstances of the Philippines the understanding that the Philippine revolution could be resumed under the leadership of the working class, and that such a leadership could bring together the working class, the peasantry, the urban petty bourgeoisie, and the national bourgeoisie against US imperialism and the local exploiting classes of big compradors and landlords.

We considered the character of the UP and the possibility of developing the national democratic movement within the UP. We had no illusion that

SCAUP or even all the UP students could change the character of the UP as a pro-imperialist and conservative liberal institution without the prior victory of the national democratic movement in society at large. But we aimed to build a “progressive university within the reactionary university” or develop the national democratic movement among the students, faculty members, and non-academic employees.

It was with some sense of humor that we adopted the acronym SCAUP to stress the fact that we were diametrically opposed to the UPSCA as it was then. We also stressed that we were a cultural group, not a religious one. But we were most interested in raising the level of debate in the university from one between the liberals and the religious sectarians to one between the Left and the Right or one between the progressives and the reactionaries on basic and urgent social, economic, political and cultural issues. We used the terms “nationalism” and “liberalism” in a progressive way to mean anti-imperialism and anti-feudalism, respectively.

We called for a Second Propaganda Movement to prepare the resumption of the Philippine revolution under global conditions of modern imperialism and proletarian revolution, as well as under local semi-colonial and semi-feudal conditions. We were for the resumption of the Philippine revolution against US imperialism and the local exploiting classes. We were for national liberation, democracy, social justice and development. We were for academic freedom and civil liberties in the UP, and we were definitely for upholding, promoting, and advancing a system of education and culture that is of national, scientific and mass character.

We were of the view that that the Marxists and the progressive liberals could and had to unite in order to form the national democratic movement in the university and that they could also ally themselves even with the conservative liberals on certain issues, like academic freedom, civil liberties and welfare for all UP constituents. The SCAUP adopted two levels of education through seminar-style discussions. One was openly done on the principles, program, and basic issues of national democratic movement among members and applicants for membership. The other was discreetly done among the most politically advanced SCAUP members because the Anti-Subversion Law prohibited the study of Marxism-Leninism and its relevance to the Philippine revolution.

It was sufficient for every SCAUP member to have a basic knowledge of the national democratic movement. As a form of initiation, applicants for membership were collectively and individually instructed on the movement and were assigned a book, article or a current issue to analyze and discuss. The discussions were carried out anywhere the participants wished, be it in a classroom, cafeteria or in the open air. The discreet discussions on Marxism-Leninism were done either on the campus grounds or in private homes.

The charter members of the SCAUP were graduate and undergraduate students. The organizational policy was to give priority to the recruitment of those who were already holding responsible positions in other campus organizations, who had the ability to write for the *Collegian* as editors and feature writers or who had the qualifications to run for the UP Student Council in case of restoration. The political and academic quality of the SCAUP was so high that sometimes some SCAUP members immodestly joked among themselves that they could someday take over the reactionary government from within. In fact, some would join and become cadres of the revolutionary movement, and others enter the reactionary government and rise to the high positions of cabinet members, governor of the Central Bank, ambassadors, congressmen and senators, and justices of the Supreme Court.

SCAUP members were encouraged to debate with their teachers and oppose reactionary ideas inside and outside classrooms. They had a keen interest in attending the colloquia on nationalism and in initiating or joining open forums where they had the opportunity to raise questions and debate with the speakers. Some SCAUP members regularly attended the seminars and informal discussions organized by the graduate assistant Petronilo Bn. Daroy on behalf of Ricardo Pascual, dean of the graduate school of arts and sciences. They went there to test their knowledge of dialectical materialism by debating with the dean who was a logical positivist, and to ventilate their political views and seek consensus on current issues with participants who were mostly graduate students and faculty members, including Agustin Rodolfo who could skilfully transliterate Marxist ideas in liberal language. The members of fraternities who were members of SCAUP stood above inter-fraternity rivalries and took a common ground in opposing the UPSCA, and attended SCAUP study meetings. Because of the vacuum created by President Sinco's suspension of the UP Student Council, they took the initiative in spearheading the formation of the Inter-Fraternity and Sorority

Student Council (IFSC). This alliance would later make up for the limited membership of SCAUP and provide the broad organized base for arousing, organizing, and mobilizing the UP students in 1961 against the witchhunt conducted by the Committee on Anti-Filipino Activities (CAFA) on the UP faculty members and students.

The CAFA invoked the Anti-Subversion Law, and targeted for inquisition the editors of the *Philippine Social Sciences and Humanities Review* for having reprinted in 1958 the 1946 pamphlet “Peasant War in the Philippines: A study of the causes of social unrest in the Philippines--an analysis of Philippine political economy,” the 1960 *Philippinensian* for the editorial “Tower of Babel” and the *Philippine Collegian* for the March 1, 1961, feature article “Requiem for Lumumba” under the SCAUP chairman’s nom de plume, Andres Gregorio. The articles had an anti-imperialist and anti-feudal content. The editors were accused of subversion, promoting Marxism and the outlawed Communist Party.

The key leaders of the IFSC, who were also SCAUP members, convened the meeting of all campus organizations to agree on holding a demonstration in response to the CAFA witchhunt. The SCAUP, the IFSC and the *Philippine Collegian* rallied the students to the defense of academic freedom and civil liberties. The SCAUP drafted the manifesto and organized the machinery for the March 14, 1961 rally against CAFA. We prepared the placards at our rented cottage in Area 14 and at the “Stalag 17” (the moniker for the quonset barracks left by the US Army). The SCAUP chairman and the graduate assistant Daroy arranged with the JD bus company, and signed the rent contract for the buses to ferry the students from Diliman in Quezon City to Congress in downtown Manila.

Five thousand students converged on Congress and literally scuttled the CAFA hearings. This was the first demonstration of its kind, protesting against the anti-communist witchhunt, and the Anti-Subversion Law, and defending the freedom to express anti-imperialist and anti-feudal ideas, which the targeted publications carried. Following the resounding success of the anti-CAFA rally, the *Philippine Collegian* published a crescendo of editorials, columns, and feature articles that did not only defend academic freedom and civil liberties but also propagated the ideas of the national democratic movement against imperialism and feudalism.

The consecutive editorships of Reynato Puno, Leonardo Quisumbing, Luis Teodoro, Jr., Ferdinand Tinio, and Rene Navarro from 1961 to 1962 firmly established the predominance of *Philippine Collegian* editors who adopted the editorial policy that adhered to the line of the national democratic movement in the 1960s and thereafter. The editors either belonged to or were friendly to the SCAUP, and welcomed the contributions of the SCAUP writers. The *Philippine Collegian* became a highly important vehicle for carrying and ventilating the ideas of the national democratic movement not only in the UP but also beyond. We also aimed to avail of the pages of the *Literary Apprentice* of the UP Writers' Club and the *Diliman Review*.

In addition to the *Collegian*, we had the Diliman-based "little" magazines that were dedicated to the task of stirring up anti-imperialist and anti-feudal ideas. These were the *Fugitive Review*, *Cogent* and *Diliman Observer* in 1960 and 1961. They were edited by such SCAUP writers as Daroy and the SCAUP chairman, and were invariably short-lived for lack of funds to pay for printing. It would only be in 1963 that the *Progressive Review* could come out as a relatively stable publication, lasting up to 1968. The editorial board consisted of UP faculty members and graduate students.

As a result of the anti-CAFA rally, the teaching fellowship of the SCAUP Chairman was not renewed by the UP English Department. Also before being fired from the department, he engaged the department head in a debate on the pages of the *Philippine Collegian* regarding the content of a subject called "Great Thoughts" in which the study materials were written predominantly by Catholic thinkers like Cardinal Newman, G. K. Chesterton, Jacques Maritain, Belloc, Gibson, and so on. He demanded that progressive writings, including those of Marx, Engels, Lenin, and other Marxist thinkers and revolutionaries, should also be accommodated in the subject.

Having lost his job at the UP, the SCAUP chairman gained time to do political work not only on the UP campus but also on other campuses. As a result of the anti-CAFA rally, students in other universities in downtown Manila took interest in the student movement in the UP. SCAUP promoted the formation of study circles among students in the Philippine College of Commerce, the University of the East, the Manuel L. Quezon University and the Lyceum University in 1961 and 1962. Eventually, the SCAUP members and their

friends in the other universities in Manila would constitute a significant part of the student contingent at the founding of the Kabataang Makabayan in 1964.

The general secretary Jesus Lava of the underground merger party of the communist and socialist parties (MPCSP) tried to contact the SCAUP chairman soon after the March 1961 anti-CAFA rally. But the intermediary failed to deliver Lava's message to him. The SCAUP chairman went to Indonesia on a scholarship grant to study Bahasa Indonesia in the first half of 1962, and had the opportunity to study the Indonesian mass movement. From there he effected the flow of Marxist-Leninist reading materials to some faculty members and student activists in the UP, and some other universities in Manila. It would only be in December 1962 that he could link with and join the MPSCP.

Soon after the anti-CAFA rally in 1961, we of the SCAUP were already planning to form a comprehensive youth organization by linking with young workers, peasants and professionals. We joined the Lapiang Manggagawa (LM, Workers Party) and became active in its youth and research and education departments in the latter half of 1962. From this, we gained access to the young workers in several labor federations and major independent unions. We established links with the peasant association Malayang Samahan ng Magsasaka (MASAKA, Free Peasant Association) in 1963, and we visited a number of barrios in Central Luzon in order to encourage the peasant youth to join the projected Kabataang Makabayan.

After the anti-CAFA rally, the SCAUP initiated or joined a number of other mass actions. These included the campus protest action (in cooperation with the UP Student Union of which Enrique Voltaire Garcia III was chairman) against the appointment of Carlos P. Romulo as UP President, and off-campus rallies and pickets against US imperialism on the issues of the US-RP Military Bases Agreement, the Laurel-Langley Agreement, US military intervention in Cuba, and so on. The political mass actions initiated from 1962 to 1964 by Lapiang Manggagawa on various issues were small, ranging from 500 to 1000 participants. The SCAUP promoted and assisted the campaign against the Spanish Law, which required students to take 24 units of Spanish. The campaign culminated in the demonstration of 50,000 people (the majority of whom came from the youth of Iglesia ni Cristo).

National Expansion of the New Democratic Movement, 1964-1968

The national democratic movement that started in the UP in the period of 1959 to 1964 became well established on a national scale in the period of 1964-1968. The UP student contingent took an outstanding role in the founding of the Kabataang Makabayan (KM) on November 30, 1964, and in its further development as a comprehensive youth organization for students as well as young workers, peasants, professionals, and women. In turn, the national democratic movement developing in the entire country had salutary effects on the patriotic and progressive forces within the UP. The KM echoed and amplified the call of the SCAUP in 1959 for a Second Propaganda Movement.

Through the KM, students and young faculty members of the UP led by the KM chairman gained access to, and cooperated with the Lapiang Manggagawa, which became the Socialist Party of the Philippines (SPP) in 1965, the trade union movement, and the Malayang Samahan ng mga Magsasaka (MASAKA, Free Peasants Association). By its own efforts, the KM was able to organize new trade unions as well as community organizations in both urban and ruling areas. Eventually, it spearheaded the formation of the broad anti-imperialist alliance, Movement for the Advancement of Nationalism (MAN) on February 8, 1967.

As soon as it was founded in 1964, the KM established a chapter in UP. This had an interlocking membership, and always cooperated closely with SCAUP as a partner. The KM and SCAUP had their respective internal educational activities, but they also had joint public activities. The SCAUP held the Claro Mayo Recto Lecture Series every year, and the KM members attended these. The KM and SCAUP cooperated with other organizations, such as the Bertrand Russell Peace Foundation (Philippine chapter) headed by Dr. Francisco Nemenzo, Jr. to popularize the anti-imperialist teach-ins, especially against the US war of aggression in Vietnam in the mid-1960s. The KM organized the inter-university Lecture Series on Nationalism.

In most semesters during the 1960s, the *Philippine Collegian* had as editors and writers either members or close friends of the KM and SCAUP. It often carried feature articles promoting the national democratic line against imperialism and reaction. When revived in 1966, the UP Student Council chaired by Enrique Voltaire Garcia III cooperated very well with the KM and

SCAUP in promoting the national democratic line on intramural, national, and international issues. It held the National Student Congress for the advancement of nationalism. The delegates joined the KM and gave it a national spread. As UP Student Council chairman and later as *Collegian* editor-in-chief, Garcia was outstanding in pursuing the national democratic line.

The KM dispatched educational-organizational teams to organize chapters in schools, factories, urban poor communities, and rural areas. It also availed of the national conferences of national student organizations like the College Editors' Guild, National Students' League, Conference Delegates Association (CONDA), Student Council Association of the Philippines (SCAP), and the Student Christian Movement (SCM) to recruit KM members nationwide. The students recruited during such conferences were followed up by members of the KM National Council and by organization-education teams, and were encouraged and guided to form KM chapters. Until after 1970, the National Union of Students of the Philippines (NUSP) and the Student Catholic Action of the Philippines were usually run by the conservative and reformist student leaders from the Catholic schools.

The KM played the key role in planning and organizing the youth participation in the omnibus rally of 25,000 people on January 25, 1965 against US imperialism with regard to the Laurel-Langley Agreement, the US Military Bases Agreement, and other forms of US control over the Philippines. The people rallied in front of the US embassy and marched in a torch parade to the presidential palace. The youth contingent was larger than those of the workers and peasants. The protest action marked a new peak in mass mobilization by the national democratic movement. Some elements of the national bourgeoisie gave support to the mass action.

When US President Lyndon B. Johnson attended the so-called Manila Summit to round up support for the US war of aggression in Vietnam from governments in the Asia-Pacific region, UP students belonging to the KM were among those who picketed the summit at its Manila Hotel venue on October 23, 1966. The following day UP students mustered by both the KM and the UP Student Council composed the bulk of the 5,000 students who protested against the summit and were attacked by the military and police. Consequently, the UP Student Council led by Enrique Voltaire Garcia III formed the UP Nationalist Corps to wage a nationwide campaign against

state brutality and to conduct mass work among workers and peasants, thus reinforcing the work of the KM “Learn from the Masses, Serve the People” teams. The KM chairman had drafted the manifesto launching the UP Nationalist Corps.

In 1967, soon after the establishment of the Movement for the Advancement of Nationalism (MAN) the MAN general secretary made the first draft, and together with Renato Constantino formed a working group to make the MAN report against the further Americanization of the UP under the presidency of Carlos P. Romulo. Romulo was acting as chief agent of the cultural agencies of the US government, US corporations, and the Rockefeller, Ford, and other US foundations. The KM and the SCAUP cooperated with all other patriotic student organizations, student leaders, campus writers, and faculty members in a sustained campaign against the ideological and cultural dominance of US imperialism in UP.

The *Philippine Collegian*, under the editorship of Miriam Defensor, would expose in 1968 the contract between the UP College of Agriculture in Los Baños and Dow Chemicals Inc. which was notorious for supplying the American armed forces in Vietnam with napalm and defoliants. This was followed by another *Collegian* exposé of the contract between the same college and the US Air Force regarding the study of plant life, which could be used in US chemical and biological warfare in Vietnam and elsewhere. The student protests on the Diliman and Los Baños campuses forced the UP administration to cancel the contracts.

The chairman of Kabataang Makabayan who was concurrently vice chairman of the Socialist Party of the Philippines (SPP) and general secretary of MAN published his book, *Struggle for National Democracy*, in 1967. This was a compilation of his articles and speeches on the issues and concerns affecting Philippine society as a whole, and its various major sectors. It was avidly read by the activists of the youth, labor and peasant movements, and served to consolidate their understanding of the national democratic movement. It stimulated the further advance of the movement for national liberation and democracy against US imperialism and the local reactionary classes.

Within the old merger party of the CPP and SPP, the debates and contradictions between the proletarian revolutionaries and the Lavaite revisionists came to a head in April 1967, when the latter made an organizational maneuver against

the former who were the ones actually leading the mass movement. The proletarian revolutionaries had long criticized and wanted to repudiate the influence of modern revisionism centered in the Soviet Union and the major subjectivist and Right and Left opportunist errors in the previous 25 years within the MPCSP. They carried out a rectification movement to prepare for the reestablishment of the Communist Party of the Philippines and the waging of a protracted people's war against the ruling system.

By 1968 the Kabataang Makabayan had established chapters in the universities, colleges and high schools in nearly all provinces of the country. It provided the organizational framework for building a nationwide revolutionary movement. It established the schools for national democracy. It provided a nationwide broadcast network for the ideas of the national democratic movement. It was the training school of young activists not only from the schools but also from the factories, urban poor communities and farms. It gained repute for the spread of student strikes on a national scale. It was involved in a number of outstanding worker strikes. It struck roots among the peasant youth in Central and Southern Luzon.

As a result of the departure of the proletarian revolutionaries from the MPCSP, the Lavaite revisionists formed the Malayang Pagkakaisa ng Kabataang Pilipino (MPKP) which took away a few scores of members from KM in 1968. Also in the same year a group of KM members who opposed a pre-congress proposal to elect Nilo Tayag as KM chairman broke away from the KM, and formed the Samahang Demokratiko ng Kabataan (SDK). The contradictions involved were not promptly and properly handled because we were then preoccupied with the intensified struggle against the Lava revisionist clique. However, the SDK proclaimed a national democratic line similar to that of the KM.

Mass Movement Against the Rise of Fascism, 1968-1972

What incubated in the UP from 1959 to 1964 and conspicuously spread nationally from 1964 to 1968 helped greatly in paving the way for the reestablishment of the Communist Party of the Philippines on December 26, 1968, and the rise of a powerful mass movement challenging the entire ruling system from 1969 to 1972. The national democratic movement grew in strength among the toiling masses of workers and peasants, and the middle social strata as the crisis of the semicolonial and semifeudal ruling system

worsened and the Marcos regime became more servile to imperialism, corrupt and brutal and prepared to impose a fascist dictatorship on the people.

Workers' strikes spread throughout the country in an unprecedented way in 1969. The peasants were likewise restive and demanded land reform, even as the Marcos regime became more intimidating, and the religious sectarians, reformists and revisionists tried to lead them astray and calm them down. On March 29, 1969 the CPP founded the New People's Army, and launched people's war. In November 1969, peasants from Central Luzon numbering 20,000, joined by their workers and youth supporters, massed in front of Congress in order to demand land reform.

Student strikes continued to spread throughout the country. They inspired the students to join the chapters of the KM and attend the KM schools for democracy. The UP Chapter of Kabataang Makabayan and SCAUP allied themselves with other student organizations to launch a strike in January 1969, and succeeded in moving the university administration headed by UP president Dr. Salvador P. Lopez to give in to most of the demands of the students, faculty members, and non-academic employees. Being himself a libertarian and an advocate of the university as social critic, Dr. Lopez showed sympathy for the cause of the students and led the UP administration in preventing the outside police forces from entering the university campus.

Among the reforms demanded by the students and met by the UP administration were the representation of the students in the Board of Regents and the university councils, and in the process of electing college deans and department heads; the autonomy of student organizations and optionality of having faculty advisers; transparency of university financial accounts; the spending of students' fees for the very purpose for which these are collected, and so on. Until now, many of the reforms won by the students in the period of 1969 to 1972 have been retained despite reactionary efforts to reverse or undermine them.

The *Philippine Collegian* under the editorship of Ernesto Valencia serialized Amado Guerrero's *Philippine Society and Revolution* (PSR) under the title "Philippine Crisis" in 1970. It was enthusiastically received and closely read by the students, especially with the understanding that it was a further development of *Struggle for National Democracy* (SND). The first edition of the PSR in book form in 1970 was sold out mainly in the lobbies at UP

Diliman. The *Collegian* under the editorship of Antonio Tagamolila, and the Amado V. Hernandez Foundation under the chairmanship of Antonio Zumel cooperated in publishing the second edition of the *SND* in 1971.

The *Collegian* under the editorship of Victor Manarang, Valencia, Tagamolila, and Rey Vea from 1969 to 1972 brought to a new and higher level the adherence of the student publication to the national democratic line by publishing documents of the reestablished Communist Party of the Philippines and articles of CPP chairman Amado Guerrero, and other prominent progressives and anti-imperialists. Creative works in the form of short stories, poems and plays reflecting social reality and the discontent and revolutionary aspirations of the people appeared in the *Collegian*, *Collegian Folio* and *Literary Apprentice*.

In late 1969 the KM and the Samahang Demokratiko ng Kabataan (SDK) reconciled along the national democratic line, with the former welcoming the latter's formal founding in January 1970.

The reconciliation gave further impetus to the development of the national democratic movement in the UP. It came in time for the preparations for the student strike on the UP campus in the second week of January 1970, and the demonstration in front of Congress against President Marcos' state of the nation address on January 25, 1970. The police brutality inflicted on the 10,000 mainly student demonstrators on this day ignited the First Quarter Storm of 1970.

The KM and other organized forces of the youth and the workers launched militant mass protests of 50,000 to 100,000 people every week (excluding the people who cheered along the streets and from the windows of houses) during the first three months of 1970. They formed the Movement for a Democratic Philippines to broaden and strengthen the alliance against the rising brutality of the Marcos regime, and at the same time frustrate the attempt of the revisionist party to outflank the progressive forces with the false charge that they were "purely anti-Marcos" and were not at all opposed to US imperialism.

The First Quarter Storm subsided. But mass protest actions by the student masses proceeded throughout 1970 in provincial capitals where the KM had established chapters. The mass protests resumed in Metro Manila with the May 1 worker-student demonstration and continued in earnest though intermittently through the rest of the 1970s on a wide range of domestic

issues, such as the superprofit-taking by the foreign monopolies, rising prices of fuel and basic commodities, anti-labor policies and practices and the lack of land reform and also on international issues such as the use of US military bases for aggression and military intervention in Southeast Asia, and the escalation of the US war of aggression in Indochina.

On February 1, 1971, the UP students declared a strike to protest successive oil price hikes. The Marcos regime deployed military and police forces against the UP after a pro-Marcos member of the faculty killed Pastor Mesina, a freshman student. These prompted the students, the faculty members, non-academic employees and other campus residents to unite and resist the hostile armed forces. They took over the entire university from the administration, and proclaimed the Diliman Commune. They established barricades and other forms of defense and they improvised missiles and fireworks to discourage the helicopters from landing armed personnel.

They used the radio facilities of the university, increasing its power and range to broadcast to as far as Palawan revolutionary propaganda against the Marcos regime, including the reading of all three chapters of *Philippine Society and Revolution*. They also used the UP printing press to print leaflets and publish their own revolutionary newspaper. They renamed the buildings of the university after revolutionary leaders. The Diliman Commune promptly captured national attention and gained wide and enthusiastic support. Food, clothing, and all sorts of donations and other forms of encouragement poured in continuously, some coming from far-flung provinces. Workers, public transport drivers, students from other schools and assorted volunteers came to reinforce the barricades.

The Diliman Commune ended on February 9, 1971 only after the UP administration accepted several significant demands of the students and the Marcos regime accepted the recommendation of the UP president to end the military and police siege, and declare assurances that state security forces would not be deployed against the university. After the Diliman Commune, the broad masses of the Filipino people continued to engage in legal protest actions on a nationwide scale. The Marcos regime confronted these with increasing violence. On August 21, 1971 it attacked the opposition by lobbing grenades at the Liberal Party miting de avance at Plaza Miranda in order to have the pretext for blaming communists and suspending the writ of habeas corpus. It arrested the leaders of KM and other progressive organizations and raided their offices and homes.

The KM and all other progressive forces in the Movement for a Democratic Philippines recognized the rising threat of fascism and expanded their alliance by forming the Movement of Concerned Citizens for Civil Liberties (MCCCL). This included the reformists, bourgeois nationalists, anti-Marcos reactionaries and religious organizations. Activists most likely to be arrested by the regime either went underground or prepared to go underground. Nevertheless, the legal forces of the national democratic movement continued to mobilize the people in order to make protests and demands.

Under the auspices of the MCCCL, the legal mass protests continued until September 21, 1972 when 25,000 demonstrators denounced the plot to declare martial law. Indeed, Marcos started the mass arrests on September 22, issued the declaration of martial law on September 23, 1972 and imposed a fascist dictatorship on the people for the next 14 years. The legal forces of the national democratic movement went underground but took deeper roots in the UP and in the entire country, especially because the armed revolution raged in the countryside and kept the hopes of the people alive.

Enrique Voltaire Garcia III set the example and established the tradition of pursuing the national democratic line in the UP Student Union and Student Council. But more importantly, the student organizations and the student masses welcomed and followed the national democratic line. Student parties competed for support from the students along this line during the campus elections. By 1970 every student party and almost every campus organization wanted to be recognized as having a national democratic character.

The KM and SDK were the engines of the student parties that excelled in espousing the national democratic line. They generated the kind of student leadership that culminated in the militant presidency of Gerry Barican of Samahang Demokratiko ng Kabataan, and the student party Partisans, and Eric Baculinao of Kabataang Makabayan, and the student party Sandigang Makabansa (formerly Partisans) in 1969 to 1971. However, as long as the ruling reactionary system remained, the national democratic line in the UP Student Council could not always remain secure.

The Marcos regime and the intelligence services pushed the fraudulent election of a reactionary student leader to the presidency of the UP Student Council for 1971-1972 by literally using smear tactics against the Sandigang Makabansa candidates. Famous slogans from the writings of Mao (like "Oppose Book Worship" and "Combat Liberalism") were smeared in red paint on the walls of the university, and furniture were thrown out from

buildings on the eve of the campus elections. This vandalism was ascribed to the progressive student party in order to misrepresent it and swing the votes to the reactionary party. It was a coup calculated to cripple the UP Student Council and national democratic movement in the UP in preparation for the Marcos coup d'état. But in the campus elections of 1972, a few months before the declaration of martial law, the Sandigang Makabansa headed by the candidate for chairman Jaime Tan won by a landslide.

Due to space constraints, we have referred to the principal mass organizations as active factors and indicators in the development of the national democratic movement. Also deserving of attention were those traditional organizations and institutions that adopted in varied ways and degrees the aims of the national democratic movement. Many individual officers and members of the fraternities and sororities became militants of the national democratic movement and tried to reorient their organizations. The Alethea, the Kilusang Kristyano ng Kabataang Pilipino (KKKP), and the Christians for National Liberation (CNL) gained adherents among religious believers. The rabid religious sectarians that were associated with the UPSCA and Iota Eta Sigma seemed to recede.

The years 1969 to 1971 saw a flurry of mass organizing along the national democratic line. Various student organizations arose as affiliates and allies of KM and SDK. They formed their respective cultural performing and visual arts groups, like Panday Sining and Nagkakaisang Progresibong Artista at Arkitekto (NPAA) of KM, and Gintong Silahis and Sining Bayan of SDK. There were the mass formations based on certain colleges in UP Diliman, such as the Progresibong Samahan sa Inhinyeria at Agham (PSIA) in the College of Engineering, the NPAA in the College of Fine Arts, the Progresibong Kilusang Medikal (PKM) in the College of Medicine, and the Samahan ng mga Makabayang Mag-aaral ng Batas (SMMB) in the College of Law. The propagandists formed the Samahan ng mga Progresibong Propagandista. The UP faculty members had their own progressive organization, Samahan ng mga Guro sa Pamantasan (SAGUPA).

The national democratic movement reached and swept the UP units in Los Baños, Baguio and Tarlac. It was strongest in UP Los Baños because the SCAUP, KM, and SDK chapters were formed soon after their Diliman counterparts were established, and because this unit had the largest student population among the UP extension units. The progressive students led the

student government and edited the student publication. They aroused and mobilized the student masses to support the Diliman Commune and make their own demands. UP Los Baños became the beacon of other schools and colleges in the Southern Tagalog region, and the staging base for long protest marches to Metro Manila.

The basis and course of development of the national democratic movement in UP Baguio were similar to those of UP Los Baños. Progressive students and young instructors built chapters of the KM and SDK. The student members led the student government and took charge of the student publication. The teachers espousing the same general line formed the Ugnayan ng Makabayang Guro (UMAGA). UP Baguio became a base for organizing KM chapters in other schools, universities, and communities in Baguio City and the provinces of the Cordillera. UP Tarlac also became a base for progressive student organizing in Central Luzon.

National mass organizations came into being, with UP students, faculty members, and alumni as members. They included Students for the Advancement of National Democracy (STAND), League of Editors for a Democratic Society (LEADS), Katipunan ng mga Samahang Manggagawa (KASAMA), Pagkakaisa ng mga Magbubukid sa Pilipinas (PMP), Katipunan ng mga Gurong Makabayan (KAGUMA), Malayang Kilusan ng Bagong Kababaihan (MAKIBAKA), Panulat para sa Kaunlaran ng Sambayanan (PAKSA), Samahan ng mga Makabayang Siyentipiko (SMS), and Makabayang Samahan ng mga Nars (MASANA). The CPP formed party groups in various types of mass organizations and groups of professionals. From these would arise the allied organizations within the National Democratic Front.

The fascist dictatorship failed to destroy the national democratic movement in the university and in the entire country. It only succeeded in unwittingly persuading many of the UP students, teachers, and alumni to join the people's struggle for national liberation and democracy. The best sons and daughters of the university became communists, and sought to remould themselves as proletarian revolutionaries. Many of them decided to participate in the people's war, contributing whatever abilities they had and ever ready to make the necessary sacrifice in order to advance the revolutionary cause.

From one reactionary regime to another after the fall of Marcos in 1986, the national democratic movement has kept a deeply-rooted foundation in the UP, and has always strived to grow in strength against tremendous odds. So

long as the semicolonial and semifeudal system persists, the movement goes through ups and downs, and twists and turns for whatever reason at any given time. So far, it continues to exist and grow because there is a fertile ground and need for it, and the activist organizations and individuals are inspired by the noble cause of serving the people and carrying on the struggle to which so many revolutionary martyrs and heroes from the UP have dedicated their lives. The UP constituents are ever critical of the dire conditions of society and are ever desirous of change for the better.

In the last fifty years, the national democratic movement has become the principal challenge to the pro-imperialist and reactionary character of the University of the Philippines. It aims to overthrow the semicolonial and semifeudal ruling system, and liberate the university completely so that it can become the shining center for upholding, defending and promoting national independence and democracy, development through national industrialization and land reform, a national, scientific and popular system of culture and education, and international solidarity and peace.

Growing up in the Diliman Republic

Rey Claro Casambre

What was it like to grow up in the “Diliman Republic”? How has it helped shape one’s world view and values? Do campus brats have anything unique in common socially, culturally and politically? Are they more politically conscious? Does growing up in the “Diliman Republic” make one more susceptible to radicalization?

I was born in the UP Diliman campus. That was in 1951, in the heat of the “great debate” between Carlos P. Romulo, Philippine ambassador to the UN, and Claro Mayo Recto, then the foremost critic of the Philippine government’s pro-US foreign and domestic policies. Three months earlier, Recto was the guest speaker at the UP Commencement Exercises, the first held in the Diliman campus, with my mother proudly marching as one of the cum laude graduates, and me in her womb. Next to bringing me into this world, my parents’ gift to me for which I am forever deeply grateful, is having named me “Claro,” after the great nationalist and anti-imperialist crusader, rather than “Carlos,” the pro-American.

I was born in T-504-D, a quonset hut made of wooden floors, sawali walls and galvanized iron roofing, at what was once Area 5, where the Asian Center and College of Economics now stand. Families of UP personnel such as my father who was an English instructor then, were housed in these quonset huts. They used to serve as US Army barracks before UP moved into Diliman after the 2nd World War. Until the late 1950s, UP campus streets bore the names of Army units, such as “115th Cavalry,” “64th Artillery,” “42nd Infantry,” and so on.

But my first distinct memories of UP campus life were those in Area 2, where our family moved in 1954. This is the area between the Athletic Oval and the Shopping Center. Our home, T-194-B, was on what is now JP Laurel St., at the old northwestern corner of the campus marked off by a tall barbed wire fence along what is now Bernardo St.

The UP Campus in the 1950s had practically all facilities and services a community needs--church, grocery, infirmary, recreation center, shopping center, gymnasium, swimming pool, occasional moviehouse, social hall... name it, the UP campus had it. It only lacked a cemetery, so that one would be absolutely compelled to leave the campus premises only when one—or somebody else--had to be interred. This, I thought in my youth, was why it came to be known as the “Diliman Republic”.

Not only were basic services available, they were also free. Every time we needed the services of a plumber, a carpenter, a mechanic, an electrician, radio technician or what not, Papa would simply report the problem to the Maintenance Department at the Physical Plant (then at Area 14, behind the College of Veterinary Medicine). Within a day or two at most, someone would come over to fix the problem. In time, the family had an entire crew of personnel from the non-academic ranks on whom we could regularly call for whatever service we needed. As they stuck with UP and with our family through the years, we siblings eventually referred to them fondly as “Goons ni Alex. “

Medical and dental services were also free, as far as I could comprehend. Every time we got sick, we would go to the Infirmary, get our records, bring them to the doctor, get confined if necessary, and get well. Hardly was there any talk of fees having to be paid nor medicines having to be bought. We were certainly not well off by any standard, but seldom in our youth was there any sign of any medical bill or receipt for medicines, and never for professional fees.

Even the exchange of money was not that visible. When I was old enough to walk 100 meters away from our house and find my way back alone, I became the designated errand boy, mostly buying a pack of cigarettes for Papa whenever he prematurely ran out of his normal supply, or buying groceries my sisters and aunts missed out from regular marketing. I would be given a booklet of coupons for buying stuff at the “Co-op” (UP Cooperative Store). Since I was never involved in buying these coupons, my impression was that we got them for free, and at some time during each year, we even got “bonus coupons” which were probably the equivalent of dividends. Thus, while I was certainly not aware of it until decades later, the social system I was growing up in and observing appeared to be more socialist or welfare state than capitalist or feudal/semi-feudal. In fact, it was only in Practical Arts

class in my freshman high school year that I realized there were such things as hardware stores in Cubao and Quiapo where one could buy not only nails, bolts and screws, but also hammers and all sorts of construction tools and supplies. To my further bewilderment, I learned that one could actually make money by buying a ream of oslo paper from Cubao, and then selling them retail for more than they cost to desperate classmates who failed to bring the required materials for one reason or another.

It was only in 1964, when we moved to a bungalow on M. Viola two streets away from our house in Area 2, that I learned my father had all the time been paying P80/month rent on the quonset house, and we would henceforth have to pay P120 a month for the newly-built concrete but much less spacious bungalow.

It must have been earlier, though, when I realized that not all lawyers, doctors, engineers and even teachers get their salaries from government for services rendered to their fellowmen. But growing up in the UP campus gave me a distinct impression when I was in the primary grades that public service was the general rule, and private practice was the exception.

Thus, even if I recall hearing about “social classes,” “middle class,” “poor” and “rich,” I had difficulty categorizing our family and those of my classmates. About half of us were campus brats, children either of faculty or non-academic personnel. Except for those living in Area 1, all of us lived in quonset houses, and appeared to eat the same food. A few of our fellow campus brats had family cars, but I had attributed that to their parents’ higher academic rank. I even categorized myself among the lower income bracket, since I was among the last in our class to have a television set and a family car.

Many of those who were non-campus brats were Army or Air Force brats, children of military officers, all transported in several military six-by-six trucks from Fort McKinley, Nichols, and Murphy. There seemed, at that time, not much gap between the incomes of the military brass, faculty members, and non-academic personnel. My conclusion then was that generally, people who went to UP were “middle class.” The rich send their children to private exclusive schools like Ateneo and Maryknoll just past Balara, while the poor simply can’t afford to go to school.

Our family went to church together every Sunday just as virtually all Catholic families on campus did. The Catholic community in UP Diliman in the 1950s and 1960s was quite tightly knit, undoubtedly due to Fr. John Delaney and the fellow Jesuits who succeeded him as UP chaplain. I remember him as a lean, towering figure, with bushy eyebrows, deep-set eyes, amiable ways, and ready smile. We always eagerly awaited his coming over to dine with us one night each week. I had of course no idea then that he was at the center of controversy involving the direction and kind of education UP must provide, even long after his sudden death in 1956. Until I reached college, my impression of Fr. Delaney was that he was a charismatic, well-loved intellectual, admired for being “ahead of his time” with liberal and non-orthodox views vis-à-vis the conservative Roman Catholic Church.

I had no idea, for example, that the dominant influence of Catholics in UP—in the administration, faculty and the studentry—was a boiling issue in the 50’s. But when these issues came to a head, there was no escaping it, even for grade-schoolers like us then.

It was sometime in late 1957—I was in Grade 1—when UP students went on strike. It was not at all clear to me at that early age what a strike was, much less what it was for. But even then, I had an unmistakable sense that something unusual and disruptive was happening. Classes were suspended for a couple of days, and there was talk of possible disturbance. People were agitated, some were anxious and worried, but most seemed to believe things would eventually turn out well. I recall that some “irreverent” students had climbed up the Oblation to cover it with a blanket and had placed a placard saying “We want a president! Kahit sino, basta tao!” The strike ended when Dr. Vicente Sinco was eventually appointed UP President. Though I did not understand a thing of what had happened and why, it was clear to me that a protest action such as a strike, even if disruptive, could gain beneficial and positive results and is thus legitimate.

The next strike I would participate in what would reinforce and underscore the lesson, even if it would come much later in 1964, and for an issue of seemingly lesser import. The UP Student Council once again led a campus-wide strike, this time to demand the reduction of the IKOT fare from 10 centavos to 5 centavos. The slogan was self-explanatory: UP-Cubao: 10 centavos; UP Ikot: 10 centavos – Unfair! The students won.

The seven long, intervening years were not without lessons in political, social and economic realities. There were plenty of these inside the classroom, in family discussions, and not the least from the pulpit. Humanitarianism, patriotism and civic consciousness were virtues constantly drummed into most campus brats' young minds as far back as I could remember. Freedom, democracy and social justice were universal and cardinal principles each one must uphold, defend, and die for if needed. Not to mention academic freedom, which was almost equivalent to and nearly as sacred as "the freedom and dignity of the individual."

Academic freedom and the need to be objective appeared to be the rationale for insulating the university from the distractions and disruptions of society, so much the better to diagnose it with a disinterested eye and arrive at correct and effective prescriptions. UP Diliman seemed to have all the qualities of an ivory tower par excellence. Its geographic location, idyllic setting and pleasant climate served this purpose perfectly. Indeed, from the vantage point of our home on M. Viola, on the northwestern corner of the now much-expanded campus, it was a daily luxury to view from a distance the entire metropolis shrouded in thin smog in the early morning, watch the sun sink slowly and disappear behind Manila Bay and Corregidor or the Bataan mountains before dusk set in, then enjoy the glimmering city lights till bedtime. In all these—so distant from the madding crowd--there is not one image, no trace nor hint of poverty or injustice, oppression or exploitation.

Perhaps everyone in our generation got their introduction to Philippine history and social studies from the Zaide and Osias readers. We were no exception. From our elementary years, the social orientation was strong, but service to God was deemed paramount, while service to humanity and the Filipino people were secondary. Current events lessons hardly depicted, much less analyzed, the prevailing social problems in the country and the world at large. Only on such occasions as the national elections in 1961, when both Nacionalista and Liberal Parties traded accusations of widespread corruption, and we heard stories about Huk guerrillas and the Maliwalu massacre that we became more aware of serious problems plaguing the country. We were otherwise too far removed from knowing what was really happening.

It was more outside the classroom that young campus brats would hear of our people's daily concerns. Despite the relative isolation of Diliman, its residents would discuss newspaper items and commentaries. I recall hearing about

how some familiar names of professors were subjected to Congressional probes, for being suspected communists. Also in the early 1960s, the Jesuit influence had waned as the UP Catholic parish came under secular priests such as Fr. Patricio Lim, Fr. Ben Villote and Fr. Felix Perez. Even the last Jesuit chaplain (and the first Filipino chaplain), Fr. Pacifico Ortiz, distinctly sounded and behaved differently from Fr. Delaney and his fellow caucasian Jesuits. The notion that service to God is best expressed by serving one's fellowmen and people disposed of the seeming, if false, dilemma of which is more important. It meant, for me, discarding the long-held goal of growing up to be a Jesuit.

By the time we were in high school in the early and mid-60s, we had a number of teachers who gave us more progressive interpretations and fresh, alternative accounts of what was really happening, and why. The age-old problems of feudal oppression in the countryside and continuing foreign domination despite nominal independence came to the fore in classroom discussions, and their resolution assumed greater urgency. Our image of the USA began to change from that of a benevolent liberator and "big brother" to colonial master and exploiter. We realized that Bonifacio, more than Rizal, deserved to be our national hero, the latter having been anointed so by the American colonial government to suppress armed resistance to the colonial regime. There was a need to continue and complete the unfinished 1896 Philippine Revolution. All these ideas sounded quite radical to us at the time. One could tell these were merely individual views that were not indicated in official syllabi or lesson plans, since they were not uniformly taught by all teachers. Still, any serious student at that time could sense that sooner or later, one would have to face a choice—to be part of the continuation of that revolution or not.

Sooner than later, as it often turns out. While still in high school, we were already keenly aware of our good fortune to be in the UP as scholars of the people. For many of us, it meant a corresponding obligation to serve the Filipino people after graduation from UP. In 1965, Kabataang Makabayan (KM) organizers started coming over frequently and holding discussions with small groups of interested students, especially from among the student leaders. They provided us mimeographed Marxist literature, among them "The Communist Manifesto," and readings on dialectical and historical materialism. A number, including myself, were recruited into the KM.

When we entered college in 1967, the general education program was still in place and effectively provided us a well-rounded and solid foundation for further studies, whatever course one might take. And while our professors and instructors could not help but express and impart whatever were their biases and tendencies, the critical and serious students could always question and even engage the professors in debate, often without fearing reprimand or risking retaliation. The quality of teaching and the dedication of the teachers were generally beyond reproach, a few were evidently less competent and conscientious, and everyone had his or her own quirks and limitations. (In hindsight, it must be pointed out that such high degree of dedication and quality teaching was due in large part to the fact that the faculty then did not need to seek other jobs outside the University to make both ends meet.) The liberal, all-rounded training provided the UP student of our time invaluable tools for comprehension and analysis that would serve us well in the years to come.

News of the re-establishment of the Communist Party of the Philippines in 1968 and the New People's Army in 1969 were received with excitement and enthusiasm in activist circles, and created a stir in the campus on the whole. This was the real thing now. The calls for a new democratic revolution as pre-signaled by the launching of the Second Propaganda Movement – what five years earlier seemed to be so distant and theoretical, if not hypothetical, was turning into reality before our very eyes. One felt fortunate and privileged to have the opportunity to be part of it.

Social ferment was running so high by this time that the social sciences would directly address the burning issues of the Philippine crisis and revolution. The relevance of the pure sciences to society, on the other hand, was placed under question. The unequivocal response of natural science faculty and students, with the Physics Department at the forefront, was active involvement in the patriotic and progressive movement, culminating in the formation of the Samahan ng Makabansang Siyentipiko (later changed to Samahan ng Makabayang Siyentipiko) in 1970 with the slogan "Science and Technology for the People!"

By then, there was a plethora of organizations espousing the nationalist and anti-imperialist line. In due time, the rivalry among organizations carrying different and opposing lines became evident especially the national democratic (ND) organizations KM and Samahan ng Demokratikong Kabataan, on

the one hand, and the Lavaite Malayang Pagkakaisa ng Kabataang Pilipino (MPKP) and Bertrand Russell Peace Foundation (BRPF) on the other. Steep in the academic tradition of considering all angles, I joined all teach-ins and discussion groups of opposing organizations such as the KM and MPKP. It helped that I had close friends—fellow campus brats and classmates from kindergarten to high school—in both national democratic and Lavaite organizations.

Come First Quarter Storm, it was clear the ND mass organizations were the more active ones as they were at the forefront of mass protest actions. They presented the more appealing because correct and more objective analysis of Philippine society. This allowed for a more credible and realizable program for national freedom, democracy, social justice and progress.

In 1971, the entire UP Diliman community, previously insulated from Philippine society was jolted by an unforgettable lesson on the class struggle. Something which the UP student got little of from formal academic courses. This came in the form of a lesson on fascism consisted in the brutal attack by state security forces in an attempt to suppress the strike against successive oil price increases and the students' protest over the killing of a student by a deranged pro-Marcos professor. Live radio reports of Metrocom (Metropolitan Command of the now defunct Philippine Constabulary) forces assaulting the Kamia and Sampaguita Residence Halls. Lobbing tear gas grenades at the female interns instantly roused outrage and galvanized the entire community against fascist attacks and blatant intrusions of the military. Barricades were set up all over the campus. The Diliman Commune was born. On the second or third day, Metrocom troopers once more penetrated the barricades in front of the College of Engineering while the community was holding a mass meeting presided over by UP President S.P. Lopez in front of the College of Arts and Sciences (now Palma Hall). Rather than disperse or retreat students, faculty, non-academic personnel, administration officials and other UP residents spontaneously linked arms and formed several phalanxes in front of the AS steps in an act of defiance and determined resistance to fascist threat. A delegation crossed the Beta Way to confront the Metrocom, and persuade them to leave UP grounds.

The barricades were lifted on February 9 and classes resumed in time for our graduating class to complete the requirements for our academic degrees. No general commencement exercises were held for fear that the inevitable

protest actions would get out of hand. But this did not stop the powerful wave of protest and struggle nationwide, which had arguably, generated from within the confines of the UP Campus. Initially in the realm of the struggle of ideas-- that became a material force in real societal struggles.

It was with the realization of where the real arena of struggle is that I decided to step out of the so-called Diliman Republic, my home for 19 full years and teach in UP Baguio instead. True enough, the semester had barely started for academic year 1971 when the Plaza Miranda bombing occurred. Marcos suspended the privilege of the writ of habeas corpus. I was one of those arrested on August 23 purportedly as a suspect in the bombing but evidently as part of the crackdown on national democratic organizations. Never mind that I was 250 kms from the scene of the crime and fast asleep at the time. I was detained for a week in Camp Crame along with Dr. Prudente, Roger Arienda, Rey Rimando, Luzvimindo David and Faustino del Mundo (Kumander Melody). Soon after, I learned yet another lesson in the class struggle. This time more personal and potentially life threatening. But that's another story.

Does growing up in the "Diliman Republic" increase one's chances of being radicalized and being a social activist compared to our classmates who were non-campus brats? From our kindergarten class of around 80, five of us became activists, with one of us being martyred as early as 1971. All were campus brats i.e., children of UP personnel. From our high school graduating class of 183, nine or ten became activists. The figures look much the same for campus brats of other batches during the decades of the 1950s and 1960s, with the younger batches producing more activists. Most notable and perhaps best known and remembered is Leonardo "Nik" Lansang who was martyred in the mid-70s.

Undoubtedly, the average UP graduate is generally more liberal and progressive than the average non-UP graduate. S/he easily stands above the rest even if s/he was apparently apolitical and uninvolved during university days. This can be attributed to the liberal atmosphere and education—both progressive and conservative—to which s/he is invariably exposed in large doses. Having imbibed such rich mix of both contradictory and complementary tendencies, methodologies, world outlooks and viewpoints, the individual student must ultimately decide whom to serve and how.

Every UP student is fully aware, albeit in varying degrees, that s/he is an “iskolar ng bayan.” One’s decision on whom to serve after graduation therefore could be influenced by the degree to which one feels indebted to one’s real benefactors, the Filipino people. Corollarily, the UP campus brat would feel a greater obligation to serve the people if s/he recognizes a greater indebtedness to them having enjoyed government subsidy and benefits from youth not only in terms of tuition fees but also in terms of services and a host of other privileges.

Moreover, the UP campus brat of the 1950s and 1960s had the distinct experience of growing up at the same time that progressive liberalism started gaining ground in a strongly conservative territory when the seeds of patriotism coupled with a progressive and scientific world outlook finally took root right inside the UP Campus and blossomed into the national democratic movement. UP since then has been inexorably and inextricably associated with this powerful force, continuously and significantly contributing some of its best sons and daughters to the movement--the national democratic revolution--as it spread out to the entire country.

Decade of the Diliman Republic

UP in the '60s

Luis V. Teodoro

The University of the Philippines was a different place in the '60s. If that sounds like the beginning of the usual paean to a mythical past which age seems always to force upon us, let me hasten to add that it wasn't necessarily better. It was different because it existed in a different time; it was better than the UP now in some respects, but probably worse in others.

One of the worst things about it was the prevalence of the myth, at one time widely-held as some kind of article of faith among both students and faculty, that it was somehow separate from Philippine society and therefore immune from contamination by its worst aspects.

It was an attitude one now suspects was fostered mainly by the UP's then seemingly vast distance from the dusty, though as yet relatively uncrowded, city of Manila, situated as it was in the midst of rolling hills and isolated from any center of population, Cubao then being largely a cogon area plus a few buildings, and the middle-class subdivisions along Commonwealth (Marcos) Avenue still to be planned.

Sylvan enclave

The roads to UP were in fact all deserted by 5 p.m., except for an occasional JD bus or two, and the rare automobile owned by one of the UP's similarly rare rich boy or girl. Going to UP was, to many Manilans, a major undertaking similar to going to Antipolo to look at the as yet uncontaminated falls, or to Pansol for the hot springs.

One couldn't help this impression, when the bus trip to Diliman from Quiapo, when then took all of 20 minutes, consisting of going through a traffic-free Quezon Avenue, and whizzing through its tree-lined portions after the bus had crossed EDSA (then known simply as Highway 54), and

then going down a University Avenue still choked with trees, into a campus where ancient acacia trees formed over the narrow streets, green canopies through which little sunlight passed.

All quite sylvan and so patently at odds with the dust and the passions of the metropolis that most Diliman denizens – both the rare resident who braved the isolation to live in the University-subsidized housing as well as the commuter – naturally felt it to be a different world. This encouraged the myth of the “Diliman Republic,” of an enclave of isolation from the vulgar world of Philippine politics, the mundane concerns of the larger population, the conflicts of Philippine society – the thousand and one issues that occupied lesser mortals.

If this sounds as if there was an elitism which looked upon being *in* UP and *of* UP as implying an Olympian indifference, there indeed was. The elitism, however, wasn’t based on the wealth and status of either the faculty or students, most of them being of middle-class and even working-class and peasant origin.

Most of the students came from the public schools, in the first place, which at that time hadn’t deteriorated to present levels, and it was a rare colegiala or former La Sallite who braved the rumored “godlessness” of a UP education.

The rural origins of UP students were mostly confirmed by their indifference to fashions and their accents (one of the more hardy campus jokes being that one which said that while Atenistas could pronounce the language well, UP students only wrote in it well), which probably explains the results of one survey. Asked whom they would prefer to marry, a UP or an exclusive-school graduate, most of the college girls surveyed, including UP coeds, expressed a preference for the latter, among their reasons being their better accents – and, as a consequence, greater chances of landing a juicy executive position in San Miguel Corporation.

Freedom

The basis of UP elitism in the ’60s was thus the belief, mostly justified, that UP students had not only the opportunity through some of their faculty

to encounter the “most advanced” ideas, but also a degree of freedom not available to sectarian-school students, from whom certain books were unavailable because of Catholic dogma, or who had to study under restrictive conditions.

A UP education, on the other hand, seemed superior because, even if your teacher was a world-class moron (and some of them were), they at least prepared up-to-date bibliographies and let you do as you please, including read everything in the well-stocked libraries shelf by shelf (which one now-famous woman writer did to the humanities collection, all of whose volumes she had managed to read by the time she was a senior). This education, however, was blatantly lacking in that quality which eventually became a buzzword of the mid-’60s, “relevance.” UP students and faculty pretended that the Philippine world didn’t exist, and that what really mattered were endless discussions on the latest book to emerge from the cultural meccas of New York, Chicago, Paris and London.

These discussions took place in several centers on the Diliman campus, among them the dimly-lit groundfloor canteen of the then College of Arts and Sciences called The Basement; at a place called Little Quiapo, where privately-owned restaurants were concentrated; and the Student Union (now Vinzons Hall). In all of these places, the striking thing was that the discussions were not only extensive, but involved faculty and students. Faculty members and students discussing the latest Camus novel or Sartre manifesto were common sight (and sound – the discussions were often loud enough to wake the dead) at The Basement, as were students and professors going into some arcane issue in Philosophy at Little Quiapo, specially at the “Philosopher’s Inn” of Dr. Ricardo Pascua, who then chaired the Department of Philosophy. The Student Union was the hang-out of student politicians, on the other hand, but that didn’t mean they didn’t talk about the student movements in Europe and the United States and their more esoteric issuances.

Such discussions were largely irrelevant to the issues that preoccupied Philippine society, whose crisis was yet to reach the same proportions it has reached now. Politicians were debating the Parity Amendment, and talking about economic development and the country’s foreign policy, which quite simply consisted of echoing that of the US. The country had a population of 30 million or so, as yet still too small to exacerbate the crisis. One Ferdinand

Marcos was making waves as a senator. The country didn't recognize China, the Soviet Union, or any other socialist state, and didn't even have meaningful relations with its Southeast Asian neighbors to speak of.

There was of course no New People's Army. What there was were the remnants of the Huks, which were mostly a nuisance in Central Luzon after their defeat in the '50s. But the agrarian problem that fueled the rebellion was still there, and now and then there were reports in the newspapers of hungry peasants being shot by the Constabulary as they tried to storm some landlord's rice bodega. The military was, unlike today, completely under civilian control. Though those civilians were mostly big compradors and landlords with firm ties to the United States.

Ignored Reality

Not exactly everybody's dream of bliss, but a reality UP dutifully ignored. Of course there were people who said this shouldn't be so, that there was no such thing as a "Diliman Republic," that UP can't pretend that there was no bigger world beyond its campus, and that looking for the intellectual meccas of the globe without looking around them was the worst kind of intellectual myopia.

These claims were largely unheeded. UP students and faculty went on their merry way discussing the arcane and the esoteric while reports of government corruption filled the newspapers, the politicians were beginning to run the country into the ground, and warlordism reigned in the Philippine north as well as Central Luzon, where protesting peasants could still be killed like flies.

The illusion that UP would be untouched by the outside world had been shaken a bit by events in 1961, when low lives from the Lower House of Congress initiated an investigation designed to get them into the newspapers at UP expense, into the supposed "godlessness" of UP faculty and therefore their "communist leanings."

The investigations centered mostly on the professor of the Philosophy Department, and degenerated into demands that UP teach according to "Christian principles" and forego the hiring of agnostics, atheists and communists. There were, to be sure, some atheists and agnostics in the

faculty, but hardly any communists among its ranks, unless one counted Dr. Agustin Rodolfo of the Zoology Department, who had freely admitted that he had been a student in the Soviet Union in his youth.

The congressional demand was an infringement on the UP's constitutionally-guaranteed academic freedom, and became the occasion for some UP students to call for a demonstration in support of the faculty's right to teach their subjects in their best lights.

The 1961 demonstration was led by, among others, now Senator Heherson Alvarez, who was even then already known for many conquests, and one Jose Ma. Sison, a poet who shared Alvarez's roving eye.

That demonstration was rare enough to make the front pages, attended as it was by a middling – by today's standards – 500 or so students. It disturbed the surface calm of life at UP, but not completely.

UP, however, had felt the impact of the outside world, and the effort to keep that world at arm's length was to prove increasingly futile as the decade wore on. UP in fact would keep the myth of the Diliman Republic alive only till the end of the decade, by which time the pressures of Philippine issues had built a militant student movement and had compelled both its students as well as faculty to look outward, beyond the tree-lined streets and the grassy expanse of the 500-hectare Diliman Campus.

There was in fact no surer sign of how UP had changed by the end of the '60s so much as what happened when Marcos declared martial law in 1972. Some of the first people he caused to be arrested were UP students and faculty members, once the inhabitants of a mythical place called the Diliman Republic, but in 1972 plainly and, first and foremost, already Filipinos.

SND at PSR: Mga aklat ng rebolusyon

Mong Palatino

Taong 1967 nang inilathala ang *Struggle for National Democracy* (SND) ni Jose Maria Sison. Makalipas ang tatlong taon ay lumabas ang *Philippine Society and Revolution* (PSR) ni Amado Guerrero. Ang una ay koleksiyon ng mga sanaysay at talumpati ni Sison; ang huli ay sistematikong paglalahad ng kasaysayan ng lipunang Pilipino at ng pangangailangan para sa pambansang demokratikong rebolusyon. Ang dalawang akda ay inihahambing sa Red Book ng Tsina.

Sa *SND* mababasa ang pangkalahatang panlipunang pagsusuri ng mga pambansa-demokratikong aktibista. Inihanay ang librong ito sa mga sulating makabayan nina Teodoro Agoncillo, Claro M. Recto, at Renato Constantino. Itinuloy naman sa *PSR* ang paggamit ng kaisipang Marxismo-Leninismo-Maoismo upang kumprehensibong tanawin ang kasaysayan at perspektiba ng rebolusyong Pilipino. May partikular na layunin ang *PSR*: ipaliwanag ang mga dahilan ng muling pagkakatatag ng Partido Komunista.

Magkaugnay ang *SND* at *PSR*. Kapwa may alternatibong pagsusuri sa kasaysayan ng bansa. Kapwa tumutukoy sa tatlong pangunahing problema ng lipunan. Kapwa naglilinaw ng programa ng demokratikong rebolusyong bayan. Sa madaling salita ang *SND* at *PSR* ay mga aklat ng rebolusyon.

Pinaliwanag ni Propesor Monico Atienza ang susing papel na ginampanan ng *SND-PSR* sa pagsulong ng rebolusyon: “Naging batayang materyal ang (mga) aklat sa teoretikal na pag-aaral ng mga abante at segunda-abanteng aktibista ng kilusang rebolusyonaryo at demokratiko: sa mga DG, ilang pinagsamang DG at ilang piling mga grupong pag-aaral. Mula sa mga ito’y patuloy na naghugis ang mga kuwerpo ng aktibistang nagpapalaganap ng komprehensibong pagtalakay ng pambansang demokrasya.”

May ginampanang papel ang UP sa paglathala ng *SND* at *PSR*. Si Sison mismo ay nagtapos sa UP. Ang editor ng *SND* ay si Luis Teodoro, dating punong-patnugot ng *Philippine Collegian*. Ang sumulat ng foreword ng aklat

ay si Teodoro Agoncillo ng Departamento ng Kasaysayan ng pamantasan. Unang lumabas sa mga pahina ng *Collegian* ang nilalaman ng *PSR*. Noong Diliman Commune (1971) ay binasa ang bawat tsapter ng *PSR* sa radyo DZUP.

Kinikilala ng mga iskolar ang *PSR* bilang mahalagang aklat ng kasaysayan sa bansa. Ayon kay Armando Malay, Jr. ng Asian Center, “Isa sa mga pinakalaganap na nabasang aklat sa Pilipinas ay hindi man lamang teksbuk, ngunit ito’y ginamit bilang isang mistulang takdang babasahin sa kurso ng libo-libong mga mag-aaral na nakapagtapos sa isang bantog na pambansang pamantasan.”

Malaki ang kontribusyon ng *PSR* sa pagdebelop ng mas makabayang pagsusulat ng kasaysayan ng bansa. Nagkaroon ito ng positibong impluwensya sa iba’t ibang larangan ng pag-aaral sa loob ng pamantasan. Ipinakita ng *PSR* kung paano gamitin ang Marxismo upang suriin ang kalagayan ng lipunan. Nagkaroon ng mas masiglang interes ang mga akademiko kung paano higit pang pagyayamanin ang rebolusyonaryong teorya.

Pero hindi lamang mga petiburges na intelektuwal ang nagbasa ng *SND* at *PSR*. Pinalaganap ang pagtalakay ng *SND-PSR* sa hanay ng mga manggagawa, magsasaka, at mga maralitang tagalungsod. Isinalin sa iba’t ibang wika ang *SND* at *PSR* kung kaya’t mas maraming Pilipino ang nakabasa ng mga sinulat ni Sison at Guerrero. Natatangi ang *SND* at *PSR* dahil sinulat ang mga ito hindi lamang upang mag-iwan ng karunungan sa mga mambabasa kundi himukin ang masa na kumilos para baguhin ang lipunan.

Ganito ang reaksiyon ng isang mag-aaral mula sa henerasyon ng First Quarter Storm pagkatapos basahin ang *PSR* noong 1970: “Binago ng *PSR* ang buong pagkatao. Sa mga sumunod na raling sinamahan ko, mas makatotohanan na at punung-puno ng galit ang mga sumunod kong sigaw na ‘Ibagsak!’ Mula noon, halos walang rali na hindi ko sinamahan. Walang piket ng mga manggagawang hindi ko pinuntahan. Walang tao na kaharap ko ang hindi ko pinaliwanagan. Kahit sa karaniwang umpukan sa kanto o sa sinasakyan kong pampasaherong dyip nagpopropaganda ako. Nasa buong sistema na ng aking pagkatao ang paghahangad ng pagbabago at ng paglaya at demokrasya para sa sambayanang Pilipino. Isinanib ko na sa praktika ang naituro sa akin ng *PSR*.”

Nakakapagpamulat at nakakapagpakilos ang simpleng pagbabasa ng *SND* at *PSR*. Hindi nakapagtataka na inutos ng rehimeng Marcos ang pagsusunog ng mga kopya ng *PSR*. Sa ibang paaralan, hinuli ang mga mag-aaral na nagbabasa ng *SND* at *PSR*. Dumating ang isang panahon kung saan ang mga tunay na aktibista ay itinatago ang kanilang kopya ng *SND* at *PSR* samantalang ang mga ahente ng militar sa kampus ay hayagang nagbabasa ng mga ito.

Noong dekada otsenta ay inihanay ang *SND* at *PSR* bilang dagdag-babasahin na lamang ng ilang mga aktibista sa mga paaralan, lalo na sa UP. Isinantabi ang *SND* at *PSR*, at pinalitan ito ng mga aklat na tumutuligsa sa saligang prinsipyo ng pambansa-demokratikong kilusan. Noong sumunod na dekada ay inilunsad ang isang kilusang pag-aaral upang muling itaguyod ang linya ng pambansang demokrasya. Tulad noong dekada sisenta, naging pangunahing teksto ang *SND* at *PSR* sa ikalawang dakilang kilusang pagwawasto ng rebolusyonaryong kilusan noong dekada nobenta.

Laging binabanggit ni Sison ang pangangailangang dagdagan o baguhin ang mga empirikal na datos sa *SND* at *PSR* para iakma sa kasalukuyang kondisyon. Pero nananatiling wasto pa rin ang pagsusuri ng *SND* at *PSR* hinggil sa katangian ng lipunang Pilipino. Ito ang dahilan kung bakit hanggang ngayon ay batayang aklat pa rin ang *SND* at *PSR* ng mga aktibista.

Patuloy na kinukutya ng estado ang mga rebolusyonaryong aral na nakasulat sa *SND* at *PSR*. Pero hindi maikakaila, kahit ng mga reaksyonaryo, ang malalim na ambag ng *SND* at *PSR* sa paghubog ng kasaysayan ng bansa sa nakalipas na apat na dekada. Binabasa pa rin sa mga pamantasan ang *SND* at *PSR*. Pinag-aaralan pa rin ang mga ito sa mga piketlayn, pabrika, bukid at sonang gerilya. Bibihira ang mga aklat sa Pilipinas na patuloy na tinatangkilik kahit apatnapung taon na ang lumipas mula nang una itong nalimbag.

Mapanganib pa rin ang pagbabasa ng *SND* at *PSR* ngayon. May mga pagkakataong hinuhuli pa rin ang mga aktibista, lalo na sa kanayunan, dahil lamang may kopya sila ng *SND* at *PSR*. Madaling maunawaan ang takot ng mga mapang-aping uri sa *SND* at *PSR*. Ang mga nakakabasa kasi nito ay hindi lang nalililawan kung ano ang imperyalismo, katutubong pyudalismo at burukrata kapitalismo. Higit sa lahat, nauunawaan nila ang rebolusyon at kung paano ito isusulong, pagyayamanin at pagtatagumpayan.

UP at PAKSA

Bienvenido Lumbera

Walang tuwirang ugnay sa UP bilang akademikong institusyon ang organisasyong PAKSA (Panulat para sa Kaunlaran ng Sambayanan), subalit hindi maitatanggi na ang Unibersidad ang nagsilbing sentro sa pagpapalaganap ng kasapian nito at ng mga kaisipang pampanitikan ng organisasyon. Sinimulang buuin ang PAKSA sa pulong ng ilang manunulat na galing sa iba-ibang kolehiyo at unibersidad noong Hulyo 1970. Naging organisasyon ito nang balakin ang isang demonstrasyon ng mga manunulat sa Araw ni Balagtas (Abril 2, 1971) upang tutulan ang pag-iral ng "isang burges at reaksiyong panitikan . . . na ipinipilit isalaksak ng naghaharing-uri sa kaisipan ng sambayanan para patuloy silang makapaghari at makapagsamantala sa matagal nang api at aliping masa." Sa harapan ng Pambansang Aklatan sa Ermita ginanap ang demonstrasyon na nilahukan hindi lamang ng mga manunulat kundi pati ng Kabataang Makabayan, Samahang Demokratiko ng Kabataan, Samahang Molabe, Tanghalang Kamanyang at Tanghalang Bayan.

Ayon sa manipestong ipinamahagi sa demonstrasyon, layunin ng PAKSA "ang patuloy na paglikha ng literaturang kumakatawan, nakikisangkot at nag-aangat sa adhikain ng aping sambayanan, isang literaturang bubusbos sa bulok na lipunan, isang panitikang pangmasa na makalilikha at makabubuo ng isang hindi maigugupong puwersang rebolusyonaryo na magwawasak sa mapanikil na imperyalismong Amerikano—tungo sa pambansang demokrasya." Mga guro ng departamento ng Filipino at Panitikan ng Pilipinas ng UP ang naging pangunahing tagapagpalaganap ng teorya ng "panitikan mula sa masa, tungo sa masa." Hinango ang nasabing teorya sa mga kaisipang nilalaman ng mga panayam ni Mao Zedong sa mga manunulat na Tsino sa Yen-an, na sumentro sa katanungang para kanino lumilikha ng sining at panitikan ang mga komunistang artista.

Maikli lamang ang naging buhay ng PAKSA bilang organisasyon. Nang ideklara ang batas militar noong Setyembre 1972, tinatakan ito ng diktadurang Marcos na isang "target organisasyon" (ibig sabihin, subersibo at ang kasapian nito ay nakatakdang arestuhin). Subalit ang mga kaisipang

kinatawan ng organisasyon ay nakatanim na sa kamalayan ng mga aktibistang manunulat, at ang mga likhang-sining na ibinunga ng mga kaisipang Mao Zedong ay patuloy na umiral sa mapanggipit na panahon ng batas militar. Ang panlipunang nilalaman noon ng mga akda at likha ay katunayan ng bisa ng mga kaisipang galing sa Yen-an Forum. Pati ang wika ng mga akdang pampanitikan ay binago rin ng impluwensiya ng PAKSA, mula sa pagiging pormal at “wasto” tungo sa pagiging kolokyal at balbal.

Binangga ng kritisismong dinala ng PAKSA ang umiiral na pormalistikong pagbasa at pagpapahalaga sa akda na pinangibabaw sa akademya ng New Criticism na galing sa Estados Unidos. Iginiit ng kritisismong PAKSA ang pangunahing kahalagahan ng nilalaman at ng oryentasyong pangmasa sa larangan ng panitikan at teatro. Ayon sa “rebolusyonaryong panunuring masa sa sining at panitikan” sinusuri ang likha mula sa puntodebista ng masa at ayon sa ugnay nito sa kapakanan ng masa.

Tatlong batayang publikasyon ang ibinunga ng maikling kasaysayan ng PAKSA: Ang *Sigma* (1972, M. Carreon, L. Chua, R. Lee, J. F. Ramos, & R. Sandoval, pat.), *Kamao* (Katipunan, Hulyo-Oktubre, 1971) Nicanor G. Tiongson, pat.), at *Rebolusyonaryong Panunuring Masa sa Sining at Panitikan* (Mga Dokumento ng 1971 ng Panulat para sa Kaunlaran ng Sambayanan [PAKSA] at Nagkakaisang Progresibong Artista-Arktekto [NPAA]), na muling inilathala ng Kalikasan Press noong 1992. Koleksiyon ng maikling kuwento ang *Sigma* na umaayon sa teoryang “panitikan mula sa masa at tungo sa Masa.” Ang *Kamao* ay kalipunan ng mga tulang progresibo mula sa Asya, Amerika Latino, Europa, at Afrika na ang karamihan ay isinalin ng Komite sa Pagsasalin ng PAKSA, at ng iba pang kasapi. Ang mga dokumento ng PAKSA at NPAA ay nasulat bilang paghahanda sa kongreso ng pagtatatag ng dalawang aktibistang organisasyon, at nagsilbing batayan sa paglililaw ng mga kaisipang gumabay sa pagsusuri ng mga akda at likhang maituturing na rebolusyonaryo.

Matapos ibagsak ng Pag-aalsang EDSA ang diktadurang Marcos, nagkaisa ang mga dating kasapi ng PAKSA na bumuo ng organisasyong kakabig sa mga manunulat na kumakatig sa ideolohiya ng PAKSA. Ang Writers Union of the Philippines na ginamit ng diktadura upang palitawing suportado ito ng mga intelektuwal ay nagpatuloy na umiral bilang UMPIL (Unyon ng mga Manunulat na Pilipino), kaya’t binalak ng mga progresibong manunulat ang organisasyong PANULAT.

Isang mahalagang dokumento ang naging tampok ng Konggreso ng Pagtatatag noong Disyembre 18-19, 1971. Nagpahatid si Jose Maria Sison ng mensaheng pinamagatang “Mga Tungkulin ng mga Kadre sa Larangan ng Kultura.” Dito iginiiit ni Sison na tungkulin ng mga manunulat na kabilang sa kilusang pambansa ang paglilingkod sa sambayanan. Pinuri niya ang tema ng konggreso ng PAKSA na “Panitikan mula sa Masa at Tungo sa Masa” at ang layunin nitong hubugin ang mga manunulat ayon sa rebolusyonaryong paninindigan na maghahanda sa sambayanan para mapalahok sila sa pakikibaka laban sa imperyalismong Estados Unidos, piyudalismo at burukratang kapitalismo. Bilang paghamon sa mga manunulat na nauna nang lumikha ng panitikang hinubog ng burges na oryentasyon bago naganap ang Unang Sigwa, itinakwil ni Sison ang kanyang mga tula (“maliban sa lima o anim na tula”) sa koleksiyong *Brothers* (1961) bilang mga akdang “hindi papasa sa rebolusyonaryong panunuring proletaryo,” at umasa siya na “sa pagtatakwil na ito ay makapagsusulat ako ng mas mahuhusay na tula.”

Bagamat itinakda ng diktadurang Marcos na “target organization” ang PAKSA, hindi nagpapigil ang mga kasapi. Itinayo ni Virgilio S. Almario ang isang lingguhang workshop na sa kalaunan ay tinawag na GAT (Galian sa Arte at Tula). Galing sa PAKSA ang mga manunulat na pumaloob sa workshop na politikal pa rin ang oryentasyon bagamat layunin ding sinupin ang mga tulang sinusuri. Naging aktibo ang GAT sa paglalathala ng mga tula ng mga kasapi hanggang ang workshop ay dumanas ng pagkakahati sanhi ng mga politikal na kadahilanan. Si Almario ay napabilang sa mga manunulat na sakop ng Writers Union of the Philippines, at nang suportahan niya ang kandidatura ni Marcos laban kay Cory Aquino, itiniwalag siya ng board of directors ng GAT.

Nang matapos ang Pag-aalsang EDSA, ang Writers Union ay pinamagatang UMPIL (Unyon ng mga Manunulat na Pilipino). Noon nabuo ang PANULAT (Pambansang Unyon ng mga Manunulat), na ang layunin ay ipagpatuloy ang pagpapalaganap ng oryentasyong PAKSA sa panitikan, sa ilalim ng pamumuno ni Dr. Elmer Ordonez.

A Report on the Nationalist Corps 1969-70

Judy M. Taguiwalo

Before one could align himself with a movement which seeks to bring about a better social order, he must first be fully aware of what he is going to change and how he is going to bring about the change.

The Nationalist Corps is the UP Student Council committee which struggles to shock the masses of apathetic and complacent students out of their smugness by enabling them to discover through exposure to actual conditions, the necessity of involvement.

- From "Down the Ivory Tower"

The success of the Nationalist Corps 1969-70 can be measured only through the goal the University of the Philippines Student Council (UPSC) committee has set up at the beginning of its term: the reiteration of the traditional role the Nationalist Corps has assumed since its creation during the time of Voltaire Garcia – the politicization of UP students through integration with the broad masses of the Filipino people.

Starting with its active organization of the July 11 Arayat Barrio Councils Association – UP Student Council demonstration denouncing the growing militarization of Central Luzon and the slow implementation of land reform and ending with the sponsorship (with MAKIBAKA) of a photo-exhibit on the fascist character of the state, 1969-70 was a long year for the Nationalist Corps.

Nationalism in theory

To provide the members with a basic theoretical grasp of nationalism, its requisites and implications, the Nationalist Corps twice sponsored a lecture series on nationalism. The speakers who talked on the history of the national democratic struggle, the meaning of economic nationalism, the necessity

of a cultural revolution, and on US imperialism the included Philippine College of Commerce professors Ramon Sanchez, Teodosio Lansang, noted nationalist-economist Alejandro Lichauco, writer Renato Constantino, and columnist Amado Doronilla, among others.

Regular discussion groups, composed of eight to ten people, were organized to enable more thorough analyses of the points brought out during the lecture-series, as well as to allow each member to discover the historical perspective of the Filipinos' struggle to free themselves from foreign domination and local oppression.

Integration with the peasants

The semestral vacation activity of going out to the barrios as part of the "Learning from the People Drive" attained new dimensions. In Sta. Maria, Laguna, Nationalist Corps (NC) members participated in the daily activities of the peasants. In the daytime, the NC members harvested and threshed *palay*, assisted in building houses, extended medical aid and did other activities with the peasants. Every night, meetings with barrio people further strengthened the ties between the students and the peasants. In one week's time, the NC members accumulated experiences which gave substance to whatever theories they believe and negated whatever wrong notions they held. Daily discussions, based on everyday experiences, moulded a strong basis for an active student-peasant unity for social change.

Summer 1970's "Learning from the People Drive" in Cabanatuan, Nueva Ecija further acquainted the NC members with the realities of the feudal structure of Philippine society. An additional activity was the presentation by NC members themselves of the play "Sinipi sa Buhay" which touched on the harshness of a feudal and exploitative society. Sharing the day-to-day experience of the farmers, frequent contacts with them, and the first hand observation of the barrio's way of life concretized the semi-feudal structure of Philippine society for the NC members.

Integration with workers

Believing that only a broad unity of the Filipino people could achieve true national liberation and real democracy, and realizing that integration with the

masses logically extend to integration with the workers, Nationalist Corps members became familiar faces at strike areas: picketing with San Miguel workers; contracting PCC's Kamanyang players to perform at the Northern Motors strike, preparing the manifesto supporting the New Frontier strikers, keeping overnight vigils with US Tobacco company laborers and being shot at in the process by management hired goons in front of the unseeing eyes of Metrocom troopers, discussing with Goya workers the relation of their struggle for fair labor practices to the more encompassing struggle for national democracy, sharing upon their invitation, the meals of the workers of Cardinal Santos' strike-bound Philippine Trust Company, marching with workers of Pantranco to denounce the cold-blooded killing of a striking worker by the PC, and soliciting funds to help replenish diminishing strike funds as well as to help bail out unjustly jailed union officers as in the case of the Famous Laundry workers.

Out of the intensified integration with the workers came the need to have a more thorough understanding of the labor movement in the Philippines. Hence the Nationalist Corps invited noted labor leaders Ignacio Lacina and Rodolfo del Rosario of NATU and Peter Mutuc and Rey Salao of the USTC Labor Union to expound on the history of the labor movement in the Philippines, the implications of worker-student alliance and the role of labor in the national democratic struggle.

The Nationalist Corps and the 1969-79 mass actions

Within the context of the experiences of the learning from the people drive, the active involvement of the Nationalist Corps in the 1969-70 mass actions is understandable if not expected. The Nationalist Corps was one of the moving spirits behind the UP Student Council sponsored one-day boycott of classes to protest election terrorism and fraud. It also extended moral support when non-academic personnel of the University held a strike. Nationalist Corps members were present when the December 29 anti-Agnew demonstration was dispersed by Manila policemen, under orders from American bodyguards of the US Vice President.

Numerous NC members could now speak authoritatively of their experience of the fascist face of an oppressive society that favors only ineffective dissent. On various protest dates such as January 30, February 12, February

18, February 28, March 3, March 17, April 5, May 1, May 6, and May 12, the Nationalist Corps members were present. In front of the US Embassy. At the gate of Malacañang. At the steps of Congress. Among the 50,000 at Plaza Miranda. Discovering Tondo during the People's March. Feeling the sting of truncheons and tasting the bitterness of tear gas. But always reiterating the need to expose a society corrupt in its colonial and feudal state. Always holding high the banner of student-worker-peasant alliance.

The judgement on the Corps by the Corps

1969-70 was a long year for the Nationalist Corps. It has been a successful year, too. Not merely because the Corps was recognized by the Socialist Party of the Philippines with a Bonifacio award for militancy. Not merely because “politicalization and integration with the masses” have become acceptable concepts in the campus, as manifested by the open advocacy in one form or another by all the candidates for the Office of the Chairman in the year's elections. Not merely because there is now a proliferation of Nationalist Corps in other campuses (San Beda and Pamantasan ng Lunsod ng Maynila) and by the interest shown by other student councils (those of Ateneo, La Salle, Maryknoll, and the UP in Iloilo, for instance in trying to put up organizations engaged in activities similar to those of the Nationalist Corps. The Nationalist Corps 1969-70 success is better gauged by the number of NC members who have willingly dropped out of the University to become full-time activists with its corresponding hardships and sacrifices, university students who have come to realize that mere rhetorics nor elegant swagger can never take the place of integrating with the masses as the gauge of a true nationalist.

First published in *Philippine Collegian*, July 15, 1970.

Babae, makibaka:

Personal na salaysay sa pagkamulat at pakikibaka

Judy M. Taguiwalo

Nabubuhay tayo, nagkukwentuhan. Ang mga namatay ay patuloy na nabubuhay sa pamamagitan ng resureksiyong dulot ng pagsalaysay natin ng kanilang mga kvento. Nagiging bahagi ang nakaraan ng kasalukuyan at sa gayon ng kinabukasan. Kumikilos tayo bilang mga indibidwal at kolektibo sa isang proseso sa agos ng panahon na bumubuo sa proyektong pangsangkatauhan at nagsisikap bigyan ito ng kabulugan. Ang pagiging tao ay nangangahulugan ng pag-iisip at pagdama; ito'y nangangahulugan ng pagninilay sa nakaraan at paghiraya sa bukas. Nagkakaroon tayo ng karanasan; binibigyang tinig natin ang karanasang ito; pagninilayan ito ng iba at bibigyan ng bagong anyo. At ang bagong anyong ito ay nagkakaimpluwensiya at humuhulma kung paano mararanasan ng susunod na mga henerasyon ang kanilang buhay.

Ito ang katuturan ng kasaysayan

Gerda Lerner, “Why History Matters”

Introduksyon

Ang kasaysayan ay may katuturan.

Ang aking henerasyon, ang henerasyong nagpaluwal ng Sigwa ng Unang Kwarto ng 1970 (First Quarter Storm of 1970) at pinanday nito, ay humalaw ng inspirasyon sa pag-aaral at pagbibigay ng makabuluhang interpretasyon sa kasaysayan ng Pilipinas, at sa pakikibaka at sakripisyo ng mga bayani, babae at lalaki, ng Rebolusyong 1896, at ng Digmang Pilipino Amerikano. Ang pag-aaral at pagpapahalaga sa kasaysayan natin ay aming ginawa hindi bilang isang pang-akademikong proyekto kundi bilang bahagi ng pagpapatuloy sa di tapos na tungkuling makamit ang pambansang soberaniya at tunay na demokrasya sa ating bansa.

Ang Araling Kababaihan, ang disiplinang aking kinabibilangan sa kasalukuyan, ay may partikular na papel sa akademya. Nakabatay ito sa realidad ng opresyon ng kababaihan at sa pangangailangang mawakasan ang ganitong aping

kalagayan. Kaya nga ang pananaliksik at pagtuturo sa Araling Kababaihan ay may magkakambal na layuning maisulong ang iskolarship at ang adbokasiya para sa paglaya ng kababaihan.

Ang dalawang ito, ang konteksto ng aking henerasyon at ang konteksto ng aking disiplina, ang pinagbabatayan ng aking karanasang ibabahagi sa salaysay na ito. Magsasalimbayan ang aking personal na kwento at ang kolektibong salaysay ng kilusang kinabilangan ko. Umaasa ako na tulad ng sinulat ni Gerda Lerner, ang pagkukwento ko ay mapagninilayan at mabibigyan ng bagong anyong makapag-ambag sa patuloy na proyekto ng pagpapalaya ng bayan, ng sambayanan, at ng kababaihan.

Pagkamulat sa UP Naming Mahal

Labing-limang taong gulang ako nang pumasok sa UP noong 1965. Promdi, nagtapos sa isang eskwelahang pampubliko sa Bacolod City, ang Negros Occidental High School. Dala-dala ko ang pinaghalong pangarap ng isang peti burges, ang makatapos sa UP at magkaroon ng mahusay na trabaho at house-and-lot sa isang pribadong subdibisyon, at ang Kristiyanong mithi na makapaglingkod sa kapwa. Lumaki akong Katoliko sa isang pyudal na probinsiya; nag-aral ng katesismo at nagturo ng katekismo sa mga bata sa buong buwan ng Mayo bilang bahagi ng pagkilala sa Flores de Mayo. Bago humayo ng Maynila, bumisita pa ako at ang isa pang kaklaseng natanggap din sa UP sa Obispo ng Negros Occidental. Pinayuhan kaming mag-ingat sa UP dahil marami raw komunista roon.

UPSCA o ang UP Catholic Action ang unang organisasyong aking sinalihan. Pero hindi ako tumagal doon nang di ko maipaliwanag sa sarili kung bakit ang papel ng kababaihan ay limitado sa pag-aayos ng altar - nasa pribadong larangan ng simbahan habang ang kalalakihan ay nasa pampublikong arena, tulad ng paging server sa pari at pagsasalita sa misa.

Labingwalong taong gulang ako nang magsimula akong mamulat sa realidad ng matitinding kontradiksyon sa ating lipunan. Masigla ang kilusang estudyante sa UP. Sa paglahok ko sa mga DGs (discussion groups) at lecture series, namulat ako. Nailantad sa mga talakayang ito ang kontradiksyon sa retorika ng unibersidad: na ang UP ay kritiko ng lipunan at naglilingkod sa bayan, ngunit sa aktwal ay pangunahin itong tagapagtanggol ng naghaharing sistema at sanayan ng mga lider at mga opisyal ng mga institusyon ng sistemang ito. Sa

pamamagitan ng kilusang estudyante, naging bahagi ako ng “Pag-aaral sa mga Mamamayan” o “Learning from the People Drive,” kung saan nakipamuhay ang mga iskolar ng bayan sa piling ng mga magsasaka at manggagawa. Naging bahagi rin ng patuloy kong pagkamulat ang aking paglahok sa mga kilos-protesta sa loob at labas ng unibersidad. Nalinaw sa akin, kapwa sa teorya at sa praktika, ang ugnayan ng pang-araw araw na suliranin ng mamamayan at ng estudyante sa mas malalaking suliranin ng dayuhang kontrol sa ating bayan, ng paghahari ng panginoong maylupa, at ang kabulukan at pagkakapapet ng matataas na opisyal ng pamahalaan. Pambansang kalayaan at tunay na demokrasya - ang makaysaysang kahilingan ng naunang Katipunan at ng mga sumunod pang mga militanteng kilusang masa sa ating kasaysayan - ang naging malinaw na tunguhin at layunin ng pakikibakang aking niyakap at isinulong.

Makibaka sa kalunsuran

Integral na bahagi ng kilusang mapagpalaya ang pagsusulong sa kilusan para sa pagpapalaya sa kababaihan. Kasing-aga ng pagtatag sa Kabataang Makabayan noong Nobyembre 30, 1964, malinaw na may pagkilala sa partikular na pang-aapi sa kababaihan at sa pangangailangan ng mga partikular na hakbang para matugunan ito. Isang Kawanihan sa Kababaihan ang nasa istruktura ng Saligang Batas ng KM, at itinayo ito bilang bahagi ng organisasyon.

O BABAENG WALANG KIBO

*O babaeng walang kibo
Magnilay ka at mag-isip
Malaon ka nang inaapi
At malaon ka nang nilulupig
Bakit hindi ka magtanggol
May anak kang nagugutom
Bunso mo ay umiiyak
Natitiis mo sa hirap
Anu't di ka magbalikwas
Kung ina kang
may damdamin at paglingap*

Ang kantang, “Babaeng Walang Kibo,” na unang narinig ng mga estudyante ng dekadang 60 sa mga magsasaka ng Laguna na naging kasapi ng Hukbong Mapagpalaya ng Bayan (HMB) noong 1950s, ay naging popular na awit sa mga kilos-protesta at mga pangkulturang pagtatanghal sa Kamaynilaan noong Sigwa ng Unang Kwarto ng 1970. Malinaw ang mensahe ng awit na ito. Isang panawagan sa kababaihang Pilipinong “malaon nang inaapi at nilulupig” para wakasan ang pananahimik, ang pagtitiis at ang kahirapan sa pamamagitan ng paglahok sa makabayang kilusan.

Ang pagkakatatag ng Malayang Kilusan ng Bagong Kababaihan (MAKIBAKA) noong Abril 1970 ay mahalagang panandang-bato sa kasaysayan ng kilusang kababaihan sa Pilipinas. Ang mga babaeng aktibista na kasapi ng iba't ibang

pambansa-demokratikong organisasyon ng mga kabataan ay nagpulong sa Vinzons Hall sa UP para planuhin ang unang puro kababaihang militanteng pagkilos sa panahong Sigwa: ang picket laban sa isang beauty pageant sa Araneta Coliseum. Sa unang pagkakataon, sa partikular na isyu ng kababaihan, ang komodipikasyon ng mga babae sa pamamagitan ng beauty contests ang dinala ng pambansa demokratikong kilusan.

Matatransporma ang MAKIBAKA mula sa isang panandaling koalisyon para sa isang aktibidad, tungo sa isang organisasyon ng kababaihang kabataan at estudyante sa kalunsuran. Dinala nito ang anti-imperyalista, anti-pyudal, at anti-pasistang pagsusuri at naging kabahagi, kasama ng iba pang mga organisasyon ng kabataang estudyante, sa tinawag na “Ikalawang Kilusang Propaganda,” na pagkilala sa ugnay nito sa “Unang Kilusang Propaganda” sa panahon ng anti-kolonyal na pakikibaka laban sa paghahari ng Espanya sa Pilipinas. Pinalalim at pinalawak ng MAKIBAKA, kapwa sa teorya at sa praktika nito, ang paglilinao na ang kababaihang anak-pawis ay dumaranas ng dobleng pang-aapi, bilang bahagi ng inaaping uri at bilang mga babae, at ang paglaya ng kababaihan ay mahigpit na nakakawing sa paglaya ng bansa at ng mamamayan.

Para sa akin at sa iba pang mga kabataang babaeng aktibista sa panahon ng Sigwa ng Unang Kwarto, ang paglilinao ni Jose Ma. Sison, tagapangulong tagapagtatag ng Kabataang Makabayan, na “ang pampulitikang pakikibaka, ang masiglang paglahok sa pambansa-demokratikong rebolusyon sa kasalukuyan, ay ang susing kawing para sa dakilang adhika ng pagpapalaya sa kababaihan.”¹ Umalpas kami sa hawla ng tradisyonal na papel ng kababaihan sa lipunan sa aktibong pag-oorganisa, paglahok sa mga kilos protesta, at sa mga pangkalahatan at partikular na mga gawain ng masiglang kilusang masa.

Lumitaw ang bagong kababaihan na matalas na isinalarawan ni Ma. Lorena Barros, tagapangulong tagapagtatag ng MAKIBAKA:

Ang bagong babae, ang bagong Filipina, ay una at pangunahin ay isang militante. Ang bagong Filipina ay yaong nakatigil nang buong araw at magdamag sa piling ng mga nagwewelang manggawa, nakikipag-aral sa kanila tungkol sa panlipunang realidad na hindi niya natutunan mula sa kanyang burges na edukasyon... Isa siyang babaeng natuklasan ang matayog na larangan ng responsibilidad, isang babaeng lubos na kabahagi sa paglikha ng kasaysayan.

Kanyang inaalpasan ang pananaw sa babae na para lamang sa pag-aasawa at tumutungo sa pagiging babae para sa pagkilos.²

Tinalikuran ng bagong Filipina, ng babaeng militante, ng babaeng MAKIBAKA ang daang siglong pananaw na ang ultimong hangganan ng pagiging babae ay ang maging “ilaw ng tahanan.” Sa halip, sila ay naging kapitbisig at kapantay ng kalalakihan sa pakikibaka para wakasan ang dayuhan at pyudal na pagsasamantala at pang-aapi sa bayan. Bilang bahagi ng Sigwa ng Unang Kwarto ng 1970, ang kababaihang aktibista ay naging “bahagi sa paglikha ng kasaysayan.”

Sa paglahok sa mga demonstrasyon, sa pag-oorganisa ng mga balangay, sa pakikiisa sa mga welga ng mga manggagawa at mga protesta ng mga magsasaka, napanday sa militanteng pakikibaka ang mga kasapi ng MAKIBAKA at ang iba pang kababaihang aktibista. Inumpisahan ang pag-oorganisa sa mga kananayan sa mga maralitang komunidad sa kalunsuran, at nagtayo ng ilang day care centers sa mga ito para mapagaan ang dobleng pasanin ng kababaihan. Inilunsad din ang unang komemorasyon sa lansangan³ ng Pandaigdigang Araw ng Kababaihan noong Marso 8, 1971, sa isang “Martsa ng Kababaihan Laban sa Kahirapan” na ginawa mula Plaza Bustillos sa Sampaloc tungo sa Mendiola.

Mulat ang kababaihan ng MAKIBAKA sa makasaysayang ugnay ng kontemporaryong kilusan sa mga kababaihang lumaban sa kolonyalismo. Ang balangay ng MAKIBAKA sa lungsod ng Iloilo ang nagsabuhay ng interes kay Teresa Magbanua, Heneral sa Rebolusyong 1896 na taga-Pototan, Iloilo, na nagbunga ng pagpapangalan sa kanya sa pangunahing daan ng Pototan.⁴

Makibaka sa kanayunan sa panahon ng batas militar

Ang deklarasyon ng batas militar ay pansamantalang nagbigay-wakas sa hayag na kilusang protesta sa mga kalunsuran. Idineklarang ilegal ang mga militanteng organisasyon, kabilang na ang MAKIBAKA. Nag-undeground ang maraming kasapi ng mga ito at maraming tumungo sa kanayunan habang marami rin ang pinaghuhuli at nakulong. Kabilang ako sa mga ito, nag-undeground, nahuli, at nakulong.

Sa kanayunan, lalong lumalim ang pagkaunawa ko sa hagupit ng pyudalismo at imperyalismo sa buhay ng mga pamilyang magbubukid at ng kababaihang

magbubukid. Malawak na kahirapan, nakakakubang pagtatrabaho sa lupa sa ilalim ng init ng araw at sa gitna ng ulan at ang pyudal na mga paniniwala at kagawiang gumapos sa maraming kababaihan sa kahirapan at pang-aapi bilang magsasaka at bilang mga babae. Pinatindi pa ang mga ito ng mga operasyong militar na sumira sa mga pananim, ng pagnanakaw sa kakaunti na ngang ani at mga alagang hayop, at pagpatay sa mga magsasaka.

Sa gitna ng kahirapan at karahasan, natuto ako sa angking talino ng masang magsasaka. Hindi nakatulong ang titulo mula sa UP para maka-survive sa kanayunan. Tinuruan ako kung paano makakakuha ng malinis na tubig sa pamamagitan ng paghukay sa pampang ng maruming ilog, pagkatapos ng matinding pag-ulan. Natuto akong magtanim, mag-ani, at magbayo ng palay. Muli akong naging estudyante ng kasaysayan sa mga salaysay ng pakikibaka ng masang magsasaka, lalaki at babae. Nakinig ako sa kwento ng isang bulag na lola sa Pampanga, kung paano niya naipuslit sa mga checkpoint ng mga Hapon ang mga sulat ng mga gerilya, sa pamamagitan ng pagtatago ng mga ito sa laylayan ng kanyang saya o sa loob ng pusod ng kanyang buhok. Isinalaysay sa akin ng mag-asawang Andres Togonon at Coronacion Chiva ng Iloilo ang pagtutulungan nila bilang mga kasapi ng HMB noong 1950's; si Tatay Andres bilang kadre at organisador at si Nanay na nagdala ng pangalang Waling-Waling, bilang kumander ng hukbo.

Nag-organisa kami ng mga samahan ng kababaihan at nagdaos ng mga pulong para gunitain ang Marso 8, ang Pandaigdigang Araw ng Kababaihan, sa mga liblib na baryo. Sa okasyong ito, nagsalita ang bagong kababaihan sa kanayunan. Sabi ng isa sa kanila, "Bago dumating ang kilusan, pakiramdam ko ay isa lamang akong palito ng posporo na kinikiskis para magbigay ng maliit na apoy at pagkatapos ay tinatapon." Sa pagdating ng kilusan, "may bagong pananaw sa kababaihan at sa mga magsasaka na nagbigay wakas sa pagmamaliit sa amin."

Makibaka sa kulungan sa panahon ng batas militar

Dalawang beses akong nahuli sa panahon ng batas militar. Ang una ay sa Iloilo noong Hulyo 1973. Matindi ang pisikal at mental na pagpapahirap sa akin. Pinaghubad ako, pinaupo sa yelo, binuhusan ng tubig sa ilong bilang bahagi ng tortyur. Nakulong ako sa Iloilo, inilipat sa Cebu, at bandang huli ay dinala sa Ipil-Ipil sa Fort Bonifacio. Sa pakikipagkwentuhan sa mga kapwa bilanggong politikal, malalaman ko ang pagiging laganap ng tortyur at ang

iba't ibang porma nito: pangunguryente sa mga ari ng kalalakihan, pagbibitin sa kanila ng patiwarik, paglublob ng ulo sa inodoro na puno ng dumi ng tao at ang mga sekswal na pagmolestiya sa kababaihan. Tumakas ako, kasama ng dalawa pang kababaihan at tatlong kalalakihan mula sa Fort Bonifacio noong Nobyembre 1, 1974. Muling nag-underground, at nahuli sa ikalawang pagkakataon sa Angeles, Pampanga, noong Enero 28, 1984.

Pero buhay ang diwang palaban kahit sa loob ng kulungan. Sa Camp Lapu-Lapu sa Cebu noong Disyembre 1973, nagkaroon kaming mga detenido ng hunger strike pagkatapos suntukin ng mga gwardiya ang isa sa mga lalaking bilanggong politikal. Nagdaos ang mga kababaihan ng protesta; nagwagayway ng pulang tela, at kumanta ng “Martsa ng Kababaihan.” Kaya nasabi ng isa sa mga detenido, hindi naman aktibista pero hinuli dahil may kasintahang aktibista, na kung hindi pa siya nakulong, hindi niya maranasan ang pagsali sa isang kilos-protesta.

Sa ikalawa kong pagkakakulong, apat na buwang buntis ako nang nahuli, at ako'y nanganak sa loob ng Camp Crame noong Hunyo 15, 1984. Mananatili kami ng aking sanggol na babae sa loob ng bilangguan hanggang Marso 1, 1986, ilang araw pagkatapos mapatalsik ang diktadurang Marcos.

Sa panahong ito, isinulat ko ang tulang “Waling-Waling,” pagpupugay kay Coronacion Chiva ng Iloilo na pinatay noong panahon ng batas militar at pagkilala sa ugnay ko sa mga kababaihang nakibaka, nakulong, nanganak sa kulungan at patuloy na nakibaka kasama ang sambayanan.

MARTSA NG KABABAIHAN

*Kababaihan gumising ka
Lumaban at magkaisa
Buong tapang at giting
Humarap ka
Sa umos ng pakikibaka*

*Ang tatag sa pakikipaglaban
Panahon na upang iyong patumayan
Ang buhay ay laging nakalaan
Sambayana'y (handang / laging) paglingkuran*

*Kababaihan, tumindig ka
Maghapon at makiisa
Sa hanay ng nakikibakang
Manggagawa at magsasaka*

*Kilalanin ang tunay na kalaban
Mga bubong at taksil sa bayan
May araw ding mangingibabaw
Ang tagumpay ng kasaysayan.*

WALING WALING⁵

*Lagi kitang naalaala
Lalo na ngayon
Tulad mo, sanggol ko'y
isimilang din sa daigdig
na hugis kuwadrado
Tulad mo, pag-asa'y di nanawala
Patuloy na pinaalab ito
ng hangin nagdadala*

*ng dagundong ng mga paa,
mga sigaw na di kayo nag-iisa.
At ng balimnyak ng mga Waling Waling
di lamang sa bundok at gubat Madyaas
kundi sa buong Pilipinas*

Abante babae, palaban, militante

Dito muna magtatapos ang aking kwento, pero hindi ng aking kasaysayan.

Hindi nagtapos ang pagsasamantala at pang-aapi sa pagpapataksik sa diktadurang Marcos noong 1986. Patuloy ang paglabag sa mga karapatang-pantao sa ating bayan. May naitalang 886 na biktima ng pampulitikang pamamaslang mula 2001 hanggang Hulyo 2007, 96 sa mga ito ay babae. Sa naturan ding panahon, may naitalang 179 kaso ng sapilitang pagkawala; 29 sa bilang na ito ay mga babae, kasama ang mga estudyante ng UP na sina Karen Empeño at Sherlyn Cadapan at ang matalik kong kaibigan at kasama na si Ma. Luisa Posa-Dominado.

Hindi rin nagtapos ang aking pakikibahagi sa paglilok ng kasaysayan ng ating bayan, at sa pagsusulong sa proyekto para sa pambansang kalayaan, demokrasya, at pagpapalaya sa kababaihan. At mas mahalaga, buhay na buhay, masigla at patuloy na yumayabong ang pambansang kilusan at ang kilusan ng kababaihan, isang kilusang patuloy na nagluluwal ng kababaihang Pilipinong palaban at militante.

¹ Jose Ma. Sison. "Message to Makibaka on the Women's Liberation Movement," in *Struggle for National Democracy*, Amado V. Hernandez Memorial Foundation, 1972.

² Ma. Lorena Barros, "Liberated Women II" in *Pugad Lawin*, Taon 18 Blg 3, Enero-Pebrero 1971: 32 (awtor ang salin)

³ Noong Marso 8, 1934, nagdaos ng isang indoor forum sa Maynila ang Liga ng Kababaihang Pilipina.

⁴ Kabilang ako sa grupo ng kababaihang aktibista na pumunta sa Pototan, Iloilo noong 1972 at nakipag-usap sa mga kamag-anak ni Teresa Magbanua o Heneral Isay.

⁵ Judy M. Taguiwalo. "Waling Waling" sa Fe Capellan Arriola, ed., *Si Maria, Nena, Gabriela atbp. Kuwentong Kasaysayan ng Kababaihan*. Gabriela and Institute of Women's Studies, St. Scholastica: Manila, p. 71

Sanggunian:

- Barros, Ma. Lorena. "Liberated Women II" in Pugad Lawin, Taon 18 Blg 3, Enero-Pebrero 1971: 32
- Lerner, Gerda Lerner. "Why History Matters" in Why History Matters, Life and Thought. Oxford University Press: New York, Oxford, 1997: 211
- Sison, Jose Ma. Sison "Message to Makibaka on the Women's Liberation Movement," in Struggle for National Democracy. Amado V. Hernandez Memorial Foundation, 1972 edition
- Taguiwalo, Judy M. "The Women of the First Quarter Storm of 1970: Women 'Fully Engaged in the Making of History.'" Paper presented at the Filipino-Canadian Youth Alliance Conference "Filipino-Canadian Youth Looking at the Past for the Future," Vancouver, British Columbia, Canada. November 24-26, 2005. (http://www.defendsison.be/pages_php/0511240.php)

Pangkalahatang welga sa UP, Pebrero 4, 1969: Militante at matagumpay na pagsulong sa demokratisasyon ng Unibersidad

Judy M. Taguiwalo

Opsyonal na adviser para sa mga organisasyon ng mga estudyante. Pamamahala at kontrol ng mga estudyante sa pondo ng *Philippine Collegian*, University Student Council, at iba pang organisasyon ng mga estudyante. Pagbibitiw ng matataas na pinuno ng unibersidad. Pagbubukas ng books of accounts ng UP. Pagpapawalang bisa sa mga kasunduan sa mga dayuhang foundations. Tenure para sa mga faculty at non-academic personnel. Dagdag na medical insurance para sa mga constituents ng UP. Ito ang ilan sa 18 kahilingang inihapag at sa kabuuan ay napagtagumpayan ng mga estudyante, kawani, at mga kaguruan ng UP sa pamamagitan ng pangkalahatang welgang nagparalisa sa kampus noong Pebrero 4, 1969.

Karamihan sa 18 kahilingan ay ibinigay sa pamamagitan ng mga utos ng noo’y kauupo pa lamang na Presidente ng UP na si Salvador Lopez. Ang 18 kahilingan, at ang mga resulta ay:

Ang mga kahilingan ¹	Ang mga resulta ²
1. Pagkilala sa lahat ng organisasyon ng mga estudyante sa kampus;	1. Inalis ang lahat ng mga “restraints” sa mga organisasyon ng mga estudyante at mga fraternities, kabilang ang pag-alis sa suspension at abolisyon, sa kondisyon na ang mga estudyante ay magtatayo ng sariling makinarya para sa sariling pamamahala at disiplina;
2. Pagpapatalsik kina Iluminada Panlilio, University Secretary; Dominador Torres, Director ng Auxillary Services; Ananias Aurelio, Director ng Personnel Services; at Crisolito Pascual, Dean of Student Affairs, at kahilingang magbitiw si Damiana Eugenio bilang Tagapagulo ng Departamento ng Ingles at Comparative Literature;	2. Ang University Secretary, si Iluminada Panlilio ay nag-leave of absence, tinanggap ang pagbibitiw ni Dean Crisolito Pascual ng Student Affairs at ng Tagapangulo ng Department of English na si Damiana Eugenio. Itinalaga si Dr. Elmer Ordoñez, bilang kapalit na Tagapangulo ng Departamento. Pinag-aaralan pa ang mga kaso ni Dominador Torres, Director ng Auxillary Services at ni Ananias Aurelio ng Personnel Services dahil

<p>3. Lahat ng laboratory fees ay direktang gamitin para sa pagmimintina at pagpapahusay sa mga pasilidad at gamit panglaboratoryo;</p> <p>4. Katiyakan sa trabaho, mas mahusay na pabahay, at mas mataas na sahod para sa mga di pang-akademikong kawani, at pagbubuo ng isang konsehong tagapayo ng di pang-akademikong kawani;</p> <p>5. Ibigay ang kontrol at pamamahala ng mga pondo ng Philippine Collegian, University Student Council, UP Women's Club, college student councils, at lahat na organisasyon ng mga estudyanteng may pondo sa sarili nilang pamamahala;</p> <p>6. Gawin opsyonal ang pagkakaroon ng mga tagapayo para sa mga organisasyon at publikasyon sa kampus;</p> <p>7. Lahat ng dokumento, papeles, books of accounts ng Unibesidad ay ibukas sa mga entidad na may lehitimong interes sa mga ito;</p> <p>8. Ang opisina ng AS Student Council at isang komon na lounge para sa mga organisasyon sa AS ay ibibigay sa pinakamaagang panahon;</p> <p>9. Inihanda na ang kautusan nanawagan sa mga Dekano at mga Direktor na irekomenda ang mga kaguruang kwalipikado para sa tenure;</p> <p>10. Programang pangmedikal ay ibigay sa lahat ng kasapi ng komunidad ng unibersidad;</p>	<p>walang kapangyarihan ang Presidente ng UP na itiwag sila sa kalagayang hindi sila boluntaryong nagbitiw;</p> <p>3. Tiniyak na ang mga laboratory fees ay ilalaan lamang sa mga pangangailangan sa pagpapahusay ng mga pasilidad ng mga laboratoryo at hindi pupunta sa general fund ng unibersidad;</p> <p>4. Hindi maaksyunan ang pagbibigay katiyakan sa mga non-academic personnel dahil saklaw sila ng Civil Service;</p> <p>5. Ang mga pondo ng Philippine Collegian, University Student Council, Women's Club, college student councils, at iba pang organisasyon at publikasyon ng mga estudyante ay mapapailalim sa kanilang kontrol;</p> <p>6. Ang pagkakaroon ng mga adviser sa mga organisasyon ng mga estudyante ay opsyonal;</p> <p>7. Lahat ng mga dokumento, at papeles, at books of accounts ng unibersidad ay bubuksan sa mga may lehitimong interes na masuri ang mga ito;</p> <p>8. Espasyong pang-opisina para sa AS Student Council, at isang pangkalahatang tambayan (lounge) para sa mga organisasyon sa AS;</p> <p>9. Pagbibigay ng tenure sa hindi bababa sa 75% ng mga faculty;</p> <p>10. Iniutos ni Presidente Lopez sa UP Budget Director Jaime Laya na magkonsulta sa mga medical insurance organizations</p>
--	--

<p>11. Lahat ng kaguruan ng UP ay dapat magpakita ng respeto sa mga estudyante at imbestigahan ang mga incompetent at abusive na guro;</p> <p>12. Pag-terminate sa kontrata ng unibersidad sa Asia Foundation; lahat ng iba pang kontrata at mga kasunduan sa mga dayuhang institusyon ay muling suriin, at ang mapatunayang di mabuti para sa unibersidad ay dapat na wakasan;</p> <p>13. Maglaan ng pondo para sa pagtatayo ng CFAA at sa University Arts Gallery;</p> <p>14. Lahat ng external na ahensya ng pulis ay pinagbabawalang pumasok sa kampus maliban kung pinatawag ng otoridad ng unibersidad; at pag-professionalize sa UP security force;</p> <p>15. Kagyat na pagpapalaya sa mga inarestong estudyante at pag-imbestiga sa nangyaring insidente;</p> <p>16. Pagkakaroon ng negosasyon para sa pagrebisa sa UP Charter, at ang pagpataas sa budget ng UP;</p> <p>17. Pakikipagnegosasyon ni UP President Lopez sa kagyat na release sa pondo para sa National Science Research Center, sa IMC building at sa P3 milyong pisong ipinangako para sa PGH;</p> <p>18. Pagpapaliban ng pangingibang bansa ni President Lopez hanggang hindi pa natutugunan ang mga kahilingan.</p>	<p>para tingnan kung paano makakasapi ang mga taga-UP sa ganitong insurance;</p> <p>11. Ginarantiya ni Presidente Lopez na walang pagbweltang gagawin sa mga estudyanteng hihingi ng imbestigasyon sa mga faculty na inirerekلامo bunga ng “discourtesy, incompetence and abuse”.</p> <p>12. Ang mga kontrata sa Asia Foundation ay iimbestigahan at maghahanap ng ibang pondo para sa mga may iskolarship kung wawakasan ang kontrata;</p> <p>13. Ang mga pondo para sa CAFA at Art Gallery ay manggagaling sa budget sa susunod na taon;</p> <p>14. May kasunduan sa pagitan ni Presidente Lopez at Mayor Amoranto ng Quezon City na walang papasok na unit ng Quezon City police kung walang nakasulat na kahilingan mula sa Presidente ng UP;</p> <p>15. Pinalaya na ang mga inarestong estudyante, at titiyakin ni Lopez na lahat ng mga charges ay ipawalang bisa;</p> <p>16. Pinag-aaralan ni Presidente Lopez ang pagrerebisa ng University Code at ng Charter. “Binatikos ni Lopez ang kolonyal na karakter ng Board of Regents at iminungkahi niyang ang Board ay dapat pangunahing binubuo ng mga estudyante at ng kaguruan, sa halip ng mga negosyante.”³</p> <p>17. Ang pondo para sa IMC, Natural Science Research Center at PGH ay inilabas na.</p> <p>18. Ipinagpaliban ni Salvador P. Lopez ang pangingibang bansa.</p>
--	---

Malawak na pagkakaisa ng mga estudyante at suporta ng mga progresibong kaguruan at non-academic personnel ang mga susing salik sa tagumpay na nakamit ng pangkalahatang welga noong Pebrero 4, 1969. Paralisado ang buong unibersidad kabilang na ang physical plant, administrative and food services, at nagpiket ang mga estudyante sa lahat ng gusali ng UP.

Ayon sa *Philippine Collegian*, ang naging mitsa ng welga ay ang hindi pag-aksyon ng nooy Pangulo ng Pilipinas, Ferdinand Marcos, para sa pagrelease sa P9 milyong pondo ng unibersidad. Noong Enero 29, naglabas ang University Student Council Committee on Public and National Affairs ng memorandum na naglaman ng 20 kahilingan. Sa sumunod na araw, naging 77 na ang mga kahilingang inihapag ng mga 70 estudyante kay Salvador Lopez. Nag-walk out ang mga estudyante sa pulong nang walang katiyakan ang tindig ni Lopez sa mga kahilingan. Noong Enero 31, Biyernes, inumpisahan na ng mga estudyante na kabilang sa Kabataang Makabayan (KM) at Student Cultural Association of the University of the Philippines (SCAUP) ang welga sa pamamagitan ng pagharang sa mga sasakyan sa University Avenue. Hinuli ang limang estudyante, kabilang ang dalawang babaeng mag-aaral, at kinasuhan ng “obstruction of traffic” at slander.

Binuo ang Council of Leaders na sumaklaw sa lahat ng tipo ng organisasyon sa unibersidad, kabilang ang mga fraternities at sororities, mga aktibistang organisasyon tulad ng Kabataang Makabayan at SCAUP, mga tradisyonal na organisasyon tulad ng Women’s Club, UPSCA, Vanguard, mga organisasyong pangkolehiyo tulad ng UP Chemical Society, Economics Society Engineering Society at Broadcasting Majors Club. Ang Council of Leaders at ang University Student Council ang namuno sa pangkalahatang welga. Nagpalabas ng manifesto ang ilan sa mga kaguruan bilang suporta sa pangkalahatang welga. (*Tignan ang box*)

Manifesto⁴

We, members of the faculty, University of the Philippines, recognize the students’ demands and their interest in a continuing dialogue with President Salvador P. Lopez as a moral position in relation to the general situation in the University and declare our support for them.

We also recognize that the present movement is a morally and legally supportable action. The University, under General Romulo’s

administration, had functioned only with and for some selected group of administrators, faculty and students. The present set-up of the University, therefore, cannot be utilized by President Lopez or the present administration as the proper channel for the negotiation of demands. The present movement is popularly constituted and the administration should therefore deal only with its recognized spokesmen.

Our support for and identification with, the studentry and the non-academic personnel is based on our agreement with them on a reformulation of University policies and the immediate replacement of some personnel in administrative and academic positions who have been instrumental in the Americanization process of the University under General Romulo and in the isolation of the decision-making process of the University from the studentry and the faculty because of the reliance of the Romulo administration on a self-seeking clique.

On these principles, we serve notice of our continuing involvement with the present movement until the demands which have been submitted to the President are satisfactorily resolved.

(Sgd.)

Leopoldo Y. Yabes, Zeus A. Salazar, Dolores S. Feria, Petronilo Bn. Daroy, Isagani R. Medina, Diana R. Recto, Celedonio A. Ancheta, Behn Cervantes, Samuel K. Tan, Jaime Veneracion, Benjamin N. Muego, Lina Castrence, Kosam Lorin, Juan S. Francisco, Mario B. Zamora, Charles S. Anastacio. R. Dizón, Primo V. Prodin, Haydee S. Yorac, Luis V. Teodoro Jr., A.L. Dizón, A.F. Buenaventura, E. Ansay, Honesto Villanueva, Juan P. Tapales, Francisco Nemenzo Jr., Jose B. Socrates, Elmer A. Añag, Elenita S. Ordoñez, Raymundo A. Favila, R. Santos Cuyugan, S.N. Epistola, Fil-Ame V. Caces, Jovita V. Castro, C. Morillo, Amando E. Doronilla, Gloria D. Feliciano, Benjamin V. Lazaro, Ruben D. Torres, Teodoro Agoncillo

Hindi huminto ang pangkalahatang welga sa Diliman sa pagkamit sa 18 kahilingan. Natransporma itong sympathy strike para naman sa mga kahilingan ng mga estudyante sa Los Baños at Tarlac. Sa Los Baños, hiniling ang pagkaroon ng full-time Dean sa kalagayan na ang nakaupong Dean, si

Dioscoro Umali, ay may ilang mahahalagang posisyon sa pamahalaan, pag-apruba na walang anumang pagbabago sa Student Union Constitution na niratipika na ng mga estudyante, public accounting ng pondo ng College at iba pang kahilingan. Ang mga estudyante ng UP Tarlac College ay humiling ng kagyat na pagbigay ng panlalawigang pamahalaan ng Tarlac ng pondo para sa UP, mas malaking partisipasyon ng mga estudyante sa pagbalangkas ng mga patakaran ng Kolehiyo, at paghinto ng pakikialam ng Dekano at ng faculty sa mga aktibidad ng mga estudyante at iba pa.

Nanatiling may katuturan ang mga kahilingan sa pangkalahatang welga ng Pebrero 1969 sa UP. Ang autonomy ng mga student organizations, ang tenure para sa mga faculty at non-academic personnel, ang pagbabawal sa pagpasok ng mga yunit ng pulis at AFP sa UP, ang mga reklamo sa mga abusadong administrador at mga guro, at ang transparency sa pinansyal na katayuan ng unibersidad at sa mga kontratang pinapasok nito, ay mga buhay na mga isyung patuloy na ipinaglalaban ng progresibong sektor sa unibersidad.

¹ “Students on Strike Today, Marcos to meet leaders at 3:30 pm”. Special *Philippine Collegian* Issue. February 4, 1969, mp. 1at 3.

² “Student Strike Continues, Los Baños demands cause for protest”, *Philippine Collegian*, February 6, 1969, p. 3

³ *Ibid*, p. 3

⁴ *Philippine Collegian*, February 4, 1969, p.3

Pagbabalik-tanaw sa Diliman Commune

Mong Palatino

Kapag may nakakausap akong beterano ng First Quarter Storm, ang una kong itinatandang ay kung naging bahagi ba siya ng makasaysayang Diliman Commune noong 1971. Sa tingin ko'y hindi pa ito nahihigitan kung ang pag-uusapan ay ang militansya ng mga kabataan. Sa katunayan, nananatili itong inspirasyon ng mga aktibista sa pagsusulong ng mga mapangahas na aksyon sa mga eskuwelahan.

Sariwain natin ang mga nangyari sa loob ng kampus ng Unibersidad ng Pilipinas sa Diliman noong unang linggo ng Pebrero 1971, nang tinangkang tumbasan ng mga UP “communards” ang ginawa ng mga manggagawa sa Paris noong 1871.

Pamana ng FQS ang malalimang pagsuporta ng mga kabataan sa laban ng ibang mga sektor ng lipunan. Kaya bilang pakikiisa sa welga ng mga drayber ng jeepney noong Enero 11, 1971 dahil sa pagtaas ng presyo ng langis, nagtayo ang mahigit tatlong daang mag-aaral ng UP ng isang human barricade sa University Avenue upang pigilan ang pagpasok ng mga sasakyan sa kampus. Naging matagumpay ang aksyong ito, at inulit noong Pebrero 1 nang magpasya ang mga unyon ng mga drayber na ipagpatuloy ang kanilang welga.

Mas maraming mag-aaral ang lumahok sa naturang barikada. Naglagay din ng blockade sa Katipunan gate ng UP. Isang propesor ng Matematika, si Propesor Inocente Campos, kilalang kaaway ng mga aktibista, ang nagpilit na ipasok ang kanyang sasakyan. Napahinto lamang siya nang may pillbox na ibinato sa direksyong pupuntahan ng kanyang kotse. Bilang reaksiyon ay isinuot niya ang kanyang vest, kinuha ang kanyang baril at pinaputukan ang mga mag-aaral. Tinamaan at namatay agad ang estudyanteng si Pastor Mesina Jr.

Sinunog ng mga estudyante ang kotse ni Campos. Inaresto ang huli ng UP Security Force at dinala sa Quezon City Police Department. Ibinaling ng mga estudyante ang kanilang galit kay Presidente Salvador Lopez at sinugod nila ang Quezon Hall.

Bandang alas-kuwatro ng hapon nang sumugod ang pulis at Metrocom sa UP. Binuwag nila ang barikada at hinuli ang mahigit labing-walong estudyante.

Mula sa panahong ito ay hindi na pagtaas ng presyo ng langis ang isyu kundi ang panghihimasok ng militar sa loob ng kampus.

Hindi nagpadala sa takot ang mga estudyante at nagtayo pa sila ng mas malaki at maraming barikada sa harapan ng kampus kinabukasan. Marahas na tinangkang buwagin ng Metrocom ang barikada. Nagsimula ang karahasan at kaguluhan. Umatras ang mga estudyante sa Palma Hall habang tinutugis sila ng mga pulis. Naglagay sila ng mga upuan, mesa at bulletin board sa paligid ng gusali upang hindi makapasok ang militar. Ang mga kalalakihan ay nagtago sa dormitoryo ng mga babae (Sampaguita at Kamia Residence Halls) pero hinabol pa rin sila ng mga pulis na may dalang mga tear gas cannister at nakasuot ng gas mask. Mahigit 50 estudyante ang nahuli.

Isang pagpupulong ng buong komunidad ng UP ang ipinatawag ni Presidente Lopez sa harapan ng Palma Hall kinabukasan. Nagdesisyon ang assemblya na ituloy ang barikada bilang manipestasyon ng oposisyon sa panghihimasok ng militar sa malayang kampus ng UP. Sumugod ulit ang mga pulis sa UP subalit umatras din sila pagkatapos ng negosasyon. Inutos din ni Pangulong Ferdinand Marcos ang pagkalas ng militar sa kampus basta't ang administrasyon ng UP ang aako ng responsibilidad sa sitwasyon.

Nagpatuloy ang Diliman Commune mula ikaapat hanggang ika-siyam ng Pebrero. Nagkaroon ng sistematisasyon ng mga gawain sa loob ng pinalayang Republika ng Diliman. Malawakang teach-in at pulong masa ang isinagawa araw-araw sa hanay ng barikada. Gumamit ang mga estudyante ng mga bocaue rocket at kwitis sa ibabaw ng Main Library para itaboy ang mga helicopter ng militar. Pinasok ang Chemistry department, laboratoryo, at store room para sa mga kemikal at glassware na kailangan sa paggawa ng mga molotov cocktail at pillbox. Ang Presidente ng UP Women's Club at Kamia Residence Hall Student Organization Body ang nanguna sa food committee. May libreng pagkain para sa lahat ng kalahok ng Commune.

“Pinalaya” ng mga estudyante ang maraming gusali sa kampus. Nilagyan nila ito ng pulang bandila at binigyan ng bagong pangalan. Ang Faculty Center ay naging Sison Hall. Ang Palma Hall ay tinawag na Dante Hall, at ang Gonzales Hall ay kinilala bilang Amado Guerrero Hall. Nakuha rin ng mga mag-aaral ang radyo DZUP. Pinapatugtog nila tuwing umaga ang International at susundan ito ng “Dovie Beams” recording. Laman ng tape recording na ito ang boses ng dalawang taong nagtatalik; hinihinala ng marami na ang kasiping ng Amerikanang aktres ay walang iba kundi si Pangulong Marcos.

Naging bahagi din ng Commune ang UP Press. Naglabas ito ng maraming isyu ng Bandidang Pula. Sa huling araw ng barikada ay binuhusan ng mga mag-aaral ang Oblation ng pulang pintura. Pagkatapos ng ilang araw, kusang inalis ng mga mag-aaral ang barikada. May ilang komentarista ang nagsabing nabigo ang Commune dahil dahil walang nakuhang suporta ang mga aktibista mula

sa akademya. Ito ay hindi totoo. Sa katunayan, kaagapay ng mga mag-aaral ang kanilang mga guro at empleyado ng pamantasan.

Iniurong ang barikada dahil kinilala ng mga aktibista na kahit malaya na ang UP, nananatiling bihag ng lumang sistema ang buong lipunan. Pinagkaisahan ng mga mag-aaral na ang paglaya ng sambayanan ang dapat nilang pagtuunan ng pansin bago ang paglaya ng eskuwelahan. Marami sa mga graduate ng commune ang namuno sa iba't ibang porma ng pakikibaka laban sa diktaturang Marcos. Marami rin ang naging lider ng rebolusyonaryong kilusan pagkatapos ng deklarasyon ng batas militar.

Niyanig ng Diliman Commune ang buong bansa. Naging dress rehearsal ito para sa mga aksyong boykot sa mga eskuwelahan sa mga sumunod na taon.

Dito muling napatunayan ang radikal na katangian ng mga mag-aaral ng UP. Sinubukan itong pantayan ng mga estudyante noong dekada otsenta at nobenta subalit hindi nila ito nakamit nang buong-buo. Kahit ang matapang at mapangahas na pagkilos ng UP sa dalawang EDSA ay hindi kayang tumbasan ang rurok ng militansya ng Diliman Commune.

Nananatiling buhay ang diwa ng Diliman Commune. Malaki ang papel ng kabataan para tumulong sa pagpapalaya ng sambayanan. Nag-umpisa ang Commune sa pakikiisa ng mga mag-aaral sa mga nagwewelgang drayber at natapos ito nang magpasya ang mga aktibista na dapat unahin ang pagpapalaya ng lipunan. Ito ang rebolusyonaryong aral ng Diliman Commune.

Sa tuwing nakakausap ko ang mga beterano ng Diliman Commune ay lumalaki ang aking tiwala sa kakayahan ng mga kabataan. Nagawa nila ito sa kabila ng pasistang banta ng estado at napalaya ang isang pamantasang pinagmumulan ng mga reaksyonaryo at burges na ideya.

Revolution as a Career

Angel D. Baking

Conditions are certainly different now, and the question, "Revolution, anyone?" is not only valid, it is necessary and relevant. It must be met with realism and candor, answered with objectivity and courage.

In meeting the question and in searching for the answers, may I submit, let us clear away some of the gross misconceptions about revolution and rid ourselves of the pretensions and the fears such misconceptions breed. For one, let me repeat, revolution is not a simplistic matter for agitation and advocacy. Revolution is the resultant product of concrete historical conditions and developments in a specific social context, the sharpening and resolution of particular contradictions among the different irreconcilable forces at work in society. The so-called agitator is, in truth, merely a more perceptive witness to the hostile contradictions in a developing historical situation, one who feels or sees the churning currents of turbulence beneath the surface calm of things: while the "advocate" is more likely a forthright observer inclined towards action in circumstances that call for it. If there ever was time for agitation and advocacy, that time in our historical setting is long past. Now the sheer impact of conditions on our consciousness precludes ambiguity and emotionalism and requires only recognition and analysis to lead us to act upon and to resolve our basic problems and difficulties. A clear proof of this is that now, even those to whom revolution is anathema find "revolution" necessary as the way out of our crisis, even if the revolution they see is a strange phenomenon which originates from sectors of our society incapable of accepting it.

Another misconception is observable in the categorization of the revolution into "peaceful" and "violent," as though revolution is a simple undertaking manageable under controlled conditions. The categorization is not only too simplistic for credibility; it betrays an ignorance of the social processes that underlie revolutions, if it is not a deliberate deception of the people.

Any revolution is a complex affair, involving as it does masses of people engaged in various activities under different forms and degrees of tensions

and pressures. If a simple basketball game, as it sometimes happens even among our college teams, erupts into violence, how much more a revolution which seeks to resolve more complex difficulties?

The crises in the past four months have exposed not only the true gravity of our national predicament but, more significantly, the inability of the ruling groups and classes to solve the people's problems; within the social framework, which allows solution to whatever difficulties might arise, it is not likely that the impulse toward revolution would gather sufficient force and momentum to become a concrete alternative for the people. Based on the developments in our country in the past four months, however, it has become obvious that within the existing social framework, it is no longer possible to solve our basic national problems; worse, the ruling classes and groups, as demonstrated by the performance of the administration, do not possess the confidence, still less the competence, to weather the crisis now continually being generated by our worsening situation.

On one hand, the current monetary mess and the more basic economic crisis underlying it should leave no more room for doubt concerning the impossibility of effecting genuine lasting solutions to the economic problems of the broad masses of our people. On the other hand, the manner in which the series of student demonstrations since last January have been met and handled, reveals the erosion of the confidence and lack of competence of the ruling classes, including the administration, to deal with the grave crisis in our society.

It's more than two months now since the "floating rate" has been imposed on our people and nothing in our economic horizons indicates that there are viable programs we can expect that would relieve the masses from the added burdens and misery caused by the inflationary and other consequences of the policy. Rising prices touched off by the "floating rate" have in effect robbed millions of our people of a substantial portion of their meager earnings, but up to now no immediate relief is in sight for them. And none there would be in a sufficient degree on an enduring basis, for the basic economic arrangements under the present system do not permit genuine solutions to our economic problems. Palliatives, yes, as exemplified by this monstrosity of a "floating rate" but we have to wait for the dismantling of the present arrangements and the creation of new ones among national democratic lines

before we can hope to really solve our people's economic problems.

The continuing inability of the ruling classes to come up with solutions to the most pressing of our economic difficulties is bad enough. What is even worse is the Administration's propensity to meet dissent and protest generated by the misery of our people with repressive measures, actual and threatening. I do not have to recount to you the unfortunate incidents in this respect, for perhaps you are even more familiar with them than I am. But let me direct your attention to the significance of this propensity of the administration: on one hand, the easy resort to repression underscores, as I have already pointed out, the administration's lack of confidence and competence to meet and settle the issues raised in the serious demonstrations with workable remedial measures; on the other, it reveals a lack of faith in the people and the corollary reliance on force, rather than reason, as a means to preserve a semblance of order. This is not the occasion for a more comprehensive analysis of this aspect of our situation. It should be pointed out, however that the repressive attitude and the actual measures used against dissent and protest have contributed to the generation of revolutionary temper among a great number of our people.

For it is this temper, this temper heightened by the frustration of simple protest and milder dissent, that seems to be very sensitive to the logic of events and conditions in our society now. Having been aroused it is not easy to subside, in the face of deteriorating conditions. This revolutionary temper is quick to catch on with conclusion that, if the present system can no longer accommodate solutions to our basic problems and the ruling classes no longer possess the confidence and the competence to resolve our crises and difficulties, then revolution is inevitable and is the only alternative open to the people.

Appeared in the *Philippine Collegian*, September 24, 1970. Originally appeared in *Balthazar*, August-September 1970 Issue.

To the living comrades

Antonio Tagamolila

Once more we don the black and red symbols of momentary mourning and protracted protest.

Alcantara, Tausa, Enelda, Mejia, Roldan, Catabay, Sta. Brigida, Mendoza, Doong, and now Sontillano. The long record of deaths from our ranks grow longer. And every time we raise the black-and-red banners, we lay them to rest half-knowing that we shall have to raise them again.

We know that beyond these seemingly mechanical rites of grief and indignation lie the burning core of the meaning of death in the course of struggle. Death in itself is nothing but a biological fact. But besides the fact that it is merely a passage from one state to another, death has many meanings. In this sense, the death of an activist can be best judged in the light of his life and in the context of the living.

In the words of his father, Francis Sontillano was a quiet, obedient, honest, courteous, thoughtful boy. In short, he was the embodiment of the model student. Yet to his fellow activists he was a distinct man who saw the evils around him and sought to do something about them. His life becomes more significant when we realize that he was a scholar privileged with an intellect that could serve the masses while at the same time burdened with the potential danger of being used by the ruling classes. The question was finally resolved, and he became the hero of the masses instead of being the puppet of the state. To argue that it was not by a conscious decision that he died is to misjudge his commitment. He died on the basis of his commitment to the people, and this alone made him a conscious partisan for the masses. There are those among us who may reduce the essence of his death into a question of who killed him. This thinking would find in his death merely a case of a criminal security guard killing an innocent boy. But the fact remains that the criminal security guard is as much a product of society as the innocent high school partisan; that the inherent contradictions in society are the basis of the confrontation of the interests which Francis Santillano upheld; that in

the final analysis, the tragic drama in the byway of FEATI is the conflict of a man moved by the ideas of the masses and the man moved by the money of the ruling class.

The ideas that moved Francis Sontillano still move the students. And the money that moved his killer still moves other fascist puppies. The masses await the coming of the ideas that will guide them and counter the reactionary consciousness trying to stem the tide of revolutionary consciousness by the subtle deception and outright violence. To the comrades that Francis Sontillano had left behind falls the burden of ending the reign of the ruling class and inaugurating the rise of the masses.

Originally published in *The Philippine Collegian*, December 9, 1970.

Itanghal ang bagong Pamantasang Hiram

Bien Lumbera

Bulwagang kolonyal ang pinagsimulan
sadyang itinayo bilang pasanayan
ng manunungkulan sa pamahalaan
Ng Amerikanong sumaklot sa bayan.

Taliwas sa layon ng mga sumakop,
ang unibersidad, nagbangon, kumilos,
natutong lumaya, tumayong bantayog,
naging institusyong ayaw magpabansot.

Karunungan handog ng unibersidad
Ginawang tumana ng bayang maunlad,
Binhing kaalama'y pinunla sa utak,
sa sambayana'y tumubo ang lakas.

Kayong kabataang salin lahing bago,
halina't araling magpakatotoo,
magtanong, tumutol, suriin and dayo,
sarili'y hanapin, kayo'y Filipino.

Abutin ang sulo ng giing at tapang,
bayang sinisilim ay inyong tanglawan,
hawiin ang dilim ng pandarayuhan,
akayin ang bayan sa kaliwanagan.

Awit at tulain sa baya'y ihain,
bako-bakong landas ng baya'y patagin,
ang araw ng bukas huwag paghinatyin,
sa langit ng ngayo'y dapat nang magningning.

Taong magdaraa'y may paghamong hatid,
hihinging ialay ang puso at dibdib,
hahamunin kayong sarili'y iwaglit
Lumwalhati lamang ang bayang piniit.

Sa pagsulong ninyo tungo sa pangarap,
Oblation ay naryan, bantayog ng lakas,
hahamunin laging ihandog ang lahat
nang kamtin ng bayan ang paglayang ganap.

Sumulong patungo sa bagong sentenyal,
simulang isaysay bagong kasaysayan,
sige, kabataan, sa giting mo't tapang,
itanghal ang bagong pamantasang hirang.

Binigkas sa “Pamantasang Hirang,” Pangsentenaryong Pagtatanghal ng UP sa Cultural Center of the Philippines, 18-20 Hunyo 2008.

III

1973 - 1983

Pangangapa sa simula ng Martial Law

Dante L. Ambrosio

Noong Setyembre 21, 1972, Huwebes, idinaos sa Plaza Miranda ang isa sa pinakamalaking demonstrasyon na dinaluhan ng hindi kukulangin sa 50,000 katao.

Pinamunuan ito ng Movement of Concerned Citizens for Civil Liberties (MCCCL) sa pangunguna ni dating Senador Jose W. Diokno laban sa bantang pagpapataw ng martial law ni Presidente Ferdinand E. Marcos.

Paano natipon ang 50,000 noong Setyembre 21 na sinasabi ngayon na araw ng deklarasyon ng batas militar? Natipon ang mga ito dahil walang martial law noong Setyembre 21 o kahit na kinabukasan, Setyembre 22. Gabi ng Setyembre 22, Biyernes, sinimulan ng mga alipuris ng diktadura ang paghuli sa mga kalaban ni Presidente Marcos. Hapon na ng Setyembre 23, Sabado, nang ideklara niya ang batas militar sa buong bansa.¹ Parang batang nandaya sa laro, nanghuli muna siya bago sumigaw ng “Game na!”

Kahit sa simpleng petsang Setyembre 21, kung kailan pinirmahan ang Proklamasyon 1081, nanaig pa rin ang kagustuhan ni Marcos na gunitain ang deklarasyon ng martial law sa araw na ito na ipinahayag pa niyang “National Thanksgiving Day”! Napakahigpit pa rin ng gapos ng martial law sa alaala ng mga tao laluna sa mismong mga biktima at lumaban dito kung kaya ginugunita pa rin ngayon ang deklarasyon tuwing Setyembre 21. Kung baga, nagkaroon ng sariling buhay ang petsa.

Kalilipat ko pa lamang nang unang semestre ng 1972-1973 sa UP mula sa Ateneo. Sa pamamagitan ni Adolfo Alcances, kaklase ko sa Philippine Science High School, nasama-sama ako sa SDK-UP bagaman wala akong “nakadikit” isa man sa mga kasapi nito dahil sa igsi ng aming pagkikilala.² Nagsimula akong umugnay sa mga aktibista ng Malabon-Kalookan. Nagkusa akong maglabas ng sariling manipesto mula sa aking NSDB stipend para sa demo ng Setyembre 21.³ Kinabukasan, nagkakatuwaan pa sa pagkukuwentuhan sa AS Lobby at sa FC ang mga dumalo sa demo nang nakaraang araw. Sumulat

uli ako ng isa pang manipesto para isalaysay ang tagumpay ng demonstrasyon ng Setyembre 21. Pero hindi na ito naimprenta at naipamahagi – inabutan na nga ng martial law.

Noong umaga ng Setyembre 23, puro static ang radyong sinusubaybayan ko ng oras habang naghahanda sa pagpasok ng klase. Noon ako naghinalang martial law na nga. Sinundan pa ito ng balita mula sa tagahatid ng dyaryo na walang dyaryo dahil nakapadlak na ang *Manila Times*. Martial law na nga, pero mahirap paniwalaan. Hanggang makarating ako ng UP at makita ang mga nakasabog na kung anu-ano sa FC bunga ng ginawang reyd ng militar at mabalitaan ang mga sinasabing hinuling taga-UP. Pati transmitter ng DZUP ay sinira diumano ng mga sundalo. Isa sa mga bago kong kakilalang aktibista na patnugot ngayon ng isa sa mga broadsheet ang nag-aya sa akin na magsalita sa bus na umiikot sa UP. Sinamahan ko naman siya kahit kakaba-kaba ako. Siya ang nagsalita habang nagsilbi naman akong look-out.⁴

Hapon na ng Setyembre 23 lumabas sa telebisyon si Francisco Tatad na sinundan ni Presidente Marcos. Noon niya ipinahayag sa buong bansa na pinirmahan niya noong Setyembre 21 ang Proclamation 1081 at ibinigay niya noong gabi ng Setyembre 22 ang clearance para ipatupad ito. Simula Setyembre 22 hanggang madaling araw at buong araw ng Setyembre 23, ipinahuli niya ang kanyang mga kalaban sa pulitika kabilang ang mga aktibista, peryodista, unyonista at iba pa. Gabi ng Setyembre 22-23, habang natutulog at walang malay ang karamihan, lumukob sa bansa ang madilim na ulap ng martial law.

Para sa mga estudyante, mayroong inanunsyo si Presidente Marcos na ikatutuwa sana sa ordinaryong panahon: suspendido ang mga klase. Pero hindi nga ordinaryo ang panahon lalo pa nang sundan niya ito agad ng salitang “indefinitely”. Bagay na nagdulot ng pagkabalisa – paano na ang pag-aaral, paano na ang kinabukasan? Pero wala namang naganap na pagtutol sa deklarasyon nang mga sumunod na araw. Kaya simula Oktubre, binuksan muli ang mga eskwelahan.

UP sa simula ng martial law

Ibang-iba na ang UP! Malinis na malinis. Wala na ang mga OP-OD sa mga pader.⁵ Sarado ang lahat ng mga pintuan ng AS at ng mga pavilion liban sa mga pintuan ng west wing at east wing. Nilagyan pa ng harang na alambre

ang mga bintana ng koridor para walang makalabas-pasok dito. May mga pulis pang nangangapakap sa pagpasok sa magkabilang pinto. Dati, di basta-basta nakakalapit o nakakapasok sa mga gusali ang mga pulis at lalong walang security guard. Ngayon, nagtsetsekpoynt pa sila. Hinihingan ng ID ang mga papasok sa gusali. Sa simula, tahimik lang ang mga estudyante kahit nagkukukot ang loob. Kinalaunan, kung saan-saan na ikinabit ang mga ID para lang inisin ang mga nasa tsekpoynt. Pero mahirap magprotesta.

Ipinagbawal ng diktadura ang mga demonstrasyon, rali at iba pang pagtitipon. Naging biro nga na puwede ka nang kasuhan ng “illegal assembly” kapag tatlo kayong nag-uusap – puwede kung dalawa, pero may problema kung mag-isa ka lang nagsasalita. Bawal din ang mga academic organization – gaya ng history club o math club – bukod pa sa mga political organization tulad ng KM at SDK gayundin ang mga fraternity at sorority. Wala ring *Philippine Collegian* at suspendido ang mga student council. Kalaunan, idinekreto pa ni Presidente Marcos ang pagpaparehistro ng mga mimeo machine para walang makapaglathala ng mga tatawagin kalaunan na “voluminous subversive documents.” Pati nga tsismis – na isa ring paraan marahil ng pagpapalaganap ng impormasyon – ay ipinagbawal din ng rehimen.⁶ “Rumor-mongering” ang tawag sa kasalanang ito. Pero noong martial law, tsismis nga ang pinaniwalaan ng mga tao tulad ng tsismis na di totoong inambus noong Setyembre 22 si Defense Secretary Juan Ponce Enrile o ang tsismis na may giyera sa Mindanao.

Pagpasok ng klase, maraming silyang bakante. Malalaman, kalaunan, na ilan sa mga kaklase namin ang nakakulong na, ilan ang nag “lie-low” at di muna pumasok, samantalang may iba namang nag-andergrawnd. Pati nga titser, hinihintay-hintay namin. Ganoon din pala ang nangyari – may nakakulong, may nag “lie-low,” may nag-andergrawnd. Ang titser ko sa Physics ang isa sa mga naunang nahuli at nakulong.

Mga panimulang kilos

Bago magmartial law, isinisigaw ng mga aktibista ang “Digmaang bayan – sagot sa martial law!” Hindi ko naman alam kung paano makipagdigmaang bayan. Ang alam ko lang, mag-organisa at magprotesta. Nakisama-sama ako sa ilan na nagsimulang magpropaganda nang lihim. Lumitaw ang ilang manipesto at dyaryong andergrawnd. Sinikap naming ipasok ang mga ito sa

AS lampas sa tsekpoynt. Naipapasok naman, hindi nga lang alam kung may dumadampot sa mga lugar na pinag-iwanan ng mga ito.

Naglakas loob ding mag-OD. Pero sa halip na malalaking dyaryo, maliliit na paper tape na binabasa pa para dumikit ang sinulatan ng mga islogan. Ipinapasok din ito sa AS at idinidikit sa mga pader, mesa at silya. Para ipasok, inilagay noong una sa loob ng brief. Pero dahil sa init at nerbiyos, nagdikit-dikit dahil sa pagpapawis. Pero kapag naipasok, mabilis itong dinidilaan at idinidikit ng isang kamay habang patingin-tingin sa paligid kung may ahente (hapon, ponjing at ajax ang tawag namin) na nakatingin. Eh, successful. Lalong lumakas ang loob! Humaba at lumapad ang paper tape. Dinidilaan pa rin, pero sa haba at lapad, nakakatuyo na ng laway. Maligasgas na, masama pa ang lasa ng pandikit. Pero alang-alang sa pakikibaka, dinilaan pa rin. Hanggang sa maisip na puwede nga palang gumamit ng basang tissue o anuman. Namihasa kasi.

Mayroon ding nakakita ng pusa at nagkaidea kung paano pag-aambagin sa pakikibaka ang nanahimik na pusa. Marami kasing pagala-galang pusa sa AS na sinasabing alaga ng mga taga-biology. Iyon bang pagkatapos ng palaka, higher forms naman. Hinuli ang isa, kinabitan sa katawan ng papel o kardbord o folder na sinulatan ng islogan. Tapos, pinakawalan sa AS lobby. Nagpalakpakan, nagsigawan, nagtawanan ang mga nandoroong estudyante. Hinaharang pa ang pusa na walang masulingan. Kawawa din naman ang pusa. Nakatulong ito sa protesta, bagaman parang di na inulit.

May mga nabuo noon na mga grupong ubod o core group ng mga aktibista sa UP. Sila ang mga di nahuli, di pa kilala o di pa maiinit na aktibista. Sila ang nagpasimuno ng mga unang pagkilos. Isang problema kung paano aalamin ang sentimyento ng mga estudyante ukol sa martial law at kung hanggang saan sila kikilos laban dito. Hindi naman kasi puwede ang paglaban ng mangilan-ngilang kontra-batas militar. Kailangang palahukin ang marami sa sama-samang pagkilos. Pero paano ito sisimulan?

Black ribbon, noise barrage, pambansang awit

Black ribbon ang isang naisip na paraan. Simbolo ito ng pagluluksa sa kamatayan ng sinumang mahal sa buhay. Ang pagsusuot nito ay simbolo naman ng kamatayan ng demokrasya. Tamang-tamang paraan ng pagtutol

nang di naman nalalagay sa alanganin ang tumututol kapag tinanong na ng pulis o ng ahente. Kasi, puwede namang sabihing namatayan nga, halimbawa, ng lola kahit ilampung taon na itong pumanaw o namatayan ng alagang hayop. May lusot, wika nga.

Sa takdang araw, marami ang nagsuot ng black ribbon! Dahil wala namang epidemya, tiyak na protesta ang dahilan ng pagsusuot nito kahit may ilan ngang tunay na namatayan. Ilang beses itong ginawa bago pinalitan naman ng bulaklak. Sa ganitong paraan nagkaroon ng pagtanya sa sentimyento ng mga estudyante at nailunsad ang mga panimulang sama-samang pagkilos.

Lalo pang lumakas ang loob ng mga estudyante. Sabay-sabay na pag-iingay naman ang naisipan. Noise barrage! Ang kantin noon ng UP ay nasa dakong likod ng Vinzons Hall. Aluminyo ang mga tray na gamit, gayundin ang kutsara at tinidor. Naisipan na mag-noise barrage sa kantin. Tuwing alas-dose ng tanghali, mag-iipon ang mga estudyante sa kantin at sa takdang oras sabay-sabay na pupukpukin ng kutsara at tinidor ang aluminum tray. At hindi sila basta lilikha ng ingay! May tono at sabay-sabay para malinaw na marinig ang sinasabi ng pagpukpok. Ano ang tono at mensahe ng pagpukpok? M-A-R-C-O-S, H-I-T-L-E-R, D-I-K-T-A-D-O-R, T-U-T-A! Ilang sandali ring ginagawa ang pag-iingay. Tapos, saka kakain. Ah, kay sarap kumain!

Mayroon ding lakas-loob na pumapagitna sa AS lobby at humihirit ng “Lupang Hinirang.” Susundan naman siya ng iba sa pag-awit. Di gaya noong hayskul, sa mga pagkakataong ito ramdam ng mga umaawit ang diwa ng pambansang awit. Gamitin ba naman sa pagpoprotesta! May sisigaw pa ng mga kontra-diktadurang islogan bago magkalasan kasi dumarating na ang mga pulis na manghahabol. Para na ring lightning rally na gagawin pa sa mga susunod na panahon.

OD, black ribbon, bulaklak, noise barrage, pambansang awit. Mataas ang morale at malaki ang tiwala sa sarili ng mga nagpoprotestang estudyante. Sabi sa isang tinayp na chain letter ng Liga ng Rebolusyonaryong Mag-aaral (LRM):

The past week has seen the intensification of unified student protest in UP against the Marcos Dictatorship. This has been evidenced by: 1) banging trays while shouting “Marcos-Hitler-Diktador-Tuta!” at Yakal and Kamia cafeterias, Nov. 2, Thursday, 12:15 pm; 2) students singing National Anthem en masse, AS first floor lobby, Nov. 3, Friday 10:00 am; 3) banging trays while

shouting “Marcos-Hitler...!”, “Mabuhay ang NPA!” at Vinzons cafeteria, Nov. 6, Monday, 12:15 pm; 4) students singing National Anthem en masse, AS second floor lobby, Nov. 6, Monday, 2 pm; 5) clapping and shouting protest slogans, AS first floor lobby, Nov. 6, Monday 10:30 am.

Silent march

Pagkatapos, iba naman ang naisip. Bawal ang martsa, kaya naisip na magmartsa. Kaya lang, tahimik na martsa. Silent march. Tuwing labasan at pasukan sa klase, napupuno ng tao ang mga koridor. Isinabay ang silent march sa labasan at pasukan sa klase. Magsisimula ito sa fourth floor ng AS (open air pa ito noon – wala pang pader). Kaya mula sa ibaba ng parking lot (wala pa ring parking lot noon) kita ang mga estudyante habang naglalakad sa fourth floor. Isang grupo ang magsisimulang maglakad nang tahimik mula sa panig ng FC. Habang lumalakad, unti-unting dumarami ang mga nagmamartsa. Pagdating ng third floor, mahaba-haba na ang nagmamartsa. Tapos, bababa ito ng second floor papunta sa AS 2nd floor lobby. Pagdating sa lobby, sisigaw ng mga islogan – Ibagsak ang Batas Militar! Ipaglaban ang Demokrasya! Bago maghiwa-hiwalay, kakanta muna ng “Lupang Hinirang.”

Siyempre malalaman ito ng mga pulis. Mula sa ibaba (sa may parking lot nga), makikita nila ang mga estudyante kapag nagmamartsa na sa fourth floor. Kaya habang nagmamartsa ang mga estudyante papuntang second floor lobby, tumatakbo naman ang mga pulis paakyat sa second floor lobby din. Pero bago sila magpanagpo, kakanta ng Pambansang Awit ang mga nagmartsa. Dahil pambansang awit, kailangang mag-stand at attention ng lahat –pati ang mga pulis na paakyat ng hagdanan. Habang palapit na ang huling linya ng awit – “Ang pumatay ng dahil sa iyo...” - sumisimple na ang mga nagmartsa at nagkakanya-kanya na nang pagtalilis. Manghahabol naman ang mga pulis. Kung бага sa habulan, ang mga pulis ang taya. Kaya lang, lagi naman silang may nadarampot – kahit sino na lang. Sila naman ang “bagoong” sa Crame kapag nadala sila roon.

Pagkatapos ng mga panimulang kilos protestang ito, itinuloy pa rin ang paglaban ngunit sa ibang paraan na. Simula 1973 ipinaglaban ang pagbabalik ng mga organisasyong ipinagbawal ng batas militar – ang mga samahang pangkapatiran at ang mga samahang akademiko. Ipinaglaban din ang pagbabalik sa *Philippine Collegian* at sa UP Student Council. 1973 yata may *Collegian* na, samantalang 1980 na nang ibalik ang UP Student Council.

Pangangapa sa ibang lugar

Bagaman UP ang ikinuwento ko, ang proseso ay naulit sa ibang lugar bukod sa mga militanteng pagkilos na tahasang anti-diktadura. Panahon ito ng pangangapa sa iba't ibang lugar. Nagsimula ang pangangapa sa mga maliliit at tila inosenteng anyo ng paglaban na nakakapagpalakas ng loob at nakakapagpanday ng tiwala sa sarili at sa isa't isa – lahat sa layuning mapalahok ang mas marami sa pakikibaka. Sa mga panahong ito, ang sentro ng larangan ng pakikibakang anti-diktadura ay nasa labas ng UP at ng iba pang paaralan. Napuruhan nang husto ang kilusang kabataan-estudyante ng pananalasa ng diktadura kung kaya nakabawi lamang ito nang todo noong 1977 nang gumulong ang kilusang boykot laban sa pagtaas ng matrikula. Sa pagitan, gayunman, tumulong at sumuporta ang mga kabataan at estudyante sa pakikibaka ng mga maralitang tagalungsod, manggagawa, grupong etniko at detenidong pulitikal.

Nangapa nga sa labas. Sa Tundo, ikinuwento sa amin ni Nik Lansang ang inilunsad nilang “kampanyang linis-kanal.”⁷ Sa iba naman, sama-samang pinakilos ang mga kabataan sa paglulunsad ng basketball tournament, gayundin ng chess tournament nang sumikat si Eugene Torre bilang unang Pilipinong grandmaster. Sa UP, napagsama-sama at napakilos ang mga estudyante sa simula sa mga paligsahan sa isports. Basta ang diin ay nasa paglulunsad ng mga mapanlikhang sama-samang pagkilos: bawal ang rali, pero di naman ipinagbawal ang misa; bawal ang martsa, pero di naman ipinagbawal ang prusisyon. Kaya naman nagmisa at nagprusisyon ang mga batilyos sa mga komunidad ng Navotas noong 1974-1975 para ipaglaban ang kanilang karapatan sa trabaho at paninirahan.⁸

Sino ang mag-aakalang sa ganitong mga panimulang pangangapa at pagkilos, gayundin sa armadong pakikibaka sa mga probinsya, isisilang ang isang People Power Revolution ng 1986? Maraming nagbuwis ng buhay ngunit makaraan ang halos 14 na taon ng pagsisikhay, napatalsik din ang diktadura!

¹ Nasa Ferdinand E. Marcos, "First Radio-Television Address to the Nation Under Martial Law, September 23, 1972," *Presidential Speeches*, vol. IV. Manila: Malacanang, 1978.

² Kabilang kami ni Adolfo sa ikalawang batch ng Philippine Science High School (PSHS). Bukod kay Adolfo, nagbuwis din ng buhay sa paglaban sa diktadura ang kabatch naming sina Alexander Belone II na pinatay noong Oktubre 1980 sa Camarines Sur, si Lazaro Silva noong Agosto 1975 sa Zambales at si Pastor Mesina noong Pebrero 1971 sa UP mismo sa Quezon City sa simula ng Diliman Commune. Bahagi ngayon ng Bantayog ng mga Bayani sina Belone at Silva.

³ Ang National Science Development Board (NSDB) ang National Science and Technology Authority (NSTA) ngayon.

⁴ MWF at TThS ang iskedyul ng pasok noon sa UP. Ang mga bus na JD, MD at iba pa ay umiikot sa halos iniikutan ngayon ng mga dyip mula Philcoa at Pantranco. Maliliit ang mga bus, di gaya ngayon, kaya ang ulo namin ay nakasuko sa bubong ng bus. *Manila Times* naman ang pinakapopular na dyaryo sa Ingles noon.

⁵ OP-OD – Operasyon Pinta at Operasyon Dikit; pagpipinta ito ng mga islogan sa mga pader at pagdidikit ng mga dyaryong may mga nakasulat na islogan sa mga pader din.

⁶ Isa sa mga kongkretong panawagan ng Student Revolutionary Movement sa UP noong Nobyembre 24, 1972 ang mismong pagwasak sa monopolyo sa impormasyon ng diktadurang EU-Marcos. Anito: "(B)reak the monopoly on information imposed by the US-Marcos dictatorship by gathering information from the masses, producing manifestos, handbills, 'chain letters' and other forms of mass propaganda. Procure and stockpile the necessary materials and machines for the production of such materials. Even without mimeo machines, we can do by handwriting, typewriters and improvised mimeo devices. Conduct dg's, teach-ins and rapid mass actions."

⁷ Si Lorenzo "Nik" Lansang ang namamahala noong 1972-1975 sa Region 4 (R4 – Hilagang Maynila) ng SDK. Taga-PSHS din siya at pinatay sa edad 19 anyos sa Mauban, Quezon. Kasama na rin siya sa mga nasa Bantayog ng mga Bayani.

⁸ Ang mga batilyos ang tagahango at tagakarga ng mga banyera ng isda mula sa mga barko tungo sa mga sasakyan ng mga mamamakyaw. Nang mga panahong ito, sinisimulan ang modernisasyon ng Navotas fishport na magtatanggal sa kanila sa trabaho at sa komunidad na tinitirhan. Sabi sa isang pahayag ng mga tungkulin: "... we must advance limited demands and forms of struggle acceptable to the masses according to the specific conditions at a given time and place and the degree of political consciousness of the masses. Then, in accordance with the changing conditions and experiences of the masses in the course of struggle, we must either gradually raise the struggle to a higher stage or conclude it temporarily so as to consolidate our gains and prepare for the next struggle at a higher stage and on a larger scale.... We must wage steady and sure struggles in conformity with the principle of waging struggles on just grounds, to our advantage, and with restraint and utilize every legal measure and social custom that suit our purpose." - *Tasks of the Party in the Manila-Rizal Region in the New Situation*, MRRC-CPP, November 4, 1972.

Crisis of conscience in the classroom

Dolores Stephens Feria

Those who demand that the University of the Philippines system should keep scrupulously clear of the revolutionary conscience, remaining immobile at the altar of objective scholarship, are generally those who have never scrutinized the university tradition with any of that same objectivity. A hard, caustic look at our inherited western university tradition reveals this fact immediately.

Unlike popular cultural revolutions of our day which are the result of some vast moral outrage and a confrontation with higher ethical truths, the western university system, from the very beginning, has always been alienated from popular will. It has always been an appendage of various power structures—its ethics, their ethics.

We have watched the university pass from the service of the Roman Catholic Church, the feudal state, the colonial regime to, in our own time, that shining chromium-and-steel fountainhead of our adoration - machine technology. The latter, almost solely in the hands of a military and economic oligarchy which, in turn limits the machinery of the democratic state, which, in turn limits the nature of the university and has set up an even more vicious caste system than that based on faith and belief during the times of Peter Abelard—one based on IQ and the capacity for intellectual labor. The 90 per cent of mankind who must do the dirty manual chores, from which the 10 per cent are exempted, may never be a part of this academic life even though they are taxed for it; may nevertheless watch the eggheads on tv, a situation basically more cruel than that at the University of Paris in the 13th century.

We now know with some discomfiture that what is still referred to with such resonant pitch as Western Humanism was actually anti-human. It was one of the great calamities which has befallen mankind and the universities—a conclusion which even critics of the most gentle persuasion now agree on.

For almost 500 years, Humanism succeeded in blinding the best theoretical intelligences of modern Europe by keeping them occupied with Latin and Greek, while the infinitely wretched nine-tenths of mankind whose exploited slave labor made possible the vast coffers, kept open the universities and kept the erudite Fellow bent over his manuscripts were effectively screened from his view. People of lower intelligence simply expired quietly in the streets outside the university yards with barely a whimper, if he did not, the universities took no note of it.

Learning in those days was one thing and discoveries quite another. All the really fundamental theories of science, medicine, economics, philosophy, and psychology, which modern universities now prescribe in the curriculum as essential, were not conceived or developed inside the halls of the university. Either they were too heretical or their authors were so poor that they had taken refuge in some back kitchen in the slums. Yet as soon as the theory proved useful to the power structure, it was immediately seized and institutionalized in the most rapacious manner, historically the universities, least of all, have been citadels of truth. Truth has invariably been too dangerous for them.

Although Humanism held back mankind and blocked the development of science for 500 years, this same Humanist ideal is that inculcated along with outworn Aristotelian syllogisms in most sectarian high schools and is warmly proclaimed by most professors' associations in Manila today. The Humanist value system today is described in more sophisticated language, and Science has been covertly substituted for the classics. But behind the high-flown platitudes, its aims are fundamentally the same as they were in the 13th century.

Truth is the preoccupation of a Leisure Class whose cleverest minds must be initiated into the culture, manners and dress of the aristocracy—its science, its art, its tastes. If this transmittal of values does not take place, civilization will wane. Poor geniuses welcome for subsidy, provided they conform to this norm. Over the centuries, the poor have seldom qualified for the simple reason that they could not be spared from plowing in order to learn their Latin properly and be qualified for the entrance exam. Those who prove worthy are to be given the power to manipulate the decisive instruments of science, economics and government. This power is considered so tremendous

that to put aside the world's misery until after one finishes his doctorate is the most logical thing in the world—for misery, we always have with us—but intelligence, an act of God which like monetary fortune (the Protestant Ethic) must be deserved by the individual or God would have given it to someone else. Thus, humanism has thrived on blind worship of passive intelligence as against the mind of the 20th-century rebel.

In the humanist tradition, the student is expected to regard his election with the same awe traditionally attendant to the admission to priesthood. The university tradition has been basically only an extension of the priesthood, in one sense complete with vows of obedience. Yet, as one examines the conditioning process set up to modernize the 20th century university system, it seems closer to the tricks of the brothel than the priesthood.

Never before has such a crisis of conscience been thrust on the morally perceptive student as that lurking in university classrooms today. The student perceives faster than ever before that the very chair in which he is sitting is assigned to him because he has taken a place in the classroom away from someone more impoverished and helpless than he. He has not paid tuition, he has exchanged blood money. How many unknown and now dead have been used and enslaved so that he could be part of the university system? Ninety per cent of mankind are sectioned outside those walls and will never come inside. Should he walk out of the classrooms of the dispossessed and refuse those special privileges until the new society is rebuilt and they are open to all? He will think a few long thoughts and toy with them less and less as he is induced into the pleasures and private language of an esoteric intellectual caste, an initiation not too unlike the pleasures of the system, not its guilt, which preoccupy him.

Its parallelism with an erudite bordello is too close for comfort, of one Jean Genet's epic of the brothel, *The Balcony*. But for the absence of classcards it could have been the university. The major difference is that for the student adrift in this more erudite kind of brothel the "girls" have been dangled before him since he was in kindergarten. His parents, who have also been conditioned to accept prostitution as the lesser evil, have sorted out the "girls" according to specific advantages: Medicine—Hospital directors drive in long, long cars and have big houses; Law—You too might be Chief of Customs; Engineering—Green card to Canada; Pharmacy—You can get a job right

away with one of the foreign pharmaceuticals in Makati; Foreign Service—Free plane tickets to New York or Rome. Even “Service to Mankind” has been lined up with other “girls”. He may embrace her superficially, but love is taboo. It is patiently explained to him how there are many little services within the existing system which may perform to satisfy his compassion, but that is against the rules—to discuss with the people the basic cause of their wretchedness or give them any encouragement. Above all, they are not to discuss Marx because they might overthrow the whole system—brothel and all—and where would he be?

The Mesdames collect all fees in advance and diplomas are managed like pawn tickets. Little bonus pleasures are thrown in for free by the house so that the clients won’t get too attached to the “girls” or too hypercritical of the management: basketball games, sorority-fraternity systems, proms, walkathons, and even alumni reunions where the present clients are allowed to view the past clients and make certain generalizations about the effectiveness of the system. In fact, the most efficient pimps are in the alumni category. Of course, there have been outstanding failures, renegades who have not lived by the rules, have spoken evilly of the academe brothel and its inmates and have ended up as they deserved, in prison, usually on subversion charges. These few, the Madame never mentions.

The “girls” in this heavily curtained house, like most professors, get only a miserly cut for themselves from the year’s take. But they are taught at the outset how much better off they are than people who must work by manual labor and how to teach the students the rules of the house without too much complaint.

What the Madame simply cannot understand is that the students have at last discovered that she is, after all, just that. What they want is a very old-fashioned conception of righteousness. Above all, they now want honest passions, even if illicit. Justice suddenly becomes more exciting than scholarship

“But do you know all the fact?” screeches the Madame. The students simply look her up and down.

The new student revolutionary, despised by both the establishment which fears him and many of his fellow students who think he is a fool to abandon

the scarlet chambers of pleasure and the hope of a brilliant career, has at last applied the objective truths of scholarship to the very nature of the university itself. His illusions are gone. He is convinced that the university, as well as religion, has become the new opium of the people, the far more deadly one. The student suspects that he must systematically unlearn everything that he has been so skillfully conditioned to accept.

There are still those who confuse the university with archeological relics like Angkor Wat, and feel that such things must be saved in their present form. This strangely perverted sentimentality for the by-products of past enslavement, whether pyramids or scholarship, has been a marked characteristic of new Ph.D candidates.

His intellectual honesty in the classroom demands that he can do no less than exhaust every opportunity to examine the relationship between mankind and the institutions of society which are only for the privileged three percent. If this is what is called “politicization,” then politicize he must; or he is placing the brain at the service of the powerful. Failing in this, he must confront his conscience far from the boundaries of his classroom-assigned seat – a solitary, if not shattering, experience. One day, it must come. Indeed, on schedule.

From *Red Pencil, Blue Pencil* (Kalikasan Press, 1991).

One UP student's journey

Carol Pagaduan-Araullo

I shall be telling this with a sigh
Somewhere ages and ages hence:
Two roads diverged in a wood, and I--
I took the one less traveled by,
And that has made all the difference.
-- Robert Frost, 1915

The University of the Philippines Centennial Year is spurring a lot of reminiscences as well as serious reflection on the role the premier state university has played and will continue to play in addressing intractable national problems and the huge challenges that go with them. Having been remiss in partaking of the formal festivities since the start of the year, I wish to add my own personal reflections and do my share in placing on record that facet of UP that is indelibly etched in its past and will inevitably help shape its future – radical student activism.

Even in the late sixties, it was still unusual for a graduate of a relatively exclusive, all-girl, Catholic school by German nuns, to go to UP for a college degree. The common perception was that one could lose one's soul to the devil at UP, not just by imbibing the liberal thinking that opened the door to agnosticism, or worse atheism, but also to the insidious infiltration of one's young mind by "communist" ideas.

But having come from a middle-class family of UP alumni, my situation was the exact opposite. It was expected that the entire brood of six would enter UP's grand portals and finish with a degree properly tucked under the arm, if possible with honors. We were completely unaffected by the conservative scare about UP.

Thus did I step into the Diliman campus bringing with me my orientation towards academic excellence, a strong background in Catholic social action and a marked streak of rebelliousness. (The latter had caused my transfer to the "B" section during my last year in high school as punishment for being outspoken; my election, by accident to the presidency of the student council,

and culminated in a spur-of-the-moment walkout during a meeting with the disciplinarian school principal.)

By then I was also a budding feminist, having imbibed such ideas from the literature of the women's liberation movement that my role-model eldest sister assiduously mailed to us from the US. As an adolescent, I already instinctively resisted any manifestations of male domination or hints of a patronizing attitude from new-found male friends and acquaintances. Refreshingly, UP had comparatively less of that by the time I enrolled even though the macho fraternities were still going strong and continued to swagger and give female freshmen the eye from their ubiquitous *tambayan*.

I truly reveled in the liberal atmosphere of the iconoclastic institution of higher learning that UP had become. I enjoyed the general education courses in my first two years that helped mold me into a well-rounded, thinking young person with a sense of being Filipino. The faculty members were a mixed bunch but generally competent, if not all excellent; thought-provoking, if not always inspiring. One's idiosyncratic teachers (we students called them "terrors") provided indispensable lessons in surviving the unexpected in one's colorful student life.

From such a background, one might expect that I would be a natural recruit for the radical student organizations that mushroomed and grew by leaps and bounds in those turbulent seventies. Instead I entered the UP Student Catholic Action (UPSCA) and not its radical counterpart, the Student Cultural Association of UP (SCAUP), founded by one Jose Maria Sison. Delaney Hall and the UP Chapel became my comfort zone as I negotiated the daunting new social terrain fresh from the relative insulation of my collegiala years.

I became a "moderate" as they called it in the political parlance of the time. I spoke at teach-ins in the dormitories rallying against social injustice and police brutality against demonstrators but I equally denounced the violence and the extremism of the leftist student organizations. I didn't join the militants' rallies but the ones led by the Atenean student leader Edgar Jopson of the National Union of Students of the Philippines (NUSP). We always left before the police moved in to violently disperse the radical students with truncheons and bullets. Then, I understood very little of their ideology nor was I intrinsically opposed to their politics; I was just turned off by their sloganeering and seeming unruliness.

My being a student leader in high school made it easier for me to get involved in extracurricular activities, particularly student politics, as I became elected as a councilor in the college council in my second year. But my priorities then were academics first and foremost. Even as students were boycotting their classes to protest the unwarranted oil price increases at the time (by one to two-centavo increments!) I was holed up in the Arts and Sciences student council room studying for my next exam.

Only the persistent ribbing from an activist friend about my abdicating my responsibility to lead co-students in protesting provoked me to leave my books behind. In the nick of time, I witnessed the shooting by a crazy, enraged Math professor of a protesting high school student Pastor Mesina, who was part of a contingent of students massed up at UP's main avenue leading up to the Oblation.

In this dramatic, heart-stopping manner did I eventually get drawn into the historic train of events that led to the setting up of student barricades at the major entrances to the campus to stall the entry of police and military troops ordered by President Marcos to impose law and order. I became part, albeit still peripherally, of the symbolic liberated zone of the "Diliman Commune" that was declared by students, teachers, and other members of the UP community in February 1971.

That was my baptism of fire into radical student activism. I was confronted with the reality of state fascism unleashed barefaced against defenseless citizens and in flagrant violation of academic freedom. This was how I came to concretely understand the qualitative difference between state violence utilized by the ruling classes to preserve the status quo and the defensive violence resorted to by the oppressed and exploited to challenge the existing order and to assert their rights. It all happened right in the heart of UP in my second year as an AB Psychology student.

Back where I started

The revolutionary ferment in the late sixties and early seventies reached a historic peak in the First Quarter Storm of 1970. Students, many of them from UP and from the University Belt (U-belt) in Manila, made up the huge bulk of the demonstrators who massed in front of Congress against President Ferdinand Marcos' state of the nation address on January 25, 1970. Their

brutal dispersal by the police sparked a pitched battle in the streets leading up to Malacañang wherein scores of fearless demonstrators rammed a fire truck into the gate of the presidential palace in raging protest.

My brother, a former Engineering student at UP who had just transferred to the University of the East, was one of them. A UP freshman at the time, I marveled at his youthful audacity even as I quailed at the thought that he could have perished that night for a cause that was still nebulous to me.

The military and police armed assault on the UP campus in Diliman in February 1971, as students protested centavo increments in fuel prices and the “Seven Sisters” international oil cartel, shattered all my remaining illusions about the university’s ivory tower existence and the inviolability of academic freedom. The experience of the Diliman Commune opened my mind and heart to revolutionary ideas and corresponding action.

A UP student’s possible reading selection included essays by various progressive and liberal authors in the *Philippine Collegian*, Renato Constantino’s nationalist writings, Jose Maria Sison’s *Struggle for National Democracy*, Amado Guerrero’s *Philippine Society and Revolution*, Marxist books on political economy and philosophy and of course, the staple of the seventies activist, *Selected Works of Chairman Mao*. Most of this reading fare, however, could not be found in the ordinary class syllabus.

Teach-ins, rallies, demonstrations and strikes on a whole slew of issues from student welfare and democratic rights to the hottest issues of the day in the national scene as well as discussion groups (DG’s) on the deeply-rooted problems of the country, as the radical activists named them—imperialism, feudalism and bureaucrat capitalism.

By the time I ran for university councilor with the slate of the Sandigang Makabansa in 1971 and again as vice-chair in 1972, I had left behind the comfortable confines of UPSCA and its brand of half-baked political activism as well as my notions of scholarship insulated from social realities.

Campus politics then became inevitably framed in the “moderates versus radicals.” Most traditional organizations such as the Greek-letter fraternities/sororities and well-entrenched groups like UPSCA aligned themselves along these lines versus the national democratic (ND) student organizations. A

political party or coalition's stand not just on campus issues but on national especially political, issues became critical and defining.

The government's intelligence agencies especially their psychological warfare and dirty tricks departments, directly and indirectly intervened in campus politics. They used red-scare and smear tactics that resulted in their covertly-supported candidates winning the chair and vice chair positions in the hotly contested 1971 elections. They failed miserably the following year when the ND activists scored a landslide victory just before the declaration of martial law.

All these things were happening as the crisis in Philippine society further developed and ripened until the ruling elite, unable to rule in the old way and led by an ambitious, wily, and ruthless politician in the person of UP alumnus Marcos, set up a US-backed fascist dictatorship with the declaration of martial law on September 21, 1972.

Many student activists went underground or to the hills. Student councils, school papers, and all other student organizations were banned. Students were not allowed to congregate more than three at a time and college buildings were literally fenced off with chicken and barbed wire. Security guards and plainclothes military agents made sure that there would be a tight lid on any hint of protests and activists were promptly apprehended if they dared undertake any kind of mass action.

Some, like me, were arrested after a stint in the underground. In June 1973, I had actually reenrolled after my mother had presented me to then UP president S. P. Lopez, as a chastened student leader reconciled to the reality of martial rule and the harsh constraints it imposed on everyone, including an academic institution like UP, tagged as the hotbed of student radicalism. Unfortunately, my family's initial attempt to reintegrate me into a humdrum existence in a suppressed UP was interrupted by arrest, interrogation, torture, and detention at the hands of the military.

After my release came the inevitable crossroad: go back to the underground or go back to school. My parents won and even talked me into entering medical school. They said I could be an activist in an acceptable way by becoming a doctor; I could even have more than the humanitarian doctor's

usual share of indigent patients. I thought about it in a slightly different way. I could do revolutionary organizing among the poor while I went about my work as a harmless-looking physician ministering to her patients.

In medical school, it was a struggle to keep one's revolutionary political and philosophical mooring and pass yet another grueling exam in human anatomy or physiology. For all medical students, it is a struggle to keep one's humanity; to be reminded that one is more than an empty vessel to be filled with the lore of medical science by diligently attending classes and poking one's nose in one's books or peering into our patients' orifices.

For the truly humanitarian, and more so the activist, it was a struggle to sustain one's pro-people orientation and one's ties with the masses. So that you never forget what it all is for: service to the people. A key activity was doing social immersion (i.e. living and working in rural and urban poor communities) on every opportunity we had, particularly during summer breaks.

Graduation time and we reached yet another decision point: to go on for another three-to-five-year residency training program in a specialty and work in a hospital, or jump into general practice and do community-based public health work. I chose the latter. I would fulfill my original reasons for becoming a physician, to go back to working with, among, and for the exploited and oppressed and fight the dictatorship shielded by some kind of professional credentials.

It didn't take long before I found myself doing more political work (i.e. activist-political) than work as a clinician. No matter. In UP medical school and in the Philippine General Hospital, I learned firsthand that the physical ills of our people will never be decisively healed without healing first and foremost the ills of our chronically debilitated and crisis-ridden society.

Science for the people

Giovanni Tapang

The First Quarter Storm of the 1970s brought about the formation of large numbers of mass organizations of workers, farmers, youth, women and cultural workers. These organizations included those from the science and technology sector such as the Samahan ng Makabayang Siyentipiko (SMS) and the Progresibong Samahan sa Inhenyira at Agham (PSIA, Progressive Association in Engineering and Science). SMS had members who were mainly professionals of science and engineering inside the university and also included a number of students and members from the industry while the PSIA was more student oriented and was mainly based in the College of Engineering.

Since then, various organizations of scientists and technologists have fought not only for the advancement of science and technology in the Philippines but also participated in tackling popular issues such as the oil crisis, energy and other issues of national significance. It was a pamphlet entitled “The Oil Problem in the Philippines” written by SMS that exposed and clarified important issues raging at the time regarding the oil price increases. It was one of the first articles that discussed the nature of transfer pricing, the oil monopoly and its effect on the people. Its findings and recommendations still ring true today: a large part of oil prices are due to speculation and profit-taking by large oil companies and that the development of a nationalized oil industry is the key towards achieving long term energy independence.

The pamphlet was discussed by the members of SMS in the classrooms, in various fora and symposia, including programs on radio and television, especially during the days leading to the Diliman Commune in the University of the Philippines in 1971. On February 1, 1971, at the height of a nationwide transport strike to protest an oil price increase of three centavos per liter, hundreds of students set up barricades on the University Avenue and other roads of the University of the Philippines Diliman campus to prevent the military from entering and occupying the campus. It was the members of the PSIA and SMS that provided the technical know-how and capability to the people’s struggle during the Diliman Commune.

They were the ones who made physics problems in projectile motion into reality by applying them to improvised rockets to fend off the military helicopters that attempted to hover over the barricades. Some physics and chemistry professors and students used their technical know-how to provide self-igniting molotov cocktails and explosives for the defense of the Diliman Commune. Science and engineering activists and students were also vital in the upgrading and operation of the Malayang Radyo ng Diliman-- the erstwhile DZUP that was taken over by the community.

During the same period, students from the Philippine Science High School were also at the forefront of mass actions and made their talent of direct use to communities in the organizing and propaganda activities during those times. Chemistry students from the UP Los Banos went to Mount Makiling to investigate the testing of Agent Orange that was for use in Vietnam.

These patriotic individuals and the science-oriented mass organizations flourished for a short time before the imposition of martial law. They conducted different types of practical research for the budding national democratic movement. A V-type mimeograph machine and its ink was developed by members of PSIA. Pre-med students and doctors learned acupuncture; biology and zoology instructors and students catalogued local plant varieties for use in herbal medicine. SMS members explained the oil issue in TV and radio while doing further practical research.

It was during these times that it became clear to the scientists and engineers that joined the Diliman Commune and to others in the movement their role in raising the scientific and technological capacity of the forces in the struggle. They also recognized the need to develop and popularize the use of science and technology in the course of the struggle for change.

The imposition of martial law drove most of the members of these organizations underground where they continued their organizing work and research on biomedicine, chemistry, weapons, electronics, and ciphers. They formed the Liga ng Agham Para sa Bayan (LAB), one of the allied organizations of the National Democratic Front (NDF) and published Agham-Bayan, which carried news and analysis on the national and international situation, and called on scientists and technologists to use their know-how in the

service of the people. Despite the repression, other organizations on folk medicine, ecology, and other issues were set-up during the late 1970s which were the means other scientists need to respond to community health and environmental issues.

More than a score of scientists and technologists from UP became martyrs for the national democratic movement. Let me mention a few: Jennifer Cariño, a BS Physics student from UP College at Baguio died while serving as an NPA cadre in the Cordillera; Mariano Lopez, an electrical engineering student and PSIA member, arrested, tortured and salvaged in 1974 in Isabela; Dr. Bobby de la Paz, who was a very active member of the Samahan ng mga Makabayang Siyentipiko while still a pre-med student in UP Diliman and member of the underground Liga ng Agham para sa Bayan from the time it was organized in 1975 until he was assassinated by the military in Samar in April 1982; and Angustia Quintos, a Chemistry graduate who was killed in Cagayan in 1987 while performing her task as an NPA technical cadre. They were among those who responded to the call to contribute their knowledge to the growing technical and organizational needs of the revolution in the countryside.

The 80s saw the formation and active participation of organizations such as the Scientists, Technologists, and Engineers for the People (STEP); the youth-based Science and Technology and Society (STS), Filipino Alternatives in Science and Technology (FAST) based in UP Los Baños; and Local Initiatives in Science and Technology (LIST) based mainly in the UP-Ateneo Diliman area.

These organizations were at the forefront of issues ranging from the Bataan Nuclear power plant to the sectoral concerns on the state of science and technology in the Philippines. They continued to provide technical assistance to communities and people's organizations much like their precursors in the previous decade.

The issues of the day during the 70s are similar to today's news banners: oil price increases, corruption, landlessness, and spiraling food prices. The lack of industrial development that drives most scientists and engineers to seek alternative employment or to move out of the country and the objective conditions of underdevelopment are still present if not worse than before.

It is in this context of underdevelopment that the Samahan ng Nagtataguyod ng Agham at Teknolohiya para sa Sambayanan (AGHAM) was founded in July 24, 1999. Continuing the tradition of progressive activism of the science and technology sector, it is engaged in issues related to the environment, food security and self-sufficiency, public utilities, popular science education, and in advocating national industries. They engage in learning how to make science and technology meaningful to the people, direct community service and provide technical assistance to communities. AGHAM has grown to several hundred members within UP and all over the country that are active in making science and technology serve the Filipino people.

Hindi simpleng tagasagip

Ilang-Ilang D. Quijano

Hindi sila nagkasya sa pagsagip lamang ng nalulunod na mga sanggol sa Ilog. Sa halip, binagtas nila ang ilog at tinangkang pigilan ang nagtatapon sa mga ito. Ito, samakatuwid, ang ipinagkaiba ng progresibo't radikal na mga doktor, propesyunal pangkalusugan, at estudyante ng medisina ng Unibersidad ng Pilipinas sa mga pangkaraniwan. Hindi sumapat sa kanila ang Hippocratic Oath o ang sinumpaang tungkulin na manggamot ng maysakit at magligtas ng namamatay. Alam nilang may adhikaing higit pa rito: ang serbisyon pangkalusugan para sa lahat sa isang bayang mas malusog, dahil malaya.

Ni hindi nakapagtapos ng medisina sina Leo Velasco at Elizabeth Principe, mga estudyante ng pre-medicine sa UP Diliman noong huling bahagi ng dekada 60. Gaya ng iba pang iskolar ng bayan noong panahong iyon na naghangad na maglingkod sa bayan, nakita nila ang malulubhang inhustisya sa lipunang Pilipino. Isa na rito ang pagkakaroon ng sistemang pangkalusugan na pinakikinabangan lamang ng iilang nakaririwasa, at ipinagkakait sa nakararaming mahihirap. Bagong tuntong pa lamang sa UP College of Medicine (UPCM) sa Manila ang dalawa nang magpasyang magsilbi sa mga komunidad. Tumungo sila sa Cagayan Valley, bitbit ang panimulang mga kaalaman sa panggagamot. Mula noon, hindi na muling nilingon pa nina Velasco at Principe ang buhay na mapribilehiyo na maaari sanang napasakanila bilang mga doktor. Taong 2007 na nang muli silang nabalitaan. Noong Pebrero 19, dinukot si Velasco sa haywey sa Cagayan de Oro City. Hindi pa siya nakikitang muli. Noong Nobyembre 28, dinukot naman ang kanyang asawang si Principe sa Cubao, Quezon City ng mga miyembro ng Philippine Army. Inilitaw si Principe makaraan ang tatlong araw ng matinding interrogasyon, at ngayo'y nakadetina sa Camp Crame dahil sa mga kasong may kaugnayan diumano sa rebelyon. Pareho silang konsultant ng National Democratic Front of the Philippines. Pareho silang mga tagapagtatag ng Progresibong Kilusang Medikal (PKM).

Itinatag noong 1969, binuklod ng PKM ang mga estudyante ng medisina at doktor sa UP na namulat sa noo'y lumalakas na militanteng kilusang masa. Pinangunahan ito ni Dr. Juan B. Escandor, at mga estudyanteng sina Jaime

Galvez-Tan (naging kalihim ng Department of Health o DOH), Orlino Talens, Cesar Hidalgo, Diana Galindo, at Melendre Araos. Nagdaos ang PKM ng mga diskusyon na nakatulong sa mga estudyante ng medisina na ilugar ang kalagayang pangkalusugan ng mga Pilipino sa batayang mga problemang panlipunan, at ang kanilang mahalagang papel sa pambansa-demokratikong pakikibaka na noo'y nagkakaroon ng hugis at sigla bilang solusyon sa matinding krisis pampulitika at pang-ekonomiya. Sa ilalim ng programang "Learn from the People, Serve the Masses," nagsagawa rin ang grupo ng mga Klinikang Bayan sa mahihirap na komunidad sa lungsod at kanayunan. Siyempre pa, naging aktibo ang grupo sa inang sigwa ng dekada 70 at Diliman Commune. "Kami yung parang medical contingent. Lagi kaming may ugnay sa mga taga-Diliman. Kapag may mga aktibidad, nagpapadala ang PKM ng medical students para sumuporta. Nakaka-mobilize rin kami noon ng marami-marami, nagbibigay ng first aid kung kinakailangan," ayon kay Dr. Romeo Quijano, isa sa naunang mga miyembro ng PKM at propesor ngayon sa UPCM. Pinangunahan din ng grupo ang Operasyon Tulong o relief operation para sa mga nasalanta ng baha sa Gitnang Luzon noong 1972. Mayroon ding mga miyembro ng grupo na nagpasyang sumampa sa bagong-tatag na New People's Army (NPA) para buong panahong ialay ang sarili, at ang kaalamang medikal, sa rebolusyon.

Gaya ng iba pang mga organisasyon, napilitang kumilos ang PKM ng palihim nang ibaba ni dating pangulong Ferdinand Marcos ang batas militar. Namundok ang marami sa mga lider nito, gaya ni Escandor na noo'y isa nang konsultant sa Philippine General Hospital (PGH). Nanggamot at nagsanay siya sa hanay ng mga rebelde at sa mga komunidad na kanilang inoorganisa, at naging nakatataas na kadreng pampulitika, hanggang sa pinatay siya ng militar noong Marso 31, 1983. Ikinulong naman ang iba niyang kasamahan gaya nina Talens at Araos. Pero naipunla na ang progresibong kaisipan hindi lamang sa UPCM, kundi sa buong komunidad pangkalusugan ng unibersidad. Unti-unting sinubukan ng mga aktibistang mag-aaral ng UP na ibangon muli ang mga konsehong ipinagbawal noong 1973 sa pamamamagitan ng iba't ibang mga coordinating body. Sa mga kolehiyo ng medisina, nursing, dentistry, public health, at pharmacy, nagsilbing konseho ng mga estudyante ang Coordinating Body for Medical, Paramedical, and Dental Student Services (CBMPDSA). Pinakaaktibong sangay ng CBMPDSA ang Community Health Service (CHS). Ipinagpatuloy ng CHS ang marami sa mga gawain ng PKM

gaya ng paglulunsad ng mga Klinikang Bayan at ng pangalawang Operasyon Tulong noong 1974. Bukod dito, nagpadala ang CHS ng mga Quick Reaction Team (QRT) na nanggagamot sa mga sugatan sa mararahas na dispersal sa mga demonstrasyon at piketlayn. Inumpisahan din nito ang pagsasanay ng mga community health worker o mga miyembro ng komunidad na tinuturuan ng batayang kaalamang medikal. Sa pagtutulak din na maging mas “makatao” ang mga estudyante ng medisina—na hinuhubog ng kultura sa akademya at ospital para itrato ang mga pasyente na pawang mga numero lamang—itinayo rin ang Medical Students Society noong 1974. “Tao Rin Pala” ang islogan nito, isang panawagan para sa tunay na pagmamalasakit sa mga pasyente. “Malaking bagay ang suporta ng administrasyon ng UPCM sa mga inisyatibang ito,” ayon kay Dr. Edolina Padilla-dela Paz, isa sa mga lider-aktibista noon at propesor ngayon sa kolehiyo. Tuwing may Klinikang Bayan, ipinahihiram ni Dean Florentino Herrera sa mga estudyante ang sasakyan at drayber ng kolehiyo at namimigay siya ng mga gamot. Noong 1978, pinatawag ng militar si Herrera sa Camp Aguinaldo. Pinagpapaliwanag siya kung bakit aktibo sa pulitika ang mga estudyante ng medisina. Sagot lang umano ng dekan, “They’re just asserting their rights.”

Sa taong ding iyon, tuluyan nang naigiit ng mga estudyante ng UP ang muling pagtatayo ng mga konseho. Kabilang sa mga naging lider ng konseho ng UPCM sina Daniel “Boying” dela Paz, Carol Pagaduan-Araullo (ngayo’y tagapangulo ng Bagong Alyansang Makabayan o BAYAN), at Padilla-dela Paz. Pinangunahan nila ang pagtatayo noong 1980 ng Philippine Medical Students Association na nagbuklod sa mga estudyante ng medisina sa iba pang mga unibersidad tulad ng University of Sto. Tomas, Far Eastern University, Pamantasang Lungsod ng Maynila, University of the East—Ramon Magsaysay Memorial Medical Center, at Manila Central University. Samantala, ang CHS ay ginawang Pangkalusugang Lingkod Bayan (PLB). Naging aktibo ang PLB sa mga usaping pampulitika—hinikayat nito ang mga estudyante na iboto para sa Batasang Pambansa sina Alex Boncayao at Ninoy Aquino, na kinokonsidera nilang progresibong mga kandidato.

Hinikayat din ng Community-Based Health Program (CBHP), noo’y pinataatakbo ng mga madre, ang mga estudyante at bagong graduweyt ng medisina na lumubog sa mga komunidad sa kanayunan na pinakasalat sa mga serbisyong medikal. “Mahalaga ito dahil habang maaga, nararanasan mo yung need ng mahihirap at napapanday yung orientation mo na mag-

community,” sabi ni Padilla-dela Paz, ikalawang taon pa lamang sa medisina nang magserbisyo sa probinsya ng Capiz. Kaiba sa simpleng pagbibigay ng mga serbisyong medikal, layon ng CBHP na iorganisa at imulat ang mga komunidad para makapagtayo at makapagpatakbo ang mga ito ng nagsasariling sistemang pangkalusugan. Bunga ito ng reyalisasyon ng noo’y umuunlad nang progresibong kilusang pangkalusugan na sapat na ang kamulatan ng mga mamamayan sa kanilang mga karapatan at tungkulin sa kalusugan, at organisado silang kumikilos para pangalagaan ito. Sangkap ng CBHP ang pagsasanay sa mga community health worker, pananaliksik at pagpapaunlad sa alternatibong mga paraan ng panggagamot na angkop sa komunidad, gaya ng acupuncture at paggamit ng halamang gamot, at pampulitikang edukasyon.

Marami sa mga aktibistang estudyante, nang maging doktor, ang agad ring tumungo sa kanayunan—si Tan sa Leyte; Aurora Parog, Clarita Obleada, at Sony Tiongco-Zantua sa Cagayan Valley; Ramon Pedro Paterno at Elizabeth Regalado-Paterno, Lourdes Tangco, at Leila dela Llana sa Kordilyera; Eleanor Aquino-Jara (ngayo’y Executive Director ng Council for Health and Development o CHD) at Magdalena Barcelon sa Timog Katagalugan; Teresa Ludovice-Yap (ngayo’y Dekano ng Graduate Studies sa UERMMM) sa Panay; Lilia Mirabuena sa General Santos City; Helen de Peralta-Yap sa Midsayap; Elizabeth Sto. Niño-Dayrit at Manolet Dayrit (naging kalihim din ng DOH) sa Davao; Rafael Claudio, Sylvia Ciocon-dela Paz, at Bobby dela Paz sa Samar. Noong 1980, nag-Kongreso ang lahat ng mga doktor na nag-CBHP. Binuo nila ang Council for Primary Health Care o CPHC na naging sentro ng pamamahagi ng mga karanasan para mapaunlad at masistematisa ang programa. Halimbawa, nakagawa ang sentro ng mga manwal sa pagsasanay na nagpapaliwanag ng kaalamang medikal sa simpleng pamamaraang naiintindihan ng mga magsasakang hindi nakapag-aral.

Hindi naging madali ang implementasyon ng CBHP dahil sa matinding militarisasyon. Tinakot at binantaan ng militar ang mga doktor na nakikipamahay sa mga komunidad, gaya ni Bobby dela Paz. Ginalugad ng mag-asawang dela Paz ang mga baryo sa mga bayan ng Gandara at Catbalogan. Nagsanay sila sa paggamit ng mga halamang gamot at nanggamot pangunahin ng mga pasyenteng may tuberculosis. Halos hindi naningil ang mag-asawa para sa kanilang serbisyo sa mga mamamayan ng isa sa pinakamahirap na probinsya sa bansa. Dahil dito, sinimulan silang paghinalaan at postehan ng militar. Mga simpatisador umano ang mag-asawa ng NPA, na malakas ang

presensiya sa lugar. Noong Abril 23, 1982, isang lalaking armado ng .45 baril ang pumasok sa kanilang klinika at binaril si Bobby nang 23 beses. Umango'y nakagapang pa ito palabas at nakasigaw, "Lumaban kayo! May baril kayo, wala akol!" Namatay si Bobby pagkaraan ng pitong oras sa Samar Provincial Hospital, nang paligiran ng kanyang pamilya at mahigit 200 taga-suporta na nag-alok ng dugo at nag-vigil. Noong una, inakusahan ng militar ang NPA na pumatay kay Bobby. Tugon naman ng NPA, "Bilang estudyante ng UP, niyakap niya ang diwa ng nasyonalismo na rumaragasa sa ating bansa ngayon... Dahil graduweyt siya ng UP, maaari siyang magkaroon ng mayamang practice sa Maynila o sa abroad. Pero tinalikuran niya ito at piniling magsakripisyo para sa interes ng nakararami... Sa kabuuan, malinaw na mabuting tao si Dr. Bobby dela Paz. Taus-puso siyang naglingkod at nagmahal sa kapwa. Wala siyang gawaing kriminal o kontra-rebolusyonaryo. Sino ang pumatay kay Dr. dela Paz?" Sa kalaunan, isang sundalo ang inarestong suspek sa pagpatay kay Bobby. Pero hinala ng pamilya dela Paz, fall guy lamang ito kaya't hindi itinuloy ang asunto. Hindi man umusad ang kaso, naniniwala ang lahat na militar ang nasa likod nito.

Nagluksa at pumitlag ang buong komunidad pangkalusugan sa UP sa biglaang pagkamatay ni Bobby. Dahil na rin sa lumalalang sitwasyong pangkarapatang pantao, kabilang ang mga doktor at faculty member ng UPCM na sina Quijano, Alicia dela Paz, Mariano Caparas, Frank Arcellana, Mita Pardo de Tavera, Purferio Recio, Luis Mabilangan, Andres Reyes, at Jaime Zamuco sa mga nagtayo ng Medical Action Group (MAG). Sa pakikipagtulungan ng Free Legal Assistance Group, nagbigay ang MAG ng serbisyong ligal at medikal sa mga biktima ng paglabag sa karapatang pantao. Naging regular ang pagbisita ng grupo sa mga detenidong pulitikal. Nagbuo ito ng mga Quick Reaction Team (QRT) na tumugon sa mga nasalanta ng kampanyang kontra-insurhensiya ng gobyerno, tulad ng Operation Thunderbolt sa Negros Occidental noong 1987. "Buwang-buwang kaming naroon, kasama ang mga nars, dentista, estudyante, at iba pang health workers para tumulong sa libu-libong refugees. Kinausap namin ang militar, mga lokal na opisyal ng gobyerno, at midya," sabi ni Quijano.

Samantala, noong 1984, kabilang ang mga aktibistang pangkalusugan sa UP sa nagtayo ng Health Alliance for Democracy (HEAD). Mas malawak ang layunin ng grupo: imulat ang komunidad pangkalusugan sa mga reyalidad ng lipunang Pilipino at iorganisa para sa pambansa-demokratikong pakikibaka. Ito

ang nakapagpalitaw ng bagong mga aktibistang propesyunal pangkalusugan hindi lamang sa UPCM, kundi maging sa UST, FEU, UERM, MCU, at PLM. Sa taong din iyon itinayo ni Minda Luz-Quesada ng College of Nursing ang Alliance of Health Workers, alyansang nakikipaglaban para sa mga karapatan ng mga manggagawang pangkalusugan na naka-base sa PGH. Para masiguro ang patuloy na pagpapadala ng mga estudyante ng medisina sa mga komunidad sa kanayunan, itinatag naman nina Arthur Pesigan at Dennis Batangan ang Community Medicine Development Foundation (COMMED) noong 1986. Inilaban ng COMMED na kilalanin ng UPCM ang CBHP na bahagi ng programa sa residency, pero tumanggi ito. Gayunpaman, naging sentro ito ng pagsasanay ng mga doktor na nag-CBHP—kinikilala kasing kailangan nila ang tuluy-tuloy na pag-aaral ng medisina at paghahasa ng kasanayan. Kabilang sa mga graduweyt ng COMMED sina Lyn Redoble, Mary Christine Castro, Natividad de Castro, Anna Relorasa-Leung, Julie Caguiat (ngayo'y Executive Director ng COMMED), at Gene Nisperos (ngayo'y pangkalahatang-kalihim ng HEAD). Samantala, noong 1989, ang CPHC ay naging CHD na siyang nagpapatuloy ng programa hanggang sa ngayon.

Nang mailuklok sa puwesto si dating pangulong Corazon Aquino, binuo rin ng mga doktor sa UP, sa pangunguna ni Gerry Andamo, ang isang grupo para sa policy advocacy. Kinonsulta ng Bukluran Para sa Kalusugan ng Sambayanan o BUKAS ang iba't ibang sektor at gumawa ng isang komprehensibong Manifesto for People's Health. Iprinisenta nila ito sa bagong bukas na Kongreso. Pinuri ng DOH ang nasabing manipesto na inilatag ang magkakawing na mga isyung pangkalusugan at nagmungkahi ng mga solusyon. Pero naging aktibo lamang ang BUKAS hanggang 1994, nang sa wakas ay sumuko ito sa pursigidong pagtutulak ng ligal na mga reporma sa sistemang pangkalusugan na hindi naman sineseryoso ng mga opisyal ng gobyerno.

Sa halip, pinagtuunan ng pansin ng progresibong kilusang pangkalusugan ang pagpapalakas ng HEAD. Binuo ang Health and People's Rights Committee (HPRC), na bumibisita sa mga detenidong pulitikal at rumeresponde kapag may welga o demolisyon at may nangangailangan ng kagyat na atensiyong medikal, at ang Health and Popular Struggles Committee na tumitindig sa maiinit na isyung pampolitika at nagpapakilos sa hanay ng komunidad pangkalusugan sa mga demonstrasyon. Ang HPRC, naging Health Action for Human Rights (HAHR) noong 1998, isang nagsasariling organisasyon na nakatuon sa gawaing pangkarapatang pantao. Ang HAHR ang pumalit

sa MAG na nilisan noong 1993 ng 64 orihinal na miyembro dahil sa mga kuwestiyon sa kawalan ng pampulitikang oryentasyon ng organisasyon, na umano'y tumigil sa pagseserbisyo sa mga mardyinalisado't sinusupil na mga mamamayan.

Kung ikukumpara sa panahoon noong huling bahagi ng dekada 60 hanggang dekada 80, aminado si Padilla-dela Paz, "Hindi na ganoon kaigting yung militansya gaya ng dati, partly dahil sa komposisyon ng mga estudyante. Karamihan sa mga ito ay may-kaya at walang karanasan sa sitwasyon ng masa. Subsob din sila masyado sa pag-aaral, masyado nang competitive ang propesyon." Ayon naman kay Quijano, maraming ipinapangakong ginhawa ang pagiging doktor, kabilang na ang pagkakataong kumita nang malaki sa ibang bansa. Pagmamalaki niya, isa ang kanyang klase noon sa pinakamaraming nanatili sa Pilipinas. Nasasayang umano ang potensiyal na maglingkod sa bayan ng mga estudyante ngayon na halos 90% ay nangingibang-bansa.

Gayunpaman, dahil sa progresibo't radikal na kilusang pangkalusugan, mas maraming mga estudyante at propesyunal pangkalusugan ang napalapit at patuloy na napapalapit sa adhikaing serbisyong pangkalusugan para sa lahat. May iba't ibang antas ng pangangahas, pagmamalasakit at pagsasakripisyo, pero ang lahat ay bahagi ng pagsisikap na marating ang araw na wala nang sanggol ang kailangan pang sagipin dahil naugat at nabigo ang nagtatapon sa mga ito sa ilog.

Guerilla Doctor: A portrait of Johnny Escandor

Ellisse Bulosan

Like many of his generation, Juan “Johnny” Escandor first felt the stirrings of a growing existential angst during the years of the Cold War when the rising global ferment found expression in the world-wide phenomenon of the student movement.

As the Filipino people grappled with the realities of their dispossession as a neocolony of the United States, Johnny’s existentialism turned into a rage that persisted throughout his years in the College of Medicine of the University of the Philippines. He went on to become a doctor, eventually attaining an eminent position in the Philippine General Hospital as Chief Resident, later as head of the Research Department of the Cancer Institute and consultant in the Department of Radiology.

He was a leading organizer during the strike of the hospital staff protesting corruption of the then PGH director. Although he was actively supporting the strike, he was characterized by a young doctor as “the simplest guy, quite, not given to shouting like other leaders.” The young doctor continues, “Johnny was really low-profile, low-key but highly visible, always there to be supportive. Some people say that his quietness was his weakness. But for me that was his solid thing. Hindi siya rabble-rouser, yet firm and solid. He was the perfect gentleman.” The young doctor was Jaime Gakvez-Tan who was witness to Dr. Escandor’s formation as a model national democratic (natdem) activist doctor. Along with Dr. Orly Talens and Dr. Melen Araos, Johnny was to stand as a political icon of the handful of natdem doctors at PGH who figured in the politicization of the College of Medicine. Politicization was proceeding at a painstakingly slow pace until Johnny, together with select students and colleagues, founded the Progresibong Kilusang Medikal (PKM).

The PKM undertook the task of critically analyzing the system and charted the role that medicine was to play in national liberation. PKM formulated

its three-step line as “inform, organize, and mobilize.” Constant questioning was PKM’s strategy of informing the studentry of salient issues in medical practice. Sample questions posed were: “Why are we learning about North American diseases rather than learning about tuberculosis and malaria and other diseases common among Filipinos? Why do Filipinos go to PGH and why are people suffering? Why is our curriculum semi-colonial? And we, the *iskolar ng bayan*, are meant to serve the people, but what kind of service are we prepared to render?”

To further ensure the ideological growth of students, Johnny contributed articles to the college’s publications. And the work of the *natdem* students was able to transform the college newsletter, with Johnny tireless in bringing, medical aid to slums, national minorities, and to his hometown of Gubat, Sorsogon. Under Johnny’s leadership, the PKM organized medical missions to some of the poorest areas of the country. As one doctor in PKM put it, “*matulungin siya, makikita mo ang kanyang care and concern for the poor.*” During the first years of its existence, PKM tried to pin down the correct and most effective strategy to advance the national democratic revolution.

In July 1972, typhoon Yoling hit the country, wreaking havoc on the entire Central Luzon area. Johnny quickly mobilized the studentry for “Operation Tulong” which sought to mitigate the impact of the calamity by sending medical teams to affected areas. Students who were mobilized for these missions found themselves politicized by their contact with the victims of the typhoon and their abject condition.

In September of the same year, Marcos proclaimed martial law. Already well-known as an activist doctor, Dr. Juan Escandor was on the military’s target list. Johnny immediately went into hiding, barely escaping the clutches of the military and was advised to go underground. Driven by the military crackdown, *natdems* arranged for an organized retreat to the provinces. Johnny found himself in Isabela. Knowing that organizing was crucial to the success of the movement, he involved himself in political work. He was assigned to an armed propaganda team, an armed group engaged in organizing work. The New People’s Army had a Medical Bureau whose immediate task was to look after the health of the community and the guerrillas. Johnny was assigned to head it.

Under Johnny's leadership, Medical Bureau made cheap remedies easily available to combat common diseases like malaria and tuberculosis. It developed herbal medicine to the extent that it was already manufacturing tablets to fight these killers of the masses.

Due to the stringent conditions, it was highly necessary for medical forces to gain a good grasp not only of western medicine, but also of eastern and indigenous medicinal practices. As head of the Medical Bureau, Johnny was one of the leading pioneers in the practice of acupuncture, an economical yet effective healing method learned from China.

By 1976, Johnny had become one of the leaders of the Regional Party Committee in Isabela with the nom-de-guerre of Ka Mapalad. In the debate within the NPA about the dispersal of forces, Johnny and his unit was assigned to move from the south of Isabela to the north. From there he would later make his way to Cagayan. During that march, Johnny was busy, for many were ill and he was the only doctor. His backpack was heavy, holding as it did his medical instruments, and he was carrying a gun as well. When a patient was too weak to walk, he would assist the person so that the latter could keep up with the comrades. In combat, he remained cool and composed. "Tapang, hindi umaatras sa labanan," a comrade reports in awe.

Admiration for Dr. Escando is further expressed by a woman guerrilla who had traveled with him many times. "Maganda ang pananaw niya sa kababaihan." There was no need to remind him to not not regard women as an object of pleasure. He had a high regard for women, his revolutionary stand being that women ought to enjoy the same rights as men.

As chief of the Medical Bureau, Dr. Escandor had to make periodic trips to the urban center to procure supplies and medicine. In March 1983, he traveled to Manila not knowing that the journey would be his last. On April 2, a tiny space in the Times Journal read: "A physician-turned-rebel leader was killed in an encounter with Metrocom troopers in Quezon City early yesterday. Major Vicente Raval Jr., Metrocom reaction strike force commander, identified the slain rebel as Jose Barrameda alias Kumander Escandor and Ka Sidro. [Barrameda] had been in their order of battle as a member of the Communist Party of the Philippines' central committee and ranking New People's Army commander in Cagayan."

When Johnny's body was claimed at a Quezon City memorial chapel, his brother Atty. Ireneo Escandor noted that there were signs of torture on Johnny's body with numerous bruises, a gouged eye, and a possible gunshot wound on the neck. In May 1983, a fact-finding team led by Dr. Jaime Zamuco, Johnny's former professor in pathology, went to the Gubat Catholic cemetery and exhumed the remains of Dr. Escandor. The examination of the remains revealed that Johnny was indeed tortured, his skull was stuffed with spoiled socks, briefs, and plastic, his internal organs, including his brains were removed and packed into his stomach. He had multiple fractures, his facial hair had been forcibly pulled, his right eye removed.

In a poem written by Sister Victoriana Miranda, the brutish perversity of the arresting military men exposed by the exhumation cries out to the Filipino masses for revolutionary vengeance:

Why did they still gouge out your eye?
Was it because your stethoscope made no distinction between a
peasant's or a rebel's heart?
Was it because you put to knife not merely cancers of your well-
heeled patients but also the cancer of the Motherland?
Why did they have to gouge out your eye?

UP at aktibismong pangkultura: Isang pagtunton ng landas

Bonifacio P. Ilagan

Curfew na. Kung walang pases na inisyu ng militar, hindi na pwedeng lumabas sa kalye. Ligtas naman kami, kung tutuusin, sa loob na apartment na iyon sa Project 6, ilang kilometro lamang mula sa UP Diliman. Ngunit dahil iyon ay isang underground house, at marami sa amin ay wanted, minabuti naming huwag mag-ingay. Mga walo kaming lahat -- manunulat, artista sa teatro, at visual artists. Taong 1973 iyon.

Lagpas hatinggabi na, kaya tinapos na namin ang pulong at umakyat na kami sa masikip na ikalawang palapag. Naglatag kami ng banig, nagbiruan ulit at ilang saglit pa'y natulog na. Mga bandang alas tres, nagsimulang magkahulan ang mga aso. Sa ingay nila, alam naming hindi ordinaryong naglalakad lamang ang gumambala sa katahimikan.

Sumilip kami sa bintanang may kurtina. Nakita namin ang mga lalaking suot-sibilyan at pawang may taling panyo sa ulo. Armado sila ng mahahabang baril. Kami ay walang armas at walang kasanayan sa pakikidigma, bagaman nakapambato na ng maraming ulit sa mga demonstrasyon noong panahong lumipas.

Habang pinapanood ang mga lalaki na pumupwesto sa barilan, sinagilahan kami ng takot. Naisip namin, malapit na kaming maging bilanggo. Ngunit ang nakapagtataka, sa ibang direksyon nakatutok ang baril ng mga armado. Noon namin nasapantaha, hindi kami ang target nila.

Malaman-laman namin na ang target pala nila ay ang kabilang bahay, at kung sinong elementong kriminal. Nakahinga kami nang maluwag, kahit alam namin na sa mata ng batas, wala kaming kaibhan sa karaniwang kriminal.

Ang batas na tinutukoy ay isang taon nang nakapataw sa buong Pilipinas – ang batas militar na idineklara ni Ferdinand Marcos noong Setyembre 1972. Ito ang dahilan kung bakit kahit kami'y di-armado at mga aktibista lamang

na ang panlaban ay pluma at pinsel, kailangan naming mamuhay sa kilusang lihim. Sa klasikal na diwa ng batas militar, lahat ng oposisyon sa gobyerno ay kaaway ng estado.

Hindi isinapubliko ang kumpletong listahan ng mga wanted na organisasyon at indibidwal, ngunit idinidikta ng sentido komon at pag-iingat na maging ang tinatawag na mga alagad ng sining, basta kasangkot sa militanteng kilusan, ay pinaghahanap ng militar.

Para sa marami sa amin, ang lahat ay nagsimula sa UP.

Noong unang semestre ng 1968, isa akong probinsyano na lumuwas sa malaking syudad para magkolehiyo. Upang makalibre sa matrikula at sa tulak ng kaunting karanasan sa teatro, nag-aplay ako sa isang theater company na suportado ng unibersidad. Ang grupo ay ang UP Mobile Theater na nagtatanghal sa mga komunidad ng mga dulang sinulat at dinirihe mismo ng kilalang si Wilfrido (Freddie) Ma. Guerrero, na nagsasalita sa Kastila at nagsusulat sa Ingles.

Ang mga dula ni Freddie ay kailangang isalin sa wika ng masa, kundi'y hindi maiintindihan ng mga tagapanood. Sa wikang katutubo, lagi nilang tinatawanan ang mga mabubunyi at maririwasang ginoo at ginang sa malalaking bahay, gayundin ang kanilang mga mayordoma't mayordomo, at samutsaring mutsatso. Hindi nila alam na ang pinagtatawanan nila ay ang kanilang sarili.

Parang abala si Freddie nang pumunta ako sa opisina niya isang araw, sa tabi ng tanghalan sa Palma Hall na ngayon ay nagtataglay ng kanyang pangalan. Sinulyapan niya ako, tinanong kung may karanasan na sa teatro. Nang sabihin kong ang huling papel na ginampanan ko ay ang second male lead sa dulang "The Importance of Being Earnest" ni Oscar Wilde, sinulyapan ulit niya ako. Ipinasa niya sa akin ang isang iskrip, ipinabasa ang mga linya ng Muchacho. Ilang sandali pa, pinatigil niya ako sa pagbabasa. Tanggap na raw ako, at iyon mismo ang papel ko, ang Muchacho.

Noon, ang UP Mobile Theater ay isang malaking igpaw mula sa tradisyonal na panukat sa lehitimong teatro. Upang ang teatro ay maging lehitimo, ayon sa mga birtud ng kolonyalismo, kailangan itong nakasulat sa kagalang-galang na wika, ibig sabihin ay Ingles, at itanghal sa mga prestihiyosong bulwagan.

Etsa-pwera ang katutubong dula sa ganoong artistikong ebalwasyon. Kung dulaan man iyon ng matatawag, iyon ay segunda klase.

Ngunit ang pinakamatingkad na akreditasyon ng lehitimong teatro ay ang pagsang-ayon nito sa namamayaning kalakaran at paniniwalang sosyopolitikal na sumusuhay sa status quo. Ang dulang kontraryo ay itinatapon kasama ng mga “dulang sedisyoso” noong unang panahon ng kolonyalismong Kano.

Ang pagsapi ko sa UP Mobile Theater ay sumabay sa pagkislot ng isang bagong kamulatan sa unibersidad. Iyon ay isang aktibismong nagtitipong-lakas habang nagsasabing ang sistemang panlipunan ang responsable sa kahirapan at korapsyong bumibiktima sa taumbayan. Isinakdal nito ang naghaharing iilan at ang mga patron nilang dayuhan bilang tagapagtaguyod ng paghihirap ng bayan at benepisyaryo ng korapsyon. Nanawagan ito ng agresibong nasyonalismo, pambansang identidad at katuturan – hindi palamuti – ng hustisya at demokrasya. Nanawagan din ito sa mga estudyante upang mag-aral sa labas ng mga silid-aralan.

Sa labas ng mga silid-aralan, ang maliliit na sirkulo ng mga aktibista ay masigasig na nanghihiikayat sa mga estudyante upang dumalo sa ganitong porum o ganoong kombokasyon. Ang madalas magpakita noon ay ang mga kasapi ng Student Cultural Association of the University of the Philippines (SCAUP) at UP Nationalist Corps, na kalaunan ay malalaman kong pinataakbo ng SDK (Samahan ng Demokratikong Kabataan) at suportado ng Student Council. Ngunit ang totoong tanyag ay Kabataang Makabayan (KM). (Kalaunan, malalaman ko na ang SDK ay galing sa KM. Binuo ito ng mga humiwalay sa KM.)

Mayroon pang isang grupo ng mga aktibista sa UP noon, ang MPKP (Malayang Pagkakaisa ng Kabataang Pilipino) na kalimitang may kadugsong na pangalang BRPF (Bertrand Russell Peace Foundation) kapag naglalabas ng manipesto.

Pagsama-samahin man ang mga grupong ito ng mga aktibista sa UP (na may “alitan” sa isa’t isa), maliit pa rin sila kumpara sa kalakhan ng mga isyung kanilang dala-dala. Ngunit kakaunti man, maiingay naman sila -- ingay na may katuturan. Matalino ang kanilang daldal, malalim ang nilalaman, at matapang sa dilang matapang. Kayang-kaya nilang ipaliwanag ang puno’t dulo ng giyera ng agresyong US sa Biyetnam. Ang mga aklat na kanilang binabasa

ay pilosopikal, huwag nang sabihing radikal. Dagdag pa, karamihan sa kanila ay mga iskolar, hindi sa kahulugang generic, kundi sa kahulugan ng uno na nakamarka sa kanilang mga classcard.

Kung gaano kabilis silang makilala bilang radikal, ganoon rin sila kabilis humakot ng mga kasapi. Ang kilusan ay isang simulaing naghihintay na maipahayag, maipinta sa kanbas, maawit, maisadula. Sa panahong ito, kilala na ang Kamanyang Players ng Philippine College of Commerce bilang mahusay na grupong nagpapalabas ng mga dulang makamasa at makabayan.

Noong ikalawang semestre ng 1968, naging myembro ako ng SCAUP nang hindi sinasadya. Sa KM ko gustong sumapi, ngunit sa SCAUP ako dinala ng isang lider-KM. Kalaunan, malalaman ko na kaya di-aktibo ang KM sa UP ay dahil halos lahat sila ay nagpunta na sa kanayunan. Gayunman, mga KM pa rin naman ang nagpapatakbo ng SCAUP.

Nang malaman ng SCAUP na myembro ako ng Mobile Theater, natuwa sila. Minsan, pinaghandanda ako ng isang dula para sa isang malaking okasyon ng KM na gaganapin sa Abelardo Hall. Inakala nila na dahil ako'y Mobile Theater, kaya kong gawin ang lahat ng kailangan para makapagtanghal. Syempre, kinabig ko ang mga myembro ng SCAUP na wala namang alam sa dulaan. Walang iskrip, kaya sumulat ako. Walang direktor, kaya ako na rin iyon. Kalaunan, may isang tumulong sa amin na ang pangalan ay Wahoo Taylor, ngunit hindi siya nagtagal.

Pinalakpakan ang aming pagtatanghal. Sa pagbabalik-tanaw, hindi naman kainaman ang dula, ngunit palibhasa'y bagong panoorin ang namalas, na walang mapagkukumparahan. Naging bukodtangi iyon. Sumunod pa ang ilang pagpapalabas, at nakilala na kami bilang mandudula ng KM.

Sa simula, kami'y hinalong kalamay na mga aktibistang ang tanging tinatanganan ay marubdob na komitment sa militanteng nasyonalismo at rebolusyonaryong pagbabagong panlipunan. Tapos, inayudahan na kami ng ilang eksperto. Sa Panday Sining, ang kinilalang guru ay ang batikang direktor ng UP Los Baños na si Leo Rimando; sa Gintong Silahis, si Behn Cervantes. Hindi matatawaran ang kasanayang itinuro nila sa mga walang muwang na aktibistang gustong magpakahusay sa gawaing pangkultura. Umarangkada ang isang kilusan sa dulaan na mabisang humamon sa teatro ng status quo sa Pilipinas.

Ang katatagang pampolitika at masusing unawa sa kapangyarihan ng mga sining ang nagtulak sa mga unang aktibistang pangkultura para matutunan ang gawaing pangkultura sa aktwal na paglikha ng mga obra, na walang iniwan sa pag-aaral ng pakikidigma sa pamamagitan ng tuwirang paglahok sa digmaan.

Ang mga ideya, tema, tauhan at tunggalian ay hinango namin sa mga pakikibaka at pangarap ng mga ordinaryong tao na nagpapatakbo ng mga pabrika at naglilinanang ng bukirin. Hindi sila mga ekstraordinaryong bayani na may mga maladiyos na kakanyahan. Ngunit kung wala sila, paralisado ang lipunan. Natagpuan namin sa kanila ang mayaman at di-natutuyong balon ng artistikong paglikha.

Sa ganoong teatro, halimbawa, kung nasaan ang masa, naroon kaming mga aktibista sa dulaan. Ang aming tanghalan ay plasa, laruan ng basketbol, bakuran ng simbahan, welgahan, kalye, bukid. Sa limitadong pakahulugan, ang mga teatrong aktibista ay gaya rin ng UP Mobile Theater. Ngunit kung ito ay nagpapatawa bilang isang outreach program, ang teatrong aktibista ay oo nga't nagpapatawa rin, bagaman ang mas katuturan nila ay ang pag-uudyok sa marurusing at no-read no-write para matauhan, mag-isip, mag-organisa at kumilos tungo sa pagbabago ng kanilang sitwasyon.

Ito ang konteksto ng gawaing pangkultura sa bisperas at panahon ng First Quarter Storm ng 1970.

Paglilipat-taon, sa init ng First Quarter Storm ng 1970, pursigidong binuo ulit ang KM Chapter sa UP Diliman at ako ang hinirang na mamuno. Dahil na rin sa mainit na bugso ng kalagayang pampulitikang dulot ng sigwa, mabilis kaming nakapagparami ng myembro. Ngunit kakatwa, hindi naglaon ay binigyan ang UP Diliman KM ng gawaing hindi karaniwang kinakarga ng mga balangay nito, ang gawaing panteatro. Nagkasunod-sunod ang aming pagpapalabas hanggang sa atasan ako na buuin naman ang KM Cultural Bureau (na nawala nang humiwalay ang SDK sa KM).

Ang unang ekspresyon ng KM Cultural Bureau ay ang grupong panteatro na binubuo ng mga KM sa UP at mga myembro ng SCAUP, mga aktibistang taga-ibang kolehiyo at unibersidad sa Kamaynilaan, gaya ng PCC at University of the East, at mga KM na tigil sa pag-aaral. Sa UP nagbase ang pangkat sa teatro na bininyagan naming Panday-Sining. Nang lumaon, pinayagan ito ng KM na magpalawak bilang isang independyenteng organisasyon.

Samantala, sa larangan ng sining-biswal, binuo ng KM ang Nagkakaisang Progresibong Artista-Arkitecto (NPAA) na buong pagkagiliw na tatawaging NPA sa UP College of Fine Arts and Architecture. Ang samahang ito ay magnet na humatak sa mga aktibistang visual artists sa iba pang kolehiyo at unibersidad sa Kamaynilaan.

Kasabay ng mga pangyayaring ito ang pagbubuo sa UP ng organisasyong panteatrong Gintong Silahis at organisasyong pansining-biswal na Sining Bayan sa pamumuno ng mga aktibistang SDK sa unibersidad. Sa madaling sabi, ang UP ang nagsilbing lunan ng pagpapanimula ng maraming organisasyon sa sining na bubuo ng isang kilusang pangkultura ng malawak na kilusang masa. Mula sa UP, ipinalaganap ng mga organisasyong ito ang pambansa-demokratikong kilusang pangkultura.

Noong 1971, sinuspinde ni Marcos ang pribilehiyo ng writ of habeas corpus. Gayunman, hindi napigil sa pagtatanghal at paglikha ang mga grupong pangkultura ng kilusan. Taon ring iyon, binuo namin ang Konsehong Tagapag-ugnay ng Rebolusyonaryong Sining (Kontres) na nagbuklod sa Panday Sining, Gintong Silahis, Samahang Kamanyang, Nagkakaisang Progresibong Artista-Arkitecto, Sining Bayan, Panulat para sa Kaunlaran ng Sambayanan, at Humanist League of the Philippines.

Paglilipat-taon, gaya ng isang pusakal na magnanakaw, sinaklot ni Marcos noong Setyembre 1972 ang diumano'y demokrasya sa Pilipinas habang natutulog ang lahat. Marrtial law na. Reyd at aresto kabi-kabila. Ang mga iskrip at obrang sining na nasumpungan ng mga sundalo sa himpilan ng mga aktibistang pangkultura ay kanilang hinakot sa Camp Crame.

Naganap sa hanay ng mga aktibistang pangkultura ang isang dakilang paglalakbay patungong kanayunan o kilusang lihim sa kalunsuran. Sa marami, iyon ay isang mahirap na proseso ng paghubog-sa-sarili at pagsisikhay na batbat ng sakripisyo upang mapangibabawan ang sarili. Sa proseso, marami ang nadakip, ibinilanggo, tinortyur, ginahasa, pinatay – gaya ng aking nakababatang kapatid na si Rizalina na lider ng Panday Sining sa UP Los Baños.

Sa ganoong palad ng kasaysayan, isang henerasyon ng mga artista at manggagawang pangkultura ang lumikha ng tradisyon ng sining mula sa masa at tungo sa masa, malaya at mapaglaya, mapanlikha at mapagwagi.

Ang malaking bahagi ng sanaysay na ito ay halaw sa “Activist Theater In The Philippines: Transactions in the Eye of the Storm,” isang presentasyon ng may-akda sa kumperensya ng International Federation for Theater Research at Australian Drama Studies Association, University of New South Wales, Sydney, Australia, Hulyo 2001.

Ang Unibersidad at ang kanyang tanghalan sa panahon ng Batas Militar (Isang personal na sanaysay)

Joi Barrios-Leblanc

Para sa maraming estudyante ng Unibersidad ng Pilipinas Diliman, ang AS Lobby ay tambayan, daanan at tagpuan. Para sa aming mga artista ng teatro sa mga pangkat ng UP Tropang Bodabil na naging UP Peryante at UP Repertory Company, ang AS Lobby ay tanghalan.

Una kong naranasan na magtanghal dito bilang Katutubo Blg. 3 sa isang “excerpt” ng dulang “Pagsambang Bayan” na sinulat ni Bonifacio Ilagan at dinirihe ni Behn Cervantes. Agosto 1980 noon, kasagsagan ng Education Act of 1980, kainitan ng Batas Militar. Gaya ng maraming pagkakataon, may rali at nagsisimula ang pagtitipon para sa rali sa AS Lobby. At ano na nga ang higit na mainam na paraan para makatawag ng pansin? Dula. Kaya marahil ipinalabas ang excerpt, at di naglaon, ang kabuuan ng dula na una nang ipinalabas noon pang 1977. Nalipat ako ng pangkat - napunta naman ako sa mga Magsasaka 1, 2, 3 na kabilang sa kabuuang “cast” ng dula na Taumbayan 1, 2, 3, 4, 5, etc. etc. -- Ganoon kasi noon ang makabayang dula. Puro taumbayan ang artista.

UP Repertory Company ang unang teatrang kinabilangan ko noon, at kilala ang teatrang ito para sa pulitikal na dula sa tanghalan tulad ng “Sigaw ng Bayan” ni Bonifacio Ilagan, “Ang Bundok” ni Amelia Lapeña Bonifacio at “Ang Panahon ni Christy” ni Edgardo Maranan. Bukod dito, inaabangan din ng mga estudyante ang mga tula-dula ng grupo, kabilang na ang “Iskolar ng Bayan” ni Richie Valencia, “Ang Kagila-gilalas na Pakikipagsapalaran ni Juan dela Cruz” ni Jose Lacaba at ang “Juan Obrero.” Tatlong tauhan lang -- isang nagbabasa, isang gumaganap bilang pangunahing tauhan, at isang nagpapalit ng tauhan na kung tawagin naman ay Ms. Ellaneous.

Bukod sa UP Rep, nahikayat din akong sumapi sa UP Mobile Theater. Huling batch na kami noon pero ang dakilang si Wilfrido Ma. Guerero pa

rin ang nagdirihe (oo, siya na nga, the theater himself), at mga dula pa rin niya na isinalin sa wikang Filipino ang pinapalabas. Sa mga public schools sa kanayunan kami nagpalabas ng “Wanted: A Chaperone” at “Laban ng Basketball” at mga papel namin ay mga donyang nakasuot ng mumu na para bang na-timewarp kami sa dekada 60. Hindi bale na -- nakasama ko naman sina Marivic Raquiza at Bart Guingona na sa pagdaan ng panahon ay makakasama kong muli kapwa sa teatro at sa pulitika sa unibersidad.

Sumawsaw din ako sa Dulaang UP, na itinatag ni Tony Mabesa (na ngayon ay Professor Emeritus na), at kung saan nagdirihe din si Behn Cervantes at Anton Juan, at ang production design professor naman ay si Amiel Leonardia. Nagpapalabas naman ito noon ng maraming orihinal na dulang Filipino gaya ng “Josephine” at “Miss Philippines” ni Isagani Cruz, “Daungan, Laot, Daungan” ni Dong delos Reyes at “In my Father’s House” ni Elsa Coscolluela, o di kaya ay mga klasikong isinalin sa Filipino gaya ng Peer Gynt. Pinag-aralan kong maging lighting designer noon pero maaga kong nadiskubreng wala pala akong talent sa larangang ito.

Sa dinami-dami ng mga pangkat na nasalihan ko sa unibersidad, sa grupong UP Peryante ako higit na nagtagal at nagbuhos ng panahon. Kilala ang pangkat sa sumusunod na pantawag ng manonood:

Hala, hala, pasok pasok na
 Sa perya ng bayan, perya ng dayuhan,
 Hala, hala, pasok pasok na,
 Sa perya ng bayan, perya ng lansangan...

Sa mga linyang ito laging nagsisimula ang bawat dula ng UP Peryante at ng naunang grupong UP Tropang Bodabil. Itinatag ang huli noong 1980, at nang magkaroon ng internal na hidwaan ang pangkat, itinayo ang una noong 1983. Si Chris Millado ang tagapagtatag na pangulo ng UP Tropang Bodabil mula 1980 hanggang 1982, at ako naman mula 1982 hanggang 1983. Si Ralph Peña ang naging tagapagtatag na pangulo ng Peryante, at ilan sa mga naging kasapi kapwa ng Bodabil at Peryante ay sina Chyn San Juan, Bong Antonio, Chito Jao, Paeng Altavas, Bat Fajardo, Lia Moran, Malu Maniquis, Marivik Teodosio, Ana Gonzalez, Lina Cabaero, at Robert Roy. Kabilang sa mga naging tagapayo ng pangkat si Teresita Maceda, Monico Atienza, at Patricia Melendrez-Cruz (ang huli para sa Bodabil).

Kasama sa grupong UP Tropang Bodabil na nabuhay mula 1980 hanggang bandang 1984 sina Shamaine Centenera, Ariel Valerio, Hobart Solmerano, Ruby Ruth Azanza, Cayo Pineda, Jimmy Villanueva, Vicky Duran, Rannie Bagsik, Anchet Yu, Star Dimayuga at Mayet Bayuga. Noong 1983, naghiwalay ang pangkat – kalahati ang naiwan at mga pito o walo kaming umalis. Itinatag namin ang Peryante, na pangalan ng unang batch ng mga kasapi ng Bodabil. Kaiba sa mga naiwan, pinili namin ang kalye bilang tiyak na lunan ng aming mga palabas. Ninais naming lumabas mula sa mga tradisyunal na strukturang panteatro pagkat papaigting na papaigting na noon ang Batas Militar at ang rehimeng Marcos. Ang pagpili ng lansangan, samakatuwid, bilang espasyo ng teatro ay bahagi ng paniniwalang ang teatro ay nararapat maging bahagi ng pakikibaka para sa katarungan at kalayaan.

Gayon pa man, hindi ito nangangahulugang hindi bahagi ng makabayang kilusang pangkultura ang mga dulang pinalabas sa mga strukturang panteatro sa taong ito. Sa katunayan, marami sa mga dula ng UP Repertory Company at ng PETA (Philippine Educational Theater Association -- sa panahong 1972 hanggang 1986), gaya halimbawa ng nabanggit nang Pagsambang Bayan, Sigaw ng Bayan (UPRC, sinulat ni Boni Ilagan sa direksiyon ni Behn Cervantes), Macliing Dulag at Panunuluyan, ay mga dulang tumalakay sa maiigting na isyung panlipunan.

Hindi rin ito nangangahulugang ang paghihiwalay ng dalawang pangkat ay bagay na hindi maiiwasan. Maraming taon ang makalilipas, magkikita kami sa mga birthday party o lamay ng patay, at mag-uusap kung tama nga ba o hindi na naging dalawa ang pangkat. May magsasabing dapat ay hindi na lang naghiwalay. Mayroon namang ang paniniwala ay hindi naging mabilis ang pagtugon ng Peryante sa sunod-sunod na rali at pagkilos kung laging kailangang hingin ang consensus ng napakalaking grupo. At totoo rin naman. Kung pipito lang kayo sa inyong grupong panlansangan, higit na “portable” ang inyong dula.

Tinitingnan ko ang panahong iyon – Hulyo 1983, bilang panahon ng paghahanda sa darating pa – ang asasinasyon ni Ninoy, ang sunod-sunod na mga mobilisasyon, ang EDSA revolt noong 1983, at ang di-maiiwasang muling paghihiwalay ng magkakaibigan at magkakasama kahit pa opisyal na ring nabuwag ang pangkat.

Dahil kaunti lang kami nang aming itatag ang Peryante, naghatak kami ng ilang kaibigan para umabot sa sapat na bilang ang pangkat at makapagparehistro kami sa Office of Student Affairs. Ang ilan sa mga naging kasapi ng Peryante ay sina Julia Camagong, To Austria, Nikki Lim, Ipat Luna, Beth Torres, Rose Rosado, Nina Maralit, Ces Millado, Larry Mapolon, Buboy Betco, Gerry Asuncion, Bane Agbon, Susan Quimpo, Donat Alvarez, Paul Morales, at Aureus Solito. Nabuhay naman ang pangkat na ito ng mga artistang panlansangan hanggang mga bandang 1987.

Ang personal na sanaysay na ito, samakatuwid, ay hindi lamang pagbabalik-alala sa karanasan ko bilang artistang panlansangan, kundi kasaysayan din ng UP Tropang Bodabil, Peryante, UP Repertory Company at ng ilan pang pangkat pangkultura at artistang nakasama namin sa panahon ng Batas Militar. Isinasalaysay ko ito, sapagkat sa pagbabalik-tanaw sa mga pangyayari ng halos tatlong dekada na ang nakalilipas, higit kong nauunawaan kung paano hinubog ng unibersidad ang aming mga isipan, kung bakit nabubuo at naghihawalay ang mga grupo, kung bakit may nagpapatuloy at humihinto sa pakikibaka, at kung bakit may pagkakaibigan at pagsasamahan na tumitibay at mayroon ding napapatid nang dahil sa ideolohiya.

Hindi ito ang unang beses kong binalikan ang mga araw ng Bodabil at Peryante. Sa aking Introduksiyon sa librong *Savage Stage: Plays by Ma-yi Theater Company*, 2006, ipinagkapuri kong ako at ang mga tagapagtatag ng Ma-Yi (sina Chito, Ralph, Chris) at katrabahong grupo nito (Philippine Forum na pinamumunuan nina Bot at Julia) sa New York, ay naging magkakasama. At siyempre pa, tulad ng maraming grupong naging aktibo noong dekada 70 at 80, sa walang katapusang reunion tuwing merong may kaarawan, kasalan, pagbabalibayan, at lamay sa patay, nagtitipon-tipon ang mga dating kasapi ng Bodabil at Peryante, upang alalahanin sa panahon ng edad medya (at kaakibat na botox at restylane), ang kabataan, at ang mga araw ng kolehiyo noon sa Unibersidad ng Pilipinas.

Kasabay ng aming mga alaala ang pagmamalaki na sa loob ng mga pinakamaigting na mga taon ng diktadurang Marcos, nagtanghal ang UP Peryante ng mga dulang panlansangan sa mga kalye, mga makeshift na entablado, palengke, tulay, at gilid ng kalsada. Hanggang ngayon, ito ang aming ipinagkakapuri – sa lansangan namin ginugol ang aming kabataan – umaawit, sumasayaw, nagpapatawa, nanghihimok at naghihikayat ng pagtatanong,

nagpapaliwanag at nang-uusig, mapangutya sa diktador, at kritikal sa mga nagaganap sa lipunang Pilipino.

Sa “tent theater” sa tapat ng Faculty Center nagsimula ang bodabil, na noon ay hindi pa pangkat, kundi dula pa lang. Kaigtingan noon ng mungkahing Education Act of 1980. Dahil kasapi ako ng UP Repertory Company, napasama ako sa isang rally sa Arroceros. Suot ko noon ang aking floral blue skirt at blue blouse at sapatos na may heels, at kasama siyempre ng pamumustura ko’y make-up at barrettes sa buhok. Hindi ko naman kasi inaasahang uulan (at dahil niyan ay mababasa kaming lahat na para bang ilulunsad na bold stars), at bubugbugin ng mga pulis ang mga estudyante. Marami sa amin ang nakapasok sa loob ng isang building kung kaya’t nakatakas sa bugbugan. Gayon pa man, araw iyon ng una namang pagkaranas ng karahasan ng militar, at araw ding naunawaan namin ang ibig sabihin ng “pasismo ng estado.”

Kinagabihan, pinulong ni Chris Millado ang mga artistang abala noon sa pagpapalabas ng dulang *Lilipad Pag Pinalad*, na sinulat ni Boy Noriega, at dinirehe ni Tony Mabesa, Founding Artistic Director ng Dulaang UP Twinbill iyon, at ang kasamang dula ay *Kuwadro* ni Isagani Cruz. (Monologue ito at tampok ang dakilang si Ms. Rita Gomez, na pagkatapos ng palabas ay kumakaway sa amin sabay sabing, “Good night, children.”) Ako nama’y naroon din sa teatro at kasama sa lighting crew ng palabas – sa katunaya’y noon ko nadiskubreng mabisang gamit ang pot holders mula sa aking kusina kapag hinahawakan ko ang spotlight para masundan ang bawat galaw ni Ms. Rita Gomez.

Hinikayat ni Chris ang lahat na sumali sa isang bagong dula na sinusulat pa lang niya’t balak idirihe— ang “Bodabil.” At makaraan nga ang isang buwan, nagbukas ang palabas – kahit pa umulan at bumagyo at natumba ang tent theater, kahit pa nakoryente si Mang Edgar na technician noon ng Dulaang UP, at kahit pa halos walang pera ang produksiyon. Kasama sa mga artista ng unang pagtatanghal sina Ralph Peña, Bart Guingona, Chito Jao, Rene Estremera, Ogie Juliano, Nick Pichay, Ruth Conda, at Dino Veloso. Stage manager si Jovy Zarate at production manager si Celia Meliton.

Hindi ako artista sa unang mga palabas, bagamat kung may absent na artista, natatagpuan ko ang sarili kong stand-in – at kung si Ruth ay si Liza Manila (mula sa pangalang Liza Minelli), ako naman si Broken Shields (aba siyempre,

hango kay Brooke Shields). Ang totoo'y isa ako sa mga magsasaka gaya ng nabanggit ko na kanina (ang mga papel kasi namin noon ay Magsasaka 2 o kaya ay Manggagawa 3), sa dulang *Pagsambang Bayan* ni Bonifacio Ilagan sa direksiyon ni Behn Cervantes. Ito ang produksiyon noon ng UP Rep at bukod sa artista, ako rin ang tagapangulo ng refreshments committee. Kaya nga kung may sobrang pagkain (tulad baga ng mga paboritong ensaymada mula sa shopping center, puto o chicken and tuna sandwiches na tunay namang labor intensive gawin) sa Rep, nadadala ko pa noon sa mga artista ng Bodabil.

Makalipas ang maraming taon, lagi kong maaalala ang panahong ito – ang panahong wala naman akong masyadong alam sa teatro – hindi pa ako mandudula, hindi rin naman kagalingang artista, at sumusubok mag-disenyo ng ilaw ngunit wala naman talagang angking talento sa gawaing iyon – kung kaya't naisip kong gawin na lamang ang alam ko mula sa aking “Catholic girls’ school training” -- maghanda ng masarap na pagkain.

Aalalahanin ko ang panahong ito sa mga taong 2003 hanggang 2006, makalipas ang dalawampung taon, at matatagpuan ko ang sarili kong gumagawa muli ng isang daang sandwiches para sa speakers at performers ng rali laban sa administrasyong Arroyo. Alalahanin ko ito sa Board Meeting ng EILER (Ecumenical Institute for Labor Education and Research), pagkat habang nagpupulong ay gumagawa ako ng sandwiches para sa mga papunta ng Benguet upang makiisa sa mga minerong nagwewelga. Aalalahanin ko ito sa tuwing may pulong ang Bagong Alyansang Makabayan (BAYAN) at maiisip kong baka dapat ay dumaan muna ako sa Shoppersville pagkat mas masaya namang magpulong kung may dala akong siopao o adobo roll kaya. Aalalahanin ko ito sa children’s picnic sa opening ng exhibit ng ika-25 anibersaryo ng KMU – pagkat naisip kong nag-evolve na talaga ang aking catering skills at nakakaisip na ako ng masasayang ideya tulad ng pagkakaroon ng ice cream cart at cotton candy machine para sa mga bata. At sa pag-aalalang ito, mamamangha akong hindi na lang food tech o restaurant management ang naging major ko sa UP -- refreshments naman pala ang natutunan ko.

Mula sa tent theater ay lumipat ang palabas sa Vinzon’s Hall kung saan ligtas sa ulan. Naging impluensiya ng dulang “Bodabil,” ang anyong bodabil na ipinakilala sa panahon ng pananakop ng mga Amerikano. Hango ito sa vaudeville kung kaya’t gaya ng huli, pinagdudugtong-dugtong ang mga awit at sayaw, magic show, at mga patawa – at nagtatapos naman sa isang “musical dance extravaganza.”

Nang singitan ito ng mga dulang may isang yugto sa panahon ng pananakop ng mga Hapon, tinawag itong “stageshow,” at naging mabisang paraan para laitin ang bagong mananakop. Ilan sa mga naging bahagi ng orihinal na dula ay ang *Ilocula*, *Ang Ilocanong Dracula*, at *Miss Young Multinational*.

Di kalaunan, naimbita ang bagong buong pangkat sa iba’t ibang pagtitipon at *Ilocula* ang naging pinakasikat na dula sa mga pinalabas nito. Magkakaroon ng tatlong bersiyon ang dula. Ang una, ay nakabatay sa artikulong “What are We in Power For?” ni Lean Alejandro na lumabas sa *Philippine Collegian*. Tungkol ito sa pamilyang Marcos kasama na si Madam Kula (Imelda), Lola Sepa Fortuna, at Tio Pio at Tio Simon. Sa ikalawang bersiyon na ipinalabas noong 1983, nang mabiyak ang UP Tropang Bodabil at mabuo ang Peryante, at pagkatapos mabaril si Ninoy, nagbago na ang casting. Kasama na nina Ilocula at Madam Kula ang kambal na sina Dr. RevolVer (Heneral Ver) at Dr. Barrile (Enrile), at si Dr. Bareta (Virata). Bukod dito, may sakit na si Ilocula (dahil nga natsismis na may mysteryosong sakit si Marcos na mapag-aalamang lupus pala), kung kaya’t kailangan niya ng CIA injection. Sa huli, mapag-aalamang kaya pala siya nagkasakit ay dahil sa sobrang katakawan at kahayukan, -- nilamon niya ang bisig ng manggagawa, ang kamao ng estudyante, ang paa ng magsasaka, ang utak ng intelektwal at ang puso ng taumbayan. Sa pagtatapos ng dula, mabubuo ang mga bahaging ito at mag-aalsa (at sa isang palabas, ang gumanap bilang nabuong tao na nakataas-kamao ay si Roderick Paulate na noon ay Theater Arts major).

Iniisip kong nagtagumpay ang *Ilocula* dahil masaya din namang mapagtawanan ang diktador, katulad бага ng panlalait ng tradisyonal na karakter ng pusong sa mga maykapangyarihan sa lipunan.² Naging epektibo ang anyong bodabil sa panahon ng Batas Militar, kung paanong naging epektibo rin ito sa panlalait sa mga Hapon noong Ikalawang Digmaang Pandaigdig. Kaya tulad ng Ilocula, karamihan sa mga dula ng Peryante ay nagsikap magpatawa, na para bang ang halakhak ay mabisang sandata sa takot, sa kaba kapag naka-ambang ang truncheons at naka-umang ang M-16, at sa walang-katiyakan kung maipapanalo nga ba ang lahat ng ipinapaglaban.

Bukod sa anyong bodabil, naging inspirasyon din ng Peryante ang iba pang mga popular na anyong pangkultura. Isang halimbawa ay ang beauty contest, tulad halimbawa ng spoof ng Miss Young International na tinagurian namang Miss Young Multinational at tinampukan ng mga contestants na sina Miss American Imperialism, Miss Japanese Feudalism, Miss Bureaucrat Capitalism,

at Miss Feudalism, at Miss Fascism. May impluwensiya din ang “broadway” sa dulang *Cats and Dogs* (na halaw sa sikat na musical na “*Cats*,”) at ang mga aso ay ang mga sunod-sunurang “tuta” sa lipunan. Improbisasyonal ang anyong ginamit ng FQS, na isang pagbabalik-tanaw sa huling mga taon ng dekada 60 at unang mga taon ng dekada 70 kung saan aktibong-aktibo ang mga organisasyong pangkabataan at iba pang sektor ng lipunan. Humalaw sa tradisyonal na dulang pang-Pasko ng Pagkabuhay ang “*Salubong sa Maynila*.” Ilan pa sa mga anyong ginamit ay ang radio theater, ang newspaper theater na mula sa “*Theater of the Oppressed*” ni Augusto Boal, at ang kilos-awit.

Hindi lang naman Peryante ang grupong nagpalabas ng mga dulang panlansangan. Nabanggit na kanina ang UP Repertory Company na naging kilala sa walang kamatayang “*Iskolar ng Bayan*,” (na hanggang ngayon ay ipinapalabas taon-taon sa mga freshmen), ang *Dulaang Palanyag* na mahusay sa paggamit ng pantomime, ang *Dulampasigan ng Pasig*, ang *Entablado ng Ateneo*, ang PETA, ang LFS Cultural Group, at marami pang iba. Nang aking pinag-aralan ang estetika ng dulaang panlansangan para sa aking masteral na tesis (na sinulat ko apat na taon makalipas ang EDSA), tinukoy kong ang pinakaubod ng mga dulang ito ay ang isyu – sa isyu nagsisimula ang ano mang dula. Maaaring reaksiyon ito sa isang maigting na pangyayari tulad halimbawa ng pagkamatay ni Ninoy o eleksiyon, o kaya ay isang suliranin ng isang sektor gaya ng pagtaas ng tuition fee, o patuloy na suliranin, gaya ng pagtaas ng presyo o mababang sahod.

Pagkatapos matanto at mapag-aralan ang isyu, ang pagpili ng anyong gagamitin ay umaayon na sa mga kondisyon at pangangailangan. Kung malaki ang entablado at marami ang manonood, kailangan ng malalaking maskara o higanteng papet. Kung kaunti ang artista, epektibo ang dula-tula kung saan puwedeng tatlo lang ang gumaganap, o kaya’y ang effigy play kung saan ang effigy mismo ang artista. Kung kulang ang panahon para mag-ensayo, pinakamabilis ang radio play. Dahil palipat-lipat ang dula – kailangang portable ang lahat ng costumes and props. Ang kapa ni Ilocula, halimbawa ay may malalaking bulsa na puwedeng pagtaguan ng mga gamit. Ang hula hoop ay nagiging magnifying glass. Ang pinagtabi-tabling mga placards ay nagiging mural.

Higit sa lahat, itinuring kong pinaka-malaking impluwensiya ng dulaang panlansangan (o “dulansangan” gaya ng tawag naming noon sa Peryante) ang tradisyonal na epiko. Sa bawat dula, ano mang anyo ang ginagamit

nito, mayroong bayani (na taumbayan o kaya ay sagisag ng taumbayan) na nakikipagtunggali, namamatay, at nabubuhay muli. Maaring kinain ni Ilocula ang mga bahagi ng kanyang katawan ngunit nagsama-samang muli ito upang bumuo ng lumalabang taumbayan. Maaring dumaan sa mga pagsubok si Juan de la Cruz, Juan Obrero at ang Iskolar ng Bayan, ngunit sa pagwawakas ng dula, nakatindig siya't lumalaban. Mas makapangyarihan ang agila, ngunit nagagapi siya ng lawin.

Bukod dito, taglay ng mga dulansangan ang esensiya ng epiko – ang pagsasalaysay sa komunidad ng tungkol sa katapangan at kagitingan upang sa ano mang panahon ay maging handa ang lahat upang ipagtanggol ang kanilang lupain at dangal. Samakatuwid, kinilala ng dulang panlansangan ang kahalagahan ng manonood – mga aktibista na dumadalo ng rali, mga kapwa estudyanteng dumadaan sa A.S. Lobby, mga mamimili sa palengke, mga napadaan sa sidewalk sa kahabaan ng Quezon Boulevard at España -- bilang komunidad na dapat pagpalabasan ng dula sa labas ng karaniwang mga strukturang panteatro.

Ang ganitong pagnanasa na makaabot sa manonood sa labas ng teatro ang siya rin marahil dahilan kung bakit sa dinami-dami ng aking alaala tungkol sa aming mga palabas, apat ang higit na mahalaga sa akin. Ang una ay iyong palabas sa Luneta Grandstand noong ika-21 ng Setyembre 1983, anibersaryo ng Martial Law, at kamamatay pa lamang ni Ninoy. Ilocula ang pinalabas namin (suot ang mga maskara nina Marcos at Imelda) sa pinakamalaki na yatang rali sa panahong iyon – kung kaya nga't iba ang kumikilos at iba rin ang nagsasalita sa aming mga artista.³

Ang ikalawa naman ay ang pagpapalabas namin ng dulang *FQS* sa loob mismo ng Bicutan. Para makapasok, nagpanggap kaming kaanak ng mga bilanggong pulitikal. Sa loob, nagtanghal kami para sa manonood na kinabilangan nina Fidel Agcaoili at Bal Pinguel, at pagkatapos naming magpalabas dalawang detenido naman ang nagtanghal ng isang awit-sayaw para sa amin.

Ang ikatlo ay ang Lakbayan March noong Marso 1984 kung saan naglakad kami ng pitong araw mula Tarlac hanggang UP Diliman. Kami lamang ni Chris ang sumama sa kabuuan ng martsa, dahil kami rin ang emcee sa cultural night sa gabi at nag-aasikaso ng mga nagpapalabas. Sa araw, kahit ang medical team ay tinutulungan kami sa sloganeering, at paminsan-minsan ay sinasamahan kaming magkilos-awit ng iba pang grupong pangkultura. Sa

gabi, kasama namin ang mga magsasaka, manggagawa at iba pang sektor na natutulog sa mga pinagdugtong-dugtong na streamer at placard sa kung saang simbahan o eskwelahan.

Sa bayan ng Malolos ay dumating na ang aming pinakahihintay – ang mga kasapi ng Peryante na handang magpalabas ng *Ilocula!* Mahalaga ito dahil unang palabas namin sa labas ng Maynila at nasa plaza kami sa harap ng makasaysayang simbahan ng Barasoain, at kasabay nito – manonood na siguro, marami ang magsasaka.⁴ Kinabukasan, kasama na namin ang mga kasapi ng Peryante sa pagpapalabas sa daan at mga dinaanang tulay, palengke, at kalsada hanggang sa makarating sa Maynila.

Ang ika-apat na dula ay ang produksiyon ng *Oratoryo ng Bayan*. Ang orihinal na skrip ay mula sa PETA na ipinalabas nila ng isang beses sa Makiisa Festival noong 1983. Noong Disyembre 1984, muli naming itinanghal ang dula, kasama ang grupo ng mga mang-aawit na Patatag – sina Upeng Galang, Dodgie Fernandez, Mark Encarnacion, Linus Sto. Tomas, Bessie Lee, Noel Kintanar, Ella Ola, Malu Miravite, Norman Mendoza – at ang “ANG” visual artists mula sa Makiling Arts Center – Alwin Reamillo, Pablo Biglang-awa Jr, Marlon Ramirez, Jun Ureta, Noah Lacanilao, at Jessie James Pastor. Kasama ni Chris Millado sa pagdirehe ng dula sina Ces Mangay (ngayon ay Ces Quesada) at Ching Arellano, isa sa mga choreographers si Nicolas Pichay, at mga bisitang mang-aawit naman sina Becky Demetillo at Malu de Guzman. Ilan sa mga nagsiganap sa produksiyon, sa unang run man nito sa AS Lobby o kaya ay sa tour sa UP Manila, UP Baguio, at Ateneo ay sina Johanna Cabili, Francine Medina, Pia P. Garduce, Rolly dela Cruz, at Glecly Atienza. Improbisasyonal ang naging estilo ng dula, at humalaw ito sa mga anyong panteatro na ginamit na ng Peryante – ang bodabil, ang kilos-awit, ang newspaper theater at ang effigy theater. Sa pagtatapos ng dula, may mga umaawit pang mga bata – sina Len-len at Utoy Maranan, Sining at Tala Lumbera, at Boogie, Kate, at Orlan Yu.

Sa aking palagay, espasyo ang pinakamahalagang naging sangkap ng pagpapalabas ng *Oratoryo ng Bayan*. Sa Unibersidad ng Pilipinas, ginawa ito sa AS Lobby, gamit ang mga sculpture ni Jerry Araos (dahil nagtitipid nga sa budget at mahal magpatayo ng sets). Dahil dito, nagkaroon ang dula ng katangiang “bukas” o accessible sa manonood. Nang lumipat ang dula sa Ateneo, ginawa ito sa student cafeteria. Sa UP Manila naman, sa grounds ito tinanghal. Ang piniling mga espasyo kung gayon, ay kumatawan sa pagnanasa

ng teatro na makaabot sa higit na maraming manonood, na gamitin ang teatro upang mailahad ang isyu, at mahikayat ang manood na makilahok sa kilusang mapagpalaya.

Ngunit paano at bakit nga ba nagtagumpay ang Peryante? May magsasabing dahil nga ang mga kasapi nito ay may kasanayan na sa teatro. O dahil tumugon ang pangkat sa mga nagaganap sa panahon ng Batas Militar. Totoo din naman. Pero bukod dito, dapat matukoy ang mahigpit na naging ugnay ng pangkat sa iba pang mga grupo ng mag-aaral sa unibersidad. Aktibong naging bahagi ang pangkat halimbawa sa alyansang SAMASA (na mahahambing sa STAND-UP sa kasalukuyang panahon) na politikal na partido ng mga mag-aaral. Sa partikular, malaki rin ang naging impluwensiya ng tagapangulo ng student council noon (at magiging Secretary-General ng Bagong Alyansang Makabayan) na si Leandro Alejandro. Mataandaang ang sinulat ni Alejandro ang naging batayan para sa dulang “Ilocula.” Pero bukod dito, nakasama si Alejandro ng pangkat sa maraming pulong, pag-aaral at pagtatasa para sa lalo pang ikagagaling nito. Naniniwala ako kung gayon, na naging kritikal sa pagkilos ng Peryante ang mahigpit na ugnay nito sa iba pang grupong mag-aaral sa unibersidad.

Mapapansing sa kabuuan ng sanaysay na ito ay kay rami kong pangalan na binanggit, na para bang namedropping, na totoo rin naman. Ipinagkakapuri kong nakasama ko ang mga artistang panteatro na sa di-kalaunan ay naging mga artista ng telebisyon at pelikula, bumuo ng kani-kanilang mga grupong panteatro, lumikha ng pangalan sa larangan ng pelikula, o namuno ng mga organisasyong pangkultura. Noong 2005, nagkaroon ako ng pagkakataong makasamang muli ang mga kababata, kaibigan, at kasamang ito sa konsiyertong *Pilak*, na alay sa ika-25 anibersaryo ng Kilusang Mayo Uno (KMU). Nagkataong napasama ako noon sa proyekto bilang Assistant Executive Producer ni Sani Oliveros, na kasamahan ko sa UP Rep, at naging malaking impluwensiya din sa Peryante. Kaya nga’t ang palabas na ginanap sa Folk Arts Theater ay dinirihe ni Chris at inilawan ni Dennis Marasigan (na kaibigan rin noon ng Peryante). At nagsama-sama muli kaming mga Peryante, Patatag at dalawang kaibigan mula sa PETA— maging sa entablado man (kami ni Bong A, Nanding Josef at ang mga mang-aawit ng Patatag at Silayan), katulong sa koreograpiya (Malu at Mimi Villareal) o tagahanap ng pondo (Chyn, Nikki, Marivik at Ralph). Inawit muli ni Rody Vera ng Patatag ang tanyag na awiting “Manggagawa” mula sa Sister Stella L. ni Jose Lacaba. Sinamahan ng grupong Silayan (kasama ang Gealogo brothers) ang Patatag.

At siyempre pa, tampok ang mga dati na naming kasama at mga bagong grupo – Tambisan sa Sining, KUMASA-TK, Sinagbayan, Heber Bartolome at Jess Santiago.

Para sa akin, malaking bagay na nagsama-sama kami para sa konsiyerto ng KMU. Marami din namang nangyari sa loob ng halos tatlung taon – kasama na ang paghihiwalay o pagkakabuwag ng ilang mga pangkat pangkultura at ang di pagkakasundo sa pulitika ng mga dating magkakasama. May saglit na nangimi akong lumapit sa Patatag, Silayan, at mga indibidwal na kaibigang artista– di ko tiyak kung tatanggapin nila ang aming pakiusap. Ngunit sa kanilang paglahok at sa muling pagsasama naming mga dating kasapi ng Peryante, tumibay ang aking paniniwalang mahalaga pa rin hanggang sa kasalukuyan ang mga prinsipyong pinaglaban namin noong panahon ng Batas Militar.

Pagkatapos ng konsiyerto, makakasama ko rin sa isang palabas sa lansangan – sa pagkakataong ito, isang Balagtasang tungkol sa pagpapatanggal kay Gloria Arroyo at pagbubuo ng people's council – sina Joel Lamangan, Soxy Topacio, Vim Nadera, Matthew Santamaria, at Jina Umali. Sina Joel at Soxy ay kasama ko sa NCPWR (National Coalition for the Protection of Workers' Rights, kung saan co-chair si Joel), at sina Vim, Matthew at Jina ay mga kapwa guro sa UP. Sa palabas, maiisip kong marami siguro ang hindi na nakakaalala na ang dalawang sikat na direktor ng pelikula at telebisyon ay ilan rin sa pinakamahuhusay na artista ng enbtablado, o na kapwa sila naging aktibo sa paglaban sa diktadurang Marcos, o na hanggang ngayon ay patuloy silang kasama sa pagtataguyod ng karapatan ng manggagawa at pakikipagtunggali laban sa bagong diktadurang Arroyo. Kaya't mahalaga ang palabas na ito sa rali na katapat ng SONA (State of the Nation Address) ni Arroyo, hindi lamang dahil sa espasyo ng palabas kundi dahil ang espasyong ito ay hindi ang karawaniwang espasyo kung saan nagpapalabas ang mga artista/direktor/manunulat/mananayaw na ito.

Ito ang dahilan kung bakit hindi ko na ikinalulungkot kung mayroon mang mangilan-ngilan dating kasamahan sa Peryante na di na namin kasama sa mga kasalukuyang pakikibaka dahil sa paghihiwalay ng landas noong dekada 90. Sa halip, ikinasisiya kong mas marami sa dating kasapi ng grupo ang patuloy na naniniwala sa kahalagahan ng pambansang demokratikong pakikibaka. Ikinatataba rin ng aking puso na matapos mabuwag ang Peryante, naging

aktibo naman ako sa grupo ng mga kwentista (kahit ako naman ay hindi kahusayan sa pagsulat ng maikling kwento) na KATHA, na kinabilangan nina Roland Tolentino (tagapagtatag na pangulo), Luna Sicat, Joey Baquiran, Vim Nadera, Francine Medina, at Bomen Guillermo – at matapos nito, sa grupo naman ng mga guro, ang CONTEND (Congress of Teachers for Nationalism and Democracy).

Sa kasalukuyan, ang higit na mahalaga sa akin ay ito – na maraming artista at manunulat na kasapi man o hindi sa mga organisasyong pulitikal, ay nakikiisa sa mga ipinaglalaban ng mga manggagawa, magsasaka at iba pang sektor sa lipunan. Noon halimbawang 2005, sa kaigtingan ng pagdami ng extrajudicial killings, sumulat ng balagtasana sina Teo Antonio, Mike Coroza, Bobby Añonuevo, at Vim Nadera para sa karapatang pantao. Bukod dito, nakasama ko rin ang iba pang manunulat sa mga proyektong pampanitikan na tumugon sa mga maiigting na isyong panlipunan. Pansinin halimbawa ang mga tula na sinulat nina Virgilio Almario, Bienvenido Lumbera, Fidel Rillo, Herminio Beltran Jr., Reuel Aguila, Lilia Quindoza, Joey Baquiran, Rene Villanueva, Mike Coroza, Wendell Capili, Fidelito Cortez, Danton Remoto, Mila Aguilar, Edel Garcellano, at Luisa Igloria, sa mga antolohiyang *Pakikiramay: Alay sa mga Magsasaka ng Hacienda Luisita*, 2004; *Truth or Consequence: Poems for the Removal of Gloria Macapagal Arroyo*, 2005; at *Subverso: Mga Tula at Kuwento Laban sa Pulitikal na Pandarahas*, na inedit o kino-edit ko. Ang mga antolohiyang ito ay mga publikasyon ng CONTEND at ng ACT (Alliance of Concerned Teachers) at nalathala sa ilalim ng programang Publikasyong Iglap.

At sa pangalan at pangalan pa lamang, malinaw kung saan humalaw ng inspirasyon ang Publikasyong Iglap – sa partikular, sa batayang katangian ng dulang iglap na mabilisang nililikha at mabilisan ring pinapalabas; at sa pangkalahatan, sa dulang panlansangang agad na tumutugon sa pinakamaiigting na isyu. Sa Recto Hall ng Kolehiyo ng Arte at Sining ng UP inilunsad ang mga antolohiyang ito, muli at muling pagpapatunay na buhay sa Unibersidad ang diwa ng sining na agad na tumutugon sa mga nagaganap sa lipuan.

Tulad ng aking mga kasamahan sa Peryante, hindi na rin ako gumaganap sa mga dulang panlansangan. Makalipas ang halos tatlong dekada, ang napagtutuunan ko na ng pansin ay ang pagsulat at paglalathala. Gayon pa man, dahil ang Pilipinas ay mala-perya pa ring neo-kolonya ng imperyalista, at dahil

ang bagong diktadura ay mas masahol pa sa rehimeng Marcos sa paglabag sa karapatang pantao, ang pakikibaka ay nagpapatuloy – sa lansangan, sa pahina ng mga publikasyon, sa kongreso at sa kahit saan mang lunan o larangan. Higit sa ano mang parangal ng Palanca, CCP o TOWNS (Ten Outstanding Women in the Nation's Service), na akin din namang pinasasalamatan at itinatangi, ang pinakamahalaga kong tagumpay ay ang aking patuloy na pagiging kasapi ng Bagong Alyansang Makabayan (BAYAN).

Gaya nga ng sinulat ko sa isang lumang tula na binigyang himig sa dula kong *Gabriela: Isang Oratoryo*, 2006:

ang awit ng digma ay awit ng pag-ibig,
walang di nagnasa ng buhay na tahimik,
bawat taong nanandata ay taong nagmahal,
buhay ay alay, para sa higit na buhay

hangga't ang yaman ay wala sa mahirap,
hangga't ang laya ay di makamtang ganap,
ang awit na ito ay di magwawakas
may digmaang digmaan nating lahat.

Ang dulang panlansangan, tulad ng aktibismo, ay hindi namin ginawa bilang libangan o hobby, o bilang “fad” na naging uso sa aming kabataan, o bilang “trend” ng mga mag-aaral ng Unibersidad ng Pilipinas. Ang makabayang artista at manunulat ay lagi at laging babangon hangga’t may Ilocula, Dracula, at Bampira sa lipunang Pilipino.

¹ Ang pananaliksik mula sa pusong ay mula kay Nicanor Tiongson, na aming guro. Itinuturing na malaking impluwensiya sa Peryante ang kanyang mga nasulat hinggil sa isang teatro na “tumutugon sa pangangailangan ng higit na nakararaming Pilipino.”

² Ang larawan ng palabas ay makikita sa *Encyclopedia of Philippine Art*, Volume VII na nilathala ng Cultural Center of the Philippines noong 1994.

³ Bukod dito, natuwa naman kami at tumuloy kami sa bahay ng nanay ni Dr. Nic Tiongson, na wala’t dili’t iba nga kundi ang sumulat ng sanaysay na “Ang Dulang Pilipino” at gumit na ang teatro ay dapat “maglingkod sa pangangailangan ng nakararaming Pilipino.”

Mula UP hanggang sambayanan: Mahigpit na kawing sa praktikalang pulitikal at ideolohikal na pagsisimula ng Kilusang Pambansa Demokratiko at pagbubuo ng Pambansang Wika

Melania Lagahit Abad

...Sa KPD ng sisenta at maagang sitenta, makakatuklas rin ng mga panimula ngunit mulat at malinaw na mga hakbang sa paggamit ng PW (pambansang wika) at sa malawak-lawak na pagpapalaganap nito sa kalunsuran at kanayunan.

...Ang paggamit at pagpapalaganap ng PW at ang sistematikong mga hakbang, pagpapalano at patakaran ay nakaugnay nang mahigpit sa mga gawaing pang-ideolohiya, pampulitika at pang-organisasyon sa ligal, mala-ligal at iligal na mga kawing ng kadenang KPD (Kilusang Pambansa-Demokratiko). Kagyat ang pagkilala ng mga ito na ang PW ay napakahalagang bahagi ng rebolusyong cultural at demokratikong rebolusyong bayan...

- Prop. Monico M. Atienza¹

Kilusang Pambansa-Demokratiko sa Wika (1992)

Ang Pilipino² ang naging daluyan ng gawaing ideolohikal at bahagi ng gawaing pulitikal ng pagsisimula sa Kilusang Pambansa-Demokratiko (KPD)³ sa Pilipinas. Pilipino ang wika ng aktibismo noong dekada 70. Sa gitna ng matinding panunupil ng rehimeng Marcos sa kamay na bakal ng batas militar ay hindi nangimi ang mga aktibistang mga mag-aaral na naging malikhain sa paggamit ng iba't ibang anyo ng protesta.

Kilusang Aktibismo at Wikang Daluyan at Bahagi ng Pulitika ng Pakikibaka

Isang di maikakaila ang malaking kontribusyon, pagtutulak at pagsusulong ng mga aktibistang mag-aaral mula sa Samahan ng Demokratikong Kabataan (SDK) at Kabataang Makabayan (KM) na mas mataas na pagkilala sa paggamit

ng Pilipino kaysa sa Ingles. Babanggitin din ang pag-uugat ng Kabataang Makabayan mula sa Student Cultural Association of UP (SCAUP). Mula sa mga pahayag sa ibaba, maipababatid ang malaking papel at malay na pagpapaunlad ng Pilipino sa mga gawaing pulitikal ng kilusang estudyante na malaking papel sa Ikalawang Kilusang Propaganda:

Paggamit at Pagpapaunlad ng mga Aktibista. Sa unang gitna pa lamang ng dekada sitenta, sa eksakto'y sa pagkatatag ng KM noong Nobyembre 30, 1964, maituturing nang mulat na ang mga aktibista sa paggamit at pagpapaunlad ng PW sa iba't ibang larangan ng kanilang mga aktibidad at gawain. Sa SCAUP pa lang, na naitatag noong 1959, masasabi nang totoo ang ganito, laluna sa unang mga taon ng dekadang tinukoy. Sa mga DG (discussion group), simposyum/talakayan, rali at demonstrasyon at sa mga ibang gawain ng mga aktibista sa mga maralitang komunidad... (Atienza: 1992: 68)

Habang buhay na itinataguyod ang PW sa mga gawaing pulitikal ng kilusang estudyante ay mahigpit ang pagkilala nito sa syentipikong gawaing kultural na malay sa pagkilala sa Pilipino bilang wikang mauunawaa't ginagamit ng mga aping sektor sa lipunan. Maipapakita ang mahigpit na kawing ng kilusang estudyante sa malawak na sambayanang api:

...Kaya kayang mapagbuhusan ng mga makabuluhang mga diskasyon ang mga usaping manggagawa, mga isyu ng unyon gaya ng pagpapataas ng sweldo at pagbago sa mga di-makatwirang kundisyon ng paggawa sa mga pabrika kundi gagamit ng PW ang mga aktibistang inatasang lumubog at magpalawak sa masang manggagawa? Ang mga magsasaka kaya'y mahihikayat kung hindi gagamitin ang wikang ito sa mga usapin ng pantay na karapatan sa lupa, reporma sa lupa, reporma o pagbabagong agraryo sa relasyon ng panginoong maylupa at mga kasama at ang mismong pagpapaunawa sa makabagong kilusang propaganda at cultural? Napipilipit man ang mga dila sa umpisa, ginamit ng mga aktibista ang wika o lenggwaheng ginagamit, sinasalita at nakagisnan o natutuhan nga ng masa sa kanilang pang-araw-araw na pamumuhay at relasyon sa kapwa nila milyun-milyong kalipunan. Salita ng

komiks, palengke, pabrika, radio at telebisyon at ilang dyaryo't magasin ang pinili ng mga aktibista ng sambayanan...(68-69)

Higit na mapagtitibay ang ganitong mga pahayag sa magiging papel ng mga mag-aaral kahit sa mga larangang produkto ng kanilang paggigiit at tagumpay gaya ng *The Philippine Collegian* (TPC) kahit sa maagang panahon ng dekada 60. Sa "Ang Papel ng UP sa Kilusan Para sa Wikang Pambansa (1908-1973)" ni Jovita H. Orara (1993) patutunayan ang naging papel ng *Philippine Collegian* at mga kabataang manunulat na nagtaguyod ng pambansang wika:

Sa mga mag-aaral naging masugid na tagabunyag ng isyu ng wikang pambansa sina Basilio Norberto (TPC, 1962, 8); Arsenio Joaquin (TPC, 1962, 8); Carlos Platon (TPC, 1962, 8); Eddie Dagohoy, Salvador Carlota (TPC, 1964, 8); Linda Ambas (TPC, 1964, 7); Manuel Gracio (TPC, 1963, 7); at Ernesto Macahiya.

Sa mga estudyanteng ito, pinakamasigasig si Ernesto Macahiya na madalas pagdiinan, bukod sa pagpapalaganap ng UP sa wikang pambansa, ang pagkakaroon ng pitak-Pilipino sa *Philippine Collegian*, at hindi lamang mga artikulong naiulat sa Ingles ang lalamanin nito...(116)

Pagsasalimbayan ng Kilusang Nasyunalista at Gawaing Akademiko

Lubhang magiging mahabang talaan ang pagbabaybay sa kasaysayan ng pakikisangkot ng Unibersidad sa pagsusulong ng wikang pambansa. Ang pagkakatala ng Artikulo 14 hinggil sa wikang pambansa sa 1987 Saligang Batas ay bunga ng mga dekada ng tunggalian ng progresibo at kolonyal na kamalayan at oryentasyon sa loob ng mga haligi ng UP.

Bunga ng mga nagtutunggaling ideya sa loob ng Unibersidad ay inanak ang mga gawain at programang akademiko na nagpapalakas ng wikang pambansa. Kasabay ng paglakas ng mga kilusan sa loob at labas ng Unibersidad ay naisusulong ang wikang pambansa na may kawing sa mga akademikong gawain nito.

Hindi inakala na aabot sa kanyang estado sa kasalukuyan, sa larangan ng pagpaplanong pangwika at kontribusyon sa

paghuhubog ng pambansang wikang Filipino ang Pamantasan ng Pilipinas dahil sa maka-Ingles at kolonyal na pagsisimula nito na ipinamandila sa mga pahina ng *College Folio* sa unang dekada ng pagkakatatayo nito. “Sa katotohanan, isa ang UP sa dalawang pangunahing pambansa at pangmadlang institusyon na itinatag sa loob ng huling dalawang taon ng unang dekada ng pananakop ng Amerika na hindi maiwasang maging tagapagbuklod ng mga Filipino, kasangkapan ng kanilang kalayaan...” (Orara, 1993: 33 mula kay Abad, 1999: 77-78)

Malay man o hindi na makisangkot sa kilusan (para sa paggamit ng isang bernakular o ng isang bunga ng pagsasama-sama ng mga wika bilang wikang pambansa), gumawa ang UP ng hakbang upang makapaghandala sa pakikisangkot na pang-akademiko. Gaya ng pagpasok noong 1914-1915 ng dalawang kurso sa antropolohiya tungkol sa mga wika ng Pilipinas.” Noong 1920’s lalong inudyukan ng sambayanan ang UP na huwag matakot makilahok sa kilusan sa pambansang wika subalit tinugunan lamang ng pagwawalang-bahala ng UP ang panawagang ito sa pamamagitan ng paglalathala ng *The Philippine Herald* na nakasulat sa Ingles. Nagsimula lamang ang pagtugon ng UP sa pagkakatatag ng Department of Linguistics at pagpasok ng mga kurso sa Philippine Linguistics noong 1923 (Orara 134-135),

...Nakatagpo rin ang Pilipino ng kanyang sariling tahanan sa pagkakatatag ng Departamento ng Pilipino at Panitikan ng Pilipinas (DPPI) noong 1966 na naging unang pangulo si Prop. Yabes na “walang pagkiling sa Pilipino...” (Orara, 1993: 135)

Ang matagal na pamumuno ni Cecilio Lopez (na pumalit sa pagreretiro ni Scheerer) sa Department of Oriental Languages ay naging daan sa pagpapayabong ng komon na wika. Naging malaking papel ng alumni ng UP tulad nina Wenceslao Vinzons, mga kasapi ng subcommittee ng Committee on Style.⁴ Bagaman nanaig pa rin ang Tagalog bilang baseng dayalekto ng pambansang wika, gumampan ng malaking papel ang kaguruan ng UP lalong-lalo na si Lopez sa pagpapalaganap ng wikang pambansa. Ang mga sumusunod na taon ang sadyang pagganap ng natatanging PhD sa Linggwistiks (Lopez) sa mga gawain sa loob ng UP (bilang guro at administrador) at sa Surian ng Wikang Pambansa bilang Tagapagpaganap na Opisyal (1937-1945) at Pansamantalang Direktor (1954-1955).

...Kung ihahambing ang papel na ginampanan ng UP sa paghubog ng probisyon ng wikang pambansa sa Konstitusyon ng 1935, higit na malaganap ang sa Konstitusyon ng 1973... (Orara, 1993: 137)

Naging malaki ang naging papel nina Lopez at Constantino. Isang mataas na pananda ito ng pagpapasiya ng UP upang maisagawa ang kautusan ng Konstitusyon na madebelop ang Filipino bilang wikang Pambansa bago mangyari ang EDSA People Power Revolution noong Pebrero 1986, bagaman hindi naging madali ang pag-iral nito pagkatapos ng termino ni Pangulong Lopez (146). Dagdag pa ni Orara, mahalagang salik sa dekada 70 ang pagsama ng Ingles at Pilipino sa General Education Program simula ng unang semestre 1971-1972. Sa pagkakatatayo ng Komisyong Konstitusyunal noong 1986, higit na masigasig ang UP sa pamumuno ni Ernesto Constantino. Naghain ng panukala ang mga dalubhasa sa wika mula sa Departamento ng Linggwistika at Departamento ng Filipino at Panitikan ng Pilipinas. Kakabit ng mga panukala ang sustenidong ekstra parliamentaryong pakikibaka. Ang lahat ng mga pagsusumikap na ito ang nagtiyak ng pagkakatala ng mga probisyon sa wika sa 1987 Saligang Batas. "...Malinaw na makikitang nakisangkot na naman sa huling bahagi ang Unibersidad ng Pilipinas sa pagganap ng kanyang papel sa pagpapaunlad at pagpapalaganap ng kanyang papel sa higit na tatlong ika-apat na bahagi ng siglo ng pagkabuhay ng Unibersidad ng Pilipinas." (151)

Pagkilala

Ang pakikialam ng Unibersidad sa pagsusulong ng wikang pambansa bilang akademikong pagpupunyagi ay nakahulma sa balangkas ng malakas na kilusang nasyunalista at buhay na pakikibaka ng kilusang estudyante na kongkretong magbubunga ng pagpapalakas ng kilusang anti-pasista at anti-imperyalista.

Malay na ginamit ng kilusang estudyante sa UP, na magiging bahagi ng ubod ng matatag na Kilusang Pambansa-Demokratiko (KPD), ang pambansang wika (PW) sa sining at agham ng pakikibaka nito laban sa imperyalismo at lokal na mapagsamantalang paghahari.

¹ Kapag babanggitin ang kanyang pangalan ay katuwang din mabibigyang pagkilala ang pagsisimula ng National Democratic Movement at pakikibaka at pakikipamuhay sa Pambansang Wika. Naging propesor siya sa Wikang Filipino at Araling Pilipino sa Unibersidad ng Pilipinas. Naging kaganapan ang kanyang pagtatangi sa diskurso wika at kilusang anti-imperyalista sa kanyang tesis sa MA na nagkahugis librong lathalain sa pagtataguyod ng Sentro ng Wikang Filipino ng UP. Matatalakay mula sa akda ang kasaysayan ng kilusang kaliwa (na mas kilalang nag-“Reaffirm” sa hidwaan noong dekada 90) na nag-ugat sa Unibersidad ng Pilipinas ang kanyang natatanging papel sa pagsilang at pamumuno ng nasabing kilusan.

² “Babanggitin na kung tinutukoy ang PW (pambansang wika), itinataguyod ng KPD ang Pilipino bilang pangunahing batayan ng pinalalawak at nadedebelop na Filipino sa buong bansa. Magkaganito man, matibay ang pansin ng KPD sa magkakawahig na istruktura at iba pang katangian ng mga wikang katutubo sa Pilipinas...” (Atienza 61)

³ Ito ang tanyag na pagsasalin ni Prop. Monico Atienza sa National Democratic Movement.

⁴ Kasama sina Manuel Roxas, Miguel Cuaderno at Conrado Benitez sa paggigiit ng pagpapahalaga sa mga lokal na wika sa pagbubuo ng komon o pambansang wika.

Sanggunian:

Abad, Melania. 1999. Master's Tesis. *Antas ng Pagpapatupad ng Patakaran sa Wika ng Pamantasan ng Pilipinas: Pagsusuri sa Karanasan ng Diliman*. UP Diliman.

Atienza, Monico. 1992. *Kilusang Pambansa-Demokratiko sa Wika*. Lungsod Quezon: Sentro ng Wikang Filipino (SWF).

Orara, Jovita H. (1993). *Ang Papel ng UP sa Kilusan Para sa Wikang Pambansa (1908-1973)*. Lungsod Quezon: Sentro ng Wikang Filipino (SWF).

The *Diliman Review* under Martial Law

Herminio S. Beltran, Jr.

The national democratic movement which seared an indelible mark on the University of the Philippines during the First Quarter Storm opened a space for the emergence of a pocket of press freedom during the repressive years of the Marcos dictatorship. Where Proclamation 1081 in 1972 had clamped down on the nation's press, closing down major newspapers such as *The Manila Times*, *The Manila Chronicle*, *Philippines Herald*, *Manila Bulletin*, *Daily Mirror*, and *Manila Evening News*, and magazines like *Philippines Free Press*, *Weekly Graphic*, *Asia-Philippines Leader*, *Nation* and others, there appeared on the Diliman campus in 1978 a magazine that flaunted the prohibitions of the regime. That magazine was *Diliman Review* (DR).

DR was an obscure and little-read review modelled after the "little magazines" targeting an elite readership in the American academe, space for literary studies and scholarly articles by the faculty. When Dr. Francisco Nemenzo assumed the deanship of the College of Arts and Sciences, he called on Dr. Bienvenido Lumbera to organize a staff that would transform DR from a learned journal accessible mainly to literary critics and scholars into a "readable" magazine that students could profit from as supplementary reading in their classes. Lumbera assembled former UP-based comrades from the proscribed Panulat para sa Kaunlaran ng Sambayanan (PAKSA) to conceptualize an alternative outlet for socially-oriented writing: Ricardo lee, Aida Santos, Flor Caagusan, Lerry Nofuente, Jesus Manuel Santiago, and Rene O. Villanueva. The first product of the staff was the introductory issue dated "October-November 1978."

When I joined the staff of the DR in 1981, the publication had already come out with fourteen issues, which included some of my poems and essays. Lerry Nofuente of the Department of Filipino and Philippine Literature, then DR business manager who invited me to help write, edit, and carry out some business chores as he was intending to resign from the DR, had just been killed in a gruesome murder. Martial law was still very much intact, running into a decade of existence. At that time, DR was under the administration of

College of Arts and Sciences (CAS), before it was split into three colleges in 1982. The staff, headed by editor Dr. Lumbera, and composed of associate editor Rene O. Villanueva, and members Max Pulan, Freita Bautista and Connie Ladrido, was still in search of a style distinct for an “intelligent and popular magazine.”

I knew there was resentment at the change of DR from a scholarly journal to a popular magazine format. Book buyers at Popular Book Store, some of whom were UP faculty members, scoffed at the loss of authoritativeness of the publication on display. Some members of the teaching staff of the UP Writers Workshop, talking about literary outlets, would express disagreement with then CAS dean Francisco Nemenzo’s move in “vulgarizing” a distinguished journal. But as a contributor, I found in DR a symbolic act: the academe’s ingenuity in channeling its resources to fill the needs not only of students and teachers but also of readers and writers outside the university who, since the declaration of P.D. 1081, had been deprived of credible reading fare.

In its October-December 1978 issue, the DR which had been forgotten for the simple reason that it stopped appearing, rose from oblivion. Now in magazine format, it was a hotcake fresh from the pan. “Why a New *Diliman Review*?” was the title of the essay on its cover, ironically decorated with a reverse picture of an antiquated typewriter.

“Strictly speaking,” it said, “the ‘new’ *Diliman Review* is not new... (It) remains devoted to the arts, letters and discussion (as it had been since its founding in 1952). The *Diliman Review* has simply extended its commitment by covering a wider array of topics, embracing another language, and, most important, seeking a broader audience... The *Diliman Review*... will try to demonstrate the relevance of scientific knowledge and the arts to contemporary social realities... The change in format from journal to magazine reflects the overall tone of the ‘new’ *Diliman Review*. It tries to shed off the formality that is often taken as a mark of learning and sobriety in the academe. By reducing specialized information or insights into a language that is ‘non-specialized’ or ‘unacademic’, the *Diliman Review* intends to hasten the breaking of verbal walls that insulate one academic discipline from another, and so bring about a genuine community of learning within the University... The use of Pilipino is pertinent to the popularization process for the *Diliman Review*. Through this language, the magazine reaches out to readers both inside and outside

the Diliman community whose experience with reading in English had been less than comfortable, much less profitable...(I)he ‘new’ *Diliman Review*... is determined to dialogue with a new audience, readers who enjoy exposure to lively minds in discussion that does not shut them out by virtue of the language used or the style employed.”

The issue contained, among others, an article on the effects of environmental pollution on human health, interviews with scholars, essays on development, literary criticism, ethnic art, medicine, folklore, coverages of important cultural events, and essays in Filipino on popular culture and literature. On the third to the last page of the “first” DR magazine was an interesting resignation letter of the staff composed of Ricardo Lee, Flor Caagusan, Aida Santos, Jesus Santiago and Rene O. Villanueva: “Life is short,” it mimicked Longfellow, “Art is long, compensation even longer...Hail and farewell.”

When I first sat in 1981 to edit the May-June issue of that year, I was told that since DR also aimed to serve as supplementary reading material for different courses offered by the CAS, and, therefore, aims to supplement the general education functions of the college, it must adopt a style that is easily understandable to students enrolled in different fields of study and must reflect an interdisciplinary perspective. Given this requirement, the staff had to have a broad background, albeit admittedly superficial, on as many disciplines as possible – from the social sciences to the arts to the natural sciences. We had to be in touch with research institutions, individual researchers and authorities – within and outside the University – to gather data and articles. We introduced to these sources the concerns and style of DR by sending them copies and discussing with them anything we got our hands on, such as position papers and manifestos, and in the process, got involved. We joined task forces, committees, organizations, fact-finding missions, did coverages, and networked with other media people.

Thus, DR became an active participant in urgent social change. It became an important institution in the so-called alternative media. Journalists who could not get their stories published in the suppressed national or provincial newspapers sent articles to DR. Exposés by organizations and movements that could not get through the controlled media became, in DR, documents for discussion – academic or otherwise – and historical research. Looking back it appears that DR went to the battlefields in Mindanao as well as the

uplands of Northern Luzon, marched with protesters in the streets of Manila, closed ranks with the hibakusha in calling the world's attention to the dangers of nuclear holocaust, fasted with political prisoners in prison camps, took part in teachers' and students' strikes, went to court with journalists hounded by the military, joined up with environmentalists to call for the protection of the ecology, and walked with health workers, long before the present crisis in the medical profession and the alarming exodus of Filipino nurses. DR was in step with history.

In the pre-EDSA frenzy, and in the Aquino victory euphoria eiphoria that followed, DR continued to tackle -- hand in hand with pressing social issues and academic concerns -- new historical research, literary scholarship, anthropological studies and scientific papers, side by side with light essays on the mathematical and physical sciences to catch the interest of the non-majors with these "difficult" subjects. Slowly, the resistance of some contributor faculty members who initially resented or resisted being edited, as they were probably possessive of their own jargons, learned to write and edit themselves for a "popular readership". A DR style manual, albeit unwritten, was guided by readings of, among others, the Chicago Style Manual, Theodore Bernstein, Strunk and White, H.W. Fowler, Jose Luna Castro's Handbook of Journalism, and Virgilio Almario's Patnubay sa Masinop na Pagsulat.

Complaints pointed to the poverty of DR in photography which affected the publications layout. DR never had an official photographer. CAS photographer Nory Palarca, who served the photographic needs of CAS departments, volunteered to accept assignments. But DR had no funds even for lab chemicals. Freelance photographers who were allied with the causes of DR volunteered to supply DR with photographs -- many of them excellent -- for a modest honorarium and a few complimentary copies., as well as the prestige of being published in DR. Young visual artists from the College of Fine Arts, who, after Neil Doloricon decided to leave his post as artist-student assistant, made DR a showcase of experimental layout and daring artworks.

Soon enough, students interested in contributing to DR enlisted in workshop sessions with DR staff members. Some students and journalists had acquired the habit of dropping by the DR office at the Palma Hall Annex to discuss among themselves anything new including trivia. Many of these discussions

resulted in articles or in reviews published in the magazine. (Some such meetings even spawned a group like the feminist Kababaihan para sa Kalayaan spearheaded by staff members Flor Caagusan, Aida Santos, and Estrella Consolacion, which preceded today's feminist organizations.) Eventually, with the goal of tapping young talents to write for DR, workshops covering style and various topical concerns were organized by the DR staff. This was later called the DR Apprenticeship Program. In these workshops, the DR staff shared their experiences in coming up with issues, doing interviews, following up leads, linking up with difficult-to-find sources, "stealing" confidential data, and handling foreign information on specific topics for a Filipino readership.

My most memorable coverages were those of the almost bloody confrontation of peasants and caretakers (as well as their bodyguards) of the Tabacalera haciendas in Isabela, the pioneering suit filed by 30 journalists against the military to stop them from conducting repressive investigation of media practitioners, the events following the Benigno Aquino assassination, and the interviews with armed rebel leaders and newly-freed political prisoners in 1987 to 1988. These all the more made us feel like we were amateur sleuths and, at the same time, imaginary fugitives always on the verge of survival.

But DR was always on the verge of survival, and we had somehow learned to live with the situation. The office had two old typewriters, one of which was a museum piece. It had two airconditioners; one of which never worked for a straight summer. It had one portable tape recorder and a magnifying glass for proofreading, all donated by friends. Contacting the office from outside UP called for a miracle. If you went on a coverage anywhere, you had to fund your trip yourself. Such trips were few, of course, and were partly subsidized by friends. The favorite place, it turns out now, was the Cordillera region. The area offered opportunities for re-discovering Igorot culture and learning about political autonomy - and the trip was affordable. Flor Caagusan, Aida Santos and I went to Sagada and Bontoc in 1985; which resulted in a Cordillera issue of DR.

The more exciting issues for us were the yearly literary volumes in addition to the regular bimonthly/quarterly numbers. In 1982, we interviewed the most significant writers on their views on creative writing as a career. In 1983, we had a collection of tributes to the "heroes of our generation", literary pieces

dedicated to our contemporaries who had died in the struggle for freedom. In 1984, we came up with a folio which featured post-assassination works. In 1988, we produced a late post-EDSA issue which featured articles solicited from cultural workers in different regions of the country.

With today's unbalanced, sensational, and licentious press, intelligent readers still need a publication that carries analytical essays on contemporary issues and events, reviews of media and publishing output, informative articles on the sciences and the arts, significant and pioneering creative works – a popular publication that dares to present new ways of looking at things, one that has a vision and philosophy of a just society, a well-rounded education, truthful journalism and one that adheres to committed writing which DR has always stood for.

Represent and struggle: The office of the Student Regent and the Katipunan ng mga Sangguniang Mag-aaral sa UP

JPaul S. Manzanilla

The creation of the student regent position is profoundly related to the student and the people's struggle to decide on their own conditions.

From 1908 to 1968, university policies were determined without the student population's full knowledge. Student councils in the campuses provided services, launched campaigns and voiced out their concerns on many matters, but the Board of Regents (BOR) had no provision for student representation. It was only on its 787th meeting on 29 September 1969, did the board resolve to have a "student observer," following the recommendation of UP President Salvador P. Lopez. Student council chairman Mr. Fernando T. Barican was then allowed to observe the board proceedings. On 25 January 1970, a day before the State of the Nation Address, Mr. Barican was appointed by President Ferdinand Marcos as a regular member of the board. The BOR Chair and the UP President announced that this appointment of the student council chair as regular board member "will therefore set an important precedent and give due recognition to the role of students in the life of the university."¹ Based on the colonial university charter, the Philippine President has the power to appoint the non-ex-officio members of the Board of Regents. The Student Regent (SR) is one of the seven additional members to be appointed by the President of the Philippines, with the consent of the Commission on Appointments of the Congress of the Philippines.² Thus, in 1970, 1971, and 1972 the incumbent student council chairmen Ericson Baculinao, Manuel Ortega and Jaime Tan³, respectively, were appointed regular members of the board concurrent with their student council tenure.

The Committee on Academic Reform of the Law Student Government, in a position paper in the early eighties, positively noted a progressive development in Presidential Decree No. 58. Promulgated on 20 November 1972 as an amendment to the University Charter, the decree provided "one regent

representing the student body” in its composition of the BOR. According to the paper,

the progressive development of student representation in the Board of Regents is, in itself, a tradition. Thus, we have seen the movement of student representation from *informal consultation* (emphasis mine) to *implicit recognition* and finally, under P.D. 58, to *express recognition*. Also, under the arrangement prior to P.D. 58, the U.S.C. Chairman was not the representative of *all* students although he was the representative of the overwhelming majority of them (students in U.P. at Los Baños and the regional units did not participate in the election of U.S.C. officials); however, P.D. 59 mandates that the student regent must represent the ‘Student Body’ which is nothing less than the studentry of the entire University System. P.D. 58 therefore requires greater representativeness.

It must be strongly pointed out, however, that the tradition this student formation describes was one of the consequences of the militant student movement of that time. Radicalized students then were fighting with the people for a reorientation of our economy with national interests and for a democratic right to decide on sovereign matters. It was to prove perilous for the students to recognize legal formal pronouncements as privileges granted to them instead of a product of their resolute campaign. P.D. 58, after all, was trounced by the more powerful P.D. 1081 or Martial Law.

Martial Rule and Marshalling for Reforms

Marcos’ dictatorial means were to operate for self-serving ends; publicly and politically, it meant to crush the growing rebellion while imperialist and feudal oppression intensified. In schools and colleges, student councils, publications, fraternities, and all other student assemblies were abolished. The SR post remained vacant for a decade after the dissolution of student organizations.

Students painstakingly engaged with authorities for the restoration of democratic rights. The movement for democratic reforms in the late seventies through early eighties decisively fought for the re-establishment of student publications, and councils, and other organizations of various interests. They had learned from the campaigns of urban poor communities and labor union

fight. It was the time to reclaim what was due to them inside their universities. They had thus succeeded in steadily re-establishing student formations.

P.D. 58 also created autonomous units of the university and accordingly, the UP student council in Diliman ceased to represent the entire university student body.⁴ A national convention of all university and college student councils was held on October 17 to 22, 1981 and the *Katipunan ng mga Sangguniang Mag-aaral sa UP (KASAMA sa UP)* was established to campaign for the reinstatement of the student regent position in the BOR. The national alliance of UP student councils sought a dialogue with the board on 7 January 1983 and asserted the students' right to be involved in the decision-making processes of the university by possessing direct representation in its highest policy-making body. They too demanded that the SR must be selected by the students themselves, unlike in the previous practices when he was selected by the university president and appointed by the country's head.

On February 5 and 6, 1983, KASAMA sa UP held a system-wide conference to discuss the mechanism for the selection of the student regent. Their position: an Office of the Student Regent (OSR) should be created to position an ex-officio membership of the SR in the BOR, and the institutionalization of this board membership. They further agreed to form a UP System-wide Student Council (UPSSC) with its chair automatically serving as the SR. This council will "define the lines of accountability of the student regent to his constituencies." On 24 February 1983 they had a second dialogue with the BOR and the board agreed in principle to their demands. A ratification of a system-wide student council charter must be made before such a council can be created. The alliance agreed to the BOR's proposed interim SR appointed by the President from a list of three nominees that they submitted. But the UPSSC failed to materialize and the student body still had to contend with the non-official status of their regent.

KASAMA sa UP convened the National Assembly of Student Leaders on November 26 and 27, 1983 and resolved to have a student representative in the BOR, pending the ratification of the UPSSC Constitution. They defined the rights and responsibilities of this student representative and elected Leandro Alejandro, UP student council chairman of Diliman, to the position. Another dialogue with UP President Edgardo Angara on December 22 of the same year maintained the appointment by selecting from a list of three students

submitted by KASAMA sa UP. The national assembly rejected Marcos' hand in the appointment.

After EDSA: Rights, Controversies and Campaigns

The People Power Uprising that ousted the dictator was deemed the continuation of the fight for democratic rights outside and within the state university's bureaucracy.

President Corazon Aquino's Executive Order No. 204 amended the composition of the Board of Regents. The memberships of the undersecretary of agriculture and the chancellors of the autonomous units were removed. Appointee regents were reduced from six to three, so that at least three were alumni of the university. A faculty regent was to be appointed by the president. Most importantly, the largest constituency of any educational institution – the students – would now have a representative with the right to vote. The OSR was formally established and Francisco Pangilinan, UP Diliman student council chair, became the first SR who could vote on decisions.

From Pangilinan in 1987 to Henry Grageda in 1990, the selection of the student regent went smoothly. But in 1991, UP President Jose Abueva defied the KASAMA sa UP selection process by appointing Angelo Jimenez over KASAMA's choice, Jose Ilagan. The practice was to appoint only the top nominee and should the post be offered to the other nominees, they must refuse. Jimenez accepted the nomination and KASAMA sa UP contested the intervention on the students' right to choose their regent. Jimenez's term was thus a regent-less year in the history of the alliance.

The first refusal to recognize the selection process was committed by the university president. Succeeding controversies on *who* and *what* the SR should be and *how* s/he is to be elected were set off more spitefully by student leaders. University officials ruled over the divided student body, imposing anti-democratic and anti-poor policies on the UP community.

In 1995 and 1996 some student councils bolted out of the KASAMA sa UP over differences on the nature and character of the university, analyses on Philippine society, and on what the student movement should do in our country. KASAMA sa UP believed that the country is agricultural, pre-

industrial and foreign-dominated. Its opponents thought that the Philippines is an industrializing country -- any analysis on society must be discarded by an alliance of student councils, including the necessary actions on how to change the nation for the better. Moreover, KASAMA sa UP found, after a thorough study of government education programs, that the Philippine educational system is colonial, commercialized and repressive. But other student councils rejected such a “negative” view within the premier state university. KASAMA sa UP also joined the non-academic segment of the university community and the basic sectors outside the campuses in the fight for our common rights and welfare. In contrast, ivory-tower student leaders called for a focus on the campaigns inside the university, removed from significant events happening all over the country. Some simply dismissed the activist orientation of the student council and the progressive orientation of student leaders.

The university student councils of Diliman and Manila did not participate in the student regent selection process in 1996, and communicated to the BOR their rejection of the appointment of Leo Malagar from UP Visayas. Considering that not all of the student councils were members of the KASAMA sa UP, the Office of the Student Regent formed the General Assembly of Student Councils (GASC) in the same year to provide an all-inclusive SR selection. Student councils, both KASAMA members and non-members, crafted the Codified Rules for Student Regent. In 1998 the Diliman university student council disregarded the selection process they took part in and nominated their own choice, John Pineda, to UP President Emil Javier, over GASC-selected Dennis Longid.

The most controversial component of the codified rules was the non-discrimination provision on academic standing. Students who stood up for their rights found their student leaders persecuted, with subjective rulings on their academic standing. Some student councils fought for good academic standing while KASAMA sa UP cited the common experiences of repressive measures applied on leaders and student council members who firmly oppose unjust policies and schemes. Thus, in 1999 several student councils led by the USC of Diliman contravened the selection of Ferdinand Zafranco of UP Manila. They wrote to various administrators and the offices of the university president and even President Joseph Estrada contesting Zafranco’s academic qualifications. Zafranco was later kicked out of the university, his next appointment revoked and incumbent regent Longid’s term was extended.

To students who campaign for the technical requirement of good academic standing, it is singularly important that one strives to be a good student, never mind the conditions and the punitive reactions of the administration on the many who fight for accessible top-quality education. Many times the fight becomes divisive, with accusations of academic irresponsibility being hurled on those who fail to reach the good academic mark (bad academic standing = bad student leadership) when the proper response should be to unite in calling for an end to tuition increase and commercializing schemes. This serves the conservative administration opinion that student leaders should just focus on their studies and ignore the conditions of their academic education. But the question should be asked: Why do many leave the university?

In 2001 the KASAMA sa UP and SR Kristine Clare Bugayong exposed the previous year's SR Hannah Serana's graft and corruption cases. On the tide of EDSA 2 that toppled a corrupt and brute president, the alliance and the SR was set on cleansing the student institution, even if it meant prosecuting one from their own ranks which resulted in the villification of political opponents. Those opposed to the KASAMA sa UP charged that Serana was a criminal, and so was the alliance that she represented (Serana was vice chair of the KASAMA sa UP in 1998-1999). Cynics self-righteously pointed out how student leaders of today betray the public interest and become the *trapos* of tomorrow. In response, Bugayong and company looked for documents and gathered evidence on the nationwide scandal that rocked the university. They successfully filed the legal complaint, withstood disparagement and were vigilant in ensuring that justice be served. To this day those who maligned KASAMA sa UP have not done anything to discover the truth and make the defendants responsible for their acts. They just raise the issue habitually in the bid for student political power.

The Office of the Student Regent and the KASAMA sa UP were formed from the students' decisive campaign to have their voices heard and their ideas translated into action. The UP administration must now recognize the strength of collective action being practiced inside the highest decision-making body.

From the renewed students' confrontation with the state on the Education Act of 1982, KASAMA sa UP outlined a comprehensive study of the Philippine educational system. The last years of Marcos was the beginning of a more

colonial type of education, serving the needs of big foreign corporations in the country and the demands of the free market the world over. Tuition and other fees were deregulated and the number of private schools increased. The government now has to contend with public schools bursting at the seams and a growing army of out-of-school youth who are embittered and toughened to fight the unjust system.

The SR and the alliance were engaged in issues such as the recommendations of the 1983 Committee to Review Academic Programs (CRAP) under UP President Edgardo Angara, Magna Carta of Students, commemoration of the First Quarter Storm and the campaigns against human rights violations.

KASAMA sa UP particularly opposed the implementation of the Socialized Tuition and Financial Assistance Program (STFAP). This design was a particular ramification of the Aquino administration's structural adjustment programs aligned with the International Monetary Fund and World Bank's deal of deregulation, liberalization, and privatization. The government's promise of reducing expenses and increasing income from government-owned and controlled corporations included the university as a pilot area in public higher education. Students had to pay tuition according to their financial capacity, contrary to the public good of providing low-cost (if not free) education to those who qualified admission in the university. As state subsidy on education decreases, school officials then had to be resourceful in making money out of UP's large tracts of lands, academic-intellectual-scientific output, and vast resources. The Higher Education Modernization Act (HEMA) of 1997 and the recommendations of the Presidential Commission on Educational Reforms (PCER) under the Ramos and Estrada administrations executed rationalization and gradual privatization of state universities and colleges closely related to the deregulation, liberalization, and privatization of economic programs. Briefly stated, the said programs classified educational institutions based on their relevance to overall economic needs. Smaller colleges and institutes may be dissolved or appended to larger existing ones and college degrees may be dissolved when these are redundant (other campuses have the same programs) and if the courses do not entice a significant enrollment. PCER and HEMA sought to speed up the lease of university services to private entities (such as food and maintenance) and land for profitable ventures.

In 1999 to 2001 the office and the alliance provided system-wide leadership to campaigns against the then largest budget cut in UP history, which it tied to the general immorality and anti-people policies of the Estrada regime. The Kilusan Laban sa Budget Cut mobilized thousands of students, teachers, employees and community residents, regularly trooping the Batasang Pambansa and the Senate, culminating in Mendiola on 14 February 2000. In 2001 and 2002, the OSR and KASAMA sa UP launched a system-wide campaign on the Revised General Education Program that devalues crucial general education subjects such as history and literature in the guise of freedom to choose courses. The General Education Movement (GEM), a network of students and faculty members, was established in response to this academic revision. From 2003 to early 2008 the multisectoral community, of which the office and the alliance are part of, unswervingly pushed to have a UP charter that advances the national interest along with the welfare of its students, teachers and employees enacted.

Now the OSR and the KASAMA sa UP face the business leadership of Emerlinda Roman on the university's centennial year, realizing the call to serve the people. With numerous formations and individuals, both institutions participate in the relentless questioning of what we must struggle to do: *UP, ang galing mo ialay sa bayan!*

¹ From the Law Student Government's Committee on Academic Reform position paper on student representation in the Board of Regents, page 2, no date. The quote comes from the letter of the Honorable Onofre D. Corpuz, Secretary of Education and Chairman of the Board of Regents, and University President Salvador P. Lopez to the President of the Philippines dated 15 January 1970.

² From the same paper by the Law Student Government, quoting from Act No. 1870 (1908), section 4.

³ Mr. Jaime Galvez Tan and his council started their term on September 8, 1972 but were only able to legally represent the students for two weeks or until the proclamation of Martial Law on September 23.

⁴ "The Historical Role of the KASAMA sa UP in the Struggle for Representation in the Board of Regents," 1993 document based on the 1981 KASAMA sa UP position paper by Lean Alejandro. Most of this section is drawn from the paper.

The Center for Nationalist Studies

JPaul S. Manzanilla

*Ang aklat ng tunay na mag-aaral
ay ang lipunang kanyang kinabibilangan,
guro niya ang mamamayan,
at ang pagsusulit niya ay ang pagsasagawa
ng mapagpalayang mga pagkilos.*

– CNS maxim

Different from the older mass organizations, the Center for Nationalist Studies (CNS) emerged from an institutional formation within the student body. The University of the Philippines Student Council (USC) on January 25, 1982, established the center as its educational arm which led and organized discussions on university and social issues.

In the later Martial Law years, students launched a decisive campaign for the restoration of student councils, publications, fraternities, sororities, and many other organizations as part of the movement for democratic reforms inside schools. They succeeded and renewed the right to assemble, speak, and organize with much vigor.

In 1983, CNS acquired the Student Union Browsing Room located at the fourth floor of Vinzons Hall as its library. Documents on education policies, the US military bases, geopolitical wars, hunger and poverty, along with reading materials on Marxism, Leninism, and the thoughts of Mao Tse Tung, were collected and made available to the students. The following year, the organization formed educational discussion teams to reach out to the biggest number of students.

In 1985, the Center seceded from the Student Council and with the theme established itself as an independent formation. It sponsored a concert “Across Cultures” in 1986, featuring its own members. In January 1991, the CNS Congress was a pivotal event as the organization decided to be a national democratic political organization of students.

In 1994 to 1995, CNS pulled out its membership from the Sandigan para sa Mag-aaral at Sambayanan (SAMASA) over debates on the orientation of the student movement. The dominant bloc within SAMASA questioned the UP students’ involvement in extra-university and national, social-political issues. It further revised its views on the main problems of Philippine society, analysis on the nation’s character and the Filipino people’s fight to create a just social

order. In response, CNS later became a founding member of the Sandigan para sa Mag-aaral at Sambayanan—Tunay, Militante at Makabayang Alyansa (SAMASA-TMMA) in 1995, and the Student Alliance for the Advancement of Democratic Rights in UP (STAND-UP) in 1996.

Since the mid-90s, CNS initiated and joined many student organizations in forming issue-based alliances such as the Ugnayan ng Mag-aaral Laban sa Komersiyalisasyon (UMAKSYON) in 1997 against the Commonwealth Property Development Project, the September 16 Movement opposing the ratification of the Visiting Forces Agreement with the United States of America in 1999, the Kilusan Laban sa Budget Cut in 1999-2000, and the UP-Wide Democratization Movement in 2005.

National democracy and the students

CNS critiques Philippine education as colonial, commercialized and repressive. The country's educational system is colonial because Western—particularly American—perspectives are imposed on our formal schooling. Ways of looking at and interpreting realities are determined by foreign standards. In the case of tertiary education, college and university degrees are set up to conform to the needs of the highly-industrialized countries and multinational corporate interests in the country. Filipino/Pilipino and other Philippine languages cannot fully develop as the media of communication because English operates over and above as the language of education, business, and government.

Our present system of education is commercialized for it largely aims to profit from the masses' desire to educate their children. Private schools earn a big sum of money and are now included among the country's top corporations as they continue to implement an incessant increase in tuition and many other fees. Government subsidy to schools is gradually diminishing, and public and state through subsidized higher education institutions are now rapidly selling their assets (land, student and faculty academic output, maintenance, security, and food services, among others) to sustain operations. School officials are becoming more successful in enlarging their profit rate, owing to government sanctions through memoranda and consultations that under-represent students and teachers.

Schools, colleges, and universities in our country are becoming more repressive as a reaction to students militant organization. They censure publications with critical content on government and school officials' income-generating schemes, graft and corruption, violation of ethical standards, and immorality. They prohibit their students from organizing to fight for reforms and brutally break the ranks of faculty members who unionize. They also withdraw funds of student councils and publications that are critical of their rule. In order to implement tuition increase, they blatantly violate democratic procedures even when students and teachers oppose their schemes.

It is in such a repressive context that CNS fights for a nationalist, scientific and mass-oriented education. A nationalist education asserts the interests of the greatest majority of the population, with land reform and national industrialization as top priorities. A scientific education uses the most advanced methods of study in the humanities, social sciences, and the sciences to address the ills of Philippine society, and rejects the backward views of interpreting the world. A mass-oriented education gives access to basic to tertiary education to all the people, exposes their conditions and provides solutions to better the lives of the masses.

Structure and Activities

The center has established the education and research committee as its primary component tasked to gather materials, hold discussions, and formulate analyses on pressing UP concerns, the general state of education, and national issues. The committee trains its members on methods of alternative education and provides instructors' with training and writing workshops. Meanwhile, its library committee manages the research and education resources, in cooperation with the university library and other student bodies such as the *Philippine Collegian*, the Office of the Student Regent, and the USC. CNS mobilizes its propaganda committee to solicit perspectives and disseminate its positions on crucial social issues using simple and creative forms, such as freedom wall posters, pins, newsletters, and cultural events. CNS also sponsors training for speakers. On matters concerning the expansion and consolidation of its members and affiliate organizations, CNS has its membership committee. Its finance committee is tasked to hold income-generating projects, such as raffles of music and film compact discs, food, and book sales. The basic masses integration (BMI) committee also exists to set up exposure programs in urban poor communities, workers' picket lines, nearby peasant areas, and teacher-employee residences within the university campus. This committee also supports relief operation programs for victims of natural disasters.

CNS also releases a monthly newspaper, *Pintig*, which features analysis of issues; *Alab*, an annual literary folio; *Kampilan*, a theoretical journal; and many discussion papers. The organization also ties up with a good number of university faculty members to conduct alternative classroom education program (ACEP) and BMI activities. It mobilizes the three-to-five-member grassroots education (GRED) team to arouse, organize, and mobilize a specific area of the university.

The Center has the general assembly as its highest formation body, with the executive committee working on its day-to-day operations. The executive committee is composed of the chairperson, secretary-general, committee officers. GRED teams are the basic unit of the organization.

26 years in the University

The Center for Nationalist Studies has developed from a gathering of academics-inclined *Iskos* and *Iskas* to a dynamic mass organization that continually tests the validity of its studies through practical campaigns. The organization's flag and logo show a flame inside a triangle on a black frame – the fire of enlightenment against the darkness of ignorance, miseducation and oppression. Its members engage with their classmates through discussion and debates, and enjoin them to immerse themselves in the life outside the classroom and library. They read many books and conduct individual and group research, and offer these to the public.

Many members have joined bigger and more painstaking sectoral organizations, some have dedicated themselves to teaching, while others reworked their commitments for the exploitative status quo. The most precious are those who sacrificed their lives for the toiling masses.

Students are generally enamored with the knowledge-power privilege. They study much but they learn only a load of knowledge. How can an institution in an elitist university become radicalized? They can only be powerful when they unite with the broad masses. CNS firmly believes that the best solutions come from those who suffer most, who are conscious of their material conditions, organize themselves and struggle to change the world for the better. Some members have joined the revolutionary armed struggle. Such is the radical contribution of CNS: members cease to be students for themselves and start to be educated—through militant struggle—by the people.

Mula kanayunan patungong pamantasan

Kenneth Roland A. Guda

May angking insecurity ang mga estudyanteng mula sa probinsiya – mga probinsyano o “promdi.” Nang pumasok ako sa UP noong 1994, nakapapanibago, nakaka-culture shock, kahit ang simpleng mga kasuotan ng mga estudyante sa AS. Baston pa ang mga pantalon namin, pero uso na sa UP ang mga maong na tinitiklop sa laylayan, ang minemedyasang mojos (sandals na gawa sa UP), ang Giordano Blues. Sa klasrum, nakakahiyang mag-Ingles, dahil matigas ang aming mga dila, samantalang sanay naman ang mga coño (pakutyang termino sa mayayamang estudyante, mga may breeding) sa putol-putol na pag-i-Ingles pero may accent.

Sa harap ng kapanipanibagong kulturang ito, madaling manahimik na lamang at magmukmok ang probinsyano. Pero marami kaming mula sa iba’t ibang panig ng bansa, hindi magkakakilala pero nagtagpo ang landas sa pamantasan. May batayan ang pagkakaisa namin. Parang mga Pinoy tuwing napupunta sa ibang bansa, natural na nagkakalapit ang mga magkakaprobinsiya - hinahanap-hanap ang alaala ng iniwanang probinsiya, inaasam-asam na makapagsalita sa sariling lengguwahe at makakuha ng kaibigang kababayan.

Ito ang silbi ng mga rehiyunal at pamprobinsiyang organisasyon sa UP: ang pagbuklurin ang mga magkakaprobinsiya at magkakarehiyon. Para makahanap ng makakasabay habang iniraraos ang buhay-pamantasan. Para makakuha ng kapanalig-ng-loob sa kabila ng nakaliligalig na kosmopolitanismo ng UP.

Nahimok akong pumasok sa isang rehiyunal na organisasyon, ang UP Ibalon, dahil dito.

Pero nagkataong hindi simpleng rehiyunal na organisasyon ang nasalihan ko. Nagmumula ito sa isang kakaibang tradisyon na sumibol noong panahon ng batas militar – ang tradisyon ng aktibismo ng probinsiyang lumahok, sa iba’t ibang antas, sa paglaban sa diktadura noong dekada 70 at 80.

Ayon kay Dr. Delen Padilla-dela Paz, founding member ng UP Ibalon at estudyanteng aktibista sa UP Diliman noong maagang bahagi ng dekada 70, maraming sumibol na pamprobinsiyang organisasyon noong kapanahunan niya. At tinangkilik ito ng mga estudyanteng probinsiyano dahil nga sa pangangailangan nilang nabanggit sa itaas. Pero higit dito, ibinubukas ng mga organisasyon sa kanilang mga miyembro ang mas malalim na antas ng pagkakaisa: ang paglaban sa isang rehimeng sinasabing sumisikil hindi lamang sa kanilang hanay bilang mga estudyante kundi sa kanilang mga kababayan sa probinsya. Sa pamamagitan ng mga organisasyong ito, nadadala sa pamantasan ang isyu ng iba't ibang probinsya – ang samu't saring proyektong nakakasira sa kalikasan, halimbawa. Pero higit sa lahat, naibabahagi sa pamantasan ang mukha ng kahirapan at pagsasamantalang mas kongkretong nasasaksihan sa kanayunan kaysa sa lungsod.

Sa panayam ko sa kanya, hindi na maalala ni Dr. dela Paz ang pangalan ng pamprobinsyang mga organisasyong nagkaroon ng ganitong oryentasyon. Pero marami sila, tiyak niya. May ilang malalaking grupong tumatak sa isipan, tulad ng UP Panag-hiusa, organisasyon ng mga Cebuano. Marami raw sa mga miyembro nito ay aktibista rin. May isa pang organisasyon ng mga Kapampangan, may isang organisasyon ng mga taga-Mindanao – hindi na maalala ang mga pangalan, pero noong taong 1973-75 ay malalaking grupong nagtipon sa mga estudyante sa UP Diliman para lumaban sa diktadura sa kani-kanilang mga paraan.

Bago narekruta na maging founding member ng UP Ibalon, miyembro noon si Dr. dela Paz ng UP CLAN, o Community Leading Advocates Network. Layunin daw ng organisasyong ito na himukin ang mga estudyante na pumunta sa kanayunan para maglingkod sa anumang paraang kaya nila. Marami sa mga miyembro nito ay dating miyembro ng UPSCA, (UP Student Catholic Action), na aniya'y hati sa pagitan ng mga social democrat o repormista, at mga national democrat, o iyong nagsusulong ng pambansa-demokratikong rebolusyon. Mga national democrat (o natdem) na galing sa mga coed na eskuwelang hayskul tulad ng St. Theresa's College at St. Scholastica's College ang karamihan sa mga miyembro ng CLAN.

Marami pa raw na mga organisasyong katulad ng CLAN at Ibalon. Nariyan ang YSAC o Young Student Action Center, isang sosyo-sibikong organisasyong naglalayon ding dalhin ang mga estudyante sa kanayunan at mga komunidad

ng maralita para maglingkod dito sa anumang paraan – mula sa mga aktibidad na sosyo-sibiko, tulad ng misyong medikal, hanggang pag-oorganisa ng hanay ng mga magsasaka at maralita.

Yumabong umano ang mga pamprobinsiya at sosyo-sibikong organisasyong tulad ng Ibalon, Panag-hiusa, CLAN, YSAC, at iba pa, dahil ipinagbawal ni Marcos ang hayagang pulitikal na mga organisasyong tulad ng Kabataang Makabayan (KM). Underground na ang KM, at marami sa dating mga miyembro nitong nanatili sa pamantasan ang nagtatag sa pamprobinsiya at sosyo-sibikong mga organisasyon.

Naging kaibigan at kasamahan ni Dr. dela Paz sa UP Ibalon si Floro Balce, isang estudyante ng inhineriya noong 1974. Katulad niya, founding member ng Ibalon si Floro.

Noong Hulyo 30 ang ika-30 anibersaryo ng pagkamatay ni Floro. Namatay siyang isang rebolusyonaryong martir sa Kabikulan. Isa siya sa laksa-laksang kabataang estudyante mula sa iba't ibang pamantasan sa Kamaynilaan na tumungo sa kanayunan noong panahon ng batas militar. Sa Tigaon, Camarines Sur siya nabuwal. Alas-sais ng gabi, habang nagpapatrulya ang isang yunit ng mga militar ng diktadura, naabutan sa pinagpupulungang bahay ang yunit ng mga gerilya na kinabilangan ni Floro. Sa signal fire siya tinamaan. Hinuli pa siya ng militar bago tuluyang nalagutan ng buhay. Ika-23 taong kaarawan niya noong araw mismong iyon.

Habang nasa UP, hindi naging bahagi ng anuman sa kilalang pampulitikang mga organisasyon si Floro. Pero sa panahong iyon ng ligalig at panunupil, mabilis na kumalat ang diwa ng paglaban. Bawal ang pulitikal na grupo, kung kaya itinatag ang mga “sosyo-kultural” na mga grupo. Bikolano siya, at maraming kakilalang Bikolano. Isang araw noong 1974, kasama si Floro sa 18 estudyanteng nagtipon-tipon. Nalusaw ang lumang organisasyong dominado ng fratmen—panahon na, anila, para magtatag ng isang “seryosong” Bikolanong organisasyon. Seryoso dahil ang pakay ay di simpleng pagbubuklod ng mga kapwa probinsiyano sa pamantasan. Magkakaisa sila sa diwa ng paglingkod sa sambayanan, partikular sa kanilang sariling rehiyon. Bagamat sosyo-kultural, hindi maiiwasang sumawsaw sa larangang pulitikal. Itinatag nina Floro ang organisasyong UP Ibalon.

Naging landas rin ang Ibalon para mapalalim ni Floro at ng iba pang aktibista ang kanilang komitment sa paglaban sa diktadura. Di kalauna'y di na nagkasya sila sa sosyo-kultural na adhikain ng Ibalon. Lumahok si Floro sa kilusang rebolusyonaryo labas sa tradisyonal na mga organisasyon ng pamantasan. Di nagtagal, nahimok na siyang lumahok sa armadong rebolusyon sa Kabikulan noong Pebrero 1978, hanggang napaslang siya noong Hulyo noong taon ding iyon.

Sa lahat ng indikasyon, masasabing unang namulat si Floro sa UP Ibalon. Hindi lamang siya, siyempre, ang namulat noong panahong iyon. Tulad ng marami pang ibang tradisyunal na organisasyon sa pamantasan, naging lunsaran ang mga ito ng pulitikal na mga talakayan, at pagbubuklod sa layuning kumilos laban sa diktadura. Si Floro mismo, naging aktibo hindi lamang sa Ibalon kundi pati sa UPSCA na di maiwasang sumawsaw na rin sa aktibismo noong panahong iyon.

Ang UP Ibalon noong kapanahunan nina Floro ang isa sa pinakaaktibong varsitarian organization. Pinangunahan nito ang pagtatag ng isang alyansa ng rehiyunal at pamprobinsiyang mga organisasyon, ang UP Sanlahi Alliance. May malaking impluwensya ang Ibalon sa Sanlahi, na nahawahan ng aktibismo ng Ibalon. Hindi lamang dahil sa Ibalon, siyempre, pero marami sa mga organisasyon sa ilalim nito ang naging balon ng mga aktibistang kumilos laban sa rehimen.

Nanatili ang pakikisangkot ng UP Ibalon sa maraming usaping panlipunan kahit pagkatapos mamaalam ng diktadurang Marcos. Kahit namentina ang sosyo-kultural na oryentasyon, naging balon ang organisasyon ng mga lider-estudyante ng pamantasan noong dekada 80 at 90. Labas sa mga pambansa-demokratikong organisasyon sa kampus, ito ang isa sa pamprobinsiya at sosyo-sibikong mga organisasyon na nagtatag ng Samahan ng mga Mag-aaral para sa Sambayanan (SAMASA), ang alyansang nagbuklod sa mahigit 100 organisasyon sa kampus noong dekada 80.

Miyembro na ako ng Ibalon noong panahong ito. Tulad ng marami pang ibang organisasyong may pulitikal na paninindigan sa pamantasan, nasadlak kami sa ligalig noong 1995-1996. Nabiyak ang SAMASA sa pagitan ng pambansa-demokratikong mga organisasyon at ilang tradisyunal na organisasyong gustong lumihis sa militanteng tradisyon ng alyansa. Nalagay sa alanganin ang maraming organisasyong tulad ng Ibalon na hindi pambansa-demokratiko ang

oryentasyon. Nagbago na nga ba ang sitwasyon? Kailangan pa bang itaguyod ang tradisyon ng mulat na pakikisangkot sa progresibong mga adhikain sa panahong iyon?

Lumalabas na kailangan pa nga. Nasaksihan ko noong panahong 1995-96 ang pangangailangang lumahok ang mga probinsyano sa mga isyung tulad ng pagpapaupa ng administrasyon ng UP sa mga lupain nito para kumita, dahil papaliit na ang inilalaang badyet ng estado. Siyempre, kahit ang mga probinsiyano ay apektado. Nagdesisyon kaming lumahok sa mga pagkilos laban sa Commonwealth Property Development Project (CPDP) ni Emil Javier, dating pangulo ng UP. Dahil sa lawak ng oposisyon laban sa naturang proyekto, naunsiyami ang pagpapatupad ng CPDP. Samantala, napatotohanang makabuluhan pa rin ang pakikilahok sa pulitika ng Ibalon. Napatunayan ito ng ibayong paglaki ng bilang ng mga miyembro nito mula 1996 hanggang 1998.

Noong 1996, itinatag ang militanteng alyansang Student Alliance for the Advancement of Democratic Rights in UP (STAND-UP). Naging miyembro na nito ang Ibalon. Kahit noong dekada 90, hindi nag-iisa ang Ibalon sa panlipunang mga adhikain ng pamprobinsya at sosyo-sibikong mga organisasyon. Mayroon din namang ilang organisasyong aktibong lumahok sa progresibong politika ng kampus. Nariyan ang UP Anido, organisasyon ng mga estudyante mula sa Kordilyera – may panahong itinatag nito sa kampus ang kampanya kontra sa malalaking komersiyal na pagmimina. Gayundin ang naging isyu ng UP Moriones na organisasyon ng mga taga-Marinduque. Naging balon din ang mga organisasyong ito ng ilang lider-estudyante sa ilalim ng STAND-UP. Ang UP Moriones ay naging miyembro rin noon ng naturang alyansa.

Hanggang sa unang mga taon ng kasalukuyang siglo, ipinagpatuloy ng Ibalon ang pakikilahok nito sa progresibong politika habang nananatiling sosyo-kultural. Sa ilang miyembro nito, naging tuntungan lamang ang Ibalon para mapalalim ang pakikisangkot. Katulad ni Floro Balce, halimbawa, si Ma. Graziella Miranda. Magkasabay kaming pumasok sa UP ni Graziella noong 1994. Estudyante siya sa Kolehiyo ng Musika. Nauna lang siya ng isang semestre sa pagpasok sa Ibalon. Bilang bise-presidente sa mga usaping panlabas ng Ibalon, isa siya sa mga naging tagatipon ng UP Sanlahi Alliance. Naging bahagi rin siya sa pagbuhay ng Bicol Student Alliance, isang alyansa ng mga organisasyong Bikolano mula ng iba't ibang pamantasan sa Kamaynilaan.

Taong 1997 ata iyon nang mabalitaan ko na lamang na nagdesisyon si Graziella na lumisan sa pag-aaral ng musika para paglingkuran ang ordinaryong mga magsasaka. Kung bilang musikero man o organisador, hindi ko na nalaman. Hanggang sa noong 1999, lumabas ang kanyang UP ID sa ulat sa telebisyon. Ayon sa Philippine Army, miyembro na raw si Graziella ng New People's Army. Hindi ko alam kung totoo o black propaganda lamang ito ng militar.

Tatlong taon pa ang inilagi ni Graziella sa kabundukan ng Albay bago nasawi. Dinakip siya ng mga sundalo ng 22nd Infantry Battalion ng Army sa Guinobatan, Albay. Nasa kamay na siya ng army nang barilin siya ng mga sundalo sa likod, isa sa pinakaunang mga biktima ng pampulitikang pamamaslang sa ilalim ng gobyernong Arroyo. Pinaslang si Ma. Graziella Miranda noong Hunyo 10, 2001, mahigit 23 taon matapos magbuwis ng buhay si Floro Balce.

Sanggunian:

Jamoralin, Reynaldo T. *Pulang Hamtik*. Inilathala ng Bikol Agency for National and Human Initiatives, Inc. (BANHI). Sorsogon, 1997.

Orobia, Florante. "Pahayag sa Pagpaslang ng 22nd Infantry Batallion ng Philippine Army kay Maria Graziella 'Ka Sisa' Miranda," Santos Binamera Command, New People's Army – Albay, Hunyo 25, 2001.

Panayam kay Dr. Delen Padilla-dela Paz. Hunyo 2008.

Mga martir ng pakikibakang anti-diktadura

Dante L. Ambrosio

Di gaya ng ibang unibersidad, wala pang ibinibigay ang UP bilang institusyon na pagkilala at pagpaparangal sa mga estudyante, guro, kawani, at residente nito na nagbuwis ng buhay sa paglaban sa diktadura.

Ilan sa kanila, gayunman, ang pinarangalan na ng Bantayog ng mga Bayani Foundation, isang pribadong samahang inilaan ang sarili sa patuloy na pag-alaala at pagpaparangal sa mga “nangabuwal sa panahon ng kadiliman... upang mamalas nating lahat ang buwang-liwayway.”¹

Itinatag ang Foundation pagkatapos ng People Power Revolution ng 1986 at pinasinayaan ang Bantayog ng mga Bayani at ang Wall of Remembrance noong Nobyembre 1992 sa kanto ng Quezon Avenue at EDSA. Sa Wall iniukit ang mga pangalan ng mga pinaparangalang martir at bayani na taun-taon ay dinaragdagan ng Foundation.

Sa kasalukuyang 165 na martir at bayaning pinarangalan, humigit kumulang sa 60 ang nagkaroon ng kaugnayan sa UP bilang estudyante, guro, kawani at residente. Nasa iba’t ibang larangan ng gawain at propesyon ang mga nakapag-aral at nakapagtapos dito. Sa mga kilalang pulitiko, kabilang sina Benigno Aquino, Jr., Francisco “Soc” Rodrigo, Jose Lingad at Cesar Climaco. Sa mga hukom at abogado, kasama sina Cecilia Muñoz-Palma, Calixto Zaldivar, J.B.L. Reyes, Haydee Yorac, Enrique Voltaire-Garcia, at Hermon Lagman.

Edukador sina Dean Armando Malay, Paula Carolina-Malay, Gaston Ortigas, at Renato Constantino bukod sa iba pa nilang gawain. Siyentipiko si Aloysius Baes, sundalo si Crispin Tagamolila, doktor sina Juan Escandor at Bobby de la Paz, pastor si Rev. Magnifico Osorio, antropolohista si Ma. Lorena Barros, inhinyero si Magtanggol Roque, social worker si Purificacion Pedro,

brodkaster si Jose Mari Velez, direktor ng pelikula si Lino Brocka, at makata si Emmanuel Lacaba.

Marami sa mga estudyante, gayunman, ay hindi nakapagtapos. Nag full-time sila bago at sa panahon ng Martial Law. Hinubog at pinaunlad ng mismong pakikibaka ang kanilang pag-iisip at anumang kasanayan at kakayahang inialay nila sa paglaban.

Marami sa mga nag fulltime ay naging bahagi ng pagpapaunlad sa kilusang pambansa demokratiko, kilusang anti-diktadura, at kilusang masa sa kabuuan, sa buong kapuluan sa kasagsagan ng Martial Law kung kailan mahina at maliit pa ang mga kilusang ito. Sa gitna ng mapanganib na kalagayang ito, maaga silang nagbuwis ng buhay sa iba't ibang lugar ng bansa.

Pinakabata sa kanila sa edad na 19 anyos sina Ma. Antonia Teresa Vytiaco na pinatay sa Sorsogon, Lorenzo Lansang na pinaslang sa probinsya ng Quezon, at si Dennis Deveraturda na nagbuwis ng buhay sa Zambales.

May 14 ang nasa pagitan ng 20-25 anyos nang mamatay o mawala, 16 ang nasa pagitan ng 26-30 anyos, at 5 ang nasa pagitan ng 31-35 anyos. Sa kabuuan, mahigit 60% sa mga pinarangalang martir at bayani ng Foundation ay mga kabataang 35 anyos pababa -- bagay na di naiba sa mga pag-aalsa at paglabang naganap sa kasaysayan ng Pilipinas gaya ng Rebolusyong 1896 o ng paglaban sa Hapon noong Ikalawang Digmaang Pandaigdig.

Nangamatay sila sa iba't ibang lugar ng bansa -- sa loob ng mga safehouse at kampo militar, sa mga parang at bundok, sa sentro ng kabayanan ng mga lungsod -- sa lahat ng sulok ng arkipelago. Sa Zamboanga nagbuwis ng buhay si Leo Alto; sa Davao City sina Edgar Jopson at Roque; sa Davao del Norte si Lacaba; sa Cebu City si Merardo Arce; sa Aklan sina Antonio Hilario at Antonio Tagamolila; sa Samar si de la Paz; sa Sorsogon si Vytiaco; sa Camarines Sur si Alexander Belone II at Floro Balce; sa Quezon Province sina Barros, Lansang, Noel Tierra at Manuel Bautista; sa Bataan si Pedro; sa Zambales sina Deveraturda, Ellecer Cortes, at Vergel Landrito; sa Nueva Ecija sina Ishmael Quimpo at Ma. Lourdes Garduce-Lagman; sa Isabela sina Tagamolila, Mariano Lopez at William Begg; sa Cagayan si Jacinto Peña; sa Abra si Armando Palabay at sa Ifugao ang kapatid niyang si Romulo gayundin si Jennifer Cariño; at sa Quezon City mismo sina Escandor at Lean Alejandro.

Sa mga ito, may mga nasawi sa labanan; may nakubkob at nagpaiwan para iligtas ang buhay ng mga kasamahan; may nasugatan bago inilibing nang buhay o kinaladkad ng sasakyan bago pinatay; may nahuli na't tinortyur pa ng militar bago pinatay; may nakakulong na ngunit pinatay pa rin ng militar, may naaksidente at may namatay sa sakit. Nalampasan ni Alejandro ang diktadura ni Marcos ngunit hindi ang demokrasya ng sumunod na administrasyon.

Ilan pa ang di batid ang kinahinatnan sapagkat nanatiling nawawala hanggang sa kasalukuyan. Sila ang mga tinawag na desaparecido: Cristina Catalla, Gerardo Faustino, Rizalina Ilagan, Leticia Pascual-Ladlad, Hermon Lagman, Rodelo Manaog, Arnulfo Resus, Jessica Sales, Carlos Tayag, at Emmanuel Yap. Bukod kay Manaog, nawala lahat sila noong kainitan ng Martial Law noong dekada 1970.

Kung tutuusin, ilan pa lamang sa daan-daang taga-UP at libu-libong nag-alay ng buhay ang napaparangalan ng Bantayog ng mga Bayani. Kabilang sa mga di pa kinilala si Pastor Mesina na napatay noong Diliman Commune ng Pebrero 1971, gayundin ang iba pang nababanggit sa ilang sulatin gaya nina Adolfo Alcances, Eugenio Flores, Merlito Glor, Fortunato Camus, Alex Torres.

Tiyak na marami pang alam ang iba sa UP. Kailangan lang marahil na kilalanin at parangalan na rin sila ng kani-kanilang organisasyon kundi man ng UP bilang institusyon. Marami sa mga nagbuwis ng buhay ang mananatiling walang pangalan, liban marahil sa mga alyas. Ngunit panahon na marahil na bigyan na ng mukha at pangalan ang mapapangalanan, laluna sa sentenaryo ng Unibersidad ng Pilipinas.

Sa huli, maaaring isipin kung ano ang nagtulak lalo na sa maraming kabataan at estudyante ng panahon ng martial law na pumalaot sa pakikibaka laban sa diktadura. Maraming dahilang mababangit. Isa ang kanilang dibdiban at buong pusong pagtugon sa panawagan ng panahon: "Paglingkuran ang Sambayanan." Isa pa ang lubusang pagyakap ng karamihan sa kongkretong pagpapahayag nito sa bisyon at estratehiya ng kilusang pambansang demokratiko na bago pa lamang pinagbibinhi noon sa buong kapuluan. Anuman ang dahilan, inialay nila ang kanilang kabataan, buhay, at kakayahan sa panahon ng pangangailangan ng bayan kahit, sa simula, mangilan-ngilan lamang sila.

Gaya ng sinasabi ng awitin:

Ang magbuhos ng dugo para sa bayan
ay kagitingang hindi malilimutan.
Ang katawang inialay sa lupang mahal
mayaman sa aral at kadakilaan.

¹ Binuo ang Foundation batay sa idea ni Dr. Ruben Mallari at pinangunahan nina Sen. Jovito Salonga, Dona Aurora A. Aquino, Dr. Pedro L., Atty. Abraham F. Sarmiento at iba pa noong 1986. Tingnan sa “In honor of the nation’s martyrs and heroes,” *Bantayog ng mga Bayani Souvenir Issue* (November 29, 1995), pahina 3-5.

AS Steps mob, 1970's

Pulis sa panahon ng Bagong Lipunan

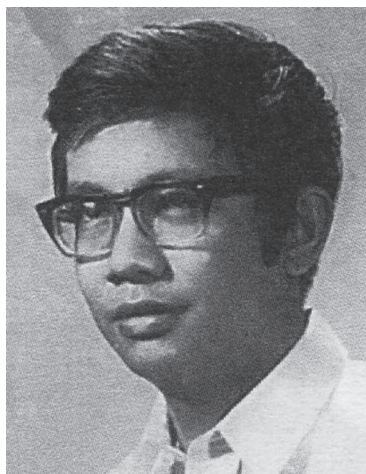
Philippine Sunday Express, Vol. 1, no. 141, September 24, 1972

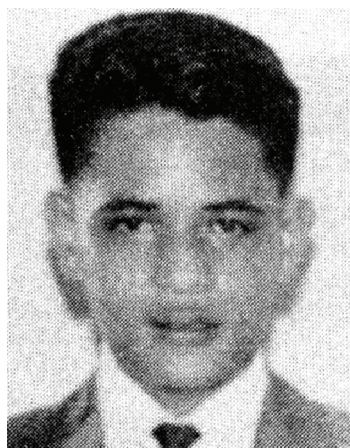
Armando D. Palabay
Nobyembre 27, 1974
21 anyos

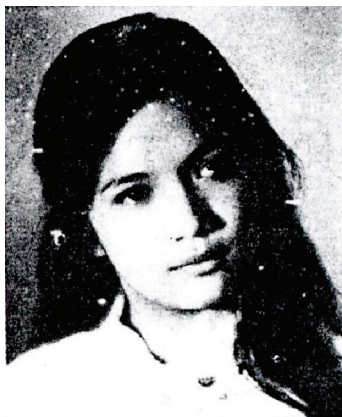
Purificacion Pedro
(1948-77)

Enrique Voltaire Garcia Jr.
(1942-73)
31 anyos

Arnulfo A. Resus
Agosto 1977
26 anyos

Jennifer K. Cariño
Hulyo 13, 1976
26 anyos

Ishmael F. Quimpo Jr.
(1957-81)

Romulo D. Palabay
Disyembre 10, 1974
22 anyos

Lean Alejandro
September 19, 1987
27 anyos

Former Collegian ed dies

Antonio S. Tagamolila, former Philippine Collegian editor, died in a town in Aklan last Feb. 19. The news came shortly after his family flew to Manila last week.

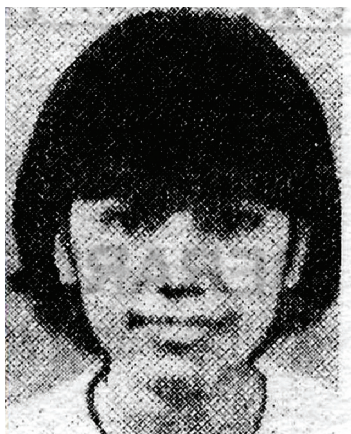
Arrangements for his burial are still uncertain up to press-

Tagamolila

time. However, a mass will be offered for him at the University Chapel on Friday, March 15.

A staunch nationalist, Tagamolila during his college days was a fraternity member of the Alpha Sigma. He was a scholar and an active student leader. Three years ago, as president, he revitalized the nation-wide College Editors Guild of the Philippines (CEGP) 1971-72.

Rizalina Ilagan
Agosto 1977
23 anyos

Ma. Leticia P. Ladlad
(1950-75)

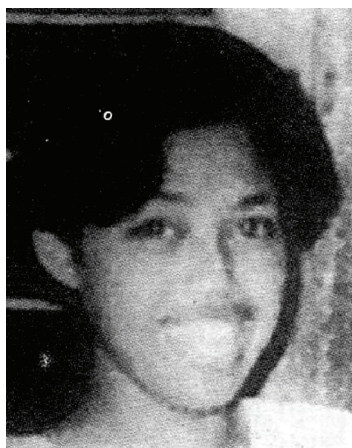
Abraham "Ditto" Sarmiento Jr.
Nobyembre 11, 1977
27 anyos

Ma. Lorena Barros
Marso 24, 1976
28 anyos

Jessica M. Sales
Agosto 1977
26 anyos

Cristina Catalla
(1942-83)

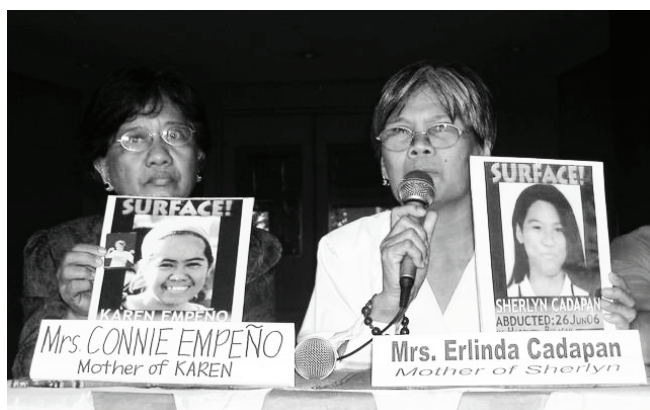
Dr. Bobby de la Paz
Abril 24, 1982
30 anyos

Dr. Johnny Escandor
Abril 1983
41 anyos

Erika Salang
Marso 2006
20 anyos

Mga magulang ni Karen Empeño at Sherlyn Cadapan.

BANDILANG PULA

Pahayagan ng Malayang Purok ng Diliman
Ika-5 ng Pebrero, 1971

PAGSALAKAY BINIGO!

Editorial

Pagtibayin at ipagtagumpay ang Rebolusyong Pangkultura

Paruloy na iwinagayway ang hangin ang bandilang pula na nakatayo sa itaas ng gusaling AS. Ang nag-umapoy na sagisag ng ating pakikibaka ay matagumpay na nakatanod sa kabuuan ng pinalayang purok ng Diliman.

Sa pagdating ng ikatimang araw ng ating pakikilaban diro sa kampus sa mga bayarang tuta ng pasistang si Marcos, dapat nating pag-iisipang mabuti kung ano ang ating tukha na at kung ano ang naratapan na gawin. Sa loob ng ilang araw ay malayo ang narating ng ating kilusan tungo sa pambansang demokrasya.

Naipakita natin na sa pamamagitan ng pag-iisang-loob at pagtutulungan ng mga mag-sabul, mga guro, mga mang-gagawa at iba pang naninirahan sa loob ng ating kampus, makakaya nating ipagtagumpay ang ating mga sarili liban sa mga bubong na kagawad ng tinatuturing Sandatahang Lakas. Naipakita natin ang kahungkagan ng lahat ng pananakop ng Estado, na sa harap ng mroog ng pagkakaisa ng mga mamamayan ay nauupo na tila kandi. Naipakita natin na sa paghubukod-buklod ng mga pwersang rebolusyonaryo, ang mga kontra rebolusyonaryo ay nagbabag-bunot at sakmal ng takot na nagisintakbo.

Magmula nang mabuong muli at mapagtibay ang mga barikada natin, hindi na makalipit ang mga nananalakay na Metrocom at pulis-QC. Nakita ng lahat ang maayos na pagtatrabaho natin, mula sa mga kasamang

(Sundan sa pahina 4)

Si Pastor "Sonny" Medina, ang estudyantong biardi ni Professor Inocentes Campos ng Math Dept. noong Lunses, ay talagang nawalan ng buhay kahapon, Hawches, Pebrero 4, 6:30 a.m., sa Veterans Memorial Hospital. Dahil sa natatamo niyang tiana sa tubo, si kasamang Sonny ay nawalan ng malay at nag-agaw buhay kasagang kahapon. Ang kanyang katawan ay kasalukuyang nasa Our Lady of Perpetual Help Chapel ng Project 8, Quezon City.

Si kasamang Sonny ay isang freshman, graduate ng Philippine Science High School, kasapi ng Nationalist Corps noong unang semestre at aplikante ng SDK-UP.

Sa pakikita ng mga mag-sasal na Pamanasan, ng Pilipinas sa pag-aklas ng mga tuiper na nagsimula noong lunes, ika-1 ng Pebrero ay nagkaisa silang magtayo ng barikada. Ang barikada ay inilugar sa ang pangunahing daranan ng mga sasakyan sa loob ng kampus. Bawat sasakyan naita sa pumalakay ng pintakiusang hawag na magtuloy at kung naita sa pumalakay sa loob

(Sundan sa pahina 2)

Panawagan

Ang makasaysayang digmaan sa Diliman ay bahagi ng patuloy na rebolusyonaryong pakikibaka ng buong sambayanang Pilipino liban sa mga pwersang mapang-apat at mapanili. Ipinanalas ng rebolusyonaryong pagkakaisa ng libo-libong estudyante ng Pamanasanang Pilipinas, kasama ang mga progresibong guro, manggagawa, empleyado at iba pang nalalitra sa pananakop, na hindi kailanman mapagtagumpay ng mga hindiilong grupo ng pamahalaang Marcos ang kanilang miyong wasakin ang kalayaan pang-akademiyang isang paaralang lagim nakahanda upang ipagtagumpay ang interes ng masang Pilipino.

Ang nakasagang himang araw ay pupus sa kagitingang sa larangan ng pakikidigma. Ang mga barikadang pansinantalang

(Sundan muli sa pahina 8)

Bandilang Pula, Pebrero 5, 1971.

FRATERNITIES IN REVOLUTION

• Wilfredo Nepomuceno

sum of history. And the new feudal culture which maintains such a consciousness in the era of capitalism and imperialism has long been exposed as the very same evil which reinforces the oppressive structure of our present society. Whereas the proponents in the University formerly termed a fraternity in a pathetic attempt to approximate the elitist ruling class culture and to gain easy acceptance into the rigid social set-up in the campus, his class interests are now crystal-clear in time, the method for their realization recently outlined in his mind.

In short, the conditions for the old type of fraternity are now non-existent. Whatever fraternity or society still functions such "grandeur" and skill ethics to such illusions will surely find its tasks slowly shrinking and its members peering not to join revolutionary groups in search of more meaningful and radical pursuits which it cannot provide.

The old type of fraternity is slowly withering away. And a new type of fraternity has been ushered by the developing conditions in Philippine society, which is semi-colonial and semi-feudal. Our present society is semi-colonial because it is under complete economic domination of imperialism. Its external line-up is not intended to investments are controlled by American and Japanese monopoly capitalists who therefore have a big say in our country's politics and culture.

It is semi-feudal because our economy is predominantly agricultural and the nation's wealth, mostly in the form of land, is in the hands of a very few, who of course depend upon their imperialist masters for the market of their products. Thus are leading exports like sugar, coconut, sugar, metal ores, and coconut products, mostly to US and Japan. And thus is feudalism the social basis of imperialism.

The intensification of exploitation by these two evils, capitalism and imperialism, has resulted in great suffering among our people. It has awakened them to the need for a mass movement led by workers and peasants to liberate themselves from their oppressors.

And this revolutionary context cannot but alter the nature, as well as the form, of fraternities and similar groups. Its members belonging to the exploited classes, a fraternity cannot but dedicate itself to the task of making revolution—or propagating an anti-imperialist and anti-feudal consciousness. The fraternity of a new type has abandoned its primary goal of self-justification to adopt the main line of serving the people and helping them recognize their identity, unite, and fight their exploiters.

The new type of fraternity is a national democratic organization.

Thus are majority of the University's fraternities and societies today in the forefront of the people's democratic struggle. The present trend among their members to concentrate on their political and organizational tasks in the movement is the detriment of their frat work should be welcomed as a healthy sign of proletarianization and should inspire their brave-vanguard to intensify their organizational work among non-committed students to enlighten their ranks.

However, as products of a feudal order and feudal thinking, even among the most revolutionary of these organizations can be found feudal vestiges. The extremely sectarian outlook of an unphilosophical frat member so carefully cultivated in the old type of fraternity is sometimes manifested among present-day fratmen, reflecting their organizational outlook and their political orientation.

Ancient frat members: the "purely military viewpoint" which could also give to left orientation is still a common tendency. While there are as a whole more "puffs of unhealthy air," which cannot cause the failure of the revolution, they must nonetheless be eliminated; otherwise, our work among the masses will be hampered.

As the irresistibly powerful revolutionary will of the people's democratic consciousness continues to sweep across the land, non-revolutionary organizations, more doors are opening wide to every exploiters' voice and their secret, accelerating the inevitable downfall of our common enemies.

"However non-revolutionary mass organizations are, unless they are irremediably counter-revolutionary, they cannot totally insulate themselves against the penetrating seepage of revolutionary ideas churned around them, they cannot remain unaffected by the impact of the actions into which popular yearnings for meaningful change in our society have been taking form."

Thus did Angel Bakang lucidly picture the immense power of the proper ideological consciousness in shaping into various non-political, non-revolutionary groups inside and outside the University. Further strengthened by the excellent revolutionary situation and the telling blows dealt by progressive organizations against the people's enemies, the dynamic and vigorous national democratic style of thinking cannot but infect others—however different, misdirected, or professed—who are themselves part of the exploited mass of the populace.

Nowhere is this inevitable reaction to revolutionary norms more clearly illustrated than within our campus, where majority of fraternities and societies have aligned themselves with the progressive organizations like *Kabalang Makabayan* and *Ugmaang Demokratiko ng Kabataan*. Formerly bound together more by their members' common desire for mutual-protection than anything else, these fraternities have finally committed themselves to the common struggle for freedom and democracy.

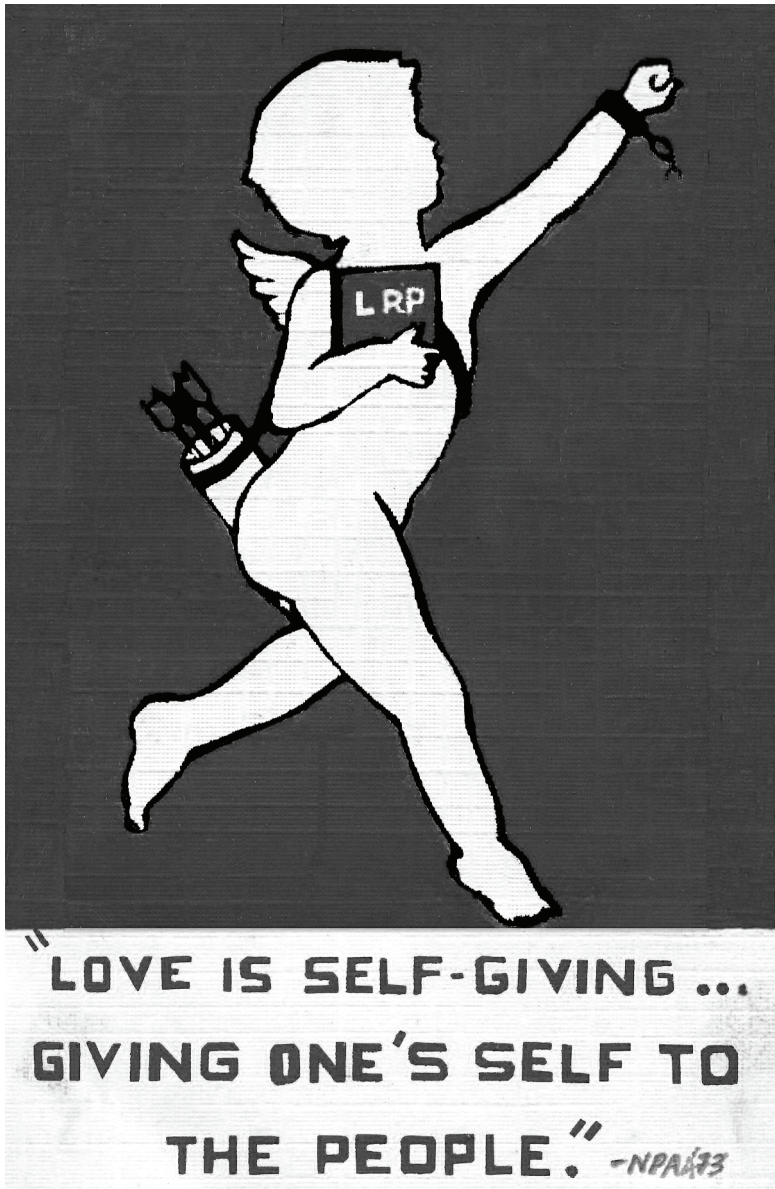
Deriving new life and vitality from the greater and nobler tasks they face, fraternities are discarding meaningless and outdated rituals to transform their organizations into fraternities of a new type, devoted to the liberation of our people from these foreign and local oppressors. The recent months, for example, have witnessed the proliferation of ideological discussion groups among fraternities, the first step towards their transformation and radicalization.

Instead of the usual ball dances, parties, picnics, and other frivolities, which dotted the frat schedules of yesteryears, seasonal breaks and summer vacations now find fraternity members in the provinces engaged in intensive mass work, interacting with the masses, learning from and sharing experiences with them.

Frat wars, which used to instill terror into the heart of every non-fraternity comrade, have all but disappeared from the martial inclinations to the more discerning state troops which are used by the exploiting classes to suppress the legitimate rights of the masses. Attempts by the reactionary camp to provoke them into rumble have so far met with failure. Indeed, the "Brood May away sa A.S." has lately been replaced by "Kasama may marta tay sa Welcomes bakas."

The old feudal consciousness which engendered such terms and substance of organization has long gone. The organizational structure and rigid rituals of old fraternities remain one of mere bands and their knights, of masters and their firm. The gala balls, romantic love affairs, initiation rituals and frat wars naturally call to mind the Age of Chivalry, the days of feudal folly. All these artifacts have been relegated to a dark corner in the mu-

Artikulo ni Wilfredo 'Willy'
Nepomuceno, *Philippine Collegian*,
Hulyo 30, 1971.

Makabayang Valentine's Card ng Nagkakaisang Progresibong Artista-Arkitekto [NPAA], 1973.

Isang pagkilos ng Malayang Kilusan ng Bagong Kababaihan (MAKIBAKA).

Matapos makalaya, pinasasalamatan ang mga tagasuporta ni Judy Taguiwalo, bitbit ang kanyang anak, si Inday June, na unang lumaki sa kulungan.

6

JULY 29, 1970 • THE PHILIPPINE COLLEGIAN

(Part Two of CHAPTER ONE)

In the second half of the 19th century, the entry of native students in the Royal and Pontifical University of Sto. Tomas and other colonial-educational centers became conspicuously larger. Though these natives could afford college education, they were the object of racial discrimination by their Spanish classmates and "friars." They had to suffer the epithet of "monkeys" as their parents were referred to as "beasts" and "wild." The creoles were caught in the middle of a situation charged with the racial antagonism between the indios and the Spaniards. This racial antagonism was not only a manifestation of the colonial relationship. Even among the Spaniards, there was the racial distinction made between the Philippine-born Spaniards and the Spanish-born Spaniards, with the former being derisively called Filipinos by the latter.

As more and more indios joined the ranks of the "colored" or the ilustrados, there came a point that the colonial authorities were alarmed and they entertained the idea that they would be taken up task on the basis of the colonial laws whose idealistic rhetoric they did not comprehend. What appeared to the colonial rulers as the first systematized movement among the native ilustrados to attack the social and political supremacy of the Spaniards was the secularization movement within the clergy. The overwhelming majority of those who participated in this movement were indios and creoles, and they demanded taking over the parishes held by the religious orders whose members were overwhelmingly Spaniards.

When the Cavite Mutiny of 1872 occurred, Fathers Burgos, Gomez and Zamora who were the most outspoken leaders of the secularization movement were accused of conspiring to overthrow the Spanish colonial regime and they were executed. The mutiny was officially an act of rebellion of the oppressed masses initiated by workers at the Cavite naval stockyard who were subjected to low wages and various forms of cruelty. Many of the rebellious workers and their genuine supporters were tortured and murdered. The three clerics who were condemned by the Spanish governor-general and the friars pleaded their innocence until their end. The style of pleading political innocence characterized the ilustrados from then on.

Nevertheless, even as the yoke of colonial oppression was carried mainly by the selling masses, the principal also suffered political and economic oppression in the hands of the "colonial tyrants." The principal shared in the exploitation of the selling masses but in turn it was subjected to certain oppressive demands made by the governor-general, the provincial governor and the friars who increasingly reduced its share of exploitation. These colonial tyrants arbitrarily increased the quota in tribute collection, the taxes for the privilege of engaging in commerce, the taxes on land and on industries. The "yoke" to administrative revolution and the

members mainly from the ranks of the oppressed masses to ensure the democratic character of the revolution. After the Cry of Pugad Lawin on August 26, 1896, signaling the start of armed warfare against the colonialists, its ranks swelled to tens of thousands and called the entire Filipino people to rise in revolt.

The Philippine revolution of 1896 was a national-democratic revolution of the old type. Though Bonifacio came from the working class, he was not in possession of proletarian ideology. The guiding ideology of the revolution was that of the liberal bourgeoisie. Its classic example was that of the French Revolution and Bonifacio himself was inspired mainly by its ideas. At any rate, the revolution asserted the sovereignty of the Filipino people, the protection and promotion of civil liberties, the confiscation of the friar estates and the elimination of theocratic rule.

At the Tejeros Convention of 1897, the ilustrados who were mostly from Cavite decided to form the revolutionary government to replace the Katipunan and elected Emilio Aguinaldo as president, thus replacing Bonifacio as the leader of the revolution. When an ilustrado strongly objected to Bonifacio's election as minister of interior on the ground that he was of lowly descent and had no education as a lawyer, the latter declared the convention null and void in accordance with a previous agreement requiring respect for every decision made by the convention. The convention manifested the class leadership of the liberal bourgeoisie and likewise the divisive effect of regionalism. The attempt of Bonifacio to form a truly revolutionary government led to his arrest and execution by the Aguinaldo leadership.

Within 1897, the revolutionary government suffered defeat after defeat. The ilustrados showed their inability to lead the revolution. The liberal bourgeoisie leadership finally succumbed to the offers of general amnesty by the colonial government through the media-

The Philippine revolutionary government shifted headquarters from Cavite to Malolos. But in September in anticipation of further U.S. imperialism, there the Malolos Congress was held to promulgate a constitution that had few new elements beyond democratic constitutions. During the same period, the U.S. imperialists kept on insisting in diplomatic terms that Filipino troops withdraw further from where they had been pushed to. The U.S. aggressors maneuvered to occupy more territory around Manila.

Attempts of the Aguinaldo government to diplomatically assert the sovereign rights of the Filipino people proved to be futile. On December 10, 1898, the Treaty of Paris was signed by the United States and Spain ceding the entire Philippines to the former at the price of \$20 million and guaranteeing the property and business rights of Spanish-elders in the archipelago. On December 31, U.S. President McKinley issued the "Proclamation of Benevolent Assimilation" to declare that the U.S. would take over the government of the Philippines.

On February 4, 1899, the U.S. troops made a surprise attack on the Filipino revolutionary forces. In the ensuing battles in Manila, at least 3,000 Filipinos were butchered while only 550 U.S. troops fell. Thus armed hostilities between U.S. imperialism and the Filipino people began. The Filipino people heroically stood up to wage a revolutionary war of national liberation.

Before the Filipino-American war was declared by the U.S. imperialism in 1902, 126,468 U.S. troops had been unleashed against the seven million Filipino people. They suffered a casualty of at least 4,000 killed and almost 20,000 wounded. Close to 20,000 Filipino combatants were slain. But more than a quarter of a million Filipinos died as direct and indirect result of hostilities. In short, for every one U.S. trooper killed 50 Filipinos were in turn killed. To effect the conquest of the Philippines, U.S. imperialism resorted to various forms of atrocities such as the massacres of captured troops and innocent civilians; pillage on women, homes

The Philippine Crisis

by Amado Guerrero

Ang una sa mga serye ng artikulong naging batayan ng librong *Philippine Society and Revolution*, nalathala muna sa *Philippine Collegian*, imahe mula sa Hulyo 29, 1970 na isyu.

U.P. STUDENT'S VALEDICTORY SPEECH

EXPAINS PRESENT STUDENTS' CONCERNS

This valedictory was delivered in Filipino at the commencement exercises of the University of the Philippines, Diliman, Quezon City, 13 April 1975, by Miss Carol Pagaduan, AB Psychology, cum laude.

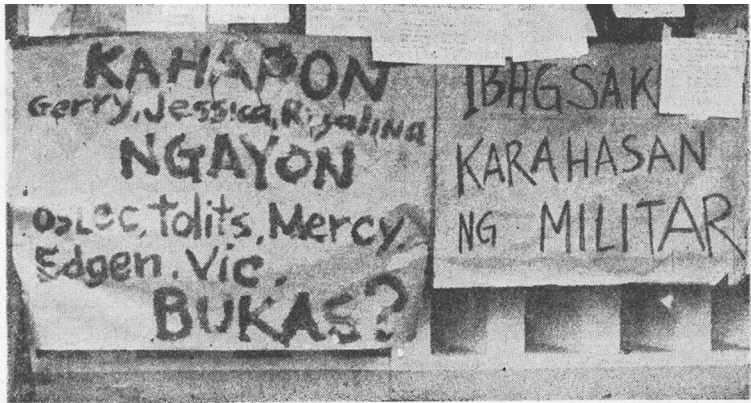
Today our academic community is assembled in the yearly ritual of commencement. After four or more years of intensive study, discussion and interaction within the university setting, the community decides that the graduates of class 1975 are prepared to take their places in society.

Because of the very nature of this decision, commencement connotes the university sitting in judgment upon itself. Commencement is -- or it should be -- the community's act of self-reflection.

This act of self-reflection is an assessment of a historical process within the university, acting upon and in its turn, acting upon by the students. Therefore, each graduate -- his skills, his sentiments, his visions -- is a personification of this process.

We are the inheritors of a proud historical tradition of militancy, nationalism and service to the people. Ours was a history of constant struggle -- for what we believed to be right, to be just and to be true. We fought long and we fought hard -- not just in the classroom disputing the validity of what we were being taught, but also, once upon a time, long ago, in the streets where we went to demonstrate the strength of our convictions. Once upon a time, long ago, we were among the most vocal, and the most courageous, certainly the most active student group in the nation -- and regarded as the protagonists for change.

Carol Araullo's Valedictory speech, Abril 13, 1975.

Posters denouncing military abuses have sprouted all over UP at Los Baños following the arrests and detention of five student leaders who have all been released without any charges.

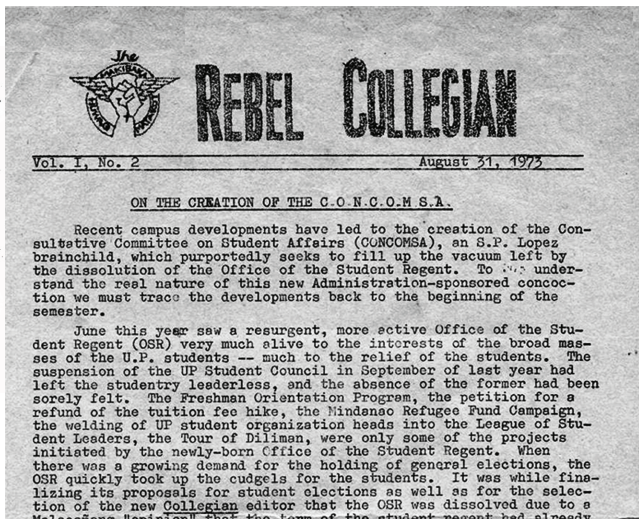
Posters in UP denouncing military abuse on the arrest and detention of five students leaders in the 1970's. *Philippine Collegian*, Hulyo 3, 1980.

Justice for Women Martial Law Victims streamer.

Artwork ng SDK '71.

Rebel Collegian, Agosto 31, 1973.

Pagpapatuloy at inobasyon ng tradisyon sa bisperas ng Sentenaryo ng UP, mga aktibistang estudyanteng bitbit ang ikonikong slogan ng unibersidad, Disyembre 2007, mula sa Arkibong Bayan.

IV

1983 - 1992

Ang tila kalmanteng UP: Ilang piling tala sa Kilusang Estudyante mula 1977 hanggang 1983

Tess Vistro

Kahit sa madilim na mga araw ng batas militar, buhay ang diwa ng paglaban ng mga estudyante ng UP, sa aroganteng tayo, higit pa lalo sa pagsasamantala at paggamit sa inaakalang kalmanteng panahong ito upang palakasin ang imperyalistang kontrol sa UP at higit na mapagsilbi ito sa pagpapatibay at pagpapalawig ng naghaharing sistema sa lipunang Pilipino.

Malamang hindi makikita sa mga sulatin ang mga aspirasyon at mga pangarap ng masang estudyante sa panahong ito. Malamang ang mga sama-samang boses at pagkilos ay hindi naisalarawan at naitala sa tinta at papel. Subalit nananatiling mahalagang layunin na mabalikan, mapag-aralan at mabigyang larawan ang mga paraan ng paglaban sa yugtong ito ng kasaysayan ng kilusang estudyante (KE).

Layunin ng sanaysay na ito na maitala mula sa mga kwento ang naging bahagi ng KE sa UP sa panahong ito. Isang pagtatangka ito na ipakitang kahit sa pinakamabagsik na pangil ng batas militar at sa mga nakakarimarim na krimen nito, hindi nagapi ang mapanlabang diwa ng kabataang estudyante ng UP. Na bagamat iba't-ibang antas ang tindi ng paglaban – humuhupa, lumalakas, nagagapi at umaatras upang mag-ipon ng lakas – muli't muling sumusulong upang umani, gaano man kaliliit, ng tagumpay. Isang prosesong patuloy na umuusad hanggang umani ng malalaking tagumpay.

Ang Tila Kalmanteng Pamantasan

Tuloy ang buhay sa UP na ipinamamarali ng administrasyon na kalmante. Subalit sa pana-panahon, gugulantangin ang UP ng mga balitang nagpapahiwatig na buhay ang militansya ng KE sa unibersidad: martsa-rali sa College of Engineering at sa academic oval na hinarang ng mga pulis, nagkahabulan, may mga nasaktan; at mass-up sa AS second floor lobby na madalas sitahin at patigilin. Pinamunuan ng frats at soro ang karamihan sa mga raling ito.

Ang academic oval na lunsaran ng mga martsa-rali ang siyang Mendiola noon nang harangan at pukpukan sa pagitan ng mga nagrarali at mga pulis.

Maraming mga imahe ng paglaban: mga islogang “ibagsak ang martial law” sa mga operasyon-pinta at operasyon-dikit (OP-OD) sa iba’t ibang bahagi ng kampus, mga operasyon-sulat (OS) sa mga ladies room, mga dulang iglap, mga mabilisang room-to-room (RTR), estilong gerilya para hindi maabutan ng pulis o security. Sa briefing ng mga mag-RTR, dapat tapusin sa loob ng 2-3 minuto at kalas na, habang nagpro-prop, may kasamang nakabantay kung may “kaaway.” Sa susunod na classroom, may nag-SI (social investigation) na kung maaaring pasukin para mag-RTR. Ang SI ay ginamit na rin para sa pagsusuri sa sitwasyong panseguridad, mula sa orihinal na pakahulugan nitong pagsusuri ng mga uri sa lipunang Pilipino.

Sa mga dormitoryo, masigla ang mga aktibidad ng dormers. May mga nakakapaglabas ng pahayagan, na ang pinakamatapang na panawagan ay “Magkaisa sa isang layunin.” Dapat aprubado ng dorm matron ang nilalaman ng pahayagan. Kadalasan matinik ang dorm matron sa pagkatay sa mga artikulong sa kanyang palagay ay subersibo. Walang apela sa desisyon niya.

May mga nakatayo ring dorm councils. At aprubado din dapat ng dorm matron ang lahat ng mga aktibidad nito. Hinayaan ang mga ganitong aktibidad, bahagi ng pagpupustura ng UP na may tinatamang demokratikong karapatan ang mga estudyante.

Gaano man kikipot ang espasyong nakabukas, pinagpursigihang higitin, at palawakin ito. Gaano man kamilitarisado ang kampus, mabisang naikutan ang mga limitasyong iginuhit, at nasasalag ang represyon. At unti-unti, dahil sa masikhay na pagkilos at pag-oorganisa, nailatag sa pamantasan – sa lahat ng kolehiyo, maliban sa College of Music; sa lahat ng dormitoryo, maliban sa Sanggumay; sa frat at soro; sa mga organisasyong akademiko; sa mga support groups sa mga rehiyon, at iba pa – ang isang malawak na network ng paglaban sa pasismo at represyon sa kampus, sa paglaban upang bawiin ang mga demokratikong karapatan ng mga estudyante na ipinagkait nang ipataw ang batas militar. Isang malalim na network na naging sanayan ng daan-daang aktibistang estudyante ng UP, upang gumampan ng mahahalagang papel at tungkulin sa paglaban sa diktadura, di lamang sa UP, kundi maging sa labas

ng paaralan, sa paglahok at pagganap ng mahahalagang gawain sa kilusan sa pagkakamit ng pambansang kalayaan at demokrasya.

Pakikibaka Para sa Demokratikong Karapatan

Nahinog at napatibay ang batayan ng pagsusulong sa pakikibaka sa pagbawi sa demokratikong karapatan ng mga estudyante: ang tulak para sa pangangailangang ipakita na buhay ang demokrasya sa kampus, at ang kahandaan ng kilusang estudyante, ang mga organisasyon, ang mga lider at kasapi nito na pangunahan ang laban.

At naitayo ang alyansa ng mag-aaral. Isang pormasyong hayag na sumaklaw sa iba't ibang organisasyon sa kampus na siyang kumatawan at nanguna sa pakikibaka para bawiin ang mga inagaw na demokratikong karapatan ng mga estudyante. Ang alyansang ito ang nanguna sa mga protesta, mga dayalogo at negosasyon sa admin at sa Dean of Student Affairs upang ibalik ang pampamantasang konseho ng mag-aaral, malayang pamamahayag sa pamamagitan ng paglalabas ng *Philippine Collegian*, pagkilala sa legalidad ng mga organisasyon ng mga estudyante, anuman ang oryentasyon nito, karapatan sa malayang pagtitipon, at karapatan sa maayos na pasilidad.

Higit sa lahat, dinala nito ang isyu ng militarisasyon at represyon sa loob ng kampus, na ipinapakita ng pamumutiktik sa loob ng kampus ng mga espiyang militar -- mga nakatira sa mga dormitoryo, naka-enrol sa iba't ibang kurso, nakatambay sa mga estratehikong lugar sa kampus at nakamasid sa mga aktibidad ng mga estudyante. Ito ang espiyang tagakalap ng datos sa mga umaaktong mga lider sa mga organisasyon, at magiging batayan ng arbitraryong paglalabas ng kinatatakutang “arrest, search and seizure order” (ASSO).

Magpapatuloy pa ng ilang taon ang paggigiit ng KE sa karapatan ng mga estudyante at sa kanilang paglaban sa mga restriksyong ipinapataw ng administrasyon ng UP at ng batas militar. Sa maagang bahagi ng dekada 80, inilulunsad ang kauna-unahang eleksyon para sa pampamantasang konseho ng mag-aaral sa UP at malilimbag ang *Philippine Collegian*, matapos ang halos sampung taong pagkakait nito sa mga estudyante.

Lilikha ng ripple effect ang tagumpay na ito ng KE sa iba pang eskuwelahan, di lamang sa Kamaynilaan, kundi pati sa mga eskuwelahan sa mga syudad at sentrong bayan sa buong Pilipinas. Magsusulputang parang mga kabute pagkatapos ng buhos ng ulan ang mga konseho at mga pahayagan ng mga mag-aaral sa mga susunod pang mga taon.

Magpapatuloy pa ang pag-ani ng tagumpay ng mga estudyante. Mabubuo ang mga pampulitikang organisasyon. Maitatatag ang anti-imperialist coalition, na matatransporma sa kalaunan sa Youth for Nationalism and Democracy (YND). Maitatatag din ang Third World Forum, ang Center for Nationalist Studies, ang muling pagbuhay ng UP Student Council Volunteer Corps. Aabot pa ang militansya ng mga estudyante hanggang sa hanay ng mga tradisyonal na mga organisasyon at magkakaroon ng malinaw na pampulitikang oryentasyon ang mga ito. Sa mga maralitang komunidad sa paligid, maitatayo ang pampulitikang organisasyon ng mga kabataang di nag-aaral, ang Alyansa ng Nagkakaisang Kabataan sa mga Komunidad ng UP (ANAKKO-UP).

Sa paglawak ng bilang at impluwensya ng pambansa demokratikong kilusang estudyante, mabisang mapapamunuan nito ang pagpapakilos sa mga estudyante sa loob at labas ng pamantasan.

Hulyo 19, 1981: Ang pakikihamok ng mga estudyante sa Arroceros

Isa sa mga unang pagkilos na pinamunuan ng kilusang estudyante ng UP ang nataguriang “Battle of Arroceros.” Bilang pagtuligsa sa lantarang pagtalima sa imperyalistang dikta at disenyo sa sistemang pang-edukasyon, partikular sa UP, sa pamamagitan ng Education Act of 1980, sumugod ang halos isang libong estudyante sa Arroceros sa Maynila, ang opisina ng Ministri ng Edukasyon. Galing sa UP ang kalakhan ng luma, at pinamunuan ang mass action ng mga lider estudyante mula sa UP.

Sa panimulang pormasyon, humarang na ang aabot sa isandaang pulis na may truncheon at shield at may back-up pang trak ng bumbero. Sa unang negosasyon, ayaw nang pumayag ng mga pulis at ang order ay disperse; nagsikap pang makipagnegosasyon ng kahit ilang minuto lang na programa, subalit determinado ang kumand ng mga militar sa order na disperse. Pumosisyon ang mga estudyante at ang kumand: awitin ang pambansang awit – ang “Bayang Magiliw” bago tuluyang magdisperse. At sinimulan

ang pag-awit, sa paniwalang rerespetuhin ang pambansang awit habang ito ay kinakanta. Subalit kabaliktaran sa kanilang akala, habang kumakanta, nagsimula nang mag-close in ang hanay ng mga militar, at nagsimula nang dumikit sa hanay ng mga kumakantang estudyante sa aktong pagsalakay. Sa kabila ng takot at kaba ng mga kalakhan na bagitong estudyante, matagumpay na tinapos ang kanta, mas mabilis na tempo kaysa dapat dahil sa papalapit at handa nang mamukpok na mga militar. At napakaakma ang titik ng huling linya ng awit sa sitwasyong kaharap ng mga estudyante at kanilang mga lider, “ang mamatay ng dahil sa iyo.” At sa isang iglap pagkatapos ng kanta, at sa halos isang dipang lapit na ng mga pulis, isinigaw ang kumand na atras. At umatras ang hanay. Tumakbo hanggang may lupa at semento. Pag-atras na nagresulta sa mga sugat, galos, pasa sa pukpok ng truncheon. Pag-atras na nag-iwan ng sugat sa puso, ng nagpupuyos na mga damdamin ng di iilang kalahok, ng isang iglap na pagkamulat sa mukha ng pasismo. Pag-atras na nagpatapang sa daan-daang estudyante upang kinabukasan ay magtipon sa isang indignation rally. Hindi bababa sa limangdaan ang napalahok sa rali na iminartsa sa loob ng kampus. Ang malakas na ulan sa araw na iyon, ang animo’y nagsilbing pakikiisa ng kalikasan sa nagpupuyos na damdamin at galit ng mga estudyante, habang nagmamartsa at isinisigaw ang mga islogang: “Marcos pasista, diktador, tuta,” “Burukrata kapitalismo, ibagsak,” “Batas militar ibagsak,” at marami pang iba.

Ang UP bilang lunsaran ng imperyalistang opensiba sa ideolohiya

Di na makapaghari sa lumang paraan ang pasismo ng estado, iyan ang pagtaya sa batas militar ng diktadurang Marcos. Sa gitna nito ang katunayan, na ang pagdurog sa paglaban ng mamamayan, lalo na sa kanayunan -- ang pinaka-ultimong layunin ng pagpapataw ng batas militar -- ay hindi nagtagumpay; bagkus ay higit na lumakas nang walang katulad sa kasaysayan ng paglaban ng mamamayang Pilipino. At sa kontekstong ito, bahagi rin ng pagpapamalas ng bahagyang liberalismo sa pamantasan, pinakawalan ang imperyalistang opensiba sa ideolohiya. Lumaganap na parang daluyong ng rumaragasang tubig mula sa isang gumuhong dam ang mga sulatin ng mga rebisyunista, mga teorya sa digmang bayan ng Nicaragua, Vietnam at maging ng China, dependency theory, at iba pa sa pamantasan. Pinakawalan ang mga sulating nagkukwestiyon sa kawastuhan ng teorya ng Marxismo, Leninismo, at kaisipang Mao Tse Tung, na siyang batayan ng praktika ng isinusulong na pakikibaka para sa pambansang kalayaan at demokrasya. Kasabay nito

ang pagkawala sa sirkulasyon ng mga klasikong sulatin ng Marxismo, mga sulatin ni Lenin at Mao. Naging mabisang daluyan ng opensibang ito ang mga pseudo-Marxists at maging ang ilang pinuno at kadre ng lumang Partido Komunista ng Pilipinas, na nagbase sa pamantasan, pagkatapos na malunod sa sarili nitong oportunismo. Naging laman ng mga babasahin sa mga klase, at naging paksa sa mga forum at mga talakayan sa loob at labas ng mga klasrum. Ipinosisyon ang mga ito bilang hamon sa pang-ideolohiyang batayan ng papalakas na impluwensya ng batang pamumuno ng KE sa pamantasan. Sa programa ng konseho ng mga estudyante, at sa *Philippine Collegian* nagsikap humanap ng pwesto ang rebisyunismo, subalit sila'y nabigo.

Lalangkan pa ito sa kalaunan, ng atake sa pampulitikang pamumuno sa KE, mga batikos sa kalidad at kakayahan ng mga aktibista: “The activists have nothing between their two big ears but their large mouths, they lack creativity, they cannot substantiate their slogans, hindi pumapasok sa klase, at hindi makaambag sa mga debate sa loob ng klase, walang alam sa teorya ng Marxismo” at iba pang mga puna.

Subalit mabibigo ang pagtatangkang ito ng rebisyunismo upang sagkaan ang tuloy-tuloy na pagsulong ng KE na pinamumunuan ng pambansa-demokratikong kilusan. Magpapatuloy ang pagpapalawak at pagpapalakas ng hanay ng mga estudyante. Tuloy-tuloy ang pagtaas ng bilang ng naririklutang mga aktibista, at magiging higit pang masigla ang paglulunsad ng mga pampulitikang edukasyon sa hanay nila. Magpapatuloy pa ang paglawak ng impluwensya nito sa hanay ng masang estudyante ng UP. Masusing binibigyang-pansin ng KE ang mga ibinabatong problema sa pamumuno ng sa mga rebisyunistang mga grupo. Katulong nila ang mga grupo at indibidwal na dating galing sa UP, naging bahagi sa KE rito, at may komon na sentimyentong nababagalan sa takbo ng pag-unlad ng KE at, higit sa lahat, naaani sa tagal ng muling pag-iral ng isa pang First Quarter Storm (FQS) sa UP.

Ang usapin ng student apathy

Sa panahon ding ito titindi ang pagkabagabag sa persepsyon na problema ang “student apathy.” Iuugnay ito sa iba’t ibang salik tulad ng uring pinagmulan ng mga estudyante ng UP, kahinaan sa pamumuno, kakulangan sa paghaharap ng mapanlikhang porma ng protesta na maka-eengganyo sa pinaka-nahuhuling seksyon ng masang estudyante upang lumahok sa pakikibaka.

Subalit mapagpasyang matitigil ang pagkabagabag sa usapin ng student apathy sa paghugos ng kilusang protestang ibinunga ng pagpaslang kay dating Senador Benigno “Ninoy” Aquino noong Agosto 21, 1983. Mula sa inisyal na pag-aatubili at debate sa kung dadalhin ba o hindi ang isyu ng pagkapaslang kay Ninoy, dahil repormista naman ito at kabilang sa naghaharing uri, mabisa at matalas na napamunuan ang kilusang protesta sa loob ng kampus. Sa unang araw pagkatapos paslangin si Ninoy, highly visible na ang ispontanyong aksyon at protesta ng mga estudyante: nakasuot na ng black armbands bilang protesta ang mga dati’y tinataguriang pinakaapatetikong mga estudyante, ang mga burgis na estudyante sa AS first floor lobby, at mga tambay sa AS parking lot. Kaya di katakataka nang nagtawag ng on-the-spot na talakayan sa 2nd floor lobby ng AS, sa isang iglap ay napuno ito ng mga estudyante, na handang-handa sa pakikipagtalakayan. Makakamit ang pinakamalaking mobilisasyon sa loob ng kampus noong maimbitahan ang pamilyang Aquino. Nagsalita sa AS steps ang noon ay batang-batang anak ni Ninoy na si Kris Aquino. Umapaw ang estudyante sa AS first floor lobby hanggang sa steps, sa kalsada, at maging sa iba’t ibang floors ng AS. Tinayang napadalo sa pagkilos na ito ang halos lahat ng mga estudyanteng pumasok sa araw na iyon.

Huhugos pa ang partisipasyon ng mga estudyante, at ang iba pang pangyayari ay maitatala sa maningning na kasaysayan ng paglahok ng masang estudyante ng UP sa pamumuno ng pambansa demokratikong kilusan. Malinaw ang aral na ipinakita ng yugtong ito. Walang pasubaling ipinakita ng kabataang estudyante ng UP ang kanilang kahandaang makilahok, sa panahong hiningi ng bayan ang pakikisangkot.

Mahalagang aral sa pamumuno ng KE, ang katunayang nakahanda ito para harapin ang hamong iniluwal ng pampulitikang sitwasyong ibinunga ng pagpaslang kay Ninoy Aquino. Ang malawak na network ng mga aktibista at ng kanilang organisasyon ay nailatag na sa buong unibersidad. Ang masikhay na pagpukaw, pagmumulat, at pagkilos ng mga nagdaang taon ay nagsilbing makinarya upang mabisang mapamunuan ang mas mataas na antas ng pagmumulat at pagpapakilos sa bagong puwersang iniluwal ng pampulitikang sitwasyon.

At walang-pasubaling umani ng malalaking tagumpay ang pambansa demokratikong kilusan sa panahong ito: sa ilang daang porsyentong paglaki

ng bilang ng mga aktibista, sa pag-unlad ng kalidad at impluwensya ng pamumuno ng kilusang estudyante, sa sigla ng paglahok ng mga estudyante, sa pag-unlad ng antas ng kakayahan ng mga aktibista.

Higit sa lahat, mahalagang aral ang matiyaga, tuloy-tuloy, at masikhay na pagkilos sa pagsusulong ng kilusan. Napaka-angkop ang sinulat ni Jacob A. Riis, isang mamahayag: “Kung tila walang nangyayari, pinapanood ko ang isang ‘stone cutter’ na umabot na sa isang daang beses na pinupukpok ang isang bato, pero halos wala man lang malikhang crack sa bato. Subalit biglang sa ika-isangdaan at isang pukpok, mahahati sa dalawa ang bato. At malinaw sa akin na hindi ang huling pukpok ang humati sa bato, kundi ang lakas ng pinagsamang pukpok mula pa sa simula.”

Huhupa ang tila delubyong pagkilos ng mga estudyanteng dumaan sa UP sa panahong ito. Titigil ang malalaking pagkilos, ang mga malaganap na pag-aaral sa mga isyu. Magiging tila kalmante muli ang UP. Subalit tiyak na dadaan uli ito sa isang mas mataas na antas ng proseso ng pagpapalakas upang makapaghanda at magtagumpay sa susunod na mga laban at iba pang hamon sa mga susunod na panahon.

Ang komunidad ng UP noong dekada '80

Donato Continente

Enero 25, 1962 ng ako'y ipanganak sa isang komunidad sa loob ng UP campus sa Diliman. Sa Village A, sa bahay ng aking ninang ako isinilang. Sa mababang paaralan ng Krus na Ligas ako nagtapos ng elementarya. Taong 1972, nasa grade 5 ako nang ibagsak ang Martial Law. Nasaksihan ko kung paano sonahin ang aming baryo. Ang mga kalalakihan ay dinala sa plaza. Bago ibagsak ang batas militar, madalas akong pumunta sa plaza kahit ayaw akong payagan ng aking mga magulang. Lagi kong pinapanood ang kulturang pagtatanghal ng Kabataang Makabayan (KM) at kapag sila ay umiikot sa mga komunidad, sumasama ako. Tuwang-tuwa na ako sa pagbitbit ng kanilang bandera. Minsan ay nakita ako ng aking tatay na dala ang bandera ng KM. Pinagalitan niya ako at pinauwi. Sinabihan akong huwag sasama sa mga aktibista. Ang tanong ko sa tatay ko, masama bang sumama sa kanila? Ang sagot lang niya -- basta huwag kang sasama.

Nagtitinda kami noon ng aking nanay ng gulay sa Teacher's Village ng kami'y pauwiin ng suki ng nanay ko. Sabi sa nanay ko, bakit nagtitinda pa kayo, di niyo ba alam na may Martial Law? Agad na nagyaya ang nanay ko na umuwi. Bakas sa mukha ng aking nanay ang pag-aalala. Malapit na kami sa bahay namin ng masalubong ko ang kakilalang myembro ng KM. Binati ko siya, kuya saan ang punta mo? Sabi niya, dyan lang, at nagmamadali siyang naglakad patungong loob ng campus ng UP.

Naka-barikada pala ang mga aktibista sa may daan papuntang Philcoa. Lima kaming magkakaibigan na pumunta ng campus. Pinapaulanan na ng teargas ang mga nagbarikada. Sinabihan na kami na umuwi na kayo, mga bata pa kayo. Kinabukasan pati baryo namin sa Krus na Ligas ay nangamoy teargas. Sa Krus na Ligas sila umatras at hinabol ng mga Metrocom. Marami ang hinuli at pinasok ang lahat ng mga kabahayan at dinala sa Crame ang kanilang mga pinaghinalaan na mga aktibista. Nagsilbing bangungot sa baryo namin ang naganap dulot ng batas militar.

Taong 1975 ng magtapos ako ng elementarya. Pumasok ako ng high school sa Quezon City High School sa Kamuning. 1979 ng muli akong nakakita ng pulang bandera, pero di na KM ang nakalagay, kundi Samahang Balikatan. Magkakawing na dalawang braso ang makikita sa pulang bandera. Labing pitong taon ako noon ng mag-member ako ng Samahang Balikatan na ang gawain ay maglinis ng komunidad. Nagba-bahay-bahay din kami upang ipaliwanag ang isyu ng mga manggagawa, magsasaka, at pagtaas ng tuition fee ng mga mag-aaral. 1979 nang magkaroon ng rally sa Mendiola. Dinaluhan ito ng maraming estudyante ng UP at mga kabataan sa komunidad ng UP. Marami din sa hanay ng mga manggagawa. Nagkaroon ng matinding dispersal sa mga raliyista. Ang iba ay naaresto.

Taong 1980, napahinto ako sa pag aaral upang maghanap ng trabaho. Kailangan kong tumulong muna sa mga magulang ko dahil sa hirap ng buhay na kinakaharap namin. Construction worker ang tatay ko. Ang nanay ko naman ay naglalaba ng damit ng mga estudyante. Taong 1981 nang muli akong nag-enrol sa third year high school at naka-graduate noong 1982 sa Quezon City High School. Sa panahong ito ay marami nang isyu ang kinakaharap ng komunidad ng UP tulad ng demolisyon. Sa taon ding ito ay isinilang na ang organisasyon ng Alyansa ng Kabataan sa Komunidad (ANAK-KO). Nabuo ito sa RIPADA -- Ricarte, Palaris at Dagohoy. Nag-expansion sila sa Krus na Ligas at ako ay nagsibling kontak nila sa KNL at sa kalaunan ay nagkaroon ng chapter ang ANAK-KO doon. Noong 1982, nagtratabaho ako sa aking tiyo na may opisina sa Makati, dahil na din sa kakapusan sa pinansya ay kinailangan kong magtrabaho upang makatulong ng kaunti sa aking mga magulang. Agosto 21 nang paslangin si Benigno "Ninoy" Aquino, umugong ang balita na ibabalik ang batas militar upang pigilin ang nagpupuyos na galit ng mamamayan na agad na bumuhos sa lansangan sa buong Kamaynilaan. Nagpaalam ako sa tiyo ko na uuwi ako.

Pagdating ko sa bahay ay agad kong pinuntahan ang mga kasama ko sa ANAK-KO. Nagplano na ng iba't ibang tipo ng kilos-aksyong masa. Ang mga estudyante ng UP ay ganun din. Nagsagawa sila ng mga kilos-protesta sa campus at sa mga komunidad ng UP, isinisigaw ang pabagsakin si Marcos, palayain ang mga detinidong pulitikal. Sa panahong iyon kilalala ang Bicutan sa mga detinidong pulitikal. Sa mga komunidad ng UP ay naglibreng tatak kami ng mga t-shirt na may logong palayain ang detinidong pulitikal. Naglunsad

din kami ng mga house-to-house at paaralang lansangan. Dala namin ang blackboard. Kapag may nadaanan kaming maraming tao, agad na naglulunsad ng paaralang lansangan. Nang ilibing si Ninoy, libu-libong aktibista ng UP ang dumalo. Pagkatapos ng libing ay dumaan sa Mendiola at nagkaroon ng matinding labanan sa tulay ng Mendiola. Gabi na nang matapos ang bakbakan sa pagitan ng mga galit na masa at Metrocom. Marami ang natamaan ng bala at may mga napatay din. Wala nang masakyan sa pag-uwi papuntang UP. Sa buong Kamaynilaan ay umiikot sa mga komunidad ang aktibista upang makapagsagawa ng propaganda na dapat nang tapusin at ibagsak si Marcos. Isinisigaw ang “Marcos-Hitler! Tuta ng Kano!”

Tuloy-tuloy ang gawaing pag-oorganisa sa loob ng komunidad ng UP. Sa panahong ito ay nagdesisyon na akong di pumasok sa trabaho para mag full-time sa pag-oorganisa sa mga komunidad sa UP. Naharap sa matinding demolisyon ang isang malapit na komunidad upang bigyang daan ang programang gawing lunsod ng mga tao ang Quezon City o (City of Man). Ang City of Man ay naglalayong gawing commercial complex ang Quezon City at ang mga tao sa komunidad ay dadalhin sa malalayong lugar -- sa Montalban, Cavite at Bulacan. Tutol ang mga tao dito. Nag-umpisa ng magbarikada sa Ricarte. Nang pasukin ito ng mga Metrocom, lumaban ang tao. Nanaig ang lakas ng military. Maraming bata ang nasaktan. Naalala ko si Abet, ang madalas kong buddy sa komunidad na napuruhan ng palo sa ulo. Si Jun Bagli kung tawagin namin ay nadaganaan ng aparador. Tinulungan siya ng military na buhatin ang aparador, matapos nun ay agad siyang pinagpapalo. Tuloy ang labanan, parang pelikula ng *Under Fire*.

Nang humupa ang labanan, may mga nangibang bayan. Ang ibang mga masa ay natakot ngunit maraming masa ang mas tumapang. Tama ang linya na ipagtanggol ang kanilang karapatan sa kanilang mga tahanan. Sa ibang mga komunidad ng Quezon City ay nagkaroon din ng mga masaker. Bagama't ang komunidad ng UP ay hinahagupit ng matinding pagbayo ng military, matapang na nanindigan ang mga aktibista ng UP na ipagtanggol ang karapatan ng mamamayan nito. May mga pagkakataon na nagkakaroon ng tunggalian sa linya at mga patakaran, sa pag-implementa ng programa. Pero ito ay naaayos din agad sa pamamagitan ng paglinaw kung ano ba talaga ang interes ng nakakarami kaysa interes lang ng iilan? Normal naman 'yan. Ang mahalaga ang maisip natin kung bakit tayo nagsisilbi sa interes ng masa.

Taong 1985, sa pagbubukas ng klase, itinaas ang tuition fee, hindi lang sa UP, kundi sa lahat ng unibersidad sa Kamaynilaan. Marami sa komunidad ang hindi makapasok kaya't nagsagawa ng kilos-protesta ang mga estudyante. Dinala sa Mendiola ang kilos protesta upang iparating sa pangulong naaagnas. Ang pambansang lider na hinahangaan ko na si Lean Alejandro at si Chino Roces ang mga nasa harapan. Sa tapat pa lang ng Pamantasan ng Silangan o University of the East ay agad na kaming hinarang at sunod-sunod na pinaulanan ng teargas na inimport ni Marcos sa US. Takbuhan sa iba't ibang direksyon ang mga estudyante. Nagkalat ang mga sapatos, tsinelas, bag, payong at mga libro sa kahabaan ng kalye ng Recto. Nakita ko si Chino Roces na duguan ang ilong dulot ng tapang ng teargas. Nagmistulang sementeryo sa katahimikan ang kahabaan ng Recto. Ang mga nagtitinda ng palamig at iba pang mga vendors ay hindi nakaiwas sa tindi ng tapang ng teargas.

Ang tanging hinihingi lang ay ibaba ang tuition fee, ngunit ibinigay ng mga pasistang military ay imported na teargas mula US. Ganun ka-brutal ang diktadurang US-Marcos. Paghupa ng pamamasista ng militar, agad na nag-assemble ang mga estudyante at mga kabataan sa komunidad, hinanap ang mga naligaw na tumakbo sa komunidad na malapit sa Recto, at muling nagmartsa patungong España sa UST. Ang mobilisasyon ng buong UP ay umuwi na ng campus sa Diliman, nagtasa ng kaganapan sa nangyari sa Mendiola, at muling nagplano sa gagawing noise barrage at torch parade sa buong campus ng Diliman at komunidad. Naglunsad ng diskusyon sa komunidad. Eksaktong 6 p.m, nag-umpisa nang magmartsa mula sa Palma Hall. Pumunta ng Ricarte, Dagohoy, at Palaris, sa mga dorm ng university, sa Krus na Ligas, Amorsolo, Pansol at Old Balara. Alas-onse na ng gabi ng matapos ang programa sa Sunken Garden.

1985 ng magkaroon ng banta sa demolisyon sa komunidad. Sa pangunguna ng ANAK-KO, UP LFS-UP at workers ng UP, nagbarikada ang mga taong maaapektuhan ng demolition. May iba pang organisasyon na nanggaling pa sa komunidad ng Kamaynilaan upang makiisa sa mga taga-Ricarte. Sa kahabaan ng Katipunan Ave., papasok ng Ricarte, pinusisyon ang barikada. Sa harap namin ay madaming Metrocom na naka-full battle gear. May mga dalang batutang yantok, maiikling baril at may mga armalyt din. Ngunit hindi nagpasindak ang mga nakabarikada. Humakbang patungo sa nakabarikada ang militar, humakbang din padikit sa military ang mga taong nakabarikada. Nasa nego panel sila Teofisto Guingona at maraming madre na nakikiisa

sa mamamayan ng Ricarte. Nag-umpisang mag-ahitasyon ang tao na itigil ang demolisyon, na lumayas ang military sa loob ng campus. Nagkaroon ng kiskisan hanggang sa mauwi sa paluan. Nakita ko si Guingona na duguan na ang mukha. Itinabi namin ni Abet ang mga madre na hindi na iginalang ng kalaban. Hinahatak sila habang patuloy ang pagpalo. Ang buddy ko na si Abet ay biglang bumagsak sa tabi. Napalo siya sa ulo. Ako naman ay tinamaan sa bandang kaliwang balikat. Maya-maya, umalingawngaw na ang sunod-sunod na putukan sa loob ng komunidad ng Ricarte habang ang ibang bahay ay ginigiba na. Umabot ng tatlong oras ang putukan.

Sa pagtigil ng alingawngaw ng mga punglo, maraming kasama ang nasaktan. Nanaig ang mga pasistang militar. Hapon na ng muling mag-assembly ang mga tao. Ang mga kasama ay nagtasa at muling nagpalakas. Nag-organisa, nagsagawa ng programa, mga diskusyon sa mga school building, at sa mga komunidad ng UP. Pansamantalang itinigil ang demolisyon dahil na din sa determinasyon ng mga tao na ipagtanggol ang kanilang tirahan. Ito ang panahon na maningning ang aktibismong pakikibaka sa unibersidad at komunidad ng UP. Nag-umpisa na ding mag-expansion sa Daang Tubo, Merry Town, at sa Katipunan Valley. Itinayo ang KASAMA-KO, ang Katipunan ng Samahan ng Mamamayan ng Komunidad. Sa Daang Tubo sumulpot ang isa sa mga mahuhusay na lider, si Nanay Siling, at iba pang mga lider sa komunidad. May edad na rin siya ng magpasyang kumilos. At sa kabila ng kanyang kalagayang kapos sa kabuhatan, mas pinili niyang maglingkod sa interes ng mamamayan ng komunidad. Nang huli ko siyang nadalaw sa bahay para makakuwentuhan, nalaman kong buo pa rin ang paniniwala niyang lalaya din ang ating bayan at mabibigyan din ng kaghinhawaan ang mahihirap.

Sa panahon ng 1985, maraming na-organisa sa mga komunidad ng UP dahil sa laganap na kahirapan at pagtaas ng mga bilihin. Nanatiling mababa ang sahod ng mga manggagawa at walang lupang sinasaka ang mga magsasaka. Sa bawat mobilisasyon ng mga magsasaka, ang UP ang kanilang tinutuluyan. Dito ay nagkakaroon ng pagkakataon ang mga aktibista na makipagkuwentuhan at talakayin ang kanilang isyung dinadala. Ang kawalang lupang sinasaka, pagtaas ng presyo ng pestisidyo, ang mababang sahod sa mga manggagawang-bukid, at tumitinding militarisasyon sa mga kanayunan ang kanilang mga isyu. Binabahagi din ng mga taga-komunidad ang kahirapang kanilang kinakaharap kaya't kailangan ng pagkakaisa upang labanan ang tumitinding pagpapahirap sa mamamayan. Kailangang wakasan na ang pamumuno ng diktadurang US-

Marcos. Nagpatawag si Marcos ng snap election. Ang buong organisasyon ay di naniwala. Kasama ang komunidad ng UP sa pagboykot ng eleksyon. Nang matapos ang eleksyon, si Marcos pa din ang nanalo.

Ang mga mamamayan ay nagalit. Kabi-kabila na ang kilos-protesta na humantong sa isang people power noong Pebrero 25 1986. Nang maluklok si Corazon Aquino bilang presidente ay panandaliang humupa ang pakikibaka sa komunidad sa pag-aakalang si Cory na ang magsasalba sa kahirapan ng mamamayan ng Pilipinas. Buo na rin ang KADENA o Kabataan para sa Demokrasya at Nasyonalismo. Ito ang pinalit sa ANAK-KO. Ang KADENA ay nanindigan na di pa tapos ang pagmumulat, pag-oorganisa at pagpapakilos. Nanindigan na hangga't nariyan pa ang sistemang malakolonyal at malapyudal sa Pilipinas, mananatiling di pa ganap ang kalayaan ng sambayanang Pilipino. Nagpatuloy kami sa pag-oorganisa. Ang ibang mga nakasama ko ay lumabas ng komunidad ng UP upang sa ibang komunidad ng Kamaynilaan mag-organisa. Piniling tahakin ng ibang mga nakasama ko ang pakikibaka sa kanayunan.

Sa panahong ito, laging malakas at maramihan kung magpa-mobilisa ang unibersidad at komunidad ng UP. Hindi bababa sa pitong bus ng Manila transit ang mobilisasyon. Nakakaya ding magboykot ng klase sa kombinasyon ng estudyante, manggagawa ng UP, at mga taga-komunidad. Nagagawang magmartsa mula Oblation patungong Mendiola. Taong 1987 ay pumunta ang mga magsasaka sa Kamaynilaan galing ng Norte - Nueva Vizcaya, Nueva Ecija, Pangasinan, Bataan, Pampanga, Bulacan at Timog Katagalugan. Handa na din ang aktibista ng UP at mga taga-komunidad. Sumama kaming mag-vigil sa mga magsasaka. Alas-kuwatro ng umaga, nakapormasyon na ang buong bulto patungong Mendiola. Mula Department of Agrarian Reform, nagmartsa patungong Mendiola. Napuno ang kahabaan ng Recto, tulay ng Mendiola hanggang Avenida. Ang tanging hiling lang ay tunay na repormang agraryo.

Bahagyang nagkaroon ng kiskisan ang mga anti-riot at ralliyista. Biglang nakarinig kami ng mga putok. Madami agad ang namatay at sugatan. Minasaker ang mga magsasaka na tanging hiling lang ay lupa, ngunit bala ang binigay. Nagkahiwa-hiwalay kami. Nang matapos ang putukan, tumulong kami sa pagbubuhay ng mga bangkay at sa pagdala sa ospital ng mga sugatan. Ganun ka-brutal ang gobyernong Aquino. Nasaksihan ng mga taga-komunidad ng UP ang ginawang pagmasaker sa mga magsasaka. Ito ang naging sandata namin upang imulat ang mga tao sa komunidad na wala tayong aasahan sa

pangulong ang pinagsisilbihan ay interes lang ng iilan. Naging laganap uli sa komunidad ang demolisyon at nag-uumpisa na ang tunggalian sa loob ng organisasyon. Subalit ang mga taga-komunidad ng UP ay matapang na nanindigan sa tama. Hindi rin maiwasan ng ibang kasama na magpahinga. Kaming mga naiwan ay patuloy sa pakikibaka. Sa panahon na 'yon ako pumasok sa *Collegian* bilang tiga-legwork at tumulong sa pag-oorganisa sa mga estudyante at mga kawani ng UP. Muling napalakas ang pakikibaka sa campus at mga komunidad ng UP. Si Mang Ver na kawani ng UP Bookstore ang nakasama namin. Kailangang palakas in ang hanay sa dahilang may mga dilaw na unyonismo sa UP na nagdadala ng linyang palasuko.

Patuloy ang pagmumulat, pag-oorganisa at pagpapakilos. Muling lumakas ang unyon ng mga kawani na nagsisilbi sa interes ng nakakaraming kawani ng UP. Sa komunidad, bagama't may tunggalian, ay naigpawan din. Buwan ng Abril 21, 1989 nang i-ambush si US Col. James Rowe ng sinasabing mga NPA. Sa panahong 'yun, kauupo pa lang ni Ruben Carranza bilang Editor-in-Chief ng *Philippine Collegian*. Galing ako sa opis ng Kule upang tumulong sa pag-asikaso ng picture na ilalabas. Nagpaalam na ako para pumuntang komunidad upang dumalo ng pulong sa mga kabataan ng komunidad. Hunyo 16, 1989 nang ako'y dukutin sa labas ng Vinzon's Hall ng mga armadong kalalakihan. Ako ay pinahirapan at pilit na pinaaamin na NPA, na isa raw ako sa mga umambush kay Col. James Rowe ng Joint U.S. Military Advisory Group (JUSMAG). Habang nasa kamay ng mga dumukot sa akin, iba't ibang pahirap ang aking dinanas. Sa panahong ako'y tinu-torture, iniisip ko ang komunidad ng UP. Ito ang nagpalakas ng katawan ko upang kayanin ang pagpapahirap sa akin. Isang buwan mula nang ako'y dukutin, pinatay naman ang kapatid ko ng mga di-kilalang armado at sinabi sa akin na kapag di pa ako nagsalita ay may susunod pang papatayin sa pamilya ko.

Wala din naman akong masabi sa dahilang di naman ako NPA, hanggang sa ako'y ma-convict at dinala na sa Muntinlupa. Dito muling guminhawa ang aking pakiramdam. Maraming inmate ang nalalabag ang mga karapatan - hindi maayos ang tulugan, pagkaing hindi kayang sikmurain ng tao, kapos sa tubig, hindi 24 hours ang kuryente na dapat ay binibigay ng pamahalaan. Kasama ang maraming bilanggong pulitikal, nagpatuloy ako sa pag-oorganisa. Nasa loob man ng kulungan, kailangang laging ihanda ang sarili, tanawin ang labas ng rehas na bakal upang magsilbing sandata sa pagharap sa pakikilaban para sa kalayaan ng ating bayan.

Darating ang isang araw na ako'y lalaya at babalik sa agos ng pakikibaka upang palayain ang ating bayan. Kaya't di dapat kalimutan ang mga aral sa komunidad ng UP at ng ating bayan. Ang mga karanasan ko sa komunidad ay naipagpatuloy ko sa loob ng piitan. Hindi hadlang ang rehas na bakal at malamig na pader sa pakikibaka at pagpapalaya ng buong sambayanan.

Maikling kasaysayan ng RIPADA

Clodualdo “Buboy” Cabrera

Ang RIPADA (Ricarte, Palaris, at Dagohoy) ay isang dating lugar na magubat, may mga pananim na gulay at kamotehan na ginawang reloksyon ng Unibersidad ng Pilipinas sa pamumuno noon ng dating Presidente Salvador P. Lopez para sa mga empleyado na naninirahan sa Area 11, Area 3 at Area 4. Dahil sa pagtutulungan at pagsusumikap ng mga naninirahan dito, ang dati-rating lugar na ito na maputik at di madaanan ng mga sasakyan ay nagkaroon ng mga kalsada, day-care center, health center at palaruan para sa kabataan. Marami din sa mga nanay at tatay dito ang naging labandera at labandero ng mga estudyante ng UP.

Sa loob ng halos apat na dekada ng pagsusumikap ay naging maayos na komunidad ang RIPADA na naging bahagi ng buong komunidad ng UP at naging taguan pansamantala ng mga aktibistang kabataang estudyante noong dekada 70. Sa pamamagitan ng paglaban ng mismong mga naninirahan dito kasama ang daan-daang estudyante ng UP, Ateneo, Maryknoll College (Miriam College na ngayon), mga empleyado, kaguruan ng UP at sektor ng simbahan ay binigo ang plano ng dating Pangulong Edgardo Angara na paalisin ang mga naninirahan dito noong 1985, bago pa mapatalsik ang dating diktador na si Marcos.

Bagama’t ginamitan ng pinagsanib na pwersa ng mahigit 300 pulis at military kasama ang mga demolition team, nabigo noon ang Presidente Angara na tuluyang mapaalis ang lahat ng mga naninirahan dito. Sa naganap na labanan, may dalawang nabaril at maraming sugatan sa tinaguriang “Battle of Ricarte” at naging laman ng halos lahat ng pahayagan (lokal at internasyunal) at maging ng telebisyon ang sagupaan.

Ngayong 2007, ginulantang ang mga residente ng RIPADA ng kahindik-hindik na balita na sa isang sulat lamang ng Metropolitan Manila Development Authority Chair Bayani Fernando sa BOR ay inaprubahan (base sa prinsipyo) na dumaan ang C-5 project sa mismong RIPADA community, gayong sa orihinal na plano ay hindi ito kasama sa daraanan. Nakapagpasya ang BOR na

hindi lamang nagsagawa muna ng masusing konsultasyon sa mga naninirahan dito. Hindi man lang isinaalang-alang ang napakasamang maidudulot nito sa mga naninirahan. Gayong palaging ibinabandera na ang UP ay tagapanguna sa pagtataguyod ng karapatang pantao, hindi man lamang binigyan ng pagkakataong marinig ang karaingan ng mga naninirahan sa RIPADA.

Bagamat naglunsad ang Vice Chancellor for Community Affairs na si Cynthia Grace Gregorio ng sinasabing konsultasyon, ang nangyari lamang sa aktuwal ay kunin ang mga impormasyon na may kaugnayan sa komunidad. Ang palagian niyang sagot ay ipapaabot sa mga kinauukulan ang mga katanungan ng komunidad. Hanggang sa kasalukuyan ay wala namang nakuhang mga kongkretong sagot ang mamamayan ng RIPADA.

Dahil sa mga kaganapang ito, hinihiling ng mga naninirahan sa RIPADA na bawiin ng BOR ang nauna nitong desisyon na pinapayagang dumaan ang C-5 project sa RIPADA hangga't walang nagaganap na tunay na konsultasyon at negosasyon sa kung ano ang magiging katayuan ng mga naninirahan dito sa pagpasok ng proyektong C-5. Gayundin, dapat na maglunsad ang administrasyon ng UP ng totoong konsultasyon upang pakinggan ang mga hinaing ng mamamayan at magbigay ng mga kongkretong tugon sa bawat problemang ilalahad.

Hangga't walang nagaganap na malinaw na pag-uusap, hindi papayagan ng mamamayan na pumasok ang sinumang tauhan ng MMDA, maski pa si Fernando, upang magsagawa ng census o tagging sa loob ng komunidad. Hindi natatakot ang mamamayan ng RIPADA. Sila lamang ay naninindigan para sa kanilang karapatang pantao at tahimik na pamumuhay. Malinaw sa aral ng kasaysayan ng RIPADA na sa pamamagitan lamang ng mahigpit na pagkakaisa at sama-samang pagkilos ay maipagwawagi ang anumang uri ng laban.

Sana ay matuto na ang mga kasalukuyang opisyal ng UP sa karanasan sa naganap na "Battle of Ricarte" at hindi ito maging "Centennial Battle" sa pagpasok ng ika-isandaang taon ng unibersidad. Kung hindi kami kikibo, sino ang kikibo, at kung hindi kami lalaban, sino ang lalaban para sa amin?

Maikling kasaysayan ng All UP Workers Union

Clodualdo “Buboy” Cabrera

Mula nang itinatag ang All UP Workers Union bilang isang tunay na militante at progresibong unyon noong taong 1987 at pormal na nairehistro sa DOLE/CSC noong Abril 8, 1988, patuloy itong umaani ng tagumpay sa pagtataguyod ng interes at kapakanan ng mga manggagawa sa buong Unibersidad ng Pilipinas. Makikita ito sa paglawak ng kasapian na halos nagsimula lamang sa 13 na indibidwal mula sa hanay ng mga guro, REPS (Research, Extension and Professional Services), at kawani na ngayon ay umaabot na sa mahigit limang libo at patuloy pang lumalago.

Itinatag ang All UP Workers Union na may layuning pagbuklurin ang lahat ng kawaning administratibo, REPS, at guro upang ipaglaban ang makatarungang sahod, benepisyo at karapatan ng lahat ng kawani ng unibersidad sa partikular, at ipaglaban ang interes ng mamamayan lalo na ang sektor ng manggagawa, magsasaka at maralitang tagalunsod, at iba pang inaaping mga sektor sa ating lipunan.

Sa sama-samang pagkilos, natanggap ng mga kawani, REPS, at guro ang mga sumusunod na benepisyo:

Petsa	Benepisyo	Panahon
1997	loyalty award, P500.00/year of service	
1998	amelioration pay – P7,000.00	sa panunungkulan ni Presidente Javier
1999	amelioration pay – P5,000.00	sa panunungkulan ni Presidente Nemenzo
2000	amelioration pay – P2,500.00	sa panunungkulan ni Presidente Nemenzo at ng ONAPUP

Disyembre 2001	incentive P10,000.00	sa panunungkulan ni Presidente Nemenzo at ng All UP, naiprolama ang All UP bilang panalo sa Certification Election (CE) noong Abril 17, 2001
Nobyembre 2002	increase ng loyalty pay award mula sa P2,500 (kada 5 taon) papuntang P5,000.00 (kada 5 taon)	
Disyembre 2002	incentive P10,000.00	
May 24, 2002	signing bonus – P5,000.00	
January 2003	increase ng loyalty award mula P5,000 papuntang P10,000.00 sa unang 10 years of service	
Disyembre 12, 2003	naipagkaloob ang 1 sako ng bigas, sa kauna-unahang pagkakataon ay nagkaroon lamang nito sa panahon ng All UP Workers Union	ito'y hiniling sa CNA negotiation ng unyon noong Disyembre 16, 2003 na inaprubahan ng UP noong Enero 10, 2004
Nobyembre 30, 2003	incentive P5,000.00	
Oktubre 2004	pagbibigay ng 1 sako ng bigas	
Disyembre 17, 2004	incentive P5,000.00	
Disyembre 2004	Dec. 2004 - approval ng night shift differential pay para sa lahat ng nasasakop nito na dati ay sa UP Visayas lamang naipapatupad	
Hulyo 2005	incentive – P5,000.00	
Nobyembre 2005	1 sako ng bigas	

Disyembre 2005	incentive – P5,000.00	
Agosto 2006	1 sako ng bigas	
Disyembre 2006	grocery allowance – P1,000.00	
Setyembre 2006	incentive – P5,000.00	
2007	incentive – P10,000.00 at 2 sako ng bigas	
Disyembre 2007	grocery allowance – P1,000.00	
Hunyo 18, 2008	P1,500.00 rice subsidy	
Hunyo 25, 2008	P20,000.00 centennial/ anniversary bonus	

Bukod sa mga insentibong pinansyal, mayroon ding mga naipaglaban at naisulong na mga patakaran at gawain ang unyon tulad ng dagdag na 3 days special leave privileges (6 na ito sa ngayon, ang 3 ay mula sa civil service commission), dagdag na 3 days job related sickness leave. Nagkaroon din ng implementasyon ng Gender Sensitivity Programs para sa mga empleyado at selebrasyon ng International Women's Day, pagpapanatili ng mga kasalukuyang Day Care at may probisyon para sa pagtatayo ng mga day care facilities. Taong 1995, 63 casual ang naibalik mula sa Diliman at noong 1999 naman, naibaba ang parusa ng mga lumabag sa housing rules, mula sa suspension, naging reprimand na lamang (may 17 empleyado mula Diliman).

Sa napakaraming laban na inilunsad ng unyon, malaking aral ang natutunan nito sa pagkakapit-bisig at sama-samang pagkilos ng lahat ng sektor tungo sa tagumpay ng laban para sa “loyalty award” noong 1992. Umabot ito sa halagang limang-daang piso (P500.00) sa bawat taon na serbisyo ang makukuha ng bawat kawani tuwing sasapit ang ikalimang taon sa serbisyo (ngayon ay P1,000/bawat taon na ito). Hanggang sa kasalukuyan, patuloy itong tinatamasa ng lahat ng mga kawani ng Unibersidad ng Pilipinas. Nagsimula ang pagkilos na ito sa loob ng UP hanggang sa Senado na nilahukan ng daan-daang kawani, REPS, guro at sinuportahan ng mga estudyante.

Pagkatapos ng unang assemblya noong taong 1992, lumahok ang unyon sa isang certification election (CE) noong Nobyembre 15, 1995. Dahil sa maraming kahinaan na hindi napangibabawan katulad ng di pagkonsolida ng

mga kasapi ng unyon hanggang sa lebel ng unit/kolehiyo, kawalan ng mga pag-aaral hinggil sa unyonismo at lipunang Pilipino ng mga kasapi, ay hindi ito napagtagumpayan. Bagamat hindi nagwagi sa unang certification, pinatunayan nito ang pagiging militante, progresibo at makabayang unyon sa pamamagitan ng patuloy na pakikipaglaban para sa mga kagalingan at kapakanan ng mga manggagawa sa buong unibersidad. Inilunsad ang Ikalawang Pambansang Asembleya noong Nobyembre 29, 1995 sa UP SOLAIR na dinaluhan ng 120 delegado na nagmula sa iba't ibang autonomous campus. Sa taon ding ito, halos tatlong buwan na nagrali ang mga kasapi ng unyon sa administrasyon upang ipaglaban ang 63 casuals ng UP Diliman (kabilang dito si Buboy Cabrera na naging pambansang pangulo ng All UP Workers Union).

Noong Setyembre 23, 1998 naman inilunsad ng unyon ang Ikatlong Pambansang Asembleya sa UP SOLAIR na dinaluhan ng 125 delegado na nagmula sa lahat ng tsapter nito. Pinagtibay sa assemblyang ito ang paglaban sa patuloy na pribatisasyon at komersyalisasyon ng UP. Noong Disyembre 7, 2001 ay muling idinaos ang Ikaapat na Pambansang Asembleya sa UP SOLAIR na dinaluhan ng 120 delegado. Mga mayor na pinagkaisahan sa Ikaapat na Pambansang Asembleya ang pagsususog sa saligang batas ng unyon, pagbubuo ng All UP Academic Employees Union, at pagbubuo ng All UP Workers Alliance.

Bunga ng tuloy-tuloy na pagkokonsolida sa hanay ng mga kasapi at paglulunsad ng mga pag-aaral, matagumpay na naipanalo nito ang laban sa ikalawang certification election noong Abril 17, 2001, at nagkaroon ng lamang na 568 na boto laban sa kabilang unyon. Noong Setyembre 25, 2001 ay pormal ng sinimulan ang collective negotiation agreement (CNA) sa pagitan ng All UP Workers Union at UP Administration. Noong Abril 19, 2002 ay pormal na nilagdaan ang CNA na naglalaman ng mga pang-ekonomiyang benepisyo, tulad ng bigas, grocery allowance, additional leave privileges, at P5,000 signing bonus. Sa panahong nagaganap ang negosasyon ay tuloy-tuloy pa din ang ginagawang mga pagkilos kasama na ang pagkilos habang nagaganap ang negosasyon sa Quezon Hall at University Hotel.

Kasunod nito ang sunod-sunod na chapter assembly para sa patuloy na pagkokonsolidad ng mga tsapter:

Petsa	Aktibidades
Agosto 7, 2002	UP Los Baños Chapter Assembly
Setyembre 11, 2002	Open University Founding Assembly
Oktubre 2, 2002	Diliman Chapter Assembly
Disyembre 2, 2002	Cebu Chapter Founding Assembly
Disyembre 2, 2002	Tacloban Chapter Founding Assembly
Marso 14, 2003	Iloilo Founding Assembly
Hulyo 30, 2003	UP Los Baños Chapter Assembly at office blessing

Ang pakikibaka sa backpay at Cost of Living Allowance (COLA) ang pinakamahaba at tuloy-tuloy na pagkilos na naisagawa ng unyon sa loob ng UP na nagsimula ng taong 2002 hanggang 2006, at patuloy pa ring inilalaban ng unyon hanggang sa kasalukuyan. Ang mga pagkilos na ito ay ginawa sa porma ng piket at rali sa Diliman, Los Baños, Open University, Baguio at Cebu. Nagsagawa rin ng vigil, mga pagliban sa trabaho, pagbarikada sa lagusan o daraanan ng mga miyembro ng BOR sa PGH Board Room at Quezon Hall na nilahukan ng napakaraming empleyado. Minsan sa isang pagkilos ay umabot sa mahigit 1,500 and dumalong kawani, REPS, at guro.

Noong Disyembre 4, 2004, inilunsad ang Ikalimang Pambansang Asembleya ng unyon sa College of Social Work and Community Development na dinaluhan ng 123 delegado. Pinagtibay dito ang paglaban sa pribatisasyon at patuloy na kontraktwalisasyon sa mga kawani ng UP. Tininyak ang pagpapatupad sa mga nilalaman ng CNA.

Dahil sa tumatagal lamang ng limang taon ang bisa ng CNA, muling nagkaroon ng ikatlong certification election noong Nobyembre 14, 2007. Muling nanalo ang All UP Workers Union at lumamang ng 1,487 na boto. Pormal na naiproklama ang pagkapanalo noong Pebrero 14, 2008 ng Bureau of Labor Relations (BLR).

Noong Abril 3-4, 2008, muling inilunsad ang Ikaanim na Pambansang Asembleya ng All UP Workers Union sa UP SOLAIR. Naghalal ng mga pambansang opisyaes at nagbalangkas ng tatlong taong programa at ginawa ang paghahanda sa susunod na CNA.

AS Steps vs. US Bases

Rommel B. Rodriguez

Sa mga unang taon ng dekada sienta, kabilang ang Unibersidad ng Pilipinas sa praktika ng progresibong kaisipan at militansya ng mga guro at estudyante laban sa base militar ng mga Amerikano sa bansa. Katunayan, mismong si Claro M. Recto¹ ay litaw na nanuligsa laban sa mga base militar dahil sa posibilidad na mapasama ang Pilipinas sa target ng armas nukleyar. Malaki ang ginampanang bahagi ng mga mag-aaral ng UP laban sa Committee on Anti-Filipino Activities (CAFA) na nilikha ng kongreso para imbestigahan ang isang dyornal na nalathala sa unibersidad tungkol sa digmaang isinusulong sa kanayunan ng mga pesante. Sa mga panahong ding ito, tinangkang supilin ang academic freedom na itinataguyod ng UP.²

October 29, 1956 nang magbigay ng isang pananalita si Claro M. Recto hinggil sa usapin ng pagkakaroon ng base militar ng mga Amerikano sa Pilipinas. Sa artikulong “Claro M. Recto on the U.S. Military Bases” na isinulat ni Honesto Cueva, sinipi niya ang mahahalagang tala mula sa pananalita ni Recto. Ayon kay Recto, ang sinasabing proteksyon na ibibigay ng Amerika sa bansa sa pamamagitan ng base militar ay isang uri na ng pagiging diktador ng Amerika. Ang pagtatatag ng base ay isang anyo ng pang-aalipusta sa soberanya at dignidad ng bansa. Sa pagtingin ni Recto, ang tanging pinagsisilbihan ng base militar ng mga dayuhan ay ang interes ng mga Amerikano. Isang uri ng mito ang proteksyong inilalako ng Amerika sa bansa. Noong 1947, makapangyarihan ang Amerika sapagkat ito lamang ang may bomba atomika. Subalit noong 1956, nag-iba ng tayo ang Amerika at sinabing hindi na nito kayang proteksyunan ang mga kakampi nitong bansa, tulad ng Pilipinas. Gayunpaman, nanatili ang base militar ng US sa Clark Air Base, Pampanga.

Ang tunay na dahilan ng pagkakaroon ng base militar ng Amerikano sa Pilipinas ay para sa pulitikal na kontrol, na kontrol din sa ekonomiya bilang direktang epekto nito. Hinamon ni Recto ang kaisipan ng mga mamamayan, partikular ng akademya. Tanong ni Recto, “Mananatili na lamang ba tayong pinoproteksyunan o dapat na nating simulan na igiit ang ating kasarinlan? Hindi natin makakamit ang pag-unlad at kaligayahan bilang sambayanan hangga’t ang ating pulitikal na kalayaan ay hindi ganap, dahil kapag walang

tunay na kalayaan, hindi natin maisasakatuparan ang mga polisiya para sa ating kapakanan (malayang salin).”³ Idinagdag pa rito ni Recto na kailangang maging makatotohanan ang mga Filipino at makita ang reyalidad na itinayo ang base militar ng US sa bansa para sa sarili nitong interes at ang pakunwaring proteksyon ay bunga lamang ng katusuhan. Tumimo ang mga katagang ito ni Recto hindi lamang sa akademya kundi sa bansa at nakatulong sa paglaganap ng kamalayan tungo sa tuluyang pagpapataksik sa base militar ng Amerika sa Pilipinas sa mga unang taon ng dekada nobenta.

Kung tutuusin, imbis na magsilbing proteksyon ang base militar, naging lason na ito. Naging saksi ang mga dekada sienta at otsenta sa patuloy na paglaganap ng aspirasyon ng mga Filipino na tuluyang matanggal ang base militar. Naging popular ang bukambibig na “Yankee go home!” bilang hudyat ng papalakas na kilusan laban sa pananatili ng mga base. Unti-unti nang nadarama ang mga epekto ng base noong panahong iyon. Lumaganap sa mga nakapaligid na syudad sa base ang prostitusyon. Masasaksihan ito sa Olongapo at Angeles City kung saan sumulpot ang entertainment industry para sa kapakanan ng mga sundalong dumarayo sa bansa. Dama ang panganib na maaaring maranasan ng Filipinas kapag natuloy ang digmaang nukleyar. Naapektuhan ang kalusugan ng mga taga-komunidad sanhi ng toxic waste na nagmumula sa base. At higit sa lahat, lantaran ang pagmamalabis ng mga sundalong Amerikano na may pagkakataong binabaril ang mga Filipino na diumano’y mga baboy-ramo.

Isang primer, ang *Philippine Views on the U.S. Bases*,⁴ ang nalathala sa UP na direktang tumutuligsa sa pananatili ng mga base militar sa bansa noong Hulyo 26, 1986. Tatlong institusyon ang nagtulong-tulong upang mailathala ang primer: ang International Studies Institute of the Philippines ng UP College of Law, ang UP Manila College of Arts and Sciences, Dibisyon ng Social Sciences, at ang Third World Movement Against the Exploitation of Women. Sa primer na ito, isinaad ang maikling kasaysayan ng pagtatayo ng base militar ng US sa bansa sa pamamagitan Tydings-McDuffie Law at ng Joint Resolution No. 93 ng US Congress. Inihayag ng primer ang paglabag sa soberanya ng bansa sa pananatili ng mga base militar at ang nakaambang panganib na maaaring idulot ng digmaang nukleyar. Sa huling bahagi ng primer, naglatag ng mga panawagan upang isakatuparan ang iba’t ibang pamamaraan tungo sa tuluyang pagpapataksik ng base militar ng US sa bansa. Kabilang dito ang

pagsusulong ng mga patakaran sa Konstitusyon na naglalayong gawing bases at nuclear-free ang Filipinas. Hinimok din ang mamamayan lalo na ang UP, na makiisa sa mga kilos protesta sa pamamagitan ng pagdalo sa mga rali at sa pamamagitan ng malikhaing pamamaraan.

Habang patuloy ang mga kilos-protesta sa mismong base militar ng US sa Pampanga at US Embassy, ang AS Steps ng Palma Hall ay naging epektibong espasyong nagsisimbolo ng pagtutol at paglaban sa historikal na isyung ito. Hindi nagpahuli ang organisasyon ng mga guro at estudyanteng-aktibista sa unibersidad na nagpatuloy sa adhikaing tuluyang patalsikin ang base militar sa bansa na sinimulan ni C.M. Recto. Saksi sa mga protestang ito ang AS Steps na kilala bilang malayang lugar kung saan nagsasagawa ng mga kolektibong pagkilos. Hindi lamang simpleng hagdanan ang AS Steps para pumasok sa loob ng Palma Hall. Ang lugar na ito'y isang historikal na espasyo ng pagtutol at paglaban ng unibersidad, maging isyu man ito ng pamantasan sa partikular at higit lalo ng bansa sa kabuuan, tungo sa malayang pag-iisip, pagkakapantay-pantay at makabayang adhikain.

Ayon kay C.M. Recto, isang anyo ng national suicide ang patuloy na pananatili ng mga base militar sa Pilipinas. Wala itong ipinagkaiba sa kamatayang sasapitin ng unibersidad kapag nawaglit sa ating kolektibong alaala ang makinang nating kasaysayan at tradisyon ng pagkilos at protesta.

Die-in ng mga mag-aaral sa AS Steps kontra base militar ng US sa bansa (1987)⁵

Ang AS Steps sa karaniwang araw ng pasukan (2008)⁶

¹ Pulungang Claro M. Recto ang tawag sa conference hall ng Faculty Center ng Kolehiyo ng Arte at Literatura.

² Alice G. Guillermo, *Protest/Revolutionary Art in the Philippines 1970-1990*, Manila: University of the Philippines Press, 2001.

³ Honesto Cueva, “Claro M. Recto in the U.S. Military Bases” nasa “Claro M. Recto 1890-1990 A Centennial Tribute of the Civil Liberties,” Renato Constantino ed., Quezon City: Karrel Inc., 1990, p.84.

⁴ Merlin Magallona et.al., *A Brief Guide to: Philippine Views on the US Bases*, Quezon City: Karrel Inc., 1986

⁵ mula sa “SIPAT: A Collection of Photographs from the *Philippine Collegian* 1987-1988.”

⁶ Kuha ng awtor

Lean

Tess Vistro

Sa mga huling bahagi ng dekada sitenta at maagang bahagi ng dekada otsenta, ang UP sa pang-ibabaw ay itsurang subdued at laid back. Panahon ito ng pagtatapos ng paghaharing batas militar, panahon ng panimulang pagtatagpi-tagpi ng mga winasak na mga institusyon para sa demokratikong karapatan ng mga kabataang estudyante.

Na bagamat winasak ay hindi nagapi ang mapanlabang diwa ng militanteng seksyon ng estudyante. Na bagamat winasak ay hindi nagpapapigil sa mapanlikhang kakayahan ng mga estudyante upang humanap ng ibang daluyan ng paglaban sa kasuklam-suklam na batas militar na walang pakundangang nagwasiwas ng espada at banta ng kamatayan sa anumang porma ng pagbalikwas. Ngunit isang dakilang testimonya sa pagka-mapanlikha ng mga kabataang estudyante, na sa gitna ng militarisadong unibersidad, at sa harap ng mga mata ng mapaniil na estado at ang sapot ng galamay nito na nakalatag sa bawat sulok ng unibersidad, naitatag at umusbong ang isang kilusang lihim, na naging matabang lupa para sa pamumulaklak ng daan-daang aktibistang naglunsad ng maraming maliliit at hiwa-hiwalay na laban, na sa panapahon ay natatahi sa isang malaking putok sa loob mismo ng unibersidad. Matabang lupang naging sanayan ng daan- daang babae at lalaking aktibista na nagpasyang ilaan ang kanilang talino at husay sa labas ng unibersidad para sa paglilingkod sa sambayanan.

Sapanahong ito tumingkad ang isang freshman na lalaki, di naman kaguwapuhan, matangkad, mahagway ang pangangatawan, singkit, nagmamaneho ng isang modelo ng sasakyang gawang Pinoy na ang tawag ay Sakbayan na akmang-akma sa kanyang tangkad. Nasa kursong AB Pilosopiya. Magtutuloy diumano sa abugasya, kaya ito ang kursong kinuha. Burgis na burgis ang asta at dating, inglesero. Kapansin-pansin dahil sa panlabas na itsura. Kaya nagpapapansin maging ang mga burgis na babaeng estudyante. Isang babaeng naka-Chedeng ang nagpursiging magpapapansin sa kanya at handang sundan anuman ang pampulitikang tindig ni Lean Alejandro. At mahaba pa ang listahan: si Nela, Judy, Gidget, at marami pang iba. May isang panahon na araw-araw sa AS tambayan, ang tanungan, “Sino naman ngayon ang may crush sa kanya?”

Bibo, palabati, palangiti at parating nakaabot ang kamay sa aktong pakikipagkamay. Kung sa normal, ang paglakad mula AS patungong Vinzon's Hall ay inaabot lamang ng limang minuto, inaabot siya ng mga 10-15 minutos dahil halos lahat ng makasalubong ay binabati, kinakamayan at kinukumusta. Hindi pa siya tumatakbong kandidato sa council sa panahong ito.

Galing sa isang petiburgis na pamilya, nasa pagitan ng panggitna at mataas na saray, kagaya ng kalakhan ng mga estudyante ng UP sa panahong ito. Guro sa isang pampublikong paaralan ang kanyang ina, at ang tatay ay isang OFW sa Gitnang Silangan. Isang intelektwal na pamilya, isang tipikal na petiburgis na pamilyang malaki ang pagpapahalaga at pag-asa sa edukasyon bilang daan upang mas higit pang umangat ang antas ng pamumuhay. Sa ganitong balangkas maaaring tingnan ang buhay ni Lean, bilang bahagi ng kanyang panahon. Pero sa kabilang banda, ang katangian ng kanyang uri at ang kakayahan niya sa pag-aanalisa, ang pagiging intelektwal, at higit sa lahat, ang papaigting na kontradiksyon ng lipunang ginagalawan niya, ang sa kalaunan ay maghahawan ng landas sa kanyang pagtahak sa rebolusyonaryong daan at mahigpit na pagyakap dito.

Ang pagiging intelektwal, ang pagkauhaw sa bagong ideya, ang nagdala kay Lean sa kilusang ND (National Democrat). At naging malawak na gubat ang kilusang ND para sa lunsaran ng kuriosidad ni Lean. Sa unang pormal na edukasyong pang-aktibista na kanyang nadaluhan -- ang Saligang Kursong Pangmasa (SKP) -- tumingkad muli siya bilang mag-aaral, sa kanyang walang pag-aatubili at inosente, pero seryosong tanong: "Tbig niyong sabihin, nagpupulong ang mga panginoong maylupa at mga burukrata kapitalista para pagplanuhan ang pang-aapi sa sambayang Pilipino?" Sa wikang Ingles niya siyempre ibinato ang tanong sa kanyang instruktur. Bagamat atubili sa nakuhang sagot, di ito pumigil sa higit pa niyang pagpursigi at paghahanap ng mga dagdag pang kasagutan.

Prize catch ng ND si Lean -- intelektwal, palakaibigan, popular, may appeal sa ordinaryong masang estudyante, self-confident. Ito ang nagtulak sa desisyong patakbuhin siyang chair ng University Student Council (USC), sa pang-apat na taon na pagkabawi ng mga estudyante ng UP sa kanilang demokratikong karapatan sa sariling organisasyon at gobyerno. Kabilang sa naipaglaban at naibalik sa mga estudyante sa panahong ito ang karapatan sa

pamamahayag sa panumbalik ng *Philippine Collegian*, at ang muling pagkilala sa mga organisasyon ng mga estudyante.

At wasto ang tinuntungang pagsusuri sa kanya. Kagaya ng inaasahan, nanalo siya bilang chair ng USC, dagdag ang iba pang bonus, kagaya ng malaking turn-out ng boto sa apat na taon ng pananatili ng USC, at ang inaasam na sa pamumuno niya maaabot at mapapakilos sa iba't ibang aktibidad ang pinakamalawak na seksyon ng estudyante, maging at lalong-lalo na ang nahuhuling seksyon.

Lumangoy siya sa mayamang karagatan ng ideya sa unibersidad, hanggang matagpuan niya ang teorya ng Marxismo. At uunlad ang hilig at malalim na ugnay niya rito. Malalim ang balon na pinaghuhugutan niya ng lakas at enerhiya sa pakikipagdebate at pakikipagtunggali. Favorite hobby at pastime niya ang pakikitunggali. Sa isang panahon, kailangang maging malinaw sa kanya na kailangang pag-ibahin ang makabuluhang pakikitunggali sa walang katuturan at walang katapusang pakikipagtunggali! Marami rin siyang angas kagaya ng sinumang true blue-blooded UPian, ika nga. Madalas niyang sambitin: “You can never be both – You either become only a good writer or a good speaker.” Samantalang alam at naniniwala ang mga kausap niya na mahusay siyang manunulat at tagapagsalita.

Ang pagiging intelektwal din ang maglalagay sa kanya at taliwas sa mga kasamahan at kakolektiba niya dahil sa pagiging bukas niya sa iba't ibang ideya. Parang isang spongha na tumutulo sa dami ng gustong i-absorb na teorya: mga teorya ni Trotsky, Lenin, dependency theory, mga teorya ng imperyalismo, teorya sa digmang-bayan, batay sa karanasan ng iba't ibang kilusang pagpapalaya ng mga bansa, tulad ng Nicaragua, Vietnam, at marami pang iba. Sa isang panahon, tinatawag na siyang si Trotsky, dahil sa madalas niyang pagsambit dito.

Pinakawalan at pinalaganap ang iba't-ibang teoryang ito sa unibersidad, bilang bahagi ng opensiba ng imperyalismo sa ideolohiya, sa layuning bigyan ng mapagpasyang bigwas ang kawastuhan ng demokratikong rebolusyong bayan, ng teorya ng imperyalismo, na kailanman ay hindi nagapi ng higit sa isang dekadang pinaka-brutal na atake ng estado sa hanay ng mamamayang lumalaban, ang batas militar. Mabisang ginamit ang mga pseudo-Marxists sa hanay ng mga guro at maging ang mga elemento ng lumang Partido ng

Lava na bumase sa unibersidad at namayagpag sa pagpapalaganap ng mga rebisyonistang teorya.

Madadagdagan pa ang mga tunggalian sa pagkwestyon sa pamumuno ng ND sa kilusang estudyante sa unibersidad. Democratic rights movement ba ang dapat dinadala sa unibersidad o political movement? Panahon din ito na sinasabihan ang mga aktibista na: “Activists who have nothing between their two large ears but their big mouths.” Ibig sabihin, walang alam kundi mag-sloganeering lang. At kahit ang karaniwang isinisigaw na “imperyalismo, pyudalismo, burukrata kapitalismo, ibagsak,” ay hindi maipaliwanag ng isang aktibista.

Sa mga debateng ito, nakapagitna si Lean bilang isa nang pangunahing lider-pangmasa ng ND. Sa kanya dumadaloy ang mga puna at kwestyon sa pamumuno ng ND sa kilusang estudyante sa unibersidad. Si Lean na sobrang bata pa sa kilusan at maging sa esensiya ng Marxismo, ang inaasahang puspusang tumunggali sa mga batikos. At madalas kaysa hindi, kinakapos siya sa inaasahang ito, lalo na at matingkad sa kanya ang pagiging mapagkaibigan niya sa lahat.

Titindi pa ang negatibong komento kay Lean: lumalaki ang ulo, matigas ang ulo, hanggang sa puna na karerista at oportunista. Subalit hindi ininda ni Lean ang lahat ng ito. Nagpatuloy siya sa paggampan ng gawain, kahit naaapektuhan siya ng mga pana-panahong puna.

Magiging makabuluhang turning point sa buhay ni Lean ang kapasyahan niyang lumabas sa unibersidad upang gumampan ng gawain bilang lider sa mga pormasyong multisektoral, tulad ng Bagong Alyansang Makabayan. Naging daan ito sa mas mahigpit na interaksyon at pakikisalamuha sa iba’t ibang sektor lalo na ang mga manggagawa at iba pang sektor ng batayang masa. Dito niya mas nakita ang aktwal na tunggalian sa lipunan, kaiba sa mala-santuaryong unibersidad na nagparanas sa kanya ng kalayaang makipagtunggali ayon sa pansariling kagustuhan. Tunggaliang para sa sektor mula sa batayang masa ay tuloy-tuloy sapagkat ang pagtigil ay katumbas ng pagkagapi. At tunggaliang magpapakita sa kawastuhan ng isinusulong na laban para sa pambansang kalayaan at demokrasya, at magwawaksi sa mga teoryang tumutunggali dito. Dito muling nagningning, nag-mature at higit pang naging mahusay na lider-pangmasa si Lean. Pagningning na pinutol sa isang iglap ng punglo ng pasistang estado. Dalawampu’t isang taon na

mula nang pinaslang si Lean. Kabilang na siya sa mahabang listahan ng mga lider at miyembro ng pambansa demokratikong kilusan na naging biktima ng pamamaslang ng militar ng estado, na hanggang ngayon ay walang nakamit na hustisya. Hustisyang di kailanman makakamit sa ilalim ng estadong di makapamayani at makapaghari sa pagdami ng maraming Lean. Uusbong at uusbong ang maraming Lean sa hanay ng estudyante ng UP, na ihananay ang sarili sa line of fire, ang tinagurian ni Lean na “most noble position” ang pakikipaglaban para sa katarungan, demokrasya at kalayaan.

A sense of nationhood

Renato Constantino

It is the task of the historian to weave particular events into a total view so that historical experience can be summed up and analyzed... A truly Filipino history becomes a weapon of a people who have to learn lessons from the past in order to apply them to the present so that they may act correctly to secure their future... A people's history is one that combats and defends, glorifies and condemns, criticizes and advocates... History should show how a nation was born where previously there was none... It must seek to uncover the emerging forces concealed by prevailing myths and obstructed by forces of reaction.

— *The Philippines: A Past Revisited*, 1975.

While a growing number of Filipinos are becoming militant in the defense of their rights, still a majority of our countrymen regard the discussion of many issues affecting their daily lives as abstractions. They are unable to react to the bigger issues because they are customarily concerned with the narrow horizons of their individual existence, never having acquired a sense of national history. Their sense of nationhood has all but disappeared because they are captives of an ersatz history that has fostered mendicancy and lack of regard for the collectivity.

A disaster like the eruption of Mt. Pinatubo could have provided the opportunity to recapture the sense of nationhood and to concretize the real meaning of Philippine-American relations which has been the basis of national policies. The Americans just left Clark Air Base, without giving a damn for the Filipinos they left behind. While American cars with one or two passengers were passing in the midst of fleeing Filipinos, not one offered to give the walking refugees a lift.

This should have produced in us a healthy dose of anger and disgust. This should have been aggravated by subsequent events that showed Americans in their true colors: their refusal to reveal whether or not they harbor nuclear weapons near an angry volcano, and their refusal to open the gates of Subic to give passage to Filipinos seeking safer ground at the height of Pinatubo's

wrath. Even pro-bases Mayor Richard Gordon has publicly berated Admiral Mercer for his monumental insensitivity. But these incidents passed without a strong national reaction.

A people with a stronger sense of history would have given the Americans their walking papers a long time ago. But it is this sense of history that we as a people sorely lack. Only a few of us have an intimate knowledge of how the Americans stole our independence at the turn of the century, and how they used the Krag rifle, the water cure and other tortures and quasi-genocidal methods to tame Filipino resistance during the Philippine-American War. And these few will be reduced further as a consequence not only of the paring down of time allocation for history when, during the Marcos regime, history was subsumed under social studies but more so by the presentation of our colonization as a beneficial experience. It is good that the teaching of history as a separate subject has been restored. [*Editor's note: This is no longer so. Efforts to undermine the teaching of Philippine history continue through MAKABAYAN curriculum for example.*] Let us hope that it is taught in a manner that will free the minds of our youth from the myths and misconceptions that blinded past generations.

Decades of American brainwashing coupled with our extremely weak recollection of the truly significant lessons of our historical past, have resulted in the steady erosion of our national pride and our sense of nationhood. Colonial upbringing has destroyed our sense of collectivity; the daily betrayals of the national interest and the many deeds of corruption of the officials of each succeeding administration have left us callous, cynical, insensitive and apathetic.

We react individually even to national tragedies and soon return to our cocoons, occupying ourselves with our individual concerns. There is a sense of numbness, a lack of emotional involvement; it is as if we have fallen out of love with our country, and at heart do not feel we are Filipinos bound by a common fate.

How then do we regain the feelings so necessary for us to function as one nation? We need to recapture our history, and treasure this collective memory as the only glue that can bind us together as a people. We have to link the

basic issues, now regarded by many as abstract, to concrete historical events which have laid the ground for their emergence and persistence. The historical approach is essential for an understanding of the present.

For example, we are now confronted by the ever expanding role of the Catholic Church in Philippine politics, considerably blurring the constitutional principle of separation of State and Church. Why are those among us who are more familiar with our history so wary of this development? Because we are deeply aware of the fact that the Philippine Revolution was waged against the frailocracy, so we are extremely sensitive to the parallelisms between what the Church is doing now and what it had done in the past to cause such a national revolution to take place.

The same may be said of the increasing Japanese penetration and domination of the Philippine economy. Generations like ours who lived through the Second World War are already a minority, but because of our historical experience, we can connect Japanese imperialism today to the militarism it displayed half a century ago. Younger generations, if they only had a strong historical grounding, would also be just as vigilant and as alarmed about Japanese pillage of our natural resources, their export of pollution-causing industries, their purchases of even smuggled logs, that hasten the denudation of our forests, their exploitation of our women. We would feel a collective anger, which is the first step towards redressing our grievances and restoring our patrimony and dignity.

We need our history to guard against those who have taken advantage of us, to identify and pursue our interests as a people, and feel our nationhood to the core of our beings.

Originally published in *Daily Globe*, July 19, 1991.

State U

Artist: Yano

Album: Yano (1994)

Parami na nang parami
De kotseng estudyante
Sa state university
State university

Walang efficiency
Mga government employee
Sa state university
State university

Antique na laboratory
Bulok na facility
Sa state university
State university

Administration policy
Itaas ang tuition fee
Pati na rin ang dorm fee
Bakit? Walang nagra-rally

Kahit may demolition
Private corporation
Barat na allocation
Sa education
Commercialization
Colonialization
Privatization
Kawawang oblation

Sa state university
Sa state university
State university
State U! Hate you!

V

1993 - 2000

Lost souls and “changed times”: The struggle against reformism in UP

Renato M. Reyes, Jr.

Someone once asked, if UP had lost its soul.

It was 1992. Rallies were conspicuously not as big as they used to be. The AS parking lot was filled with cars. The demographics had changed, someone tried to explain. The Socialized Tuition and Financial Assistance Program, by design, had more bracket-niners entering UP. They said UP was no longer a “university of the poor.”

The 90’s were an interesting time for activism in UP. The anti-bases struggle had already peaked and culminated with the September 16, 1991 rejection of a new treaty. In 1992, a new Philippine president had been elected by a minority vote. Former general Fidel Valdez Ramos was now running the country and had a vision for a “Philippines 2000.”

Meanwhile, UP students were grappling with the realities and complexities of rising tuition rates as part of a supposedly socialized tuition scheme under the STFAP. Tuition rates were hiked by 50% in 1992, from P200 to P300 per unit. There was some resistance during the first semester of that year, but surprisingly there were no huge protests.

The apparent weak resistance to tuition hikes during the first half of 1992 somehow affirmed the cynic’s view of what UP has become. Whatever happened to the bastion of activism?

Apart from the brewing local and national issues, UP activists were simultaneously engaged in an intense struggle of ideas on the history and direction of the UP student movement. It was a struggle so intense that it would split the 15 year-old SAMASA alliance in 1995.

It was the student movement's drive to reassert militant and genuinely pro-people politics on campus, versus well-entrenched reformist politics, that somehow defined 90's activism in UP. It was a return to the basics of activism, a reaffirmation of historical principles, so to speak.

Activism in decline?

The so-called "decline" in UP activism was explained by some as the result of the influx upper-class students, a change in demographics, combined with what some perceived as "changes" in social realities outside UP.

There was no "Marcos" in the 90's, they argued. No visible common enemy that can unite everyone. Instead there was Ramos, a veteran of EDSA 1, a retired general and master of psy-war offering peace talks to rebels.

Some pointed out that the imperialism being shouted during the First Quarter Storm was no longer as apparent now that the US bases were gone. Militant activists were criticized for their "US-fill-in-the-blank-regime" slogan which some quarters viewed as an oversimplified analysis of the state.

"Changing times" required "new forms" of struggle, some groups said. Militant activists were caricatured as relics or fossils from the 70's. There was the reformists' contempt for painstaking organizing work, militant slogans, and anything identified with the stereotypical activist. Being stuck with the ways of the 70's was viewed as a political liability. That's why rallies were getting smaller, the reformists argued. Students were said to be no longer responding to the message of activism. For all their talk about "change," the reformists hardly put forward anything "new."

Militant activists however maintained that the apparent weaknesses of the student movement, the decline as some would put it, was not due to "changing demographics" or "changing times". Rather than the "changing times," the militants blamed the reformist tendencies of some in the student movement and how this has eroded student confidence, undermined collective action and departed from the basics of arousing, organizing and mobilizing the UP community.

The reformists wanted the easier way out of things. They fostered illusions of fundamental change in UP that is independent of changes in society, a democratized UP they called it. In their quest for “concrete gains,” they would time and again fall for compromises.

The reformists also no longer sought the complete overhaul of Philippine society since the set of problems were different, no longer imperialism, feudalism and bureaucrat capitalism.

The reformists and militants were locked in a serious internal struggle within the student movement. It was this unresolved line struggle which somehow prevented the mounting of an organized resistance to the tuition hike.

The student council elections of 1992 however provided a respite in the line struggle. Militants and reformists forged a shaky “truce” so that the SAMASA electoral slate could be formed and the University Student Council reclaimed. Despite the truce, SAMASA only managed to get half of the elected posts. The failure of the militant student movement to mount organized resistance to the tuition hike was the reason for the electoral setback. The defeat, though painful, did not deter militant activists from pursuing the fight against the TFI. The second semester of SY1992-93 would see the renewed efforts to push the mass movement forward. In November, the UP employees strike over benefits developed into a bigger protest action involving students protesting the TFI. The employee-student action resulted in mass walk-outs and the padlocking of the AS, Engineering and Math buildings. The actions would culminate in a massive system-wide demonstration in front of the old Senate building in Manila.

Still, the TFI was not recalled. No rollback happened. But the mass movement was alive again. The success of the mass protest actions of 1992 resulted in an electoral victory for SAMASA the following year.

The following year saw the appointment of Emil Javier as the new president of UP in a process that was believed to be rigged or heavily influenced by Malacañang. Students, teachers and employees again protested the “undemocratic” selection of the UP president. The oath-taking of Javier was hounded by protests and ended with the violent dispersal of protesters by water-cannons inside the UP campus. Not since the Marcos dictatorship had there been such reprisals against protesters on the UP campus.

The revived mass movement did not mean an end to the long-brewing struggle between militants and reformists. Meanwhile, the militants would go "back to basics" which included initial community and teachers organizing (yes, students organizing teachers) and deployment in labor groups and peasant organizing. The nat-dem orgs would also be engaged in sectoral and multi-sectoral campaigns. It was their participation in the struggles outside the confines of UP which would steel their commitment and broaden their perspectives on the problems besetting Philippine society. The UP students slept in the picket lines of Shoe Mart and Pasvil Bus lines. They immersed themselves in the UP communities of Krus na Ligas, Ripada, Village A and B. The UP activists would trek to the peasant communities of Central Luzon, Southern Tagalog and Bicol. In the 90's, the premier state university contributed quite a number of activists to various sectoral, multi-sectoral and regional undertakings. Those who returned from exposure and integration were all the more committed to the struggle.

Decisive break

Militants were frustrated that SAMASA did not come out strong on people's issues and had no program for raising political awareness among member organizations. The SAMASA leadership appeared unable to lead the alliance in the advancement of student interests and in linking up with other sectors outside the university. SAMASA had departed from its militant and nationalist tradition, the militants agreed.

Bogged down by the organizational problems resulting from the debates and line struggles, SAMASA would lose in the 1994 council elections. The militants, being at the helm of the electoral campaign, would be blamed for the electoral loss. Despite being partly responsible for the electoral loss, the reformists seized the opportunity to gain the upper hand in the line struggle and to isolate the militants.

The militants needed to overcome their own shortcomings in the form of "ultra-Left tendencies" that arose from an eagerness to repudiate reformist politics. It may have been the effect of the momentum of rectification sweeping the Left at the time. The militants tended to be too polemical, theoretical, or just too "Left" in their approach that students found it hard to relate sometimes. These tendencies would in fact be present for some years to come, resulting in a string of electoral setbacks for the militants.

The decisive split in SAMASA would happen in 1995. Organizations such as the League of Filipino Students, People's Service Corps, Center for Nationalist Studies, Sigma Kappa Pi, Sigma Delta Pi, Gamma Sigma Pi, Beta Lambda Kappa, EMC2 Fraternity and the Astrum Scientis Sorority bolted the alliance after an intense assessment session that sought to define the role and orientation of the alliance.

The militants would later on be joined by Alay Sining, Gabriela Youth, Concerned Students for Justice and Peace, Lambda Sigma Pi and other activist groups, fraternities, sororities and academic orgs in the formation of SAMASA-Tunay, Militante, Makabayang Alyansa (SAMASA-TMMA). The militants had opted to retain the SAMASA name but had to differentiate itself from the reformists.

SAMASA-TMMA joined the electoral fray in 1995 and suffered a resounding defeat. It failed to define itself as opposed to the reformist SAMASA and the traditional conservatives in the Independent Student Alliance (ISA). The "ultra-Left" tendencies also remained. (The campaign message proved to be too "revolutionary" for campus elections. It was anchored on the centennial of the 1896 Revolution.)

Having learned from the lessons of 1995, the militants formed the Student Alliance for the Advancement of Democratic Rights in UP or STAND-UP in 1996. This time, the mass line was more clearly defined. It would be democratic rights, student issues and the struggle for campus reforms. STAND-UP attracted a broad array of student groups including the likes of SAMASKOM and UP Repertory Company which were previously unaligned. STAND-UP also appeared to have the superior machinery whose backbone was the nat-dem activist groups.

There was one problem though. The alliance didn't have a standard bearer for the elections. The supposed candidate for chair was disqualified due to academic deficiency. Suddenly, UP was scrutinizing student records in the aftermath of the *Collegian* editorial exam controversy which saw the winner disqualified because he was not enrolled as an undergraduate. The STAND-UP nominee for chair and the disqualified *Collegian* editor incidentally came from the same college.

Newcomer STAND-UP still had to distinguish itself from SAMASA which was mouthing almost similar positions as STAND-UP. Differences already emerged, including SAMASA's acceptance of fiscal autonomy for UP which was tantamount to saying that UP can raise its own funds and not depend so much on the national government, a move that would hasten the reduction of UP's subsidy and lead to more commercialization.

Still STAND-UP had to sharpen its critique of commercialization so that it could effectively draw the line between itself, SAMASA and ISA. STAND-UP also had to expose the patently reformist and pragmatic position of the ISA which accepted the commercialization of idle assets as a benign alternative in the meantime that government subsidy was not increasing.

In its first foray in campus elections, STAND UP was able to seat two university councilors and several college representatives. It was still considered a setback though.

Resurgent movement

From 1996 to 2000, the campus debates centered on the commercialization of education. The issues were the privatization or lease of assets, particularly UP's idle land, the STFAP as well as tuition and other fee increases. The university admin had embarked on a "strategic plan" called UP Plan 2008. Part of the plan included the lease of UP's idle assets so that the university budget could be augmented. Activists argued that such a move would aggravate the "state abandonment of education" since once UP is financially self-reliant, government will no longer see the need to subsidize it.

Another concern was that the commercialization of UP would take its toll on the academic orientation of the university. The private partners/investors would be in a position to dictate on academic thrusts of the university. The market would be the one determining the direction of research.

Thousands of students, faculty, employees and community folk resisted the Commonwealth Property Development Plan (CPDP), a move that sought to lease UP's land to commercial entities. The campaign was successful but was marred by an incident where militants physically cordoned off a rally to prevent members of SAMASA, including their elected USC officers, from joining a

Mendiola protest. SAMASA would use the incident to attack STAND-UP's "sectarianism" and its alleged claim of having a "monopoly of correct ideas." The unfortunate Mendiola incident would be thorn on the side of STAND-UP in 1997 when it was constantly brought up during the elections.

Activists knew they were on the right track as far as political orientation goes. They even had a well-organized and highly motivated machinery. Yet why was it that during campus elections, they found it increasingly difficult to score a win.

The problem lay in two things. The need for a comprehensive critique of UP's commercialization, and how this critique can be translated into concrete action by the students themselves. Yes, STAND-UP had the "sharp" analysis but unless students embraced this analysis and engaged in collective action, the analysis was not as "sharp" as the activists had thought.

The best way to know the effectiveness of a political line is if it can mobilize students. This was what happened in the campaign for greater state subsidy for education. Thousands of students, faculty, employees and community residents joined forces to assail the proposed budget cut for UP and to demand greater state subsidy.

The sustained campaign saw the UP activists marching to the Senate, barging through the gates of the Batasang Pambansa, disrupting committee hearings, staging lightning rallies in the session hall of the House of Representatives, and marching to Mendiola all the way to the gates of Malacañang. Several protest actions demonstrated the unyielding stance of the UP activists in the face of violent dispersals by state security forces.

The sustained actions since 1998 to 2000 would be the basis for the resounding electoral victory of STAND-UP in 2000 and the next three years. It was a landslide victory in 2000. It would also spell the eventual demise of SAMASA as a political formation.

SAMASA should still be credited for many of the achievements in the student movement during the 80's and early 90's. Its place in history is secure. It was when it abandoned its militant and patriotic orientation that alliance weakened and collapsed. A new formation had to fill up the role left by

SAMASA and continue the work it started.

Through grit and determination, painstaking mass work and arduous struggle, and by tweaking some of their short-comings, the militants gained the upper hand once more in the student movement.

The UP community would later on have prominent roles in many of the coming upheavals in society, including EDSA 2 in 2001 and in the Oust Arroyo movement in 2005 onwards.

The purveyors of “changed forms of struggle amidst changing times” found themselves consigned to political irrelevance after the 90’s. Interestingly enough, they never really figured out that the times didn’t change much after Marcos. Gloria Arroyo would be the best proof of that claim.

Alay Sining: Tanaw sa mahigit isang dekada ng sining para sa bayan

Roselle Pineda

Walang sining na alang-alang sa sining lamang, isang sining na walang uring kinabibilangan, isang sining na hiwalay o malaya sa pulitika...

– Mao Zedong

Gabay ng mahabang panahon ng pakikibaka ng mga manggagawang pangkultura ang diwa ng mga kataga ni Mao Zedong. Sa Unibersidad ng Pilipinas, hindi maitatatwa ang hitik na kasaysayan ng pakikibaka ng mga alagad ng sining at manggagawang pangkultura sa paglaban sa iba't ibang porma ng panunupil. Iba't ibang organisasyon at mga lupon ng mga artista at manunulat ang nabuo sa iba't ibang panahon ng pakikibaka, tulad ng “Nagkakaisang Progresibong Artista-Arkitekto (NPAA) at “Panulat para sa Kaunlaran ng Sambayanan (PAKSA)” noong dekada 70, UP Rep at Peryante noong dekada 80, Alay Sining noong dekada 90 hanggang sa kasalukuyan, at Ugnayan ng Nagkakaisang Artista (UNA), Sinag Bayan: Sining na Nagsisilbi sa Bayan, at Kabataang Artista para sa Tunay na Kalayaan (KARATULA) sa pagpasok ng bagong milenyo hanggang sa kasalukuyan.

Dahil ang tunay na manggagawang pangkultura ay mayroong matalas na pandama at malinaw na pananaw sa kanyang lipunan. Dahil ang tunay na alagad ng sining ay mulat sa kalagayan ng sambayanan, at nakalapat ang paa sa lupa, at kumikilos kasama ng mga sektor sa tunay na panlipunang pagbabago. Kaya nga't ang tunay na likhang sining ay hindi alang-alang sa sining lamang, kung hindi dapat nagsisilbi sa sambayanan.

Ito rin ang naging gabay ng mga susing organisasyong aktibista sa UP noong dekada 90 sa layuning makapagbuo ng isang pangkulturang organisasyong may malinaw na pambansa demokratikong linya. Mula sa layuning ito, inianak ang Alay Sining.

Ating balikan/pag-aralan ang kasaysayan, iwasto ang pagkakamali (buhayin ang mga mithi), pangibabawan ang kahinaan, sa dugo, tutubusin ang bayan kong sawi.

– “Awit ng Kasaysayan,” Alay Sining

Panahon ng muling paghabi ng militanteng kasaysayan ng pakikibaka sa UP. Panahon ng muling pagguhit ng pulitikal na linyang nagsisilbi sa bayan at naghihiwalay sa mga tunay at mapanlinlang. Lahukan pa ng pamamayagpag ng rehimeng US-Ramos na eksperto sa psywar kaakibat ng kanyang pang-ekonomikong proyektong Philippines 2000. Naging hamon sa mga organisasyong aktibista ang pagpapasigla, pagkokonsolida, at pagpapalahok sa kilusang estudyante sa kabuuan, at mga progresibong artista sa partikular sa loob ng kampus.

Taong 1994 bago tuluyang mahati ang SAMASA na dati'y pinakaprogresibong lupon ng mga estudyante sa UP Diliman, nailunsad sa pamumuno ng USC-Cultural Desk ang pinakaunang UP Arts Festival kaakibat ng pagseselebra sa February Arts Month. Ang unang UP Arts Festival na may temang "Celebrating the 25th Year of the First Quarter Storm and Waging Cultural Revolution" ay naging mabungang kolaborasyon ng iba't ibang organisasyong pansining, organisasyong masa, at mga indibidwal na may interes sa sining, tulad ng UP Ibarang, UP Tropa, UpStart, UP Rep, UP Artists Circle, at iba pa. Ang isang linggong selebrasyon ay pinuno ng mga art installation, cultural presentations, poetry reading, shadowplay, film showings, at concerts ng mga organisasyon at indibidwal na artistang lumahok sa festival. Lahat ay may patungkol sa Sigwa ng Unang Kuwarte at tanaw sa hinaharap kung paano maisasakatuparan ang Cultural Revolution. Naging malaking ambag ng nasabing festival ang mga bagong porma ng sining na lumutang sa panahong ito, tulad ng art installations/sculptures, at shadowplay, at higit pa, ang pagtitipon ng mga progresibong alagad ng sining sa UP.

Nagbunga ng malaking bukana ang First UP Arts Festival sa pagbubuo ng malapad na lupon ng mga artista at manunulat na progresibo at pulitikal na bibitbit ng siyentipiko, makamasa at makabayang linya sa larangan ng sining at kultura sa kampus. Kaya't sa pamumuno ng mga susing aktibistang dating kasapi ng mga organisasyong pansining, at mga bagong aktibistang galing sa iba't ibang organisasyong masa na may angking talento at hilig sa sining, binuo ang ideya ng Alay Sining.

Setyembre 1994, ayon pa rin sa komemorasyon ng Sigwa ng Unang Kuwarte noong dekada 70, bunsod ng kolaborasyon sa pagitan ng mga organisasyong masa, progresibong organisasyong sining at mga indibidwal na makasining, tulad ng League of Filipino Students (LFS), Center for Nationalist

Studies (CNS), Center for Social Justice and Peace (CSJP), Peace Service Corps (PSC), UP Rep, Konseho ng Fine Arts, Mass Com, mga manunulat ng Kule, UP Ibarang, at Tulisanes mula sa UP Los Banos, Gintong Silahis, Sining Bayan at Pandaysining, itinanghal ang “PD 1081: This is not a Military Take Over.” Bagaman hindi pa pormal na nabubuo ang Alay Sining, ang “PD 1081” ang itinuturing na unang produksiyon ng grupo dahil sa ang mga indibidwal at grupong lumahok dito ay siya na ring nagsilbing mga unang miyembro. Dalawa ang naging mahalagang ambag ng produksiyong ito: una, ang katangiang alyansa at ang pangunang subok sa proseso ng kolektibong paglikha ng sining na magbubunsod ng strukturang may mga kolektibong pansining ng grupo sa hinaharap; at ikalawa, ang pagpapakilala nito sa mga pagtatanghal na may katangiang multimedia (may lahoc na shadowplay, sayaw-galaw, teatro, at musika) na magiging tatak Alay Sining sa mga susunod nitong produksyon.

Simula 1994, kaakibat ng pagsisinsin sa vision-mission at struktura ng grupo, pag-iipon ng mga awit at iba pang likhang sining, at masiglang pagresponde sa mga kampanya sa loob at labas ng kampus tulad ng campus repression, commercialization, General Agreement on Tariffs and Trade-World Trade Organization (GATT-WTO), nagtatanghal ang Alay Sining ng isang malaking produksyon kada taon. Noong 1995, itinanghal ng Alay Sining ang “Kasaysayan” at noong 1996 naman ang “Monumento” bilang komemorasyon sa sentenaryo ng Rebolusyong 1896.

Masiglang-masigla at hindi na maikakaila ang presensya ng Alay Sining sa kilusang estudyante sa loob ng kampus mula 95-96. Dumami na ang mga awit ng Alay Sining, at napopularisa ang mga ito sa pamamagitan ng 4 o'clock discussion jamming o DJs sa Vinzons. Sa mga DJs na ito, nakokonsolida at napapalawak ang kasapian ng grupo. At sa regular na pagtatanghal ng mga ito sa mga pagkilos sa loob at labas ng kampus naman, nagagampanan ng grupo ang kanyang pulitikal na tungkuling tumugon at tumuligsa sa mga isyu ng budget cut, tuition fee increase, at komersyalisasyon ng edukasyon.

Sa pangalawang bersyon ng “Monumento” noong 1997, nagkaroon ng pagkakataong magpalawak pa ng kasapian ang grupo dahil sa unang pagkakataon ay nagpatawag ito ng audition para sa nasabing dula, kaya’t marami na ring walk-ins ang sumapi sa grupo. Sa panahong ito ay nabuo na rin ang struktura ng Alay Sining na mayroong apat na kolektibong pansining

– musika, sining biswal, teatro at panulat. May biruan na lima sana ang kolektibong pansining ng grupo, ikalima ang sayaw ngunit wala namang kolektibong mag-isa, dahil ako lamang ang miyembro ng kolektibong ito. Masasabing sa dalawang naunang produksyon ng Alay Sining (“PD 1081” at “Kasaysayan”) ay nasa antas ng eksperimentasyon sa porma, paghubog ng istruktura ng grupo, at paglikha ng iba’t ibang awitin at musika ang grupo. Sa “Monumento,” bagaman ika nga’y taghirap pa rin o isang craft paper production pa rin ang produksyon, ay mayroon itong naabot na isang antas ng estetiko at propesyunalismong magtatatak sa Alay Sining bilang bagong henerasyon ng aktibistang sining at teatro, ayon sa rebyu ng pambansang alagad sa sining para sa panitikan, Bienvenido Lumbera. Nagsimula na ring ilabas ng grupo ang mga produksyon nito sa labas ng unibersidad. Halimbawa, sa pakikipagtulungan ng militanteng lupon ng mga kawani ng gubyerno, COURAGE, ay naipalabas ang “Monumento” sa tanghalan ng kanilang tanggapan sa E. Rodriguez Avenue.

Hindi inilalako ang edukasyon, kaya’t tutulan ang komersyalisasyon.

– “Komersyalisasyon,” Alay Sining

Sa mga huling bahagi ng dekada 90, sagsag ang kampanya laban sa budget cut, tuition fee increase, at komersyalisasyon sa mukha ng CPDP (Commonwealth Property Development Program) sa UP, samahan pa ng isyu ng Visiting Forces Agreement (VFA) kaya’t halos naging bukambibig at buhang-tinig ng mga kabataang aktibista sa kampus ang “hindi inilalako ang edukasyon, tutulan ang komersyalisasyon” na halaw sa isang awitin ng Alay Sining. Mainstay ika nga, ang Alay Sining sa mga room-to-room, dorm-to-dorm, at iba’t iba pang venue upang magbigay ng mga pagtatanghal, educational discussions, mang-akit at magpakilos ng mga estudyante sa kampus laban sa komersyalisasyon. Hindi lamang mga awitin, kung hindi madami ring naisulat at naitanghal na tula-dula ang grupo sa panahong ito, tulad ng “Pepe Pasankrus” na itinanghal pa ng grupo sa Nueva Ecija, kaabikat ang pagbibigay nito ng palihan sa tula, teatro at sining biswal sa pag-iimbita ng Salin-Lahi (isang masang organisasyon sa Gitnang Luzon).

Lumundo ang masiglang aktibismong pangkultura o cultural activism sa kampus sa pangunguna ng Alay Sining sa pagdaraos ng pangalawang UP Arts Festival noong 1998 na may temang “Sandaang Taong Sining ng Kalayaan.” Sa idinaos na isang linggong selebrasyon ng Second UP Arts Festival, naging

krusyal ang papel ng Alay Sining bilang isa sa core groups na nag-organisa, at sa pagpapakilala ng iba't ibang porma ng sining sa kampus. Pinauso ng Alay Sining sa panahong ito ang “Acoustikot” kung saan mayroong iba't ibang pagtatanghal—musika, dula, at tula—sa mga Ikot jeeps, at paradahan nito sa buong kampus. Ang “Gabi ng AS (Alay Sining)” na naging bahagi na ng taunang programa ng Alay Sining sa hinaharap, at ang mga pangunang subok ng grupo na maglunsad ng mga art forum tulad ng “Sining ng Digma.”

Maituturing na Golden Age ng Alay Sining ang panahong ito, mula sa pag-usbong nito hanggang 1998, dahil sa panahong ito inianak ang maraming awitin ng grupong naging popular sa loob at labas ng kampus sa pamamagitan ng pagpapauso ng mga discussion jamming. Sa panahong ito rin nakita ang kabukasan at komitment ng grupo sa patuloy na paghabi ng mas mataas na pamantayang pansining at pampulitika sa pamamagitan ng mga eksperimentasyon, at pagpapakilala ng mga bagong porma at venue ng pagtatanghal, tulad ng mga produksyong multi-media, tula-dula at acoustikots.

Tuluy-tuloy ang pag-aambag ng Alay Sining sa gawaing pangkultura sa loob ng kampus. Noong 1999 ay itinanghal ng AS ang “Samar,” isa sa mga huling malaking produksyon ng Alay Sining hanggang sa kasalukuyan. Ngunit, bagaman hindi na naging taon-taon ang malaking produksyon ng AS, naging tutok naman nito ang pagpapalapad ng kasapian at pagpapalawak din ng cultural activism sa kampus. Esensyal ang papel ng Alay Sining sa pagbubuo ng isang malapad na alyansa ng mga artista sa kampus na tinawag na Ugnayan ng Nagkakaisang Artista (UNA). Sa pagdaluyong ng kampanyang Oust Erap sa pagpasok ng milenyong, muling sumigla ang Alay Sining sa mga kampanyang masa, tulad ng Oil Price Hike at kampanyang pagpapataksik kay Estrada. Sa panahong ito, nag-anak na rin ng maraming balangay ang Alay Sining sa iba't ibang kolehiyo sa kampus, at sa tuktok ng programang pagbubuo ng mga balangay ay umabot ito sa pitong aktibong tsapter – Alay Sining – College of Fine Arts, College of Social Sciences and Philosophy, College of Architecture, College of Home Economics, College of Arts and Letters, College of Education, at College of Engineering, bukod pa sa Alay Sining – University-Wide. Dahil na rin sa paglawak ng kasapian ng Alay Sining ay muling sumigla ang mga pagtatanghal nito sa iba't ibang venues sa loob at labas ng kampus. Naibalik din ang 4 o' clock habit o discussion jammings, at nakabuo din ng maraming jingles at mga awit na may partikularidad sa mga isyu at kampanya

sa panahong ng pagpapataksik kay Estrada. Naumpisahan na rin sa panahong ito ang matagal nang mithiin ng grupong makapaglabas ng song book at album ng mga awitin ng Alay Sining. Hindi rin kinalimutan ng grupo ang kanyang papel sa pakikipagbatatan sa ideolohiya upang tuligsain ang burgis na kaisipang pansining, kaya't regular na rin itong lumalahok sa mga ACLE (Alternative Classroom Learning Experience) at naglalabas na rin ito ng statements hinggil sa iba't ibang issue. Sa isang panahon ay nakapaglabas din ito ng komiks at mga polyeto na naglalaman ng mga tula, awit, sining biswal, at statements ng Alay Sining.

Itinanghal ng Alay Sining para sa kaniyang ika-sampung taon ang “Kaharian ng mga Ibon” sa Aldaba Hall, noong 2004. Mula noon hanggang sa kasalukuyan, naging aktibo naman ang produksyong sining biswal ng Alay Sining. Ilang eksibisyon din ang kanilang nailunsad at ilang mural din sa pangunguna ng Alay Sining-College of Fine Arts, halimbawa, mga patungkol sa “PN 1017: State of Emergency, Never Again to Martial Law” at TOFI (Tuition and Other Fee Increases), ang nailathala sa malalaking peryodiko sa bansa, tulad ng *Malaya* at *Philippine Daily Inquirer*.

Ang paghihimagsik ay di ngitngit na kinikimkim. May tunggalian sa uri na di simpleng palaisipan. Sa mata ng kahirapan ay tumitig ng taimtim. Masang api'y dinggin, kasama nila ika'y manindigan.

– “Manindigan,” Alay Sining

Sa labas ng UP, hindi rin matatawaran ang naging ambag ng Alay Sining sa pagpapasigla ng gawaing pangkultura sa hanay ng mga kabataan. Kasama ng Pinsel-Sining sa University of East, Kamanyang sa Polytechnic University of the Philippines, Budyong Sining sa Arellano University, inilunsad ng Alay Sining ang KARATULA (Kabataang Artista para sa Tunay na Kalayaan) noong Setyembre 16, 2000 sa Freedom Bar.

Dahil ang gawaing pangkultura ay hindi maisasakatuparan kung hindi lulubog sa masa ang isang alagad ng sining at organisador, ang Alay Sining, kaugnay ng iba pang mga grupong pang-kultura sa iba't ibang eskuwelahan at komunidad, at ang KARATULA, ay regular na nakikipamuhay sa mga komunidad upang magbigay ng mga palihan sa sining, magtanghal, at mag-organisa, lalo na sa hanay ng mga kabataang may angking talento o hilig sa sining.

Sadyang ‘di pa tapos ang lahat, bukas pipiliin ang kanta, sasanayin ang tinig na salat, darating na ang araw ng harana. Hahabulin ko sa dulo ng ilog ang kaaway ng sambayanan, at kasama mo, itatakda ang pagsilang ng bagong kaayusan.

– “Haranang Bayan,” Alay Sining

Ang sining na hindi para sa sining lamang. Ang sining na malay at lubog sa masa at sambayanan: ang sining na alay sa sambayanan. Ito ang tradisyon na inumpisahan at ipinagpapatuloy ng Alay Sining mula noong dekada 90 hanggang sa kasalukuyan. Pinaghanawan ng aral ang kasaysayan ng gawaing pangkultura sa UP simula pa dekada 60, pinalalim ng karanasan at mga aral mula sa mga kahinaan, at patuloy na tinutugunan ang hamon ng pagsusulong ng isang lipunang may tunay na kalayaan. Ito ang hamon sa ika-100 taon ng Unibersidad ng Pilipinas para sa mga alagad ng sining at manggagawang pangkultura. Ipagpatuloy ang ating pangunguna sa paghubog ng siyentipiko, nasyonalista at makamasang sining at kultura. UP ang galing at sining mo, ialay sa bayan at masa!

Minsan, Eraserheads

Kenneth Roland Guda

Napanaginipan ko sila noong nakaraang linggo. Hindi ko alam kung bakit. Sa panaginip, pumasok ako sa isang lumang bahay na gawa sa kahoy. Kulay orange ang ilaw. Nadatnan ko sa unang palapag si Ely Buendia. Sa ikalawa, si Buddy Zabala. Sa panghuling palapag, nakatanguan si Raimund Marasigan. Hindi ko maintindihan – hindi naman ako excited sa papalapit noong konsiyerto nila. Hindi ko naisip na manood. Pero nasa panaginip ko sila – maliban na lamang kay Marcus Adoro, ewan ko kung bakit – na ibig sabihi’y nasa laylayan ng kamalayan ko ang Eraserheads.

Siyempre, napanood at nabasa ko ang hinggil sa mga nangyari sa konsiyerto. Nakita ko sa telebisyon ang fans. Nakakuwentuhan ang mga kakilalang nanood. Parang reunion, sabi ng isa, hindi lang ng banda kundi ng isang henerasyon. May mga trabaho na, ang iba may pamilya na (dalawang kuwento mula sa konsiyerto: ang isang kakilala, si E, kasama ang asawa at mga kaedad na magpipinsan; ang isa pang kakilala, si J, pinambili ng tiket nilang mag-asawa ang perang dapat gagamitin sa bakuna ng anak). Kaya nang bumili ng relatibong mamahaling tiket. Kung dati, nang mga estudyante pa lamang kami, nagkakasya na sa hiraan ng tapes at pagpuslit papasok sa UP Fair, ngayon, kahit papaano, napagbibigyan na ang hilig. Better late than never.

Reunion nga, at wala ako doon. Sayang. Binalikan ko sa mp3 ang musika ng Eraserheads. Mula sa ultraelectromagneticpop! hanggang sa Carbon Stereoxide. Nasa Circus pa lamang ako – pasakay ng MRT tatlong araw na ang nakararaan – nang bumulaga sa akin ang realisasyon: Oo nga pala, fan nga pala nila ako. Kinalimutan ko na. Naalala ko ang isang kaibigan noong 1995, galit na galit siya sa Eraserheads, nakokornihan, at naiinis sa freshmen na ang unang tanong sa kanya’y kung saan makikita ang pinakasikat na banda ng UP. Para mapanatili ang pagkakaibigan, hindi na namin pinag-uusapan ang Eraserheads. Mas gusto raw niya ang Yano. Noong tagal, nahumaling kay Cynthia Alexander.

Pero fan nga pala ako. Parang kinimkim na emosyong bumulwak mula sa akin ang realisasyong ito pagdating ko sa kantang “Minsan.” Nasa masikip na tren ng MRT ako. Naluha ako. At hindi lang dahil tulad ng persona sa kanta, minsan akong tumira sa Kalayaan Residence Hall. Naluha ako dahil naalala ko ang panahong ito, ang pagkabata, ang pagkamulat. Taong 1994-95, sariwang-sariwa, mula sa probinsiya. Wide-eyed freshie na tuwang tuwa na nakatuntong ng UP. Mababaw ang kaligayahan. Sangkatutak ang insecurities. Tinatagyawat. Kahit noon, nagtataka na ako sa kantang ito: Para naman yatang ambilis tumanda ng mga ito. Nagno-nostalgia trip, para namang dekada na mula nang umalis sila ng pamantasan.

Pero kinausap ako ng kantang ito. At ng iba pa nilang kanta. “Wishing Wells,” “Alapaap,” kahit “Huling El Bimbo” – panay pagbabalik sa nakaraan ng persona. Pinaalala ng mga ito kung paano ako mag-isip noong panahong iyon, kung paano ko dinamdang ang mga kaganapan sa buhay. Naluha ako dahil naramdaman ko ang paglipas ng panahon. Naramdaman kong tumanda na ako, at nagbago na ang pananaw ko sa mundo. Naging seryoso ang mga pinagkakaabalahan: pulitika, pagsusulat, sining, aktibismo. Nakalulungkot na kinailangang kalimutan ko ang payak at simplistikong mundo ng pagkabata para maging pulitikal na tao. Naluha ako sa paglipas ng panahon, sa henerasyon ko at sa trivial, maliit, makitid na mundo nito.

Tinitingnan ko ang mga footage sa TV ng konsiyerto at naisip ko: pareho pa rin ang hitsura nila, parang hindi tumanda. Si Ely lang, pumayat. Siguro dahil sa sakit niya noong nakaraang taon. O dahil siya ang pinakaunang tumanda sa grupo. Sa pagsulat niya ng mga kantang tulad ng “Minsan,” “Huling El Bimbo,” “Para sa Masa,” parang siya ang pinakaunang nakaramdam ng paglipas ng panahon, ng pagbabalik-tanaw sa nakaraan at pag-aakalang mas maganda ang anumang nakaraan kaysa sa kasalukuyan. Masaya ang buhay-banda – epitomiya na siguro ito ng pagkabata. Naalala ko ang isang linya sa pelikula ni Cameron Crowe: sabi ng isang karakter, “Hindi ba pumasok tayo sa banda para iwasan ang responsibilidad?” Nasa banda raw ang karakter para pansamantalang ihinto ang orasan, at manatiling bata – juvenile, nakatira sa mundo ng “Rock n’ roll Neverland.”

Pero si Ely – siya na siguro ang unang kumawala sa Neverland. Siya ang unang kumalas sa banda, habang ang naiwang tatlo sinubukan pang palitan siya ng babaing bokalista pero di nagtagumpay. Nagpalagay ng brace sa

ngipin, nagpagupit, nagbihis-burgis (nakita ko sa YouTube na panauhin si Ely sa talk show ni Martin Nievera matapos tumiwalag sa 'Heads). Di nagtagal, nagtatag ng bagong banda (Mongols, saka Pupil), pero di na bumalik sa moda ng 'Heads—tila mas seryoso na ang pagiging musikerong artist, hindi na pinangarap na maging popular o populista (Ikumpara, halimbawa, kay Raimund, na kinakantahan pa ang betamax hanggang ngayon). Wala nang hihigit pang patunay ng napakaagang pagtanda ni Ely sa tila napaagang pagkakasakit niya sa isang karamdamang madalas na naiuugnay natin sa katandaan – sakit sa puso.

Usap-usapang mauulit daw ang reunion concert. Pero tingin ko, hindi na dapat. Sapat na ang isang gabing nostalgia trip – hindi lamang sa musika ng isang henerasyon, kundi sa lumipas na sensibilidad at angas ng henerasyong ito. Tumitindi na ang krisis. Sobrang mahal na ng mga bilihan sa tindahan ni Aling Nena, laluna sa CASAA. Nagmahal na pati ang isaw sa tapat ng Ilang-Ilang. Nag-abroad na si Shirley (sana hindi siya mapabilang sa mga OFW na bumabalik sa bansa sa kahon). Nagbenta ng katawan sa magasin ang dating crush ni Ely. Hindi lang bugbog—pinapatay pa—ang inaabot ng mga bading na tulad ni Jay. Nasagasaan sa madilim na eskinita yung kamukha ni Paraluman.

Aktibista noon sa UP yung kaibigan kong galit na galit sa Eraserheads. Inisip ko noon, galit siya baka dahil wala siyang maaninag na pulitika sa musika ng banda. Maliban siguro sa pag-anyaya ni Raimund sa kalalakihang estudyante na tumiwalag, sumapi sa NPA at “palayain ang sarili,” at isang pagkakataong tumugtog sila sa isang rali kontra komersiyalisasyon sa UP noong 1996, iwas-pulitika at iwas-aktibismo ang Eraserheads. Sa isang pamantasang pinaniniwalaang may mayamang tradisyon ng aktibismo, hindi nila naiwasang makasalamuha at makaibigan ang mga aktibista (Dalawang ehemplo: si Bomen Guillermo ang pinakaunang kritikong nagpasikat sa banda, nang magsulat si Bomen ng rebyu ng demo tape nila para sa Philippine Collegian; at, noong 1998, naka-housemates ni Buddy sa Teachers' Village ang ilang lider-estudyanteng aktibista. At, isa pa pala: Nag-opening act sa launch concert ng Cutterpillow ang bandang The Jerks, na sa kabila ng mga “boo” ay nag-alay ng kanta noong gabi para sa Pandaigdigang Araw ng Karapatang Pantao). Pero liban doon, banda lang talaga ang Eraserheads. Bandang masaya, magaling, henyo pa nga. Pero banda lang talaga.

Ganyan din ang sinabi ni John Lennon nang tanungin siya kung ano ang tingin niya sa penomenon ng Beatles ilang taon matapos magkanya-kanya sila: “We were just a band...” Aktibista na noon si John Lennon. Nagmartsa siya kasama ang mga Amerikano para labanan ang giyera sa Vietnam. Nagpahayag siya ng pagpabor sa sosyalismo. Naging anthem ng kilusang kontra-giyera ang mga kanta niya. Tulad ni Ely sa ‘Heads, tila si Lennon din ang pinakaunang tumanda sa—at unang na-outgrow ang—Beatles. Pero siya ang pinakabatang namatay. Sabi ng isang interpretasyon sa pagkahumaling ng assassin niya sa librong *Catcher in the Rye*, pinatay daw ng assassin si Lennon para manatiling inosente’t bata, parang yung karakter na kapatid ni Holden Caulfield na “catcher in the rye.”

Buhay pa naman si Ely, pero tumatanda na silang apat. At ang musika nila, nagiging instrumento ng gunita, ng pagbabalik-tanaw sa isang henerasyon, isang sensibilidad na naglaho na. Pero may panahon pa, para sa mga pahayag na “banda lang kami noon”, para sa mga martsa, mga pagpabor at pagtutol, pag-awit ng mga anthem, at pamumuhay sa mundo at realidad natin ngayon.

Mula sa <http://krguda.wordpress.com>, Setyembre 3, 2008.

Ang bahaghari sa pakikibakang pang-kasarian sa Unibersidad ng Pilipinas

Roselle Pineda

Isang popular na sabi-sabi sa komunidad ng mga bakla, lesbiana, at iba pang queers, na si Oble ay bading, o kung hindi man siya bading, siya ay isang gay icon. Huwag munang magtaas ng kilay. Huwag din munang ma-insulto ang mga artista ng bayan. At higit sa lahat, huwag munang maghusga. Mga pasakalyeng hindi na iba para sa mga aktibistang bakla at lesbiana, na ang bawat pangungusap ay mayroong kaakibat na pagpapaliwanag o dili naman kaya ay pagpapasubali. Mahirap maging bakla o lesbiana sa pangkabuuan, higit pa, ang lumantad at maging bakla o lesbianang aktibista. Ang simpleng pagsasabing si Oble ay maituturing na gay icon, ay maaaring magbunsod ng riot o isang malalim at madugong debate. Mahahati ang mga nakikipagtalastasan sa pagitan mga pundamentalista at liberal. Marahil, ito na rin ang pinakamatinding dahilan kung bakit naging gay icon si Oble, hindi lamang sa kanyang taglay na alindog bilang “papabol macho-macho man” kung hindi, dahil sinisimbulo ni Oble ang isang larangan na kung saan ang iba’t ibang ideya ay nagtutunggali, lalo na sa mga marhinal na ideolohiya, tulad ng mga usaping pang-kasarian.

Tunay na mayroong relatibong kalayaan sa Unibersidad ng Pilipinas na pag-usapan, pag-debatehan, at himay-himayin ang mga usaping kadalasan ay tinuturing na bawal, kahindik-hindik o dili naman kaya ay kasalanan. Kaya nga’t paborito ng mga gender advocates ang UP bilang lunsaran at benyu ng mga aktibidad na nakasentro sa usaping pangkasarian. Naging esensyal din ang papel ng UP sa paghubog ng mga aktibista, iskolar, mga artista at manunulat na mulat at nakikibaka para sa karapatang pangkasarian kaugnay ng pagsusulong ng basehang karapatang-pantao at kilusan para sa tunay na kalayaan ng sambayanan.

Kasarian at bayan, ano ang kaugnayan?

Usapin at layuning emansipasyon mula sa lumang kaisipang macho-pyudal at opresyon ang nagtataghi sa kilusan para sa tunay na kalayaan at pakikibakang

pangkasarian. Sa kasaysayan ng kilusang pambansa-demokratiko, hindi maitatangi ang mga debate, negatibo o positibo man, tungkol sa usaping pangkasarian, partikular sa bakla at lesbiana. Noong dekada 80, malakas ang mga naging bulung-bulungan at debate sa loob ng kilusang lihim ng mga babaeng aktibista ukol sa lesbianismo at mga aktibistang lesbiana. Ngunit bago pa man ang mga debateng ito, nagkaroon na ng mga pormal at impormal na pormasyon ang mga bakla at lesbiana upang magkaisa laban sa opresyon, at halimbawa nito, ang pormasyong BANANA (Baklang Nagkakaisa para sa Nasyunalismo) noong dekada 80 na binuo ng mga tampok na direktor at artista na marami ay galing sa UP.

Sa mga naunang pormasyong ito, naging mahalaga ang pagkilala ng pagiral ng mga bakla at lesbiana sa loob ng pambansa-demokratikong kilusan, bagaman hindi pa ito lubusang napapag-usapan. Pagpasok ng dekada 90, kaugnay ng matinding debate sa politikal na linya sa loob ng kilusan ay ang matinding debate rin sa usaping pangkasarian. Bagaman marami sa mga aktibistang bakla at lesbiana ang nasa magkabilang panig ng usapin sa politikal na linya, minarapat itong isantabi ng mga naunang pormasyon ng mga bakla at lesbianang nakikibaka upang pagtuunan ang usapin ng pulitikang pangkasarian. Mula 1992 hanggang 1994 ay umusbong ang maraming mga organisasyong bakla at lesbiana tulad ng The Lesbian Collective (TLC), Womyn Supporting Womyn Center (WSWC), Can't Live in the Closet (CLIC), Lesbians for National Democracy (LESBOND), Pro-Gay, at iba pa. Noong 1993 nang unang makapagmartsa at makapagbasa ng statement ang mga lesbiana sa ginanap na March 8 Women's Day Rally, sa pangunguna ng Gabriela sa Mendiola. Sa UP, pormal na naitatag ang UP Babaylan bago tuluyang maghiwalay at mabuwag ang orihinal na SAMASA.

Nang huling bahagi ng dekada 90, namayagpag ang usaping pangkasarian sa loob at labas ng kampus. Mahalagang bigyan ng pansin din na sa panahong ito, tumuktok ang usaping bakla at lesbiana sa loob ng pambansa-demokratikong kilusan na nagbunga ng mga positibong pagkilala at pagtatanghal sa mga kasamang bakla at lesbiana at sa mga usaping kanilang dinadala. Masasabing buhay na buhay sa panahong ito ang dugo ng mga kasamang may partikular na usapin at isyung pangkasarian. Gayunpaman, sa pagsubok pa rin na tumutok sa usaping pang-kasarian at maiisantabi pansamantala ang pinagdedebatehang politikal na linya, nagsama-sama ang mga bakla at lesbianang nakikibaka para sa mga karapatang pangkasarian.

Sa loob ng UP, naging regular ang mga pagsasama-samang ito, mga debate, diskusyon at mga kultural na pagtatanghal ng mga gender advocate. Ginanap sa Vinzon's Hall, UP Diliman noong taong 1997 ang First Leader's Conference na dinaluhan ng iba't ibang pormasyon tulad ng Lesbond, UP Babaylan, WSWC, at iba pa. Noong Taong 1998 naman nang maitatag ang Pro-Gay sa UP Diliman. Naging masigasig ang Pro-Gay sa paggigiit na muling iugnay ang usaping pangkasarian sa mga usaping politikal sa loob at labas ng kampus. Ganito rin ang mga naging pahayag at pagkilos ng mga impormal na pormasyon ng mga miyembro ng LESBOND sa UP Baguio. Ilan sa mga naging pagkilos ng Pro-Gay sa UP Diliman ay ang malakas na kampanya laban sa Visiting Forces Agreement noong taon din ng kanilang pagkakatatag. Bagay na nakapagpopularisa ng mga protest pins na nagtataglay ng kasabihang "We're Here, We're Queer, and We Are Against VFA!" Sa pang-akademiko at pampanitikang larangan naman ay nailunsad ang pinakaunang koleksiyon ng mga mga kritikal na sanaysay ukol sa sining, wika at panitikang bakla at lesbianang pinamagatang *Tabi-tabi sa Pagsasantabi: Kritikal na Tala ng mga Lesbiana at Bakla sa Sining, Kultura at Wika* na pinamatnugutan nina Eugene Evasco, Rommel Rodriguez, at Roselle Pineda, at ang antolohiya ng mga sulating bakla na *Ladlad* na pinamatnugutan nina J. Neil Garcia at Danton Remoto. Karamihan sa mga nasabing manunulat at akademiko ay mga guro sa UP.

Sa pagpasok ng milenyo, bagaman may manaka-nakang pananamlay ang presensya ng organisasyong Pro-Gay sa kampus, naging regular pa rin ang kanilang mga diskusyon tungkol sa usaping bakla at lesbiana sa pamamagitan ng ACLE o Alternative Classroom Learning Experience at ng Pink Film Festival sa UP Film Institute tuwing Hunyo, sa pakikipagtulungan ng Pro-Gay National at ng Mowelfund Institute. Simula 2007 hanggang sa kasalukuyan ay pinanunumbalik ng mga makabayang bakla at lesbiana ang sigla ng pakikibakang pangkasarian sa hanay ng mga kabataan sa loob ng kampus. Itinatag sa ilalim ng Gabriela ang Lesbians for National Democracy (LESBOND) sa UP Diliman, habang muling pinalalakas ang Pro-Gay UP Diliman. Patuloy ring umuugnay at nakikipagtulungan ang mga organisasyong nabanggit sa iba pang pormasyon sa pagpapalawig ng usaping pangkasarian sa kampus, tulad na lamang ng pagtataguyod ng General Assembly of Gender Advocates (GAGA) na nagtitipon sa iba't ibang organisasyon at indibidwal na may interes sa usaping pangkasarian. Ilan sa mga lupong kabilang sa GAGA ay ang Pro-Gay, Lesbond UP, UP Babaylan, Gabriela, UP Diliman University

Council Gender Desk, Ladlad UP Manila, at iba pa. Noong Hunyo 2008, muling nagsama-sama ang mga nakikibakang bakla, lesbiana at iba pang kasarian, bitbit ang islogan na “Sandaan Taong Kasaysayan ng Pagtatanghal sa Dangal at Pakikibaka” upang patuloy na bakahin ang mga kaisipang macho-pyudal na nagbibigay katuwiran sa opresyong pangkasarian.

Pakikibaka, kamalayan, kasarian tungo sa tunay na kalayaan

Sa pagpapatuloy ng pakikibaka ng mga aktibistang bakla at lesbiana, muling iginigiit ang isang makauring pagtanaw sa usaping pangkasarian. Dahil ang usaping pangkasarian ay laging kaugnay ng iba’t ibang usaping politikal sa lipunan. Dahil ang pakikibakang pangkasarian ay magtatagumpay lamang kung ito ay uugnay sa pakikibaka ng sambayanan para sa pambansa at demokratikong pagbabago. Dahil sa gitna ng iba’t ibang kulay ng bahaghari, pula ang pinakamatibay na simbulo ng lubos na pag-ibig sa kapwa at bayan, at puspos na pakikibaka para sa karapataang pangkasarian, at tunay na kalayaan.

Halaw sa pakikipagkuwentuhan sa mga taga-Pro-Gay UP Diliman, Lesbond UP Diliman, General Assembly of Gender Advocates of Gaga.

UP (University of the Philippines/People) UP Naming/Nating lubos na Mahal

Melania Lagahit Abad

Marubdob ang damdaming
humilab sa paglilingkod
sa karanungang bumabalik sa lansangan

Hayaang pumaimbulog sa metodolohiya
simsimin ang sub-pulitika
lokal na danas, lalim ng banga, kaarukan ng salita
hangga't may tining sa sangandaan
ng personal na alinlangan
tungo sa landas ng gumigiyagis na lipunan

Sa puno't dulo ng nagbabanggaang institusyon at pwersa
ay di napapagal at nagkukubli
sa tanong na "Ano at sino ang pwersang
makapangyarihan?"

Lulundo at lulundo sa linyang, "Ang karunungan ay
Para saan at Para kanino?"

Tigib ng pag-ibig sa kalayaan
sinuong ang kamay na bakal ng dekada sitenta,
ang walang patlang na karahasan.
kinulong/kinukulong, namatay/pinapatay,
namundok/mamumundok, bumigwas...bibigwas

Namnamin sa hinagap ang Bulwagang Palma
Na daluyan ng asembliya ng paghahayag,
Di ng mga kosmetikong puhunang umuupa,
O ng pananghaliang protesta

Balangkasin sa memorya
ID na naghihiwalay sa Iskolar at sa masa,

papalawig na badyet sa SSB at mga para-militar na pwersa
sinasagkaang pahayagang umiigkas sa usaping klasrum,
isinasademonyong mga samahan, kilusang prenteng
propaganda.

UP Naming/Nating Mahal
nakakarimarim isiping balong potensyal
ng puwersang anti-hustisya?

Sa kabilang banda'y gunitain at pasinayaan
ang komunidad na kumanlong noon sa mga Anak ng Bayan
at luma/labang sa mga lokal na manlulupig
mga komunidad na tumutuligsa/tutuligsa
sa negosyong paninirahan, despotikong kaunlaran
payasong metro-gwapong kaapihan.

Huwag rin kaligtaang malasin sa balintataw
ang ilang naghu/hudas sa ating hanay
at dagsang nagdi/dilig
ng bagong sigla, pangarap,
di maampat na pagmamahal

Musika at taginting ng paglaya
ang bawat nota at plumang
pumapailanlang sa kadiliman
ang Tanyag, Pilosopo at Propetang
sumusuyod pabalik sa lipunan

Post-modernismo'y isa lamang paglilibang
Post-marxismo'y silakbo ng peti/burgesyang
pagtatampo at pagkahibang

Titiyaking lilipas ang pagtatampo, paglilibang
at hipnotismo ng pagkahibang.

Diddib ko'y/nati'y walang patid sa kislot
sa labis na pag-ibig

Huwag dustain hinulma ng sama-samang pakikibaka
para maging tunay kang Unibersidad ng Mamayan!
huwag hayaang lapastanganin ng Neoliberalistang
Pleksibilidad—

komersiyalisasyon, pribatisasyon, kontraktwalisasyon –
ang tagumpay ng Masa sa mga Intelektwal
Intelektwal na nagpaka-Masa!

UP Naming/Nating Mahal
pumiglas sa krisis ng pamamanhid!
bawiin at iluwal sa sariling ulirat
ang mga bersong mahal at konsyumerismo,
kahusayan at katalinuhan,
publiko at pagkamamamayan,
paglilingkod at sakripisyo.

GANAP NA KATUBUSAN

Ang pagtining,
pakikipag-isang dibdib ng akademya
Kontra panlipunang pang-aapi
At makauring pagsasamantala!

UP Naming/Nating Mahal
Sumasadsad mula sa alapaap
Ng aghan at sining.
Ganap na samyuin at idambana
Ang mga bukirin at mga pagawaan.
Sumanib sa bayan, sa lakas ng hustisya.

Setyembre 2007

VI

2000 - 2008

Patuloy na pagsulong sa harap ng tumitinding mga hamon: UP Diliman, 2000-2008

R. C. Asa

Sa patuloy na pagsadsad ng malubhang krisis ng lipunang malakolonyal at malapyudal, napakaraming makasaysayang pangyayari ang naganap noong 2000-2008, na kinasangkutan ng mga iskolar ng bayan, guro at kawani, residente ng mga komunidad, manininda at drayber, at iba pang sektor ng Unibersidad ng Pilipinas-Diliman – na tinawag nang “komunidad ng UP.” Ipinatupad ng gobyerno noong dekada 90 ang mga patakarang neoliberal – ang tinawag sa partikular na liberalisasyon, pribatisasyon at deregulasyon – at ramdam na ang masamang epekto nito sa mga mamamayan at iba’t ibang sektor ng UP. Sa kabilang banda, nagkaroon ng panibagong lakas ang buong pambansa-demokratikong kilusan – kasama na ang nasa komunidad ng UP – dahil sa matagumpay nitong pagwawasto noong dekada 90 sa matitinding pagkakamaling nagawa noong dekada 80.

Sa sanaysay na ito, sinikap kong buuin ang mahahalagang pangyayari sa UP, partikular sa sentrong kampus nito sa Diliman, na kinasangkutan ng pambansa-demokratikong kilusan sa komunidad ng UP noong 2000-2008. Sinikap kong tipunin ang mga datos hinggil sa mga pangyayaring ito, gayundin ang mga naaalala ng mga aktibistang pambansa-demokratiko na naging aktibong kalahok at saksi sa kanila. Maipapauna na, na tulad sa anumang larangan ng panlipunang pakikibaka, hindi tuwid na linya ng tuluy-tuloy na pag-unlad ang naganap, kundi masalimuot at liku-likong landas na may mga pagsulong, paghupa at maging pag-atras. Sa pangkalahatan, gayunman, masasabing panahon ito ng patuloy na paglakas ng pambansa-demokratikong kilusan sa komunidad ng UP sa harap ng tumitinding mga hamon.

Mapapansing nasa sentro ng salaysay na ito ang pambansa-demokratikong mga organisasyon – tulad ng Anakbayan, League of Filipino Students (LFS), Center for Nationalist Studies (CNS), Student Christian Movement (SCM), at Congress of Teachers and Educators for Nationalism and Democracy (CONTENTD) – at ang Student Alliance for the Advancement of Democratic

Rights in UP (STAND-UP), progresibong alyansa ng mga mag-aaral sa UP Diliman, ang All-UP Workers Union at ang All-UP Academic Employees Union. Kailangang ilinaw na isa sa mga layunin ng mga organisasyon, unyon at alyansang ito ang gawing masaklaw ang partisipasyon ng mga miyembro ng iba't ibang sektor ng komunidad ng UP, at ng mamamayan sa pangkalahatan, sa mahahalagang isyu ng UP at bansa – at kung may makabuluhan mang nakamit ang mga grupong ito, iyan ay dahil sa mahigpit nilang pakikipagkaisa at pag-ugnay sa iba't ibang sektor ng komunidad ng UP at mga mamamayan.

Paglaban sa Budget Cut at Pagkapanalo ng STAND-UP

Noong nagbukas ang 2000, may prediksiyon si Jojo Acuin, sikat na manghuhula, na nakatawag ng pansin ng mga aktibista sa kampus: lalakas daw ang aktibismo sa mga paaralang pangkolehiyo. Anuman ang batayan niya, posible ng nagkatotoo ang prediksiyon, dahil sa mga nangyari bago magbukas ang taon.

Sa maraming isyu, dahil sa malakas na pagtuligsa ng pambansa-demokratikong mga organisasyon ng iba't ibang sektor, nasiwalat na ang pagiging kontra-mamamayan ng rehimen ni Pang. Joseph Estrada na naupo noong 1998. Bago pa man makapanumpang pangulo, umani na si Estrada ng tuligsa, kahit mula sa komunidad ng UP, sa panukala niyang ipalibing ang diktador na si dating Pangulo Ferdinand Marcos sa Libingan ng mga Bayani. Sa pakikipagtulungan sa mga estudyante ng Ateneo de Manila University at Miriam College, naglunsad ng malaki-laking human chain at martsa sa UP Diliman laban sa panukala.

Sa mga pribadong kolehiyo at unibersidad, matalas, pangahas at masigasig na tinutulan ng mga estudyante ang tumataas na mga singil sa paaralan. Sa mga pampublikong kolehiyo at unibersidad, tulad ng UP, ganoon ding nilabanan ang ipinanukalang kaltas sa subsidyo ng gobyerno sa edukasyon. Noong 1999, tumampok sa UP Diliman ang iba't ibang klase ng ipinataw at mahal (“imposed and exorbitant”) na bayaring sinisingil sa mga iskolar ng bayan – na natala sa editorial ng Philippine Collegian (Kule) na may titulong “Kitang-Kita ang Kita.” Nakadagdag sa galit ng mga estudyante, kahit ng publiko, ang paglabas ng sarbey sa mga pamantasan at kolehiyo sa mundo ng bantog na magasing Asiaweek na nagpakitang mababa ang ranggo ng mga kolehiyo at unibersidad ng bansa, maging ng UP.

Sa UP Diliman, sa pangunguna ng STAND-UP at All-UP Workers Union, kumilos ang komunidad ng UP noong huling kwarto ng 1999 hanggang bungad ng 2000 para tutulan ang mahigit P300 milyong kaltas sa badyet ng UP. Iba't iba ang porma ng pagkilos: mula pagsusuot ng pins at stickers at pagpirma sa mga manipesto (na nag-engganyo ng paglahok ng marami), hanggang sa militanteng paggigiit sa mga pagdinig sa Kongreso (ng mga lider-estudyante, lider-guro at miyembro ng STAND-UP at All-UP Workers Union) na ilang ulit na lumabas sa telebisyon. Isa sa unang mga protesta ang piket sa labas ng gusali ng sesyong pamplenaryo ng Kongreso kung saan naglunsad ng die-in ang mahigit 100 sumama. Nagrali rin sa Senado, kung saan lumabas pa at nakipagdiyalogo si Sen. Raul Roco.

Malikhain ang mga propaganda: “The budget is not enough!” ang islogang tumambad sa mga estudyante pagpasok nila noong Nobyembre 1999 – hango sa sikat na pelikulang James Bond. May mga jingle tungkol sa isyu at masiglang sinuyod ang mga klase ng pagpopropaganda at pagrerekrut ng mga aktibista. Ginabi-gabi ang mga dormitoryo. Walang imik ang USC o University Student Council na pinapamunuan ng Sandigan para sa Mag-aaral at Sambayanan o SAMASA, at naging matatag na sentro ng pamumuno ang STAND-UP. Ganoon din ang All-UP Workers Union, sa harap ng pananahimik ng dominanteng unyon noon. Malaking tulong sa kampanya na progresibo ang pamunuan at istap ng Kule. Noong Enero 27, rumurok ang galit ng mga estudyante: nagrali sila sa tarangkahan ng Malakanyang. Marahas na binuwag ng pulisya ang protesta, at apat na lider-estudyante ang inaresto.

Noong Pebrero 8, nagpatawag si Francisco Nemenzo, Jr., noo'y pangulo ng UP, ng porum sa C.M. Recto Hall hinggil sa pagkaltas sa badyet ng UP. Ang mensahe niya: Hindi magpapaapekto ang UP sa kaltas, at patuloy itong magpupunyagi para maging mahusay. May mga aktibistang nangutya sa kanya sa ikalawang palapag ng bulwagan. Noong hinamon sila ni Nemenzo na produktibong ilahad ang sinasabi at huwag makuntento sa itinuturing niyang pang-aasar, tumayo ang tagapangulo noon ng STAND-UP, na kasama pala sa mga “nang-aasar.” Sinabi niyang nabawasan na ang kaltas – naging P107.2M na lamang – dahil sa tuluy-tuloy na pagkilos ng mga iskolar ng bayan, at hiniling niyang magkaisa ang komunidad ng UP laban sa budget cut at sumama sa protesta sa Pebrero 14. Matapos sumang-ayon ng mga propesor, tampok sina Prop. Judy M. Taguiwalo ng All-UP Workers Union, Tonchi Tinio ng CONTEND-UP, at Dekana Consuelo J. Paz, nagkaisang buuin ang

Kilusan laban sa Budget Cut o KILBUC, at magrali sa Mendiola sa nasabing petsa. Nagpulong ang KILBUC at nagkaroon din ng pulong ang mga lider-estudyante para maghanda.

Sa gayong masigasig na paghahanda simula noong 1999 at maagap na pagsunggab sa pagkakataong magpalapad, iniluwal ang makasaysayang rali ng komunidad ng UP noong Pebrero 14, na pinakamalaking rali nito sa isyung pang-edukasyon sa dekadang ito. Mahigit 5,000 estudyante, guro, kawani, administrador, at iba pang sektor ng komunidad ng UP mula Diliman, Maynila, Los Baños at San Fernando – kasama si Nemenzo mismo – ang nagmartsa mula Liwasang Bonifacio hanggang paanan ng Mendiola, kung saan naglunsad ng programa. Bawat kolehiyo, malaki ang delegasyon at may sariling paghahanda, tulad ng sariling balatengga at kulay ng kamiseta. Ang mahigit 3,000 delegasyon ng UP Diliman, nagtipon sa mga kolehiyo, nagmartsa paikot sa kampus at sumakay sa inupahang mga dyip sa Quezon Hall. Umalingawngaw ang “Badyet ng UP: Dagdagan, dagdagan, huwag bawasan!” sa Kamaynilaan at buong bansa. Noong hapon, dumating ang mga estudyante mula sa iba’t ibang paaralan para sa protesta ng sektor ng kabataan at estudyante. Matapos ang sama-sama nilang programa, tumungo sila sa Manila Hotel para makiisa sa mga manggagawa nitong nagwewelga.

Sa puntong ito, nakalatag na ang kalagayan para manalo ang STAND-UP sa halalan para sa USC at tapusin ang pagdomina rito ng SAMASA noong huling hati ng dekada 90. Nalantad ang hindi pagkibo ng SAMASA sa isyu. Totoo, sumama ito sa pagkilos noong Pebrero 14: Habang nagmartsa ang komunidad ng UP mula Liwasang Bonifacio hanggang Mendiola, humabol lang ang kulang-kulang 30 hanay ng SAMASA – kasama ang tagapangulo nito ng USC noon – sa Morayta. Pahabol na lang ito. Ni hindi naglabas ng kahit pahayag ang USC at SAMASA tungkol sa isyu. Hanggang sa araw na iyon, natali ang USC sa matayog na debate hinggil sa tamang pakahulugan ng salitang “komersyalisasyon.” Matapos ang mobilisasyon, naglabas ang STAND-UP ng pahayag na tipong wall news, may titulong “AWOL: Absent! Where are Our Leaders?” na tumuligsa sa kawalang-aksyon ng SAMASA at USC.

At nanalo nga ang STAND-UP sa temang “Carry on the fight, stand-up for our rights!” Hindi lang nito nakopo ang tagapangulo, ikalawang tagapangulo, at mayorya ng konseho, walang natalo sa mga kandidato nito. Tunay ngang tumindig ang mga iskolar ng bayan laban sa komersyalisasyon at para sa

karapatan sa edukasyon. Sa pagtangan sa laban ng mga estudyante, napanday at napalakas ng STAND-UP ang sarili: dumami ang kasapi ng mga organisasyon nito, nasanay ang mga miyembro nito sa pagpapakilos sa mga estudyante, at lumawak ang pakikipag-alyansa nito sa mga estudyante at maging sa mga guro, at administrador. Dahil sa matatagumpay na pagkilos, mataas ang diwang palaban ng mga aktibista: walang pagod sa pangangampanya at kahit sa pakikipagdebate sa mga miyembro ng kalabang partido. Determinado ang buong alyansa na kunin ang tagumpay sa eleksiyong iyon. Sa panahon ng kampanya, tumampok ang bersyon ng STAND-UP ng kantang “Get up, Stand-up” at “Tumindig Ka” ng Buklod. Hindi na gaanong naging tanong noon kung “walang pakialam” o “apathetic” ang mga estudyante. Ipinakita na ng huling karanasan ang sagot. Nagtagumpay rin ang All-UP Workers Union sa certification election, bunsod din ng pamumuno nito sa laban ng mga guro at kawani.

Pagpapatalsik sa Rehimeng Estrada

Sa tinakbo ng mga pangyayari, naging bahagi ang malaking mobilisasyon ng Pebrero 14, 2000 ng serye ng papalaking aksyong masang lumaban sa rehimeng Estrada at lalong nahiwalay ito sa mga mamamayan. Kahit ang kalikasan, hindi na nakisama: Noong gumuho ang bundok ng basura sa Payatas noong Hulyo 2000 – na pumatay sa mahigit 200 maralitang nakatira sa lugar – matapos ang isang malakas na bagyo, lalong naramdaman ng marami ang kabulukan ng sistema at rehimen. Bahagi ng pagkamulat na ito ang maraming miyembro ng komunidad ng UP na maagap na sumubaybay sa kaugnay na mga pangyayari, at nagbigay ng samu’t saring tulong sa mga apektado. Pagkatapos, naging aktibo ang mga iskolar ng bayan sa pagtutol sa tuluy-tuloy noong pagtaas ng presyo ng langis. Linggu-lingong inilunsad ang “Kalampagin ang España” na masiglang protesta hinggil sa isyu. Kay Prop. Jose Ma. Sison na ang sikat na prediksyon sa panahong ito: hindi raw matatapos ni Estrada ang pagkapangulo niya. Mabilis na dumami ang mga aktibista sa kampus.

Noong Oktubre 2000, pinasabog ni Gob. Luis “Chavit” Singson ng Ilocos Sur ang paglalantad niyang tumanggap si Estrada ng pera galing jueteng. Bunsod nito, sa buong bansa, lumawak at tumapang ang nagkakaisang hanay ng mga nananawagan ng binansagang “RIO” – Resign, Impeach, Oust. Lumaki ang mga mobilisasyon at bumilis ang kumpas nila. Sunud-sunod ang mga personalidad at bloke ng pampulitikang bumaklas sa rehimen at nanawagan

na magbitiw si Estrada. Sa UP, mabilis na nabuo ang Coalition for the Urgent Resignation of Estrada (UP-CURE). Binuo ng STAND-UP, All-UP Workers Union, at CONTEND ang bag-as ng alyansa, at naging bahagi maging ang kilalang mga propesor na beterano ng Edsa 1, tulad nina Randy David at Miriam Coronel-Ferrer na naghain ng opisina ng Third World Studies Center para maging lunsaran ng pulong. Tumampok na aktibidad nito ang pagsasabit ng mural sa Quezon Hall, sa likod ng Oblation, na naglalarawan kay Estrada, hawak-hawak ni Oblation malapit sa basurahan, nakasulat sa malalaking titik ang “Ibasura!”

Bago natapos ang 2000, naipasa na ang kasong impeachment sa Kongreso – na nasaksihan ng mga miyembro ng komunidad ng UP sa pagdalo sa sesyon o panonood sa telebisyon. Nagsara ang 2000 at nagbukas ang 2001 sa isang literal na pasabog. Niyang ng pagbomba noong Disyembre 30, Rizal Day, ang Light Rail Transit na pumatay sa mahigit 20 katao. Wala mang umakong gumawa ng pagbomba, nagkaisa ang opinyong publikong ang rehimeng Estrada ang pinakamakikinabang dito, sa pagpapalaganap ng takot sa panahong nalalagay ito sa dependsiba. Pagkatapos, noong pumasok ang 2001, parang telenobelang gabi-gabing sinubaybayan ang paglilitis kay Estrada sa Senado. Naging aktibo maging ang mga estudyante ng College of Law. Sa mga rali, ipinakita nilang mabigat ang kaso laban sa pangulo, pero laging ihinabol na higit pa sa proseso ng batas, isang prosesong pulitikal ang impeachment. Mahalaga, samakatwid, ang tuluy-tuloy na kilos-protesta sa lansangan.

Sa panahon ng paghahari ng rehimeng Estrada, nagsikap itong maging patok sa propaganda. Noong sumulong na ang kilusang masa para patalsikin ito, tila nabaligtad na ang lahat ng sabihin nito, na naging armas laban dito – lalo na ng mga miyembro ng komunidad ng UP, na malilikot ang isip sa propaganda. Pinagpyestahan ang “Erap para sa Mahirap” na islogan niya noong tumatakbo pa lang siya, gayundin ang “Walang kai-kaibigan, walang kama-kamag-anak” na pangako niya noong nahalal. Ang mga Erap jokes, na noong una’y nagpakitang “masang-masa” si Estrada, naging pagdidiin sa kawalan ng makamasang direksyon ng gobyerno niya. Magandang halimbawa ang pahayag ni Carmen “Nanay Mameng” Deunida ng Kalipunan ng Damayang Maralita: “Sabi niya, magbibigay siya ng pabahay sa maralita. Iyun pala, mass housing para sa mga kerida niya!” Maraming imaheng lumabas na nagsamantala sa itsurang siga at sanggano ng pangulo. Ang pagte-text at Metro Rail Transit na bagong mga teknolohiya noon, ginamit na daluyan ng protesta.

Sa Senado, lumitaw na ang paglilitis kay Estrada ay labanan ng mga tagapagtanggol ng tiwaling pangulo at ng mga naghahangad ng katotohanan. Tampok ang minsang pag-aalburoto ni Senador Miriam Defensor-Santiago, at ang tunguhin ng pagtatanong niya sa isang saksi na tila nagpapalitaw na nagtapos ang huli ng abogasya sa UP para kumita nang malaki. Kaya noong hinadlangan ng mayorya ng mga senador ang paglabas ng susing ebidensya ng prosekusyon, noong gabi ng Enero 16, naging malinaw na hahadlangan ng kampo ng pangulo ang paglabas ng katotohanan – at nang walang konsensya, na ipinakita ng pagsayaw-sayaw pa, matapos ang pagharang, ni Senador Teresa “Tessie” Aquino-Oreta.

Mabilis ang tugon ng mga aktibistang estudyante ng UP Diliman, na nakatipon noon sa Vinzons Hall, nanonood ng paglilitis. Agad silang tumungo sa mga dormitoryo, para manawagang magprotesta – sa mga dormitoryo pa ang inisip noong una. Pero habang nangangalampag sila, lumaganap ang balita – kalakhan sa pamamagitan ng text – na nanawagan na si Jaime Cardinal Sin na magtipon ang mga mamamayan sa Edsa Shrine. Ilang saglit pa, lumilibot na ang mga propesor ng *CONTENTD* at kontra-Estrada, ang iba’y nagiingay sa kanilang mga sasakyan. Ganoon din ang iba’t ibang grupo, maging mga fraternity. Lagpas na ang curfew sa mga dormitoryo, kaya bawal nang pumasok ang mga aktibista para magsalita o magprograma. Bawal na ring lumabas ang mga residente.

Pero parang rumaragasang agos ang galit ng mga iskolar ng bayan, hindi na mapipigilan. Naglabasan ang mga dormer, mga “Kamianista” hanggang mga “Narehan.” Sumikat, kahit noon mismong gabing iyon, ang kwento ng paglabas sa mga bintana at pagkapit sa mga puno ng mga residente ng Ilang-Ilang, kilalang “kumbento” sa mga dormitoryo noon, para makasama. Nagtipon ang tinatayang 2,000 estudyante noong gabing iyon, nagmartsa mula UP Diliman papuntang Edsa Shrine sa rutang Katipunan-Aurora-Cubao. Sa sumunod na mga araw, malakas na nag-ambag ang komunidad ng UP sa araw-araw na protestang tinawag na “Edsa 2.” Tinatayang mahigit 15,000 ang pinakamaraming miyembro ng komunidad ng UP na kumilos sa isang araw. Marami rin ang sumama sa makasaysayang martsa sa Mendiola, na tumapos ng lahat para sa rehimeng Estrada. Kung tumampok man sa kamalayan ng publiko ang kabataan bilang mayor na lumahok sa Edsa 2, makabuluhang bahagi niyan ang mga iskolar ng bayan – na kumilos para sa bayan at nang nakikipagkaisa rito.

Matapos mapatalsik si Estrada, pumasok ang eleksyon para sa USC. May pambala ang mga kalaban ng STAND-UP. Umalingawngaw ang akusasyon laban sa Student Regent noon, na dikit sa STAND-UP, na nagbulsa siya ng mahigit P15 Milyon sa isang proyekto sa pakikipagtulungan sa napatalsik na pangulo. Naging pinakamasigasig sa paghahabla sa SR, gayunman, ang mga inakusahang “kasabwat” niya, ang mga lider-estudyante ng STAND-UP. Nagkaroon pa ng kalituhan sa isyung dadalhin sa eleksyon: Sa loob ng ilang araw ng kampanya, natali ang talakayan sa paggigiit ng paglahok ng mga partidong tumatakbo sa Edsa 2 – na hindi malinaw na nag-iba sa kanila, dahil lahat naman ay lumahok sa popular na pag-aalsa. Sa dulo, nakaungos ang STAND-UP sa panawagang ituloy ang laban ng Edsa 2 para sa katarungan at makabuluhang pagbabago. Hindi nga naman kumilos ang mga iskolar ng bayan at komunidad ng UP para iluklok ang rehimen ni Pres. Gloria Macapagal-Arroyo, kundi para maparusahan si Estrada at magkaroon ng mga repormang maka-mamamayan.

Paglaban sa maka-komersyalisasyong UP Charter

Matapos maipasa ang pagrebisa sa programang General Education noong 2001, umabante na ang administrasyong Nemenzo sa isa pang adyenda nito: ang rebisahin ang UP Charter ng 1908. Noong 2002 pa ito unang nalagay sa front page ng *Philippine Collegian*, pero tag-init ng 2003 inarangkada ng administrasyon, sa pakikipagtulungan kay Senador Francis “Kiko” Pangilinan, alyado nito sa Senado, ang pagkampanya para sa panukala nitong bagong UP Charter. Sa inisyal na konsultasyon pa lang, nagpahayag na ng pagsang-ayon at pakikiisa ang mga kilalang neo-liberal sa pamantasan, gayundin ang ilang nagpapakilalang progresibo. Namuo rin ang pagsuporta ng ilang grupo ng mag-aaral – na piniling ibalot ang neoliberal na panukala sa pseudo-progresibong retorika ng pagiging “iskolar para sa bayan,” at iba pa.

Panghatak ng panukalang UP Charter ng administrasyong Nemenzo ang pag-alis ng UP sa sistema ng pagpapasweldo ng gobyerno na, kaakibat ng todong paglikom ng UP ng sariling pondo, ay sinabi nitong magpapataas ng napakababang sweldo ng mga guro at kawani ng UP – bagay na itinuturing nitong mahalaga sa pagpapataas ng kalidad ng edukasyong UP. Panghatak din ang paglalagay sa Board of Regents – pinakamataas na lupong pampatakaran ng UP – ng sariling kinatawan ng mga kawani, bukod sa Student Regent at Faculty Regent na siyang kumatawan sa mga kawani. Ganoon din ang

kagustuhang baguhin na ang UP Charter na binuo noon pang panahon ng kolonyalismong Amerikano sa bansa.

Inilantad ng mga aktibista ang panukalang UP Charter bilang malaking hakbang tungo sa tuluyang pagbitiw ng estado sa tungkuling subsidyuhan ang UP – maging ang edukasyon sa bansa. Hindi lamang ito mangangahulugan ng paggamit sa mga pag-aari ng UP para pagkakitaan ang mga ito, itutulak din nito ang pagtaas ng mga bayarin ng mga estudyante – na tinawag na “komersyalisasyon.” Sunud-sunod silang naglabas ng praymer at propaganda para ilantad ang atake sa komunidad ng UP ng panukalang UP Charter. Noong lumabas ang propaganda ng administrasyon ng UP sa mayor na mga pahayagang pambansa, tumugon ang mga lider ng iba’t ibang organisasyong tumututol. Binuhay ang alyansa ng mga mag-aaral laban sa komersyalisasyon, na dinagdagan ng bagong “K” alinsunod sa partikular na pagsusuri sa panukalang UP Charter, ang Ugnayan ng Mag-aaral laban sa Komersyalisasyon at Korporatisasyon (UMAKKSYON). Sa UMAKKSYON, nagtipun-tipon ang mga organisasyon at indibidwal na tumutol sa panukalang UP Charter, bukod sa STAND-UP.

Maraming makulay at militanteng protesta ang ginawa ng UMAKKSYON laban sa maka-komersyalisasyong UP Charter. Minsan, dumating sa kampus si Sen. Pangilinan para magsalita sa isang pagtitipon ng mga estudyante. Tumatanggi siyang talakayin ang panukala niyang UP Charter dahil hindi raw iyon ang lugar. Noong paalis na siya, hinarangan ng mga aktibista ang harap at likod ng kanyang kotse. Kaya napwersa siyang lumabas at magpaliwanag. Pikon na marahil sa pagpapaliwanag, hinamon niya ang komunidad ng UP na maramihang kumilos sa Senado para pigilan ang panukalang batas. Sunud-sunod ang naging pagkilos sa Senado. At noong Setyembre 9, 2003, sa kabila ng tinawag ng isang lider-masa na imbitasyon ng senador, marahas na binuwag ang kilos-protesta ng UMAKKSYON. Sa huling kasaysayan, ito na ang pinakamarahas na pagbuwag sa protesta ng komunidad ng UP: Maraming sugatan at mahigit 10 lider-estudyante, lider-guro at lider-kawani ang inaresto.

Nang magsara ang Senado noong Pebrero 2004, hindi naaprubahan ang Senate Bill 2587 – ang panukalang UP Charter ng administrasyong Nemenzo at ni Senador Pangilinan. Bagamat nakakuha ito ng marami-raming tagasuporta sa Senado, naantala ang pagpasa nito ng tuluy-tuloy na protesta sa labas ng Senado at pagla-lobby sa loob nito ng mga tutol sa panukalang batas. Sa

bandang dulo, tumanggi ang mga senador na aprubahan ang panukalang batas na tinataakang prioridad ng Malakanyang dahil ibininbin ng huli ang pagpasa sa bagong pambansang badyet. Magkakaroon kasi ng pambansang halalan sa Mayo ng taong iyon at mas maraming pondo ang masesentro sa kontrol ng rehimen kung mare-reenact na lang ang pambansang badyet ng nakaraang taon. Mapupunta kasi ang pondo para sa mga proyektong natapos noong 2003 sa discretionary fund ng pangulo. Nagdiwang ang mga miyembro ng komunidad ng UP na nagpoprotesta sa labas ng Senado noong huling araw ng sesyon nito.

Sa pagkakabinbin ng pagpasa ng SB 2587, may tumampok na bagong isyu ng sektor ng edukasyon: ang de facto na pagkaltas sa badyet ng UP at ibang kolehiyo't unibersidad kasabay ng pagkakaroon ng malaking discretionary fund ng pangulo. Sa simula ng kampanya para sa halalan sa USC, pumihit ng kampanya ang STAND-UP mula sa paglaban sa maka-komersyalisasyong UP Charter patungo sa pagtutol sa budget cut at paggigiit na dagdagan ang badyet ng UP. Sa buong kampanyang elektoral, badyet ng UP ang isyung dinala ng STAND-UP. Nagkaroon pa nga ng malaking kilos-protesta sa Mendiola noong panahon ng kampanya, at tumugong muli ang STAND-UP. Ito ang isyung dala-dala ng STAND-UP noong eleksyon kahit pa ang tema nito'y "Our future, our fight: Stand up and carry on the fight!"

Nakasama sa STAND-UP ang pagpihit na ito. Sa una at tanging pagkakataon sa dekadang ito, natalo ang STAND-UP sa halalan para sa USC, kahit pa kilalang mga personalidad sa kampus at mga konsehal ng USC ang pinatakbo nito. Sa halip na kilalaning nabinbin lamang ang pagkapasa ng maka-komersyalisasyong UP Charter at kailangan pang ipagpatuloy ang paglaban dito, itinuring ng STAND-UP na tapos na ang laban at pumihit ng isyu. Nagkataon pa namang naglabas ng mariing pagtuligsa sa mga pahayagang pambansa si Pres. Nemenzo laban sa senador na sinisi niyang dahilan ng pagkabinbin, at gayundin ang ginawa ng mga kakampi niyang grupo ng estudyante. Tinimbang ang linya ng STAND-UP noong eleksyon at napatunayan itong kulang: ni hindi nito nagawang tugunan o tunggaliin ang malaganap at malakas na propaganda pabor sa maka-komersyalisasyong UP Charter.

Noong 2004, tumugon at tumulong ang komunidad ng UP sa welga ng mga manggagawang bukid at magsasaka sa Hacienda Luisita. Malakas na kinondena ang marahas na pagbuwag at pagmasaker ng rehimeng Arroyo

sa mga welgista – na pumaslang sa mahigit 10 katao noong Nobyembre 16, 2006. Naglunsad sa kampus ng malaganap na mga talakayan hinggil sa pagiging makatarungan ng welga at sa kalupitan ng maka-asenderong rehimeng Arroyo. Sumikat sa kampus ang P9.50 sahod kada araw ng mga manggagawang bukid, gayundin ang hirap ng kanilang trabaho. Salamat sa mga tagapagsalita mula sa kanilang unyon, na pawang mahuhusay, at sa iba’t ibang video – tampok ang “Aklasan!” ng Sine Patriyotiko o SIPAT – madaling nasapul ng mga miyembro ng komunidad ng UP ang ipinaglaban ng welga. Nabuo ang UP UMALMA (Ugnayan Laban sa Masaker sa Asyenda) at maraming dumalo sa mga protestang inilunsad sa loob ng kampus, gayundin sa Mendiola. Isinilang ang isang libro ng mga tula hinggil sa masaker, ang unang “publikasyong iglap” ng CONTEND.

Pagpapatalsik sa Rehimeng Arroyo

Nagpatuloy ang STAND-UP, CONTEND, at All-UP Workers Union sa pagpupunyaging tumugon sa maiinit na mga isyu ng pamantasan at bayan – kahit pa, muli, tahimik ang USC na pinamunuan ng Alyansa, bagong-tatag na partido sa kampus. Kumilos sila para igiit na pauwiin ang mga Pilipinong tropang militar sa Iraq, para mapalaya si Angelo dela Cruz, OFW sa Gitnang Silangan na dinukot ng mga terorista. Tumugon sila, sa propaganda sa halip na sa isa ring papel, sa suri ng 11 propesor ng School of Economics na magkakaroon ng krisis pampinansya sa bansa. Pagkatapos ng pagsuporta sa mga welgista sa Hacienda Luisita, tinutulan nila ang isa na namang kaltas na P357 M sa badyet ng UP. Noong Marso 2005, sa temang “STP: Sama-sama Tayo sa Pagkilos!” nanalong muli ang STAND-UP sa halalan para sa USC – sakto para sa isang malaking laban, sa pagpapatalsik na naman ng isang pangulo.

Noong Hunyo 2005, lumitaw at lumaganap ang isang rekord ng pakikipag-usap sa telepono ni Arroyo kay Commissioner Virgilio Garcillano ng Comelec na nagpapakitang nandaya ang pangulo sa eleksiyong 2004. Sa kontrobersyang “Hello, Garci,” inani ni Arroyo ang malawak na pagkondena ng iba’t ibang pampulitikang personalidad at bloke at ang pagkilos nila para pagbitiwini siya sa pwesto. Sa UP Diliman, naging paksa ito ng mga teach-in na dinaluhan ng daan-daang miyembro ng komunidad ng UP. Dito, ipinarinig ang usapang “Hello Garci” at ipinaliwanag ang kahulugan nito. Ginamit ang makabagong teknolohiya para palaganapin ang pag-uusap: Ikinalat ito sa Internet at nilagyan ng pangkabataang tugtog ang tampok na mga bahagi nito para maging ringtone ng mga cellular phone na malaganap na sa panahong ito.

Mabilis na tumindig ang University Council ng iba't ibang yunit ng UP para kondenahin ang pandarayang itinuturo ng usapang “Hello, Garci” at para manawagang magbitiw na si Arroyo. Mula rito, itinayo ang UP AWARE (UP Alliance Working for Arroyo’s Removal), multi-sektoral na alyansa, at ang UP SIGAO (UP Student Initiative for Gloria Arroyo’s Ouster), alyansa ng mga mag-aaral. Mabilis na dumami ang miyembro ng mga alyansang ito. Tumining na personalidad ng UP AWARE sina Judy Taguiwalo at Angelito Manalili (CSWCD), Consuelo Paz (CSSP) at Fidel Nemenzo (Science). Sinikap ng USC sa pamumuno ng STAND-UP na umugnay at makipagkaisa sa mga konseho ng mag-aaral ng kalapit na Ateneo at Miriam sa panawagang ilabas ang katotohanan hinggil sa pag-uusap at magbitiw na ang pangulo.

Sa State of the Nation Address (SONA) ni Arroyo noong Hulyo 25, libu-libong iskolar ng bayan at maralitang tagalungsod ang kumilos kasama ng UP AWARE at SIGAO. Pumakat ang mga miyembro ng mga organisasyong aktibista sa mga komunidad ng maralitang tagalungsod na malapit sa kampus, mula Krus na Ligas hanggang Payatas. Sa mga komunidad na ito nagmula ang malaki-laking hanay ng nagmartsa. Dahil sa panggigipit ng rehimen, nahirapan ang iba't ibang grupong sasama sa SONA, lalo na ang mga magsasakang mula pa sa Timog Katagalugan at Gitnang Luzon, na makahanap ng hihimpilan bago ang mobilisasyon. Sumaklolo ang komunidad ng UP at idineklarang “sanktwaryo” ang kampus para sa mga pwersang kontra-Arroyo. Noong gabi bago ang pagkilos, nagkaroon ng malaking konsyerto sa mismong Quezon Hall. Natulog ang mga magsasaka sa tatlong kolehiyo sa kampus.

Sa kabila ng paglawak at paglakas ng protesta, hindi nagbitiw si Arroyo. Bagkus, gumawa ng samu't saring pakana ang rehimen niya para manatili sa pwesto. Ibinuslo nito ang laban ng mga mamamayan sa pagsasampa ng kasong impeachment sa Kongreso – partikular ang pagsasampa ng mahinang kasong impeachment sa kapulungang mayorya ang mga alyado ng rehimen. Sinubaybayan ito ng komunidad ng UP. Noong ibinasura ng Kongreso ang kaso noong Setyembre, muling kumilos ang mga miyembro ng komunidad ng UP para magkondena – sa isang raling dinaluhan din ni dating Pangulong Cory Aquino at ni Susan Roces, byuda ni Fernando Poe, Jr., ang kalabang dinaya sa halalan ni Arroyo.

Noong ipinataw ng rehimen ang CPR (Calibrated Preemptive Response), ang maagap na pagbuwag ng pulisya sa mga protesta – lalo na sa mga rali sa Mendiola – nakiisa ang mga miyembro ng komunidad ng UP sa paghamon sa

mapanupil na patakaran. May kung ilang pagkilos sa Mendiola ang inilunsad, para ipakita ang pagsuway rito. Muli, nagsalita ang mga University Council ng iba't ibang yunit ng UP para kondenahin ito. Sa harap ng pagbatuta at pagbomba ng tubig ng pulisya, tumindig ang mga miyembro ng komunidad ng UP, lalo na ang mga iskolar ng bayan, kasama ang iba pang estudyante, kabataan at mamamayan, para biguin ang CPR at hikayatin ang sambayanan na sumama pa rin sa mga kilos-protesta.

Maging ang semestral break noong 2005, ginugol ng mga aktibistang estudyante sa mga komunidad ng maralitang tagalungsod para magpukaw, mag-organisa at magpakilos at sa gayo'y mag-ambag sa pagpapalawak ng hanay ng mga nagpoprotesta sa rehimen. Dito, itinayo ang mga balangay ng alyansang Gloria Step Down Movement o GSM. Ang islogang mahalaga sa mga aktibista, muli, ay galing kay Prop. Sison: "Kilusang masa ang siyang susi" para mapatalsik ang rehimen. Ang Lantern Parade, na palagi nang ginagamit ng pambansa-demokratikong kilusan sa komunidad ng UP para ihayag ang mahahalagang isyu ng taon at mga panawagan dito, ay muling ginamit para manawagang patalsikin si Arroyo.

Noong unang kwarto ng 2006, naghandang mga iskolar ng bayan at ang komunidad ng UP para sa isang malaking mobilisasyon sa Pebrero 24, anibersaryo ng Edsa 1. Mahigit isang libo ang kumilos mula sa UP sa rali sa Edsa Shrine at Ayala. Sinamantala ng isang pangkatin sa militar ang rali para kumilos at maghayag ng pakikiisa sa panawagang magbitiw si Arroyo. Nataranta ang rehimen, at naglabas ng Presidential Proclamation 1017, na nagpataw ng State of National Emergency sa bansa at naglegalisa sa pagsupil sa mga kalaban nito. Maagap na tumugon ang komunidad ng UP. Naglunsad ng mga kumperensya ng mga lider para talakayin ang proklamasyon. Sa pangunguna ng University Council ng UP Manila, tumindig ang iba pang UC para ideklarang sanktwaryo, o "Gloria-free zone," ang UP para sa mga personalidad at pangkating tinutugis ng rehimen. Nagkaroon ng samu't saring pagkilos para ipanawagan ang pagbawi sa PP1017 at pagkilos para mapatalsik ang rehimen.

Noong naganap ang stand-off ng mga pangkatin ng militar sa Fort Bonifacio, ilang araw pagkatapos ng mobilisasyon noong Pebrero 24, nanawagan ng pagkilos at pakikiisa sa mga dormitoryo ang mga konseho ng mag-aaral na nasa pamumuno ng STAND-UP. Bagamat lagpas na sa curfew, may ilan daang dormers ang lumabas at naghandang magmartsa para suportahan ang

pangkatin ng militar na kontra-Arroyo. Noong naresolba ang stand-off pabor sa pangkating maka-rehimen, tinalakay sa Vinzons Hall ng mga residente ang pagsusuri sa sitwasyon, gayundin ang mga gagawin para makapag-ambag sa pagpapataksik sa rehimen.

Sa halalan para sa USC, ibinotong muli ng mga iskolar ng bayan ang kaisa nila sa paglaban sa rehimen, ang STAND-UP sa UP Diliman. Sa UP Manila naman, nakapagtala ang ASAP-Katipunan, progresibong alyansa, ng pinakamagandang panalo sa huling kasaysayan nito.

Paglaban sa pagtaas ng matrikula at iba pang bayarin

Habang abala ang pambansa-demokratikong kilusan sa komunidad ng UP sa pagtugon sa mahahalagang isyung pambansa – partikular ang pampulitikang panunupil ng rehimen na nananalasa sa panahong ito – naghahanda pala ang administrasyon ng UP ng matinding atake sa karapatan sa edukasyon ng mga estudyante: ang pagtataas ng matrikula mula P300 patungong P1,000 kada yunit, gayundin ng iba pang bayarin. Noong 2005 binuo ng administrasyon ang komite para pag-aralan ang pagtataas ng matrikula, pero ikinampanya ito nang todo noong 2006, sakto sa pag-apruba ng Board of Regents. Sa panahong ito, naramdaman sa kampus ang iba’t ibang porma ng paghihigpit: tinanggal ang mga bulletin boards na kinakabitang mga poster at balatengga ng protesta, ipinatupad ang patakarang “No ID, No Entry” sa mga kolehiyo at napabalita ang pagkakaroon ng mga Marines sa pwersang panseguridad ng UP.

Muli, lumabas ang malikhaing mga porma ng protesta ng iba’t ibang sektor, lalo na ng mga estudyante. Muling binuo ang UMAKSYON kung saan nagtipon ang iba’t ibang organisasyong nagkakaisa sa pagtutol sa pagtaas ng matrikula at iba pang bayarin. Sinikap tugunan ang maagap at malaganap na propaganda ng administrasyon para sa tinawag nang TOFI (Tuition and Other Fee Increases), kaya naman nagkaroon ng mainit na balitaktakan hinggil sa isyu sa loob ng kampus at maging sa labas nito. May inilabas na P1,000 perang papel na may mga mukha nina Arroyo, Presidente Emerlinda Roman ng UP at Emmanuel de Dios ng UP School of Economics – na namuno sa pagbubuo ng pag-aaral na sumusuporta sa TOFI. Sa College of Fine Arts, may nagpatawa pa, nagsulat sa pader: “Tofu, hindi TOFI!” Sinunud-sunod ng protesta ang pulong ng BOR mula Setyembre hanggang Disyembre. Patunay ng inabot na lawak at tapang ng kampanya laban sa TOFI ang naging

paraan ng pag-apruba rito ng administrasyon ng UP, sa pamumuno ng BOR. Pumatak sa araw ng taunang tradisyong Lantern Parade ang pulong ng BOR para “talakayin” – ibig sabih’y “aprubahan” – ang TOFI. Dahil inasahan ng administrasyong magiging patok at palaban ang protesta, umaga pa lang ng nasabing araw ay kinansela na nito ang parada. Ang totoo, nagplano ang mga miyembro ng komunidad ng UP na barikadahan ang Quezon Hall, gusaling laging pinagpupulungan ng mga rehente, para pwersahin silang magpulong sa harap ng mga estudyanteng siyang tatamaan ng adyenda. Ang plano: Umaga pa lang, may mga magbabantay na sa mga lagusan ng Quezon Hall para hadlangan ang mga rehente sa pagpasok. Pagkatapos, dadalhin sa gusali ang mga magtitipon sa tradisyunal ding Oblation Run ng kapatirang Alpha Phi Omega, na pagtutol rin sa TOFI sa taong ito ang tema.

Ang ginawa ng BOR, lingid sa kaalaman ng mga sektor ng komunidad ng UP na nagpoprotesta sa Quezon Hall, lumipat ito ng pagpupulungan. Inasahan na rin ito ng mga aktibista, na tumingin-tingin ng lugar kung saan posibleng lumipat ang mga rehente. Sa huli, nagawa pa ring ilihim ng BOR ang napili nitong lipatan – ang gusali ng UP College of Law. Nakatanggap ng mensaheng text ang Student Regent at Faculty Regent – na kapwa tutol sa TOFI – na lumipat na nga ang BOR sa College of Law. Ipinaalam nila ito sa hanay ng mga nagpoprotesta, na agad nagmartsa papuntang Quezon Hall. Pagdating ng SR at FR, nagsisimula na ang pulong. Pagdating ng hanay sa College of Law, agad nitong binantayan ang mga lagusan ng gusali, na binabantayan ng pwersang panseguridad ng kampus. Halos 30 minuto nang natapos ang pulong ng BOR noong nalaman ng hanay na nakaalis na ang mga rehente. Dumaan pala sila sa isang lihim na lagusan, na hindi inakalang dadaanan nila dahil tambakan ng basura. Naggigiit nang pumasok ang hanay ng mga nagpoprotesta.

Kaalinsabay nito, may debateng nagaganap sa College of Fine Arts, na ang konseho’y pinapamunuan ng STAND-UP. Alinsunod sa patakaran ng administrasyon ng unibersidad, binawalan ng administrasyon ng kolehiyo ang mga estudyante na iparada ang ginawa nilang mga lantern. Sa panig ng mga estudyante ng kolehiyo, ginawa nila ang mga lantern – na ang isa’y effigy ni Arroyo mismo – bilang bahagi ng protesta sa TOFI. Magiit ang administrasyon, pero hindi nagpapigil ang mga estudyante. Iminartsa nila ang mga lantern, at saktong dumating sa College of Law noong galit na galit na ang mga nagpoprotesta roon, bandang alas-6:00 ng gabi. Napagkaisahang ilibot ang buong hanay – na sa panahong ito’y kasanib na ang mga nagpoprotesta

mula UP Manila at UP Los Baños – paikot sa kampus. Umabot sa mahigit 3,000 ang nagmartsa noong gabing iyon, na umani ng pinakamaingay na suporta sa sanlaksang nakatipon sa AS Lobby, naghihintay ng Lantern Parade na darating pala sa porma ng nagngangalit na protesta. Sa panahong iyon, may nagaganap na kasing-alab na protesta sa halos lahat ng kampus ng UP sa buong bansa.

Noong unang kwarto ng 2007, mariing kinondena ng mga estudyante at iba pang sektor ng UP ang patraydor na pag-apruba ng BOR sa TOFI, at iginiiit na ibasura ito. Tuso ang BOR: para makalayo sa mga nagpoprotesta, inilunsad nito ang pulong nito para sa Enero sa UP Baguio. Dito, dinagsa pa rin sila ng protesta, na may kasabay na mga pagkilos sa lahat ng kampus ng unibersidad sa bansa. Noong Pebrero, ang “pagpapahusay” sa STFAP o Socialized Tuition Financial Assistance Program ang pinatampok ng administrasyon, na inaral at tinunggali ng STAND-UP at UMAKKSAYON. Muling nanalo ang STAND-UP sa halalan para sa USC, malinaw na pagpapakita ng pulso ng mga iskolar ng bayan ng UP Diliman laban sa TOFI. Naghanda ang bagong USC na pakilusin ang mga papasok na freshmen laban sa TOFI na sila ang unang makakaranas. Sa pakikipagtulungan nito, nabuo ang SPARE (Students and Parents Against Rising Cost of Education), na dumulog sa mga papasok na freshmen at kanilang mga magulang laban sa TOFI.

Kaalinsabay ng tuluy-tuloy na protesta, naglunsad noong pasukan ng Hunyo, 2007 ang USC, UMAKKSAYON at STAND-UP ng isang pag-aaral sa epekto ng TOFI. Agosto 2007 lumabas ang nasabing pag-aaral, na nagpakitang: (1) Sa mga kursong itinuturing na hindi pagkakakitaan nang malaki, signipikante sa mga nakapasa sa entrance exam ng UP ang hindi nakapasok, dahilan para papasukin ng UP ang mga kasunod nila sa hanay ng pumasa; (2) minimal ang naging tulong ng STFAP sa mga estudyanteng nag-enroll, dahil kumaunti ang nasa mababang mga bracket, at kahit ang mga dati’y napupunta sa mababang bracket ay pinagbayad ng P300 kada yunit na matrikula; at (3) may pagbabago sa katayuan sa ekonomiya ng maraming estudyanteng nakapasok sa pamantasan, na binuo ng mga mas maykaya sa lipunan. Napatunayan ng pag-aaral na tumpak ang panawagang baligtarin ng BOR ang desisyon nito at iatras ang matrikula sa dating antas.

Sa kabila nito, at ng tuluy-tuloy na protesta ng mga iskolar ng bayan at iba pang sektor sa pamantasan, nanatili sa pagbibingi-bingihan ang administrasyon. Nagpatuloy ang paglaban ng mga mag-aaral, hanggang sa Lantern Parade ng

2007, kung saan ipinarada ng STAND-UP, UMAKSYON, CONTEND, All-UP Workers Union, at All-UP Academic Employees Union—unyong kinilala ng UP sa taong ito—ang mga suliraning kinakaharap ng komunidad ng UP sakto sa pagdiriwang ng UP ng sentenaryo nito. Noong Lantern Parade, umalingawngaw ang isa na namang masamang balita: ang panukalang maka-komersyalisyong UP Charter, na ilang taong tinutulan ng komunidad ng UP, ilang taong nabinbin at nitong huli’y mabilisang isinalang sa talakayan ng Senado, ay patraydor na ring inaprubahan ng rehimeng Arroyo.

Samu’t saring mahalagang pangyayari

Nagpokus ang salaysay sa itaas sa mayor na mga pangyayari sa UP, partikular sa UP Diliman, sa bawat taon noong 2000-2008. Narito naman ang ilan pa sa mga pangyayaring ito:

Noong 2000, pana-panahong niligalig ang iba’t ibang kolehiyo ng banta ng pambobomba. Inilabas ang unang espesyal na isyu hinggil sa kababaihan ng *Philippine Collegian*. Nakilala na sa paggigiit ng mga karapatan ng maliliit na manininda sa kampus ang UP Manininda. Mariing tinutulan ng komunidad ng UP ang patakarang todo-gera sa Mindanao ng rehimeng Estrada. Naglabas ng espesyal na isyu ang Kule na nagdedepensa kay Kerima Lorena Tariman, patnugot nitong pinagbibintangan noong miyembro ng New People’s Army (NPA) sa Isabela. Nagtaguyod ng postmodernista at kontra-Kaliwang kaisipan ang pamunuan ng *Philippine Collegian* 2000-2001. Inilunsad sa kampus ang National Youth and Student Summit kung saan nagtipon ang mahigit 3,000 kabataan at estudyante mula sa iba’t ibang paaralan at komunidad ng maralitang tagalungsod sa temang “Edukasyon para sa lahat!” Uminit sa kampus ang debate hinggil sa mga “idle assets” ng pamantasan.

Noong 2001, pinatay si Felimon “Popoy” Lagman, kontrobersyal na lider-Kaliwa, sa kampus. Itinaas ang matrikula at iba pang bayarin ng mga estudyante sa pang-gradwadong antas. Binuo ang Solidaridad, alyansa ng mga mamamahayag na pangkampus sa UP. Noong naganap ang “Edsa 3,” nananawagan ang pambansa-demokratikong kilusan sa komunidad ng UP sa rehimeng Arroyo na kagyat nang magpatupad ng maka-maralitang mga reporma. Tinutulan ang Reserved Officers Training Corps o ROTC ng mga estudyante sa pamamagitan ng pagwo-walkout ng mga kadete sa hanay. Inanunsyong papalitan ito ng bago ngunit katulad na programang optional para sa mga estudyante. Nirebisa ng administrasyong Nemenzo ang

programang General Education ng unibersidad, at hindi na rekisito sa lahat ng iskolar ng bayan ang mag-aral ng kasaysayan ng Pilipinas, halimbawa – bagay na itinuring na lalong magpapahina sa pagkintal ng nasyunalismo sa mga estudyante. Sinuportahan ng pambansa-demokratikong kilusan sa kampus ang Bayan Muna sa halalang party-list. Maraming aktibista ang nagpasyang sumanib sa pakikibaka ng mga magsasaka sa mga probinsya.

Noong 2002, tinutulan ng komunidad ng UP, maging ni Nemenzo, ang Mutual Logistics Support Agreement sa pagitan ng Pilipinas at US, gayundin ang kaakibat nitong Balikatan, na pagsasanay-militar ng magkasamang tropang Pinoy at Kano. Nilabanan ng kapwa estudyante at residente ang pag-demolish sa isang bahagi ng komunidad ng San Vicente sa gilid ng kampus. Dinahas ang mga nagprotesta sa SONA ni Arroyo at maraming estudyante ng UP ang nasaktan at nasugatan. Uminit ang kampanya ng mga iskolar ng bayan sa UP Los Baños para patalsikin si Chancellor Wilfredo David, gayundin ang kampanya ng All-UP Workers' Union para sa cost of living allowance o COLA. Lumutang ang iskemang magtayo ng mga sentrong pangkomersyong tatawaging “Science and Technology Parks” sa mga lupaing pag-aari ng UP. Tinutulan ang gerang agresyon ng US sa Afghanistan noong una at sa Iraq pagkatapos.

Noong 2003, hinarang ng mga pulis ang militanteng paggunita ng mga mamamayan sa Edsa 2. Malakas na nilabanan sa kampus at maging sa labas nito ang gerang agresyon ng US sa Iraq, gayundin ang pagragasa ng ekstrahudisyal na pagpaslang sa mga lider-aktibista, aktibista at maging karaniwang mamamayang sumusuporta sa Kaliwa. Kapansin-pansin sa mga pader at maging sa mga propagandang lumalabas ang pagkakatatayo ng iba’t ibang balangay ng Kabataang Makabayan (KM), organisasyong miyembro ng National Democratic Front, sa mga kolehiyo ng kampus. “Balangay Emman Lacaba” ang isang halimbawa, na sinundan pa ng Amado V. Hernandez, Antonio Zumel, Mayang Algarme, at iba pa. Lumalabas na tinutukoy ng “Balangay Andres Bonifacio” ang pormasyon ng KM sa buong unibersidad, at sa kalapit na mga komunidad ng maralitang tagalungsod nito.

Noong 2004, sinuportahan ng STAND-UP ang Anak ng Bayan Party-list sa pambansang halalan. Matalas nang kontra-Arroyo ang inilunsad na paggunita ng mga mamamayan sa Edsa 2. Matapos mabinbin ang pagpasa sa SB 2587, lumabas ang balitang posibleng talakayin pa ito sa Mayo – bagay na hindi nangyari. Naging tampok sa halalang pambansa ang pasistang panunupil—

pagpatay, pagdukot, panliligalig at iba pa—sa mga miyembro ng progresibong mga party-list. Lumabas ang tulang “Tenk Yu Beri Mats” ng progresibong manunulat at kritikong si E. San Juan, Jr. na tumuligsa sa bantog na talumpati hinggil sa globalisasyon at migrasyon ng isang estudyante ng UP na nanalo sa isang internasyunal na paligsahan sa pagtatalumpati.

Binuo ang UP-Wide Democratization Movement 2 (UP WIDEM 2) at nagbalangkas ito ng alternatibong panukalang UP Charter. Inilunsad sa kampus ang *At Home in the World*, aklat nina Prop. Jose Ma. Sison at Ninotchka Rosca hinggil sa rebolusyunaryong pakikibaka sa bansa. Naglunsad ng raling iglap ang KM Balangay Andres Bonifacio sa Philcoa sa unang pagkakataon. Naging mapagpasya ang boto ni Student Regent Marco delos Reyes kay Chancellor Emerlinda Roman ng UP Diliman para manalo ang huli sa halalan sa pagkapangulo ng unibersidad. Sa paliwanag ng SR, isang boto ito ng protesta laban sa itinuturing na kandidato ng Malakanyang.

Noong 2005, muling nagmartsa sa petsang Pebrero 14 ang daan-daang iskolar ng bayan sa Mendiola para labanan ang isa na namang panukalang kaltas sa badyet ng pamantasan. Hindi naging regular ang paglabas ng *Philippine Collegian* 2005-2006 na nasa ilalim ng kontra-Kaliwang pamunuan. Aktibong lumahok sa kilusan para patalsikin si Arroyo si dating Presidente Nemenzo ng UP. Naramdaman ng maraming konseho ng mag-aaral ang pagkilos ng Malakanyang para makialam sa proseso ng pagpili ng Student Regent ng pamantasan, at nilabanan nila ito. Inilunsad sa kampus ang Citizen Congress for Truth and Accountability, pagtitipon ng iba’t ibang sektor ng lipunan—sa pamumuno nina dating Bise-Presidente Teofisto Guingona at Bienvenido Lumbera, pambansang alagad ng sining—na lumitis kay Arroyo sa mga krimen niya sa sambayanan.

Noong 2006, nagprotesta ang mga estudyante ng UP Manila sa pagdalaw ni Arroyo sa Philippine General Hospital, at ilang lider-estudyante’t lider-kawani ang inaresto ng pulisya. Malakas na kinondena ang pagdukot ng mga pinaghihinalaang militar noong Hunyo 26 kina Karen Empeño at Sherlyn Cadapan, mga estudyante ng UP na nag-volunteer sa Alyansa ng Magbubukid sa Bulacan. Naging tampok na isyu sa SONA ni Arroyo ang malaganap na pampulitikang pamamaslang, pero pinuri niya si Heneral Jovito Palparan, itinuturing na pasimuno ng patakarang ito. Ipinrotesta ng mga dyanitor at ng komunidad ng UP ang pagsisante ng administrasyon ng UP sa 140 dyanitor. Ginipit ng administrasyon ng UP Diliman ang pagpapalabas ng pondo ng

Philippine Collegian 2006-2007 para pumaloob ito sa proseso ng pagbi-bid na itinakda ng administrasyon. Marami-raming aktibista ang nagpasyang kumilos sa hanay ng mga magsasaka sa mga probinsya.

Noong 2007, nanatiling mainit na isyu sa bansa ang pagdami ng ekstrahudisyal na pagpaslang. Sinuportahan ng STAND-UP ang Kabataan Party-list sa pambansang halalan. Nagsimula ang konstruksyon ng mga gusaling pang-call center sa mga lupaing pag-aari ng UP sa Commonwealth Avenue, Quezon City. Tinakpan ng administrasyon ng College of Fine Arts ang freedom wall dito na kritikal sa mga patakaran ng gobyerno at administrasyon ng unibersidad. Naitayo ang multi-sektoral na alyansang Save Ripada na lumaban sa demolisyon ng mga tahanan ng mga residente ng Pook Ricarte, Palaris at Dagohoy, na para sana sa pagpapalawak ng mayor na kalsadang C5 mula Katipunan patungong Luzon Avenue. Itinuturing na malaking tagumpay ang pagkakabinbin sa proyektong ito, salamat sa maagap na pagharang kahit sa mga susukat pa lamang sa lupa.

Muling pagsigla ng pagpapatalsik sa Rehimeng Arroyo

Sa pagpasok ng taon ng sentenaryo ng UP, sa gitna ng tuluy-tuloy na paglalantad at pagkondena ng pambansa-demokratikong kilusan sa komunidad ng UP sa maka-komersyalisasyong mga patakaran ng administrasyon ng UP at gobyerno ng bansa, nagkaroon ng bagong lakas ang kilusan para patalsikin ang rehimeng Arroyo. Dulot ito ng bagong paglalantad ni Jun Lozada, dating opisyal ng gobyerno, hinggil sa pagkakasangkot ni Mike Arroyo, Unang Ginoo, at ni Arroyo mismo sa pag-apruba sa maanomalyang multi-milyong dolyar na kontratang NBN-ZTE.

Natuto na sa di-agarang pagtugon sa naunang testigong si Jose “Joey” de Venecia III, anak ng dating espiker ng Kongreso, noong Setyembre 2007, maagap na tumugon ang mga aktibista sa kampus. Naglabas ng mga telebisyon sa mga lobby ng iba’t ibang kolehiyo, pinanood ang pagtestigo ni Lozada sa Senado, at agad na tinalakay ang sinasabi niya. Samu’t saring aktibidad ang inilunsad: pormang kasama ang iba’t ibang pulitiko, martsa paikot sa academic oval, dalawang beses na human candle light circle sa Sunken Garden na parehong nakatipon ng daan-daan, at maging ang taunang UP Fair, naging lunsaran ng mensaheng kontra-Arroyo. Nagkaroon din ng pagsisindi ng mga kandila bilang tanda ng protesta sa Katipunan Avenue, kasama ang mga estudyante ng iba’t ibang paaralang relihiyoso at pampribado. Mula sa nauusong

pagtakbo o pagdya-jogging para sa kalusugan sa kampus, may nakaisip ng isang “jog protest action” kung saan itinuring na porma ng protesta ang pag-jog sa academic oval. Ang titulo: “Habulin ang Magnanakaw!”

Rumurok ang pagkilos noong pumunta mismo si Lozada sa College of Law para magsalita sa pagtitipon at pagkilos ng mga mag-aaral. Mahigit 1,000 ang dumalo sa aktibidad na inorganisa ng alyansa ng mga konseho ng mag-aaral ng mga kolehiyo ng batas sa iba’t ibang unibersidad sa Kamaynilaan. Ilang araw pagkatapos, noong Pebrero 15, daan-daang miyembro ng komunidad ng UP—kasama ang bagong mga mukha ng mga propesor mula sa CSSP, CAL at iba pang kolehiyo na ngayon lang muling sumama sa mga rali—ang nagmartsa patungong Ayala para sa multisektoral na mobilisasyon. Hinarang ang hanay sa Philcoa pero napakiusapan ang pulisya na palusutin na ito.

Pero nagsara ang klase nang hindi pa rin napapatsik ang pangulo. Ang mga aktibista, muling nagdiin sa pagpakat sa mga komunidad ng mga maralitang tagalungsod, sakto sa pagtindi ng mga demolisyon ng kanilang mga komunidad, at pagtama naman ng krisis sa langis at bigas na bumayo sa bansa sa panahong ito. Nasustine ng mga maralitang tagalungsod, kasama ang mga iskolar ng bayan, ang pagkilos laban sa rehimeng Arroyo noong panahon ng tag-init at nagbabakasyon ang mga estudyante.

Matapos tumugon sa samu’t saring krisis sa ekonomiya, noong Hulyo 10, nag-walkout ang mahigit 1,000 iskolar ng bayan para manawagang patalsikin na ang rehimeng Arroyo. Unang naparalisa ang mga klase sa Mathematics Building – na ngayon lang nagkamarka o napansin kaugnay ng mga protesta laban sa rehimen. Parang apoy na kumalat ang balita tungkol sa Math Building: wala nang pasok ang mga klase sa kinakatakutang Matematika!

Magandang muling pagsigla ng kampanya para patalsikin si Arroyo ang nagsimula ng taon ng sentenaryo ng UP. Agad naipakita ang napiling tema ng pambansa-demokratikong kilusan sa komunidad ng UP para sa sariling pagdiriwang nito ng sentenaryo ng UP, ang “Pamantasan ng Bayan, Paglingkuran ang Sambayanan!” at “UP, ang galing mo, ialay sa sambayanan!” Panawagan ito ng paglapit sa sambayanan, at hindi pagdistansya o pagmamataas rito tulad ng “UP, ang galing mo!” na siyang napiling tema ng administrasyon ng pamantasan para sa opisyal na selebrasyon nito.

Nagkaisa ang mga organisasyong pambansa-demokratiko ng iba’t ibang sektor

sa komunidad ng UP na tutukan sa sariling selebrasyon ang pagpapatampok sa progresibong kasaysayan ng UP at ang paglalantad sa neoliberal na mga patakaran ng gobyerno sa edukasyon, maging sa UP. Naghanay ng iba't ibang porum—at ng isang proyektong libro—para rito ang nasabing mga organisasyon. Noong nagbukas ang opisyal na selebrasyon ng administrasyon noong Enero, naghanda ng sariling martsa ang pambansa-demokratikong kilusan sa komunidad ng UP na nagtipon sa University Avenue at nagmartsa paikot sa kampus. Mahigit 1,000 ang natipon, at tumining ang malaking hanay ng mga aktibista sa naturang selebrasyon.

Noong Hulyo, inilunsad sa hanay ng mga mag-aaral ang kampanya para sa demokratikong mga karapatan at kahilingan sa kampus. Ilang taon nang pilit pinapaatras ng administrasyon ng UP ang mga tagumpay ng mga estudyante sa larangang ito. Tumindi ang ganitong pagsisikap, gayunman, noong itinulak nito ang pag-apruba sa TOFI noong 2006. Layunin ng kampanyang ito na maipagtagumpay ang demokratikong mga karapatan at kahilingan ng mga estudyante para sa paglaban sa nakaambang sangkaterba pang patakarang maka-komersyalisasyon ng administrasyon. Noong Agosto, nakatipon na ng mahigit 100 pirma ng mga pormasyon ng mag-aaral ang UMAKKSYON, sa isang manipestong nananawagan ng pagpapadali sa proseso ng pagkilala ng administrasyon sa mga organisasyon, pagpapatayo ng bagong mga tambayan, pagbasura sa mga bayarin sa pagrenta sa mga pasilidad sa kampus, at representasyon ng mga estudyante sa mga kalipunang nagbubuo ng mga patakaran sa kampus.

Sa taong ito lumaganap sa kampus ang mga graffiti—nakapintang mga imahen at teksto sa pader—na naglalaman ng mga panawagan at maging pagsusuri ng mga progresibo. Sa isang banda, pag-alpas ito sa pagbaklas sa mga bulletin board na dating kinakabitan ng mga poster at balatengga. Napansing abstrakto ang laman ng naunang mga bugso ng graffiti sa kampus, kaya sinikap na maging malinaw at matalas ang mensahe nito paglaon. Naging kapansin-pansin ang dami ng graffiti noong Agosto 2008, lalo na sa araw ng entrance examination ng UP kung kailan dinagsa ang kampus ng libu-libong magtatapos sa hayskul at umaasang makakapag-aral sa UP. Humanap ng lagusan ang sinusupil na protesta ng komunidad ng UP.

Sa pangkalahatan, makulay at punung-puno ng aksyon ang panahong 2000-2008. Pinatalsik si Estrada at sinikap patalsikin si Arroyo sa pagkapangulo. Nilabanan ang mga patakaran nilang pahirap sa masa at naglilingkod sa dayuhan at iilan, ang pandarambong at katiwalian nila, at ang lantaranang pasistang atake nila, lalo na ni Arroyo. Iginiit sa gobyerno ang karapatan sa edukasyon ng mga kabataan at mamamayan at ang kapakanan ng iba't ibang sektor ng pamantasan. Tuluy-tuloy na inilantad ang kolonyal, komersyalisado at mapanupil na katangian ng sistema ng edukasyon sa bansa at isinulong ang edukasyong makabayan, siyentipiko at pangmasa. Tinutulan ang mayor na masasamang patakaran ng magkahaliling mga administrasyon ng UP nina Pres. Nemenzo at Pres. Roman. Nilabanan ang mapagsamantala at mapandigmang mga hakbangin ng imperyalismong US. Sinikap gagapin at iabante ang pagsusulong ng pambansa-demokratikong kilusang propaganda. At, syempre pa, nakiisa at sumanib sa buhay at pakikibaka ng masang manggagawa, magsasaka, at maralitang tagalungsod.

Hindi nagpahuli ang tugon ng pambansa-demokratikong kilusan sa komunidad ng UP sa matitinding hamon ng panahong ito. Noong 2000-2008, patuloy na lumakas ang naturang kilusan sa iba't ibang sektor ng pamantasan. Lumaki ang mga mobilisasyon ng iba't ibang sektor sa samu't saring isyu, nang magkakahiwalay o nagtutulungan. Tuluy-tuloy na sumanib ang mga iskolar ng bayan sa pinagsasamantalahan at inaaping mga uri sa lipunan. Sinikap na maagap at matalas na matugunan at matunggali ang mga opensibang pulitikal at ideolohikal ng mga pwersang maka-sistema sa unibersidad at maging sa lipunan. Sinikap na magpaunlad ng angkop at malikhaing mga pamamaraan ng pagmumulat, pag-oorganisa at pagpapakilos sa mga estudyante at iba pang sektor. At tuluy-tuloy na pinag-aralan at binalik-aralan ang mahahalagang leksyon at prinsipyo ng pambansa-demokratikong pakikibaka at ang pagsasapraktika at pagpapayaman sa mga ito.

Pinag-aaralan natin ang nakaraan, syempre pa, para humalaw ng mga aral at ng alab – lakas ng loob, inspirasyon – na gagabay sa mga pakikibaka natin sa kasalukuyan para magluwal ng isang mas magandang bukas. Para sa layuning iyan, panimulang pagsisikap pa lamang ang salaysay na ito. Sana'y magtulak ito ng sama-samang pagbabalik-tanaw, paggunita at pagbabalik-aral, gayundin ng pagpapalalim, sa huling karanasang ito ng pambansa-demokratikong kilusan sa komunidad ng UP para patuloy itong sumulong sa harap ng bagong mga

hamon – na sigurado tayong mas matitindi pa.

Ipinakita ng pagbabalik-tanaw na ito kahit sa napakaikling panahon, na kinaya, nang paulit-ulit, ng nasabing kilusan sa malalim na pakikipagkaisa sa mga sektor ng komunidad ng UP, na mag-ambag ng maliliit at malalaking pagbabago sa lipunan. Nagtitiwala akong sa puspasang kolektibong paglalagom sa huling karanasang ito, mas mahusay pang magagawa ng nasabing kilusan sa komunidad ng UP ang mahalagang papel nito sa pagsusulong sa pambansa-demokratikong pakikibaka ng sambayanan.

UP, Erap at ang Edsa Dos

Mong Palatino

Minsang ipinagyabang ni dating pangulong Joseph “Erap” Estrada na kung babagsak ang kanyang gobyerno, dapat kasama daw ang Unibersidad ng Pilipinas dahil mayorya ng kanyang gabinete at mga tagapayo ay galing sa pamantasang ito. Pahayag ito ng isang galit at desperadong lider pero sa totoo lang, medyo tumpak naman ang sinabi ni Erap.

Maraming propesor ng UP ang bahagi ng midnight cabinet ni Erap. Galing UP ang mga kaibigan ni Erap sa Kongreso. Kahit sa Board of Regents ay may mga kamag-anak at kakampi ang dating pangulo. Patunay lang ito na laging may malapit na ugnayan ang Malakanyang at Quezon Hall.

Kung nakakahiya ang partisipasyon ng maraming taga-UP sa gobyerno ni Erap, nabawi naman ng pamantasan ang kanyang integridad dahil aktibong kalahok ang mga mag-aaral, guro, empleyado at ilang administrador ng UP sa pagpapatalik kay Erap. Signipikante rin ang bulto ng UP sa Edsa at Mendiola noong Edsa Dos.

Taong 1998 pa lamang ay marami na sa UP ang nagsimulang bumatikos kay Erap. Kabilang ang mga mag-aaral ng UP sa mga tumutol sa plano ni Erap na ihimlay sa Libingan ng mga Bayani ang dating diktador na si Ferdinand Marcos. Lumahok ang maraming taga-UP sa malawak na rali sa Ayala noong 1999 upang ipagtanggol ang karapatang sibil at kalayaan sa pamamahayag sa bansa. Kasama ang Presidente ng UP, si Dr. Francisco Nemenzo, sa martsa ng buong pamantasan patungong Mendiola noong Pebrero 2000 laban sa polisiya ni Erap na kaltasan ang badyet ng UP at sektor ng edukasyon.

Bago pa man “mangumpisal” si Gobernador Chavit Singson noong Oktubre 2000 ay halos wala nang suporta si Erap mula sa komunidad ng UP. Idagdag pa dito ang pagkasuklam ng mga mag-aaral sa isang lider na di huwaran para sa mga bata dahil sa kanyang mga bisyo, katamaran sa pag-aaral, sobra-sobrang luho sa buhay, at palpak na estilo ng pamumuno.

Sembreak nang ibinunyag ni Singson ang lahat ng kanyang nalalaman tungkol sa mga ilegal na transaksyong pinasukan ni Erap. Mabilis ang naging tugon ng mga residente ng UP sa ginawang pag-amin ni Singson. Nagbuo agad ng mga tindig at pahayag ang iba't-ibang grupo sa loob ng UP. Itinayo ang mga network o alyansa upang ipanawagan ang agad na pagbibitiw ni Erap sa puwesto. Tampok sa mga ito ang Estrada Resign Youth Movement at UP Coalition for the Urgent Resignation of Estrada (UP-CURE). Halos naging lingguhan ang mga prayer rally at protesta sa kalye.

Sa pagbubukas ng ikalawang semestre ay higit naging aktibo, malakas at maingay ang mga rali laban kay Erap. Masigla ang mga teach-in sa buong kampus. Tila nagpasiklaban ang mga kolehiyo sa palakihan ng mural, pagandahan ng plakard, at paramihan ng mga leaflet. Nag-ambag ang UP ng mga tula, awit at sanaysay ng protesta. Lahat ng UP unit mula Baguio hanggang Mindanao ay bahagi ng mga pagkilos laban kay Erap.

Nagtataka ang marami sa katahimikan ni Dr. Nemenzo samantalang abala ang halos lahat sa pamantasan kung paano higit pang palalakasin ang kampanya laban kay Erap. Ang ibang university president ay matapang na nagpahayag ng pagkadismaya kay Erap. Si Nemenzo ay napilitan lang magsalita noong malapit nang umalis si Erap sa Malakanyang.

Nasa loob at labas ng Batasan Complex ang mga mag-aaral ng UP nang makalusot ang kaso ng impeachment laban kay Erap sa mababang Kongreso. Nagsama-sama ang mga mag-aaral ng Katipunan at Diliman upang hamunin ang mga mambabatas na hayaang harapin ng pangulo ang mga sinampang kaso laban sa kanya.

Malaki ang delegasyon ng UP sa welgang bayan noong Nobyembre 14, 2000. Nagmartsa ang mga iskolar ng bayan mula Liwasang Bonifacio hanggang Mendiola. Makalipas ang dalawang linggo ay sinugod naman ng mga mag-aaral ang senado kung saan umusad na ang impeachment trial. Noong Disyembre 6, 2000 ay nanindigan ang University Council na dapat nang magbitiw si Erap. Kinabukasan ay sumama ang mga taga-UP sa ginawang “Jericho March” sa paligid ng senado.

“Binasura” si Erap ng mga mag-aaral nang idaos ang Lantern Parade. Tinakot ang mga senador na galing UP na sila ay itatakwil kung ang kanilang boto

ay pabor kay Erap. Noong huling bahagi ng Disyembre 2000 at unang hati ng Enero 2001 ay kasama ang mga taga-UP sa mga masusing naghanda at nagbantay sa paglilitis kay Erap. Isang welgang bayan ang planong ilunsad dapat noong Enero 26 pero naging mabilisan ang mga pangyayari nang hindi pinabuksan ng mga kampon ni Erap sa senado ang mahiwagang second envelope. Hudyat ito ng pagsiklab ng People Power sa Edsa.

Kabilang ang mga taga-UP, kasama dito ang halos isang libong dormers, sa mga grupong unang nagmartsa papunta sa Edsa Shrine noong gabi ng Enero 16. Kinabukasan, kahit Myerkules, mahigit 2,000 estudyante ng UP ang dumagsa sa Edsa. Nanawagan ang maraming konseho ng mag-aaral na iboboykot ang mga klase hanggang araw ng Sabado.

Mahigit 5,000 mag-aaral ng UP ang nagwalk-out sa klase noong Enero 18. Nagkita-kita muna ang lahat sa harapan ng Quezon Hall, malapit sa Oblation, saka nagdeklara ang mga mag-aaral na dadalhin nila ang kanilang mga klase sa lansangan hangga't hindi umaalis ng Malakanyang si Erap. Kasama ang mga guro at empleyado ng pamantasan, nagmartsa ang delegasyon ng UP mula Diliman hanggang Ortigas.

Kinabukasan, mahigit 20,000 mula sa UP ang sumama sa rali sa Edsa. Hindi sinuspindi ng administrasyon ng UP ang mga klase pero halos walang estudyanteng pumasok sa kampus. Lahat gustong sumama sa protesta. Sa katunayan, maraming alumni at ordinaryong mamamayan sa gilid ng kalsada ang sumabay sa delegasyon ng UP. Sabi ng ilang beteranong guro, pinakamalaki sa kasaysayan nito ang rali ng UP sa araw na yun.

Sa Edsa ay kahanay ng UP ang mga mag-aaral mula sa ibang pamantasan. Mataas ang ahitasyon ng mga kabataan sa Edsa. Laging buhay na buhay ang diwa ng mga tao dahil sa mga matatapang na talumpati, tuluy-tuloy na tugtugan at makukulay na streamer sa paligid. Hindi rin nauubusan ng pagkain at tubig.

Marami sa mga taga-UP ay sa Edsa na natutulog. Bumabalik na lang ng umaga ang ilan sa kampus upang sunduin ang mga mag-aaral na nakahanda nang nagmartsa ulit papuntang Ortigas. Bihira ang mga nagreklamo ng pagod, puyat at gutom. Mas nauna ang determinasyon na ituloy ang laban hanggang mapatalsik si Erap.

Araw-araw ay humihina ang kapit ni Erap sa kapangyarihan. Upang tuluyan nang pabagsakin ang kanyang pamumuno, nagpasya ang maraming grupo na lusubin ang Malakanyang noong umaga ng Enero 20, 2001. Kabilang ang mga taga-UP sa mga nagmartsa mula Ortigas papuntang Mendiola. Sa araw na ito nilisan ni Erap ang palasyo samantalang nahirang na bagong pangulo ng bansa si dating bise presidente Gloria Macapagal-Arroyo.

Kinilala ni Arroyo ang partisipasyon ng UP sa Edsa Dos. Noong Pebrero 23, 2001, mahigit 300 indibidwal mula sa iba't ibang sektor ng pamantasan ang nagpunta ng Malakanyang at binigay sa bagong pangulo ang adyenda ng UP para sa pagbabago na kanya rin namang binigo.

Masasabing reaksyonaryong institusyon ang UP. Pero hindi maiwawaksi ang radikal nitong tradisyon. Ang aktibong paglahok ng UP sa Edsa Dos ay patunay sa pagsasabuhay ng pamantasan sa niyakap nitong tungkuling paglingkuran ang sambayanan.

Statement on the RGEF

2001

UP General Education Movement (UP GEM)

Ang UP General Education Movement (UP GEM) ay isang alyansa ng mga guro at estudyante ng Unibersidad ng Pilipinas na binuo noong Agosto 4, 2001 para itaguyod ang isang makabuluhang GE program.

Ipinapahayag namin ang mahigpit na pagtutol at pagbasura sa planong Revitalized General Education Program (RGEF) ng administrasyong UP sa dalawang pangunahing dahilan.

Una, malinaw ang kawalan ng demokratikong rebyu at konsultasyon sa pagbubuo nito. Ikalawa, naniniwala rin kaming hindi kayang tugunan ng RGEF ang pagbibigay ng isang makabayan at makabansang edukasyon.

Kapag ipinatupad, ang RGEF ay nagbibigay diumano ng kapangyarihan sa mga estudyanteng pumili ng mga GE subjek na gustong kunin batay sa nakatakdang “GE Framework” at “tatlong domains of knowledge” (Arts and Humanities, Social Sciences and Philosophy, Natural Sciences and Mathematics) na tiglalabinlimang (15) yunit. Subalit ano ang buting idudulot sa mga estudyante at guro ng isang “malayang” pagpili kung nakokompromiso naman ang kalidad ng edukasyon?

Dahil hindi dumaan sa isang demokratikong rebyu at konsultasyon, ang kapakanan tuloy ng mga estudyante at guro ay hindi naisaalang-alang. Sa halip na bigyan ng makabayan at makabansang oryentasyon ang GE program, ang RGEF ay nagkaroon ng pagkiling sa komersyalisasyon at ideolohiyang “free market.”

Bagama’t nakakaengganyo sa mga estudyante ang hayaan silang magtakda ng gusto nilang kuning GE subjek, ang ganitong kalakaran ay nagtatanggal sa pangunahing responsibilidad ng UP na itaguyod ang isang makabuluhang edukasyon at ikintal ang pagmamahal sa bayan.

Ito ay lalong naging totoo sa sitwasyong ang “nationalism balanced with internationalism” ay isa lamang sa tatlong layunin sa ilalim ng GE framework (ang dalawa pa ay “broad intellectual and cultural horizons” at “awareness of various ways of knowing”), at ang isang GE subjek ay kailangan lang tuparin ang kahit dalawa sa tatlong layunin. Sa madaling salita, ang nasyonalismo ay nagiging opsyonal na layunin.

Nasaan ngayon ang nasyonalismo sa planong RGEP? Paano naitataguyod ng RGEP ang isang makabuluhang edukasyon sa pamamagitan ng malalimang pag-aaral sa wika, kultura at kasaysayang Filipino?

Lumalabas na ang sinasabing “liberal education” na itinataguyod ng administrasyong UP ay nakaangkla lamang sa pagbibigay ng limitadong kalayaan sa mga estudyante sa pagpili ng mga subjek, at hindi sa papel ng edukasyon sa pagpapalaya ng bayan at panlipunang pagbabago.

Tandaan nating ang anumang rebisyon sa GE program ay kinakailangang may demokratikong partisipasyon ng mga guro at estudyante at tumutugon sa makabayan at makabansang layunin. Sa kontekstong ito, gusto naming iparating ang mga sumusunod na panawagan:

1. Tutulan at ibasura ang planong RGEP ng administrasyong UP!
2. Magkaroon ng demokratikong rebyu, konsultasyon, at rebisyon sa hanay ng mga guro at estudyante hinggil sa kasalukuyang GE program!

Sa balangkas ng isang demokratikong rebyu, nais naming idagdag ang mga sumusunod na punto:

1. Ilabas ng administrasyong UP ang lahat ng mga dokumento hinggil sa RGEP at ang mga dating katitikan ng rebyu ng GE program sa mga nakalipas na taon.
2. Ilahad ng administrasyong UP ang pilosopiya sa likod ng RGEP at ang konsepto nito ng isang edukasyong may “Tatak UP!”
3. Implementasyon ng Filipino Language Policy (FLP) sa unibersidad.
4. Pagkakaroon ng programa sa panlipunang integrasyon sa mga kurso at programa.
5. Reoryentasyon ng mga kurso at programa tungo sa makabayan at makabansang layunin.

Ang mga kurso at programa ay dapat na nakakatugon sa mga pangangailangan ng mga batayang sektor at kondisyon ng lipunan.

Sa pamamagitan ng mga ganitong pagbabago sa GE program, maaaring maitaguyod ang matibay na pundasyon sa mga kursong kinukuha ng mga estudyante tungo sa kritikal na pagsusuri sa mga nangyayari sa ating lipunan.

Tutulan ang RGEP!

Isulong ang Demokratikong Rebyu ng GE Program!

Isulong natin ang pagkilos para sa isang makabayan
at makabuluhang GE program!

Globalizing the UP General Education Program

Danilo Araña Arao

Definitely the first of its kind in the country! The administration of the University of the Philippines (UP) is planning to change the general education (GE) program so that students would be made to choose the subjects they want to take.

The general education program refers to the courses all college students of a particular school or university are required to take. The current GE program of UP consists of identified subjects totaling 42 units, divided into three domains - i.e., Arts and Humanities (15 units), Social Sciences and Philosophy (15 units), and Natural Sciences and Mathematics (12 units).

Under the proposed Revitalized GE Program (RGEP), there will be a “semi-structured” system where students can choose 15 units of courses each in the fields of the three domains (Arts and Humanities, Social Sciences and Philosophy, and Natural Sciences and Mathematics), for a total of 45 units. The subjects they choose, however, should fulfill the prescribed GE Framework.

The latter lays down the requirements of the program and defines the character of the GE courses. They should satisfy at least two out of three objectives, one out of two modes of inquiry and develop two out of three competencies.

The GE Framework identifies the three objectives as broad intellectual and cultural horizon; nationalism balanced with internationalism; and awareness of various ways of knowing. The two modes of inquiry are quantitative and other forms of reasoning; and interpretive and aesthetic modes. The three competencies, meanwhile, are communication (oral and written); independent and critical thinking; and creative thinking.

In a statement, the UP chapter of the Congress of Teachers/Educators for Nationalism and Democracy (CONTEND-UP) strongly opposed the RGEP, arguing that nationalism becomes “optional” since it is relegated to only one of the three objectives. It becomes possible, under the plan, that students will finish the GE program without even understanding the importance of nationalism since the courses they chose fulfill the two other objectives.

CONTEND-UP also notes that the RGEP uses the language and rhetoric of globalization since market forces become the determinants of availability of courses. It adds that the plan, eventually, will force departments and colleges to compete with each other to catch the attention of students. CONTEND-UP stresses that there will be a situation where there will be “popular or fun” courses on one side and “serious or hard” courses on the other.

On the part of teachers, CONTEND-UP sees the scenario where they will choose their specialization according to what is “popular” and not what is necessary for nation-building and genuine development.

In his study, Professor Ramon Guillermo of the UP College of Arts and Letters (CAL) stressed that the free market paradigm serves as the model for the UP administration’s RGEP.

He quoted the speech of former President Fidel Ramos during the World Congress on Higher Education in 1997 as saying that “education is increasingly being viewed as a commodity to be shaped according to consumer demand.” Ramos argues that “under this scenario, educators, just like businessmen, will have to be more flexible and overcome the structural rigidities of traditional institutions.”

Guillermo argues that the plan will allow each campus to do what it can do well or not at all. Following this logic, he said that “if there are no faculty members qualified to teach social science courses, in UP Los Baños, for example, then it might as well not include them at all as course offerings. Courses like ‘The Beautiful Symmetry of Crop Rotation’ or ‘Poetic Solitude in the Forestry Setting’ could instead be substituted for the requisite Humanities subjects.”

This, then, defeats the purpose of GE as a basic core of knowledge and skills. He says that instead of building up the competencies of faculties and

campuses, the plan accepts these deficiencies as facts of life. Guillermo stresses the need, therefore, to oppose the RGEP, especially at this time where UP “cannot afford to renege on its prerogative and duty...to perform its role as a social critic and agent of social change.”

originally published in *www.Bulalat.com*

RGEP Blues

Vlad Gonzales

“Ang Panitikan ng Pilipinas 17: Panitikan at Kulturang Popular ay isang kursong nagmula sa kursong Panitikan ng Pilipinas 187. Ang huli ay isang kursong dating kinukuha lamang ng mga mag-aaral na ang major ay sa aming Departamento. Dati, tinatalakay ang klaseng ito sa pamamagitan ng pagtambak sa mga estudyante ng sari-saring teoryang pampanitikan, ngunit dahil sa ito’y naging GE course na, binigyan ng espesyal na konsiderasyon ang realidad na hindi lahat ng kumukuha ng kursong ito ay nagme-major sa mga kursong may kaugnayan sa panitikan o malikhaing pagsulat. Gumawa ang guro ng mga pagkilos upang matugunan ang realidad na ito.”

Ito ang aking panimulang hirit sa pagtuturo ng kursong Pan Pil 17, isang kursong bahagi ng Revitalized General Education Program (RGEP) ng Unibersidad ng Pilipinas sa Diliman. Halos limang taon na akong nagtuturo sa UP, at halos palaging bahagi ng aking teaching load ang kursong ito. Minsan, nakasalubong ko ang isang dating estudyante—naging bahagi siya ng aking Pan Pil 17 class mga dalawa o tatlong taon na ang nakaraan—at tinanong niya kung ano ang itinuturo ko sa semestrenang iyon. Noong nasabi kong may Pan Pil 17 pa rin, natawa siya at sinabing “Ser, wala nang pagbabago a!”

Sumagot naman ako ng “oo nga ano? Wala nang pag-unlad.”

Hindi naman talaga ako mareklamong tao, lalo sa usapin ng kursong itinuturo. Sa katunayan, gustong-gusto kong ituro ang kursong nabanggit. Natutuwa akong mag-ayos ng silabus, lalo kapag may bago akong natutunan mula sa aking mga inaaral tungkol sa panitikan at kulturang popular. Sinisiguro kong kada semestre ay may naa-update sa paraan ng pagtuturo, sa mga akdang ipapabasa, sa mga medium na ipaparanas sa mga mag-aaral. Mahilig akong magpaka-cool at hip, kaya isinisingit sa mga klase ang iba’t ibang gimik at laro, pati pagpapakanta sa videoke at paglalaro ng lumang computer games tulad ng Marvel vs. Capcom at Super Mario Brothers. Bilang cool at hip na guro, hindi ko kinalilimutang magbitaw ng maraming corny o bastos na jokes, mga pa-in na pop culture references, mga pa-sweet na bonus questions at activities.

Mas madalas, ihinaharap ko ang sarili ko hindi bilang isang mapagmataas at kunot-noong UP Instructor, kundi isang “kaibigang may sapat na kaalaman para gumabay sa isang silid-aralan.”

Kaugnay nito, madalas akong maging excited kapag nalalapit na ang CRS season. Dahil sa computerized enlistment process, nasisilip ko kung ilang estudyante ang gusto kumuha ng mga subject na itinuturo ko. Kalbuhin na ako, pero pakiramdam ko’y humahaba ang buhok ko at ako ang pinakamaganda at pinakamalupit sa mga guro ng Departamento ng Filipino at Panitikan ng Pilipinas kapag pumapatak sa dalawa hanggang tatlong daan ang demand para sa aking mga klase. Halos nakikipaglaban na sa demand ng mga panglahat na kursong tulad ng PE at CWTs. Kung nagkataong naging barangay popularity contest o reality TV show ang enlistment, siguradong magiging bahagi ako ng finals o big night.

Isang araw, sa isang partikular na Pan Pil 17 class, nag-uusap kami tungkol sa paksa ng pornograpiya. Tipikal na klase, may Q&A tungkol sa mga binasang akda, pagtalakay ng ilang mga konsepto, pag-uugnay sa mga nangyayari sa paligid, mga ganoong klase ng bagay. Nagsimula akong magtanong tungkol sa kung ano ang opinyon nila sa mga akda at konseptong tinalakay. Nagulat ako at natigilan sa mga sagot ng aking mga masaya at aliw na aliw na estudyante: OK lang; wala po; hindi ko alam.

Dadalawampu’t anim na taon pa lang akong nabubuhay sa mundo, halos lilimang taon pa lamang na nagtuturo sa prestihiyosong Unibersidad ng Pilipinas. Pero sa mga sandaling iyon ay bigla akong napaisip, “Heto na ba ‘yon? Eto na ang kinabukasan ng Unibersidad ng Pilipinas?” Eksaheradong rekasyon, maaari. Pero maaari rin namang isang angkop na reaksiyon, dahil rumagasa sa aking utak na hindi lamang ito ang unang pagkakataong makakaengkuwentro ako ng mga ganitong klase ng pag-iisip. Ibang bagay ang hindi alam ang pangalan ng bidang tauhan sa akda dahil hindi ito napaxerox at nabasa, normal na bagay din ang magkaroon ng ideyang salungat sa ideya ng guro o kamag-aral o ng tekstong binabasa. PERO, ang maging bahagi ng UP—ang institusyong kinabibilangan dapat ng mga pinakamatalino at pinakamahusay na mag-aaral ng bansa—at maging hungkag sa pagbibigay ng opinyon o simpleng palagay sa isang usapin, hindi ba ito sapat na dahilan para maalarma?

Sa huling papel na ginawa ng mga estudyante para sa klaseng ito, makailang beses kong nabasa ang ilang mga pasingit na mensaheng tulad ng “astig po ang klase ser,” “ang saya-saya po talaga ng klase” at saka “sobrang naenjoy ko po ito, kung ibang teacher po sana ito’y feeling ko hindi siya ganoon kasaya.”

Naalala ko tuloy ang isang proyektong ginawa ng aking mga kaklase sa aming MA Class. Nagsagawa kami ng survey sa RGEF subjects ng departamento namin. Sa amin natoka ang Pan Pil 17, at ang isa rin sa aming pinakamabentang kurso, ang Pan Pil 19: Panitikan, Kasarian at Sexualidad. Isinagawa ang survey na ito sa tatlong seksyon ng aking klaseng Pan Pil 17 at dalawang seksyon ng isa pang guro. Narito ang isang bahagi ng survey:

Mga Dahilan	Kabuuang Bilang ng Sumagot	Bahagdan (%)	Ranking
1. Inirekomenda ng kakilala/kaibigan.	103	89	1
2. Inirekomenda sa UP Student Website.	2	2	12
3. Nakaenrol ang mga kakilala/kaibigan.	40	34	5
4. Madaling puntahan ang klasrum. Malapit sa sinundan at/o susunod na klase.	12	10	9
5. Komportable ang klasrum.	2	2	12
6. Wala nang ibang makuha.	12	10	9
7. Maganda ang iskedyul/oras para sa akin.	51	44	4
8. Mataas (daw) magbigay ng grado ang guro.	37	32	6
9. Di (raw) umaabsent ang guro.	9	8	10
10. Madalas (daw) mag-absent ang guro.	0	0	13
11. Kokonti (raw) ang ginagawa sa klase.	4	3	11
12. Marami (raw) ang ginagawa sa klase.	4	3	11
13. Masaya (raw) lagi ang sa sabjek na ito.	83	72	2
14. Makakatulong sa aking larangan.	22	19	8
15. Filipino ang midyum/wikang panturo.	34	29	7
16. Nakakaakit ang pamagat ng kurso.	56	48	3
17. Iba pa.	9	8	10

Sa 116 na sumagot, ang limang nangungunang dahilan kung bakit sila kumukuha ng kursong nabanggit ay ang mga sumusunod: a. Inirekomenda ito ng kakilala/ kaibigan; b. Masaya (raw) palagi ang subject na ito; c. Nakakaakit ang pangalan ng kurso; d. Maganda ang iskedyul/oras para sa akin; e. Nakaenrol ang mga kakilala't kaibigan sa kursong ito.

Bakit ko pinapansing muli ang impormasyong ito mula sa aming isinagawang survey? Ang sagot ay nasa layunin ng RGEP. Kasama sa pundasyon ng programang ito ang pagkakaroon ng kalayaan sa mga kursong pipiliin. Kalayaan para maghanap ng mga kursong GE na aayon sa kalikasan at disenyo ng kanya-kanyang mga di-gradwadong programang kinukuha sa unibersidad. Para sa kalayaang ito, nilusaw ang maraming kurso sa aming departamento upang maging GE course na bebenta sa mga mamimiling estudyante. Ang Pan Pil 187 at 191 ay naging Pan Pil 17 at 19. Nariyan rin ang Panitikan ng Pilipinas 40: Panitikan mula 1946 hanggang Kasalukuyan (mula sa Panitikan ng Pilipinas 122); Filipino 40: Wika, Kultura a Lipunan (mula sa Filipino 125). Nagpakilala ng mga bagong-buong GE subject, tulad ng Malikhaing Pagsulat 10, Panitikan ng Pilipinas 12 at 50, at Araling Filipino 12. Ang Filipino 25 na dati'y ipinapakuha lamang sa mga mag-aaral ng DFPP ay ipinasok na rin sa listahan ng mga ibinebentang RGEP subject. Mas maraming pambenta, mas maraming mabibili.

Binigyan din ng mga makulay na paglalarawan ang mga binagong kurso. Nasa Website ng UP Diliman ang pinagandang paglalarawan ng Pan Pil 17:

Panitikan ng Pilipinas 17: Panitikan at Kulturang Popular
Sino ang coño at sino naman ang jologs?

Sino ang in na in at sino naman ang baduy?

Sino ang burges at sino naman ang bakya?

Sino ang may taste at sino naman ang wa taste?

Nick Joaquin ba kamo ang binabasa mo o Helen Meriz at Nerissa Cabral?

Si Bjork ba ang pinakikinggan mo o ang “S2pid Luv” ng Salbakuta?

Sinusundan mo ba ang artikulo ni Teddy Locsin o ang kuwento ni Xerex?

Pag-uusapan natin ang pinagmulan ng ganitong mga bansag. Hindi para tukuyin kung sino/ano ang low class o kung sino/ano naman ang elitista, kundi alamin ang relasyon ng panitikan at kulturang popular.

Sa mga talakayan, tutuklasin ang mga aralin ng panlasa, kultura, at popular na kultura: fashion, street foods, print ads, billboard, pelikula, texting, eyeball, malling, romance novel, atbp.

Magsisimula sa unang semestre AY 2002-2003

Bukod sa wikang magaan na parang nakikipagkuwentuhan lang at pagbabahagi ng mga ipinagpapalagay na “popular” sa bansa, halos walang pagbabanggit tungkol sa pagbabasa ng mga tula, kuwento, at mga artikulong may kaugnayan sa panitikan at pagsusulat.

Iyon marahil ang masaya. Isang kurso sa panitikan na hindi magbabanggit ng kahit na anong bagay tungkol sa panitikan.

At ano ang pinaghuhugutan ng aking paghihimutok, ng aking mistulang paulit-ulit na RGEP blues na ito? Maraming bagay, sa totoo lang.

Naghihimutok ako dahil hindi ko napansing nilalamon na pala ako ng nagbabagong sistema ng Unibersidad. Natutuwa ako kapag mataas ang aking CRS demand. Natutuwa ako kapag nagtatawanan ang aking mga estudyante. Natutuwa ako kapag nababasa ko ang aking pangalan sa mga online forum at nababasa ang aking pangalan sa pinaka-cool na UP Professors, at ito iyong propesor na mabait na magaan ang mga pinapabasa na masayang-masaya. Ang friendly prof. Ang prof na Uno-able. Nakakalimutan ko ang aking mismong itinuturo na bawat lantad na impormasyon ay may pinagmumulang konteksto.

Naghihimutok ako dahil palagi kong inuumpisahan sa klase ang halaga ng pag-uugnay ng sarili sa kasaysayan, sa panitikan, sa teknolohiya’t popular na kultura, sa ibang tao, sa lipunan. Idinidiin ko ang halaga ng pagiging kritikal, ng pagbusisi bago tumanggap ng kahit anong ibinibigay ng kanilang institusyon, ng kanilang paligid, ng kanilang mundo. At matatapos ang kurso sa mga sentimyentong kanya-kanyang diskarte na lang, na walang magagawa ang mga ideya, na mag-aral na lang nang mabuti at matapos ang kahingian sa klase.

Naghihimutok ako dahil sa ang mga kabalintunaang ito sa pagtuturo ng kursong RGEF ay natatalakay din naman sa aking pagtuturo mismo. At kung hindi ko man naitatawid sa lahat ng aking mga estudyante ang halaga ng masusing imbestigasyon, ang pagbaklas ng mga mito at sign na sumusuporta sa isang namamayaning sistema, sisihin ko man ang UP bilang institusyon, sisihin ko man ang RGEF at ang paglalapat ng mabigat at mapanlansing kalayaang ito sa mga bagong estudyante ng UP (hanggang sa anong kalayaan at pag-aangkop ba ang kayang gawin ng isang college freshman sa mga kursong aayon sa kanyang major kung wala pa siyang ideya sa saklaw ng kanyang pag-aaral at sa implikasyon ng napakaraming asignaturang iwinawasiwas sa kanyang mukha?), sisihin ko man ang mga estudyanteng hindi nakuha ang dapat makuha sa aking mga leksyon, malaking bahagi pa rin ng suliranin ay ang responsibilidad ko bilang guro. Kung hindi ko naipatawid ang aking gustong ipatawid sa aking mga mag-aaral, nagkulang ako sa sigasig, sa talas ng paninindigan, sa paniniwala sa aking kapasidad na maging mapagpalayang gabay.

Naghihimutok ako sa simpleng dahilan na ang aga-aga pa lang ay nagpatalo na ako. Napuno ako sa lakas ng pambabraso ng kinabibilangang institusyon. Halos nakalimutan kong higit sa kahit sino'y *ang guro ang hindi dapat nawawalan ng pag-asa*. Na, kung tunay na may kapangyarihan ang mga ideya't ideolohiyang nagbabanggaan sa ating mundo, may kakayahan akong maggiit ng aking mga sentimiyento, na nakaiimpluwensya kami tulad ng pag-impluwensya sa amin ng aming mundo. Naghihimutok ako dahil hindi pa tapos ang laban, at narito pa ako, ipinahahayag na tuloy na tuloy pa rin ang pagtuturo, ang pakikipagsapalaran sa loob ng silid-aralan (na, sa mga susunod na araw ng pasukan, ay igigiit kong bahagi lamang ng mga mas malaking pakikipagsapalaran sa labas).

Mainit itong mga unang araw ng Hunyo. Habang batbat ang paligid ng Unibersidad sa pagdiriwang nitong sentenaryo, excited na excited na akong isiwalat sa aking mga mag-aaral ang mga araling isinasantabi nitong mga pininturahang kalsada't pinalitadahang mga edipisyo.

The UP-Wide Democratization Movement and the struggle for a democratic university of the people

Judy M. Taguiwalo

On April 29, 2008, a new University of the Philippines Charter was signed into law by President Gloria Macapagal Arroyo. It is fitting that Republic Act 9500, the new UP Charter, which replaces the 1908 colonial charter, was signed by a Philippine president whose legitimacy is in question but whose adherence to neoliberalism is beyond question. It is also but appropriate that the new UP Charter was passed under the watch of Emerlinda R. Roman, UP President who comes from the College of Business Administration. The 2008 UP Charter, as the *CONTEND UP* critique characterizes it, “forg(es) the transition from the premier state university to a privately-run corporate enterprise driven by the search for profit.”¹

But the new UP Charter was not passed without strong opposition from the progressive forces which struggled for a democratic and pro-people university.

This article documents the efforts of the UP Wide Democratization Movement (UP Widem) as the alliance of faculty, REPS, administrative staff, students and alumni to draft a UP charter which banners a state-funded tertiary institution of high academic standards, with democratic principles and structures of governance and in the service of the nation and the Filipino people.

Beginnings: UP Widem 1

UP Widem 1 was a UP system-wide movement in the late 1990’s of students, faculty, administrative personnel, research/extension and professional staff (REPS) to democratize UP. Toward this end, UP Widem I was able to submit a bill to the Senate (which became Senate Bill 1580) through former Senator Wigberto Tañada to change the original UP charter. The Tañada Bill went through a public hearing in the Senate and was opposed by the UP administration. Consequently, the UP administration lobbied for its own version to revise the UP charter. But no UP charter was passed during this period.

The 12th Congress: belated but militant opposition to the Pangilinan Bill

During the 12th Congress, which covered the period from 2002-2004, the UP administration submitted to Congress, sponsored by Senator Pangilinan without the knowledge of major UP constituencies such as the students, faculty, REPS, and administrative staff, House Bill 455 and SB 2587. Both HB 455 and SB 2587 retained basically the system of governance of the 1908 UP Charter, but included provisions which would institutionalize the commercialization of UP. The progressive groups in UP became aware of these bills only after the Lower House passed the UP Bill. A system-wide protest against the bills, particularly SB 2587, was initiated by UP students, faculty, REPS and administrative personnel. On September 9, 2003, after the violent dispersal of a UP rally in front of the Senate, ten UP students (Atom Araullo, Eunica Aure, Marco de los Reyes, Mark Rivera, Raffy Lerma, Victor Pobre, Manuel Giron, Eleazar Samaniego, Andre Philippe Ramos, and Jon Corsiga) and three UP faculty members (Lanie Abad, Johnatan Pimentel, Rommel Rodriguez) were arrested and detained for over 10 hours at the Pasay City Jail. Again, no UP Charter was passed during the 12th Congress.

Formation of UP Widem 2 and the drafting of an alternative UP Charter for the 13th Congress

The 13th Congress offered a slight opening for the progressive UP organizations and individuals to lobby Congress, as the failure of the UP administration bill to have the UP charter passed in the 12th Congress meant that a new process of congressional deliberations would take place.

On July 17, 2004, a week prior to the opening of the 12th Congress, an assembly made up of representatives from the All-UP Workers Union, the All-UP Academic Employees Union, STAND-UP, and students, faculty and employees from Diliman, Manila, Los Baños, Baguio, Iloilo, Cebu, and Mindanao convened to draft an alternative UP Charter. Dr. Edilberto Villegas, Judy Taguiwalo, Gette Lao, Cora Añonuevo, Marco de los Reyes (Student Regent), Leticia Tojos, Melania Abad, and Clodualdo Cabrera formed the Steering Committee of the Assembly. The meeting lasted up to late evening and it was agreed that an alternative charter be presented to Congress. The alternative charter, “An Act Reorienting the University of the Philippines as a Democratic University of the People” was initially drafted by Dr. Villegas of UP Manila and was finalized through the sectoral workshops held during the assembly. The assembly also agreed to call itself the UP Wide Democratization Movement 2 (UP Widem 2) to underscore its continuity with the 1990s UP Widem 1.

The salient points of the UP Widem 2 proposed UP Charter were:

1. Democratizing the UP governing body by abolishing the Board of Regents and introducing the UP system assembly as the highest policy-making body with expanded membership coming from all sectors of the UP system;
2. Reaffirming the government's responsibility to fully support the University through General Appropriations;
3. Safeguarding against further commercialization and corporatization of the university by explicitly stating that the university shall not engage in any form of profiteering and income generation to replace the appropriation by the national government;
4. Protecting the rights of the student body by institutionalizing student councils and campus publications.

Bayan Muna Party-list Representative Teddy Casiño sponsored HB 2327 or “An Act Reorienting the Charter of the University of the Philippines as the Premier State University” which was principally based on the UP Widem 2 alternative charter. The final House Bill passed by the Lower House in the 13th Congress adopted UP Widem 2's UP System Assembly proposal but only as a consultative body rather than as the highest policy making body. Other provisions adopted included the institutionalization of UP Student Councils and paper, and consultations with the students regarding tuition increases, among others. But the BOR retained and expanded its powers to dispose of UP assets.

However, the 13th Congress' bicameral version of the UP Charter remained basically the UP administration bill, sponsored by Senator Francis Pangilinan. While this version was approved by the Senate, the 13th Congress ended without the Lower House voting on the bicameral version. There was still no UP Charter by the end of 13th Congress.

Understanding the failure of the UP administration to pass a new UP Charter in the 12th and 13th Congress

The first debacle under the Nemenzo administration during the 12th Congress (2002-2004) is usually attributed to the malice of Senator John Osmena, but it can also be explained by the fact that the lawmakers such as Senator Joker Arroyo were still uncomfortable with what they deemed to be all-encompassing powers towards commercialization which were being granted to UP officials. Senator Arroyo raised this concern in the January 28, 2004 Senate deliberations of SB 2587 (the Pangilinan Bill):

Given the temptation to sell properties, Senator Arroyo asked how the properties can be preserved. Senator Pangilinan said that at the proper time, he would propose the deletion of the provisions on outright sale and put in a requirement of two-thirds (2/3) vote of the members of the Board before a sale or lease could be effected. Senator Arroyo said that he was thinking more of internal

safeguards within the Act, noting that UP has been free of scandals so far, probably until it sells real estate assets. He further noted that throughout the deliberations, no satisfactory answers have been provided by representatives of UP.²

The second debacle during the early part of Roman's term during the 13th Congress (2004-2007) was because the Senate had not passed the bill before the House adjourned before the national elections in 2006. During that time, UP President Roman expressed unhappiness over some aspects of the consolidated version being deliberated in the House (HB 5008) which, among others, did not grant exemption from the Salary Standardization Law (SSL) and had some unpalatable provisions regarding religion in the university. Most importantly, however, she bewailed the inclusion of certain provisions pertaining to the UP System Assembly which were originally advocated by the UP Widem 2 and proposed by the members of the Progressive Party-lists (PPLs) in the House.

The dedication, militancy and clarity of analysis of the UP Widem 2 were not the primary factor which stopped the passage of SB 1399 during the 13th Congress. Though some notable acts, such as the initial participation in two Senate hearings (Sept. 16 and 29, 2004), and the walkout from the third hearing on Oct. 7, 2004, produced ripples among the UP constituency, the UP Widem 2 could not actually consolidate enough support among the various sectors within the university to generate substantial popular opposition both at the local and national levels to SB 1399.

To a certain extent, the UP administration was successful in using the "exemption from the salary standardization law" for gathering support within UP of its version of the UP Charter, and for providing the justification for the commercialization provisions. And given the composition of the Senate and the House of Representatives, UP Widem 2's exposé and opposition to the neoliberal direction of a new UP Charter, was not acceptable to the majority of the legislators. One positive thing, however, was that UP Widem 2 had clarified the issues in question to the point that the PPLs could no longer commit the error of voting for the UP bills as they had initially done during the 12th Congress. Another positive aspect is that the participation of the PPLs in the House deliberations gave them the opportunity to insert some progressive proposals in HB 5008, such as the UP System Assembly.

The 14th Congress and the passage of the 2008 UP Charter

The Roman administration utilized to the maximum the goodwill generated by the impending commemoration of the university's centennial in 2008 to ensure that the UP Charter would be passed before June 8, 2008. Malacañang certified the UP Charter as one of the 10 priority bills when the 14th Congress opened in July 2007.

House Bill 2845 became the final House version of the UP Charter. While it was still framed within a neoliberal framework and retained the Board of Regents as the highest governing body of the University, the bill had a provision for the convening of consultative assemblies at the system, constituent units and college levels. It also included as members of the BOR, not only a Staff Regent but also a REPS Regent, an important advocacy of the All-UP Academic Employees Union.

The Senate version, Senate Bill 1964 was essentially the Pangilinan Bill of the 13th Congress but some changes were made, due to the support of Senator Jamby Madrigal and the vigilance of UPWidem 2, in the final deliberations on the bill in December 2007. These changes included the following provision in the Purpose of the University: to “(p)rovide democratic governance in the University based on collegiality, representation, accountability, transparency and active participation of its constituents. The Board of Regents shall, in consultation with all the University constituents, promulgate guidelines to implement the provision of this Act which shall include a mechanism for the appropriate forum for students, faculties, REPS, staff, alumni to discuss non-academic issues affecting the university.”

But the bicameral version, settled behind close doors and without the presence of the UP Widem 2 representatives, was essentially the Senate bill or the Pangilinan version with the amendment introduced by Senator Jamby Madrigal and contained in SB 1964, reduced to merely “promot(ing) the holding of fora for students, faculty, research, extension and professional staff (REPS), staff and alumni to discuss non-academic issues affecting the University.”³ Among the other gains made by the advocacy of UP Widem 2 were the removal of a second term for the UP President and disallowing the outright sale of UP properties. However, the governance structure and the provisions for the commercialization of UP assets and properties were basically retained.

Lessons from the struggle

The struggle of the UP community for a democratic and pro-people University of the Philippines cannot be separated from the struggle for a genuinely democratic and independent Philippines. The legislative arena, while relatively more conducive to a degree of progressive advocacy because of the presence of progressive party-list representatives at the Lower House and a sympathetic senator, remains a very limited arena for the passage of a truly progressive legislation. In the first place, the overwhelming majority of the legislators are adherents of neoliberalism, with a strong belief in the market and the reduction of state subsidies to social services. The legislative process itself, where the bicameral committee meetings which decide on the final version of the bill can always disregard the Lower House version and can remove the limited progressive inclusions won by lobbying at the

early stages, is elitist. In the UP Charter deliberations, the Lower House version, which contained more progressive provisions than the Pangilinan or Senate version, was practically scuttled with the adoption of the latter, as the bicameral version which became the final UP charter bill signed into law in April 2008.

Within the university, UP Widem 2 was not fully able to overcome the strong propaganda line of the UP administration - that the only way out for UP to be able to improve the compensation of its faculty and other employees was for the passage of a UP Charter that will allow UP to get out of the salary standardization law and to generate its own funds. In this sense, our struggle for a democratic and pro-people UP Charter remains a struggle against the neoliberal thrust of the UP administration and of the Philippine government in the era of imperialist globalization.

The struggle for a democratic and pro-people University of the Philippines, therefore, continues.

¹ CONTEND UP, "The 2008 UP Charter: Forging the Transition from the Premier State University to a Privately Run Corporate Enterprise Driven by the Search for Profit", *Philippine Collegian*

² Minutes of January 28, 2004 Senate session

³ RA 9500, Section 3 (h)

An act reorienting the University of the Philippines as a democratic university of the people

UP Widem II

Be it enacted by the Senate and the House of Representatives of the Philippines in Congress assembled:

SECTION 1. *Title.* — This Act shall be known as an “ACT REORIENTING THE UNIVERSITY OF THE PHILIPPINES AS A DEMOCRATIC UNIVERSITY OF THE PEOPLE”.

SEC. 2. *Declaration of Policy.* — The state shall promote and protect the right of the Filipino people to a universal, economically accessible and quality education. Accordingly, this Act shall lay down the foundation for the University of the Philippines to become an academically excellent and democratic University in the service of the Filipino people.

SEC. 3 *Declaration of Principles* — This Act shall enshrine in the University of the Philippines the following principles:

- a. Education is a right of the people and not a privilege;
- b. The Philippine state shall fully support the needs of the University as the education of the Filipino people is the leading obligation of the government as enshrined in the constitution;
- c. Academic freedom shall be a prime value that shall be promoted and protected among the constituents of the University;
- d. There shall be democratic governance in the University based on collegiality, representation, accountability, transparency and the participative process;
- e. Academic excellence shall be promoted in the teaching, research and writing of its faculty and students;
- f. The professional and economic rights and welfare of the university constituents shall be advanced as a continuing concern;
- g. Education must develop social responsibility and serve as a vehicle for social transformation and progress;
- h. Freedom of expression to peaceably assemble to petition the government or university administration for redress of grievance shall be protected.

SEC. 4. *Definition of Terms.*___ As used in this Act, the following terms shall mean:

- a. University of the Philippines System Assembly (UPSA) ___an assembly of individuals representing the students, academic personnel (faculty and research, extension and professional staff), administrative personnel, and alumni of the seven constituent universities (UP Diliman, UP Manila, UP Los Banos, UP Visayas, UP Baguio, UP Mindanao, UP Open University) and other constituent universities that may be created in the future ;
- b. University Assembly ___an assembly of individuals representing the students, academic personnel (faculty and research, extension and professional staff), administrative personnel, and alumni elected by the constituents of a particular constituent university of the University of the Philippines;
- c. University Council ___a body of faculty members in a constituent university of the University who have at least served the University as a full-time faculty continuously for at least one year;
- d. Academic freedom- the right of every constituent of the university to express one's ideas, to write, to research and publish and to act in accordance with one's viewpoint inside and outside the classroom in the pursuit of academic ideals and of service to the Filipino people.

SEC. 5. *Purpose of the University of the Philippines System.*___ The purpose of the University of the Philippines System is to provide advanced instruction in literature, philosophy, the sciences and arts and to give professional and technical training. It shall perform research and extension service and contribute human resources for the progressive development of the country. The University must enhance the nationalist tradition and culture of the Filipino people and at the same time work for international cooperation among all academic entities to advance knowledge and democracy. The University shall not engage in any and all forms of profiteering activities as these undermine the aforementioned purpose.

SEC. 6. *Constituent Universities.*___ The University of the Philippines System shall be composed of the University of the Philippines Diliman, University of the Philippines Manila, University of the Philippines Los Baños, University of the Philippines Visayas, University of the Philippines Mindanao, University of the Philippines Baguio, University of the Philippines Open University and other constituent universities, research or training institutes established and recognized by the University of the Philippines System Assembly.

SEC. 7. *University of the Philippines System Assembly (UPSA)*___ The government of the university shall be vested in the University of the Philippines System Assembly composed of representatives elected from the University

Assemblies of the seven constituent units of the University, University of the Philippines Diliman, University of the Philippines Manila, University of the Philippines Los Baños, University of the Philippines Visayas, University of the Philippines Mindanao, University of the Philippines Baguio, University of the Philippines Open University.

Each of the constituent university shall elect from their respective University Assemblies four (4) members of the University of the Philippines System Assembly representing their students, academic personnel (faculty and research, extension and professional staff), administrative personnel, and alumni. In constituent units where the research, extension, professional staff comprise a substantive number, a faculty representative and a representative from the research, extension and professional staff shall be elected. In addition, research, extension and professional staff of all constituent universities which have no representation in the UPSA shall elect a system-wide REPS representative to the University of the Philippines System Assembly.

The term of office of elected representatives to the University of the Philippines System Assembly shall be for three years, except for student representatives who shall have a term of office of one (1) year, without prejudice to re-selection.

Each sector in each constituent university shall choose their own University of the Philippines System representatives through democratic selection and recall processes.

The President of the University of the Philippines, the Chairperson of the Committee on Higher Education of the House of Representatives, the Chairperson of the Senate Committee on Education, the Chair of the Commission on Higher Education (CHED) and the President of the University System Alumni Association shall sit as *ex-officio* voting members of the University of the Philippines System Assembly.

The President of the University of the Philippines shall act as the presiding officer of the University of the Philippines System Assembly. The Chair of the Commission on Higher Education shall serve as the alternate presiding officer in case of absence, permanent incapacity or disqualification of the presiding officer. It is only when there is a tie in the votes of the members of the University of the Philippines System Assembly when either the President of the University or Chair of the Commission on Higher Education, sitting as presiding officer, shall have the right to vote to break the deadlock.

Each member of the University of the Philippines System Assembly shall have the qualifications of being a Filipino citizen, a permanent resident of the country and has not been convicted of any offense in court or administrative tribunal involving moral turpitude.

The representatives of the academic (faculty and research, extension and professional staff) and administrative personnel in the University of the Philippines System Assembly shall be in active service in the university and have served the university for at least five (5) years.

The members of the University of the Philippines System Assembly shall serve without compensation other than actual and necessary expenses incurred either in attendance upon meetings of the Assembly or upon other official business authorized by resolution of the Assembly.

SEC. 8. *Powers of the University of the Philippines System Assembly*— The administration of the University of the Philippines System and its corporate powers shall be vested exclusively on the University of the Philippines System Assembly and the University President in so far as authorized by the said Assembly.

In addition, the University of the Philippines System Assembly shall have the following powers and duties:

- a. To define the general thrust of the University and adopt policy guidelines to ensure their implementation;
- b. To defend and preserve the integrity of the University;
- c. To approve the institution, merger and abolition of academic programs guided by the purpose of the University;
- d. To approve the graduation of students as recommended by their respective University Councils;
- e. To approve the rules on student discipline upon recommendation of the University Assemblies of the constituent units;
- f. To consolidate budget proposals from the constituent universities and prepare the UP system budget for submission to the appropriate government bodies; and to receive and appropriate to the ends specified by law such sums as may be provided by law for support, maintenance and expansion of the university system;
- g. To provide for the establishment of additional colleges, institutes, research and training centers, extension programs or combine the same when deemed necessary
- h.. To confer the usual honorary degrees upon persons in recognition of learning, statesmanship, or eminence in literature, science or art: *Provided* such degrees shall not be conferred in consideration of any payment, gifts or other valuable considerations;
- i. To establish professorial chair awards;
- j. To appoint, based on merit, professors, instructors, lecturers and other employees of the University upon recommendation of their constituent unit; to fix their just compensation and other benefits, their hours of service and such other duties and conditions as it may deem proper; to remove them for cause after investigation and hearing shall have been held;

- k. To fix the tuition, matriculation, graduation, laboratory and all other special fees upon consultation with and consent of the student body;
- l. To provide fellowships, scholarships and grants and to award the same to faculty, REPS, administrative personnel and students giving special evidence of merit;
- m. To appoint the President of the University following a process of democratic participation based on standards and guidelines set by the University of the Philippines System Assembly; in the event of a vacancy due to death, resignation, on incapacity, the University of the Philippines System Assembly shall appoint a president who shall serve a full term within six (6) months from the occurrence of the vacancy ;
- n. To confirm the appointment of the Chancellors, deans & directors elected by their respective university assemblies based on the guidelines and standards set by the University of the Philippines System Assembly
- o. To appoint the secretary of the University who shall serve as the secretary of the University of the Philippines System Assembly;
- p. To receive trust legacies, gifts and donations of real and personal property of all kinds and to administer the same for the benefit of the University or of a constituent university, college, institute or department thereof; or for aid to any student or students in accordance with the direction or instructions of the donor and in default thereof, in such manner as the said Assembly in its discretion may determine;
- q. To authorize the construction or repair of its buildings, machinery, equipment and other facilities and the purchase and acquisition of real and personal properties, including the necessary supplies, materials and equipment;
- r. To hold in trust all land grants/assets of the University and utilize the same for the pursuit of the principles and purpose of the University as aforementioned;
- s. To extend the tenure of faculty members beyond the age of retirement as provided by law, but in no case beyond the age of seventy five (75) when in the opinion of the Assembly their services are specially needed;
- t. To create committees among its members as deemed necessary to pursue specific purposes for the welfare of the University;
- u. The provisions of law to the contrary notwithstanding to authorize its faculty and staff to travel abroad in order to study, deliver papers, attend conferences and disseminate research; and
- v. To prescribe rules for its own governance and the discipline of the faculty and other personnel and to enact for the government of the University such general policies, rules and regulations, not contrary to law, as are consistent with the principles and purposes of the University.

SEC. 9. *The University Assembly* ____ There shall be a University Assembly in each component university composed of elected members from college assemblies, representing the students, academic personnel (faculty and research, extension and professional staff), and non-academic personnel. Vice Chancellors, Deans of colleges and Directors of degree-granting institutes who have not been elected as delegates by their respective college assemblies shall be ex-officio non-voting members of the University Assembly. The recognized unions for academic, administrative personnel and University Student Council shall have representation in the University Assembly

The University Assembly shall have the following powers and duties:

- a. To determine the thrust and directions of the particular constituent university based on the goals set by the UP System Assembly
- b. To formulate administrative policies for the particular constituent university;
- c. To be the forum for discussion of issues and concerns affecting the University and the Filipino people;
- d. To prepare the budget of the constituent university for submission to the University of the Philippines System Assembly;
- e. To elect the Chancellor, deans, directors or positions of equivalent ranks based on standards and guidelines set by the UP System Assembly

The Chancellor shall be the presiding officer of the University Assembly.

The University Assembly shall prescribe its own rules and regulations governing the conduct of its business. It shall have at least two standing committees, namely, the Policy Committee and the Grievance Committee. Other committees and task forces shall be created if deemed necessary by the University Assembly. It shall meet at least once a semester.

The term of office of the members of the University Assembly shall be for three (3) years, except for student members who shall serve a one (1) year term of office without prejudice to re-election.

SEC. 10 *The University Council* ____ There shall be a University Council in each autonomous university composed of faculty who had served on a fulltime basis in the university for at least one (1) year. The Chairperson and Vice Chairperson of the University Student Council shall be members of the University Council to ensure student participation in the formulation of academic and other related policies.

The University Council shall have the following powers and duties:

- a. It shall prescribe the courses of study and rules of discipline for its students subject to the approval of the University Assembly and the University of the Philippines System Assembly;

- b. It shall fix the requirements of admission of the constituent university to which it belong as well as requirements for graduation and for receiving of degrees;
- c. It shall recommend students or others to be recipient of degrees;
- d. Through its presiding officer or its committees, it shall have disciplinary power over students within the limits prescribed by the University of the Philippines System Assembly;
- e. It shall undertake the periodic review of academic courses, programs, standards, thrust and policies of its component university; and
- f. It shall adopt internal rules of procedure consistent with the provisions of this Act.

SEC. 11 *The Research, Extension and Profession Staff Council* – In constituent units where REPS comprise a substantive number, REPS Council composed of all REPS shall be convened to deal with the concerns of the REPS.

SEC. 12 *The College Assembly*__ There shall be a college assembly for every college, other degree-granting institute, special units like the PGH and non-degree granting institutes, recognized and established by the University of the Philippines System Assembly.

All constituents of a college shall be members of their college assembly where feasible. If not, the principle of representation shall be determined by the University Assembly. The Dean of the College/Director of Institutes shall be the presiding officer during meetings. The unions (both of the administrative and academic personnel) and the college student council shall be represented in the CA.

The College Assembly shall elect representatives coming from the student, academic personnel (faculty and research, extension and professional staff), and administrative personnel to their respective University Assembly.

The College Assembly shall perform the following duties and functions:

- a. It shall determine the thrust and directions of the college in consonance with the thrust of the University Assembly
- b. It shall formulate administrative policies for the college in consonance with the thrust of the University Assembly; and
- c. It shall be the forum for discussion of issues and concerns of the constituents of the college including the budget and the long and medium term development plans of the college.

The term of office of members of the college assembly elected on the principle of representation shall be for three (3) years, except for student members who shall have a term of one (1) year, without prejudice to re-election.

SEC. 13. *The University President* ____ The University President shall be the Chief Executive Officer of the University. He/She shall implement the policies and programs as approved by the University of the Philippines Assembly.

He/She shall be appointed by the University of the Philippines System Assembly. A democratic selection and recall process for the presidency shall be prescribed by the UPSA through consultations with the University Assemblies, University Councils, University Student Councils, recognized unions and other representative organizations of the university constituents as prescribed by the University of the Philippines System Assembly.

He/She must be a Filipino citizen, a permanent resident of the country, adheres to the principles and purpose of the University as contained in this Charter, with proven administrative skills, unimpeachable integrity and demonstrated academic qualifications, and must not have been convicted in court or administrative tribunal of any offense involving moral turpitude.

SEC. 14. *The Chancellor of the Constituent University* ____ The Chancellor of the constituent university shall serve as the chief executive officer of the particular university. The Chancellor shall implement the policies and programs as approved by the respective University Assembly. He/She shall also serve as the presiding officer during meetings of the UA.

SEC. 15. *The Faculty* ____ The teaching staff of each college shall constitute its faculty. The College Faculty shall be presided over by a Dean.

SEC. 16. *Appointment Requisites and Practice of Profession* ____ Faculty members and research, extension and professional staff (REPS) of the University shall be exempt as such from any civil service examination or regulation as a requisite to appointment. The provisions of existing laws to the contrary notwithstanding, licensing requirements for professional regulatory boards shall not affect appointments to faculty positions. In the appointment of faculty members, gender, religious or political opinions or affiliations of the faculty members of the University shall not be made a matter of examination or inquiry.

SEC. 17. *Student Council* ____ There shall be established at every college and degree-granting institute of the University a student council, for every university student dormitory a house council, for every constituent university a university student council and for the university system a system-wide alliance of all the student councils.

The student council shall be composed of elected students of a definite academic unit of the university. Each member of the student council shall serve a term of one (1) year, without prejudice to re-election.

The student council shall serve as the primary student body that shall advance the interest, welfare and aspirations of the students of the university, college or dormitory.

SEC. 18. *Student Publication*____ There shall be a student publication established in every constituent units and colleges. Freedom of expression and autonomy in the editorial selection process and financial operations shall be guaranteed

SEC. 19. *Tax Exemptions*____ The provisions of any general or special law to the contrary notwithstanding:

- a. All revenues and assets of the University of the Philippines used actually, directly and exclusively for educational purposes shall be exempt from all taxes and duties;
- b. Gifts and donations of real and personal properties of all kinds shall be exempt from the donor's tax and the same shall be considered as allowable deductions from the gross income of the donor, in accordance with the provisions of the National Internal Revenue Code as amended;
- c. Importation of economic, technical, vocational, scientific, philosophical, historical and cultural books, supplies and materials, including scientific and educational computer and software equipment shall be exempt from customs duties; and
- d. The University shall be exempted from payment of value-added tax.

SEC. 20. *Auditing of Accounts*____ All accounts and disbursements of the University shall be audited by the Commission on Audit.

SEC. 21. *Institutional Autonomy of the University*____ To provide greater flexibility to the University, it shall be treated in a manner consistent with its institutional requirements as the premiere state university by the service-wide agencies in the exercise of their respective jurisdiction.

SEC. 22. *Rules of Construction*____ No statutory or other issuances shall diminish the powers, rights, privileges and benefits accorded to the University under this Act or enjoyed at present by the University under other issuances not otherwise modified or repealed under this Act, unless subsequent legislation expressly provides for their repeal, amendment or modification. Any case of doubt in the interpretation of any of the provisions of this Charter shall be resolved in favor of the academic freedom and institutional autonomy of the University of the Philippines.

SEC. 23. *Appropriations*____ The amount needed to carry out the implementation of this Act shall be charged against the current fiscal year's lump sum appropriation. Thereafter, such lump sum representing the national government's assistance for the continued implementation of this Act shall be included in the Annual General Appropriations Act.

SEC. 24. *Separability Clause*____ Should any provision herein be declared unconstitutional, the same shall not affect the validity of the other provisions of this Act.

SEC. 25. *Repealing Clause*____ Act No. 1870, as amended, and all laws, decrees, orders, rules and regulations or other issuances or parts thereof inconsistent with the provisions of this Act are hereby repealed or modified accordingly.

SEC. 26. *Effectivity* ____ This Act shall take effect fifteen (15) days after its publication in the Official Gazette or in any newspaper of general circulation in the Philippines.

Approved.

Apat na batayan ng pagtutol sa TOFI

Enero 24, 2008

CONTEND

Pangunahing matatamaan ng TOFI ang mga mag-aaral sa Bracket D na kabilang sa mga pamilyang nasa panggitna at mababang pang-ekonomiyang kalagayan.

Ipagbabayad na ng P300/yunit ang mga pamilyang kabilang sa bagong Bracket D na nabubuhay sa bingit ng karukhaan sapagkat kumikita lamang ng P80,000 hanggang P130,000 bawat taon. Sa lumang STFAP ay nabibigyan pa sila ng buong subsidyo sa matrikula. Hindi ito rasonable ni makatatungan. Maraming mga empleyado at guro sa UP na kumikita lamang ng P130,000 o mas mababa pa bawat taon at alam natin kung gaano kahirap magbadyet sa ganitong kaliit na sahod kahit nga may study privilege ang ating mga anak na nakakapasok sa UP.

Binubuwag ng paglikha ng isang espesyal na Bracket A na magbabayad na ng buong halaga ng edukasyon (P1,500/yunit) ang karapatan ng bawat mag-aaral ng UP na tumanggap ng subsidyo mula sa estado anupaman ang kanyang katayuang panlipunan.

Mabubuksan sa ganitong paraan ang posibilidad ng pagpaparami ng bilang ng mga nagbabayad ng buong halaga ng edukasyon kasabay ng pagpapakaunti ng mga tumatanggap ng subsidyo upang mamaksimisa ng administrasyon ang kikitain mula sa STFAP. Sa ganitong istrategiya ay hayagang isinusulong ng administrasyon ang sagadsarang komersyalisasyon ng edukasyon at ang tuluyan nang pagpanaw ng “iskolar ng bayan.” Kung hindi na tayo magiging mga guro ng mga “iskolar ng bayan” ay mawawala na ang dahilan para sa ating patuloy na pagsasakripisyo bilang mga guro ng UP. Mainam na magturo na lang sa ibang mga Unibersidad na may mas matataas na sahod kung ganito rin lang.

Madalian at patagong pinaaprubahan ng administrasyong Roman sa Board of Regents (BOR) noong karumal-dumal na araw ng ika-15 ng Disyembre ang pagtataas ng matrikula na hindi nagsagawa ng sapat, marubdob at makatotohanang

konsultasyon sa hanay ng mga mag-aaral, guro at ng buong komunidad ng Unibersidad.

Hindi rin sineryoso ng administrasyon ang responsibilidad nitong magpapalaganap ng sapat na impormasyon at mga dokumento hinggil sa pagpapataas ng matrikula at sa halip ay nagpalaganap ng baluktot at mapanghating propaganda. Hindi binuksan ng administrasyon ang sentral na usapin ng seryosong pagtatatasa ng STFAP bilang isang programang diumano’y may pangunahing layuning itaguyod ang “demokratisasyon” o pagpaparami ng mga mag-aaral na nagmumula sa mas mahihirap na saray panlipunan sa Unibersidad. At higit sa lahat, pinagkaitan ng pagkakataon at panahon ng administrasyon sa mga madaliang “konsultasyon” ang mas malalalim at mas pundamental na talakayan hinggil sa ideya at ideyal ng “iskolar ng bayan” at ng panganib na inihaharap dito ng hangaring pataasin ang kita ng Unibersidad sa pamamagitan ng pagsingil ng mas mataas na matrikula sa mga mag-aaral. Inakala nilang ang pagkamal ng mas maraming pera at hindi ang mismong kaluluwa at diwa ng pamantasan ang pinakapundamental sa lahat ng usapin.

Tinatanggap ng ganitong pagtataas ang pagtalikod ng estado sa responsibilidad nitong bigyan ng karampatang prioridad ang edukasyon ng mamamayan.

Ang kasalukuyang issue ng tuition fee increase ay ipinapatupad ayon sa mas malawak na polisiya ng pribatisasyon na kinakaharap ng mga pampublikong institusyon katulad ng UP. Ang pribatisasyon ay ang pagtakwil sa finansyal at moral na pananagutan ng estado sa kanyang mamamayan. Ang pagtataas ng matrikula sa Unibersidad ay isa lamang sa mga madaliang tugon ng administrasyon sa konteksto ng lalong kumikipot na budget na mula sa pamahalaan. Ito ang pinakamatindi at direktang paraan ng pribatisasyon kung saan ipinapataw ang bayarin ng pampublikong edukasyon mula sa paggiging pangunahing responsibilidad ng estado tungo sa balik at ng mga pribadong mamayan.

Maraming anyo ang pribatisasyon sa edukasyon—ang voucher system na nagpapaaral sa estudyante sa pribadong eskuwelahan dahil kulang ang publikong paaralan; taktikang pagtaas ng tuition fee sa freshman (hindi sakop ng Guidelines on Tuition Increase), income generating measures (mungkahi ng Higher Education Modernization Act, tulad ng Techno Parks, joint ventures, pagkakakitaang pwesto ng manininda at kantina, bayarin sa paggamit ng facilidad), pagsasapribado ng mga auxiliary services (pagsara ng printery ng UP Press at University Food Service), subcontracting (hindi

permanenteng status ng faculty, hiring ng lecturers, paglilipat ng serbisyo ng janitors sa pinakamababang gastos), paghalaw ng kita sa entrance exams at miscellaneous fees, at iba pa. Ang mga kawani ng UP din ay mga direktang biktima ng mga polisiyang ito. Ang paglusaw sa iba't ibang sangay ng Unibersidad gaya ng pag-abolisa sa University Food Services sa UP Los Baños at Printery ng UP Press ay kabilang din dito. Hindi lamang mga estudyante ang naapektuhan, na ngayon ay makakaasa sa mas mahal na pagkain at babasahin, kundi ang mismong mga kawaning pinagpaparetiro nang maaga o di kaya ay linilipat at dinadagdagan ang trabaho. Pinalalakas din ng polisiyang ito ang kontrakwalisasyon ng manggagawa sa pagbibigay sa mga ahensya ng mga trabahong dating permanente tulad ng janitorial work na nag-aalis sa batayang karapatan ng mga mangagawa sa kaseguruhan sa trabaho. Lalong mahihirapan ang mga nakababatang gurong makakuha ng “renewal” o “tenure” ayon sa prinsipyo ng pagtitipid.

Ang pribatisasyon ay nakasandal sa market forces sa pagtutumbas ng uri at halaga ng serbisyo. Itinatatwa na ng UP ang kanyang obligasyong ipaglaban ang karagdagang subsidyo mula sa estado bilang pangunahing unibersidad sa bansa. Sa halip nito, ang UP na ang humahawi ng landas para makapasok ang negosyo at ang kanilang interes sa publikong serbisyo tulad ng edukasyon kahit pa wala namang transparency sa accountability ng kita nito. Nagpapalaganap ang pribatisasyon ng fantasyang kultura na bubuti ang lagay ng faculty at mag-aaral dahil sa karagdagang kita. Sa hanay ng faculty, pinabibigat ang kahilingan sa globally-competitive measures ng akademikong kagalingan kahit pa kakapuranggot ang sweldo. Sino lamang ba ang may lukratibong kita mula sa konsultansi at pagkiling sa poder ng pamahalaan? Sa malaking bilang ng faculty, nililikhang pamantayan ang kagalingan ng akademikong indibidwal na makapanghimok ng sarili nitong kapital. Kanya-kanya tayong produksyon ng karagdagang kita, at hindi na ang layunin sa pagtuturo ay bilang guro ng bayan sa pamantasan ng bayan. Malinaw na hindi lamang sa larangan ng mga bayarin nakalimita ang manipestasyon ng pribatisasyon. Sa katunayan, nariyan ang tuluyang paghubog ng buhay sa loob ng unibersidad ayon sa lohika ng merkado.

Dalawampu't dalawang porsyento lamang ng buong budget sa tertiary education ang sinasagot ng gobyerno. Sa naganap na pag-apruba ng 300% pagtaas sa matrikula noong Disyembre 2006, lalong isinasakatuparan ang rekomendasyon ng Philippine Agenda for Educational Reform (PCER) na “itaas ang tuition at iba pang fees.” Sinasabi nilang hindi realistikong posisyon

ang pagtutol sa pagtataas sa matrikula bilang mekanismo ng pagpapataas ng kita ng Unibersidad. Pero wala nang mas “realistiko” pang bagay kaysa sa tuloy-tuloy na pagdausdos at pagkabulok ng sistemang pang-edukasyon ng Pilipinas sanhi ng kriminal na pagpapabaya rito ng estado na abalang-abala sa pagbibigay prioridad sa utang-panlabas, pandirigma at pangungurakot.

*Kaya kumilos na
Guro ng Bayan!*

Ang “pagtuturo” – pagbibigay ng wastong direksyon – ang gawain ng guro. Ibig sabihin, isinasalin ng guro sa kanyang tinuturuan ang mga pagpapahalagang nagbibigay-direksyon sa pagkaunlad ng pagkatao ng indibidwal. Sa “pagtuturo,” inilalatag ng guro sa kamalayan ng tinuturuan ang ugnay nito sa lipunang kanyang kinabibilangan, at ang mga pagpapahalagang nagbibigay-direksyon sa kanyang pag-iisip at pagkilos sa pakikipamuhay niya sa mga kababayan. Samakatwid, sa pag-iisip at pagkilos bilang “tagapagturo,” kinakatawan ng guro ang mga simulain at adhikaing nagpapakilala ng kanyang kahandaan na pamunuan ang pagbago sa lipunang pinarupok ng mga kabulukan ng naghaharing uri.

*GURO NG BAYAN
TUTULAN ANG TOFI!
MAKIISA SA AKLASAN NG MGA ISKOLAR NG BAYAN!
TALAKAYIN ANG ISYU NG TOFI SA KLASRUM!
SUMAMA SA VIGIL AT KILOS PROTESTA SA QUEZON HALL SA
ENERO 24-25, 2007!*

The full force of defiance

*A statement on the railroaded approval of the
increase in tuition and other fees*

Raffy Jones G. Sanchez

Thieves in the Night

I call for the full force of defiance. Roman's neoliberal regime deserves nothing less.

Great is my belief that, contrary to the apparent objective of this regime when it submitted the tuition increase for approval last December 2006, our bold resolve which stems from our genuine concern to uphold the Filipino youth's right to accessible quality education had not faded in the course of holiday merrymaking.

Recharged and energized, we are now prepared to confront our adversaries, Roman and her cohorts in the Board of Regents who stole from us our right to education in a manner that only stealthy thieves of the night do.

Let us not forget December 15. While your Faculty and Student Regents came prepared to the official venue of the Board of Regents' meeting an hour earlier than the appointed time of 3:30 pm, the scheming Roman regime transferred the venue of the meeting without proper notice, one which came minutes after 3:30 pm. When I got hold of the change of venue memorandum, I immediately called the attention of the Secretary of the University to this breach of protocol. The Board, through the University Secretary, responded that it was of the opinion that the breach of protocol came from the demonstrators' end for allegedly preventing the Board from meeting. Why, pray tell, would the demonstrators preclude the Board from meeting when it is only by letting the Board meet that they could achieve their desire to have the proposal junked, or at the very least, deferred?

Roman's flimsy excuse that "the meetings of the Board of Regents are never a public spectacle" demonstrates the fact that the concepts of transparency and good governance escape her. Even the meetings of the not-so-distinguished men and women of Congress are done in public. Perhaps Roman was concerned that her habit of digression during meetings would not prove entertaining for the demonstrators present in Quezon Hall. What we are interested in is the tuition increase proposal, a matter which will affect the character of this university. Why can't an administration, that so highly prides itself on the greatness of its proposal, afford to discuss and decide on it in a transparent manner?

The administration's change of venue, like the increase in tuition itself, was premeditated. The memorandum on the transfer of venue which cited "security concerns" was, in fact, already prepared days before the Board Meeting. It was no less than Roman who admitted this. This clearly shows that it was this regime itself that cooked up the conditions to come up with supposed "security concerns," so as to make their escape from the protesters' call to meet in public appear valid.

The memorandum is an insult to the Faculty and Student Regents, and the sectors they represent. Between the Faculty Regent and myself, it was clear that the administration was hellbent on approving the proposal immediately. Had we proceeded to the College of Law, we would have simply been used to perfect the illusion of legitimacy that they wanted to concoct in the light of their railroading. Had we decided to join the illegitimate meeting at the College of Law, we also would have been part of a deluded audience in their grand play entitled "Security Concerns." Such an action on our part would have forsaken the legitimate call of the protesters. Thus, we stood our ground.

Like thieves in the night, Roman and her partners in the conspiracy sneaked away from public view as they consummated their act of betrayal of students, the university, and the Filipino people. After so doing, they escaped through a secret passageway just like trained professionals.

Divide and rule

Traitors have long employed the divide and rule formula. The Roman regime also made use of this to pacify the agitated student body. For unexplained reasons, it cancelled the traditional Lantern Parade. By so doing, it intended to hit two birds with one stone, that is, prevent the participation of students in the mass action, and at the same time discredit the organizers by blaming them for the cancellation of the event. But students did not let this tactic succeed. Many still participated in the parade which pushed through under the leadership of the University Student Council.

Even in campaigning for popular support for the tuition increase proposal itself, the regime utilized the divide and rule tactic by purposely spreading half-truths about a better compensation package for the faculty, and about how only the rich will pay more, among others.

When the incident in Malcolm Hall took place, the Regime was quick to spot an opportunity. That is one of the few talents of our administrators. I am glad to have heard from the Law Student Government (LSG) for the first time. It is unfortunate, however, that it should be under these circumstances. At the very least, the LSG statement has clarified its attitudes and perceptions of the incident which were not very clear to me during what it stated as a "five-

minute, initially adversarial dialogue” with me. After reading the statement, I have realized that there are a number of facts that must be clarified with the student government. I will welcome a dialogue with its members in the soonest possible time. An official statement from my Office on this regard will also follow.

As I have done in the dialogue with the LSG Chair, I sincerely apologize for the damages in property and the emotional stress obtaining from this incident. Any destruction in property and infliction of emotional stress must always be averted. These, however, were never intended by the protesters. But, to me, the outrage of the students caused by the approval of the increase in tuition and the manner by which it was handled is completely justified.

I am sure that the Law Student Government can look beyond the assessment that the vehement opposition to the increase in tuition and other fees is merely “my agenda.” The presence of the Student Regent with the crowd outside the Board meeting which he was supposed to attend is compelling enough a reason to be disturbed. Even the so-called veterans of mass actions always remember that protest actions go hand in hand with negotiations. The abandoning of negotiations, in this case shown by the absence of the Student Regent from the Board meeting, is only resorted to in extreme cases characterized by outright disregard of rights—when order, propriety, and rule of law become but so much flowery words.

The outrage witnessed by the LSG and some law students, who were also not completely aware of the occurrence of the Board meeting in their College, is symptomatic of a disruption in normalcy which has roots that are surely deeper than an isolated release of students’ rage. It is an outrage that may only be instigated by an institutional disregard and trampling of the students’ collective rights. I enjoin the LSG to take a second objective look at the matter and share some of its time with me for a better appreciation of facts behind the incident.

Parroting the master

The brazen manner by which the increase in tuition and other fees was approved gives a clear case in point of the undemocratic and non-representative nature of the Board of Regents. The Board has twelve members. It is headed by the Chair of the Commission on Higher Education who is an appointee of the woman who calls herself the President of the Philippines. It has two members from the Legislature, five Palace appointees, the UP President, and the Alumni, Faculty, and Student Regents. Clearly, it is a Malacañang-led Board.

That is why it is easy to understand why the approval of the increase in tuition found passage despite strong opposition. An increase in tuition is

part of the scheme to make state colleges and universities self-reliant. In other words, they must be able to generate income on their own in lieu of, and in line with, the furtherance of declining state subsidy. Part and parcel of the GMA-backed Long Term Higher Education Development Plan (LTHEDP) is the design to make 70% of SCUs collect tuition at par with their counterparts in the private educational institution. LTHEDP was the Philippine government's show-piece of sincerity to the imperialist US that it would be able to pay its IMF-World Bank debts by decreasing subsidy for social services, particularly education.

Thus, it is not difficult to see the hand, nay, the partnership of the US, GMA, and Roman Regimes in seeing to it that UP being the guinea pig for anti-student, anti-people educational policies, gets a tuition hike. With this done, it will be easy to convince other SCUs to follow the trend.

Roman and her Board are simply parroting the master.

Full Force of Defiance: Our Answer

Let us show the regime that we will persevere in getting justice. The next Board of Regents' Meeting will be on January 26, 2006 at the University of the Philippines Extension Program in Pampanga. This will be a crucial meeting as it will be the venue for the regime to cement the legitimacy of its questionable actions.

I call on all student councils, student organizations, fraternities, sororities, and individual students, along with the entire university constituency, to heighten the level of our protest actions. We must inform the broadest number of students about this blatant disregard of our right to accessible quality education. Everyone is enjoined to be a part of various activities and formations that are and will be launched in line with this endeavor.

The Office of the Student Regent along with the Katipunan ng mga Sangguniang Mag-aaral sa UP, the Ugnayang Multi-Sektoral Laban sa Komersyalisasyon, the University Student Council of Diliman, and the Defend Our Collegian Alliance will be forming the Aklasang UP to spearhead the protest actions that we will make a part of this Regime's daily schedule, until and unless it admits and undoes its crimes to the student body and the Filipino people.

This regime deserves nothing less than the full force of our defiance. *Aklasan na!*

**Expose and Oppose the Illegitimate Approval of the
Tuition and Other Fee Increases!**

Fight for Greater State Subsidy!

Makidangadang (Pagsapi/Pag-aaklas)

Choy Pangilinan

Pilit nang binubura ng Unibersidad ng Pilipinas ang tunay nitong kasaysayan.

Sa pagdaraos ng sentenyal ng UP ay malinaw na nating masasalat ang direksyong tinatahak nito bilang pangunahing moog ng kaalaman sa bansa. Ang usapin ng institusyonalisasyon ng Revitalized General Education Program (RGEP), pagtataas ng matrikula, pagpaparenta ng lupa sa mga korporasyon, komersyalisasyon ng edukasyon, pagkaapruha ng charter change, at ang tila de-radikalisadong selebrasyon ng kanyang ikaisandaang taon ay ilan lamang sa mga tanda ng pagsuot ng unibersidad sa bitag ng neoliberalismo bilang pangunahing diskurso nito.

Sa ganitong ideolohikal na istruktura binubuo ng UP ang kanyang sarili, at batay sa ganitong lohika naman nila hinuhubog ang mga estudyanteng sa loob pa lamang ng paaralan ay sinasanay nang lunukin ang elixir na gumagapi sa mundo at kanyang bayan.

Ang iskemang ito ng neoliberalismo ang batayang sangkap sa kasaysayang inuugit ng pangunahing pamantasan ng bansa ukol sa kanyang sarili at papel sa bayan. Tila dumating na nga tayo sa panahong ang UP ay nagpapatianod sa hindi mapigilang agos ng kapitalismo at siphayo ng global na kalakarang pangmundo.

At kung titingnan natin ang proseso ng pag-akda ng kasaysayan bilang isang proseso ng pagpili, seleksyon at pagpapasya sa mga bagay na napintong mahalaga sa kinakathang unibersal na naratibo, ang isang papaunlad na UP, modernisado at korporatisadong imahe ang nais sa ating ipaalala, ipakilala at ipakita. Ito ang inaakdang kasaysayan ng pamantasan sa kanyang ikaisandaang taon. At heto na nga ang bagong bisyon na nilalako ng UP.

Sa pagpili ng mga sangkap na isasahog sa sinusulat na kasaysayan ay paratihang may napapadpad sa gilid, may isinasantabi at may itinuturing na extra sa tatakbuhing kuwento. Mayroon din namang ibinabaon na sa limot dahil ito ay minarapat burahin, napagpasyahang limutin at kinakailangang patayin.

Kung gayon, ang mga ipinapalimot na ito ang dapat nating hinahalukay at hinahalughog sapagkat ang mga bagay na ito ang magpapaunawa sa atin sa posisyong dapat nating tinatahak, na tinahak na ng ilang mga nauna sa atin. Ito ang magpapatibay sa pinanghahawakan nating posisyon upang maipagpatuloy ang sinimulan ng mga nauna at upang matalos ang “kasalukuyan bilang natatanging posibilidad ng ating aktuwal na paglaya.”

Sa kaso ng UP, pilit na nitong ipinapalimot ang radikal na katauhan nito. Pilit na binubura. Nangungunyapit itong tapalan ang katotohanang ang unibersidad ay isang sityo na dapat paratihang nailuluwal ang mga kontradiksiyon at antagonismo na nangyayari sa kanyang sarili, bayan at mundo. At ang kontradiksyong ito ay marapat baguhin. Ngunit ayaw na nilang ipaalala ang mga ideyang ito. Pilit na nitong tinatabunan ang katotohanang ang pamantasan ang naturang espasyo kung saan natutunan at hinuhugot ng ilan ang kanilang lakas para pasanin ang bigat ng mundo, at kalauna’y mapalaya ito. At ang mga bagay na ito ang kanilang pinapatay.

Nais kong balikan ang nangyari sa UP Baguio.

Unang semestre ng sa akademikong taon ng 2005-2006 nang maganap ang isa sa pinakamalaki at pinakamatagal na kilos-protesta sa loob ng kampus. Sa unang pagtingin ay simple lamang ang mga pinag-ugatan ng pag-aaklas ng mga estudyante noong mga panahong iyon. Ilan sa mga dahilang ito ang biglaang paglalagay ng mga surveillance camera sa loob ng campus, pagpapataw ng napakaagang curfew para sa mga estudyanteng nais magpulong makaraan ng kanilang mga klase, at ang isang napakaburukratikong polisiya sa proseso ng paghiram ng mga organisasyon ng silid para makapagdaos ng miting.

Idagdag mo pa dito ang “no smoking policy” at pagtatalaga ng ID system, at ang pagbabawal sa mga organisasyon na angkinin ang kani-kanilang kinagisnang mga tambayan. Sa huli, lahat ay naganap nang walang demokratikong konsultasyon sa pagitan ng mga estudyante at administrasyon.

Ang mga imposisyong ito mula sa panig ng administrasyon ang naging mitsa sa pag-alab ng pagtutol sa panig ng mga estudyante. At ang pagtutol na ito ang naghawan ng landas para turulin ng nakararami ang isang mas politisado at radikal na paglulugar sa mga sarili bilang kabahagi ng mas malaking kolektibong nagsusulong sa kapakanan ng mga mag-aaral sa partikular at ng bayan sa kabuuan.

Isang lightning rally ang inorganisa ng Alliance of Concerned Students, TABAK, Anak Bayan, Pun(l)a, at ng ilang myembro ng konseho ng mga mag-aaral para magprotesta sa mga pagbabagong nagaganap sa loob ng unibersidad. Pangkalahatang panawagan ng naturang kilos protesta ang paghingi ng pagkakataon para magkaroon ng demokratikong konsultasyon sa pagitan ng mga estudyante at ng administrasyon.

Nagsagawa ng noise barrage sa lobby ang mga mag-aaral para ipadama ang kanilang mga nararamdaman at pagtutol. May ilang lider-estudyante at mga guro na nagsalita sa megaphone para ikondena ang mga nagaganap sa kampus, at ngayon ay lumawig na ang diskurso patungo sa usapin ng pagsikil sa akademikong kalayaan.

Sa isang simbolikal na aksyon ay ibinato ng mga estudyante ang mga “no smoking” signs sa gitna ng lobby. Nagmistulang imahe ang patong-patong na mga kahoy sa taunang bonfire na isinasagawa ng administrasyon sa enggrandeng selebrasyon nito tuwing Pasiklaban. Ngunit ngayon ang mga kahoy ay hindi na pampatay ng lamig, ngunit aktualisasyon ng nagpupuyos at nag-aalab na damdamin ng pagtutol.

Walang ipinagkaiba ang rally na ito sa mga eksena ng rally sa lansangan ng Mendiola kung iisipin. Ang mga estudyanteng nagsasalita ay pinaligiran ng mga pulis at guwardya. Pilit silang pinapatigil sa pagsasalita para makaabot ang panawagan nila sa naka-upong Chancellor na ang opisina ay nasa itaas na palapag lamang ng lobby kung saan idinadaos ang kilos-protesta. Nagkaroon ng girian sa pagitan ng mga lider-estudyante at pulis ngunit hindi nila kayang ampatin ang nag-aalab na mga damdamin. Hindi nila kaya. At hindi nila kakayanin.

Mula sa halos isandaang estudyante na nagsimula ng kilos protesta ay lumaki ang bilang ng mga nakibahagi sa isinasagawang rally. Nag-walkout mula sa

mga klase ang nakararami, at ang rally na nasa lobby lamang noong una ay umagwasa ang bilang hanggang sa parking lot.

Nakita ng mga nakibahagi ang ginawa ng mga pulis, nasaksihan nila ang pagbibingi-bingihan ng mga namumuno at narinig nila ang mga panawagan ng mga nagsasalita at ang sistematikong paghihimay sa mga isyung binabaka. Sa mga panahong iyon, tanging ang alingawngaw at dagundong ng mga pinapalong basurahan, at ritmo ng gangsa at solibao ang naririnig sa paligid.

At ito na nga ang simula. Simula ng pagkalat ng mga isyung yayanig sa administrasyon, at magbubunga ng pagkamulat sa mga estudyanteng mabubuksan ang mga gunita sa salimuot ng mga kontradisyong gumagapi sa kanila at sa kanilang bayan.

Makaraan ng naturang kilos-protesta ay inikot ng mga progresibong organisasyon, ng ilang konseho ng mag-aaral at ilang lider estudyante, ang mayorya ng mga estudyante at mga orgs na bahagi ng UP Baguio. Araw-araw ay mapursiging nag-room-to-room ang mga kabahagi ng pagkilos. Pinupuntahan din ang ibang orgs para magsagawa ng mga educational discussion para lubos na mabalangkas ang kinakaharap na mga suliranin.

Sa mga malawakang pagpupulong, na ginagawa nang patago sa loob ng Bulwagang Juan Luna, ay hindi na lamang mga estudyante ang dumadalo kundi pati ang ilang batang guro at mga myembro ng administration staff. Sa mga pagpupulong na ito ay mas napalawig ang mga pagsusuri at kritikal na lente sa pagtingin sa nagaganap sa kampus. Ang dating may mga bikig ang lalamunan ay naalisan na ng busal. At ang mga tinig na naimpit ang kalaunang magsisilbing koro sa mga susunod na kilos protesta.

Binalangkas sa mga pagpupulong ang mga batayang isyung kinakaharap. Ang pagkawala ng demokratikong konsultasyon sa pagitan ng mga estudyante at administrasyon, maging ang kawalan ng representasyon ng mga batang guro at mga kawani sa mga pulong sa unibersidad ay nasipat bilang mga sintomas at senyales ng pagbabagong anyo ng UP Baguio bilang bagong constituent unit ng sistema ng UP.

Ang pagbabagong-anyo na ito at pagkitil sa tinig ng marhinalisado ay sinalat bilang isang sakit na bunga ng pagsuong ng UP Baguio sa mismong ethos ng neoliberal na diskurso ng Unibersidad ng Pilipinas bilang isang institusyon.

Nakita ito bilang pagwasak at paglusaw sa tinig ng mga maaaring maging hadlang at pagmulan ng kontrapuntal na posisyon laban sa administrasyon at mga polisiya nito—at sila ang mga estudyante, hindi tenured na faculty, at mga kawani.

Ang usapin ng tambayan, paghihigpit sa paghingi ng akses para sa paghiram ng mga kuwarto para sa mga pagpupulong, ID system at surveillance camera na nakatutok sa mga pangunahing espasyo ng mga mag-aaral, gaya ng mga tambayan at daanan, ay nakita bilang hakbangin ng administrasyon sa kanyang pagbabakasakali na makalikha ng isang imahe ng unibersidad batay sa ideolohiya ng pribatisasyon. Ang infantilisasyon sa mga estudyante at labis na pagturing sa mga katawan nito bilang mga docile at nakailalim sa rehimen ng mga may hawak ng gahum ay malinaw na anda naman ng paglikha ng “permanenteng banta” mula sa panig ng administrasyon sa mga nagbabakasakaling lumihis sa homojenisadong imahe ng “malinis,” “payapa,” at “magandang” unibersidad na nilililok nito.

Sa mga pulong ay tinalakay ang usapin ng Tuition and Other Fee Increases (TOFI), charter change, at komersyalisasyon ng edukasyon bilang mga salalayang diskurso na pangunahing dahilan ng mga pagbabagong nagaganap sa loob ng UP Baguio. Makaraan ng ilang gabi-gabing pagpupulong ay inatas sa ilang mga estudyante na binubuo ng mga kinatawan mula sa iba’t ibang organisasyon ang pagsusulat ng posisyong papel na ipapasa sa administrasyon. Napagpasyahan ding ipasa sa *Philippine Collegian* ang naturang statement upang mabasa ng mga nasa iba pang panig ng UP ang delubyong nagaganap sa loob ng UP Baguio.

Nag-set ng miting ang administrasyon sa pagitan ng mga estudyante at Office of Student Affairs (OSA) para ayusin at payapain ang tinig ng pagtutol na malakas nang yumayanig sa unibersidad. Walang napuntahan ang pulong sapagkat ang representante ng OSA ay walang maisagot sa mga diskursong ibinabato ng mga estudyante. Pinaghandaan nila ito. Masugid na kinipkip at kinupkop bilang mga prinsipyong hindi bibitawan. Hindi sila bumitiw.

Ang pulong ay nauwi muli sa walk-out, muling naging sanktuwaryo ang lansangan para lubos na maiparating ang mga saloobin. Patuloy na dumami ang mga sumasama. Dumami ang tinig ng dati rati’y iilan lamang. Nabuo na ang tinig ng protesta bilang isang banayad na himno ng mga nagkakaisang iskolar ng bayan.

Isang pagpupulong muli ang ginawa ng mga estudyante para dalhin sa mas mapangahas na hakbangin ang protesta. Napagpasyahang sa kampus na matulog ang mga nagrally para lubos na mapresyur ang administrasyon na igawad ang demokratikong konsultasyon na hinihingi ng mga estudyante, at maging ng ilang junior faculty at kawani.

Sa huli ay nabuo na ang programa. Tuloy ang pagtulog sa loob ng kampus. At wala nang makakapigil dito. Isinilang na ang ikalawang commune sa UP Baguio!

Nang gabing iyon, nagpahiram ng mga tent ang UP Baguio Mountaineers at ito ay ikinalat sa lobby ng campus hanggang sa parking lot. Nagsalita muli ang mga lider estudyante/aktibista para masisteng mapaliwanag ang mga binabakang suliranin sa pulutong ng mga indibidwal na sumama sa naturang pagkilos. May mga nagtanghal ng tula, dula, at awit na higit na nagpopolitisa sa mga estudyanteng naroroon. Ngayon hindi na lamang ang problema sa UP ang kanilang inaarok ngunit sinisisid maging ang mga problemang gumagapi sa Kordilyera at bansa. Dito'y tinalakay ang tunay na kahulugan ng pagiging iskolar ng bayan, ang problema ng komersyalisadong paradigma ng edukasyon ng UP, ang malapyudal at malakolonyal na sitwasyon ng bansa, at ang imperyalismo na hanggang sa kampus ay masasalat ang nakasusulasok na latak.

Hindi nila inantala ang lamig ng gabing iyon. Magkakasama. Magkakaisang hanay. At kay gandang isiping, tunay na ngang nagising ang mga anak ni Job! Hindi na ito napigil ng mga guwardya at pulis. Wala nang makakapigil dito. Patuloy ang pagdagsa ng mga estudyante sa gabing iyon. May ilang mga gurong nakakaunawa sa nagaganap na pagkilos ang nagdala ng mga pagkain para sa mga magsisipagtulog sa loob ng campus. At ng gabing ito ay inorganisa na muli ang susunod na mga hakbangin para sa mas malaking mobilisasyon. Kinabukasan ay bumungad na lamang sa mga pumapasok na estudyante na hindi dumalo sa pagtulog sa kampus, ang mga nakataling itim at pulang tela sa mga railing at pole. Puno rin ng plakard ang mga pader. At ang statement na inilathala ng Kule ay ipinakopya nang maramihan para ipamigay sa mga estudyante sa loob ng kampus.

Nang hapon ng iyon, naganap ang isang malaking walk-out. Napuno ang buong kampus ng mga estudyante na nakikibahagi sa kilos-protesta. Puno ng mga bandera ang paligid at sabay-sabay ang tinig ng mga estudyante sa pagsigaw

ng “Iskolar ng bayan, ngayon ay lumalaban!” Nag-aalimpuyong pagsigaw ng paglaban at pakikibaka ang madidinig sa kampus. At sa mga oras na iyon, sila ang nagmamay-ari ng mundo kasama ng lahat ng mga isinantabi ng sistema. Wala na ngang atrasan.

Dumating ang media sa UP Baguio. At sa gabing iyon ay napanood ng mga tao sa buong Hilagang Luzon ang nagaganap sa loob ng pamantasang kinikilala bilang pamantasan ng bayan. Tuluyang napresyur ang administrasyon. Ibinigay na nila ang konsultasyong hinihingi ng mga estudyante ilang araw makalipas ang huling kilos protesta. Unang tagumpay!

Bago pa man magsimula ang konsultasyon ay alam na ng lahat ang kahahantungan nito. Isang ending na bukas sapagkat sarado ang mga kausap. At gaya ng ano mang pakikipag-usap sa mga may hawak ng gahum, ang usapan ay hindi naman talaga usapan dahil magkaiba ng wika at winiwika ang mga nag-uusap.

Ang mahalaga ay napagtagumpayan ng mga nagkakaisang-hanay ang pagmumulat sa nakararami at nasilip nila ang kahinaan ng sistemang gumagapi sa kanila. At nadama nila ang lakas ng kolektibong tinig. Mga tinig na dati’y ikinukubli lamang sa gunita at pananaginip. At maging ang uri ng mga panaginip ay muling kinatha sa gunita. Ang dating makasarili’y handa na ngayong tumayo para sa nakararami. Ang kaganapan ay napagtagumpayan. Nakapagbukas ng bagong durungawan. Nagpakilala ng bagong mundo. Lumikha ng bagong linya at realisasyon na kaya pala ng nasa gilid na paatrasin ang sentro.

Na ang sentro sa mata ng nasa gilid ang gilid.

Puno ng guro, mga estudyante, at kawani ang Bulwagang Juan Luna. Ngayon ay kaharap na nila ang mga administrador at inilatag nila ang mga problema na nais baguhin at basagin. May mga sumisigaw ng islogan sa likod kapag may estudyanteng nagsasalita sa mikropono. Pero bingi ang mga kausap, at ito naman ang inaasahan ng lahat. Ito ang palagiang depensa ng gahum, maging ng pambansang estado sa pangkalahatan ukol sa mga kahingian ng marhinalisado at nag-aaklas. Wala silang naririnig sapagkat ang interes lamang nila ang pinanghahawakan bilang natatanging diskurso.

Sa naturang pulong ay may ilang guro at administrador na nagsalita na mga dati rin silang aktibista, partikular noong mga panahon ng batas militar, at mas mabigat daw ang kanilang suliranin ngunit hindi sila tulad ng mga aktibista ngayon. Rebisyonismo at rejectionismo ang moda ng mga dating aktibistang ito para basagin ang hanay ng mga estudyanteng nagkakaisa at napolitisa ng mulat na hanay. Nostalgia ang opyo na kanilang sinisinghot. Pero hindi tinamaan ang mga estudyante. Walang naging epekto ang droga ng mga nagtatampisaw sa nakaraan. At ang wika nga ng isang mag-aaral ay “iba na ang panahon ngayon, ito na ang aming panahon!”

At dumating na nga ang panahong iyon.

Makaraan ng pulong at itinigil na ang pagkuha ng mga kamera sa kampus dahil kulang daw sa pondo para makabili ng tape. Hindi pa rin naman kinukuha ang mga tambayan. Mayroon na ring mga pagpupulong sa pagitan ng mga estudyante, kawani at administrasyon.

Pero marami pang mas malalaking isyung dapat bakahin. At ito ang ipinunla ng mga kilos-protesta noong unang semestre ng akademikong taon 2005-2006. Na walang paghinto ang paglaban hangga’t hindi tuluyang nababaligtad ang sistema na gumagapi sa UP at bayan. Na ang maliliit na pagtatagumpay ay dapat sustinahin para sa mga susunod pang mga laban. Na ang mulat na hanay ay laging pasulong.

Ilang buwan makaraan nito at dumalaw ang Pangulong Emerlinda Roman sa UP Baguio, at ang kanyang pagdalaw ay sinalubong ng protesta mula sa mga estudyante ng pamantasan.

Kamakailan lamang ay nagsagawa ng malawakang walk-out ang mga estudyante ng sistema ng Unibersidad ng Pilipinas, at ang bilang ng dumalo sa UP Baguio ay lampas isang libo. Muli, dinala nila ito sa lansangan sapagkat doon ang tunay na arena ng protesta para sa mga nakikipaglaban para sa bayan. Ito ang sanktuwaryo ng pagtutol.

At ngayong sentenaryo ng Unibersidad ng Pilipinas, natitiyak kong hindi nila mabubura ang radikal na kasaysayan ng pamantasan. Dahil ang radikal na pagkilos at kasaysayan ay patuloy na inaakda ng mga iskolar ng bayan. Ito ay isang buhay at maalab na kasaysayan. Ito ay isang kasaysayang may saysay sa

nakararami. Ito ay isang kasaysayang hindi magagapi at magpapagapi. Isang kasaysayang bahagi ng ating pagpupunyagi sa ikakatagumpay ng kilusang pambansa-demokratiko sa bansa.

Ito ang landas ng radikal at radikalisdong iskolar ng bayan.

Mula sa UP tungo sa bayan!

Makidangadang!

Sentenaryo ng Komersyalisasyon: Praymer hinggil sa lumalalang sitwasyon ng Unibersidad ng Pilipinas

Student Alliance for the Advancement of Democratic Rights – UP (STAND UP)

Pagrurok ng komersiyalisasyon sa UP

Konkreto nakikita ang baluktot na tunguhin ng UP at edukasyon sa iba't ibang iskema ng komersyalisasyon sa unibersidad. Lalo itong lumalala ngayong hahantong na sa sentenaryo ang unibersidad, kung kailan target ng estado na pasunurin sa mas masidhing antas ang komersyalisasyon sa buong sistema ng edukasyon.

Kung sisipatin ang mga mayor na inusad ng UP sa landas ng komersyalisasyon nitong mga nakaraang taon:

1998: pagbubuo ng UP Plan 2008 ⇨ 2000: malakihang pagbabawas ng UP budget ⇨ 2001: pagpasa sa RGEP ⇨ 2002: maramihang banta ng pribatisasyon sa mga serbisyo, panimulang bugso ng maramihang demolisyon ⇨ 2003: pagtulak ng pagbabago sa UP Charter, simula ng pagtaas ng matrikula sa graduate courses ⇨ 2004: unang bugso ng maramihang pagtataas at pagpapataw ng laboratory fees, pagsisimula ng pagtatayo ng S&T Parks ⇨ 2005: ikalawang bugso ng pagtataas ng laboratory fees, malawakang pagtataas ng matrikula ng graduate courses, pagtining ng iba pang imposed exorbitant fees (IEF), panibagong bugso ng mga demolisyon ⇨ 2006: 300 porsiyentong TOFI sa undergrad, call center sa S&T park, at centennial projects.

Ang pagpapatupad sa TOFI ay maituturing na rurok ng labis na pagsingil sa mga estudyante, at gayo'y mahalagang salik sa pangkalahatang pagratsada ng komersyalisasyon sa lahat ng maaring komodipikahin sa unibersidad.

A. Paparami at papataas na mga bayaring pang-estudyante

Bilang stable source of income, sistematikong pinapalaki ang nahuhuthot sa mga estudyante sa porma ng matrikula at iba pang mga bayarin (TOFI). Mula sa mga bayarin para sa mga kinakailangang transaksyon ng mga

estudyante, hanggang sa paggamit ng mga pasilidad, sa paggamit ng laboratoryo, at hanggang sa mismong matrikula, papalaki ang binabayaran ng mga estudyante para makapag-aral o mabili man lang ang kanilang karapatan.

Table 1. Nakukuhang kita mula sa estudyante

(in thousand pesos)	2003	2004	Estimated 2005
Income from tuition	340,357	341,226	341,826
Other income from students	37,410	35,859	35,950
Subtotal: Generated from students	377,767	377,085	377,776
Total: Internally generated income	1,007,630	950,234	950,234
% of income from students	37.49%	39.68%	39.76%
<i>Source: National Expenditures Program, 2005</i>			

1. Ang bagong TOFI, Socialized Tuition Fee Assistance Program (STFAP)

Humantong na ang unibersidad sa pinakamalalang porma ng paghuthot ng kita mula sa mga estudyante—ang pagtataas ng matrikula. Isang pamamaraan ito na mas madalas isinasagawa ng mga pribadong paaralan. Ngunit kaiba sa mga pribadong eskuwelahan, umaabot sa doble at triple ng dating halaga ang bagong taas na matrikula. Sistematiko din itong ipinatupad upang palawakin ang saklaw. Sa gayon, tiniyak na hindi baryabarya lamang ang makukuhang kita mula dito.

Table 2. Rate ng naging pagtaas ng matrikula sa taong 2007-08

	<i>From</i>	<i>To</i>	<i>% increase</i>
Tuition: Diliman	P300/unit	P1000/unit	233%
Manila	P250	P1000	300%
Los Banos	P250	P1000	300%
Pampanga	P200	P600	200%
Baguio	P200	P600	200%
Visayas	P200	P600	200%
Mindanao	P200	P600	200%
<i>Source: de Dios report on TOFI, 2006</i>			

Bago pa man ipinatupad ang 300 porsyentong TOFI, mabilisang tumaas ang iba't iba pang bayarin, signos ng papalalang hambalos ng komersyalisasyon sa bayaring pang-estudyante. Sunud-sunod ang naging pagtaas ng mga matrikula sa graduate studies magmula 2003 hanggang 2006 (halimbawa, sa UP Manila, UPD College of Science, UPD SOLAIR, UP Pampanga). Inikutan ng School of Economics ang kahirapan sa pagtataas ng matrikula sa pamamagitan ng PURE Fee noong 2005. Ito ay isang panibagong bayarin na nakabatay sa laki ng tuition na binayaran. April 2006 nang sinubukan ang malakihang pagtataas ng matrikula sa pamamagitan ng ginawa sa UPM College of Medicine. Sa pamamagitan nito ay nakondisyon sa mga mag-aaral na katanggap-tanggap ang pagtataas ng matrikula.

Kung babasahin ang taktikalidad ng mga taon o panahon, ipinatupad ang TOFI sa taong ito bilang pagtupad sa balangkas ng 2008 UP Plan. Titiyakin nito na pagkatapos ng apat na taon, lahat ng estudyante sa UP ay magbabayad na ng TOFI, na pagsunod naman sa 2010 Long Term Higher Education Development Plan (LTHEDP). Sistematisiko din itong ipinatupad upang mabigyan pa ng panahon ang iba pang mga unibersidad na sumunod sa halimbawa ng UP bago tuluyang magtapos ang LTHEDP.

Ngayong naipatupad na ang pangmalakihang TOFI, gahigante nga ang naging paglaki ng kailangang bayaran para makapasok sa UP. Muling inihahanda ang unibersidad para sa susunod na antas ng komersiyalisasyong ipapataw ng estado sa kanya.

Sa pamamagitan ng STFAP, sistematikong naipatupad ang TOFI sa malawakang saklaw.¹ Sa katunayan, halos lahat ng pumasok na freshman ng UP ay dumanas ng pagtataas ng matrikula. Ang kasalukuyang bracket D ay nagbabayad na ng P300/unit kahit na kung tutuusin, sa lumang STFAP ay libre dapat ang matrikula nila.

Pinatutunayan ng karanasan sa STFAP na pagpapalaki ng kita mula sa estudyante ang tunguhin ng UP. Imposibleng maganap ang socialization ng matrikula na ipinangako ng STFAP. Mekanismong pantiyak pa nga ito na mas maraming estudyante ang maapektuhan ng TOFI at magbabayad nang malaki.

Figure 1. Projected income from the tuition increase-STFAP mechanism

Table 1: SIMULATION OF ONE-SEMESTER FINANCIAL FLOWS (Using 2007 data for enrolled freshmen) 40 percent STFAP application rate											
Bracket	Freshmen Enrollment by Campus										
	Diliman	Marikina	Los Baños	Baguio	San Fernando	Cebu	Tadoban/Palo	Iloilo/Allegre	Mindanao	Total	
A	69	17	15	5	1	0	0	3	0	111	
B	1837	352	1136	385	62	135	158	307	108	4490	
C	443	78	282	87	15	27	40	82	23	1066	
D	150	22	103	34	8	18	17	24	11	385	
E	232	32	195	67	8	33	42	94	30	682	
Total Enrollees	2700	600	1722	536	93	212	267	490	172	6904	
STFAP Applicants	794	131	571	178	30	77	93	160	64	2123	
Income											
Tuition fees*	33,764,400	6,402,600	20,377,200	5,690,400	691,000	1,426,800	1,717,000	3,255,200	1,145,400	72,727,000	
Miscellaneous fees	5,400,000	975,000	3,444,000	755,800	130,665	297,800	361,085	688,450	282,000	12,335,000	
Subtotal	39,164,400	7,377,600	23,821,200	6,446,200	821,665	1,724,600	2,078,085	3,943,650	1,427,400	85,062,000	
Outflows											
Stipend Allocation**	2,419,200	379,200	2,232,000	686,400	91,200	393,600	504,000	1,128,000	366,300	8,188,800	
Netflow	36,745,200	7,000,400	21,589,200	5,759,800	730,465	1,331,000	1,574,085	2,815,650	1,061,100	76,873,200	
Income after full cost tuition + misc fees***											
Subsidy from tuition discounts	20,955,600	4,787,400	16,367,800	6,200,800	1,411,500	5,343,500	4,054,700	7,777,800	2,724,000	77,692,200	
Effective total subsidy****	20,424,800	5,166,600	20,590,800	6,895,000	1,502,700	3,736,800	4,568,700	8,590,800	3,075,800	85,851,000	

*Assuming a 15-unit load per student

**12,000 cash for students in Bracket E

***Everyone pays 1,500 per unit plus corresponding miscellaneous fees

****Tuition discount + stipend

Projected income:
1 sem net flow
= P76,874,030
1 year net flow
= **P153,748,060**

full implementation
sem net flow x 4
= P307, 496, 120
year net flow x 4
= **P614, 992, 240**

Mula pa noong unang ipatupad ang STFAP noong 1989, kakambal ng 750 porsiyentong pagtaas ng matrikula, nakasaad na sa primer ng administrasyon na layunin ng polisiya ang “reduce the larger state subsidy,” at “increase the total UP income from tuition and other fees.” Sa naging karanasan sa

STFAP, kagyat ang naging pagbaba ng mga nasa bracket 1 mula noong 1989 hanggang sa sumusunod na mga taon, habang baliktad naman ang sa bracket 9.

Ang anumang pagba-bracket sa presyo ng matrikula ay ginagabayan pa rin ng prinsipyong panatilihin mas marami ang nasa mataas na bracket. Ito ay sapagkat ang pagbigay ng pantay na pagkakataon sa mga maralita ay magdudulot ng pagbaba ng kita mula sa iskemang ito. Kaya sa bagong sistema ng STFAP, pinatataas ang kalalagyang bracket ng isang estudyante. Sa inilatag na apat na pamamaraan ng pagtukoy sa bracket, ang pinakamataas mula sa apat ang bracket na ipapataw sa estudyante.

Ipinatitimo lamang ng STFAP ang komersyalisadong konsepto ng edukasyon, na ito'y pinepresyuhan at dapat ngang binibili, at sinususugan ang pag-abandona ng estado sa pagpopondo nito sa edukasyon.

2. Iba pang singilin sa estudyante: imposed exorbitant fees (IEF)

Dagdag sa napakataas na matrikula, patung-patong na bayarin pa ang pinapasan ng estudyante sa iba't ibang transaksyon o aktibidad niya sa unibersidad. Lalong pinatitibay ng IEF ang konsepto ng pagbabayad para sa edukasyon, pati na rin sa iba pang mga serbisyo at aktibidad na karapatan niyang tamasahin sa isang state university.

Wala ring malinaw na pinatutunguhan o pinaggagamitan ang kalakhan sa mga bayaring ito. Ang isang partikular na lab fee, halimbawa, ay hindi naman napupunta para sa gastusin sa laboratoryong iyon. Manipestasyon ito ng walang lohikang pagpapataw ng mga singilin, na sumusunod lamang sa balangkas ng pagpaparami at pagpapataas ng mga bayarin.

a. Singilin sa mga batayang pangangailangan ng estudyante para sa kanyang pag-aaral

Mabilis ang naging pagsirit ng mga laboratory fee increase nitong mga nakaraang taon. Pangmalagiang binibigay na dahilan ng administrasyon para sa mga ito ay ang pangangailangang makakuha ng mga makabagong kagamitan at maihanap ng kapalit ng mga nagamit nang materyales sa laboratoryo. Ngunit maski na sa mga subject na wala namang laboratory component ay ginagamit na rin ang mga dahilang ito upang makapagpataw ng mga laboratory fee, kagaya ng ginawa ng College of Arts and Letters (CAL) sa Art Studies fee nila. Ganito din ang kaso sa Humanities 2 laboratory fee.

Patuloy pa ring nadadagdagan ang bilang ng laboratory fees sa buong UP. Kung susuriin ang dalas at tindi ng mga ipinapataw na lab fee, nagiging maramihan at malakihan ang pagpapasa ng mga ito. Ganito

ang ginawa ng UPD College of Engineering at UPD College of Mass Communications. Plano namang sumunod ng UPM College of Arts and Sciences sa ganitong trend. Sunod-sunod ang naging pagtaas at bagong mga laboratory fee sa mga nakaraang taon: 2004—18 bagong pataw, 1 nagtaas; 2005—45 bagong pataw, 37 nagtaas; at 2006: 3 bagong pataw, 26 nagtaas.

b. Singilin sa iba pang serbisyong pang-estudyante

Mahaba na din ang listahan ng iba pang mga bayarin na nakatambad sa mga iskolar ng bayan para sa kanyang bawat kibo. Maikakategorisa ito sa mga magkakaugnay na bayarin kagaya ng sa Change/Add Matriculation, Dropping, Completion, Removals Fee. Habang mayroon namang mga bagong ipinataw na nakapadron sa mga miscellaneous fee ng pribadong unibersidad, kagaya ng Internet Fee at Energy Fee.

Ang paggamit ng pasilidad, mga kagamitan, at iba pang serbisyo sa dormitoryo ay nagkakaroon na rin ng katapat na price tags. Magkakaiba man ng paraan sa pagkokompyut ang administrasyon ng bawat campus, simple lang naman ang kaisipang pinagtitiyap nito. Ang bawat bahagi ng unibersidad ay kailangang lagyan ng presyo—mula sa kuryente at tubig na nagamit, hanggang sa pinakasimpleng espasyo na kinatatayuan ng mga mag-aaral para sa isang aktibidad.

Table 3. Listahan ng mga bayarin sa UP

<i>Miscellaneous Fee</i>	<i>Registration</i>	Change/Add	Certification of UPCAT
	<i>Athletics</i>	Matriculation Fee	Results Fee
	<i>Library</i>	Dropping Fee	NSTP Fee
	<i>Community Chest</i>	Completion Fee	Verification fee
	<i>Energy Fee</i>	Removals Fee	Dorm Fees
	<i>Internet Fee</i>	Leave of Absence Fee	
	<i>Entrance Fee (freshmen)</i>	Readmission Fee	
	<i>Deposit Fee (freshmen)</i>	Residency Fee	
Rental Fee sa mga venue: standardized rates sa UPD at UPM			
Rental Fee sa mga laboratory equipment: sa UPV Tacloban noong 2005			
Laboratory Fees: nakabatay sa bawat asignatura, bawat kolehiyo			

3

Tila walang palalampasing pagkakataon ang administrasyon na makapanghuthot ng pera mula sa mga estudyante. Sa UPLB, kinukuha ng administrasyon 15% ng kinikita ng mga organisasyon sa kanilang mga income generating project. Sa UPD College of Fine Arts (CFA) naman, nagtakda ng hatian ng kita para sa isang art fair na ilulunsad sa Ayala. Sa hatian dito, 40 porsyento ay mapupunta sa gallery, 10 porsyento sa indibidwal at 40 porsyento naman ang sa UP administrasyon. Kung sa CFA gaganapin ang art fair, 50% ng kikitain ang mapupunta sa administrasyon.

Itinutulak na rin ngayon ang pagpapatupad ng P50/oras na overtime fee sa CFA kapag lumampas ka sa curfew ng 7 pm.

B. Ibinebenta at pinagkakakitaang mga lupain

Isa pang lubos na kinokomersyalisa ngayon ng administrasyon ay ang mga lupa ng unibersidad. Ikinukubli bilang “Science and Technology Parks” o “development projects” ang mga ginagawa ng administrasyon sa mga lupa ng UP. Ngunit malinaw na hindi ito para sa pagpapaunlad ng pang-akademikong kagalingan, ni maglilingkod sa mga sektor ng unibersidad. Bagkus ay nagsisilbi lamang sa merkado at mga kapitalistang interes ang tunguhin sa mga lupain ng UP. Tampok ngayon ang itatayong call center sa S&T Park, at mga proyekto ng administrasyon para sa pagdiriwang umano ng sentenaryo.

At dahil layon din nitong mapagkunan ng kita ng administrasyon, itinutulak din ng pagbebenta ng mga lupa ang patuloy na pagbansot sa subsidyo ng gobyerno sa UP.

Ang malawak na lupain ng UP (493 ekatarya), na ayon sa UP Land Use Plan 2004 ay may 221.55 ektaryang “idle,” ay nasimulan nang ipalapa sa mga malalaking kapitalistang kumpanya. Sistematiko nang nakalatag ang pagpapasidhi pa ng kanilang pakikinabang dito. Tahasang sinasabi noon pa sa Land Use Plan na 129.5 ektarya dito ay maaaring gamitin sa joint ventures sa mga pribadong kumpanya. Pinakatampok at pinakamalaking paggamit ng lupain ng UP para ganitong komersiyalisadong pamamaraan ay ang isinusulong na Science & Technology Park ng UP Diliman² na ang katangian ay:

★ North S&T Park

- 38.6 hectares, matatayuan ng 10 gusali na ipapaupa sa iba’t ibang kumpanya
- ipinaupa sa Ayala Land, Inc., kung saan sila na ang bahala sa pagpili ng mga kumpanyang ipapasok sa S&T Park
- magtatayo ng mga gusali para sa mga incubator/start-up businesses, at service companies
- magkakaroon din ng park, hotel, residential complex para sa mga empleyado, at access roads
- kabahagi ng Central Business District Plan (CBD) ng QC kung saan ito ang magsisilbing Information and Communication Technology center ng CBD

★ Call Center

- itatayo sa North S&T Park
- nabuo mula sa agreement ng Ayala at ng Hongkong Shanghai Banking Corporation (HSBC) para magtayo ng isang “Global Service Center”

- sinimulang itayo noong April 2007 at target maging operational sa 2008

★ South S&T Park

- nauna nang itinayo sa C.P. Garcia ngunit naudlot ang buong-buong pag-develop nito
- ginawang IT park at special economic zone ni Pangulong Arroyo noong May 18, 2004
- inookupahan ng 2 Japanese at 6 local start-up companies
- P250/sq. m ang bayad kada 50-80 sq.m; umaabot sa kabuuang P21,000 kada buwan

Kaalinsabay ng naunang mga paghahanda para sa pagtaayo ng mga S&T Park ay ang pagpapaupa na ng lupa ng UP sa iba pang mga ahensya ng gobyerno na nagtayo nang sariling mga opisina sa loob ng UPD campus, kagaya ng CHED at Phivolcs. Naging malawakan na rin ang pagpapaupa ng Commonwealth Property ng UP sa mga pribadong negosyo, kagaya ng Jollibee, McDonalds, ALVA sa Philcoa, at nitong mga nagdaang taon, ang Paskong Pasiklab.

C. Komersiyalisasyon ng iba't iba pang serbisyo

May tatlong maituturing na aspekto ng komersyalisasyon sa mga serbisyo sa unibersidad. Una, pagpapaubaya sa mga pribadong kumpanya na magmay-ari at magpatakbo sa mga ito o ilang bahagi nito; ikalawa, pagtataas o pagpataw ng mga singilin para sa mga serbisyo; at ikatlo, pagbabawas ng gastusin sa iba't ibang pamamaraan. Bagamat magkakaiba ng porma, tinatahi sila ng iisang kaisipan—ang pagpatakbo ng unibersidad at ng iba'ibang bahagi nito na parang negosyo.

Ilang mga tampok na halimbawa sa unang tipo:

★ Diliman Hostel

- ipinaubaya sa New City Builders (NCB) ang pagpapatayo ng panibagong dormitoryo sa UP Diliman.
- aabot sa P2,550 ang singil dito; nasa P500-1000 lamang ang karaniwang singil sa mga dormitoryo ngayon
- 25 taon ang pagmamay-ari ng NCB dito

★ PGH Microprivatization

- ilang mga bahagi ng departamento ay ipinapaubaya sa pribadong korporasyon o dayuhan
- halimbawa ay Blue Sky (Neuro), Japanese aid (Emergency Services), Spain (Sentro Oftalmologico)

★ Subcontracting

- ipinapaubaya sa mga pribadong ahensya ang ilang partikular na gawain
- subcontracting ng paglilinis ng mga sapin at linen ng pasyente sa PGH (Philippine General Hospital)
- subcontracting ng pagpapalimbag ng mga librong inilalabas ng UP Press

- ★ Pribatisasyon ng University Food Service
 - pinapalitan ng mga pribadong concessionaires
 - 1989 ay inamin ng BOR na bahagi ito ng kabuuang “privatization process”
- ★ Pagpapalit ng shuttle service sa kasalukuyang sektor ng transportasyon sa UP Diliman

Ilang mga tampok na halimbawa sa ikalawang tipo:

- ★ Mga bagong bayarin sa PGH
 - pinatawan o kaya’y nagtaas ng laboratory fees ang madalas na gamiting eksaminasyon gaya ng x-ray, fecalysis, urinalysis
 - mula 1910 hanggang 1980s ay libre ang mga simpleng tests. 1990s na nang patawan ng fee ang mga ito
 - kahit ang pagkuha ng blue card ay may bayad na rin
- ★ May sistema na din ng pagklasipika ng mga pasyente sa PGH batay sa kakayanang magbayad³
- ★ Itinaas din ang upa sa kiosk ng mga manininda sa UP Diliman. Nauna na itong pinlanong ibigay na lamang sa mga pribadong concessionaire ngunit napigilan dahil sa sama-samang pagkilos
 - inaaral ngayon ang pagtatayo ng bagong mga kiosk na mas mataas din ang singil

Ilang mga tampok na halimbawa sa ikatlong tipo:

- ★ Kontraktwalisasyon ng manggagawa sa pamamagitan ng ahensya
 - ginagawa sa mga janitors at security
 - sa pamamagitan nito, naiiwasan ang pagbibigay ng mga benepisyo at pagreregularisa ng empleyado
 - sa kaso ng security, ang dating 150 na UPDP ay naging 67 na lamang. Ipinalit ay ang mga security guard, na nagbawas din kalaunan. Ang mga natanggal na security guard ay pinalitan ng mga SSB.
 - sa kaso ng mga janitors ay malawakan ang naging tanggalan noong Agosto 2006 habang ang malaking bahagi naman ng mga ito ay sinusuwelduhan ng P297 lamang kada araw, mas mababa pa sa nakatakdang minimum wage.
- ★ Matagalang pagbigay ng benepisyo, kabilang na ang back-COLA ng mga empleyado
- ★ Mahabang panahon at masyadong maraming mga pamantayan para sa pagbibigay ng mga promosyon
- ★ Pagbabawas ng oras-serbisyo – halimbawa ay sa library, Health Service, atbp.
- ★ Pagpapatupad ng four-day workweek

D. Paggamit sa subsidyo ng UP upang itulak ang komersyalisasyon

Mismong subsidyo ng UP mula sa gobyerno ay ginagamit na din sa pagtutulak ng papabilis na komersiyalisasyon.

Table 4. UP Budget 2001-2007 (in thousand pesos)

	GF	RLIP	RF	Internal Operating Budget
2001	3,576,893	255,377	868,564	4,700,834
2002	4,338,955	268,778	951,734	5,559,467
2003	4,340,000	287,000	967,291	5,594,291
2004	4,230,741	289,043	935,703	5,455,487
2005	4,162,794	289,046	951,024	5,402,864
2006	4,105,205	289,046	1,018,822	5,413,073
2007	4,783,529	291,283	1,194,072	6,268,884

GF=General Fund/fund from government; RF=Revolving Fund/fund raised by UP
 RLIP = Retirement Life Insurance Premium (automatic allocation for employees)

Patuloy ang pagbaba ng budget ng UP sa mga nakaraang taon. Dahil dito, kinakailangan ng UP na maging mapanlikha at pabilisin ang pagpasok sa mga mapagkakakitaang proyekto. Higit pang lumalaki ang problema kung isasama sa komputasyon ang pagliit ng tunay na halaga ng natatanggap na budget ng unibersidad. Malaking tinamaan nito sa mga nakaraang taon ay ang inilaan para sa Capital Outlay (CO) at Maintenance and Other Operating Expenditures (MOOE).⁴

Ang kawalan ng MOOE ang siyang ipinapapasan sa mga estudyante at magulang sa porma ng mga bayarin. Kahit ang CO ay sa bayarin na kinukuha, bukod pa sa kita mula sa mga malakihang tie-up sa pribadong korporasyon o kaya'y sa mga donasyon.

Table 5. Paghahambing sa kailangan at natatanggap na budget ng unibersidad (in thousand pesos)

Year	Proposed Budget (A)	UP Appropriation (B)	Difference (A-B)
2003	7,327,993	4,627,000	2,700,993
2004	7,010,580	4,519,784	2,490,796
2005	6,261,654	4,451,840	1,809,814
2006	7,821,010	4,394,251	3,426,759
2007	8,375,753	5,074,812	3,300,941
5yr average	7,359,398		2,745,861
Accumulated			13,729,303

Sa kabila ng iba't ibang pamamaraan na ginamit ng administrasyon ng nakaraang taon (kagaya ng pagtataas ng mga bayarin, pribatisasyon ng serbisyo, atbp.), hindi pa rin nakasapat ang nalilikom na revolving fund upang punan ang nauna nang nabanggit na kakulangan sa pondo.

Table 6. Paghahambing ng UP Budget ng 2007 at 2006 (in thousand pesos)

	PS	MOOE	CO	TOTAL
CY 2007	3,681,402	682,784	419,343	4,783,529
CY 2006	3,461,931	609,714	33,560	4,105,205
Difference	219,471	73,070	385,783	678,324
% difference	6.3%	12.0%	1,149.5%	16.5%

Ngunit kung sisilipin ang naging budget ng UP para sa taong 2007, mas mataas ito kaysa nakuha noong 2006. Umabot sa mahigit P678M ang naging pagtaas. Sa kabilang banda, nananatiling ito rin ang taon ng pinakamalaking RF ng UP.

Mahalagang alamin kung bakit itinuloy ang TOFI at pagtataas ng iba pang bayarin samantalang tumaas naman ang budget. Bagamat ang inaasahan na ang kikitain lamang mula sa TOFI ay P103 hanggang P154 milyon, at lubhang mas malaki dito ang itinaas ng UP budget, itinuloy pa rin ang pahirap na polisiyang ito. Saan ngayon napunta ang dagdag na budget?

Ipinapakita ng mga datos mismo na ang budget ng UP ay ibinabalangkas upang maging komplementaryo sa gusto ng gobyerno para sa kabuuang sistema ng edukasyon. Sa kabuuan ay pinabababa ang subsidyo. Sa ilang piling pagkakataong dinadagdagan ito, ang namamayaning balangkas ay gawing katangki-tangkikil ang unibersidad sa pribadong korporasyon.

Kung sisiliping mabuti, walang signipikanteng pagtataas ng budget para sa PS at MOOE na siyang lifeline ng arawang operasyon ng unibersidad. Ito pa rin ay nananatiling pupunan sa pamamagitan ng TOFI. Mapanlinlang na pinalaki naman ang Capital Outlay upang makapagpatayo ng mga gusali at maitransporma ang unibersidad patungo sa isang marketable na institusyon. Ibig sabihin, gobyerno ang bahala sa inisyal na pagpapatayo ng mga imprastruktura habang ang pagpapagana sa arawang operasyon nito ay papasanin ng mga mag-aaral at ng pribadong sektor.

Table 7. Mga pinaglaanan ng dagdag na pondo ng UP ngayong 2007

<i>Construction of Engineering Building</i>	<i>P 86, 000, 000</i>
<i>Repair/Construction of Various School Buildings in UP Pampanga</i>	<i>50, 000, 000</i>
<i>UP Centennial Projects</i>	<i>30, 000, 000</i>
<i>Construction of Medical Museum – UP Manila</i>	<i>20, 000, 000</i>
Acquisition of Equipment – PGH	183, 000, 000
Completion of CSSP Faculty Center Building	17, 910, 000
Upgrading of Equipment of Department of Emergency Medical Services Complex – PGH	8, 650, 000
Completion of Mass Communication Media Center	5, 000, 000
Upgrading of Facilities of the DNA Laboratory – NSRI	5, 000, 000
Acquisition of Equipment for CUs	4, 000, 000
<i>**naka-highlight ang mga centennial projects ng UP // Source: UP Internal Operating Budget 2007</i>	

Sa ganitong diwa natin masusuri ang mala-kabuteng pagsulpot ng kung anu-anong “Centennial Projects” na hindi naman talaga kinakailangan ng UP. Halimbawa nito ay ang Plaza Diliman na itatayo sa tapat ng Main Library, at ang mala-Walk of Fame sa paligid ng Sunken Garden kung saan maaaring bilhin ng sinumang alumni ang isang 2’x3’ na bahagi ng sidewalk sa halagang P10,000. Nariyan din ang planong Medical Museum sa UP Manila, ang paglalatatag ng cable car system sa UPLB, at iba pang mga beautification plan sa lahat ng mga unit. Tila бага itinatransporma na

rin ang unibersidad bilang isang kaakit-akit na lugar para sa mga turista at mga kapitalista/kapitalista-edukador.

E. Pag-iinstitusyonalisa ng komersyalisasyon sa saligang batas ng UP

Pilit na ring ihinahabol ang pagbabago ng UP charter na magtatahi at maglegalisa sa lahat ng mga iskema ng komersyalisasyon na pinapasok ng UP. Sa tulong ng isang UP charter, mas nabibigyang laya ang administrasyon ng UP na pagtibayin ang komersyalisado, kolonyal, at represibong direksyon na tinatahak ng sistema ng edukasyon.

Sa itinutulak na charter ng UP administration, higit pa nitong pinapalakas ang Board of Regents nito na gamitin ang mga kapangyarihan para pumasok sa iba't ibang mekanismo ng komersyalisasyon kagaya ng:

- ★ To fix tuition fees and other necessary school charges, as the Board may deem proper to impose.
- ★ Plan, design, approve and/or cause the implementation of contracts, mechanisms and financial instruments such as joint ventures, long-term leases, full-owned subsidiaries, securitization

Sa isang banda naman ay isinasantabi na nito ang karapatan ng mga estudyante at iba pang sektor na makibahagi sa pagbubuo ng desisyon at ng direksyon ng unibersidad. Ang ganitong pagsesentro ng kapangyarihan sa mga governing body ng unibersidad ang siyang hinahabol na maipatupad ng Higher Education Modernization Act (HEMA) ng gobyerno.

Sa kasalukuyan ay pinapasok na ng unibersidad ang mga naturang iskema, ngunit sa pamamagitan ng pagbabago sa charter ay nabibigyang matwid niya ang komersyalisadong kalagayan ng UP. Ni hindi binalangkas sa panibagong charter na ito ang pangangailangang panatilihing nakasalalay sa subsidyo ng gobyerno ang isang state university na tulad ng UP

Wala ring malinaw na paglalatag ng prinsipyo sa loob ng bagong charter na ito. Sa aktwal, mas pinapatibay pa ng charter na ito na matransporma na lang ang UP sa isang mala-GOCC o Government-Owned-and-Controlled-Corporation na lamang.

II. Malawakang Pagpapahirap ang Dulot ng Komersyalisasyon

Paglayo ng edukasyon sa kamay ng kabataan at mamamayan

Dahil sa papatinding komersyalisasyon, tuluyan nang inilayo ang edukasyong UP mula sa kamay ng mga mamamayan habang patuloy na inilalagay sa bingit ng di pagtatapos ang mga kasalukuyang mag-aaral.

Dahil maliit ang sahod at mataas naman ang bilingin, mas uunahin pa ng ordinaryong mamamayan na tugunan ang kanyang arawang pangangailangan. Sekondaryong usapin na lamang ang pagpapaaral sa kanilang mga anak. Upang matugunan ito, kailangang humanap ng ibang mapagkukunan ng pinansya, kagaya ng maliitang mga negosyo/sideline, paghingi sa mga kamag-anak, o kaya'y pangungutang.

Mistulang pangarap na lang ang edukasyong UP para sa mahigit 65M Pilipino (na katumbas ng 80% ng populasyon) na nabubuhay lamang sa PhP96 (\$1.80) o mas kaunti pa bawat araw.⁵

Hanggat hindi nababago ang ganitong kalagayang panlipunan, anumang pagtaas ng presyo ng iba pang mga pagkakagastusan kagaya ng edukasyon at kalusugan ay dagdag-pahirap na kanyang nararanasan.

Table 8. Nominal Minimum Wage vs. Family Living Wage Estimates, January-June 2007

Region	Family Living Wage Estimates	Nominal Wage	Wage Gap
NCR	786.00	300.00	(436.00)
CAR	744.00	235.00	(509.00)
I	731.00	225.00	(506.00)
II	645.00	218.00	(427.00)
III	665.00	278.00	(387.00)
IV-A	693.00	287.00	(406.00)
IV-B	693.00	230.00	(463.00)
V	666.00	220.00	(446.00)
VI	578.00	222.00	(356.00)
VII	751.00	241.00	(510.00)
VIII	494.00	220.00	(274.00)
IX	695.00	215.00	(480.00)
X	667.00	234.00	(433.00)
XI	653.00	240.00	(413.00)
XII	631.00	224.50	(406.50)
XIII	N/A	214.00	---
ARMM	1,061.00	200.00	(861.00)

Upang mapanatiling may nag-aaral sa pamilya, isa o higit pa ang kailangan isakripisyo ang kanyang pangarap para lamang mapag-aral ang kanyang mga kapatid, kahit na parehong magulang pa ang magtrabaho.

Hindi ngayon kataka-taka na maraming mga dapat na iskolar ng bayan ang hindi na nagtuloy ng pag-aaral sa UP dahil sa mataas na presyong kaakibat ng pag-aaral dito. Maraming kabataang pumasa sa UPCAT ang pinili nang hindi pumasok sa UP (no-show) dahil sa napalaking gastusin upang makapasok at makapanatili dito. Kapansin-pansin ito sa kaso ng mga unit sa mga probinsiya.

Table 9. No-show rates through the years

Campus	2003-04	2007-08
UP Los Baños	34.5%	42.1%
UPV Iloilo	54.1%	65.0%
UPV Tacloban	27.5%	48.5%
UP Baguio		49.6%
UP Manila	[est.22%]	49.3%
<i>Source: Consolidated data from OURs of different campuses</i>		

Upang matustusan ang pambayad sa matrikula para sa taong ito, malaking hiras ang pinagdaanan ng iba't ibang pamilya. May mga nangutang para sa tuition habang ang iba ay nagsanla ng kanilang mga ari-arian. Ngunit higit na mas mahiras ang panatiliing nakakapag-aral ang kanilang mga anak. Kaya tuluyang malulubog ang pamilya ng mga iskolar ng bayan sa malupit na siklo ng pangungutang upang tustusan ang pag-aral ng kanilang anak.

Ganito ang naranasan ni Nanay Fe tulad ng iniulat sa *Philippine Collegian* noong July 5, 2007. Ganito rin ang mararanasan ng di lamang iisang pamilya ng mga nagsipagkuha ng UPCAT sa taong ito.

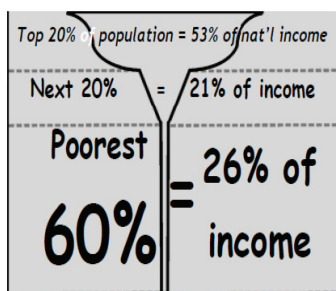
Ipinapakita ng karanasan ng mga kabataan sa buong bansa ang kahirapan na magtapos sa pag-aaral⁶— mula elementarya hanggang sa kolehiyo. Ayon sa Department of Education, sa bawat 100 na pumapasok sa grade 1, 65 lamang ang makakapagtapos ng elementarya noong 2004. Pagdating ng hayskul, 58 na lamang ang makakapagtapos. Sa mga nakapagtapos ng hayskul, iilan na lamang ang nakakatuntong ng kolehiyo.

Table 10. Mga Datos Hinggil sa Kasalukuyang Kalagayan ng Kabataan

kabataan edad 6-24	34M
kabataan (6-24) na hindi nakakapag-aral	11.6M
bilang ng mag-aaral sa pribadong kolehiyo (2001)	1.7M
----- (2004)	1.6M
bilang ng mag-aaral sa mga SUC (2001)	733,827
----- (2004)	742,108
bilang ng nabawas na mag-aaral sa pribadong paaralan	66,060
bilang ng nadagdag na mag-aaral sa mga SUC	8,281
<i>Source: SUMA TOTAL, Philippine Collegian (June 20, 2006)</i>	

Nitong mga nakaraang taon, paparami ang bilang ng umaalis mula sa mga pribadong unibersidad. Ngunit dahil sa papaliit na bilang at pagmahal ng edukasyon, hindi nakakayang saluhin ng mga SUC ang karagdagang bilang ng mga mag-aaral na ito. Ang nagiging resulta ay paparaming kabataan na nagtatrabaho sa halip na tapusin ang pag-aaral sa kolehiyo.

Ngunit wala namang trabahong naghihintay sa kanila.

Ngayong taong ito, 1,136,000 mamamayan ang nadagdag sa hanay ng uring manggagawa. Ngunit noong 2006, 4.1M Pilipino na ang walang trabaho (unemployed) habang 7.5M naman ang underemployed. Ayon naman sa IBON, sa 1M bagong trabahong nabuo noong 2006, mahigit 2/3 nito ay no or low-earning na trabaho (524,000 sa unpaid family work at 147,000 bilang household domestic help)

Kaya naman hindi pa rin kinakaya ng mga kabataan na kumita upang pag-aralin ang kanyang sarili. Mas lalo lamang nalulugmok ang kabataan. Sa pagpasok ng unibersidad sa mga mekanismo kagaya ng TOFI, pinapaigting lang nito ang siklo ng komersyalisasyon at ang mga kaakibat na epekto nito sa mamamayan.

Higit pang pinagtitibay ng ganitong kaayusan ang kasalukuyang malakolonyal at malapyudal na panlipunang sitwasyon. Sa landas na tinatahak ng administrasyon ng UP at pamahalaan, nananatiling hawak ng makitid na seksyon ng mamamayan ang kalakhan ng kayamanan. Kaalinsabay nito ay ang kawalan ng kakayahang makuha ang mga batayang serbisyong panlipunan kagaya ng edukasyon.

Pagyurak sa karapatan sa loob ng unibersidad

Hindi na kailangang lumayo pa upang makita ang epekto ng papatinding komersyalisasyon sa mga kabataan at sa mamamayan. Sinasalamin ng kalagayan ng UP community ang ganitong paglapastangan sa mga demokratikong karapatan para sa layuning kumita. Sa loob mismo ng UP ay nasasawalang-bahala ang interes ng iba't ibang sektor—demolisyon sa mga residente, pagmahal ng mga serbisyo at paninda, pagkawala ng kabuhayan ng mga maliit na manininda at mamumuhunan, polusyon, at pagkasira ng kapaligiran.

**PAGBAYBAY SA SALIMBAYANG
PLANO NG KOMERSYALISASYON
AT PAPARAMING DEMOLISYON**

1995: UP Plan 2008
1997: CPDP
1998: PAER
2001: LTHEDP
2002: San Vicente
2003: Balara-Katipunan,
Arboretum
2004: San Vicente, OCS,
POMA-Libis
2005: ROMAN Plan
2005: Amorsolo, San
Vicente, OCS
2006: Amorsolo, Libis
2007: Amorsolo, RIPADA,
AREA 11

Simula nang pasukin ng UP ang konsepto ng paggamit ng kanyang mga lupain upang pagkakitaan, nagsunud-sunod na ang mga demolisyon/banta ng demolisyon sa iba't ibang komunidad.

Itinulak ng pagbubuo ng mga Land Use Plan ang pagpapaalis sa mga residente upang matirikan ang mga lupain ng mga imprastruktura na may katangiang pang-IGP (income generating project). Sa mismong UP Land Use Plan na binuo noong 1994, walang inilaan na espasyo para sa mga kasalukuyang naninirahan sa mga komunidad sa paligid ng UP.

Bahagi ng direksyong paigtingin ang komersiyalisasyon ang paglikha ng isang klima na kaiga-igaya para sa pamumuhunan ng pribadong sektor sa mga lupain ng UP. Sekondaryong usapin na lamang ang pangangalaga sa interes ng mga residente sa komunidad. Sa ganitong balangkas, libo-libong mamamayan ang naapektuhan.

Mahigit 100 pamilya ang nawalan ng bahay noong 2006 sa Barangay San Vicente dahil sa pagtatayo ng CHED building. Sa RIPADA, mahigit sa 1,500 pamilya ang masasalanta dahil sa pagpayag ng unibersidad na tayuan ng pinalawak na C-5 ang kanilang lugar. Nauna nang napaalis sa kanilang lugar ang mahigit 1000 tindahan na nakatirik sa Katipunan. Idinamay sa mga papaalisin para sa pagpapalawak ng C-5 ang residente ng 64 kabahayan sa Area 11.

Kahit malayo naman sa lugar ng pagpapalawak ng C-5, 30 pamilya sa Amorsolo ang mapapaalis upang magbigay-daan sa reloksyon ng mga mamamayan mula sa RIPADA. Dati nang isinailalim sa demolisyon ang RIPADA noong 2005 (na nakaapekto sa mahigit 100 pamilya) upang magbigay-daan diumano sa pagtatayo ng pabahay para sa mga empleyado ng UP. Isang pamamaraan ito upang hatiin ang pagkakaisa ng mga mamamayan.

Libo-libong pamilya ang nanganganib mapaalis mula sa Old Capitol Site sa Philcoa kapag tuluyan nang itinayo ang North S&T Park sa Commonwealth, bukod pa sa mga naghahanapbuhay sa palengke na nasa bukana nito.

Isa ring layunin ng ganitong papatinding komersiyalisasyon na maging cost efficient ang unibersidad, high income, low expenditures. Pinasok ng unibersidad ang pagsasapribado ng bahagya o kabuuan ng auxiliary services upang maabot ito. Ang naging balangkas ng pagsasapribado ng mga auxiliary services ay nag-anak ng samu't saring problema para sa iba't ibang miyembro ng komunidad ng UP.

Buong-buo ang nagiging paggamit ng BOR sa kapangyarihang naibigay sa kanya ng UP Charter at HEMA. Isinasaad sa mga ito ang kalayaan ng BOR na [mag]:

privatize, where most advantageous to the institution, management and non-academic services such as health, food, building or grounds or property maintenance and similar such other objectives

Dahil dito, kawalan sa seguridad ng trabaho ang kinakaharap ng mga guwardya at janitor. Sa tuwing magpapalit ng ahensya, laging nanganganib

na matanggal sa trabaho ang mga ito. Noong 2004 ay naging matining ito sa karanasan ng mga guwardya. Agosto 2006 naman nang alisin sa trabaho ang 138 janitors.

Pagkakamal ng kita naman ang pangunang naging dahilan sa isinagawang pagpapasara ng UFS at pagpapaubaya ng mga lugar nito sa mga pribadong concessionaires. Sa proseso, nabawasan ang bilang ng empleyadong direktang sinusuwelduhan ng UP.

Ang pribatisasyon ng mga serbisyo, kagaya ng health delivery sa pamamagitan ng PGH ay nakapagpahirap sa mga mamamayang Filipino na mismo. Nauunang makatanggap ng serbisyo ang mga may kakayahang magbayad, kahit pa emergency case ang mga ito. Delubyo ng papataas na presyo ng bilihin ang naranasan ng mga estudyante dahil sa pagpasok ng food concessionaires sa pagbibigay ng serbisyo.

Ganito na rin ang nangyayari sa ibang mga serbisyo kagaya ng paninirahan sa dormitoryo. Dahil sa naging kakayahan ng mga freshmen na magbayad ng mas mataas na singilin, sa porma ng matrikula, mas binigyang prayoridad ang mga ito sa pagkuha ng mga slot sa dormitoryo kaysa mga upperclassmen.

Sa kabila ng papataas na kita ng unibersidad, nananatiling lugmok ang kalagayan ng mga kaguruan at iba pang empleyado nito. Hindi pa rin tumataas ang kanilang mga sahod. Hanggang ngayon ay nakabinbin pa rin ang pagbibigay ng matagal nang inaasam na back pay ng Cost of Living Allowance ng kaguruan at empleyado.

Ang isinagawang mga pamamaraan ng UP para diumano'y makatipid ay nagluwal ng malawakang pagkawala ng trabaho. Mula sa dating 9,366 na manggagawang administratibo ng UP noong 2000, naging 9,213 na lamang ito (2003). Ang ganitong balangkas ng unibersidad ay dumudulo na rin sa unti-unting pagpatay sa kilusang unyonismo, at kalauna'y kikitil sa diwang palaban ng mga manggagawang UP.⁷

Sa pamamagitan ng pagpapaubaya ng gawain ng mga dating regular na empleyado sa mga pribadong ahensya, tumitining ang problema ng kontraktwalisasyon. Labas pa sa kasiguraduhan sa trabaho, bitbit ng kontraktwalisasyon ang kawalan ng benepisyo at pagtatanggal sa karapatang lumaban kagaya ng pagbubuo ng unyon/asosasyon.

Edukasyong ayon sa dayuhan, para sa dayuhan

Dahil pagsunod sa dikta ng mga dayuhan ang naging tuntungan ng pagtatakda ng tatahaking landas ng sistema ng edukasyon, mga dayuhan

din ang nakikinabang sa produkto nito. Sa halip na sa mamamayan maglingkod ang edukasyon, inihahanda itong magsilbi sa pansariling interes at sa pangangailangan ng pandaigdigang merkado.

Bagamat hindi pa nakakalap ang sapat na datos upang tasahin ang pagpapatupad ng Revitalized General Education Program (RGEF), kapansin-pansin kung paano nito pinagtibay ang paggamit ng kaisipang “malayang pamilihan” kahit sa pagpili ng mga subjek ng mag-aaral. Bigo itong gabayan ang mga mag-aaral sa landas ng pag-aaral na makapag-aambag sa kaunlaran ng bansa, at sa halip ay pinanguna ang “malayang pagpili” ng indibidwal. Marami na ang nagtapos ng hindi man lamang kumukuha ng kurso hinggil sa kasaysayan ng Pilipinas, o kaya’y ng batayang pag-aaral sa matematika at komunikasyon.⁸

Kahit ang mga bagong kurso na binuo para sa RGEF ay nakadireksyon din sa mga popular na kurso ng pamilihan. Sa halip na kumuha ng SocSci 2 na magbibigay ng batayang kaalaman sa pilosopiyang panlipunan ay maaari nang kunin ang SocSci3 na “Exploring Gender and Sexuality.” Ang Komunikasyon 2 din na magtuturo ng kasanayan sa pagsusulat ng mga term paper ay pwedeng palitan ng “Panitikan ng Pilipinas 12: Text Mo/Text Ko.”

Higit pang pinagtibay ang ganitong makaisang-panig na pagdidiin sa pangagailangan ng pamilihan at indibidwal sa pamamagitan ng fee structure sa loob ng unibersidad. Mismong ang naganap na TOFI ang nagpapalaganap sa ganitong kaisipan. Ani nga ng de Dios report:

The idea of students paying their way through higher education (though possibly through state-financed loans) has gained ground even in developed countries not facing budget-constraints demonstrates on the other hand that this is not merely a response to the exigency of a budget-shortfall but a general principle to be affirmed.

Inuuna na tuloy ng mga iskolar ng bayan ang pagkuha ng mga kurso na may tiyak na return-of-investment dahil sa ganitong indibidwalistikong pananaw sa edukasyon. Patuloy ang nagiging pagdausdos ng bilang ng mga nais kumuha ng kurso sa arts at social sciences. Napupunta ang diin sa mga kursong mapagkakakitaan at tutugon sa demand ng pandaigdigang merkado. Kitang-kita ito sa kawalan ng enrollment sa Filipino department ng UPD-CAL, pagbaba ng bilang ng freshmen sa UPD-CFA, at ang nauna nang pagasarang ng kursong BA Philosophy sa UPLB-CAS.

Ang pagkatali sa mga multinational corporation (MNC) at transnational corporations (TNC) para sa pagpopondo ng mga pananaliksik ay may malaking nagiging implikasyon sa direksyon ng edukasyon sa unibersidad.

Natatali na lamang ang mga pananaliksik sa mga paksa na tiyak na mabibigyan ng pondo mula sa mga MNC at TNC. Naisasantabi na kung gayon ang pagpapaunlad ng mga kaisipan at teknolohiya na makakatulong sa pambansang industriyalisasyon at pag-unlad. Sa aktwal, tanging mga MNC, TNC at malalaking negosyo ang nakikinabang sa mga bagong kaisipan na nabubuo dahil sila rin naman ang may kakayahan na ipatupad ang mga produkto mula rito.

Sa pagpasok pa lamang ay hinuhubog na ang iskolar ng bayan na sumunod sa kaisipang sumunod sa dikta ng pandaigdigang pamilyahan. Pinapatibay pa ito ng mga burges at neoliberal na kaisipang malayang ipinapangalandakan sa ngalan ng academic freedom. At hanggang sa huling rekisito ng pagpili ng thesis o research ay ito pa rin ang namamayaning pamantayan. Ang resulta—isang “iskolar ng bayan” na malabnaw ang pag-unawa sa paglilingkod sa sambayanan.

Iba't ibang mukha ng pagpapatahan

Kakambal ng ganitong papatinding krisis ay ang pagpapatupad ng mas sistematiko at mas represibong mga pamamaraan upang payapain ang namumuong protesta. Sa ganitong pamamaraan, ipinapatupad ng administrasyon ang mga polisiya na nagkukubling tagapagprotekta ng interes ng estudyante kagaya ng No ID, No Entry, pagkakaroon ng SSB para tiyakin ang seguridad sa UP Diliman campus, atbp. Isa pang kalokohan na rin ang pagpapatupad ng 7 pm na curfew sa UPD College of Fine Arts (CFA) kung saan ang mga estudyante ay kadalasang nag-oovernayt para tapusin ang plates. Sa katotohanan, ipinatupad ang mga ito upang buhusan ng malamig na tubig ang namumuong pagkakaisa ng mga iskolar ng bayan.

Iba't ibang taktika din ang nakakapag-ambag sa pagpapatibay ng relasyong pyudal sa pagitan ng administrasyon at ng mga organisasyon. Sa ganitong kaayusan, ipinipilit na kailangang bulag na sumunod at hindi na magtanong pa ang mga organisasyon, kahit na ang mga patakarang pinaiiral ay makakapagpahina sa kanila. Ilang mga halimbawa nito ang pagbabawal ng paggamit ng mga kwarto kapag hindi naman klase o di naman kaya'y paghuthot ng bayad mula sa kanila, di pagbibigay ng rekognisyon sa mga politikal na pormasyong mag-aaral, pagtatakdang ng academic standing upang maging pinuno ng organisasyon, paghihigpit sa mga regulasyong gumagabay sa paggana ng mga organisasyon sa loob ng unibersidad, at iba pa. Nasa ganitong konteksto din ang pagbuwag sa freedom wall sa UPD College of Fine Arts.

Kaalinsabay nito ay ang paggamit ng administrasyon ng mga direktang pamamaraan upang buwagin ang mga pagkilos. Marahas niyang ipinabuwag ang picket ng mga janitor, tahasang ginipit ang pondo ng *Philippine Collegian*,

at kinansela ang Lantern Parade. Lahat ito ay ginawa noong 2006, taon ng paparurok na komersiyalisasyon ng edukasyon UP.

Kahit mismong ang estado ay gumagawa na rin ng paraan upang manmanan at takutin ang mga mag-aaral. Nagpasok ito ng mga elemento ng Marines sa SSB noong 2006, habang matagal nang mayroong mga elemento ng militar na labas-masok sa mga campus ng UP Visayas. Sa UP Mindanao ay may barracks ng militar sa campus. Matagal na rin nitong isinasagawa ang pagpaparami ng Student Intelligence Network (SIN). At noong Hunyo 2007, nahuli ang isang puting tamaraw FX na kumukuha ng litrato ng mga estudyante ng College of Mass Communication na nagdidiskusyon hinggil sa TOFI.

Sa direksyong tinatahak ng UP at ng sistema ng edukasyon sa kabuuan, titindi lamang ang represyon sa mga darating na panahon. Sa pambansang kalagayan ay muli nang itinutulak ang ganitong papatinding represyon sa pamamagitan ng Human Security Act. Mamaksimisahin ng gobyerno, at kahit ng administrasyong UP, ang kanilang makinarya upang linlangin, buhusan ng malamig na tubig at garapalang buwagin ang anumang namumuong pagkakaisa ng mga estudyante.

¹ Malalimang tinalakay ni Aloys Escandor sa kanyang artikulo sa *Philippine Collegian* (Dec. 14, 2006) ang istorikal na pinagmulan, at mga katangian ng STFAP.

² Naaprubahan ang konsepto nito noong 2003 at sa panahong ito din sinimulan palawakin

³ Hinahati ang mga pasyente bilang pay-patient o charity, na mahahati pa lalo sa bracket A, B, C o kaya ay D

⁴ Ang CO ay ang pondong inilalaan para sa pagpapagawa ng mga bagong gusali at pagbili ng mga bagong kagamitan; ang MOOE naman ay ang ginagamit sa arawang operasyon ng unibersidad kagaya ng kuryente, tubig, supplies, etc.

⁵ Mula na rin mismo sa “2003 Family Income and Expenditure Survey” ng gobyerno

⁶ Tingnan ang “Performance Indicators in Basic Education,” Department of Education.

⁷ Mula sa artikulo ni Clodualdo Cabrera, “Ang Pribatisasyon sa Unibersidad ng Pilipinas at ang Landas na Tinatahak nito.” Lumabas sa librong *Mula Tore Hanggang Palengke*, 2007.

⁸ Para sa pagpapalalim, sumangguni sa artikulo ni Ramon Guillermo, “Ang Revitalized General Education Program (RGEP) ng Unibersidad ng Pilipinas: Edukasyong Nakamodelo sa Pamilihan,” *Mula Tore Patungong Palengke*, 2007.

**Soul searching:
A statement for the July 20, 2006
TIGIL PASLANG activity for the
missing UP Students**

A University gains its relevance for society according to the functions that we, its constituents, ascribe to it. For many of us, its most obvious and perfunctory function is the schooling of a managerial class that would occupy the upper echelons of various social enterprises. From this functional perspective, the primary task of the university is to impart higher-order training and skills to students in preparation for their professional careers in government, business, and the academe. However, the true worth of a university in a society must not merely lie in this function as a training institution. For sure, the soul of a university is not completely captured in the diplomas that it churns out every academic year. Beyond the daily grind of classes, papers, schedules and exams that ensure the quality of professional schooling, there must be a loftier ideal that accord to a university its soul. How do we then define the role of a university in a society? Where do we find its soul? These important questions achieve greater significance for our university in the light of contemporary social events.

In the wake of the “Hello Garci” election scandal last year, and her sly machinations to escape all constitutional attempts for her to address serious electoral fraud allegations, various surveys and the general public opinion have signified a general loss of confidence in the country’s leadership which eventually manifested in calls for Gloria-Macapagal Arroyo to be removed from office through various means. These voices emanated from different sectors of Philippine society and would have found a political manifestation in this year’s Edsa anniversary celebrations. In what could have been a display of wide-ranging and deep social discontent, significant sections of the military, civil society groups, church people, and the Left were set to march into the streets last February 24 to express their collective “withdrawal of support” against this illegitimate regime.

Arroyo promptly declared the nation under a state of national emergency and deputized the military in a Marcosian attempt to quell all attempts to

unseat her. Since then, the nation has been tethered to the grip of a desperate administration holding on to power through undeclared martial law tactics. Unable to secure the degree of legitimacy to allow her to govern effectively, she has turned to the military to prop up her administration. Now, Arroyo bares the fangs of a dictatorship in a new bid to salvage her presidency by releasing her military attack dogs against those who continue to challenge her administration. For her, it is the presidency until 2010 and beyond even if it means tearing this nation apart.

First, she declared an all-out-war against communist insurgents even allotting a billion peso budget for what has actually become a “dirty war” where hundreds of civilians have become the primary targets of government-sponsored death squads. A significant portion of this figure can be attributed to the operations of General Jovito Palparan and his men, whose deployment in Mindoro, Samar and now Central Luzon left a trail of carnage in the assassinations, forced disappearances and massacres. His promotion and high profile status despite his human rights record is a clear message of what this administration wants to put across – desist from resisting or be eliminated. The same tactic of sowing fear is now being levelled against sympathetic businessman and civilian supporters, as well as bishops who take on a critical stance against her administration. A well-orchestrated demolition job to discredit these personalities is now seemingly in the works. All who resist are now subsumed under a single category – destabilizers and this arbitrary label has given state security forces the basic rationale for justifying state terror as well as shape public opinion against those who oppose her administration.

The numbers are staggering: 705 activists have been murdered while 181 remain missing since the start of her term, and a significant number of these took place in the last six months when her government confronted its worse political crisis. Part of this statistic is two of our own: Karen Empeño and Sherlyn Cadapan. Karen is a BA Sociology student from CSSP, and Sherlyn a Sports Science major from CHK. Both UP students were volunteers of a farmer’s organization and were living out the University ideals of being true scholars of the people when they were abducted by armed men in Hagonoy, Bulacan at 2 am, together with Manuel Merino, a farmer. Since their abduction last June 26, no one has seen or heard from them. The situation of the students becomes increasingly alarming with every passing day that they remain incommunicado. Earlier this week, there were reports of bodies in shallow graves near a military detachment. When Karen and Sherlyn’s

parents went to Bulacan to confirm, no one wanted to provide information, and to this day the students (or their bodies) remain missing. Such is the climate of terror that envelops the towns that are practically already within Metro Manila's doorsteps.

The continuing political crisis in the past months have degenerated into a situation where crucial social institutions which once provided alternative leadership in times of crisis, now manifest the symptoms of extreme political cynicism that only embolden this illegitimate regime. The young idealists in the military are either incarcerated or have sold their principles in the name of family and career. The bishops, on the other hand, are paralyzed by their confusion at a critical time when their flock needs discerning moral guidance. What is clear is their distrust towards everything and everyone, which perhaps also reflect the attitude of a significant section of the populace. This social malaise has become the signs of our times. In this general context of cynicism and apathy, coupled with the strong-arm tactics of a dictatorial regime, where do ordinary citizens searching for the truth and redress turn to?

Bearing these contemporary realities in mind, it becomes necessary to understand the role of a university. It is now easier to take stock of the conditions that shape a university's soul. Unlike other institutions that are primarily driven by the inertia of capital and power, a university ideally enjoys relative isolation from these imperatives to allow it to fulfill its important role as a social critic and repository of social memory. This historic role has been played by UP time and time again. Generations of UP students and faculty have lived these ideals of speaking the truth against power whether it be against foreign domination, corruption or tyranny. Many of the activists, nationalists, and intellectuals that help chart the destiny of this nation towards more democratic ideals came from the university. In an apt symbolism represented by the Oblation, countless have martyred themselves offering their lives for the ideal that the university stands – the courage to speak the truth when no one dares to, and to sacrifice one's life for such convictions. It is the capacity of the university to witness for the truth that gains for it a soul. Karen Empeño and Sherlyn Cadapan are embodiments of this core of university traditions.

The forced disappearance of Karen and Sherlyn, mga Iskolar ng Bayan, amidst a general climate of state terror is a clarion call for those of us within the university to take on this important social role once more: to speak the

truth against power. At a time when fear, cynicism and confusion are the tactics of an illegitimate State, the example of Karen and Sherlyn to brave the risk of serving the people embolden us. “Kung hindi tayo, sino? Kung hindi ngayon, kailan?”

Join the UP protest activity on Thursday, July 20, “Tagulaylay: Hinagpis at Pakikibaka” a requiem procession for the victims of Arroyo’s state terror. There will be a procession around the academic oval and a symbolic laying of 100 crosses at the sunken garden. Assembly will be 5 pm at the Quezon Hall. Please wear black and bring candles as well.

Let us register our indignation! Join the SONA mobilization on monday, July 24, 2006. Assembly at Quezon Hall, 10 am! Please wear red

<http://tigilpaslang.blogspot.com/>

Karen at Sherlyn: Magigiting na iskolar ng bayan

Kenneth Roland A. Guda

Hindi ako naging malapit sa dalawang kabataang aktibistang sina Karen Empeño at Sherlyn Cadapan. Sa dalawa, si Sherlyn lang ang kakilala ko. “Acquaintance” o katangian lang tuwing nagkakatagpo ng landas sa Vinzons Hall. Aktibo siya sa USC (University Student Council) noong taong 1998, habang miyembro ako ng isang rehiyonal na organisasyon, at naging manunulat para sa *Philippine Collegian*. Si Karen naman, hindi ko na naabutan sa UP, pero marami kaming mutual friends. Nagkasalisihan lang kami ng pagtambay sa Vinzons.

Hindi ko ganap na makikilala ang dalawa kung hindi dahil sa naging trabaho ko bilang manunulat para sa *Pinoy Weekly*, isang lingguhang magasin-tabloid na nakatuon sa imbestigatibong mga ulat taglay ang progresibong pagsusuri. Reporter ako na ang sinasaklawang beat ay human rights. Isa ang kaso nina Karen at Sherlyn sa mga tampok na kaso ng pagdukot ng pinaghihinalang mga ahente ng Estado. Sa loob ng unang buwan ng pagdukot sa dalawa, nakilala ko agad si Nanay Erlinda Cadapan. Nakilala ko rin si Nanay Connie Empeño. Nang masangkot ako sa isang proyekto ng mga photojournalist na tinaguriang “Projekt Desap” (na naglayong idokumento ang pang-araw-araw na buhay ng mga kaanak ng mga desaparecido), pinili ko si Nanay Linda bilang subject ko. Kung ilang buwan ding binuntut-buntutan ko siya. Mula sa paglilibot niya sa mga kampo sa Bulacan at Bataan, hanggang sa pakikipag-usap sa mga opisyal ng UP – mga closed-door meeting na hanggang sa pagkakasulat ng sanaysay na ito’y di ko pa nakikita ang resulta para matulungan ang paghahanap ni Nanay Linda. Mula paglahok niya sa mga piket-protesta at paghiling ng writ of amparo hanggang sa paghuhukay ng isang bangkay sa Pangasinan sa akalang si Sherlyn o si Karen na iyon.

Sa pagbubuntot na ito, nakilala ko si Sherlyn. Nang ipinakita sa akin ni Nanay Linda ang mga medalya at tropeo ni Sherlyn na pinagwagihan sa atletikong mga kompetisyon, nakaramdam ako ng malaking panghihinayang at kalungkutan. Sa pamamagitan ng “pagbuntot” (terminong may masamang

konotasyon, dahil kadalasang ginagamit patungkol sa mga ahente ng estado) kay Nanay Linda, tila kilala ko na si Sherlyn at si Karen. Sa bawat detalyeng napag-alaman ko hinggil sa kanila, sa bawat kuwentong nasala ko mula sa iba't ibang source, pabigat nang pabigat ang nararamdamang panghihinayang at pagkagalit.

Kaunti lang ang nakalap kong impormasyon hinggil sa kung paano sila nagkakilala. Pero hindi na ako nagtaka. May kalayuan ang agwat nina Karen at Sherlyn. Beinte-nuwebe anyos si Sherlyn nang dukutin sila sa Hagonoy, Bulacan noong 2006, samantalang 23 naman si Karen. Pero sa UP Diliman, hindi kaso ang ganitong kalayong edad. Bukod sa maraming estudyanteng overstaying (minsan, lumalampas pa sa MRR o maximum residency rule), marami ring nagtatapos ang pinipiling mamalagi pa rin sa kampus. Ganito si Sherlyn. Nang magdesisyong itigil ang pag-aaral sa College of Human Kinetics, kung saan matagal siyang naging atleta at kinatawan ng mga mag-aaral sa konseho, nanatili si Sherlyn sa UP bilang aktibista.

Taong 2003-2004 marahil nagkakilala sina Karen at Sherlyn, pero magkaiba ang organisasyon nila. Si Karen, Anakbayan at miyembro ng UP Praxis, akademikong organisasyon ng mga mag-aaral sa sosyolohiya. Si Sherlyn, bukod sa atleta, ay miyembro ng isang sorority sa kampus at ng League of Filipino Students. Kapwa sila aktibo sa STAND-UP (Student Alliance for the Advancement of Democratic Rights in UP). Nang magtatapos na si Karen sa kursong sosyolohiya, lumapit siya marahil kay Sherlyn. Sabi ng iba, para magpatulong sa tesis. Pero mas malamang na interesado lang siya sa pinagkakaabalahan noon ni Sherlyn bilang boluntir ng Alyansa ng Magbubukid sa Bulacan (AMB). Anu't anuman, nahikayat ni Sherlyn si Karen. Di kalaunan, nagkasama sila sa Bulacan, tumutulong sa pag-oorganisa ng mga magsasaka.

Ayon kay Nanay Linda, kahit noong boluntir na si Sherlyn sa AMB, umuuwi pa rin ang huli sa kanilang bahay sa Los Baños, Laguna. Lagi nilang pinag-aawayan ang pagiging aktibista ni Sherlyn. Pero hindi niya hinadlangan ang anak. Samantala, si Karen, alam sa bahay na aktibista. Dati na rin kasing aktibista ang tatay niyang si Oscar Empeño, at simpatetiko sa mga adhikain ni Karen ang mga kapatid at pati ang ina niyang si Concepcion. Nang tumungo siya sa Bulacan, may antas ng pagsuporta na sa kanya ang pamilya ni Karen.

Kuwento ng mga nakahalubilo nina Karen at Sherlyn sa Bulacan, “koboy” (cowboy) ang dalawa. Ibig sabihin, hindi maarte, madaling makatrabaho, walang masyadong reklamo. Mahirap ang buhay sa pag-oorganisa ng mga magsasaka, laluna para sa mga petiburges na estudyante ng UP. Pero hindi ito naging hadlang sa kanila. Patunay nito ang pagtagal nila sa lugar – nabinbin ang tesis ni Karen, samantalang padalang nang padalang naman ang pag-uwi ni Sherlyn sa Los Baños. Nasanay, natutuwa at nagiging mabunga na ang buhay nila sa nayon.

Noong Hunyo 26, 2006, nagbago ang lahat. Pinalibutan ng isang pangkat ng armadong kalalakihan (na ayon sa mga saksi ay mga sundalo) ang isang tinutuluyang bahay nina Karen at Sherlyn sa Hagonoy, Bulacan. Kasama ang magsasakang si Manuel Merino, dinukot ang dalawa. Buntis noong panahong iyon si Sherlyn, sa kasintahang plano na sana niyang pakasalan. Ayon sa mga saksi, dinala sila sa isang kampo sa Bulacan. Ginamit na piring sa kanilang mga mata ang suot nilang pantaas na mga damit. Iginapos. Sa loob ng kampo, pinahirapan agad sila.

Sa kampo nakilala nina Karen at Sherlyn ang dalawang detinidong sina Raymond at Reynaldo Manalo, na ikinulong noon pang Pebrero 2006. Malalim ang naging pakikipag-usap ni Raymond kay Sherlyn. “Noong una ay hindi ko pa siya kilala, napagkamalan ko pa nga na baka isa sa mga kabit ng militar...Pagkaraan ng dalawa o tatlong araw ay saka pa lamang kami nagkakuwentuhan,” ayon sa kanyang salaysay. Noong una niyang nakita si Sherlyn, “Payat na payat at lubog ang mata nito.” Nakatali ng kadena ang mga kamay at paa. Tahimik umano si Karen, pero makuwento si Sherlyn. Sa ilang pagkakataon, “ginawang labandera at masahista ng mga militar” ang dalawang estudyante.

Ganito kalupit ang pagpapahirap sa dalawang estudyante. Sa pagkabuntis ni Sherlyn, hindi matukoy ng mga Manalo kung nakunan o nanganak. Nawala kasi si Sherlyn sa kampo ng humigit-kumulang isang buwan noong Disyembre 2006. Nang bumalik siya sa kampo, nangangayayat na.

Ikinuwento ni Sherlyn kay Raymond ang pagpapahirap sa kanila. Nahasa marahil ng matagal na panahong pag-oorganisa sa mga estudyante ng UP – masinsin sa datos si Sherlyn. Iniulat niya laluna ang panggagahasa sa kanila ng mga sundalo.

Sinumang nakaranas ng kahit sandaling pagkapiit sa kamay ng mga sundalo ang makakapagsabing kakaibang ahitasyon at pampulitikang kamulatan ang kinailangan para hindi mawalan ng bait sa pagkakulong. Ito ang ipinamalas nina Karen at Sherlyn. Sa bahagi ni Sherlyn, nakatulong ang pagiging atleta niya – ang pakikipagtagisan ng isip sa mga militar. Abril 2007 nang planuhin niyang makatakas sila, o kahit man lang ipaalam sa labas ang kinalalagyan nila ni Karen.

Ang plano: paniwalain ang mga sundalong bantay na bumigay na siya. Na gusto na niyang makipagtulungan. Na aaminin na niya ang dapat na aminin, ituturo na ang dapat ituro. Kunyari, uuwi siya sa Calumpit, Bulacan, sa bahay ng kasintahan para ituro ang nakatago umanong mga baril. Ika-11 ng Abril, kasama ang isang pangkat ng babaing mga sundalo, pumunta si Sherlyn sa bahay ng kasintahan. Sa kanyang bulsa, isang pirasong papel na naglalahad na sila ni Karen ay nasa Kampo Tecson, San Miguel, Bulacan.

Nahuli si Sherlyn ng isang bantay na inilalaglag ang papel. Galit na galit ang militar nang mabuking nito ang plano niya. Ayon kay Raymond, muling tinortyur si Sherlyn pagbalik sa kampo. Pati si Karen ay isinama na. “Sinuntok nila ang buong katawan ni Sherlyn at Karen, dumugo ang nguso, ibinitin ang dalawa [nang] patiwarik na ang nakatali lamang ay isang paa habang sila ay hubo’t hubad...Pagkatapos ay binubuhusan sila ng tubig sa ilong.”

Unang linggo ng Hunyo, ibinalik ang lima – sina Karen, Sherlyn, Manuel Merino, at ang magkapatid na Manalo – sa kampo ng 24th Infantry Batallion sa Bataan. “Noong ika-8 at 9 ng Hunyo, dinala kaming tatlo (ako, si Reynaldo at Mang Manuel) sa gubat na nasa kabila lang ng kampo,” kuwento ni Raymond. Ito na umano ang huling pagkakataong nakita niya sina Karen at Sherlyn.

Agosto 2007 nang makatakas ang mga Manalo. Suspetsa raw nila, pinatay na ng mga militar sina Karen at Sherlyn. Pero hindi ito dahilan para tumigil ng paghahanap ang mga kaanak at kaibigan ng dalawa. Dalawang taon matapos ang pagdukot, hinahanap pa rin sila.

Halos 200 nang aktibista’t pinagbibintangang mga “komunista” ang nawawala. Sa aking pagkober sa mga isyung pangkarapatang pantao, malaking usapin ang estadistika. Nakadepende ang bilang sa kung sinong grupo ang kausap mo. Kung tatanungin, halimbawa, ang Armed Forces of the Philippines, ni

hindi sibilyang biktima sina Karen at Sherlyn – combatant daw sila. Sino ang dumukot? Hindi raw sila, kaya hindi na sila interesadong sagutin pa ang tanong.

Sinaliksik ko ang mga pangalan sa sinasabing 200 na dinukot. Bawat isa’y may kuwento: paglaban, pagbanta ng estado, pagkadukot. Isa lamang ang kuwento nina Karen at Sherlyn sa 200 na dinukot. Ang kakaiba sa kanilang kuwento ay ang pinagmulan nila. Sa kabila pagiging institusyon ng estado ang UP, sa laylayan nito’y may tradisyong dapat ikararangal at ipagmamalaki. “Kung taga-UP sina Karen at Sherlyn,” tanong ng ilan, “bakit sila nasa liblib ng Bulacan?” Para masagot ang tanong na iyan, kailangang intindihin ang nasabing tradisyon sa UP – ang tradisyon ng radikal na aktibismo, ng pagyakap sa simpleng pamumuhay at puspasang pakikibaka, ng paglilingkod sa sambayanan. Ang tradisyon ng dakilang pagsasakripisyo ng sarili para sa adhikain na makabuluhang pagbabago sa lipunan.

Bakit nga ba nasa liblib ng Bulacan ang dalawang iskolar ng bayan na ito noong Hunyo 26, 2006? Baka dapat na tanong sa mga iskolar ng bayan ngayon ay, “Bakit hindi?”

Ang ilang detalye hinggil kay Sherlyn ay nagmula sa maraming pakikipanayam ko kay Nanay Erlinda Cadapan mula Hunyo 2007 hanggang Marso 2008.

Ang ilang detalye hinggil sa pagkakabihag kina Karen at Sherlyn ay nagmula sa pinirmahang salaysay nina Raymond at Reynaldo Manalo na nilagdaan noong Setyembre 2007. Ang iba pang detalye ay nagmula sa samu’t saring pakikipanayam sa mga saksi (na tumanging magpakilala) at kagawad ng Karapatan (Alliance for the Advancement of Human Rights).

Para kay Nanay Concepcion

Teo Marasigan

Madaling araw na po ng Hulyo 22 ngayon. Birthday na po ni Karen. Bukas, kayo ang magdiriwang ng kaarawan. Sa makalawa, ako naman. Tiyak po akong iisa ang hiling natin ngayon sa mga kaarawan natin: ang ilutang at palayain sina Karen at Sherlyn.

Lagi po kayong ikinukwento ni Karen noon, partikular ang pag-aalaga ninyo sa kanya. Sa inyo po galing ang islogan naming magkaibigan: “Kapag gutom, kumain.” Mapili po kasi siya sa pagkain noon, ano? Pero dahil sa paglubog sa batayang masa sa mga komunidad ng maralitang lungsod noong una, pagkatapos ay sa mga magsasaka at sa laging paalala ng islogan ninyo, marami siyang natutunang kainin, lalo na ang mga gulay at isda na noong una’y ayaw niya. Noong minsan, napadalaw kami sa bahay ninyo. Nagkita rin po tayo noong kinuha ninyo ang mga gamit niya sa bahay namin.

Ngayon, humahanga po ako sa tatag at tapang na ipinapakita ninyo sa paglaban para sa pagpapalutang at pagpapalaya kina Karen at Sherlyn. Kalmado at buo ang loob ninyo noong unang nagkausap tayo sa telepono, gayundin po noong nagkita tayong saglit. Nakita ko po sa dyaryo ang paglusong ninyo sa baha para kilalanin kung si Karen nga ba ang isa sa mga bangkay na napabalitang nakuha sa Hagonoy. Kung hindi po ako nagkakamali, suot ninyo ang vest bilang prinsipal sa paaralang elementarya: paalalang kayo mang ina ng marami ay naghahanap ng pinakamamahal ninyong anak.

Na mahal na mahal din po namin. Mabuting tao po si Karen. Relatibong komportable po ang pag-aaral niya sa UP noon, salamat sa pagsisikap ninyong igapang ito. Pero tinalikuran po niya iyon para ipaglaban ang mga guro at manggagawa (naikwento rin niyang unyonista at welgista pa nga si Tatay) magsasaka, at iba pang binubusabos na uri at sektor sa ating bansa. May ilang kapwa-aktibista po ang nagsabing “dalisay ang puso” ni Karen: matatag sa prinsipyo, masipag at masigasig, mahusay makitungo sa mga kasama at masa, mapangahas at palaaral, matapat sa paglalahad ng saloobin.

Pero hindi po istiryutipong aktibista si Karen. Ang totoo, wala naman pong ganoon. Isinanib po niya ang kanyang katangian at pagiging karakter

sa pagrerebolusyon. Minsan, kapag gutom siya, nawawalan siya ng ganang kumain. Minsan, kapag puyat siya, hindi siya makatulog. Kung gaano po siya kasinop sa mga datos at ulat, ganoon din po siya kalinis sa bahay. Ang mga kasamang makalat sa bahay, inaaway niya. Mahilig siyang sumayaw, pero hindi kumanta. Noong huli, nahilig din siyang mag-gitara. Palabiro't bungisngis. Isa sa paborito namin ang magtaguan at maggulatan sa grocery.

Napapakwento na lamang po ako tungkol kay Karen dahil ang totoo po'y nahihirapan akong sumulat sa inyo ngayon, halos isang buwan mula noong sila'y dukutin at hindi ilutang. Dalawa po ang tendensiyang tinitimbang ko. Ang isa po'y ang pesimismo at pagiging palasuko, na hindi nakikita ang mga pwede pa nating makamit sa paglaban. Ang isa naman po'y ang maligayang optimismo, na hindi kumikilala sa totoong kalupitan ng militar, lalo na ang mga yunit sa ilalim ni Palparan. Mahirap pong pawiin ang pag-asa natin sa yugtong ito, pero mahirap din po kung purong pag-asa lang ang mayroon tayo.

Siguro, ang sasabihin ko po sa inyo ay ito: patuloy po tayong lumaban para sa pinakamainam, habang ihinahanda ang ating sarili para sa pinakamasahol. Lumaban po tayo para sa pinakamainam dahil wala pang pinal na balita sa maikling panahong ito. Pero ihanda po natin ang sarili sa pinakamasahol dahil alam po nating malupit ang militar, lalo na sa ilalim ng rehimeng ito, at partikular ang yunit ni Palparan. Ang totoo po, sa ganitong kalagayan, sa paglaban lamang tayo may pag-asa. Hinihikayat ko po kayong ipagpatuloy ang paglaban, humantong man tayo sa mabuti o masamang balita.

Dahil ang kawalang-katarungang ito kina Karen at Sherlyn, mabubuting anak ng bayan na tumalikod sa komportableng buhay nila para makita ang kaligayahan sa pagsanib sa pakikibaka ng mga magsasaka at maralita, ay patunay po na tama ang paniniwala nila: na malupit at kalaban ng mamamayan ang naghaharing sistema sa ating bansa.

Ipinag-utos na po ng Korte Suprema na ilutang ang dalawa sa Lunes, a-bente kwatro ng Hulyo. Kasama ninyo akong mag-aabang, kasama ang mga kaibigan namin ni Karen at Sherlyn, gayundin ang mga naging kaibigan natin sa makatarungang paglabang ito.

Erika Salang, martir ng kabataan

Silay Lumbera

Molly said she could not forget how some villagers,
without uttering a word, seemed to tell her:
“We knew your daughter.”

-Inquirer, May 14 2006

Maraming alaalang maaaring pagpilian si Molly, ina ni Erika, tungkol sa kanyang anak. Ngunit isang piling alaala ang maituturing na bukod-tangi. Alaala iyong nakasilid sa kanyang gunita: kung paanong sa murang edad na sampung taong-gulang ay ipinamalas ni Erika ang kakayahang magpasyang magpanibagong hubog, umunawa, makabatid, at makisalo sa pighati ng kanyang kapwa.

Sa edad na sampung taong gulang, tatlong taon makalipas ang pagpanaw ng ama, ay nagpasya si Erika na baguhin ang sarili. Batid niyang kinaiinisan siya noon ng mga kaklase at kaibigan dahil sa kanyang spoiled na pag-uugali. Sa naging pagbabagong iyon sa sarili, kinagiliwan siya ng mga kakilala. Hindi nagtagal, itinuring siyang isa sa mga pinakapopular na bata sa kanyang klase. Makalipas ang ilang panahon, umuwi noon si Erika sa kanilang bahay kasama ang isang kaibigan. Seryoso at bakas ang pag-aalala sa mukha ni Erika. Ikinuwento raw sa kanya nito ang pananakit ng ama na agad namang ninais ni Erika na isumbong sa kanilang barangay, ayon sa kanyang ina.

Sa pagpasok ni Erika (Ika) bilang isang new student sa hayskul ng UP Integrated School (UPIS) ay mabilis siyang naging usap-usapan sa mga umpukan ng mga estudyante. Stand out ang kanyang tisay features—brown eyes, maputi, matangos na ilong, malapad na mukhang puno ng mga nunal. Matangkad din siya at malaki ang bulas—dahilan kung bakit madalas siyang napagkakamalang exchange student o hindi kaya’y foreigner.

Ikalawang taon namin sa hayskul at madaling napukaw noon ang kanyang interes sa ANAKBAYAN na kakatatag pa lamang sa gitna ng mainit na kampanya para sa pagpapatalsik kay Estrada. Huling kwarto ng taong

1999 nang marekluta si Ika sa gabi ng parangal ng kanyang hipag—si Myra “Mayang” Algarme, isang pulang mandirigma na nasawi sa isang engkwentro sa Zamboanga. Masasabing ang gabing iyon ang nagbukas sa isipan at nagpabago sa buhay niya—ang pagkaunawa sa gawain ng kanyang hipag, ang mga kinaharap nitong sakripisyo, maging ang mga pangarap nito na nagbigaydaan upang maglingkod bilang pulang mandirigma sa kanayunan.

Mula noon ay naging isang aktibo at namumunong kasapi si Ika sa pag-oorganisa, paglulunsad ng mga pag-aaral at diskusyon tungkol sa mga isyu at usaping pampulitika, at maging sa mga kilos protesta sa loob at labas ng UPIS.

Kilos-protesta laban sa Visiting Forces Agreement (VFA) ang kanyang kauna-unahang dinaluhang mobilisasyon, at sinundan pa iyon ng marami pang iba. Sa SONA noong taong 2000, isa si Erika sa mga namuno at naggiit sa administrasyon ng UPIS at mga gwardya nito na palabasin ang mga estudyante na nagnanais lumahok sa pagkilos. Matapang niyang pinilit na buksan ang mga gate para makapuslit ang mga estudyante palabas.

Sa loob ng mga taong iyon ay nagsilbi si Erika bilang kasapi ng High School Committee ng Pambansang Opisina ng ANAKBAYAN. Masipag siya at higit na masikhay sa mga gawain. Isa siya sa mga tinitingala at kinagigiliwang lider-estudyante ng mga bagong miyembro—“agit” (agitated) pero sensitibo, “GND” (grim and determined) pero malambing. Mahilig siyang makipagtuksuhan tungkol sa mga buhay pag-ibig ng mga kasama, hanggang sa pakikipagharutan o pakikipaghabulan habang naglalakad papuntang Vinzon’s para sa dadaluhang mga pulong.

Sa panahong iyon, maituturing nang buhay ni Erika ang pagkilos. Hindi nagtagal at nagpasya siyang pumunta sa Camarines Sur para sa isang dalawang linggong exposure trip noong Mayo 2001. Nang matapos ito, pormal na idineklara ni Erika ang kanyang kagustuhang mag-fulltime bilang isang gerilya. Sa puntong iyon, sa edad na labing-anim na taong gulang, siya ang pinakauna sa aming henerasyon ng mga aktibista sa hayskul na nagpasyang mag-fulltime sa kanayunan.

Sa pag-alis ni Erika, at sa kanyang kapasyahang magsilbi bilang isang fulltime na kasapi ng Bagong Hukbong Bayan, hindi nawala ang mga kontradiksyon—

pangunahin na sa kanyang pamilya. Bagamat relatibong demokratiko ang naging pagpapalaki sa kanya ng ina, hindi pa rin naging madali para dito na tanggapin ang naging desisyon ng anak.

Gabi ng pag-alis ni Erika, buo ang loob niya na hindi magpapigil sa ina. Sinamahan siya ng isang kasama na naghintay sa labas ng kanilang gate. Mula sa kanyang pwesto, dinig ng kasama ang naging pagtatalo ng mag-ina. Sa isang punto, narinig niya ang binitawang mga salita ni Erika: “Hindi ako nagpapaalam sa inyo, sinasabi ko lang na aalis ako.”

Noong panahong ding iyo’y batid ni Molly, ina ni Erika, na wala na siyang magagawa pa upang mapigilan ang anak. Sinubukan niyang ipahabol sa kasambahay si Erika ngunit nagmamadali itong lumabas ng gate, sumakay sa naghihintay na tricycle, ngumiti sa kanya at kumaway habang mabilis na humarurot papalayo ang sinasakyan.

Hindi pa noon batid ng ina ang bigat ng pag-alis ni Erika. Sa mga susunod na panahon magmula nang magpasyang mag-fulltime si Erika ay miminsan lamang ito makadalaw. Miminsan at mabilis lamang ang mga pagdalaw. Karaniwan, ilang araw o linggo lamang siyang mamamalagi rito, at mababalitaan ko na lamang na narito siya sa Maynila kapag paalis na siya o hindi kaya’y matitiyempuhan ko siyang nasa rali. Kung minsang’y nilalagpasan ko siya, hindi alam na siya pala iyon. Magugulat na lamang ako sa pagtawag niya sa akin, pagkatapos ay mainit na babatiin at mahigpit na yayakapin.

Minsang’y bumaba siya hindi para dumalaw kung hindi para ipagamot ang paa. Nasugatan daw ito habang tumutulong siya sa pagkakaingin ng mga magsasaka doon. Sa kanyang pagkakakuwento, hindi mababakas sa kanya ang pagkirot ng paa o di kaya’y ang sakit na nararamdaman sa tuwing inilalakad niya nito. Magiliw pa rin siyang nakikipagkuwentuhan, nakikipagkamustahan, at nakikipagbiruan.

Katapusan ng Abril o simula ng Mayo nang kinailangan niyang bumaba sa Maynila dahil sa mahigpit na pinapatupad na bagong patakaran noon: kinakailangang nasa edad disiotso pataas ang mga kasapi ng Hukbo. Bumaba si Erika at naghintay ng ilang araw para sa kanyang ika-18 na kaarawan noong Mayo 8, 2003. Makalipas ang isang araw, agad din siyang bumalik sa trabaho.

Ika-30 ng Marso, 2006, nang matanggap ng kanyang ina ang masamang balita. “Alam kong mangyayari ito. Hindi ko nga lang inakala na magiging ganito kaaga,” pagtatapat ni Molly noong parangal para kay Erika.

Lulan ng bus, lubhang nakakapagod at naging mahaba ang biyahe para kay Molly habang binabagtas ang daan patungo sa Brgy. Patalunan sa Lupi, Camarines Sur, kung saan kukunin ang katawan ni Erika. Katabing-bayan iyon ng Ragay, lugar na pinangyarihan ng engkwentro.

Ayon sa balita, ika-29 ng Marso, parehong araw ng pagpanaw ng kanyang ama labing-apat na taon na ang nakalilipas, nang salakayin ng 31st Infantry Batallion sa pamumuno ni 1st Lt. Marshall Tumanga ang kampo nina Erika. Namatay siya, kasama ang tatlo pang iba. Magdadalawampu’t isang taon sana siya sa kanyang kaarawan sa Mayo 8, 2006.

Apat na kabaong na gawa sa kahoy ang nakahilera sa municipal hall. Suot ni Ika ang isang kulay rosas na bestida na halatang hindi kanya. Hindi na kinailangang magpaabot ng pakikiramay ang mga tao doon. Ayon kay Molly, “Parang nangusap sa akin ang kanilang mga mata. Alam ko, sinasabi nila, ‘Kilala namin ang anak mo’.”

Sa taon ng sentenaryo ng unibersidad at pagsasabuhay ng diwang radikal nito, nagsisilbing patunay si Erika na hindi lamang kapusukan ng isip at damdamin ang nag-uudyok sa mga kabataan at estudyante upang iwan ang kanilang mga silid-aralan at magtuno sa kanayunan.

Patunay siyang hindi usapin ang edad sa kahandaan at kapasyahang lumabas sa silid-aralan, magsilbing mag-aaral ng lipunan, at lumaban para sa tunay na kalayaan.

Iniluluwal ang mga bayaning katulad ni Erika ng matinding pakikihamok sa buhay, ng pakikipagtunggali sa mga rebolusyon sa loob at labas ng sarili, at higit sa lahat, ng pagmamahal—sa kapwa at sa bayan.

Monico Atienza: Dakilang pantas ng Kilusang Pambansa-Demokratiko

Congress of Teachers and Educators for Nationalism and Democracy (CONTEND)

Ipinapaabot ng Congress of Teachers and Educators for Nationalism and Democracy (CONTEND) ang aming taos-pusong pakikiramay sa pagpanaw ni Prop. Monico M. Atienza. Ikinalulungkot namin na sanhi ng kanyang malubhang karamdaman ay napaikli ang buhay ni Ka Nic na marami pa sanang nagawa kung hindi lamang dahil dito. Ngunit masasabing maraming nabuhay at nabubuhay nang higit na mahaba na di man lang nakagawa ng kapiraso ng kanyang naiambag sa pakikibaka ng sambayanan para sa tunay na kalayaan at demokrasya.

Nagniningning ang mga taon ng kanyang pagkilos bilang mapangahas na lider-aktibista at ang kanyang naging napakahalagang papel sa pagpapalakas at pagpapalawak ng kilusang kabataan at mag-aaral sa Pilipinas. Nagniningning ang kanyang mga taon sa andergrwand at ang kanyang matagumpay na pag-igpaw sa mga pinagdaanan niyang matinding pagpapahirap sa kamay ng mga pasistang militar. Nagniningning ang kanyang mga taong iginugol bilang masigasig na aktibistang guro sa loob at labas ng Unibersidad ng Pilipinas, at sa loob at labas ng kanyang mga itinuturong subjek sa wika at Araling Pilipino.

Isa sa mga paborito niyang ibahagi sa kanyang mga mag-aaral ang isang kwentong bayan mula sa Tsina hinggil sa matandang hangal na hindi nawalan ng loob kaharap ng halos imposibleng gawain ng pagpapatag ng gahiganteng mga bundok. Tulad ng ibang nakakilala sa kanya, marahil ay nakita ni Ka Nic ang kanyang sarili sa “matandang hangal” na hindi kailanman bumitiw sa prinsipyo, at walang tinag na pinanghawakan ang paninindigan sa kabila ng hindi masukat na pagsubok at hirap. Sa kwentong ito ay may tauhan ding tinaguriang “dakilang pantas” na hindi makaunawa sa katigasan ng ulo ng matandang hangal. Naniwala ang pantas na ito na ang pinakarealistiko at pinakapragmatikong hakbang ay talikdan na ang kabaliwan ng matandang

hangal at gawin na lamang ang risonable at posible. Sa makitid at limitadong pag-iisip ng tinaguriang dakilang pantas ay makikita kung sino talaga sa dalawa ang maituturing na dakilang pantas.

Para sa lahat ng aktibistang nakasalamuha si Ka Nic, kinatawan niya kapwa ang isang “matandang hangal” at ang isang tunay na “dakilang pantas.” Magkasanib sa kanya ang matatag na paninindigan at matalas na pagsusuri, pananatili at pagbabago, kabaitan at katapangan.

Hindi kailanman malilimot ang kanyang pinanghawakang mga prinsipyo at ang kanyang katatagan sa pagtataguyod ng mga ito. Hindi kailanman malilimot ang kanyang itinurong mga aral. Mananatiling buhay siya lagi sa aming mga utak, puso at kamao.

Si Monico Atienza ang isa sa mga dakilang pantas ng kilusang pambansa-demokratiko.

Binasa sa unang gabi ng pagpaparangal kay Ka Nic, ika-6 Disyembre, 2007.

Tagulaylay ng Republika

Rene Villanueva

Bawat singasing ay lagim ang hatid ng motorsiklo –
 Bawat sibat: luksang-lambong sa dinahas na panimdim!
 Bawat ungol ng makina ay halkhak ng salarin
 Ng estadong kumukutya sa konsenysang tumututol
 Sa kawalang katarungan, kalayaang isinangla.
 Itong baya’y walang habas, walang awa kung gahisin!
 Ayy!
 Ilang buhay pa ang dapat ibuwis ng mamamayan?
 Ilang hibla ng hininga ang dagliang puputulin?
 Ilang murang pangarap pa’ng papaslangin nang pataksil?
 Ilang dugo ang dadanak? Ilang ulit kukutyain
 Ang daing ng abang bayang walang awa kung paslangin?
 Ayy! Ayy!
 Bawat haginit ng punglo’y malupit na kamatayan;
 Bawat sibat na palayo, nakatakas na kriminal;
 Bawat taksil na haruruot – pagtakas ng motorsiklo;
 Bagong utang nitong buktot na gobyerno ni Arroyo!
 Panibagong kasalanan sa lugaming taong –bayan,
 H’wag na h’wag lilimutin: Magbabayad ang may utang!
 AY! AY! AY!
 Pahirin na ang panimdim: dalamhati ay tiklupin.
 Di luha ang magbabangon sa pinaslang nang pataksil.
 Hindi panimdim ang tugon ng nabalo’t naulila –
 Kundi suklam, galit, poot: nagpupuyos, maniningil.
 Lahat tayo ay tumindig at marilag na usigin;
 Buktot-taksil, pagbayarin! Araw ng paniningil!
 Ay! Ay! Ay Ayy!

Binasa ang tagulaylay na ito habang nagmamartsa ang UP Community mula Quezon Hall patungong Sunken Garden, may mga hawak na puting krus at kandila upang magprotesta sa pampulitikang pamamaslang ng rehimeng Arroyo at ipaglaban pagpapalaya sa dalawang dinukot na lider estudyante ng UP, sina Sherlyn Cadapan at Karen Empeno.

Mula UP hanggang Cagayan Valley

Elizabeth Principe

Inimbitahan ako ng *Pinoy Weekly* (PW) na magkaroon ng kolum habang nagbibilang ng mga araw sa bilanguan. Di nga masama, maibabahagi ko ang karanasan sa detensiyon at sa hilagang pinanggalingan ko.

Gusto ko sanang isulat na 100 Kuwentong Peyups ang karanasan ko pero sangkatutak na yata ang nagbahagi ng Sigwa ng 1971. Kasama ako noon sa Diliman Commune. Iba't iba ang atas na ginampanan ko doon pero ang di ko malilimutan ay ang atas sa akin at sa isang kamag-aral na babae na magbuhat ng isang case ng Molotov sa Vinzons mula sa Physics Department sa gabling napabalitang pumapasok na ang pulis sa Vinzons para buwagin ang barikada roon.

Magkahalong tuwa at tensiyon ang pakiramdam ko noon. Tuwa dahil high-tech na ang mga Molotov na produkto ng Physics Department; high-tech dahil self-igniting na. Ang tensiyon naman ay mula sa panakot na “baka nakapasok na ang mga pulis,” eh madilim pa naman at mahirap na lulunin ang isang case ng mga bote.

Dagdag na tensiyon ang ilang minutong pinaghinalaan kaming impiltradador ng mga nasa sentri sa Vinzons at ayaw tanggapin ang aming buhat-buhat na mabigat dahil hindi namin alam ang password. Nakailang hula kami ng mga posible pero puro palya. Nang napundi ang kasama ko, nagmura na siya ng “putang ina” dahil ayaw na niyang magbuhat pabalik ng ebidensiyang mabigat. Buti na lang, iyon pala ang sagot sa challenge ng password.

Daang libo at maagap ang mga rali noon. Tumaas kamang ng 50 sentimos ang presyo ng gasolina, rali, strike, boykot at barikada kaagad. Isang barikadang nasamahan ko noon ang nataong nabaril si Pastor Mesina na saan papasok ng UP; hindi ako nahuli sa takbuhan nang na-teargas kami, kahit bari-barikadahan lang iyon.

Baril ang inihaharap ng mga pulis noon pa. Sa isang raling nasamahan ko,

napatay ang isang kamag-anak ko, iyon na ang nagtulak sa akin na sumapi sa Nationals Corps. Natiyempuhan ko ang panahon na natural ang maging aktibista. Ang panahon ko'y tagapagmana ng anti-imperyalistang kilusan sa kabataang estudyante na matiyagang ipinundar ni Jose Maria Sison (JMS) ng nakaraang dekada.

Ang mga libro ni JMS na *Struggle for National Democracy* (SND) at *Philippine Society and Revolution* (PSR) ay parang titis ng apoy na mabilis na lumaki at lumaganap sa kabataan na parang tigang na kaganapan. Impluwensiyado rin ang kabataan ng kilusang mapagpalaya sa ibang bansa at sa rebolusyong pangkultura sa Tsina. (Isinisigaw nga sa rali ang “Ibagsak si Liu Shaoqui”. Noong bago pa lamang ako, di ko alam kung sino si Liu Shaoqui, kung babae ba siya o lalaki.)

Maraming mababasang libro noon. Iniingatang kayamanan ang Red Book ni Mao. Mas maliit, mas bigatin ang may-ari, o may-dala. Nakasabit sa tuktok ng Vinzons ang malaking balatengga ng “Serve the People.” Talagang pinapangunahan ng masiglang edukasyon-propaganda ang masisisglang kilusang masa.

Parang prutas na nahihinog ang mga aktibista sa kampus tungo sa pagkakaroon ng kahandaang magsakripisyo para sa bayan at sa uri. Iba't ibang komunidad, strike area, pagawaan, baryo, bayan at batayang mga uri at sektor ang nalubugan para maggawaing masa. Kami sa Progresibong Kilusang Medikal (PKM) noon nama'y nanindigan na iaalay ang kaalamang medikal sa mga taumbaryo na malayo sa mga ospital at klinik. At sinusumpa naming di mangibang-bansa.

Inspirado kami sa konsepto ng barefoot doctors sa Tsina. Apat kaming miyembro ng PKM na nagdesisyong humayo na sa mga baryo para maagang makatulong sa halip na tapusin ang pagsasanay/pag-aaral na ang direksiyon ay pangingibang-bansa.

Nagbiyahe kaming apat pa-Isabela noong ika-3 ng Disyembre, 1971. Doon, binigyan kami ng pagsasanay ng isang doktora saka kami nagtungo sa mga baryo para magturo at magsanay ng mga komiteng pangkalusugan sa

mga baryo. Ipinalaganap namin ang nilalaman at kabutihan ng preventive medicine sa halip na matuon lamang sa curative medicine. Itinuro rin namin ang siyentipikong pagtingin sa pinagmumulan ng sakit sa kalagayang marami ang naniniwalang galing sa masamang espirito ito.

Nakakagalak tingnan ang tugon ng masa sa mga baryo na mauunlad ang komiteng pangkalusugan, naging malinis ang kapaligiran at pangangatawan, naging malinis nagkabakod ang mga bahay at at manok, at nagkaroon ng vegetable garden ang bawat bahay. Ang naging problema, palaging ginugulo ng mga militar ang mga organisadong masa at komiteng pangkalusugan. Ang anumang organisado at maunlad na galaw ng masa ay pinaghihinalaang ‘utos ng NPA.’

Ang mga pagsasanay sa mga komiteng pangkalusugan ay karugtong na ng panggagamot sa karaniwang mga baryo. Itinuro at ginamit namin kapwa ang Silanganin (Eastern) at Kanluranin (Western) na panlunas. Kabilang na ang tamang pag-inom ng mga tabletas tulad ng antibiotics. Pahirapan lamang na maiwasto ang gawi na pagtigil sa pag-inom ng antibiotics kapag wala nang lagnat at sintomas ng sakit kahit tatlong araw pa lamang nakakainom ng antibiotics. Ang mahal nga naman ng gamot.

Hit o patok sa masa ang acupuncture, at ang paghahanda at pagluluto ng katutubong halamang nakakagamot.

Dahil endemic ang malaria sa Cagayan Valley at malala ang kapabayaan ng gobyerno sa pagpuksa nito, isinulong namin ang kampanyang anti-malaria. Una muna’y tinuruan ang komiteng pangkalusugan sa pagkilala sa sintomas nito sa ibang sakit na may hawig sa sintomas. Sa pagtuturo sa kumbinasyon ng mga bagong gamot at kahalagahan ng pag-inom ng kumpletong gamot, at iba pa.

Sumunod ang pagmobilisa sa mga mamamayan sa kalinisan; pagtatabon sa puwedeng pag-itluga ng lamok; pagtanim ng rum tree; pag-iwas na makagat ng lamok at mahawa sa may sakit; pagkalampag sa lokal na pamahalaan para magdala ng mikroskopyong titiyak sa klase ng malaria; mga gamot at kulabong naibabad sa gamot; at paglapit sa iba pang institusyon

na makakapagbigay ng gamot, medical mission, at iba pa.

Maraming hinaharap na problema ang paglaban sa malaria. Una na ang kamahalan ng mga gamot. Sampung Aralen nga lamang ay di na makumpleto ng masa, lalo pa ngayong ang kailangan ng kumbinasyon ng tatlo hanggang apat na klase ng nagmamahalang gamot. Resistant na nga kasi sa Aralen ang malaria sa Cagayan Valley.

Pangalawa, ang kahirapang mahanap ang mahalagang gamot-- ang Primaquine. Di ito ibinibenta sa botika. DOH lamang ang pinagmumulan nito na madalas namang absent ang serbisyo sa mga bayan at baryo.

Dagdag pa, kailangang malawak ang saklaw ng kampanya. Nagbibiyahe kasi ang mga lamok, maging ang mga taong may dala ng parasito, tulad ng mga nakikigagas o nakikitrabaho mula sa kabilang bayan o probinsiya.

Matatagalan pa ang laban sa malaria, aabot hanggang sa pagkakaroon ng gobyerno na tunay na titingin sa kabutihan ng mga mamamayan. Gayunman, walang pinaghihinaan ng loob, manapa'y matibay ang paninindigan, alang-alang sa masa.

Marahil ang matagal na panahon ko sa hanay ng masa sa kanayunan ang dahilan kung bakit ako napili ng NDF na maging consultant sa peace process.

At iyan din ang dahilan kung bakit ako dinukot ng militar.

Mula sa *Pinot Weekly Online*, <http://www.pinoyweekly.org/cms/2008/10/mula-up-hanggang-cagayan-valley>).

Daluyong

Vencer Crisostomo

Ikaapat na Lunes iyon ng Hulyo, taong 2000. Karaniwang hindi ako maagang pumapasok sa unang araw ng linggo dahil bukod sa nakakatamad, galing sa ilang araw na walang pasok, flag ceremony lang naman at homeroom ang klase sa unang dalawang oras. Pero iba ang araw na ito.

Maaga pa lang, nakabantay na ako, kasama ang ilan pa sa daanan ng karamihan ng mga kaeskuwela. Isa-isa namin sa kanila iniaabot ang mga polyeto, sabay tanong: “Tol, sama ka mamaya ha?”

Ilang linggo din ng paghahanda, pagkakampanya at kumbinsihan iyon. Room-to-room, Pangkalahatang Asembliya sa mga balangay kada seksiyon, at mga talakayan ng Oust Primer. Nagkalat sa kampus ang mga sulat-kamay na poster hinggil sa kalagayang panlipunan, at sa huli, nakasulat sa malalaking titik: “SUMAMA SA SONA (State of the Nation Address) RALLY!”

Napag-usapan na ang mga target. May mga klase kung saan lahat ng estudyante ay hindi na papasok. Sa iba, aabot ng kalahati ang sasama. Para matiyak ang pagsama sa araw na ito, inayos na ang hatian para sa sunduan at paglabas sa silid-aralan.

Naghanda kami kung sakaling pigilan. Nagpa-xerox na kami ng maraming kopya ng excuse letter na inilabas ng administrasyon ng UP na nakuha namin mula sa Office of the Student Regent (OSR). Siyempre, alam naming sasabihin nila na para lang ’yun sa mga mag-aaral sa kolehiyo. Pero wala namang nakalagay na hindi kami kasali, para ang sulat sa lahat ng estudyante, kaya pasok kami.

Pagkatapos ng flag ceremony, sunduan na sa mga klase. Magkikita-kita sa tapat ng CR malapit sa canteen. Kanya-kanya ng diskarte. Marami sigurong nag-“may-I-go-out” noon. Maya-maya pa, naglulunsad na kami ng snake rally at naghihikayat sa iba na sumama.

Mahigit kumulang isang daan na ang sumama, pero gaya ng inaasahan, nang papalabas na, pinigilan na kami ng guwardiya. Maya-maya pa, nakipigil na din

ang mga guro. Hindi naman mahigpit sa paglabas sa kampus noon sa mga mahilig mag-cutting classes, pero siguro alam na nilang hindi lang simpleng bulakbol ang adyenda namin.

Syempre umalma kami: "Ma'am walang pasok sa UP. Excused ang mga estudyante na pupunta sa rali!" Susubukan nila kaming paliwanagan, pero sa bawat sagot nila, naghanda kami ng mas maraming pambara. Kabisado namin ang Universal Declaration on the Rights of the Child na nagsasabing kahit menor-de-edad kami, may karapatan kaming maghayag at sumama sa mapayapang pagpoprotesta.

Para daw maayos, pinapasok ang lahat ng gustong sumama sa loob ng isang kuwarta at doon pag-uusapan ang paglabas namin. Ang bilis din talaga mag-isip ng diskarte ng mga kasama, nagtalaga ng ilang mga tao na maglunsad ng room-to-room para ipalaganap na ang mga gusto pang sumama, pumunta sa multi-purpose hall dahil pag-uusapan ang pagpayag ng administrasyon sa protesta. Di lalo pang dumami ang interesadong pumunta.

Dinelay ng pag-uusap ang aming paglabas at pinaghintay kami. Sinamantala naman namin ito para magtalakay ng MKLRP (Maiksing Kurso sa Lipunan at Rebolusyong Pilipino) sa mga mag-aaral sa layuning itaas pa ang kamulatan ng mga nagpasya nang sumama.

Pagdating ng ilang oras, malinaw na hindi na kami papayagang lumabas. Mayamaya pa'y nabalitaan na naming suspendido ang klase sa Commonwealth, at may hinihikayat ang mga paaralan na pauwin ng maaga ang mga mag-aaral. Lahat ng mga dadaan ng Commonwealth ay maaari nang pauwiin ng maaga basta pumirma lamang sa isang request form. Lahat kami, siyempre, pumirma. Pinauwi ang ibang estudyante pero hindi ang mga tukoy na pupunta sa protesta.

Dito na kami nagdesisyon na hindi na maghintay na payagan. Tingin nami'y ginawa na namin ang lahat ng paraan para pagbigyan ang mga kondisyon ng administrasyon. Alam ng mga mag-aaral ang halaga ng paglahok sa makasaysayang protestang ito, at hindi namin hahayaang ang mga teknikalidad at maliliit na usapin ay makapigil sa amin.

Ipinayayag ang hanay. Nalakad kami papunta sa gate. Dahil isa ako sa mga lider, ako ang ipinakausap sa guwardiya. Habang kinakausap ko siya, binuksan

na ng ibang mga kasamahan ang gate. Pagbukas, karipas na ng takbo lahat palabas. May iba na umakyat pa sa bakod sa halip na sa gate dumaan para lang siguradong di mahaharang.

Kakaibang tapang at kapangahas na iyun para sa mga mag-aaral na kung tutuusi'y nasa 14 hanggang 15 na taong gulang lang! Ano kaya ang iniisip ng mga dumadaan sa tapat ng paaralan namin nang makita na may mga batang estudyanteng nagpupulasan ng takbo na parang tumatakas sa preso?

Tinangka pa ng guwardiya na hablutin ang isang kasama namin, pero hindi niya rin kami napigilan. Paglabas, diretso sakay sa mga dyip na kinontrata na ng ibang mga mag-aaral. Karipas agad ang mga dyip na akala mo umeeskapo sa holdap. Hindi kami nakarating ng Batasan noon. Matindi ang pandarahas kaya't sa bukana lang ng UP nakapagprograma ang bulto ng Bayan (Bagong Alyansang Makabayan). Nabasa kami ng malakas na ulan, pero masaya kami. Alam namin na hindi lang kami naging bahagi ng kasaysayan, kami mismo ay lumikha ng aming kasaysayan. Sa araw na iyon malinaw ang mensahe namin: hindi hadlang ang murang edad sa pangangahas na makialam at lumaban.

Ang SONA na iyon ay ang huli na ni Erap bilang pangulo. Ilang buwan matapos, mas malalaking protesta pa ang sasambulat hanggang sa tuluyang pagpapataksik sa kanya sa pag-aalsa sa Edsa.

Sa kabila ng mga banta ng administrasyon ng paaralan na makasuhan ang lahat ng mga sumama sa rali na iyon noong SONA, marami pa rin ang nag-walk-out sa klase at tumungo sa Edsa pagdating ng Enero 2001, at tuloy-tuloy na kumilos para sa panlipunang pagbabago hanggan sa kasalukuyan.

Sa katunayan, ang Corps Commander namin noon, si Icy Salem, ay tagapagsalita na ngayon ng People's Caravan, isang grupo na nangangampanya laban sa Value Added Tax. Ang valedictorian ng aming batch at oblation scholar na si Ken Ramos – na nanguna rin sa pagsusuot ng pulang ribbon noong aming graduation – ngayon ay Pambansang Tagapangulo na ng Anakbayan. Ang sikat na “bandista” ng batch, si Bogs Paterno, gitarista na ng progresibong cultural group na Sinagbayan.

Marami pa ang mga kasama noon ang ngayo'y mga susing organisador na sa iba't ibang organisasyon at lugar. Isa sa aming mga lider noon at kasamahan,

si Erika Salang ay nagpasyang mag-organisa sa kanayunan at naging martir sa gitna ng magiting na labanan noong Marso 2006.

Kamakailan lamang, nakita ko muli sa isang rali ang ilan sa mga ka-batch sa “Daluyong.” Iba’t iba na ang aming mga pag-alaala at pagtingin sa mga naganap noong araw na iyon, pero malinaw na nag-iwan ito ng marka sa aming mga buhay at gayundin sa kasaysayan ng UPIS. Ipinakita ng pagkilos namin noon kung paanong sa panahon ng matinding krisis panlipunan, nagiging handa ang mga mag-aaral, gaano man kabata, na kumilos ng sama-sama para sa pagbabago.

Sa ibayo pang pagsahol ng kalagayang panlipunan sa kasalukuyang panahon, natitiyak kong ang daluyong ay aagos pa hanggang sa mga susunod na henerasyon.

“Daluyong” ang batch name ng mga nagtapos sa UPIS noong 2002. Para kay Erika at sa lahat ng mag-aaral at magiging mag-aaral pa ng UPIS. Unang nalathala sa *Pinoy Weekly Online*, <http://www.pinoyweekly.org/cms/2008/10/daluyong>

Ang Unibersidad ng Pilipinas ay tatahak ng mapanganib na landas ng neoliberalismo, lalo lamang magsisikhay ang militanteng aktibismo

Satur C. Ocampo

Ang unang kumatawan ng “Tagalabas na Pananaw,” ang negosyante at civic leader na si Ramon R. del Rosario Jr., ay nagbiro na “tunay nga siyang tagalabas” dahil, bilang “true-and-through Green Archer,” ang tangi niyang ugnayan sa UP hanggang ngayon ay limitado sa kantiyawang nangyayari tuwing maglalaban ang De La Salle at UP basketball teams sa UAAP. Pagkatapos, lubos na natuwa nang buong pagmamalaki niyang ibinunyag na sa UP nagtapos ang kanyang dalawang anak na babae, at tumanggap pa ang mga ito ng karangalang akademiko.

Ako ay isa ngang “tagalabas,” pero naiiba kay G. del Rosario dahil malaya ang pagpili niyang hindi mag-aral sa UP bagkus ay nakapagtapos siya sa Pilipinas at sa labas ng bansa sa larangang sarili niyang gusto. Sa aking bahagi, nangarap akong makapag-aral sa UP simula pa noong hayskul sa maagang yugto ng dekada 1950 sa aking bayan sa Sta. Rita, Pampanga. Hindi ako pinalad na makapasok sa UP, sa mga dahilang aking ipapaliwanag. Ang aking pag-aaral sa kolehiyo ay bakubako at hindi na ako nagkaroon ng diploma. Gayunman, maipagmamalaki kong sabihin na pinili ako ng alumni association ng Polytechnic University of the Philippines (na dating PCC o Philippine College of Commerce) bilang outstanding PCC alumnus noong 1999 para sa pagsusulong ng aking pampulitikang adhikain.

Ang pangarap kong makapag-aral sa UP ay nagsimula nang magdala ng kopya ng *The Philippinensian* sa aming tahanan ang isang pinsan ng aking ama. Buong sugid kong inisa-isa ang mga pahina nito. Habang pinagmamasdan ang mga larawan ng mga lider-estudyante ng panahong iyon, naisip kong maaari rin

akong sumunod sa mga yapak nila sa UP. Madali ko ring napagtanto na iyon ay isang pangarap na imposibleng matupad. Mga ilang taon pa ang lilipas, bilang estudyante ng Lyceum of the Philippines, sa impluwensya ng mga nandoong intelektwal mula sa UP—gaya nina Sotero H. Laurel, ang pangulo ng Lyceum, at Dekano Jose A. Lansang ng paaralan ng pamamahayag—ay napatibay ang aking makabayang oryentasyon at napatalas ang aking kakayahang magsuri. Oo, makakakuha ka ng ganyang karanasan sa labas ng UP. Kahit sa kasalukuyan, ang ating mga kabataan ay hinuhubog pa rin ng mga gradweyt ng UP na nagtuturo sa marami nating paaralan, iyong mga nagtapos sa UP na piniling ihandog ang sarili para sa bayan (at napakarami nila).

Ang pangarap na makapasok sa UP ang nagtulak sa akin na magsikhay sa pag-aaral habang tumutulong sa aking mga magulang at kapatid sa mga gawaing bukid. Kaya, ininda ko bilang isang malupit na dagok ang pagtatapos bilang class salutatorian, sapagkat kung valedictorian ako’y nabigyan sana ng scholarship sa UP. Isa ito sa unang-una kong mga kabiguan sa buhay, na ikinasasama pa rin ng loob ko ngayon. Subalit kung tutuusin, hindi rin talaga kakayanin ng mga magulang ko na tustusan ang iba pang gastusin ng isang anak na mag-aaral sa UP. (Pansinin natin na makaraan ang mahigit kalahating siglo mula noon, malinaw na isinasaad ngayon sa bagong UP Charter na dapat gumawa ng hakbang ang Unibersidad para mas maraming anak ng kapuspalad ang makapasok sa mga programa at serbisyo ng UP.)

Libu-libong kabataan mula sa mahihirap na pamilya ang hindi pinalad na makapasok sa unibersidad na ito ng estado sa loob ng nakaraang 100 taon. Isa sa kanila ang dating Chief Justice na si Artemio V. Panganiban, na noong unang mga taon ng dekada 1950, bagaman nabigyan ng iskolarsyip sa UP ay napilitang mag-aral sa Far Eastern University (FEU). Bilang pinuno ng konseho ng mag-aaral ng FEU, kanyang pinagmuni-muni kamakailan ang specially prized na pagkakaibiganan nila ng mga kapwa lider mag-aaral mula sa UP dahil sila ay sinanay na mag-isip at kumilos nang malaya at naninindigan sa mga karapatan kahit pa malagay sa alanganin ang kanilang pag-aaral at karera sa hinaharap. Sa aking sariling pakikipag-ugnayan sa mga lider estudyante ng UP noon, mataas ang aking pagtingin sa talas ng kanilang isip at kapangahasang mag-inisyatiba. May iba naman na kinayamutan ng ilan sa amin dahil sa kanilang intelektwal na kayabangan o pagkapalalo, at mayroon din na puro kapilyuhan (kalokohan?) ang naiisip.

Ang una kong karanasan sa buhay estudyante sa Maynila ay sa PCC--ang talagang kolehiyo ng mahihirap, siksikan ang mga klasrum ng mga lumang gusaling gawa sa kahoy. Sa iba't ibang kumperensya ng mga estudyante, na taunang idinadaos, doon nagkikita-kita ang mga nagsasanay pa lang sa pulitika't sa panulat. Sa kumperensya ng YMCA na ginanap sa Baguio, ako'y itinalagang mamahala sa arawang newsletter, na sa isang isyu ay lumabas ang dalawang tulang may pagkaerotiko na sinulat ni Sonny San Juan ng UP (isa siya ngayong akademiko sa Amerika, hindi na nambubuska pero palaban pa ring mag-isip). Dahil dito ay napagalitan ako ng aming tagapayo, na kilalang tagabantay ng konserbatibong pulitika.

Sa isa pang kumperensya, nakilala ko ang ilang estudyante ng UP, kabilang ang manunulat na si Pete Daroy nangumbida sa isang kolokyum sa Diliman, na nangimi akong puntahan noon. Pagkatapos nito ay si Jose Ma. Sison naman ang nag-imbata sa akin na lumahok sa maliliit na grupong nagtatalakayan, kasama ang mga kasapi ng Student Cultural Association of the University of the Philippines (SCAUP). Dahil hindi ko alam ang pasikot-sikot sa kampus ay kung saan muna kami nagtatagpo ng makatang si Jun Tera, at isasama niya ako sa Little Quiapo at iba pang tambayan nila. Kabilang sa grupo sina Luis V. Teodoro, Vivencio Jose, Ferdinand Tinio at Reynato S. Puno, na ngayon ay Chief Justice ng Korte Suprema, at siya noong kinikilalang otoridad sa grupo tungkol sa mga isyung kaugnay ng Kasunduan sa Base Militar ng Pilipinas at Estados Unidos. Mula sa mga talakayang iyon ng SCAUP isinilang ang *Progressive Review*, isang radikal na lathalaing lumalabas tuwing ikatlong buwan, at sumunod ang pagtatag ng Kabataang Makabayan noong 1964.

Sapat na marahil ang pagmumuni-muning ito ng isang nabigong mag-aral sa UP. Hayaan ninyo ako ngayong simulan ang aking pangunahing paksain sa pamamagitan ng pagbibigay ng pinakamataas na parangal sa mga nagbuhos ng kanilang sarili at nag-alay ng buhay—at nasa kanilang kasibulan ang karamihan—alang-alang sa rebolusyunaryong kilusan. Habang ang marami sa mga bayaning ito ay nag-aral sa UP, mayroong iba, sa katunayan ay higit na marami, mula sa ibang mga paaralan at sa iba't ibang sektor ng lipunan, na nag-ambag sa pambansa-demokratikong rebolusyunaryong kilusan simula pa noong kalagitnaan ng dekada 1960 hanggang maagang bahagi ng dekada 1970.

Gayundin, nais kong magpugay sa libo-libong aktibista sa kasalukuyan, ang mga nakatatanda at mga kabataan, mula sa UP at sa ibang lugar na ang

komitment, sigasig at pag-asa ay ipagpatuloy ang rebolusyunaryong pakikibaka na kakapit-bisig ang masa ng sambayanan—ang pakikibakang may malawak at iba-ibang sanga, kaparaanan at pamamalakad hanggang sa pinakamataas na anyo ng pakikihamok.

Kahit paano man ituring ng ibang tao, o marahil ng marami sa mamamayan, ang patuloy na kabuluhan nito sa buhay ng ating bansa, o ang posibilidad na magtagumpay sa mga adhikain, ubod ng linaw na ang pambansa-demokratikong rebolusyunaryong kilusan ay nananatiling buhay. Patuloy itong nagsisikhay para sumulong at magwagi. Sa proseso ng paglulunsad ng buhay-at-kamatayang pakikibaka laban sa mga pwersang nagnanais wasakin ito, nagsisikap ang kilusan na magtatag ng isang tunay na estado ng mamamayan mula sa mga batayang yunit nito sa mga komunidad sa kanayunan. Dumaan na ito sa mga tagumpay at kabiguan, sa mabagal at mabilis na pagsulong. Di miminsang nakaranas ito ng pagkabigo bunga ng seryosong mga pagkakamaling nagawa sa iba't ibang antas ng pamunuan, na ang pinakaseryosong kamalian ay nangyari noong dekada 1980. Isang kampanyang mabigat sa loob ang inilunsad para itama ang mga nasabing pagkakamali, na sa kabuuan ay naging matagumpay; gayunman, may lumilitaw pa ring ilang manipestasyon sa pana-panahon na nagpapakitang ang mga aral ng kasaysayan ay kailangan pang komprehensibong magagap at matiyagang ilapat sa realidad ng pakikibaka at lipunan.

Sa kabilang banda, mayroon namang mga naniniwala na ang armadong pakikibaka ay lipas na raw sa panahong ito. Kabilang sa kanila ang ilang dating kasama at iba pang mga patuloy na naghahangad ng rebolusyunaryong pagbabago sa ating lipunan subalit sa mapayapa at ligal na paraan lamang ang nais na paglahok. Positibo din at mahalaga na gawin ito. Ako mismo, na sa nakaraang mga taon ay kumikilos bilang bahagi ng ligal na demokratikong kilusang masa, nakikita ko ang halaga't kabuluhan ng aking ginagawa sa larangang parlamentaryo sa kabila ng mga angkin nitong panganib at limitasyon. Subalit isaalang-alang din naman natin ang paglililaw ni Angel Baking, editor ng *Philippine Collegian* noong 1940-1941, at dalawang beses nakulong sa pampulitikang dahilan. Sa isang convocation na ginanap sa Unibersidad noong Enero 23, 1970 sa Abelardo Hall, noong siya'y kalalaya pa lang mula sa unang pagkakakulong, ang beteranong rebolusyunaryo ay nagsabi nang ganito:

Hindi lahat ng nagnanasa ng rebolusyonaryong pagbabago sa kasalukuyang kaayusan ay nagtataguyod ng armadong pakikibaka,

at hanggang sa ngayon marahil, ang mayorya ay naniniwala na nag-aambag sila sa kabuuang rebolusyonaryong pakikibaka sa pamamagitan ng mapayapa at ligal na kaparaanan. Subalit hindi nito ibig sabihin na hindi nagaganap ang armadong pakikibaka, at hindi maaaring walang kinalaman sa armadong pakikibaka ang anumang kahahantungan ng mga batayang tunggalian sa ating lipunan. Ito ay mahalagang aspekto ng ating kongkretong sitwasyon, na ginagawang akademiko ang diskusyong teoretikal tungkol sa anyo ng pakikibaka.

Kung minsan, sadyang kailangan ngang isantabi ang konsiderasyon at diskusyon sa mga teoretikal at akademikong isyu dahil na rin sa kagyat na pangangailangang patuloy na ipagtanggol ang buhay at mga pundamental na karapatan laban sa mabangis at mapamaslang na pananalakay. Subalit sa kabila ng lahat nito, buhay pa rin ang kilusan. Kinikilala ito ng mismong rehimeng Macapagal-Arroyo na siyang nananatiling pangunahing balakid at patuloy na hamon sa seguridad ng rehimen at sa kaligtasan hindi lamang ng kasalukuyang pamahalaan kundi pati ng buong naghaharing sistema na patuloy na nabubulok at naaagnas.

Ano ang naging papel ng UP sa pagsisimula ng kilusang ito--o marahil mas tumpak, sa muling pagbangon (pagpapanibagong-buhay?) ng kilusan noong mga dekada 1960 at 1970, dahil ang ugat ay naroon pa sa dekada 1930--at paano magpapatuloy ang UP na maging bahagi ng dakilang kolektibong pagpupunyagi tungo sa radikal na transpormasyon? Hindi na kailangang ihanay ko pa ang maraming detalye kung paano ang pambansa-demokratikong kilusan ay lumaganap sa kapuluan matapos ang pagkakabuo ng Kabataang Makabayan noong 1964, na karamihan sa mga susing tagapagtaguyod ay mula sa UP, at, kasunod ng First Quarter Storm noong 1970, kung paano nabuo ang mga organisasyon ng kabataan at estudyante sa mga hayskul at tersyaryong antas gayundin sa mga maralitang komunidad sa mga kalunsuran sa buong bansa.

Habang ang pagbabagong-lakas ng rebolusyunaryong kilusan ay lalaging iniuugnay sa mga estudyanteng aktibista, mahalagang tandaan na sa mas nauna pang panahon, ang UP ay punlaan na ng mga bagong ideya, kung saan ang mga makabayan at malayang nag-iisip na sina Teodoro Agoncillo, Cesar Adib Majul, Ricardo Pascual, Leopoldo Yabes, Renato Constantino

at iba pa ay nanaliksik, nagsulat ng mga libro, sumalang sa tunggaliang intelektwal, at gumabay sa mga kabataang pumaligid sa kanila. Ang mga libro nina Agoncillo, gaya ng *The Revolt of the Masses*, at Constantino na *Dissent and Counter-consciousness* at *A Past Revisited* ay kabilang sa mga batayang babasahin ng mga aktibista. Ang kalayaang akademiko, na mahigpit na ipinagtatanggol, ang tumitiyak na positibo ang resulta sa bawat panig ng mga debate, gaano man kaanghang. Kahit kami na hindi kalahok sa matalas na mga balitaktakan ng mga panahong iyon ay nakinabang din kahit di tuwiran.

Ang aktibismo ng huling bahagi ng dekada 1960 at maagang yugto ng dekada 1970 ay lumusog at sumigla sa napakaraming usapin: dayuhang monopolyo sa industriya ng langis at mga pagtaas ng presyo ng mga produktong langis, ang panggigera ng Estados Unidos laban sa Byetnam, ang pananatili rito ng US military bases, korupsiyon, dayuhang dominasyon ng ekonomiya, brutalidad ng pulis at pasismo, kahit ang mga timpalak sa kagandahan o beauty pageant. Noong 1971, ang UP ay nakaranas ng sariling Diliman Commune—na ang naging mitsa ay ang protesta ng mga drayber laban sa pagmahal ng langis, na sinuportahan ng mga estudyante, at ang paglusob ng pulisya sa kampus—siyam na araw iyon na ang buong kampus ay nabarikadahan ng mga lamesa’t silya at ang mga aktibista ang nagbobrodkas sa DZUP. Tuluyan nang di pumasok sa klase ang maraming estudyante para magpultaym sa pag-oorganisa ng masa, pagsuporta sa mga welga ng manggagawa at iba pang rebolusyunaryong gawain. Mabilis na lumaganap ang kilusan sa ibang mga paaralan at sa probinsya.

At nang tangkain ni Ferdinand Marcos na sagkaan ang krisis sa pulitika sa pamamagitan ng batas militar na idineklara noong 1972, ang mga estudyante’t guro ng UP ay naharap sa matinding pagsubok. Manlalaban ba sila at magsasapraktika ng teorya, o babalik sila sa mga libro at doon hahanap ng sagot na magbibigay ng katwiran sa kanilang pagsunod kundi man pangangayupapa? Bahagi na ng kasaysayan ang piniling gawin ng bawat isa; sumulong ang bansa, may mga napag-iwanan.

Armado lamang ng mga teorya at ilang barrel na di maasahang pumutok, ang mga estudyante ay nagsipagtungo sa kanayunan. Doon nila nalaman na mas matututo pa pala sila sa mga magsasaka, kaysa sila ang magtuturo. Ang katapatan at pagbubuhos ng loob ng mga kabataang ito, na tinedyer pa lamang ang halos lahat, ang nagbigay naman ng inspirasyon sa masa na gumawa ng

sariling paraan upang sumuporta't lumahok sa pakikibaka para sa pagbabago, na kanila na ngang inangkin.

Karaniwan na ngayong sabihin na nananatiling mga pangunahing isyu sa ngayon ang mga isyung noon ay nagpausbong ng ligalig sa mga estudyante at ng mga militanteng protesta may apatnapung taon na ang nakaraan; kung baga'y naging bahagi na ng ating araw-araw na realidad. Natatandaan namin na ang tatlong sentimong pagtaas ng presyo ng diesel ay sapat na para maglagablab ang mga protesta; ngayon, ang gasolina ay patuloy na tumataas sa animnapung piso kada litro pero ang ginagawa na lang ng marami ay maglakad o sumakay ng MRT o LRT. Ang panggigera ng Estados Unidos na diumano'y "war on terror," ang dominasyon nila sa ekonomiya ng Pilipinas, ang panunumbalik dito ng kanilang pwersang militar simula pa noong 2002—masasabing ganito pa rin ngayon, pero hindi naman parehong-pareho. Kung sa nakaraan ay ikinagagalit ang "Amerikanisasyon" ng UP, ngayon ay "komersyalisasyon ng edukasyon" at "pribatisasyon" ng Unibersidad ang pinupuna ng mga kritiko sa loob at labas na nababahala sa ilang aspekto ng bagong UP Charter.

Sa ilalim ng RA 9500, maliban sa mga dati nang tungkuling akademiko, pananaliksik at serbisyong pampubliko, ang UP bilang pambansang pamantasan ay magkakaroon ng istruktura, oryentasyon at operasyon na may pinatingkad na korporatibong katangian para sa pagpapalitaw ng pondo. Dagdag pa, inaatasan ito na "regular na pag-aralan ang kalagayan ng bansa kaugnay ng pagpapaunlad sa mga larangang pampulitika at pangkabuhayan at iba pa," inaatasan ding tukuyin ang mga susing usapin at magbuo ng mga patakarang tutugon sa mga ito, at magbigay ng kaukulang payo at mga rekomendasyon sa Kongreso at sa Pangulo ng Pilipinas. Hindi ba ito responsibilidad ng National Economic and Development Authority (NEDA), kung saan marami nang economics professor ng UP ang naitalaga ngayon at sa nakaraan? Maaari bang magbigay ang UP ng mga payo at rekomendasyon na kontra sa mga patakaran o programa ng pamahalaan?

Kung ano ang gagawin sa bagong Charter na ito ay isang malaking hamon sa komunidad ng UP. Paano nito mapapangalagaan ang pinakamataas na antas ng akademikong kahusayan at akademikong kalayaan, habang tinitiyak din na hindi iyon sasagabal sa pagpapalitaw ng pondo bilang korporatibong entidad? Nakikiisa ako sa pangamba ng marami sa inyo na ang reoryentasyon at pagpapalawig ng papel ng UP ay tiyak na tutungo sa pagtutustos sa mga pangangailangan ng pandaigdigang kapital, sa pamamagitan ng neoliberalismo

o globalisasyon na may tatlong preskripsyon: liberalisasyon, pribatisasyon at deregulasyon. Kitang-kita na ang mapangwasak na epekto ng walang-rendang globalisasyon sa nakaraang 18 taon sa lahat ng bahagi ng mundo: una sa hanay ng pinakamahihirap na bansa, gaya ng sa Aprika, sumunod sa mga bansang mahirap pa rin gaya ng Pilipinas; at ngayon ay sinasalanta na ang mismong pugad ng kapitalismo, ang Estados Unidos. Ano ngayon ang lohika ng pagpapatuloy sa ganitong mapanganib na landas?

Nakataas na, kung gayon, ang mga babalang dapat isaalang-alang ng UP sa paghahanda nitong tumahak sa mapanganib na landas ng neoliberalismo. Sa ngayon ay nakapangingibabaw ang mga tagapamandila ng neoliberalismo sa pamahalaang Macapagal-Arroyo at sa loob mismo ng UP. Kaiba sa akin ay umaasa sila sa magandang kalalabasan. Gayunpaman, alam nating lahat na ang landas na ito ay hindi madaling tahakin. Malawak na oposisyon ang maaaring mabuo ng militanteng aktibismo, na nagawang mapakilos ang makabuluhang bilang ng komunidad ng UP laban sa pagtaas ng matrikula at komersyalisasyon ng edukasyon habang dumadaan sa mga panloob na tunggalian sa ideolohiya't organisasyon. Hindi mawawala sa UP ang mga debate, ang mga tunggalian sa mga patakaran at programa, na matagal nang tradisyon dito, at igigiit at igigiit ng mga iskolar ng bayan at iba pa sa komunidad ng UP ang mas malaki pa nilang papel sa pagpapatakbo ng unibersidad.

Walang duda na sa lahat ng isyung ito ay nakalatag ang lehitimong batayan ng militanteng aktibismo para magpatuloy at lumaganap sa lipunan lalo na sa mga kolehiyo't unibersidad, kabilang ang UP. Gayunpaman, magiging makabuluhan lamang ang ugnayan nito sa lipunan kapag patuloy na nakikilahok ang unibersidad sa pag-unlad ng mga usapin sa mas malawak na komunidad sa labas ng kampus. Dapat magawa ito hindi lamang sa militanteng pakikisangkot sa mga pampulitikang usapin sa kasalukuyan, kundi gayundin sa paglilinang sa mga prinsipyong gagabay sa mga gawaing pagtuturo at pananaliksik—halimbawa, ang paglilinaw at pagtindig sa ating pagka-Pilipino sa harap ng globalisasyon, at ang pagpapabilis ng masaklaw na proseso ng demokratisasyon.

Kaugnay dito, marami ang pumupuna na ang mga pambansa-demokratikong aktibista ngayon ay tila lipas na ang mga islogang isinisigaw. Noon pang 1993, may pumuna nang taga-UP na ang mga aktibista raw ay “papaliit na nga ang bilang, patuloy pang nahiihiwalay dahil sa paggigiit na ulit-ulitin ang lumang mga islogan at gayahin ang First Quarter Storm.” Maaaring ang mga datihang

islogan ng dekada 1970, halimbawa “Imperyalismo, Ibagsak!” ay nakakaiinis nang pakinggan para sa marami, subalit di pa nababaligtad ang patuloy na katumpakan ng mensaheng hatid ng islogan. Kahit iba ang itawag sa imperyalismong Estados Unidos, hindi nagbabago ang esensyal na katangiang mapagsamantala nito—bagkus ay lalo lamang tumingkad sa panahon ng neoliberal na globalisasyon. Pero totoo rin naman na magugustuhan ng mga tao kung magiging mas malikhaing sana ang bagong henerasyon ng mga aktibista. Ang paglitaw ng mga bagong anyong pangkultura o mga tema ng protesta ay personal ko nang nasaksihan sa mga martsa sa lansangan, mga rali at pangkulturang pagtatanghal sa iba’t ibang panig ng bansa. Kayat sa wari ko’y mas sapol na ngayon ng mga pangkulturang aktibista ang kalagayan at pakikibakang panlipunan at pangkabuhayan ng mamamayan, at naipapahayag nila ito sa iba’t ibang paraang kaakit-akit sa maraming tao.

Ang isa pang puna sa mga kasalukuyang aktibista sa katunayan ay reklamong luma na rin at pabalik-balik--na may tendensya silang maging mayabang at mag-akalang tama lagi ang sarili, isang kahinaan na magiging dahilan ng pagkasuya ng marami (lalo na mga taga-UP!). Kundi lang dito’y higit na magiging bukas sana ang mas marami sa mga pagsusuri at panukala ng kilusan. Noon pang dekada 1970, binanggit na ito ni Angel Baking sa kanyang lektur sa Abelardo Hall, at kanyang iminungkahi na ang isang epektibong pangontra sa ganitong labis na pagpapahalaga sa sarili ay “ang pagkilala na ang masa ang tunay na pinakamakapangyarihang elemento sa isang rebolusyon, ang pinakamaasahang base at pinakamalalim na balon ng rebolusyunaryong karunungan.” Kadalasan, dagdag pa ni Baking, “ang mga intelektwal na walang mahigpit na ugnay at paniniwala sa masa ay naliligaw ng daan, nanlalabo ang pananaw, at lumuluwag ang kapit sa kinaaaniban.”

Kinilala ni Baking na dahil sa “sari-saring interes at pinagkakaabalahan” ng mga estudyante at bukod pa’y pana-panahon silang nababakante, mahirap nilang isustini ang rebolusyunaryong alab at sigla. Para lunasan ang ganitong kalagayan, aniya, ay “kailangang tuloy-tuloy na iugnay ang gawain ng mga estudyante sa mga suliranin at pakikibaka ng masa lalo na ng organisado’t rebolusyunaryong masa. Papawiin nito ang kaisipan ng mga aktibistang estudyante na walang halaga ang kanilang ginagawa kung hindi madrama at nakakatawag ng pansin.” Sinasabi ni Baking, at ako’y sumasang-ayon, na kung tuloy-tuloy ang ugnayan nila’y di nawawalan ng kabuluhan ang aktibismo ng mga kabataan at estudyante at natutulungan naman ang gawain ng rebolusyunaryong masa.

Sa talumpati niyang binabanggit ko, matamis na papuri ang iniukol ni Baking sa masa ng sambayanan, na sinumpaan niyang paglilingkuran kahit pa sumapit ang mapapait na karanasan at kalunos-lunos na kabiguan. “Sa panahon ng matinding paghihirap,” sinabi niya, “ang rebolusyunaryong masa ang hindi bumibitaw sa adhikain ng rebolusyon at siyang nagpapanatiling matatag ang pagkakaisa’t organisasyon. Dahil sa sidhi ng kanilang loob, patuloy na naglalagablab ang apoy ng rebolusyon kahit sa panahong tila sawi na ang lahat. Madalas, sa pinakamadilim na mga sandali ng dinaraanang pagkabigo, ang dumadampi sa balikat mo ay ang mapagkalingang kamay ng isang magsasaka o isang manggagawa. Ang aral na ito ay pinagtibay na ng rebolusyunaryong karanasan.” Ito ang aral na nais niyang agad nang maibahagi sa mga kabataan na matamang nakikinig sa kanyang bawat salita.

Sa pagtatapos ng aking panayam, naiisip ko si Angel Baking, inhinyerong produkto ng UP, may pambihirang talino, tumalikod sa halina ng isang karera sa serbisyong diplomatiko ng bansa para maglingkod sa mamamayang Pilipino sa pamamagitan ng rebolusyunaryong pakikibaka, nanatiling matatag sa loob ng halos dalawang dekadang pagkakakulong, at naghandog ng kanyang talas ng isip at mayamang karanasan sa pagbabagong-buhay ng kilusan. Kung sa kanyang panahon, iilan lamang ang sumuong sa mahirap na daan ng rebolusyon, sa dalawang sumunod na salinlahi ay lumitaw ang higit na maraming kabataan, magagaling at nagmamahal sa bayan, na tumugon sa hamon na ipagpatuloy ang laban. Ako ngayon ay halos kasingtanda ni Ka Angel noong maagang bahagi ng dekada 1990, nang madalas ko siyang bisitahin at hingan ng payo. Ipinagmamalaki ko na tumahak kami sa parehong landas, at buo ang loob, maaari kong sabihin sa kanya ngayon: “*Tumula ka, abe. Matuwa ka, kasama, dahil hindi tayo bibiguin ng mga kabataan!*”

Ang Unibersidad ng Pilipinas sa tanaw ng isang tagalabas, panayam na bahagi ng UP Centennial Lecture Series, Hulyo 10, 2008 sa NISMED, UP Diliman.

Epilogo: Ang Sentenaryong hinaharap ng Pamantasan ng Mamamayan

Judy Taguiwalo

Walang kaparis ang kasalukuyang pagtindi ng krisis sa larangan ng pampublikong edukasyon. Damang-dama ang krisis, sa lahat ng antas kasama na sa tersaryong edukasyon. Sa panahong hinayaaan ang matrikula sa mga pribado at pampublikong unibersidad na sumirit papaitaas sa kalangitan na parang mga kwitis ng fireworks ng sentenaryo ng UP ay lalong maraming kabataang Filipino mula sa uring anakpawis ang napagkakaitan, kahit ng pag-asa man lamang, na makamit ang inaasam na diploma sa mataas na edukasyon. Ang mga opisyal na palabas na ito, hindi man lang sila nababanggit o naaalala, ay malinaw na hindi para sa kanila. Mahalagang arena ng tunggalian ng uri ang Unibersidad ng Pilipinas. Ito ang pangunahing aral na mahahalaw sa 100 taong kasaysayan ng pamantasan.

Iniluwal ang UP ng unang malaking digmang agresyon ng relatibong bagong imperyalistang kapangyarihan noong huling bahagi ng ika-19 na siglo, ang imperyalismong US. Itinatag ang UP noong 1908, sampung taon mula ng Digmang Pilipino-Amerikano, at pitong taon mula nang inilunsad ang kampanyang pasipikasyon ng mga Amerikano para mabura ang palabang diwa ng rebolusyong Pilipino. Nagsilbi ang pamantasan bilang mahalagang ideolohikal na aparato sa paghulma ng “little brown brothers,” at pagbigay ng pang-akademikong pagsasanay sa mga pangunahing burukrata, mga Pilipinong manedyer ng malalaking empresa, mga pangunahing propesyonal at mga administrador sa burukrasya ng kolonyal at malapyudal na sistema sa panahon ng direktang paghahari ng Amerika sa Pilipinas.

Ang kasaysayan ng UP, bilang likha ng kolonyalismong US, ang naging papel niya sa konsolidasyon ng paghahari ng US at lokal na elite, at cooptation ng mga intelektwal mula sa panggitnang uri, ang nagtakda sa pangunahing katangian ng unibersidad. Mula sa panahon ng direktang kolonyal na paghahari ng imperyalismong US sa Pilipinas, sa panahon ng paglatag at pagpapatatag ng malakolonyal at malapyudal na sistema pagkatapos ng Ikalawang Digmang

Pandaigdig, sa panahon ng batas militar sa ilalim ng alumnus ng UP College of Law na si Ferdinand Marcos, at sa kasalukuyang panahon ng neoliberalismo at ng teroristang gyera laban sa mamamayan sa ilalim ng alumna ng School of Economics na si Gloria Macapagal Arroyo, ang institusyunal at opisyal na papel ng UP ay bilang tagapagtanggol, nagbibigay lehitimasyon at nagluluwal ng mga intelektwal para magsilbi sa sistemang pinaghaharian ng malaking burgesya komprador at malaking panginoong maylupa at sa imperyalistang kontrol at paghahari sa Pilipinas.

Ang pakikitunggali para ihanay ang unibersidad sa panig ng mamamayan

Dahil nakapaloob sa lipunang makauri, sinasalamin sa UP ang tunggalian sa lipunan. Ang tradisyong radikal sa unibersidad ay ang tradisyon ng pakikitunggali ng bahagi ng mga sektor ng UP, laluna ang mga estudyante nito, para ipanig ang unibersidad sa hanay ng mamamayan at ng bayan.

Ang pakikipaglaban para sa kalayaang pang-akademiko at pagtatanggol nito sa UP ang kinakailangan, pero hindi sapat na kondisyon para maigiit ang tindig na makabayan at makamamamayan. Iginiit ang academic freedom sa panahon ni Quezon para ipagtanggol ang mga gurong kritikal sa kanyang administrasyon at laban sa pagsensor sa *Philippine Collegian*. Tumindi ang labang ito sa anti-komunistang “witchhunt” noong maagang bahagi ng 1960, at usapin din ng academic freedom at pagiging sekular ng unibersidad, ang laban sa pakikialam ng Simbahang Katoliko sa pamamagitan ni Fr. John Delaney ng UP Student Catholic Action.

Ang institusyunalisasyon ng isang general education program (GE) ay naging suhay sa pangingibabaw ng liberal na kaisipan sa loob ng unibersidad. Naging rekisito ang pag-aaral ng kasaysayan ng Pilipinas, at sa UP nangangahulugan ito ng kasaysayan mula sa punto de vista ng mga Filipino, hindi ng mga kolonyalista. Pinag-aralan at pinagdebatehan ang iba’t ibang pilosopiya, kabilang na ang Marxismo. At mas mahalaga, pursigidong nag-organisa, nagmulat at kumilos ang makabayang seksyon ng komunidad ng UP, para ipanig ang unibersidad sa hanay ng nakararami, ng mamamayan. Ito ang mga panloob na kondisyon para lumitaw at umiral ang “unibersidad sa loob ng unibersidad.”

Ang determinadong laban para sa demokratisasyon ng pamamahala ng UP, ang paglantad sa Amerikanisasyon ng UP kabilang na ang paggamit ng UPLB sa mga eksperimento ng Dow Chemicals sa mga sandatang kemikal na ginamit laban sa mamamayang Biyetnames sa panahon ng gera ng agresyon ng US sa Vietnam, ang paglaban sa patuloy na pagyurak sa soberanya ng Pilipinas na rumurok sa malawakang paglahok ng UP sa pagpaalis sa mga base militar noong 1990, ang anti-pasistang pakikibaka sa panahon ng diktadurang Marcos at sa mga anti-mamamayang pakana ng mga sumunod pang mga rehimen; ang pagsuporta sa pakikibaka para sa lupa ng mga magsasaka kabilang na ang pagbigay kanlungan sa loob ng UP para sa libo-libong magsasakang kumilos para sa tunay na reporma sa lupa. Ang mga ito ang ilang maniningning na halimbawa ng matatagumpay na pagsulong ng unibersidad sa loob ng unibersidad ng makabayan at demokratikong adhikain ng mamamayang Filipino.

Ang kasalukuyan at kinakaharap na hamon ng “unibersidad sa loob ng unibersidad”

Sa kasalukuyang panahon, neoliberal na globalisasyon at teroristang gera sa mamamayan ng buong daigdig ang anyo ng pagmamantine ng pang-ekonomiya at pampulitikang hegemoniya ng imperyalismo. Sa Pilipinas, matapat na tagapagpatupad ng mga patakaran ng globalisasyon at teroristang gera ang rehimeng Macapagal-Arroyo.

Sa loob ng Unibersidad, lubos ang pagyakap ng dalawang pinakahuling administrasyon ng UP sa pangunahing pilosopiya ng neo-liberal na globalisasyon: ang pangangailangang maging globally competitive, at ang pagtanggap sa pagtalikod ng estado sa responsibilidad nito sa pagpopondo sa serbisyong panlipunan, kabilang na ang limitado at papaliit na pondo para sa pampublikong tersyaryong edukasyon.

Markado ang pagpihit ng unibersidad sa pilosopiyang free market at pagiging globally competitive sa panahon ni UP President Francisco Nemenzo. Binago ang general education program na nag-alis ng mga kursong rekisito at sa halip ay nagtakda lamang ng mga bilang ng mga yunits sa iba’t ibang larangan. Binigyang paunang pagpapahalaga sa pagtasa sa kaguruan ang pananaliksik at publikasyon, laluna sa mga publikasyong internasyonal; ibig

sabihin, sa Ingles at para sa mga dayuhang mambabasa. Inumpisahan ang pagpapataas ng tuition sa antas ng mga gradwadong kurso sa pamamagitan ng pagbigay laya sa mga indibidwal na yunit na magtakda ng halaga. Pumasok sa kontrata sa Ayala para magtayo ng techno park sa kampus. Inihapag sa unang pagkakataon ang pagpalit sa katawagan sa UP bilang “premier state university” tungo sa pagiging “national university,” at ginamit ang National University of Singapore at Chulalongkorn University ng Thailand bilang mga modelo.

Ang administrasyong Roman, isang administrasyong dominado ng mga opisyal na galing sa College of Business Administration, ang nagpormalisa, nagpapabilis, at nagpapalawak sa tunguhing pribatisasyon, korporatisasyon at komersialisasyon ng UP. Sa ikalawang taon pa lamang ng panunungkulan ni Roman, itinaas ang tuition ng UP mula P300/yunit tungo P1,000/yunit kahit sa harap ng malawak na pagtutol ng mga estudyante. Nagsara ng bagong kontrata sa Ayala kung saan ekta-ektarya ng UP Diliman ay pinalease sa korporasyon para raw sa isang science and technology park. Nakatayo na ngayon dito ang samu’t saring call centers. Matagumpay na naipag-lobby ang pagpasa ng bagong UP Charter na nag-institusyunalisa sa mga patakaran ng komersyalisasyon, pagmentine sa Board of Regents na binubuo ng maliit na bilang ng kagawad na ang karamihan ay taga-labas ng unibersidad, lumikha ng “managerial stratum” bilang tagapangasiwa ng UP sa pamumuno ng presidente ng unibersidad na siya ring chief executive officer at chair ng isang “independent trust committee.” Tunay na ang “UP naming mahal” ay “UP na nagiging mahal.”

Sa pagpapatupad ng mga patakaran ng neoliberal na globalisasyon sa loob ng unibersidad, tinatahak ng UP ang korporatistang modelo ng unibersidad na umiiral sa mga kapitalistang bansa, laluna sa United States. Papaliit ang bahagi ng subsidyo ng mamamayan, malaki ang iniaasa sa tuition at iba pang bayarin ng mga estudyante, madikit sa mga malalaking korporasyong handang magbigay ng pera kapalit ng paggamit sa talino at iba pang rekurso ng unibersidad at namamayagpag ang ideolohiya ng pagiging competitive at pagsukat sa halaga ng kontribusyon ng faculty ayon sa halaga nito sa pamilyahan. Kaya nga, sa mga unibersidad sa US, iba ang salary scale ng mga faculty ng taga College of Engineering at College of Business sa salary scale ng mga faculty sa humanities at sa social sciences. May maliit na bilang ng faculty na tenured at tumatanggap ng mataas na sweldo habang marami ang mga

contingent o temporary na bilang ng teaching staff na mababa ang sahod. Di malayong mangyari ito sa UP sa hinaharap.

Nangyayari na ang paglaganap ng kontrakwalisasyon ng mga manggagawang di-akademiko sa UP. Karaniwang hindi na pinapalitan ang mga kawaning nagretiro o namatay. Sa halip, kinakarga ng natitirang kawani ang mga naiwang gawain, kaya laganap ang multi-tasking gayong inalis naman ang overtime pay. Kalakaran na rin ngayon sa unibersidad ang mga pribadong ahensya sa security o sa maintenance na umuupa ng mga manggagawa na naglilingkod sa UP pero hindi itinuturing na empleyado ng UP at hindi tumatanggap ng mga benepisyong napagtagumpayan ng mga organisadong kawani ng pamantasan. Kung gayon, ang kalakaran ng kontrakwalisasyon sa loob ng UP ay atake sa karapatan sa kaseguruhan sa trabaho ng mga manggagawa, at atake sa unyonismo sa loob ng pamantasan.

Sa ganitong kalagayan, lalong tumitindi at titindi ang tunggalian ng mga uri sa loob ng unibersidad. Magiging matabang lupa ang laganap na kontraktwalisasyon sa hanay ng mga guro at kawani at ang walang habas na pagtaas ng mga singilin sa mga estudyante para sa pagsusulong at pagpapalakas ng unibersidad sa loob ng unibersidad. Mahalaga na malinaw ang wastong direksyon at mga panawagan sa bawat panahon, ang masikhay na pag-oorganisa at pagmumulat at ang walang pagod sa militanteng pagkilos ng komunidad ng UP na sumusulong sa makabayan at makamamamayang mga adhikain.

Ang unibersidad sa loob ng unibersidad ay patuloy na lalakas habang patuloy na iniuugnay nito ang sarili sa mas malawak na kilusan para sa demokrasya at kalayaan na isinusulong ng iba't ibang organisadong lakas ng mamamayan sa Pilipinas at sa pandaigdigang kilusang anti-imperyalista sa buong mundo. Ito ang landas na tinahak ng daang-daang martir ng UP sa nakaraang mga dekada. At ang mga martir natin ang magsisilbing patuloy na inspirasyon sa paggigiit, pagsusulong, at pagpapalawak sa kilusan para ipanig ang UP sa hanay ng mamamayan sa susunod na 100 taon.

Mga Sentenaryo ng Pagbabago

Hindi lamang UP ang state university na nagdiwang ng sentenaryo nitong nakaraang mga taon. Naglunsad ang Philippine Normal University (PNU) at Polytechnic University of the Philippines (PUP) noong 2001 at 2004 ng

sarili nilang mga bonggang selebrasyon ng ikasandaang taon ng pag-iral. Itinatag ang PNU noong 1901, at ang PUP naman noong 1904. Nakagawa pa nga ng bagong pandaigdigang rekord ang PUP ng pinakamalaking “human rainbow.” Tulad ng UP, labis na naging importante ang papel ng mga institusyong ito sa maagang konsolidasyon at pagpapatatag ng kolonyal na dominasyon ng US sa Pilipinas. Mahalaga ang pangkasaysayang papel ng PNU sa kasaysayan ng kolonyalismong Amerikano dahil itinatag ito bilang pinakauna at nangungunang kasangkapan tungo sa pangkultura, pangwika, at pangkamalayang Amerikanisasyon ng mga Pilipino sa larangang pang-edukasyon. Ang PUP naman, na unang pinangalanang Manila Business School, ay nagbigay ng mga pagsasanay sa mga Pilipino sa gawaing pang-komersyo, alinsunod sa ikauunlad ng ekonomyang kolonyal, at tungo sa ikalulugmok ng kabuhayan ng mga Filipino mismo.

Pagkaraan ng panahon ng tuwirang kolonyal na pananakop ay masasabing masalimuot ang mga prosesong pinagdaanan ng mga institusyong ito at ng kanilang mga mag-aaral sa pagharap sa mga matitinding hamon ng kasaysayan at lipunan na kanilang kinalulubugan. Nakapagpunla rin ang mga ito ng kani-kanilang mga tradisyon ng makabayan at militanteng pagkilos sa pagtataguyod ng kapakanan ng sambayanan, sa kabila ng pangingibabaw ng konserbatibong katangian ng mga institusyong ito. Marami nga rin talagang dapat ipagdiwang na sentenaryo ng mga maniningning na kasaysayan ng mga “unibersidad sa loob ng unibersidad.” Marami ring kailangang bigyang parangal na mga huwarang makabayang guro at mag-aaral.

Ngunit ang masaklap ay kagyat na sinundan o sinabayan ang mga pang-sentenaryong selebrasyon ng sunod-sunod na mga hakbanging nagbabadya ng walang kaparis na transpormasyon ng mga institusyong ito. Tulad ng UP, na nagtaas ng matrikula sa P300/unit nitong 2007, nagtaas noong 2003 ang PNU ng matrikula mula P35 patungong P100. Napigilan lamang ngayong 2008 ang drastikong pagtaas ng matrikula sa PUP mula P12 patungong P100 dahil sa maagap at umatikabong pagkilos ng mga mag-aaral. Nagpatupad din ang mga paaralang ito ng sunod-sunod na pagtaas ng mga bayarin ng mga mag-aaral. Sa harap ng malawakang pagbabawas ng bilang ng mga SUC mula 264 noong 1998 na naging 111 na lamang nitong 2004, at sa matinding pagbabawas ng badyet para sa natitira pang mga institusyon sa tersaryong antas ay malaking tanong kung pagpapalain pa ang mga institusyong ito ng ikalawang dantaon ng pag-iral. Habang sinasakal ang badyet ng mga SUC ay nagpapatupad ang mga ito ng mga malawakang patakaran sa komersyalisasyon

ng kanilang lupain at ng iba pang mga mapapagkakitaan.

Binabalak ng pamahalaang itransporma ang mga SUC mula sa mga institusyong pang-estadong nakatuon sa serbisyo patungo sa pagiging mga ganap na pribado o semi-pribadong korporasyon na lantarang nakatuon sa negosyo. Kasabay nito’y sabik na sabik na rin ang mga lokal na burukratang utak-kapitalista ng bawat paaralan na pagpiyestahan ang kikitain nilang tubo sa ilalim ng ganitong mga iskema. Aatakehin nila ang mga karapatan, seguridad sa trabaho, at babaratin ang mga pasahod ng mga guro, kawani at iba pang empleyado. Magsasabit sila ng mga karatula na pangmayaman lamang ang dekalidad na edukasyon. Sa ngalan ng tubo ay papatayin ng puhunan ang mga manggagawa ng kasalukuyan, at mamangmangin ang mga manggagawa at mamamayan ng kinabukasan.

Hindi dapat magpabingi sa umaalingawngaw na mga paputok ng mga sentenaryo. Hindi dapat magpabulag sa mga naglalakihang fireworks sa kalangitan. Hindi dapat masilaw sa mga makikinis na palabas sa entablado. Dapat laging maging mapagbantay, dapat laging handang kumilos dahil tiyak na sa ika-21 dantaon magaganap ang mapagpasyang laban upang ang “unibersidad sa loob ng unibersidad” ang siyang ganap nang magiging Unibersidad ng Sambayanan.

Tala hinggil sa mga manunulat, editor, at organisasyon

Si **Melania Lagahit Abad** ay propesor sa Departamento ng Filipino, at kasapi ng CONTEND.

Si **Arnold Alamon** ay independienteng mananaliksik, at kasapi ng CONTEND.

Si **Dante Ambrosio** ay Propesor sa Departamento ng Kasaysayan.

Si **Danny Araña Arao** ay propesor sa UP College of Mass Communications. Kolumnista din siya para sa Bulatlat.com at Pinoyweekly.

Si **Carol Araullo** ay tagapangulo ng Bagong Alyansang Makabayan.

Si **R.C. Asa** ay naging secretary-general ng Center for Nationalist Studies noong nag-aaral pa siya sa UP. Nalalathala noon ang mga sanaysay niya sa *Sinag* at *Philippine Collegian*. Pana-panahong nalathala ang mga isinulat niya sa pahayagang *Pinoy Weekly*, at pana-panahon pa ring lumalabas ang mga ito sa *Pinoy Weekly Online* (www.pinoyweekly.org)

Kasalukuyang nagtuturo si **Jonnabelle Asis** sa Departamento ng Sosyolohiya. Miyembro siya ng UP Praxis, at naging staffer ng *Philippine Collegian*.

Si **Angel Baking** ay editor-in-chief ng *Philippine Collegian* noong 1940. Dalawang beses siyang naging bilanggong pulitikal, una noong 1950-1969 at pangalawa noong panahon ng batas militar.

Si **Joi Barrios-Leblanc** ay dating Associate Dean for Academic Affairs sa Kolehiyo ng Arte at Literature, UP Diliman, kasapi ng BAYAN Women's Desk, at kilalang makabayan at feministang makata at mandudula.

Si **Herminio S. Beltran, Jr.** ay staff member at associate editor ng *Diliman Review* noong 1981-1989. Sa kasalukuyan, siya ay division chief para sa Literary Arts at Cultural Center of the Philippines.

Nom de guerre ang **Elisse Bulosan** ng isa ding Escandor mula sa kasalukuyang henerasyon ng mga aktibista.

Si **Clodualdo “Buboy” Cabrera** ay kawani ng UP Press, at naging Pambansang Pangulo ng All UP Worker's Union. Sa ilalim ng kanyang pamumuno, dalawang beses na ipinagtagumpayan ng unyon ang certification

election para maitanghal ang unyon na “sole and exclusive representative of rank and file administrative staff” ng UP.

Si **Rey Casambre** ay Executive Director ng Philippine Peace Center at tagapangulo ng International League of People’s Struggle (ILPS) – Philippines Chapter.

Ang editorial ni **Renato Constantino** na “The University and the Masses” ay nagpanalo sa editor ng 1st place sa College Editors Guild contest for campus journalism, noong Pebrero 27, 1940. Siya ay naging Propesor ng Kasaysayan ng UP at may-akda ng mga librong muhon sa kasaysayan ng bansa, *A Past Revisited* at *The Continuing Past*.

Ang **Congress of Teachers and Educators for Nationalism and Democracy (CONTEND)** ay grupo ng progresibo at makabayang guro mula sa UP-Diliman na kasapi ng Alliance of Concerned Teachers (ACT).

Si **Donato Continente** ay community organizer para sa youth group Kabataan para sa Demokrasya at Nasyonalismo (Kadena or Youth for Democracy and Nationalism), at staff ng *Philippine Collegian*. Siya ay kinulong noong June 16, 1989, at kasama si Juanito Itaas, pinagbintangang assassins ni Col. James Nicholas Rowe, ang dating chief ng Joint U.S. Military Advisory Group (JUSMAG).

Si **Vencer Crisostomo** ay tagapangulo ng League of Filipino Students, at kolumnista sa *Pinoy Weekly*.

Si **Dolores Feria** ay nagturo ng English and Comparative Literature sa UP at Silliman University. Nag-undergrawnd siya noong Martial Law at nakulong sa maximum security prison ng 112 na araw.

Si **Vlad Gonzales** ay propesor sa Departamento ng Filipino at kasapi ng CONTEND.

Si **Kenneth Roland Guda** ang editor-in-chief ng *Pinoy Weekly*, isang Filipinong magasin na tinatalakay at sinusuri ang mga isyung hiniharap ng mga mamayan lalo na ang mga inaapi. Dati siyang editor din ng *Philippine Collegian*.

Si **Ramon Guillermo** ay tagapangulo ng All UP Academic Employees Union - Diliman at dalubhasa sa Araling Filipino.

Si **Bonifacio Ilagan** ay multi-awarded playwright, at Founding Chair ng First Quarter Storm Movement.

Si **Bienvenido Lumbera** ay Professor Emeritus, College of Arts and Letters, UP; National Artist for Literature; Ramon Magsaysay Awardee for Journalism,

Literature and Creative Communication Arts (1993); dating presidente, Concerned Artists of the Philippines; dating Tagapangulo ng Alliance of Concerned Teachers (ACT) ; Chair, Board of Directors, CENPEG; at Chair Emeritus ng CONTEND.

Kabilang si **Silay Lumbera** sa Center for Nationalist Studies at sa henerasyon ng mga batang akbitistang mula sa UPIS na lumahok sa pagpapataksik kay Erap.

Si **JPaul Manzanilla** ay nagtuturo sa Departamento ng Sining at Komunikasyon sa UP Manila, at kabahagi ng Amado V. Hernandez Resource Center.

Si **Teo Marasigan** ay mayroong blog na matatagpuan sa kapisangkritika.wordpress.com

Si **Satur Ocampo** ay Congressman na kinakatawan ang party-list group na Bayan Muna.

Si **Elmer Ordoñez** ay UP professor ng English and Comparative Literature, chair ng Department of English, 1969 to 1972, founding director ng UP Press, at editor ng *Philippine Collegian*, 1950-51. Nakapaglimbag siya ng mga libro tungkol kay Joseph Conrad, Philippine writing and culture, nationalist literature, emergent literature, at ang akademya (*Diliman: Homage to the Fifties*). Siya ay founding member ng CONTEND.

Si **Mong Palatino** ay tagapangulo ng University Student Council ng UP Diliman noong taong 2000-2001, at tagapangulo ng Kabataan Partylist.

Si **Choy Pangilinan** ay instruktur sa UP Baguio noong naganap ang malawakang walk-out.

Si **Roselle Pineda** ay mahigit isang dekada nang kumikilos sa loob ng pakikibakang pangkasarian. Naging bahagi siya ng mga unang pormasyong lesbiana, tulad ng Womyn Supporting Womyn Center at First Leader's Conference sa UP Diliman, at ang kaniyang mga naisulat ukol sa pakikibaka ng mga lesbiana sa Pilipinas ay nailathala na sa mga pang-akademikong dyornal at magasin sa loob at labas ng bansa.

Si **Elizabeth Principe** ay tagapagtaguyod ng karapatang pantao at barefoot doctor ng kanayunan na nakapiit ngayon sa Kampo Crame sa kasong rebelyon.

Si **Ilang-Ilang Quijano** ay mamahayag na nagsusulat para sa *Pinoy Weekly Online*.

Si **Renato Reyes** ay chair ng League of Filipino Students sa UP noong 1993, at kabilang sa mga nagtayo ng STAND-UP ng 1996. Siya ngayon ang secretary general ng multi-sektoral na Bagong Alyansang Makabayan (Bayan).

Si **Rommel Rodriguez** ay propesor ng Departamento ng Filipino, Palanca awardee, at kasapi ng CONTEND.

Dating Student Regent at kasalukuyang lecturer sa UP Mindanao si **Raffy Jones Sanchez**. Matapang na pinangunahan ni Raffy ang paglaban sa mahigit na 300% pagtaas ng tuition ng UP noong 2006.

Ang mag-asawang **Jose Maria Sison** at **Juliet de Lima** ay kasalukuyang nasa Utrecht, the Netherlands bilang political exiles.

Ang **Student Alliance for the Advancement of Democratic Rights in UP (STAND UP)** ay alyansa ng mga estudyante na kinabibilangan ng iba't ibang organisasyon sa UP-Diliman.

Pambansang tagapangulo ng CEGP noong 1971 at Collegian editor, si **Antonio Tagamolila** ay namatay sa larangan sa Aklan noong 1975.

Si **Judy M. Taguiwalo** ay Associate Professor sa Women and Development Studies, College of Social Work and Community Development, UP-Diliman. Siya ay founding National President ng All UP Academic Employees Union at convenor ng UP Wide Democratization Movement 2 (UP Widem 2).

Si **Giovanni Tapang** ay propesor ng Physics sa UP at tagapangulo ng AGHAM, organisasyon ng mga progresibo at makabayang syentista.

Si **Kerima Lorena Tariman** ay ipinanganak sa Legazpi City at lumaki sa Pasig. Kumuha siya ng kursong Araling Pilipino sa UP Diliman at naging tagapamahalang patnugot ng *Philippine Collegian*, at tagapangulo ng Alay Sining, isang aktibistang grupong pangkultura.

Tigil-Paslang UP ay malawak na alyansa ng estudyante, kaguruan, at kawani na nabuo noong nawala sina Karen Empeño at Sherlyn Cadapan. Ito ang tugon ng komunidad ng UP sa pagpatay, pagdukot, toryur, illegal arrests sa ilalim ng Oplan Bantay Laya ni Arroyo. Kabilang sa mga convenors ay sina: National Artist Bien Lumbera, Dean Angelito Manalili, Dean Giny Dandan, Dean Connie Paz, Prof. Neferti Tadiar, Prof. Jonathan Beller, Prof. Judy Taguiwalo, Prof. Sarah Raymundo at marami pang iba. Kinakatawan din ang mga estudyante ng University Student Council, STAND-UP, NNARA-YOUTH at iba pa.

Si **Luis V. Teodoro** ay dating dekanong College of Mass Communications, UP Diliman at kasapi ng Aklatang Bayan.

Si **Rolando B. Tolentino** ang chair ng CONTEND-UP, professor ng UP Film Institute, at fellow ng katha ng UP Institute for creative writing. Siya ay kolumnista ng *bulatlat.com* at *pinoyweekly.com*.

Ang **UP General Education Movement (UP GEM)** ay isang alyansa ng mga guro at estudyante ng Unibersidad ng Pilipinas na itinatag noong Agosto 4, 2001 para itaguyod ang isang makabuluhang GE program.

Noong Hulyo 17, 2004, isang linggo bago magbukas ang ika-12 Kongreso, nagpulong ang mga kinatawan mula All-UP Workers Union, All-UP Academic Employees Union, STAND-UP, at mga grupong estudyante, guro, at kawani mula sa UP Diliman, Manila, Los Baños, Baguio, Iloilo, Cebu, and Mindanao upang magbuo ang alternatibong UP Charter. Ang alyansa ay binansagang **UP Wide Democratization Movement 2 o UP Widem 2**.

Nagturo sa Departamento ng Filipino at Panitikan ng Pilipinas ng Kolehiyo ng Arte at Literatura ng UP si **Rene Villanueva**. Kasapi rin siya ng Congress of Teachers/Educators for Nationalism and Democracy (CONTEND-UP)

Si **Tess Vistro** ay kasapi ng AMIHAN (National Federation of Peasant Women in the Philippines).

Ang **Yano** ay kasabayang banda ng Eraserheads noon dekada 90. Si Dong Abay ang nagsulat ng lyrics sa kantang “State U.”